

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

КАНОВА ЛЮДМИЛА ПЕТРІВНА

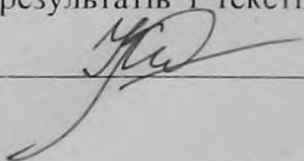
УДК 378.016:811.111]:355.233 (477)(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ
ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Подається на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Л.П. Канова

Науковий консультант: Рідей Наталія Михайлівна
доктор педагогічних наук, професор

Київ – 2024

АНОТАЦІЯ

Канова Л. П. – Теоретичні та методичні засади професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО – На правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – УДУ імені Михайла Драгоманова, Київ, 2024.

Обґрунтовано теоретичні та методичні засади системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, розроблено й експериментально перевірено ефективність її моделі та методики організації неперервного навчання англійської мови з забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу. Розроблено концепцію та систему професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови з методико-організаційного забезпеченням. Обґрунтовано та розроблено методику організації неперервного навчання англійської мови із забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу; зміст і структуру професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ для забезпечення відповідності стандартам НАТО. Розроблено та обґрунтовано проблемно-інтегрований універсум неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та інформаційну програму з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. Універсум розроблено у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ (освітнього ступеня «Бакалавр» – тактичного рівня (загальний, загальновійськовий та спеціальний курс англійської мови: іноземна мова (англійська), іноземна мова за військово-професійним спрямуванням, іноземна мова за професійним спрямуванням) та освітнього ступеня «Магістр» – тактичного/оперативного рівня (іноземна мова у професійній діяльності: іноземна мова за професійним спрямуванням, основи

військового перекладу) на орбітах циклів підготовки – загальної, військово-професійної та військово-спеціальної в етапах – наукового пізнання (теоретично-пошуковий, аналітичний, методологічний, концептуально-стратегічний, функціонально-методичний – праксеологічний), впровадження системи та методики організації (пропедевтичний, діагностувальний, планувальний, апробаційний, моніторинговий та релевантний) та дослідження (мотиваційний, коригувальний констатувальний (аудиторський), моделюючий формувальний етапи). Подальшого розвитку набули методологія управління якістю військово-професійної підготовки та процедури технічного регулювання її забезпечення.

Ключові слова: професійна іншомовна підготовка, професійна іншомовна компетентність, концепція та система професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, модель системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, універсум неперервного навчання англійської мови.

ABSTRACT

Kanova L.P. Theoretical and Methodological Basis of Professional Foreign Language Training of Ukrainian Armed Forces Officers According to NATO Standards. – Manuscript. Thesis for obtaining a scientific degree of Doctor of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Vocational Training, Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, 2024.

The theoretical and methodological basis of professional foreign language training system of Ukrainian Armed Forces officers according to NATO standards have been substantiated. The effectiveness of its model and methodology for organizing continuous English language learning has been developed and experimentally verified, ensuring the compliance of military personnel's professional foreign language competence with the standards of the North Atlantic Alliance. The concept and system of professional foreign language training the Ukrainian Armed Forces officers according to NATO standards have been developed, and the pedagogical conditions for methodological and organizational support have been identified and theoretically substantiated.

The methodology of organizing continuous English language studying has been developed and substantiated, ensuring compliance of military personnel's professional foreign language competence with the standards of the North Atlantic Alliance. The content and structure of the professional foreign language competence of the Ukrainian Armed Forces officers have been developed to ensure compliance with NATO standards. A problem-integrated Universum of continuous English language learning in the cycles of the system of professional foreign language training of Ukrainian Armed Forces officers according to NATO standards has been developed and substantiated, along with an information program on the methodology of professional foreign language of the Ukrainian Armed Forces officers training according to NATO standards.

The Universum has been developed within the cycles of the professional foreign language training system for Ukrainian Armed Forces officers of (Bachelor's level – tactical level (general, general military, and specialized English courses:

foreign language (English), foreign language for military-professional purposes, foreign language for professional purposes) and Master's level – tactical/operational level (foreign language in professional activities: foreign language for professional purposes, basics of military translation). These are structured within the orbits of the general, military-professional, and military-specialized training cycles and across the stages of scientific cognition (theoretical-search, analytical, methodological, conceptual-strategic, functional-methodological – praxeological), the implementation of the system and organization methodology (introductory, diagnostic, planning, trial, monitoring, and relevant), and research (motivational, corrective, audit (diagnostic), modeling, and formative stages).

Further development has been achieved in the methodology of quality management of military-professional training and the procedures for technical regulation to ensure its support.

Keywords: professional foreign language training, professional foreign language competence, concept and system of professional foreign language training of officers according to NATO standards, model of the system of professional foreign language training for Ukrainian Armed Forces officers according to NATO standards, Universum of continuous English language learning.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Монографії

1. **Канова Л.** Professional Language Training of Military Officers of Ukrainian Higher Military Educational Institutions during the War = Професійна іншомовна підготовка офіцерів України ВВНЗ під час війни. *The scientific paradigm in the context of technological development and social change: Scientific monograph*. Part 2. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. pp. 309-329.

2. **Канова Л.П.** Формування і розвиток іншомовної компетентності військових фахівців. *Професійний саморозвиток майбутнього фахівця: монографія*/ за ред. В.А. Ковальчук. Житомир: ЖДУ, 2012. С.123-149.

Статті у наукових фахових виданнях України

3. **Канова Л.П.**, Маліновський Е.Ф. Особливості іншомовної підготовки військовослужбовців до тестування STANAG 6001. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2017. Випуск 3(89). Серія: Педагогічні науки. С. 91–95.

4. **Канова Л.П.**, Тарасенко С.М. Особливості професійної іншомовної підготовки офіцерів тактичного рівня ЗСУ. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. № 3. С. 92–98.

5. **Канова Л.П.** Зарубіжний досвід професійної іншомовної підготовки офіцерів країн НАТО. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 5 (109). С. 135–144.

6. **Канова Л.** Foreign language training as a component of professional training of Ukrainian officers = Професійна іншомовна підготовка як складник професійної підготовки офіцерів України. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Том 1. Вип. 41. С. 108–113.

7. **Канова Л.П.**, Тарасенко С.М. Іншомовна компетентність як складова професіограми офіцера Збройних Сил України. *Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених*

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. № 46. Том 2. С.121–126.

8. **Kanova L.P.** Methods of professional foreign language training according to NATO STANAG 6001 = Методи професійної іншомовної підготовки згідно стандарту НАТО 6001. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2022. Вип. 80. Том 1. С.174–176.

9. **Kanova L.** Effective principles in Military English teaching = Ефективні принципи викладання курсу англійської мови з військово-професійним спрямуванням для військовослужбовців. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Педагогіка».* 2022. Вип. №5 (7) С.19–28.

10. **Kanova L.** Features of preparing lesson plans according to requirements of the NATO STANAG 6001 Standard = Особливості розробки планів конспектів за вимогами стандартів НАТО СТАНАГ 6001. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки.* Одеса. 2022. Вип. 15. С. 96–102.

11. **Kanova L.** Features of the methods of conducting classes with the Armed Forces officers of Ukraine in accordance with STANAG 6001 standard = Особливості методики проведення занять з військовослужбовцями ЗСУ відповідно до стандарту СТАНАГ 6001. *Молодь і ринок.* 2023. №6 (7). С. 79–83.

12. **Kanova L.** Peculiarities of Teaching English at higher military educational institutions during the War = Особливості викладання іноземної мови у ВВНЗ під час війни. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Педагогіка».* 2023. С. 454–462.

13. **Канова Л.П.** Програма організації педагогічного експерименту професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України. *Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка».* 2024. №1 (29). С. 464–478.

**Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях,
віднесених до міжнародних наукометричних баз даних**

14. Kuzmenko O., **Kanova L.**, Lisova Y., Papizhuk V., Slonovska O. ICT as a tool to optimise foreign language teaching in the HEI = ІКТ як інструмент оптимізації

навчання іноземних мов у ВНЗ. *Linguistics and Culture Review*. 2021. № 5 (S4). pp.56-70.

15. Ridei N., Tytova N., **Kanova L.**, Panchenko L., Slonovska O. Quality and life safety aspects in the educational policy of Ukrainian educational institutions = Аспекти якості та безпеки життєдіяльності в освітній політиці закладів освіти України. *International Journal of Health Sciences*. 2022. № 6(2). pp. 1035–1045.

16. **Kanova L.** Methodological approaches of professional training of Ukrainian Armed Forces officers according to NATO standards = Методологічні підходи професійної підготовки офіцерів ЗСУ згідно стандартів НАТО. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2021. № 6(50). pp.62–75.

17. **Kanova L.** Comparative analysis of the efficiency of foreign language training of Ukrainian Armed Forces officers at higher military educational institutions = Порівняльний аналіз ефективності іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ у ВНЗ. *Paradigm of knowledge*. 2023. № 2(56). pp. 75–86.

18. **Kanova L.** Program organizing and conducting pedagogical experiment of scientific research on the subject of servicemen professional foreign language training = Програма організації та проведення педагогічного експерименту наукового дослідження з теми професійної іншомовної підготовки військовослужбовців. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2023. № 2(57). pp. 58–68.

19. Ridei N., Tytova N., **Kanova L.**, Slonovska O., Panchenko L. Educational policy of life quality of social and cultural forms of the educational organisation throughout life = Освітня політика якості життя соціокультурних форм організації освіти впродовж життя. *Amazonia Investiga*. 2022. № 11(57). pp. 73–81. (WOS).

20. Kuzmenko A., Matviienko L., **Kanova L.**, Burenko M., Bukliv R. Development of Ukrainian education and science in the context of global challenges and military aggression: results, problems, prospects = Розвиток української освіти і науки у контексті глобальних викликів і військової агресії: результати, проблеми, перспективи. *Amazonia Investiga*. 2022. № 11(58). pp.177-185 (WOS).

21. Dovhan V., Blishchuk K., **Kanova L.**, Maslov A., Zhang W. Digital paradigm of Ukraine's educational policy development in the context of European integration: from theory to practice = Цифрова парадигма розвитку освітньої політики України в контексті євроінтеграції: від теорії до практики. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*, Araraquara, 2023. Vol. 27, n. esp.2, p. e023040, (WOS).

22. Ridei N., Tytova N., **Kanova L.**, Khodunova V., Romanenko N. On the rebalancing of socio-cultural systems by semantic profile: monitoring the quality and safety of life = Про ребалансування соціокультурних систем за семантичним профілем: моніторинг якості та безпеки життя. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12(68), pp. 364-371. (WOS).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

23. **Канова Л.П.** До питання професійної іншомовної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України: Military Correspondence. *Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень: збірник наукових робіт міжнародної науково-практичної конференції*. 17–18.09.2021, Одеса. С. 78–80.

24. **Канова Л.П.** Модернізація вищої військової освіти в умовах глобалізації та екологізації. Екологічно орієнтована вища освіта. *Методологія та практика – 2021: збірка матеріалів Всеукраїнської конференції з проблем вищої освіти з міжнародною участю*. 28-29.10.2021, Харків. С. 34–35.

25. **Канова Л.П.** Складові професійної компетентності офіцера Збройних сил України. *Сучасні досягнення в науці та освіті : збірник праць XVI міжнародної наукової конференції*. 01–08.11.2021, Нетанія (Ізраїль). – Хмельницький. С.13–15.

26. **Канова Л.П.** Мотиваційний компонент вивчення іноземної мови військовослужбовцями Збройних Сил України. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XVI-ої Міжнародної науково-практичної конференції*. 07.12.2021, Тампере (Фінляндія). С.172–174.

27. **Kanova L.** Foreign language training of the Ukrainian Armed Forces officers = Професійна іншомовна підготовка офіцерів ЗСУ. *Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference*. 23-25.02. 2022. USA, Chicago. pp. 209–211.

28. **Kanova L.** Interactive methods in the process of teaching English in military field = Інтерактивні методи у процесі викладання англійської мови у військовому середовищі. *The 9 the International scientific and practical conference «International scientific innovations in human life»*. 16-18.03.2022, Manchester, UK. pp.108–111.

29. **Kanova L.** Components of the model of professional foreign language competence of the Ukrainian Army officers = Компоненти моделі професійної іншомовної компетентності офіцерів України. *The 5th International scientific and practical conference «Modern and global methods of the development of scientific thought»*. 25–28.10.2022. Florence, Italy. pp. 328–331.

30. **Канова Л.П.** Мотиваційні види діяльності в процесі іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ. *The 5th International scientific and practical conference «Prospects of modern science and education»*. 07-10.02.2023. Stockholm, Sweden. pp.407–409.

31. **Kanova L., Tarasenko S., Savchenko V.** NATO standard STANAG-6001 at foreign language courses in higher military educational institutions of Ukraine = Стандарт НАТО STANAG-6001 на курсах іноземних мов у закладах вищої військової освіти України. *The 6th International scientific and practical conference «Scientific directions of research in educational activity»*. 14–17.02.2023. Osaka, Japan. pp.260–262.

32. **Kanova L.,** STANAG 6001 test at Higher Military Educational Institutions of Ukraine = STANAG 6001 тест у вищих військових навчальних закладах України. *Збірник тез II міжнародної науково-конференції «Актуальні проблеми сучасної філології, перекладознавства та лінгвістичного забезпечення сектору безпеки й оборони»*. 22.12.2023, Хмельницький. С.178–181.

**Наукові праці, які додатково відображають наукові результати
дисертації**

33. **Канова Л.П.**, Рідей Н.М. Педагогічні умови професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ. *Методологія неперервної освіти та наукового дослідження: монографія/* за ред. Н.М. Рідей, Е.В. Лузік. Київ: ТОВ ЦП «Компринт», 2020. С. 173-181.

34. Антонова О.Є, **Маслак Л.П. (Канова Л.П.)** Культурологічна компетентність офіцера радіоінженерної спеціальності як складова професійної компетентності. *Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія/* за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 150–165.

35. **Канова Л. П.** Світоглядні ресурси української мови у порівнянні з різними європейськими мовами. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур: збірник наукових праць.* Київ: «Київський університет». 2011. № 15. С. 88–93.

36. **Канова Л. П.** Основні форми та методи навчання курсантів іноземної мови у вищому військовому навчальному закладі. *Вісник ЖДУ імені І. Франка.* 2011. № 57. С. 153–157.

37. **Канова Л. П.** Розуміння основних ономасіологічних понять у лінгвістичних дослідженнях. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського.* 2011. Серія: Філологія (мовознавство). № 14. С. 18–22.

38. **Канова Л. П.** Концепт «УСПІХ» в англійській та українській мовних картинах світу. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур: збірник наукових праць.* 2012. № 17. С. 60–65.

39. **Канова Л. П.** Модель формування іншомовної компетентності у процесі професійної підготовки військовослужбовців. *Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка.* 2012. № 63. С. 214–218.

40. **Канова Л. П.** Професійна іншомовна підготовка військовослужбовців до міжкультурної комунікації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2012. Серія «Філологічна», № 29. С. 78–80.

41. **Канова Л.П.,** Маліновський Е.Ф., Супрунчук Ю.О. Major-Oriented English(Part1) = Англійська мова за спеціальністю: навчальний посібник: у 2-х частинах. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту. 2019. Частина 1. 92 с.

42. **Канова Л.П.,** Іванцова О.П., Маліновський Е.Ф. Major-Oriented English (Part2) = Англійська мова за спеціальністю: навчальний посібник: у 2-х частинах. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту. 2019. Частина 2. 68 с.

43. **Канова Л.П.** Military Correspondence = Військова кореспонденція: навчальний посібник. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту. 2020. 56 с.

44. **Канова Л.П.,** Осадчук Н.П. Англійська мова за військово-професійним спрямуванням (комунікативна компетенція військовослужбовців ЗСУ): навчальний посібник. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту НАУ. 2011. 160 с.

45. **Канова Л.П.,** Чирва А.В. Курс підготовки до державного екзамену з англійської мови у вищих військових навчальних закладах: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту НАУ. 2012. 275 с.

46. **Канова Л.П.,** Поліщук І.С. Практикум з англійської мови для самостійної роботи студентів. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту ДУТ, 2015. 96 с.

Авторське право

47. **Канова Л.П.** Літературний письмовий твір «Інформаційна програма з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України за стандартами НАТО». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 121932 від 13 грудня 2023.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВВНЗ – вищий військовий навчальний заклад

ЗВО – заклад вищої освіти

ЗС України – Збройні Сили України

ЗСУ – Збройні Сили України

ОС – освітній ступінь

НПП – науково-педагогічні працівники

ЕГ – експериментальна група

КГ – контрольна група

СМР – стандартизований мовленнєвий рівень

СМТ – стандартизований мовний тест

ЄС – Європейський Союз

НАТО – Організація Північноатлантичного договору, також
Північноатлантичний альянс (з англ. – North Atlantic Treaty Organization)

ОВТ – озброєння та військова техніка

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

КМП ОС – Концепція мовної підготовки особового складу

ВОС – військово-облікові спеціальності

БАК – безпілотних авіаційних комплексів

БПЛА – безпілотні літальні апарати

ЗМІСТ

ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО	34
1.1. Контент- та аксіологічний аналіз тезаурусу педагогічної проблеми професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ.....	34
1.2. Компетентнісний підхід до професійної іншомовної підготовки як базова категорія педагогічного дослідження.....	58
1.3. Правове та технічне регулювання професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.....	74
Висновки до першого розділу.....	102
Список використаних джерел до першого розділу.....	110
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО	133
2.1 Зарубіжний досвід професійної підготовки військовослужбовців Північноатлантичного альянсу.....	133
2.2 Структурно-функціональний аналіз професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ.....	145
2.3 Структура і зміст професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.....	158
Висновки до другого розділу.....	180
Список використаних джерел до другого розділу.....	191
РОЗДІЛ 3. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ	194

НАТО.....	
3.1. Підходи та принципи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ.....	194
3.2. Концепція професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.....	204
3.3. Розроблення, обґрунтування та проектування моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО	227
Висновки до третього розділу.....	296
Список використаних джерел до третього розділу.....	304
РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО.....	312
4.1. Педагогічні умови реалізації моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.....	312
4.2. Методика організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу.....	327
4.3. Проблемно-інтегрований універсум неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.....	372
Висновки до четвертого розділу.....	409
Список використаних джерел до четвертого розділу.....	413
РОЗДІЛ 5. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО	421

5.1. Програма організації та проведення педагогічного експерименту: мотиваційний етап.....	421
5.2. Праксеологічний аналіз захисних положень з експертним оцінюванням забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.....	442
Висновки до п'ятого розділу.....	472
Список використаних джерел до п'ятого розділу.....	474
ВИСНОВКИ.....	475
ДОДАТКИ.....	489

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, де глобалізація та міжнародна співпраця постають невід'ємною частиною розвитку, професійна іншомовна підготовка набуває стратегічного значення для ефективної взаємодії України з Європейським Союзом (далі – ЄС), Організацією Об'єднаних Націй (далі – ООН) та Організацією Північноатлантичного альянсу (далі – НАТО). Укладання Асоціативної Угоди України з ЄС (2008) стало віхою у дипломатичних стосунках. Забезпечення успішної взаємодії та глибокого розуміння європейських цінностей вимагає ефективних комунікацій і володіння іноземними мовами для сприяння конструктивному діалогу для вирішення міжнародних інтеграційних питань Миру та сталого розвитку, особливо в умовах воєнного стану. Знання мов країн-членів ЄС є важливою передумовою для налагодження тісних економічних зв'язків для залучення іноземних інвестицій, а Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (2003) (з англ. – *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*) стали внеском у процес розвитку і вдосконалення міжнародної освітньої та професійної мобільності, їх рекомендовано Радою з питань співпраці в галузі культури ЄС для валідації рівнів знань іноземної мови. Активна участь України в миротворчих місіях ООН ще до повномасштабного вторгнення росії на територію незалежної суверенної держави актуалізувало важливість полімовного спілкування та мультикультурної інноватики націй. Знання іноземних мов є ключовим чинником для забезпечення ефективної гуманітарної допомоги та сприяє розвитку міжнародних співтовариств. Співпраця в галузі освіти, науки та інноватики передбачає вивчення та впровадження міжнародних стандартів, а знання іноземних мов уможлиблює обмін науковою інформацією, сприяє розвитку освітньо-наукових проєктів і програм на міжнародному рівні.

Поглиблення стратегічного партнерства України з НАТО, реформування її Збройних Сил України (далі – ЗСУ) передбачають зростання ролі професійної іншомовної підготовки в системі військово-професійної підготовки офіцерів,

підвищення вимог до неї та забезпечення якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм закладів вищої освіти (далі – ЗВО), в тому числі вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ). Актуальність професійної іншомовної підготовки військовослужбовців полягає в геополітичній необхідності оволодіння іншомовною компетентністю офіцерами ЗСУ в умовах зростаючої глобалізації та потреб розвитку співпраці з міжнародними партнерами для захисту територіальної цілісності, незалежності і суверенітету України. Професійна іншомовна підготовка військовослужбовців є ключовою для ефективної комунікації щодо розуміння втілення стандартів НАТО. Збільшення ролі професійної іншомовної підготовки у системі військово-професійної підготовки офіцерів ЗСУ вимагає вдосконалення освітніх програм, моделей системи та методик її організації.

Методологічні аспекти військово-професійної підготовки військовослужбовців досліджували: В. Бондаренко – підготовку працівників патрульної поліції; А. Галімов – теоретико-методичні засади підготовки майбутніх офіцерів; О. Діденко – особливості впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутніх офіцерів у ВВНЗ; Н. Замотаєва – військова педагогіка: історія, теорія, практика; О. Капінус – методологію, теорію і методику формування професійної суб’єктності майбутніх офіцерів; О. Лагодинський – розвиненість діагностичної компетентності науково-педагогічних працівників ВВНЗ; М. Нещадим – військова освіта України; В. Осьодло – психологію професійного становлення офіцера; О. Торічний – формування професійної компетентності майбутніх офіцерів, В. Ягупов – загальнодидактичні основи навчання військовослужбовців; М. Ог’єр (M. Augier), В. Хью (W. Hughes) – роль професійної військової освіти для розвитку інноваційного мислення.

Особливості професійної іншомовної підготовки фахівців негуманітарного профілю в умовах неперервної професійної, зокрема військово-професійної освіти (підготовки) відображено в працях: Н. Арістової –

формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів ЗВО; Г. Барабанової – методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ЗВО; П. Беха – позицій комунікативної орієнтації; О. Біди – формування лінгвокультурної компетентності майбутніх фахівців; Л. Вікторової – організаційні засади та зміст фахової іншомовної підготовки; Н. Вовчатої – професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців цивільного захисту; Д. Демченко – формування професійної іншомовної компетентності; О. Лагодинського – іншомовна підготовка у збройних силах Сполучених Штатів Америки та Великої Британії; С. Ніколаєвої – іншомовна підготовка відповідно до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти; Н. Майер, В. Юхименка – теорія і практика формування у майбутніх офіцерів професійно орієнтованої компетентності в англійськомовному діалогічному мовленні з використанням мобільних технологій; І. Ставицької – іншомовна компетентність у термінологічному полі сучасних наукових суджень; К. Скиби – використання локалізаційної платформи CrowdIn для розвитку навичок перекладу; А. Аскар (A. Acar) – контраверсія комунікативної компетентності; Д. Хаймс (D. Hymes) – комунікативна компетентність у контексті соціолінгвістиці; В. Ларзари (V. Larsari) – формування комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови; С. Савіньон (S. Savignon) – реалізація компетентності в теорії та практиці; О. Тарнопольського – конструктивний підхід до викладання англійської для спеціальних цілей; М. Тейлор (M. Taylor), А. Фадж (A. Fudge), Н. Міріахі (N. Mirriahi) та Мартен де Лаа (Maarten de Laa) – використання цифрових технологій в освіті.

Особливості методики викладання іноземних мов та формування професійної іншомовної компетентності досліджували: С. Амеліна – особливості мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих навчальних закладів; О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька – методика навчання іноземних мов і культур; О. Бернацька – моделювання ситуацій професійної діяльності у навчанні іноземної мови, Л. Дудікова – підходи викладання іноземних мов для нефілологічних спеціальностей; С. Ніколаєва – методика викладання іноземних

мов у середніх навчальних закладах; Р. Тарасенко – формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів; М. Паласюк – формування іншомовної комунікативної компетентності; О. Тарнопольський – методика викладання іноземних мов у вищій школі; Т. Лінч, Дж. Равен, Дж. Річардс, Д. Хаймз, Т. Хатчінсон – формування комунікативної компетентності.

Питання проблем військово-професійної освіти в рамках стандартів НАТО розглядали: Н. Андріянова – вільне володіння англійською мовою військовослужбовців ЗСУ; Г. Артюшин – педагогічні умови активізації навчально-пізнавальної діяльності курсантів ВВНЗ; І. Блощинський – концепція професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників (дистанційне навчання); Ю. Грищук – мовне тестування за стандартами НАТО; А. Зельницький – якість вищої військової освіти у ВВНЗ; А. Кучеренко – педагогічні основи вдосконалення професійної підготовки прикордонників; С. Полторак – трансформація системи військової освіти України до стандартів НАТО; Ю. Пашук – навчання Української Армії за стандартами НАТО; Н. Шалигіна – рекомендації досягнення відповідного рівня володіння іноземною мовою за стандартом STANAG 6001.

Актуальність дослідження теоретичних та методичних засад професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО дає підстави для виокремлення наявних *суперечностей* між: необхідністю в умовах воєнного стану інтенсивної трансформації змісту, методики й організації освітньо-професійних програм і освітньо-наукових програм професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та відсутністю цивільного захисту учасників освітнього процесу (умови навчання, ресурсозабезпечення, відсутність безпеки, паралельне навчання в рамках підготовки у форматі «Рамштайн12» (від 25 травня 2023 р. щодо навчання українських пілотів на винищувачах F-16 і створення нового центру їх обслуговування); лінгвістичним (комунікативним) критеріальним апаратом оцінювання рівня компетентностей офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та педагогічним критеріальним апаратом оцінювання сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів

ЗСУ за стандартами STANAG; суспільними потребами непорушності державного суверенітету та територіальної цілісності України в умовах воєнного стану на підготовленість офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО з професійними іншомовними компетентностями та складністю їх забезпечення (в умовах воєнного стану) відповідності здобувачів освіти вимогам стандартів STANAG. Об'єктивна потреба у професійній іншомовній підготовці військовослужбовців за стандартами НАТО, актуальність і недостатня розробленість проблеми дослідження в теоретичному та практичному аспектах, необхідність усунення зазначених суперечностей зумовили вибір теми дисертації – **«Теоретичні та методичні засади професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано згідно до тематичного плану УДУ імені Михайла Драгоманова (2021–2024) та відображає наукові дослідження у межах зведеного плану науково-дослідних робіт сфери освіти, науки та інноватики «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (ДР 0117U004914, 2016–2019) та «Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм для сталого розвитку» (ДР 0122U000046, 2022–2024). Тема дисертаційної роботи затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 4 від 28.10.2021).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних і методичних засад системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, розробленні й експериментальній перевірці ефективності її моделі та методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Здійснити контент- та аксіологічний аналіз розробленості педагогічної проблеми професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ.

2. Теоретично обґрунтувати зміст і структуру професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ для забезпечення відповідності стандартам НАТО з критеріально-діагностичним апаратом оцінювання рівнів її сформованості.

3. Обґрунтувати, розробити концептуальні засади системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та визначити педагогічні умови з методико-організаційним забезпеченням.

4. Обґрунтувати та розробити методику організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу за лінгвістичним (комунікаційним) апаратом оцінювання рівнів її сформованості.

5. Розроблення та методико-організаційне забезпечення проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

6. Здійснити проектування та експериментально перевірити ефективність моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та методики організації неперервного навчання англійської мови для забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу.

7. Здійснити праксеологічний аналіз захисних положень з експертним оцінюванням забезпечення відповідності стандартам НАТО.

Об'єкт дослідження – професійна іншомовна підготовка офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Предмет дослідження – система професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Концепція дослідження актуалізовано з орієнтацією на світову потребу Миру, Безпеки та Волі народів до самовизначення та підготовку відповідного кадрового потенціалу забезпечення оборони соціальних гарантій правового захисту недоторканості та територіальної цілісності суверенітетів членів та

кандидатів у члени НАТО та ЄС. Концептуальні засади системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО обґрунтовано з симбіотичним ефектом виокремлених концептів триумвірату концепції наукового дослідження, методико-організаційного забезпечення, управлінських та адміністративних процедур освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм в ЗВО/ВВНЗ. Викристалізовано концептуальні засади системи підготовки – *системно-методологічні*: загально-наукової методології, методології наукового пізнання; теорії, методики та практики професійної освіти, конкретно-наукової методології (галузі знань – 01 Освіта/Педагогіка, 05 Соціальні та поведінкові науки, також 03 Гуманітарні науки та 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону), методології експертного оцінювання ефективності (системи підготовки та моделі, методики організації та методики навчання іноземної мови та іноземною мовою у циклах підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, методики дослідження, методико-організаційного забезпечення) у виокремлених та обґрунтованих педагогічних умовах в глобальному вимірі соціальної турбулентності; – *математичні*: дослідження стану та розвитку наукознавства, наукового пізнання професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, змішаної, мережевої та дуальної форм здобуття рівнів освіти, її класифікації та спеціалізації у контексті нарощення методологічного потенціалу пізнання і навчання іноземних мов, а також навчання іноземними мовами в системі військово-професійної підготовки для вироблення портативних стратегій неперервної, ступеневої та наскрізної освіти (природо-, людино-, студенто-центрованої) соціального виміру правових гарантій, глобалізації, мобільності та єдності освіти, науки й інноватики з пролонгованою зайнятістю та уможливленням її диверсифікації впродовж життя; – *квалітологічні*: політики управління якістю й безпекою організації освітнього процесу професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО в умовах воєнного стану, розроблення та обґрунтування життєспроможних систем та методик професійної підготовки і навчання

іноземної мови та іноземною мовою за циклами та на рівнях здобуття освіти галузі знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальностей – 255 «Озброєння та військова техніка» та 254 Забезпечення військ (сил); розроблення, впровадження та удосконалення неперервного навчання англійської мови для формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; універсалізації програм вивчення англійської мови та їх проблемно-інтегрованої імплементації в універсум неперервного навчання у циклах Системи підготовки; моніторингу управління якістю лінгвістичної та педагогічної параметральної метрики критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; управління якістю міжнародних комунікацій, в тому числі щодо модернізації освітньо-наукових систем ЗВО/ВВНЗ в проєктній діяльності стратегічного партнерства України-ЄС-НАТО; – *інтероперабельні*: організації професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО з імплементацією сучасних підходів і принципів стандартів Північноатлантичного альянсу, забезпечення їх сполучення, дотичності методик і методів навчання, програмно-інструментального та інформаційно-технологічного забезпечення проблемно-інтегрованих курсів універсалізації неперервного навчання англійської мови у циклах Системи підготовки, розроблення проєктів, планів та стратегій їх реалізації в рамках міжінституційної та міжнародної співпраці, науково-методичного та методико-організаційного супроводу підтримки належного стану та розвитку комунікативної спроможності спілкування англійською мовою для ефективної синхронізації взаємодії миротворчих місій та військових операцій; ратифікації та узгодження стандартів НАТО, STANAG та ISO для співпраці військових інституцій на базисі технічних регламентів та їх удосконалення щодо опанування з професійним застосуванням іноземної мови, розроблення та дотримання протоколів інтероперабельності, інформаційної комунікації з узгодженням та інтеграцією спільних адміністративних та управлінських дій в

організації, розроблені та впровадженні професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ; – *епістемологічні*: обґрунтування та розроблення семантики теорій, методик та практик пізнання, вироблення механізмів, процедур і протоколів опанування знань на рівнях неперервної професійної іншомовної підготовки для забезпечення інтенціональності полімовності та мультикультурності спеціальних військових та професійних іншомовних компетентностей функціоналу та професійного розвитку спроможності, також відповідальності за їх застосуванням при виконанні військового обов'язку офіцерів ЗСУ; – *інформаційно-технологічні*: специфіки сумісності інформаційно-аналітичного базису та технологічного сервісу забезпечення організації освітнього процесу зі поліпшенням якості неперервного навчання англійської мови засобами цифровізації та технічного регулювання інформаційно-телекомунікаційних платформ, мереж, освітньо-професійних програм, банків даних науково-дослідних робіт, репозитаріїв, спільно удосконалених мультимодусів змістовно-методичного наповнення проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах Системи підготовки, мобільних додатків і освітніх ресурсів; адаптація тренінгових технологій і інформаційних середовищ додаткової реальності симуляції для прогнозування та проектування моделей проблемних, складних і кризових ситуацій реалізації миротворчих та військових програм з метою опанування та оперативного застосування мовних компетентностей при вирішенні завдань тактичного та тактичного/оперативного рівня офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; – *тактичні*: обґрунтування, розроблення та функціонування стратегій – освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО/ВВНЗ для сталого розвитку України; планів управління якості надання освітніх послуг, академічних і соціальних сервісів для досягнення концептуально-стратегічної та навчальної мети при вирішенні цільових завдань слухачами та здобувачами освіти, також освітніх цілей здобуття рівня сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерами ЗСУ за стандартами НАТО при реалізації тактик

(військових навчань та бойових дій, також оперативного втручання миротворчих місій, комунікацій зв'язку, спільної координації підрозділів при застосуванні іноземної мови, коригування стратегій); – *диверсифікаційні*: охоплюють амплітуду варіабельності сценаріїв та методик навчання офіцерів іноземним мовам для формування їх професійної іншомовної компетентності на основі індивідуального підходу розвитку позитивного психо-емоційного інтелекту зі застосуванням ІКТ та покращення портативності навчальних програм полікультурного мовного потенціалу розуміння та міжособистісного спілкування офіцерів; міжінституційне партнерство для обміну практично-корисним досвідом удосконалення мовних практик та реалізації міжнародних проєктів з метою забезпечення напрямів та механізмів можливої диверсифікації статусу офіцерів ЗСУ (здобуття дотичних, перехресних кваліфікацій, перекваліфікація та підвищення кваліфікації) і пролонгування соціальної та професійної зайнятості; – *семіотичні*: опанування природовідповідності мовних початків, їх джерельності, символічності, семантики, точності виразу для усунення, передбачення та запобігання непорозумінь і досягнення порозуміння комунікабельності інформаційних потоків з врахуванням носіїв, інтонацій повідомлень, стану військових ситуацій та міжкультурної взаємодії.

Для аналізу теоретичних та методичних засад професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО застосовано **методи дослідження**: *контент- та аксіологічний аналіз* для – вивчення стану та перспективи педагогічної проблеми професійної іншомовної підготовки на базисі компетентнісного підходу, її правового та технічного регулювання з врахуванням зарубіжного практично-корисного досвіду формування професійної іншомовної компетентності військовослужбовців за стандартами НАТО; систематичного дослідження та аналізу освітніх ресурсів, технічних регламентів (НАТО, ISO, ДСТУ) вищої військової освіти, освітньо-професійних програм, навчальних планів підготовки офіцерів ЗСУ, ціннісного змісту їх та тезаурусу проблеми дослідження у педагогічних, психологічних, управлінських, безпекових джерелах різних інформаційних платформ;

структурно-організаційний та структурно-функціональний, компаративний аналіз для – формування методологічних засад професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; специфіки функціоналу та ефективності професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ у ЗВО/ВВНЗ, структури і змісту їх професійної іншомовної компетентності за стандартами НАТО; порівняльної характеристики проєктів дослідження, програм і планів професійної іншомовної підготовки військовослужбовців в Україні та закордоном (в країнах НАТО) зі встановлення схожостей і відмінностей, структури і змісту, аналізу геополітичних, регіональних чинників впливу, зокрема в умовах воєнного стану на ресурсозабезпечення, локацію та форми організацію освітнього процесу; *системний метод* застосовано: за для концептуалізації професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ; встановлення стану та перспектив розвитку в умовах воєнного стану та повоєнний час; добору підходу і принципів професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ для моделювання системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ з стандартами НАТО та її змістового та методико-організаційного забезпечення; стану та перспектив традиційних та інноваційних моделей систем професійної іншомовної підготовки офіцерів у ЗВО/ВВНЗ; до організації навчання іноземній мові; *моделювання та проєктування* системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, методичних засад реалізації моделі системи з інформаційною програмою методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; методико-організаційне забезпечення семантики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; *праксеологічний* щодо експериментальної верифікації ефективності моделі системи та методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО у етапах розроблення та обґрунтування програми організації та проведення педагогічного експерименту; ефективності впровадження системи та методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам

Північноатлантичного альянсу; *метод експертного оцінювання* для оцінювання ефективності захисних положень щодо концептуальних засад розроблення, обґрунтування системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО зі забезпеченням професійної іншомовної компетентності у визначених педагогічних умовах та умовах соціальної турбулентності глобального виміру; *емпіричних методів* – анкетування, педагогічне спостереження, бесіди, анкетування, тестування, експертне оцінювання; *статистичних*: методу аналізу педагогічного експерименту отриманих емпіричних та експериментальних даних.

Наукова новизна одержаних результатів. полягає в тому, що: *уперше*:

- згенеровано теоретико-методологічні засади нарощення методологічного потенціалу професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО;

- *розроблено й обґрунтовано* концепцію і систему професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, виявлено педагогічні умови їх методико-організаційного забезпечення;

- *розроблено, обґрунтовано й праксеологічно верифіковано* модель системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, методику організації неперервного навчання англійської мови для забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу;

- *розроблено та обґрунтовано* проблемно-інтегрований універсум неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та інформаційну програму з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України за стандартами НАТО;

- *розроблено, обґрунтовано* та перевірено на практиці критеріально-діагностичний апарат оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО з імплементацією лінгвістичного (комунікативного) критеріального апарату за

стандартами НАТО; процедуру експертного оцінювання забезпечення відповідності стандартам НАТО захисних положень педагогічного дослідження теоретичних і методичних засад професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО;

– *удосконалено* тезаурус педагогічної проблеми дослідження, зміст і структуру професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО;

– *сформульовано* в авторському трактуванні поняття «професійна іншомовна підготовка офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО», «професійна іншомовна компетентність офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО»;

– *уточнено* *дефініції* «військова освіта», «професійна військова освіта», «військово-професійна підготовка», «професійна іншомовна підготовка» (лінгвістичного змісту);

– *розкрито* особливості педагогічної проблематики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО;

– *подальшого розвитку* набули методологія управління якістю військово-професійної підготовки та процедури технічного регулювання її забезпечення.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у концептуальному та методологічному забезпеченні системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, розробленні її моделі та методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу; проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та «Інформаційна програма з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України за стандартами НАТО» (свідоцтво №121932); змістовому наповненні системи у розроблених навчальних посібниках – «Major-Oriented English (Part 1, 2)», «Military Correspondence» (з англ. – англійська мова за спеціальністю, військова

кореспонденція), «Практикум з англійської мови для самостійної роботи студентів»; розділів монографій («Педагогічні умови професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України», «Формування і розвиток іншомовної компетентності військових фахівців», «Професійна іншомовна підготовка офіцерів України закладів вищої військової освіти під час війни», «Культурологічна компетентність офіцера радіоінженерної спеціальності як складова професійної компетентності», «Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід»), які забезпечують ефективність авторської методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу; навчально-методичному посібнику «Курс підготовки до державного екзамену з англійської мови у вищих військових навчальних закладах» для різночинних категорій здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти та слухачів і курсистів післядипломної підготовки з числа професійно зайнятих; навчального посібника «Англійська мова за військово-професійним спрямуванням (комунікативна компетенція військовослужбовців Збройних Сил України)» для системи неперервної освіти та підвищення кваліфікації викладачів іноземних мов.

Основні положення та результати дослідження впроваджено у освітній процес Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова (акт впровадження № 519/5248 від 05.03.2024), Військова академія (м. Одеса) (довідка №5/31/3618 від 28.03.2024), Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (довідка № 322/11 від 26.03.2024), Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (довідка № 1148 від 07.03.2024), Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (довідка № 737/1 від 27.02.2024).

Особистий внесок здобувача. Усі запропоновані до захисту наукові положення дисертації належать автору. У колективних монографіях здобувачем здійснено: аналіз професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ ЗВО під час

війни[1]; обґрунтування особливостей формування і розвитку іншомовної компетентності військових фахівців [2]; обґрунтування педагогічних умов, розглянуто ключові педагогічні аспекти, які впливають на ефективність формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ (розділ 14) [33]; обґрунтування змісту і структури професійної компетентності та виокремлено культурологічну компетентність радіоінженерної спеціальності [34]. У навчальних посібниках «Major-Oriented English (Part 1, 2) підготовлено розділи 4-5: «Information Security with restricted access and automation of its processing» (з англ. – Захист інформації з обмеженим доступом та автоматизація її обробки), «Intelligence automated processing» (з англ. – Автоматизована обробка розвідувальної інформації) та розділи 3-4: «Space Systems» (з англ. – Космічні системи), «Satellite Communication» (з англ. – Супутниковий зв'язок) [41, 42]; «Англійська мова за військово-професійним спрямуванням (комунікативна компетенція військовослужбовців Збройних Сил України)», розділи 3-4 «Military Life» (з англ. – Військове життя), «Global and everyday problems» (з англ. – Глобальні та повсякденні проблеми) [44]; у практикумі з англійської мови для самостійної роботи студентів розроблено творчі завдання та тести розділів 3-4 [46]; «Курс підготовки до державного екзамену з англійської мови у ВВНЗ» підготовлено розділи з оцінювання офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО: Reading section (з англ. – Розділ читання), Writing section (з англ. – Розділ письма), Speaking section (з англ. – Розділ розмовної мови), Listening section (з англ. – Розділ аудіювання) [45]. У статтях категорії «Б»: обґрунтовано особливості, форми та методи іншомовної підготовки військовослужбовців для тестування STANAG 6001 [3] та проблеми професійної іншомовної підготовки військовослужбовців тактичного рівня [4], розроблено архітектуру іншомовної компетентності офіцерів [7].

У статтях (WOS): проаналізовано роль соціокультурних практик у формуванні освітніх систем, інноваційні підходи формування міжкультурної компетентності фахівців [19]; актуалізовано наслідки руйнування інфраструктури закладів освіти та необхідність організації онлайн-навчання в

Україні та розроблено практичні рекомендації розвитку дистанційної освіти в умовах воєнного стану[20]; визначено вплив цифрової парадигми на реформу освітньої системи України (в т. ч. забезпечення іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ)[21]; здійснено аналіз диференціації елементів семантичного профілю для ідентифікації соціокультурних трансформацій, особливостей безперервної освіти (освітньої політики якості й безпеки життя) в умовах соціальної турбулентності (воєнного стану) [22]. У зарубіжних науково-періодичних виданнях здійснено аналіз : ІКТ в оптимізації іншомовного навчання у ЗВО [14]; аспектів безпеки та встановлено її роль в освітній політиці закладів освіти України [15]. У тезах розкрито особливості використання стандарту STANAG-6001 в методиці професійної іншомовної підготовки у ЗВО України [31].

Апробація матеріалів дисертації. Основні теоретичні та практичні результати обговорювалися на міжкафедральних семінарах і звітно-наукових конференціях УДУ імені Михайла Драгоманова, науково-практичних конференціях: *міжнародних* – «Використання можливостей Інтернету для підвищення ефективності навчання: стан та перспективи» у рамках Програми НАТО з удосконалення військової освіти (Житомир, 2020); «Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень»(Одеса, 2021); «Сучасні досягнення в науці та освіті» (Нетанія, Ізраїль, 2021); «Сучасні аспекти модернізації науки» (Фінляндія, 2021); «IX International Scientific and Practical Conference» (Чикаго, США, 2022); «International scientific innovations in human life» (Манчестер, Сполучене Королівство, 2022); «Modern and global methods of the development of scientific thought» (Флоренція, Італія, 2022); «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах» (Київ, 2022); «Prospects of modern science and education» (Стокгольм, Швеція, 2023); «Scientific directions of research in educational activity» (Осака, Японія, 2023); «Актуальні проблеми сучасної філології, перекладознавства та лінгвістичного забезпечення сектору безпеки й оборони» (Хмельницький, 2023); «Передові технології реалізації освітніх ініціатив» (Переяслав, 2023); «Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу» (Київ, 2023);

«Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітньому процесі вищих військових навчальних закладів та можливі шляхи їх вирішення» (Житомир, 2023); *всеукраїнських* – «Екологічно орієнтована вища освіта. Методологія та практика» (Харків, 2021); «Особливості професійної іншомовної підготовки» (Житомир, 2021); «Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі» та «Інформаційна діяльність: історія, сьогодення, майбутнє» (Київ, 2022, 2023).

Кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти на тему «Педагогічні умови формування культурологічної компетентності майбутніх офіцерів радіоінженерних спеціальностей» було захищено у 2010 році у Житомирському педагогічному університеті імені І.Франка. У тексті докторського дослідження матеріали кандидатської роботи не використовуються.

Публікації. Результати дослідження відображено у 47 публікаціях: 4 монографії (колективні); 11 статей у фахових виданнях України; 9 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і віднесених до міжнародних наукометричних баз, 4 статті у базі Web of Science; 10 у збірниках матеріалів конференцій, 6 посібників у співавторстві та 6 публікацій, що додатково розкривають зміст дисертації та свідоцтво про реєстрацію авторського права.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається з анотації українською й англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації відповідає вимогам, серед них відповідного тексту в обсяжному об'ємі.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

1.1. Контент- та аксіологічний аналіз тезаурусу педагогічної проблеми професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ

Контент – та аксіологічний аналіз тезаурусу педагогічної проблеми професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ передбачає вивчення понятійно-категоріального апарату та ціннісних освітньо-наукових аспектів для теорії та методики професійної підготовки військово-оборонної сфери.

Контент-аналіз тезаурусу педагогічної проблеми професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ – процес дослідження та аналізу ключових визначень, термінів, тематичних категорій, аспектів та проблем мовної підготовки та полягає в ідентифікації, систематизації та класифікації понять, якими оперують у педагогічних дослідженнях та спрямовано на формування забезпечення, підтримки та підвищення рівня професійної іншомовної компетентності військовослужбовців.

Алгоритм аналізу оформлено у порядку:

➤ поняття і терміни – становлення ключових визначень, понятійного апарату, якими оперують в науковій літературі та дослідженнях щодо професійної іншомовної підготовки офіцерів;

➤ категорії та аспекти – виокремлення та узагальнення класифікаційних ознак або функціональних особливостей таких як методи дослідження, категоріальних апаратів, педагогічного та лінгвістичного рівнів діагностики, здобуття та підвищення кваліфікації з удосконаленням комунікаційного потенціалу;

➤ проблеми та виклики – аналіз проблем дослідження та навчання, з якими стикаються педагоги та офіцери в освітньому процесі та вдосконалення іншомовної підготовки;

➤ стандарти та методи – огляд та оцінка методів, які застосовано в педагогічній практиці, відповідно до стандартів та вимог НАТО та інших міжнародних норм;

➤ технології та інновації – аналіз сучасних освітніх технологій, інновацій та методологічних підходів для забезпечення якості освітнього процесу професійної іншомовної підготовки.

Контент-аналіз тезаурусу педагогічної проблеми професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ сприяв узагальненню та систематизації інформації, яка оптимізує розвиток методологічних засад та підходів у галузях наук освіта/педагогічні науки та військово-оборонної сфери.

Нормативно-правові документи ЄС також наголошують на важливості диверсифікації мовної освіти у ЗВО/ВВНЗ та необхідності покращення якості та цілеспрямованості забезпечення викладання мов з урахуванням принципів навчання впродовж життя [43].

У дослідженнях О. Хоменка [157] виявлено, що у закладах освіти країн ЄС відсутні єдині стандарти іншомовної підготовки та уніфікована система навчання іноземних мов. Принцип субсидіарності, який передбачає відповідальність кожної країни ЄС за організацію системи освіти, професійне навчання та його зміст, поширюється і на іншомовну підготовку, яка базується на загальноузгоджених підходах європейської мовної політики та основних напрямках євроінтеграції.

Іншомовна підготовка у ЗВО відповідає сучасним тенденціям диверсифікації, віртуалізації та відкритості в актуалізації ролі англійської мови, полілінгвізму, а також реалізації права на вибір мов, їх кількості для опанування. Основним результатом навчання є досягнення студентами рівня володіння іноземною мовою, який відповідає загальноєвропейським стандартам [62].

Для розвитку сучасної іншомовної освіти дорослих необхідно забезпечити міжпредметну спеціалізацію та багаторівневий підхід для вивчення іноземних мов, орієнтацію їх на міжкультурний аспект володіння мовами.

Контент-аналіз практично-корисного досвіду різних світових інституцій у реформуванні системи навчання іноземних мов відіграє важливу роль для добору найкращих механізмів для модернізації іншомовної підготовки фахівців в Україні.

Зауважимо, що Рекомендації Ради Європи з реформування мовної освіти впроваджувалися інтенсивно в Україні за напрямками: перегляд структури освітньої системи у світлі необхідності впровадження навчання іноземних мов впродовж життя; реалізація у навчальних планах принципу Інтегрованого навчання змісту та мови (з англ. – Content and Language Integrated Learning, CLIL), який визначає викладання певного предмету різними мовами, приділяючи увагу як розвитку професійних знань, так і рівням володіння мовою; збільшення витрат на стажування викладачів іноземних мов і видавництво підручників; перегляд навчальних планів, екзаменів та сертифікатів з метою приєднання до загальноєвропейської шкали оцінки рівнів володіння іноземними мовами, запровадженої Радою Європи; участь в європейських програмах та заходах, що реалізуються Європейською Комісією та Радою Європи з метою удосконалення управління якістю національних освітніх систем, розроблення необхідних для вивчення іноземних мов освітніх ресурсів.

Нині в освітньому процесі іншомовна підготовка відіграє ключову роль, особливо в умовах глобалізації та інтеграції до міжнародного співтовариства. З огляду на це, важливим стає питання вибору підходів та методів навчання, які б відповідали сучасним вимогам і потребам. В основі цього вибору лежить концепція іншомовної парадигми освіти, яка формує базові принципи та методологічні засади організації процесу навчання.

Іншомовна парадигма освіти – це концептуальна модель організації та проведення навчання іноземних мов, яка відображає сукупність теоретичних підходів, методів і практик, що використовуються для досягнення освітніх цілей у цій сфері, яка визначає процес навчання іноземних мов, основні підходи

та завдання, які ставляться перед здобувачами освіти та викладачами, а також діагностика програмних результатів навчання [63].

Основними принципами сучасної парадигми іншомовної освіти в контексті компетентнісного підходу в Україні вважається: 1) електронне, «гібридне» (з англ. – blended/flipped) навчання; 2) комунікативна спрямованість; 3) особистісно-орієнтований підхід; автономія слухачів; 4) інтегроване навчання мовних і мовленнєвих умінь (аудіювання, говоріння, читання і письма) [94]. На основі цих принципів сучасної мовної підготовки нині розробляються та впроваджуються різні концепції модернізації іншомовної освіти в Україні. На думку вчених, основними принципами відбору змісту матеріалу за Загальною стратегією іншомовної освіти в Україні вважаються потреби сучасного суспільства та рівень розвитку лінгвістичної, психологічної та педагогічної науки, що включає передусім компетентнісний підхід, який визначає практичну мету навчання і вивчення іноземної мови, тобто оволодіння іншомовною інтракультурною комунікацією засобами розвитку професійної іншомовної компетентності та її компонентів [181].

На шляху інтеграції іншомовної та професійної підготовки зустрічається цілий ряд протиріч: між цілями, змістом та формами організації й умовами навчальної діяльності дорослих; між орієнтацією навчання на «передачу» фрагментарних предметно-технологічних та іншомовних умінь і навичок, з одного боку, та необхідністю узагальнення та застосування на практиці їх системи в процесі професійної діяльності – з іншого; між системністю, ситуативністю, міжпредметністю, надпредметністю, вмотивованістю використання загальних і професійних компетенцій фахівця та формуванням в обов'язку окремих навчальних курсів. Під час розробки шляхів вдосконалення іншомовної підготовки різних категорій дорослих, Л. Вікторовою встановлено, що слід враховувати багатоманітність аспектів освітнього процесу засвоєння мови, які пов'язано із: змістово-організаційними особливостями професійної іншомовної підготовки (пов'язані з типом взаємодії (службові, позаслужбові), характеристиками суб'єкта (соціальної, національної або вікової групи) та

єдністю продуктивної та репродуктивної складової, що зумовлюють застосування різних видів і типів спілкування; когнітивними особливостями (полягають у спрямованості на пізнання: розпізнавання, декодування, перевірка, обробка, аналіз, формалізація); комунікативно-емотивними особливостями (пов'язаними з обміном між суб'єктами взаємодії уявленнями, ідеями, інтересами, цілями, мотивами, потребами, почуттями, настановами тощо [20]. Науковцями відзначено, що у практиці навчання дорослих спостерігається переважно використання традиційних форм та методів роботи, особливу увагу слід приділити удосконаленню різноманітних чинників, які сприяють ефективному розвитку іншомовної освіти дорослих: організаційні (правова і нормативна база функціонування, структура управління, інформаційна забезпеченість) та педагогічні (мета, зміст, форми, методи і засоби навчання).

Інтеграція іншомовної та професійної підготовки є складним і багатограним комплексом, що супроводжується численними викликами в організації освітнього процесу. Окреслимо ключові суперечності даного контексту у складових підготовки:

- за цілями навчання – між прагненням досягти загальних освітніх цілей, спрямованих на розвиток широкого спектра компетентностей, та необхідністю відповідати конкретним професійним цілям, що вимагають спеціалізованих знань та умінь;

- у змісті навчання – між необхідністю передачі вузькоспеціалізованих професійних знань та інтеграцією мовної практики, яка може вимагати використання часу та ресурсів, що конкурують із професійною підготовкою;

- у формах організації навчання – між теоретичними заняттями, практичними вправами та реальними комунікативними ситуаціями, що є викликом для досягнення всебічного розвитку мовленнєвої компетентності;

- за умовами навчальної діяльності дорослих – специфічні особливості дорослих у процесі навчання, зокрема попередній професійний досвід та рівень

мотивації, які здатні впливати на ефективність освітнього процесу, що потребує індивідуального підходу для їх вирішення;

– при застосуванні компетентностей – між інтеграцією загальних мовних компетентностей та специфічних професійних навичок, що може призводити до конфлікту інтересів у навчанні, гальмує досягнення необхідного рівня володіння інтегрованих компетентностей;

– за системністю та ситуативністю навчання – збереження системного підходу до навчання при одночасному забезпеченні можливостей адаптації до специфічних професійних ситуацій, що потребує особливої гнучкості та інтеграційних підходів, що не завжди легко реалізувати [68].

Вирішення цих суперечностей вимагає комплексного та трансформаційного підходу до процесу інтеграції, а також урахування потреб здобувачів освіти та особливостей змістового контексту адаптивного навчання.

При модернізації військової освіти виникає завдання інтеграції технічного та гуманітарного змісту навчання військовослужбовців. Організація освітніх і наукових програм, що поєднують гуманітарні дисципліни з реальними військовими сценаріями, активне використання технологій та міждисциплінарний обмін практичним досвідом уможлиблює цілісний професійний розвиток військовослужбовців. Адаптація гуманітарних освітніх програм під вимоги військових навчальних планів, вивчення військового сленгу та специфічної лексики можуть забезпечити практичний підхід до вивчення. Розвиток міжкультурної компетентності та надання підтримки викладачам гуманітарних дисциплін у військових установах також є ключовими аспектами для забезпечення балансованого підходу у навчанні.

Встановлено, що кожна професійна сфера має власну специфіку й особливості підготовки фахівців. Система військової освіти складається з організованої структури закладів освіти, що реалізують професійну військову підготовку згідно з освітніми й освітньо-науковими ступенями, встановленими державою, і військових органів управління, які здійснюють керівництво діяльністю цих закладів на основі законів, указів, постанов, наказів, керівних та

нормативних документів органів державної влади: Міністерства освіти і науки України, Міністерства оборони України, командування видів ЗСУ, родів військ, спеціальних військ та ін. Специфікою підготовки військових фахівців є: формування готовності служити своїй країні та народу, що пов'язано з ризиком для здоров'я та життя; залучення до службової, службово-бойової та бойової діяльності; нерозривна єдність виховання та навчання в умовах військового середовища [161].

Особливості військово-оборонної професійної сфери впливають на освітню діяльність і процес навчання іноземних мов у ЗВО/ВВНЗ. Незважаючи на єдність освітнього і виховного процесу та високий гуманітарний потенціал дисципліни «Іноземна мова», у сфері професійного навчання військових фахівців іноземних мов є проблеми та суперечності професійної іншомовної підготовки, які виявлено з практики їх викладання курсантам і слухачам у спостереження за організацією освітнього процесу та аналізу сучасної наукової літератури з теми педагогічного дослідження.

Професійна (іншомовна) підготовка військовослужбовців супроводжується низкою проблем, зумовлених специфікою військово-оборонної професійної сфери, до яких належать: дисонанс між імперативом індивідуалізованого підходу та колективістською парадигмою військової діяльності (військове середовище передбачає необхідність одночасного впровадження персоніфікованих освітніх траєкторій та забезпечення інтегративної командної взаємодії, що спричинює бар'єри в гармонізації даних аспектів); ригідність процедурної рамки та обмеження креативного потенціалу (жорстко регламентоване середовище військово-оборонної діяльності значно звужує можливості для вирішення креативних та інноваційних підходів для вирішення тактичних і оперативних завдань, що обмежує ініціативу та автономність функціоналу військовослужбовців); антиномія між розвитком толерантних установок і готовністю до реалізації силових акцій (формування в офіцерів толерантності та культурної чутливості що в свою чергу конфліктує з вимогами готовності для виконання військових завдань, що можуть

передбачати насильницькі дії, а поспіль створювати етичні та внутрішньо особистісні конфлікти); дефіцит часу для освітньої діяльності у зв'язку з виконанням обов'язків військовослужбовців (висока інтенсивність виконання службових завдань у військово-оборонній сфері призводить до недостатнього погодинного навантаження, відведеного на навчально-науково-пізнавальну діяльність, зокрема на іншомовну підготовку); асиметрія сприйняття цивільними викладачами специфіки професійної військової підготовки (недостатня обізнаність цивільних педагогів щодо специфічних вимог військово-оборонної професійної сфери зумовлює труднощі в адекватному проектуванні та реалізації освітніх і наукових програм для військовослужбовців); дивергенція між сучасними педагогічними парадигмами іншомовної освіти та інституціональною специфікою ЗВО/ВВНЗ (педагогічні підходи, що переважають у цивільних освітніх установах, можуть не відповідати потребам і специфіці підготовки офіцерів, що створює бар'єри у процесі адаптації освітніх практик до умов військово-оборонної сфери) [60].

Для подолання зазначених проблем, суперечностей необхідно надати комплексної спрямованості навчально-науково-пізнавальної діяльності зі створення необхідних для ефективного навчання педагогічних умов.

При цьому слід враховувати, що регламентований порядок дій із підготовки майбутніх військовослужбовців залишає простір для ініціативи та творчості, коли мова йде про вирішення нестандартних, не передбачених статутом ситуацій. Зокрема, соціокультурна компетенція, яка формується в процесі вивчення іноземної мови, передбачає пізнання іншої культури й усвідомлення через це цінності власної національної культури [5].

Контент-аналіз тезаурусу, що стосується проблематики професійної іншомовної підготовки офіцерів, виявляє низку суттєвих концептуальних антиномій та парадоксальних кореляційних взаємозв'язків, які виникають у процесі реалізації цього специфічного напрямку освітньої діяльності. Передусім, спостерігається явний дисонанс між імперативами індивідуального підходу до організації освітньої діяльності, що вимагає диференційованого

обліку психолого-педагогічних характеристик суб'єктів навчання, та колективістською парадигмою військової-оборонної професійної діяльності, яка об'єктивно обмежує можливості для персоніфікації та портативності освітніх траєкторій.

Додатково, нормативно-процедурна ригідність військової системи освіти детермінує суттєве звуження спектру можливостей для інтеграції креативних та інноваційних методик навчання, що, своєю чергою, обумовлює депривацію автономності й ініціативності офіцерів у межах реалізації тактичних та оперативних завдань. У цьому контексті варто зазначити також про антитетичну взаємодію між імперативом розвитку толерантних установок та елементами культурної чутливості, з одного боку, і готовністю до здійснення силових акцій, з іншого, що породжує складні внутрішньо особистісні та етико-деонтологічні конфлікти в процесі модернізації професійної іншомовної підготовки.

Необхідність інтеграції високорегламентованих процедур освітньої діяльності з обов'язками військової служби обумовлює додаткові обмеження щодо доступності часу для ефективного навчання, що, своєю чергою, знижує функціональну ефективність іншомовної підготовки. Одночасно, суттєво ускладнює цей процес асиметрія в обізнаності цивільних викладачів стосовно специфіки військово-оборонної професійної сфери, що детермінує труднощі в адекватному проектуванні та реалізації освітніх програм, спрямованих на підготовку військовослужбовців.

Крім того, парадигмальні розбіжності між цивільними та військовими методологічними підходами до іншомовної підготовки створюють концептуально-методологічні виклики у процесі адаптації сучасних педагогічних практик до специфічних умов військової освітньої системи, що зумовлює необхідність комплексного перегляду і редукції традиційних освітніх парадигм з метою їх гармонізації з вимогами військово-оборонної сфери.

Архітектура тезаурусу проблеми професійної іншомовної підготовки включає структурні складові-поняття: військова освіта передбачає набуття

особою комплексу професійних компетентностей відповідно до військової спеціалізації, формування та розвиток її індивідуальних здібностей та може здобуватися одночасно з профільною середньою, професійною (професійно-технічною), фаховою передвищою чи вищою освітою, а професійна військова освіта визначається як спеціалізована освіта військового спрямування, яка здобувається за освітніми програмами на відповідних рівнях військової освіти з метою вдосконалення професійного рівня військового фахівця та набуття фахових компетентностей, що забезпечують виконання службових (бойових) функцій [48].

Термін «професійна підготовка» у Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) [44] тлумачиться як «здобування кваліфікації за відповідним напрямом або спеціальністю». У Державній освітній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)» зазначено, що «майбутній фахівець має досягти певного рівня розвитку вмінь, необхідних для вирішення професійних завдань» [116].

Поняття «професійна підготовка» використовується у законодавчих та нормативно-правових документах: Закони України – «Про освіту» (2017) [48], «Про професійно-технічну освіту» (1998) [50], «Кодекс цивільного захисту України» (2013 р.) [118]; Постанови КМУ – Державний стандарт професійно-технічної освіти (2021) [113], «Про удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів та фахівців у сфері цивільного захисту» [115], «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» [112]; Наказ МНС України від 01.07.2009 р. № 444 «Про затвердження Настанови з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту» [84].

Провідною характерною рисою сучасного європейського освітнього простору, на думку Т. Lambert, М. Goldacre, J. Davidson, є розуміння іншомовного професійного спілкування як складової компоненти іншомовної підготовки. Поняття професійне іншомовне спілкування, на їхню думку, є

особливою міжособистісною професійною взаємодією у сфері інформаційно-пізнавальної взаємодії та навчально-пізнавальної діяльності [169]. Відповідно, міжособистісна професійна взаємодія, як зазначає О. Лазаренко, передбачає обмін інформацією з урахуванням можливостей пізнавального й емоційного впливів на співрозмовника й особливостей мовленнєвого та поведінкового етикету носіїв мови [70].

Модель професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту, обґрунтовано Н. Вовчастою (вказує на важливість спеціалізованої підготовки у сферах, пов'язаних з цивільним захистом) [23].

Вищезазначені наукові розвідки демонструють різноманітність та значущість професійної іншомовної підготовки у різних галузях та акцентують увагу на специфічних вимогах до фахівців конкретної галузі за цільовим призначенням.

У педагогічних студіях іншомовна підготовка трактується з огляду багатовекторності розуміння її вияву у поліаспектності формулювань.

Значне місце у системі професійно зорієнтованої іншомовної підготовки здобувачів (слухачів) освіти відведено діяльнісному підходу, який є основою будь-якої діяльності, зокрема при опануванні іноземної мови. Дослідження особливостей педагогічної діяльності здійснено вітчизняними та зарубіжними науковцями (О. Бігич, Н. Бориско та Г. Борецька [76], Л. Дудікова [42], М. Паласюк [103], D.S. Ruchen [176], H. Tucker [180]).

Розкрито етимологію поняття «*офіцер*» – 1) офіційний, той, хто має посаду; посада, служба, обов'язок; 2) командир загону (з латин. – *officiarius* і *officium*; з франц. – *officier* та з нім. – *offizier*); до вжитку в українській мові термін потрапив через вплив європейської військової культури з XVI століття у зв'язку зі зростанням ролі керівного складу військ та ускладнення структури збройних сил, що вимагало визначення професійного статусу керівника «офіцер», який в українській мові використовувався як термін «старшина» у козацьких збройних формуваннях; після знищення Запорозької Січі та скасування козацьких звань, поступово зник, але був відновлений під час

створення національних військових формувань на початку ХХ століття в Армії Української Народної Республіки; сучасне тлумачення поняття, в ЗСУ включає ключові характеристики – громадянська відповідальність та патріотизм (офіцер є представником держави, який забезпечує захист інтересів народу, проявляє патріотизм і ставить безпеку та добробут країни вище власних інтересів), що підкреслює не лише службову, але й моральну відповідальність перед країною та народом; символічна роль (офіцер є взірцем вірності Вітчизні та високої поваги до державних символів – Прапора, Герба, Гімну), що акцентує на важливості національної символіки у вихованні військових кадрів; професійна компетентність та відповідальність (офіцер втілює якості «серця і розуму» війська та готовий виконувати обов'язки за будь-яких обставин), в яких вбачаємо професіоналізм і здатність перемагати ворога за допомогою розуму, кмітливості, компетентності, стратегії, тактики і волі, які є ключовими для формування офіцерського складу ЗСУ.

«Кодекс честі офіцера ЗСУ» визначає в понятті «офіцер» як моральний вимір, де поразка розглядається як особиста провина командира та підкреслює індивідуальну відповідальність за результат військових операцій, що свідчить про високі моральні та професійні стандарти військово-професійної підготовки офіцерів ЗСУ, які виконують важливі функції не лише на полі бою, але й у суспільстві як взірці патріотизму, моральної стійкості та професіоналізму.

Військовослужбовці ЗСУ отримують професійну підготовку, яка включає в себе не лише військову та тактичну підготовку, але й професійну іншомовну з метою забезпечення ефективного спілкування та виконання завдань у міжнародному контексті. Це включає вивчення іноземної англійської мови для спілкування з партнерами з інших країн під час спільних міжнародних операцій, забезпеченні участі в міжнародних тренуваннях завдяки імплементації міжнародних стандартів регулювання якості підготовки.

Професійна іншомовна підготовка офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО також включає роботу з міжнародними стандартами STANAG (стандартизовані угоди НАТО), які регулюють способи спілкування, дій та вимоги до

мовленнєвої компетентності для військовослужбовців за участю партнерів НАТО.

Професійна іншомовна підготовка військовослужбовців – процес набуття та удосконалення рівня мовленнєвої компетентності військових для забезпечення ефективної взаємодії та спілкування у міжнародних військових операціях, співпраці з країнами-партнерами та міжнародними інституціями й військовими структурами НАТО; підготовку орієнтовано на засвоєння та вдосконалення навичок мовлення та розуміння іноземних мов для військових за профілем призначення професійної діяльності; до програм підготовки входить вивчення міжнародних стандартів, умов ведення спільних військових операцій, освоєння специфічного військового сленгу та термінології, а також розвиток міжкультурної компетентності для спілкування з представниками інших країн. Мета професійної іншомовної підготовки – підвищення рівня ефективності комунікації військовослужбовців під час спільних операцій, покращення взаєморозуміння та сприяння успішній взаємодії між різними родами військ та країнами-партнерами в умовах міжнародного військово-оборонного співробітництва.

Термін «професійна підготовка» презентовано в українських законодавчих і нормативно-правових документах, а також у педагогічних, психологічних, політичних джерелах з регулювання національної безпеки. У Законі України «Про вищу освіту» (2014) [44] визначено як «здобування кваліфікації за відповідним напрямом або спеціальністю».

У Державній освітній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)» [116] зазначено, що «професійну освіту спрямовано на забезпечення професійної самореалізації особистості, формування її кваліфікаційного рівня, створення соціально активного, морально і фізично здорового національного виробничого потенціалу, який має зайняти чинне місце у технологічному оновленні виробництва, впровадженні у практику досягнень науки і техніки, а «майбутній фахівець має досягти певного рівня розвитку навичок і вмінь, необхідних для вирішення професійних завдань».

У «Настанові з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту» (2009) [84] професійна підготовка трактується як організований і цілеспрямований процес опанування знань, умінь та навичок, необхідних для виконання професійно-службових завдань.

Поняття «професійна підготовка» у педагогічному словнику тлумачиться як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей особистості, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної праці за обраною професією [30]; сукупність спеціальних знань, навичок і вмінь, що дозволяють виконувати роботу в певній сфері діяльності, як система професійного навчання, що має на меті прискорене набуття здобувачем освіти навичок, необхідних для виконання певної роботи чи групи робіт [131]; згідно з філософським енциклопедичним словником це об'єктивний процес, як базис певних закономірностей (зумовленість системи професійної готовності потребам соціально-педагогічного та духовного розвитку суспільства, завданням формування особистості; відповідність змісту, форм і методів підготовки рівню розвитку педагогічної науки і практики, характеру і змісту педагогічної праці; виховання і розвиток майбутніх фахівців в освітньому процесі) [154].

На основі аналізу праць учених визначено складові змісту професійної підготовки та її мету. Складовими професійної підготовки є: психолого-педагогічна підготовка; взаємозв'язок теоретичної підготовки та педагогічної практики; професійна освіта; спільна діяльність професорсько-викладацького складу зі здобувачами освіти; професійно корисні практики застосування.

Мета професійної підготовки – формування якостей професіонала оволодіння систематизованими знаннями, уміннями, навичками та необхідними особистісними професійними якостями [78].

Науковцями визначено нові вимоги, які відображають в них різні аспекти професійної компетентності та готовності фахівців до виконання оперативно-службових завдань у специфічних умовах:

1. Відповідність рівня підготовленості завданням, що стоять перед військовими формуваннями та правоохоронними органами.
2. Здатність до досягнення позитивних результатів у військово-оборонній професійній діяльності.
3. Уміння застосовувати ефективні науково обгрунтовані підходи та рішення для вирішення професійно-службових завдань.
4. Мотивація до професійного саморозвитку та самопідготовки.
5. Готовність до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.
6. Здатність до застосування інноваційних методів професійної діяльності.
7. Логічне мислення та розв'язання нестандартних завдань.
8. Висока рівень комунікативної компетентності та вміння вирішувати завдання з використанням іноземної мови.

Вимоги утворюють необхідність набуття широкого спектру компетентностей у військово-оборонній професійній підготовці фахівців для сектору безпеки й оборони, від розвитку спеціалізованих вмінь до загальних навичок та особистісних якостей, необхідних для успішного виконання завдань цільового призначення.

Аналіз стану та перспектив професійної підготовки, проведено В. Семиченко, – розглядає її у трьох аспектах: процес, в ході якого відбувається професійне становлення майбутніх фахівців; мету і результат діяльності закладу освіти; сенс включення студента у навчально-виховну діяльність [129].

Одне з найбільш повних визначень поняття професійна підготовка наводить Т. Танько – система організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості, системи знань, навичок, умінь і професійної готовності, що в свою чергу, визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною і підготовленою до виконання певної професійної діяльності та прагне її виконати [138, с.16].

Відповідно до структурно-системного підходу основні компоненти професійної підготовки визначаються науковцями в контексті теорії педагогічної діяльності. Так, головними компонентами системи підготовки майбутнього вчителя, Л. Хомич, визначає мету, функції, структуру, зміст, форми і методи, контроль, а рівень їх розробленості, взаємодії, на погляд автора, визначає ефективність підготовки фахівця [158].

Компонентами підготовки студентів до виховної діяльності, Г. Троцько, виокремлено мету, зміст, методи, форми, засоби виховання, а також суб'єкти виховного процесу [141].

Більш поширеним у дисертаційних дослідженнях є визначення компонентів професійно-педагогічної підготовки згідно функціонального підходу. Так, система підготовки майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності, яку пропонує В. Чайка, передбачає формування мотиваційної, теоретичної і практичної готовності та відображає структурно-функціональну взаємодію її основних компонентів – цільового, змістового, процесуального, результативного [159].

Осмислюючи філософську, психологічну та педагогічну літературу, професійну підготовку слід розглядати як цілеспрямований процес, під час якого здобувачі освіти, курсанти та слухачі набувають професійних знань і вмінь, необхідних для виконання певних видів робіт, як зазначає Г. Лещенко [71, с. 422].

Масштабує тлумачення І. Манохіна, і вважає, що професійна підготовка є складною багаторівневою педагогічною системою, яка включає сукупність цілей, змісту, форм, методів, засобів та технологій, відповідних потребам суб'єктів педагогічної взаємодії; підкреслює, що це також процес і результат формування готовності особистості до професійної діяльності [74, с. 131].

З точки зору процесуального підходу, систему фахової підготовки менеджерів освіти слід розглянути як сукупність засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого педагогічного впливу на формування особистості з певними якостями, вважає В. Берека; включає до

системоутворюючих елементів загальнолюдські цінності, суть, мету, завдання та особливості управлінської діяльності, закономірності та принципи фахової підготовки [7, с. 6]; частково підтримує М. Васильєва та зазначає, що підготовка є процесом формування та вдосконалення знань, умінь, навичок і якостей особистості, необхідних для виконання визначеної діяльності, що здійснюється під час навчання, самоосвіти або професійної діяльності [18].

Процесуальний підхід, на нашу думку, є головним у визначенні, яке подає В. Берека, і розглядає систему фахової підготовки менеджерів освіти – включає до її складу «сукупність засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого педагогічного впливу на формування особистості із заданими якостями» [7, с. 6], тобто до системоутворюючих елементів учений відносить «загальнолюдські цінності, суть, мету, завдання та особливості управлінської діяльності, закономірності та принципи фахової підготовки» [7, с. 6].

Розглянемо визначення термінів у власному тлумаченні, враховуючи думки провідних учених.

Підготовку розглянуто як цілеспрямований, системно організований процес навчання, що передбачає інтеріоризацію знань, розвиток когнітивних та операційних навичок, формування компетентностей особистості, який здійснюється через дидактичні, андрагогічні та самостійні навчальні стратегії з метою забезпечення готовності суб'єкта до виконання спеціальних завдань або функцій у сферах професійної та суспільної діяльності.

Професійна підготовка в авторському розумінні інтерпретується як багаторівнева, інтегративна педагогічна система, що включає сукупність цілей, змісту, форм, методів, засобів і технологій, які спрямовано на формування професійної ідентичності та професійної компетентності особистості; як процес забезпечує опанування професійних знань, розвиток професійно орієнтованих навичок та умінь, а також формування професійної готовності, яка визначається як когнітивно-емоційний стан особистості, яка усвідомлює власну здатність

мотиваційної спрямованості для ефективного виконання професійної діяльності.

Поняття «іншомовної підготовки» є важливим аспектом у багатьох стратегічних документах, що стосуються розвитку освіти в Україні; зустрічається в таких ключових документах, як «Національна доктрина розвитку освіти» (2002) [151], «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013) [150] та «Національна рамка кваліфікацій» (2011) [114]. У Державній освітній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)» (1994) [116] зазначено, що «майбутній фахівець має досягти певного рівня розвитку вмінь, необхідних для вирішення професійних завдань», що підкреслює важливість володіння іноземними мовами як складової професійної підготовки. Нормативні документи акцентують увагу на статусі іншомовної підготовки як невід'ємної частини професійної підготовки фахівців, яку спрямовано на забезпечення їх конкурентоспроможності та професіоналізму у вирішенні функціональних завдань.

Зазначимо, що концепт «іншомовна підготовка» інтегровано у науковий дискурс наприкінці XX століття, з огляду, що іноземну мову доцільно трактувати не як навчальний предмет, а як освітню дисципліну, в якій синтезуються навчально-пізнавальні, виховні та навчально-діяльнісні аспекти, а це в свою чергу сприяє розвитку мовленнєвих механізмів через розуміння культурного контексту та оволодіння мовою, забезпечуючи засвоєння знань, умінь і навичок читання, письма та усного мовлення іноземною мовою [102].

Відтак, професійну іншомовну підготовку розглядають як:

- складний та багатогранний концепт, що включає професійні знання в конкретній галузі та професійну мовну підготовку;
- глобальний процес професійного навчання, який спрямовано на вивчення, засвоєння та реалізацію необхідних професійних знань і навичок іноземною мовою;

- процес становлення та розвитку інтегральної особистісної структури фахівця, яка дозволяє використовувати володіння іноземною мовою як інструмент професійної реалізації та саморозвитку [133];

- процес кваліфікованого опанування студентами нерідної (іноземної) мови, що є засобом здобуття як фахових, так і загальних знань [102];

- всебічну навчальну діяльність, орієнтовану на покращення професійної іншомовної комунікативної компетентності, що свідчить про поступовий розвиток рис полікультурної професійної мовної особистості [156];

- комплекс системного оволодіння іноземними мовами на основі міждисциплінарної інтеграції з урахуванням індивідуальних характеристик особистості, який спрямовано на досягнення рівня професійної іншомовної комунікативної компетентності, що забезпечить міжкультурне та міжособистісне спілкування для вирішення професійних завдань у полікультурному, мультилінгвальному глобалізованому суспільстві [95].

Іншомовна підготовка інтегрує значний загальноосвітній та виховний потенціал, який орієнтовано на підвищення рівня загальної та професійної культури, культури мислення та комунікації, та підготовки до міжкультурної комунікації. У процесі оволодіння іноземними мовами студентів доведеться проникнути в іншу систему цінностей та життєвих орієнтирів та інтегрувати їх у власну картину світу та світосприйняття. Іншими словами, іншомовна підготовка має забезпечити гармонійну взаємодію майбутнього фахівця із глобалізованим інформаційно-технологічним суспільством [157].

Специфічні функції професійної іншомовної підготовки включають:

- комунікативно-лінгвістичну функцію, спрямовану на становлення мовної особистості та формування навичок іншомовної комунікації у професійній діяльності та суспільному житті;

- професійно-компетентнісну функцію, що відповідає за формування професійної компетентності;

- культурно-естетичну функцію, що сприяє розвитку загальної культури на основі пізнання культури та історії інших країн і їх лінгвістичних особливостей [133, с. 46].

Важливою складовою професійної іншомовної підготовки є іншомовне професійне спілкування, яке науковці визначають як професійну міжособистісну взаємодію, що відбувається в процесі навчально-пізнавальної діяльності та інформаційно-пізнавальної взаємодії. У цьому контексті міжособистісна професійна взаємодія забезпечує обмін інформацією, дозволяє під час спілкування враховувати особливості пізнавального та емоційного впливу, а також мовленнєвого та поведінкового етикету носіїв мови [102].

Приходимо до висновку, що *професійна іншомовна підготовка* є комплексним педагогічним процесом, який спрямовано на систематичне формування, розвиток і вдосконалення професійної мовної компетентності особистості через інтеграцію знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної міжкультурної комунікації в професійній діяльності, що включає опанування іноземної мови як засобу професійної взаємодії та самореалізації, інтеграцію фахових знань з іншомовним компонентом, розвиток мовленнєвих, когнітивних і соціокультурних компетентностей, що забезпечують здатність до міжособистісного спілкування, міжкультурного діалогу та професійного співробітництва в глобалізованому світі.

Професійна іншомовна компетентність згідно стандартів НАТО є важливою складовою військової освіти та підготовки військовослужбовців в Україні. Стандарти НАТО визначають вимоги до військової освіти та тренування для країн-членів альянсу, а також для країн-партнерів, які співпрацюють з НАТО, охоплюють різні аспекти військової діяльності, включаючи питання професійної іншомовної компетентності військових.

Професійна іншомовна компетентність в контексті стандартів НАТО передбачає, що військові фахівці повинні бути здатні спілкуватися англійською мовою, яка є офіційною мовою НАТО, на професійному рівні. Це означає, що вони повинні мати навички розуміння та використання спеціалізованої лексики,

яка використовується в військовій галузі, а також знати професійні стандарти та процедури, які регулюють їхню діяльність.

Компетентність володіння англійською мовою в контексті стандартів НАТО також передбачає здатність взаємодіяти з партнерами з інших країн під час спільних військових операцій та міжнародних навчальних заходів. Це важливо для забезпечення ефективної комунікації та співпраці в міжнародних військових операціях, де військові з різних країн працюють разом.

Отже, професійна іншомовна компетентність в контексті стандартів НАТО визначається як здатність військових фахівців до володіння англійською мовою на професійному рівні, що відповідає вимогам альянсу для ефективного здійснення військової діяльності та співпраці з іншими країнами-членами НАТО.

Основні засади мовної підготовки особового складу передбачено Міноборони України. Вони забезпечують формування сучасної системи наукових поглядів на підвищення ефективності вивчення іноземних мов, також включають основні поняття, принципи та стандарти, що визначають стратегію дій для досягнення цілей мовної підготовки [100].

Мету професійної іншомовної підготовки визначено основними принципами підготовки військовослужбовців і спрямовано на досягнення професійного рівня володіння іноземними мовами відповідно до мовного стандарту НАТО STANAG 6001.

Реалізація підготовки згідно основних засад мовної підготовки Міноборони України передбачається у два етапи протягом 2019 - 2030 років [100].

Перший етап (2019-2024 роки) передбачає: впровадження системи навчання іноземних мов у військових частинах та підрозділах як складової індивідуальної підготовки офіцерів, сержантського (старшинського) складу та рядового складу військової служби за контрактом; впровадження та поширення використання дистанційних (онлайн) курсів для навчання іноземних мов у ЗС України [100].

Другий етап (2025-2030 роки) включає: поступове введення вимог про обов'язкове професійне володіння англійською мовою особовим складом ЗС України для професійного зростання переходу на посади, пов'язані з використанням іноземної мови у службовій діяльності; збільшення військових частин і підрозділів, взаємосумісних з відповідними військовими частинами (підрозділами) країн-членів та партнерів НАТО [100].

Підготовка іноземної мови для персоналу в системі Міністерства оборони України є важливою частиною загальної системи навчання військовослужбовців і працівників з метою досягнення відповідного рівня володіння нею; оцінювання рівнів проводиться за шкалою стандартизованих рівнів мовленнєвої компетенції, що відповідає мовному стандарту STANAG 6001.

Складовою загальної системи підготовки військовослужбовців та працівників, що передбачає реалізацію комплексу узгоджених між собою організаційних, наукових і навчально-методичних заходів, спрямованих на досягнення особовим складом відповідного рівня володіння іноземною мовою для подальшого її використання в службовій діяльності є професійна іншомовна підготовка особового складу в системі Міноборони України. Стандартизованою угодою НАТО (STANAG 6001) з іншомовної підготовки визначається рівень володіння іноземною мовою, який є сукупністю мовленнєвих знань, умінь та навичок (компетенцій), що характеризує здатність особи до її практичного використання.

Знаннєвий компонент іншомовної компетентності визначають за шкалою стандартизованих мовленнєвих рівнів (СМР), які відповідають рівням мовленнєвої компетенції за мовним стандартом NATO STANAG6001.

Метою стандарту встановлення критеріїв і змісту рівнів володіння мовою за чотирма основними видами мовленнєвої діяльності. У ньому надаються чіткі роз'яснення рівнів мовної компетентності згідно із загальноприйнятими видами мовленнєвої діяльності - аудіювання, говоріння, читання, письмо та визначено 6 рівнів мовленнєвої компетентності з бальним оцінюванням від 0 до 5:

Рівень 0 – відсутність практичного вміння;

Рівень 1 – виживання;

Рівень 2 – функціональний;

Рівень 3 – професійний;

Рівень 4 – експертний;

Рівень 5 – досконалий / рівень досвідченого носія мови.

Також унормовано зміст проміжних рівнів для кожного з аспектів мовної компетентності відповідно до стандартизованого мовленнєвого рівня 0+, 1+, 2+, 3+, 4+ для покращення точності його визначення [172].

Документом «Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у ЗС України на 2021–2025 роки» [39] визначено стратегічну мету іншомовної підготовки в ЗС України, яка полягає в швидкому нарощуванні чисельності особового складу з відповідним рівнем знань іноземної мови, щоб досягти рівня не нижче стандартизованих мовленнєвих рівнів 2 «Функціональний» за стандартом НАТО STANAG 6001, що необхідно для участі у багатонаціональних військових навчаннях, міжнародних операціях, участі в міжнародних організаціях та інших міжнародних заходах забезпечення підтримки миру і безпеки.

Для досягнення мети передбачено конкретні заходи, такі як нарощування спроможностей курсів інтенсивного вивчення іноземних мов, забезпечення безперервності вивчення та удосконалення рівня володіння іноземною мовою, збільшення часу на її вивчення, використання ресурсів дистанційного навчання та зміна вимог до володіння іноземною мовою для різних посад у ЗС України.

Інтеграція іншомовної до професійної підготовки обумовлена вирішенням численних суперечностей, які включають бар'єри, відмінності в цілях, змісті, формах та умовах навчально-пізнавальної діяльності дорослих, орієнтацію навчання на передачу навичок та умінь, а також забезпечує вмотивованість здобуття й удосконалення загальних і професійних компетенцій фахівця.

Завдяки аксіологічному аналізу дійшли висновку, що професійна

іншомовна компетентність офіцерів ЗСУ є важливим аспектом загальної підготовки, особливо в контексті сучасних глобальних викликів та можливостей для міжнародного співробітництва. Офіцери ЗСУ можуть мати різні рівні професійної іншомовної підготовки в залежності від їх семантики обов'язків та специфіки служби.

Основні семантичні засади професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ включають:

- розвинуті мовні навички офіцерів ЗСУ, які повинні володіти іноземною мовою на високому рівні, усного та письмового мовлення, що передбачає оперування спеціалізованою термінологією, характерною для військового спілкування та спеціалізованої галузі застосування (наприклад, військова техніка, тактика, логістика);

- сформовані міжкультурні компетенції: військовослужбовців, які мають розуміти культурні відмінності та вміти ефективно співпрацювати з представниками інших країн, союзниками або партнерами в міжнародних операціях;

- розвинуті комунікативні навички офіцерів як здатність взаємодіяти та ефективно спілкуватися з іншими військовослужбовцями, а також цивільним персоналом та представниками інших країн;

- готовність до міжнародних спільних навчань із врахування особливостей міжнародної взаємодії та участі у спільних міжнародних військових операціях або миротворчих місіях;

- спеціалізовані професійні компетенції офіцерів які спроможні опанувати підготовку, здобути фахові спеціальні компетентності під час участі в місіях НАТО або визначених інших міжнародних проектах цільового призначення.

Підготовку спрямовано на забезпечення у офіцерів ЗСУ готовності до виконання професійно – службових завдань та обов'язків на міжнародному рівні та спроможності взаємодіяти з партнерами інших країн в військових та миротворчих місіях.

Однак основним завданням професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ є формування професійної іншомовної компетентності, зміст і структуру розроблено на основі компетентнісного підходу.

Контент та аксіологічний аналіз поняття професійної іншомовної підготовки свідчить про її визначну роль в контексті взаємодії України з ЄС, ООН та НАТО. Професійна іншомовна компетентність стає важливим елементом сприяння політичній, економічній, гуманітарній та науковій співпраці, а також визначальним фактором в створенні стійких та взаємовигідних міжнародних стосунків.

1.2. Компетентнісний підхід до професійної іншомовної підготовки як базова категорія педагогічного дослідження

Проблемам компетентнісного підходу у методології неперервної професійної освіти присвятили власні доробки у питаннях: професійної педагогічної освіти (О. Антонова [3]); професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи (В. Бобрицька [13]); методології андрагогіки та тьюторства (Н. Дем'яненко [81]); систематизація тезаурусу компетентнісного підходу НАПН України (М. Дробнохот [40]); розвитку професійної компетентності майбутніх викладачів (А. Вітченко [21]); формування комунікативної компетенції у процесі навчання (Т. Дементьєва [35]); професійно-педагогічній компетентності викладачів спеціальних дисциплін (С. Демченко [36]); особливостей педагогіки ідеалів і реалій (І. Зязюн [55]); освіти в інформаційному суспільстві (О. Матвієнко [75]); міжнародних аспектів неперервної професійної освіти (Н. Ничкало [93]); ключа формування змісту освіти (О. Овчарук [97]); психології розвитку ключових компетентностей дорослих (В. Помилуйко [110]); професійної освіти в системі неперервної освіти (С. Сисоєва [130]); концепції компетентнісно орієнтованої підготовки майбутніх фахівців (Л. Сущенко [137]); психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів (Н. Титова [139]); формування науково-методичної компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти

(С. Толочко [140]); лідерству у компетентнісній освіті Л. Додж (L. Dodge), Д. Бушвей (D. Bushway) та Ч. Лонг (C. Long) [167].

Питання розвитку інформаційної культури офіцерського складу розкрили: К. Беляков, С. Онопрієнко, І. Шопіна [56] – інформаційну культуру в Україні у правовому вимірі; А. Білорус [10] – інформаційне середовище як чинник формування інформаційної культури майбутніх офіцерів; Н. Калинюк та О. Діденко [59] – професійну комунікативну компетентність у структурі готовності офіцерів для професійної діяльності; О. Прудникова [119] – концептуальні засади інформаційної культури; С. Радзіковський та М. Середенко [121] – проблему досягнення інформаційно-психологічної переваги в збройних конфліктах, бойових діях.

Компетентнісний підхід до професійної іншомовної підготовки військовослужбовців є важливою базовою категорією дослідження в контексті військової освіти враховує не тільки мовні аспекти, але й розвиток компетентностей, необхідних для ефективного виконання професійно - службових обов'язків у міжнародному та полікультурному середовищі.

Концепція «компетентнісного підходу» виникла в США в 1960-х роках, в 1970-х її включено до професійних освітніх програм країни, а у 1980-х роках стала частиною професійних підготовчих програм у Сполученому Королівстві та Федеративній Республіці Німеччині [29]. Концепцію розвинуто і впроваджено у програмі «Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади» (з англ. – Definition and Selection of Competencies, DeSeCo), яку запроваджено Федеральним статистичним департаментом Швейцарії та Національним центром освітньої статистики США і Канади [165].

Компетентнісний підхід у сфері освіти відображає її зміст, і не обмежується лише знаннєвим компонентом; передбачає запровадження досвіду корисних практик для вирішення професійних проблем, виконання ключових функцій та соціальних ролей, а також компетентностей [9].

Розкрито спроби визначення понять «компетенція» та «компетентність» у сфері освіти, науки й інноватики.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «компетентний» визначено як характеристика особи, яка має достатні знання в певній галузі, добре орієнтується в ній, є обізнаною, тямущою, а також є кваліфікованою, повноправною, повноважною, тобто має певні повноваження [19, с. 560].

Отже, компетенція вказує на певний стандарт, досягнення якого свідчить про можливість правильного вирішення завдання, у той час як компетентність виявлено як оцінку певного досягнення (чи його відсутності).

Деякі вчені визначають компетенцію як відкриту систему знань, яка включає процедурні, ціннісно-сміслові та декларативні елементи. Ця система взаємодіє та збагачується в процесі діяльності при вирішенні реальних проблем, з якими стикаються особи, носії цієї компетенції. Визначення включає як аспекти знань, так і аксіологічний компонент.

Наступну інтерпретацію компетенції С. Бондар подає: «компетенція – можливість вирішувати проблеми, яка базується не лише на володінні готовою інформацією, а також і на активній участі мислення, досвіду та творчих здібностей особистості»; підкреслює, що «компетентність» – можливість особистості діяти; її природа полягає в тому, що вона може проявлятися в органічному поєднанні з цінностями людини, в умовах глибокого особистісного зацікавлення у даному виді діяльності, де цінності особистості є основою будь-яких компетенцій» [16, с. 9].

Науковці розглядають поняття компетенцій, загалом, та фахових компетенцій, зокрема. У роботі «Компетентність у сучасному суспільстві» надав розгорнуте визначення «компетентності» у 1884 році J. Raven; схарактеризував концепцію як складну систему, яка складається з незалежних компонентів у когнітивній та емоційній сферах, які можуть замінювати один одного у процесі ефективної поведінки; визначав фахові компетенції як здатність майбутнього фахівця ефективно вирішувати виробничі завдання, саморозвиватися та самовдосконалюватися на основі інтеграції специфічних

знань, умінь і навичок, мотивації діяльності та професійно значущих якостей особистості [173, с. 27-41].

Загальнопрофесійні компетенції відображають стратегії професійної педагогічної діяльності, відображають специфіку предметної діяльності та кваліфікаційний профіль викладача; охоплюють акумулятивну здатність накопичувати знання основної та додаткової спеціальності на різних рівнях освітньо-кваліфікаційного рівня (нині освітнього та освітньо-наукового ступеня) вищої педагогічної освіти, таких як бакалавр та магістр.

Психолого-педагогічна компетенція сприяє успішності реалізації особистісно-орієнтованої моделі взаємодії педагога зі студентами, визначає здатність педагогічно мислити та творчо застосовувати педагогічні технології в конкретних умовах навчання та виховання для розвитку особистості студента. Управлінська компетенція викладача пов'язана зі здатністю виконувати функції менеджера в освіті, зокрема аналізу, прогнозування, проектування, мотивації, організації, корекції, контролю та рефлексії. Важливою відзначено філологічну компетенцію як сукупність мовознавчої, літературознавчої, риторичної, культурознавчої компетенцій, формування яких зумовлює здатність особи філологічно мислити [72].

Термін «компетенція» також використовується для опису інтегрованої оцінки якості підготовки випускника, оскільки це поняття визначає результат освіти через чотири види досвіду: пізнавальної діяльності, яка виявляється у вигляді засвоєних знань; використання відомих методів діяльності, що виражається у вмінні застосовувати знання у певних ситуаціях; творчої діяльності, виявлена у вмінні приймати ефективні рішення у складних ситуаціях; формування емоційно-ціннісних установок, виражених у встановлених особистісних орієнтаціях [101, с. 17].

Аналіз визначень поняття «компетенція» в педагогічній літературі сприяв виявленню наступних ключових аспектів: належність до певної сфери – сфера питань, в якій індивід володіє пізнаннями та досвідом, що дозволяє здійснювати висновки; коло повноважень – повноваження, надані законом,

статутом або іншим актом конкретному органу або посадовцю; предметна галузь – галузь, в якій особа виявляє готовність до діяльності та орієнтацію; знання і досвід – знання та досвід у конкретній галузі; інформаційний ресурс – особистий інформаційний ресурс особистості чи організації; досвід управління – досвід, знання та навички щодо організації та управління діяльністю для досягнення мети; інтегрована сукупність характеристик – забезпечення виконання професійної діяльності та досягнення конкретного результату через інтегровану сукупність характеристик; основна характеристика особистості; внутрішній потенціал – психологічні новоутворення, які проявляються у діяльності; інтегративна характеристика якості підготовки випускника – категорія результату освіти; відкрита система – система, яка включає компоненти взаємодії та активізується в діяльності при виникненні реальних проблем [61, с. 94].

Ключові компетенції виділено О. Овчарук, які, на нашу думку, можуть складати структуру компетентності. Центральним елементом компетентнісного підходу є поняття «ключові компетенції» як константні групи компетенцій є невід'ємними для успішного життя та діяльності особистості в умовах соціальної турбулентності глобального виміру. Серед них виділяються наступні:

- соціальна компетенція включає здатність до соціальної активності, громадянської відповідальності, поліпшення демократичних інститутів, політичного життя та інше;
- комунікативна компетенція охоплює навички ефективного спілкування усно та письмово, в тому числі на різних мовах, уміння до ефективною та безконфліктною міжособистісною взаємодією, толерантність та повагу до інших культур і релігій;
- соціально-індивідуальна компетенція сприяє умінню будувати міжособистісні та родинні відносини, дотримуватися здорового способу життя та підвищувати культурний рівень;
- інформаційна компетенція передбачає усвідомлення значущості

нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння їх опанувати та бути готовим до роботи в єдиному інформаційному середовищі;

- системна компетенція сприяє розвитку самостійної пізнавальної діяльності в суспільному та особистому житті, навичок фізичної та психічної саморегуляції, самоорганізації та саморозвитку;
- професійно-трудова компетенція формує вміння аналізувати ринок праці, оцінювати власні професійні можливості, орієнтуватися в нормах та етиці трудових взаємовідносин та ефективно застосовувати власні знання та досвід для розв'язання практичних завдань [97, с. 6].

Українські педагоги визнають певні ключові компетенції, які є основними для особистості впродовж її життя. Серед них ученими виділено такі аспекти:

- Свідомий розвиток та відповідальність: особистість повинна мати здатність усвідомлено обирати напрямок свого розвитку та відчувати відповідальність за своє життя.
- Культура життя: включає розуміння гуманістичних цінностей, відповідність загальнолюдським нормам та глибоке ставлення до життя.
- Навички спілкування та саморегуляції: охоплює вміння ефективно спілкуватися та регулювати своє поведінку.
- Долання труднощів та оптимізм: здатність подолати виклики та побачити життя оптимістично незважаючи на перешкоди.

Компетенції аналізуються у трьох аспектах:

- Сукупність питань та повноважень: галузь знань та обов'язків, які особистість повинна засвоїти.
- Досвід та інформаційний ресурс: включає накопичений досвід та інформацію у певній сфері зайнятості.
- Соціально задані вимоги до підготовки особи: очікування суспільства від підготовки особистості у певній області [0].

У структурі компетенцій вирізняють знання, уміння, ставлення та досвід: знання є результатом навчання та основою для компетентності; уміння

передбачають цілеспрямовані дії; ставлення описує відношення до інших та до свого особистісного та професійного розвитку; досвід формується внаслідок усвідомленої діяльності та відіграє важливу роль у компетентності; компетенція виявляється у поведінкових проявах, особливо в професійному середовищі.

Компетентності відрізняються від знань, умінь та навичок. Вони є більш специфічними та спрямованими на конкретну діяльність, не тільки на знання. Компетентність має бути усвідомленою та може бути успішно застосована в незвичних ситуаціях, не обмежуючись стандартними завданнями.

Розглянемо підходи до визначення поняття «компетентність».

Поняття «компетентність» визначають в нормативно-правових документах України, є динамічним поєднанням знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та інші якостей особистості як поєднання формує здатність особи успішно соціалізуватися та займатися професійною або навчальною діяльністю; результати навчання можна визначити, спланувати, оцінити та виміряти, і які особа може проявити після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів [120].

Трактування компетентності узагальнює наступні компоненти:

- інформованість та обізнаність;
- здібності та знання для успішного виконання конкретних завдань;
- здатність ефективно діяти в обраній сфері знань;
- сукупність взаємозалежних якостей особистості;
- основа для продуктивної діяльності в конкретній області;
- комплекс знань, умінь, навичок, здібностей, досвіду та мотивації.

Визначення дефініції компетентності розглядається з різних точок зору в залежності від предметної сфери чи галузі; включає знання, пізнавальні та практичні уміння і навички, ставлення, емоції, цінності та етичні норми, мотивацію та інші аспекти, які є необхідними для успішної діяльності в професійному та соціальному середовищі.

Для уточнення розуміння компетентності розглянуто різні підходи до її

визначення, такі як підхід J. Raven та програми «DeSeCo». Учений J. Raven виділяє чотири компоненти компетентності – когнітивний, афективний, вольовий, навички і досвід [173, с.37].

Програмою «DeSeCo» визначено «компетентність» як здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, ефективно діяти та виконувати поставлені завдання, і включає знання, пізнавальні та практичні уміння і навички, ставлення, емоції, цінності та етичні норми, мотивацію особистості [165, с. 126].

Українськими вченими «компетентність» схарактеризовано найбільш розповсюдженим визначенням як «сукупність знань і умінь, необхідних для успішної професійної діяльності» [3, 22].

Основною особливістю компетентності І. Родигіна відзначає, вказуючи, що це не лише специфічні предметні вміння та навички, аніж абстрактні загальнопредметні мисленнєві дії чи логічні операції (хоча ґрунтується на них), але конкретні життєві навички, необхідні будь-якій людині незалежно від професії, віку або сімейного стану [125, с. 32–33].

Сучасні дослідники А. Вітченко [22], С. Бондар [16] визначають компетентність як інтегральну якість особи, яка отримала вищу освіту, і що визначає її готовність ефективно виконувати певні функції, здійснювати самоосвіту, забезпечувати постійний професійний розвиток та кар'єрне зростання для досягнення важливих особистісних та суспільних результатів, які оцінюють рівень оволодіння певною компетентністю або системою компетентностей, які відображають результати освітньо-професійної підготовки.

Науковці підкреслюють, що впродовж життя та професійної кар'єри людина постійно оновлює, розширює та вдосконалює власні компетентності, сформовані на попередніх стадіях навчання; зауважують на необхідності врахування основних видів діяльності на кожному віковому етапі (періоді) при проектуванні системи компетентностей для неперервної освіти .

У дослідженні А. Вітченка [21] розкрито особливості проектування

компетентностей для системи вищої професійної освіти та вказано на недоліки, які можуть завадити успішному впровадженню інновацій компетентнісного підходу. Зокрема, це стосується спрощеного розуміння компетентності та її сприйняття як окремих неінтегральних особистісних якостей чи видів навчально-пізнавальної діяльності; відзначається поверхнєве уявлення про структуру компетентності та її компоненти, відсутність чіткої класифікації компетентностей та невизначеність умов набуття чи поглиблення різних видів компетентностей під час навчання. Вагомим недоліком є ігнорування технологічних та діагностичних аспектів реалізації компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід, безпосередньо пов'язано з категорією компетентності, що відображено в документах про освіту, схвалених Європейською комісією, Європейською асоціацією університетів, Болонською декларацією та іншими. У структурі професійної компетентності учені основними елементами виділяють – знання, вміння, навички, досвід, здібності та особистісні якості [90]. Додатково, вітчизняні дослідники активно використовували знаннєву парадигму компетентності, у той час як у закордонних дослідженнях (Н. Tucker [180], J. Raven [173] та ін.) вже давно вивчаються особистісні аспекти професійної компетентності.

Визначено компетентності, у відомих дефініціях, які включають наступні складові: ефективне використання здібностей для успішного виконання професійної діяльності, володіння необхідними знаннями, вміннями та навичками для роботи у професійній та соціальній сфері з врахуванням вимог робочого місця, співпраця з колегами та професійним оточенням, інтегроване поєднання знань і вмінь для ефективної професійної діяльності у сучасному виробничому середовищі, здатність до високої ефективності у різних контекстах, супроводжувана високим рівнем саморегулювання, саморефлексії та самооцінки [34].

Отже, компетентність втілює інтегрований результат освіти, що відрізняється від простої функціональної грамотності тим, що здатна вирішувати широкий спектр завдань. На противагу від навичок, компетентність

передбачає усвідомлення та етап визначення мети. Також, на відміну від умінь, компетентність може бути трансформована у різних сферах та пов'язана з іншими знаннями, вміннями та навичками через інтеграцію. Розвиток компетентності здійснено завдяки цілеспрямованій інтеграції з іншими аспектами знань та досвіду; є формою діяльності, яка може бути як реальною, так і мисленневою, а не просто інформацією про неї; пов'язана з ціннісними та смисловими характеристиками особистості, має спрямованість на практичне використання [110].

Аналіз понять «компетенція» та «компетентність» дає змогу зробити висновки: компетенція – передбачена вимога до підготовки особи, включно з властивостями та потенційними здатностями, яку заздалегідь визначено для певної галузі знань та досвіду; компетентність – це володіння компетенцією, проявляється в ефективній діяльності та включає особистісне ставлення до предмета та продукту діяльності; інтегративна характеристика особистості, що об'єднує в собі знання, вміння, навички, досвід і особистісні якості, які визначають прагнення, здатність та готовність вирішувати проблеми та завдання у реальних ситуаціях, усвідомлюючи значущість предмета та результату діяльності; системне поняття з власною структурою, рівнями, функціями та властивостями. Досягнення компетентності можливо через опанування певних компетенцій та їх реалізацію у досвіді конкретної діяльності.

Розуміння сутності поняття компетентності ученими висвітлено як міждисциплінарного загальнометодологічного поняття з поліаспектним феноменом. Аналіз показує, що розуміння компетентності може бути поліаспектним феноменом.

Компетентність як спеціально структуровані набори знань, умінь, навичок, ставлень, що їх набувають у процесі навчання тлумачить О. Пометун. Відомі протилежні думки з цього питання, оскільки вчені виділяють у сутності компетентності місце діяльності, а не саму роботу або особу, яка її виконує. Разом з тим більшість науковців компетенцію визначають як сукупність знань,

умінь, навичок, що становить зміст будь-якого навчального предмета, здатність до виконання будь-якої діяльності, компетентність – як результат, навчальних досягнень [108, с.66].

Отже, аналіз теоретичних праць сучасних досліджень І. Азарова [1], О. Антонової [3], Г. Артюшина [5], Н. Бібік [9], С. Бондар [15, 16], А. Вітченка [22], О. Овчарук [97] демонструє, що більшість дослідників розуміє компетентність як гармонійне, інтегративне, ключове поєднання знань, умінь та навичок, а також досвіду діяльності (56% авторів). Зокрема, компетентність розглядається як готовність використовувати знання, уміння та навички у практичній діяльності (19%), якість, що сприяє саморозвитку особистості та реалізації її творчого потенціалу (5%), або мінімальний досвід використання знань, умінь та навичок (10%).

Стосовно структури компетентності, дослідники висловлюють різноманітні підходи та структурні компоненти. Наприклад, закордонні дослідники, зокрема J. Bowden виділяє три основні елементи в компетентнісній освіті: знання, уміння й навички, цінності (ставлення) [164]. Експерти програми «DeSeCo» розглядають компетентність як структуру, що охоплює пізнавальні ставлення та практичні навички, цінності, емоції, поведінкові компоненти, знання й вміння. Тобто, структура компетентності може включати в себе знання, уміння та навички, емоційно-ціннісне ставлення, рефлексію, досвід виконаної діяльності.

Рефлексія, як відзначено, є необхідною передумовою повноцінного навчання, є джерелом досвіду внутрішнього, способом самопізнання та необхідним інструментом мислення.

Американські фахівці в галузі професійної освіти концептуалізують «компетентність» як єдність концептуальної (наукової), інструментальної, інтегративної, контекстуальної, адаптивної та комунікативної складових; включає розуміння теоретичних основ професійної діяльності, володіння базовими професійними уміннями, також як здатність поєднувати теорію та практику, розуміння соціального та культурного середовища, уміння

передбачати зміни та ефективно використовувати письмові й усні засоби в міжособистісному спілкуванні [182].

Отже, аналіз сучасних педагогічних досліджень у сфері компетентнісного підходу в освіті вказує на те, що компетентність є комплексним проявом знань, умінь, навичок, способів та прийомів їх застосування у професійній діяльності, спілкуванні та творчій самореалізації особистості.

Компетентність включає готовність та здатність особистості використовувати власні знання, вміння, досвід та цінності для успішного вирішення конкретних завдань і викликів у певній сфері чи області.

Щодо поняття «професійна компетентність», то воно має різноманітне тлумачення, увійшло в термінологію у 80-ті роки минулого століття та вважалось частиною професіоналізму. «Професійна компетентність» складається з двох категорій – «професія» та «компетентність». Професійна діяльність вимагає від людини володіння конкретними навичками, пов'язаними з обраною сферою трудової діяльності, а також теоретичними знаннями, що підтримують ці навички [14].

Компетентність – розлоге поняття, яке також включає в себе здатність особистості розв'язувати завдання та проблеми, що виникають у її обраній сфері діяльності [3].

Науковці розглядають «професійну компетентність»: як рівень сформованості професійних знань, навичок опанування предмета та вміння їх реалізації в діяльності; як сукупність професійних знань, умінь і навичок, які використовуються у професійній діяльності, а також з позиції активного використання фахівцем функцій та відповідальності.

Професійну компетентність фахівця слід розглядати як інтегральне, інтелектуальне, професійне та особистісне утворення вважає В. Ягупов та стверджує, що вона формується у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах, розвивається й удосконалюється у професійній діяльності; ефективність її реалізації значною мірою залежить від теоретичної, практичної та психологічної підготовленості до неї, особистісних та

професійних якостей, а також сприйняття цілей, цінностей, змісту та особливостей цієї діяльності; розглядає як систему професійних знань, навичок, умінь, здатностей, професійно важливих якостей, досвіду діяльності та позитивного ставлення до професійної діяльності, яка дозволяє успішно реалізовувати посадові компетенції [162, с.6].

Поняття «професійна компетентність» розглянуто С. Демченко як базову характеристику діяльності спеціаліста; визначає її як комплексну характеристику, яка включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти; відзначає суттєві ознаки, та вказує на мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності та критичність мислення [36, с.103].

Різні підходи до розуміння професійної компетентності підкреслюють складний та багатогранний характер, який включає в себе як знання і уміння, так і особистісні та психологічні аспекти, а компетентність фахівця визнається важливим фактором успіху в професійній діяльності і формується в результаті навчання, практики та особистісного розвитку.

На думку І. Зязюна зміст поняття «професійна компетентність» включає такі компоненти: знання предмета, методики його викладання, педагогіки й психології, рівень розвитку професійної самосвідомості, індивідуально-типові особливості та професійно значущі якості; характеризує як здатність вирішувати професійні завдання певного класу, що потребують наявності реальних знань, умінь, навичок та досвіду, (складові мають прояв у практиці професійної діяльності та є системною характеристикою з чітко визначеною структурою): компетентність може бути виміряна кількісно через виокремлення рівнів, а також визначається як якість за соціальними, методологічними, технологічними тощо показниками [55].

Науковець О. Губарева у своєму дослідженні розглядає «професійну компетентність» як сукупність загальнопрофесійних знань та вмінь у галузі організації та планування робочих процесів, читання та складання документів, розв'язання проблем, використання нових інформаційних технологій [33, с. 124].

Професійну компетентність В. Аніщенко та інші автори описує як сукупність особистісних та професійних якостей людини, яка працює в певній галузі та володіє глибокими знаннями щодо технології, властивостей матеріалів, методів виконання дій у межах своїх посадових обов'язків та має стійкі професійні навички [90, с. 215].

Розуміння поняття «професійна компетентність» може відрізнятися в залежності від наукового підходу і контексту, в якому воно використовується. Українські та європейські науковці розглядають поняття з різних точок зору.

Як якісну характеристику ступеня оволодіння особою власною професійною діяльністю професійну компетентність визначають Л. Боровик та С. Максименко, що включає усвідомлення особистих прагнень до діяльності, соціальної ролі, оцінку особистих якостей та якостей, які є важливими для фахівця, співвіднесення результатів оцінювання з об'єктивними вимогами до цієї діяльності та саморегулювання відповідно до цих вимог [17, 73].

З іншого боку, Т. Дементьева тлумачить професійну компетентність як глибоку обізнаність фахівця у технологіях та уміння грамотно використовувати свої знання на практиці [35, с. 43].

Деякі дослідники підкреслюють, що професійна компетентність – це сукупність професійних компетенцій фахівця, (можуть включати різні думки, аспекти, такі як соціально-психологічні, інформаційні, комунікативні, методичні та інші) які допомагають йому ефективно виконувати професійну діяльність [37, с. 62].

Професійна компетентність, згідно з думкою А. Молчанової, включає сукупність професійних компетенцій, які включають специфічні «технічні» знання, необхідні для конкретного трудового процесу (охоплює спеціальні знання, навички та вміння застосовувати конкретні методи та прийоми для розв'язання відповідних проблем) [79, с. 29].

Українські науковці більш загально тлумачать професійну компетентність як сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної

професійної діяльності, яка включає вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності та використовувати інформацію [65, с. 52].

У контексті освіти професійна компетентність спрямована на формування професійних (ключових) компетенцій та пошук і забезпечення умов для їх формування.

Науковці здійснюють різні акценти у визначенні поняття «професійна компетентність», і це може залежати від їх дослідницького підходу та специфіки дослідження.

Звернемо увагу, що українські науковці, аналізуючи поняття «професійна компетентність», наголошують на особистісних якостях, тоді як європейські — на діяльнісно-функціональному аспекті феномена, тобто на спроможності ефективного виконання професійної дії в заданих умовах.

Для військовослужбовців, професійна компетентність має: включати фундаментальні знання в галузі охорони державної безпеки кордону, практичні вміння та навички для професійної діяльності та сформовані особистісні якості і здібності; відповідати вимогам військової діяльності та сприяти досягненню цілей і завдань військової служби відповідно до соціального замовлення суспільства [11].

На думку офіцерів ЗСУ, до найбільш значущих видів мотивації, які сприяють формуванню професійної іншомовної компетентності, слід віднести наступні: створення позитивної атмосфери під час вивчення іноземної мови; особистість викладача як фасилітатора та мотиватора; сприяння ситуацій позитивного мислення; запровадження різноманітних завдань для активації та підготовки, таких як музичні розминки чи завдання, пов'язані з їх майбутньою професійною діяльністю; розвиток навичок миттєвої відповіді та реакції на несподівані запитання; виконання завдань-інтерв'ю з викладачем для підготовки до тесту STANAG 6001; виконання завдань при перегляді чи прослуховуванні передач британської радіо та телетрансляції (з англ. – British Broadcasting Corporation, BBC) для розвитку навичок слухання та усної мови; участь у прийомі міжнародних делегацій; різноманітні завдання біля дошки

(граматичні, лексичні, заповнення тематичної таблиці); підготовка презентацій на задану тему; виконання завдань ігрового характеру (на зразок «вгадай слово, предмет») та інші. Визначено завдання які сприяють розвитку ціннісно-мотиваційного компонента професійної іншомовної компетентності військовослужбовців ЗСУ.

У рамках дослідження професійної іншомовної підготовки військовослужбовців, застосовано компетентнісний підхід як базову категорію, що виступає основоположним принципом для формування професійної іншомовної компетентності згідно вимог Північноатлантичного альянсу. Вивчено сучасний стан професійної іншомовної підготовки, здійснено комплексний аналіз ефективності її впровадження та окреслено перспективи її подальшого розвитку.

Розширення дослідницького поля дозволило детально визначити ключові вектори цільового призначення компетентнісного підходу, спрямованого на вдосконалення діагностики професійної іншомовної компетентності як надавачів, так і споживачів освітніх послуг.

З метою забезпечення високого рівня професійної іншомовної підготовки, розроблено зміст та структуру професійної іншомовної компетентності, яка включає комплекс методологічних підходів до навчання, інтегрованих у загальну систему підготовки військових кадрів, що дозволяє забезпечити цілісність та ефективність освітнього процесу, орієнтованого на досягнення відповідності вимогам НАТО.

Визначено напрями подальшого педагогічного пошуку, які спрямовано на нарощення методологічного потенціалу теорії і методики професійної іншомовної підготовки, що має на меті не лише удосконалення існуючих підходів, але й розробку нових методик, що відповідають сучасним викликам і вимогам військової освіти. Цей підхід сприяє поглибленню розуміння ролі іншомовної підготовки у професійному становленні військовослужбовців та забезпечує їхню готовність до виконання службових завдань у міжнародному контексті.

1.3. Правове та технічне регулювання професійної іншомовної підготовки військовослужбовців України за стандартами НАТО

Визначено вихідним базисом дослідження нормативно-правові документи: Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України» (1993 р.) [111], Програма НАТО «Партнерство заради миру» (1994 р.) [104], Хартія про особливе партнерство між НАТО та Україною (1997 р.) [155]; Державні програми – співробітництва України з НАТО на 2001-2004 рр. [153]; щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 рр. для тісної взаємодії під час проведення миротворчих, антитерористичних та пошуково-рятувальних операцій [148].

Правове регулювання питань професійної іншомовної підготовки в Україні передбачено – Конституцією України (1996 р.) [66]; Законами України: «Про вищу освіту» (2014 р.) [44], «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» (2015 р.) [51], «Про освіту» (2017 р.) [48], «Про військовий обов'язок і військову службу» (1992 р.) [45], «Про правовий режим воєнного стану» (2015 р.) [49], «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2016 р.) [47], «Про національну безпеку України» (2018 р.) [53]; проектом Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» № 9432 (2024 р.) [117]; Указом Президента України «Про першочергові заходи щодо зміцнення обороноздатності держави, підвищення привабливості військової служби у Збройних Силах України та поступового переходу до засад професійної армії» (2022 р.) [145] та розпорядженням КМУ «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки» (2022 р.) [127]; Наказами Міністерства оборони України щодо мовної підготовки особового складу: «Про здійснення міжнародного співробітництва Міністерством оборони України та Збройними Силами України» (2021 р.) [85], «Про затвердження інструкції про курси іноземних мов у Збройних Силах України» (2017 р.) [87]; Наказом Генерального штабу Збройних Сил України «Про організацію відбору військовослужбовців Збройних Сил України для вивчення іноземної мови»

(2019 р.) [82] та іншими нормативними документами з питань організації мовної підготовки в системі Міністерства оборони України: «Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України» (2019 р.) [100], «Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021-2025 рр.)» [39].

Поглиблення стратегічного партнерства України та НАТО, сучасні інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні актуалізують питання підготовки висококваліфікованих фахівців різних спеціальностей, в тому числі військовослужбовців, які б у своїй професійній діяльності на високому рівні спроможні виконувати функціональні професійно-службові обов'язки в процесі міжкультурної взаємодії з представниками різних націй. У даному контексті на ЗВО/ВВНЗ) покладається підготовка офіцерів ЗСУ, які не лише володіють іноземною мовою, але й здатні застосовувати здобуті знання у службовій діяльності та під час виконання професійних обов'язків в іншомовному середовищі. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є вдосконалення вивчення іноземної мови здобувачами, слухачами, курсантами у ЗВО/ВВНЗ, що передбачає використання стандартів НАТО.

Процес формування договірно-правової бази відносин України з Північноатлантичним альянсом розпочався з Постанови Верховної Ради України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 року [111], в якій визначено роль і місце України як впливової світової держави, здатної відігравати значну роль у забезпеченні політико-економічної стабільності в Європі. Україна підтвердила свою готовність стати повноправним членом загальноєвропейської структури безпеки, яка б у свою чергу стала для України зовнішнім гарантом її національної безпеки [46].

Наступним важливим документом для формування відносин України з НАТО став Рамковий документ Програми НАТО «Партнерство заради миру» (1994) [104] та Презентаційного документа щодо участі України в програмі «Партнерство заради миру» (переданий НАТО 25 травня 1994 року), відповідно до яких зобов'язання України щодо НАТО носять політичний характер.

Хартія про особливе партнерство між НАТО та Україною – документ, в якому країни-члени НАТО підтвердили свою підтримку суверенітету та незалежності України, її територіальної цілісності, демократичного розвитку, економічного процвітання, статусу без'ядерної держави, принципу недоторканності кордонів [155], підписана у 1997 році на Мадридському саміті глав держав та урядів НАТО, керівниками НАТО та Президентом України Л. Кучмою.

Наступним кроком стала Державна програма співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) на 2001 – 2004 роки яку розроблена з урахуванням ставлення України до НАТО як до найбільш ефективної структури колективної безпеки в Європі [153]. Одне із завдань програми – досягнення взаємосумісності між підрозділами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху України і суміжних держав-членів НАТО та держав-партнерів для забезпечення спроможності виконання спільних завдань, впровадження досвіду і використання допомоги держав-членів НАТО та держав-партнерів для розвитку і вдосконалення об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху, підготовка її персоналу до тісної взаємодії з НАТО під час проведення миротворчих, антитерористичних та пошуково-рятувальних операцій, поглиблення регіонального співробітництва з відповідними органами держав-членів НАТО та держав-партнерів; здійснення спільних досліджень та проектів, а також обмін досвідом між Україною і НАТО, її державами-членами та державами-партнерами;

У 2003 році затверджено «Державну програму підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки» [122], метою якої є забезпечення потреб органів державної влади та органів місцевого самоврядування у фахівцях з високим рівнем професіоналізму, здатних компетентно і відповідально на державному, регіональному та місцевому

рівнях виконувати завдання щодо реалізації стратегії інтеграції України до ЄС та НАТО.

До основних нормативних документів з питань організації мовної підготовки в системі Міноборони України відносяться:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 березня 2016 року № 199-р «Про затвердження плану заходів, спрямованих на активізацію вивчення громадянами англійської мови на період до 2020 року» [126].

2. Наказ Міністерства оборони України від 23 травня 2017 року № 286 «Про затвердження інструкції про курси іноземних мов у ЗСУ» [87].

3. Наказ Міністерства оборони України від 13 грудня 2016 року № 692 «Про затвердження Критеріїв використання іноземної мови у службовій діяльності військовослужбовцями Збройних Сил України» (Наказ втратив чинність на підставі Наказу Міністерства оборони № 260 від 07.06.2018) [86].

4. Рішення Міністра оборони України від 08 серпня 2019 року № 1524/84 «Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України» [100].

5. Рішення Міністра оборони України від 08 серпня 2019 року № 1524/85 «Методичні рекомендації з проведення мовного тестування у системі Міністерства оборони України» [124].

6. «Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021-2025 роки)» [39].

Аналіз нормативно-правової бази документів Міноборони України свідчать, що результатом професійної іншомовної підготовки повинно бути здобуття достатнього та високого рівня професійної іншомовної компетентності.

Проблема формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців висвітлюється в роботах багатьох вчених серед яких Г.Барабанова [6], С. Демченко [36], І. Блощинський [11], Н. Вовчаста[23], С. Ніколаєва [94], О. Лагодинський [69] та ін. Питання професійної підготовки фахівців розкрито

також в роботах О. Дубасенюк [41], Н. Ничкало [93], О. Овчарук[97], Н. Рідей [175], В. Севрук [128], Н. Титової[139] та ін.

Результати аналізу психолого-педагогічних праць із проблеми дослідження свідчать про те, що філософське та культурологічне обґрунтування підготовки офіцерів до взаємодії в іншомовному середовищі запропонували І. Блощинський[12], О. Вонсович[24], М. Нещадим[92], Ю. Захарчишина[54], О. Пінчук та А. Прокопенко [106], Н. Шалигіна [160] та ін.

Технічне регулювання проблеми професійної іншомовної підготовки включає наступні аспекти:

- стандарти НАТО – Україна, як країна-партнер НАТО, може впроваджувати стандарти та вимоги для підготовки своїх військовослужбовців, що включає мовну підготовку згідно зі стандартами НАТО для забезпечення ефективного взаємодії з іншими членами альянсу;

- технічні засоби та методи підготовки – військові організації можуть використовувати різноманітні технічні інструменти для забезпечення високого рівня іншомовної підготовки військовослужбовців, такі як мовні програми, симулятори та інше обладнання.

Україна є країною-партнеркою НАТО, і впровадження стандартів НАТО в її військово–оборонній сфері є важливою частиною процесу наближення до норм та стандартів, прийнятих членами альянсу. Впровадження стандартів НАТО в Україні може бути визначено рядом правових та організаційних документів:

1. *Закон України «Про національну безпеку України»* встановлює основні напрями зовнішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки [53].

2. *Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України* (містить завдання з адаптації військ до стандартів НАТО в контексті реформування ЗСУ) [147].

3. *Плани дій та реформування військових сил України* (документи визначають кроки та заходи, спрямовані на впровадження стандартів НАТО в різних аспектах діяльності ЗСУ) [123].

4. *Угода про партнерство між Україною та НАТО* (містить зобов'язання та взаємні зобов'язання щодо адаптації стандартів НАТО) [142].

5. *Плани дій зі зближення України та НАТО* (містять конкретні завдання та кроки для впровадження стандартів НАТО в різних сферах, включаючи військові питання) [122].

6. *Постанови Кабінету Міністрів України та накази Міністерства оборони України* (визначають конкретні кроки та відповідальність за впровадження стандартів НАТО в різних сферах військової діяльності).

Організаційні заходи включають аспекти, навчання та підготовки, стандарти зброї і техніки, організаційні питання та інше. Зазначте, що точні деталі можуть змінюватися відповідно до конкретних умов і періоду часу.

У наукових працях, присвячених правовому забезпеченню відносин партнерства України та НАТО, фрагментарно розкрито аспекти щодо впровадження стандартів альянсу. Важливим інформаційним підґрунтям є наукові доробки Maxwell R. та Olsen J.A. [171], С. Полторака [107], а також в аналітичних матеріалах Міністерства оборони України [2].

Організаційно-технічні аспекти впровадження стандартів НАТО у функціонуванні ЗСУ підтримуються базовими документами: відомчі нормативні акти Міністерства оборони та Генерального штабу ЗСУ. «Тимчасова інструкція з організації робіт у Міністерстві оборони України і ЗСУ щодо впровадження стандартів НАТО» встановлює порядок отримання та використання стандартів і військових нормативних документів НАТО, визначають порядок перекладу, вивчення та практичного впровадження їх в життя [57].

Військова стратегія України визначає основну мету реформування Збройних Сил «досягнення оперативної та технічної сумісності з Збройними Силами країн-членів НАТО» [143]. Одним з головних пріоритетів у оптимізації

співпраці з альянсом є досягнення повної сумісності ЗСУ з аналогічними частинами Збройних Сил країн-членів НАТО.

Стратегічний оборонний бюлетень, розроблено спільно з представниками Спільної робочої групи Україна – НАТО з питань військової реформи та іноземних консультантів Офісу зв'язку НАТО в Україні, передбачає «створення ЗС за принципами та стандартами, що використовуються в країнах-членах НАТО» [149].

Необхідно також звернути увагу на деякі положення Наказу Міністерства оборони України «Про питання військової стандартизації» (2020) [89]. Ним передбачено, що впровадження стандартів НАТО включає ряд заходів, таких як аналіз та ухвалення рішень щодо впровадження в галузі безпеки та оборони положень (норм, вимог) стандартів НАТО, впровадження прямої дії або розробка відповідного правового акту чи військового стандарту на його основі, також внесення необхідних змін і доповнень до чинних документів, надання йому чинності в установленому порядку та застосування розробленого документа в діяльності складових частин сектору безпеки та оборони України.

Стандартизація та взаємосумісність армій держав-членів НАТО є критичним аспектом безпеки альянсу, який визначено у Стратегічній концепції НАТО (2010) [136]. Альянс визначає стандартизацію як процес розробки та впровадження процедур, проєктів і термінології для досягнення належного рівня взаємосумісності (інтероперабельності) між союзниками або рекомендації корисних практик для багатонаціонального співробітництва [172].

Основні положення НАТО визначають три рівні стандартизації:

1. Сумісність (з англ. – compatibility): здатність двох чи більше підрозділів або предметів постачання (частин обладнання, матеріалів) функціонувати в одній системі або середовищі без взаємного втручання.

2. Взаємозамінність (з англ. – fungibility) вказує на здатність двох або більше одиниць чи предметів мати ідентичні функції чи характеристики, тому їх можна замінити одне одним без необхідності в переозброєнні, перенавчанні

(у випадку підрозділів) або в модифікації, покращенні (у випадку предметів постачання).

3. Уніфікованість (з англ. – uniformity), яка, у свою чергу, є вищим рівнем стандартизації, що означає, що групи чи окремі особи, організації чи навіть країни можуть використовувати загальні доктрини, процедури або обладнання з метою уніфікованого і єдиного підходу до вирішення специфічних завдань чи виконання функцій.

Діяльність НАТО зі стандартизації базується на семи основних принципах:

1. Всеосяжний та системний підхід – розгляд та впровадження стандартів в контексті всієї системи забезпечує повністю забезпечує цілісний та узагальнений погляд на стандартизацію, що дозволяє врахувати взаємодію між різними елементами системи, забезпечити їх узгодженість та ефективне функціонування.

2. Своєчасність – забезпечення вчасного оновлення та адаптації стандартів до сучасних потреб та технологічних змін.

3. Зобов'язання щодо запровадження стандартів НАТО – зобов'язання країн-членів НАТО до впровадження та дотримання стандартів альянсу.

4. Прозорість – забезпечення доступу до інформації про стандарти та їх використання для всіх зацікавлених сторін.

5. Використання цивільних стандартів – інтеграція та використання цивільних стандартів для забезпечення ефективності та економічності.

6. Послідовність і узгодженість – забезпечення логічного та згодженого розвитку стандартів для забезпечення їх взаємної сумісності та інтеграції.

7. Термінологія – визначення та використання узгодженої термінології для уникнення непорозумінь та сприяння чіткості та однозначності [28].

У процесі аналізу документів альянсу зі стандартизації, відповідно до основоположного стандарту ААР-03 «Директива із розроблення,

супроводження та управління документами НАТО зі стандартизації» існують різні види документів НАТО зі стандартизації [38].

Система стандартів НАТО включає засоби технічних регламентів , які включають:

1. Союзні стандарти (з англ. – Allied Publications, AP) – стандарти НАТО та країн-учасниць.
2. Міжнародні публікації НАТО (з англ. – Multinational Publications, MP) – міжнародні стандарти Альянсу.
3. Стандарти окремих держав-членів НАТО.
4. Супровідні документи: угоди зі стандартизації (з англ.– Standardization Agreement, STANAG) та рекомендації зі стандартизації (з англ. – Standardization Recommendation, STANREC).
5. Документи, пов'язані зі стандартами (з англ. – Standardization Related Documents, SRD) [91].

Стратегічна політика НАТО зі стандартизації полягає в заохоченні до ратифікації та впровадження таких стандартів для потреб НАТО (до них належать супутні документи, які сприяють кращому розумінню та запровадженню більше як одного стандартів альянсу, а саме – настанови із запровадження, каталоги даних, керівництва користувачів, навчальний матеріал тощо).

Стандартів НАТО, налічується 2000 одиниць, що є лише невеликою часткою документів альянсу, яку направлено виключно на забезпечення досягнення оперативної та технічної сумісності сил оборони. Їх запровадження не гарантує набуття членства в НАТО, а є лише запорукою на шляху до входження в Північноатлантичний блок.

Одним із основних принципів стандартизації НАТО є її добровільність. Запровадження документів альянсу зі стандартизації є добровільним національним рішенням, проте має важливе значення для розвитку взаємосумісних спроможностей. Отже, під запровадженням розуміється

виконання вимог угоди/стандарту, зокрема шляхом врахування його положень у відповідних нормативно-правових актах та засобах технічних регламентів.

Приходимо до висновку, що не передбачено зобов'язати державу-члена НАТО запроваджувати абсолютно всі стандарти альянсу.

В окремих випадках запровадження усіх стандартів є недоцільним через відсутність у держав-членів НАТО відповідного виду ЗС чи типу озброєння. Наприклад, у Чеській Республіці відсутні військово-морські сили і, відповідно, їм не потрібно ратифікувати та запроваджувати стандарти військово-морської тематики [134].

Окрім того, вимоги документів НАТО зачасту не узгоджено у зв'язку з невідповідністю вимогам національного законодавства.

В Україні механізм прийняття стандартів НАТО визначено «Порядком розроблення, прийняття, внесення змін, скасування, відновлення дії, оприлюднення, запровадження та застосування військових стандартів» [88]. На підставі документа ЗСУ здійснюють перехід на натівські норми, уніфіковані для всіх членів альянсу, а також для країн-партнерів. Однак необхідно наголосити, що партнери мають право лише на прийняття стандартів НАТО, які вже опубліковані та набули чинності.

Варто зауважити, що нормативно-правова база для ЗСУ щодо регулювання переходу на стандарти НАТО розроблено, однак, як одноголосно стверджують експерти, з досвіду країн альянсу, цей процес займає тривалий час.

Найважливішим етапом процесу прийняття та запровадження стандартів НАТО є їх освоєння та компаративний аналіз у порівнянні із національною нормативно-правовою базою щодо визначення спільних галузей та значних відмінностей, можливостей щодо імплементації, інтеграції, консолідації, часових параметрів, реалізації фінансових витрат, порядку проведення заходів тощо. На підставі компаративного аналізу приймається рішення щодо доцільності та обсягів запровадження стандарту НАТО (Додаток А).

Для держав – членів альянсу, а також для країн – партнерів є такі варіанти прийняття та запровадження стандартів НАТО:

- *прийняття та запровадження*, коли вимоги стандарту НАТО повністю відповідають критеріям взаємосумісності та визначено чітку дату його запровадження;
- *прийняття та запровадження із застереженнями*, якщо вимоги стандарту НАТО в цілому відповідають критеріям взаємосумісності, проте є деякі обмеження та застереження, які не дозволяють запровадити стандарт повністю (наприклад, застереження, пов'язані з національним законодавством, або окремі вимоги національних військових стандартів жорсткіші, ніж відповідні вимоги стандарту НАТО, відсутні достатні фінансові ресурси тощо);
- *прийняття та можливе майбутнє впровадження з обмеженнями*: вимоги стандартів НАТО у цілому відповідають критеріям взаємної сумісності, однак існують певні обмеження та застереження, які ускладнюють впровадження; з'ясовано, що для запровадження необхідно мати значні фінансові ресурси на відновлення (модернізацію) повітряних суден, мають бути створені відповідні підрозділи та проведено підготовку персоналу тощо. Отже, Україна, за підрахунками фахівців, зможе запровадити цей стандарт лише у 2025 році, про що й була поінформована сторона НАТО);
- *неприйняття*: свідчить про відсутність необхідності застосування стандартів НАТО (в ЗСУ відсутні на озброєнні авіаносці та підводні човни, що свідчить про недоцільність прийняття відповідних стандартів регулювання для потреб нашої держави) [135].

Отже, запровадження стандартів НАТО передбачає не лише розроблення їх на основі відповідного національного документа технічної регламентації, а й практичне їх застосування в дії.

Високу оцінку з боку НАТО отримала імплементація реформ розвитку ЗСУ [144], які спрямовано на впровадження технічних регламентів у військово-оборонній сфері. Установи, а саме Офіс стандартизації НАТО (з англ. – NATO Standardization Office, NSO, <https://www.nato.int/cps/en/natohq/organisation.htm>),

Центр комунікації та інформації НАТО (з англ. – NATO Communications and Information Agency, <https://www.ncia.nato.int/>), наполегливо працюють над питаннями у галузі стандартизації з підрозділами країн альянсу, чим підтверджують залучення до Північноатлантичного альянсу згідно визначених пріоритетів у зовнішній політиці України. Одним з основних завдань стандартизації є досягнення максимальної взаємозамінності та взаємосумісності між ЗСУ та партнерами альянсу на рівні армій і на полі бою.

Стандарти НАТО допомагають порозумітися усім державам-учасницям. Нині Україна запровадила три сотні стандартів Євроатлантичного альянсу безпеки.

Розглянуто види стандартів Офісу стандартизації НАТО (далі – Офіс), який був утворено 1 липня 2014 року. Завданням Офісу є формування системи стандартів НАТО, яка є взаємоузгодженою, ієрархічною, багатовимірною та багатофункціональною; має забезпечувати організаційну та технічну взаємосумісність в операціях та місіях альянсу; для досягнення мети Офіс тісно співпрацює з Конференцією національних директорів озброєнь (з англ. – Conference of National Armaments Directors, CNAD), Міжнародним військовим штабом НАТО, Організацією НАТО з науки і технологій та іншими структурами [132].

Проаналізовано архітектуру стандартів НАТО та їх роль у професійній підготовці військовослужбовців, серед них – оперативні стандарти стосуються оперативного планування застосування військ; охоплюють питання військової практики (тактики, стратегії, бойової підготовки, проведення навчань, управління військами, підготовки бойових документів тощо).

В оперативному регулюванні стандартизації є п'ять сфер – сухопутна, повітряна, морська, медична, міжвидова.

Оперативні стандарти НАТО відносяться до сфери оперативного планування застосування військ і можуть застосовуватися в наступних аспектах – розробці доктрин, тактики, методик і процедур для забезпечення військової діяльності; підготовці військ і персоналу для виконання військових

операцій відповідно до встановлених стандартів; організації обміну інформацією та координації між військовими частинами та союзниками; розробці бойових документів для управління військами, таких як рішення та топографічні карти, міжнародні стандарти та норми НАТО.

Упровадження оперативних стандартів НАТО в Україні є важливим елементом реформування сектору безпеки й оборони України та найоптимальнішим шляхом підвищення рівня боєздатності силових структур і, згідно, обороноздатності всієї країни.

До наступної групи матеріально-технічних стандартів належать документи технічного регулювання, які визначають загальні технічні вимоги до матеріалів протягом їх життєвого циклу й озброєння та військової техніки (далі – ОВТ) союзників альянсу.

У матеріально-технічну сферу стандартизації віднесено шість напрямів:

- 1) вимоги до обладнання, озброєння, військової та спеціальної техніки;
- 2) розроблення та прийняття на ОВТ;
- 3) оцінювання та випробування ОВТ;
- 4) речове забезпечення;
- 5) вимоги до пально-мастильних матеріалів;
- 6) ремонт ОВТ [27].

Матеріальні (технічні) стандарти НАТО визначають єдину систему вимог до озброєння та військової техніки держав-членів альянсу; установлюють єдині стандарти для ОВТ, яких повинні дотримуватися держави-члени НАТО; охоплюють кодифікацію предметів постачання, системи управління, командування і контролю, комплектуючі, інтерфейси, а також витратні матеріали, такі як боєприпаси і пальне.

Упровадження оперативних стандартів НАТО в Україні є важливим елементом реформування сектору безпеки й оборони України та найоптимальнішим шляхом підвищення рівня боєздатності силових структур і, відповідно, обороноздатності всієї країни.

Представлено основні:

- Stanag 2138 ed. 4 – встановлює процедури та вимоги для забезпечення сумісності та ефективної комунікації між військовими підрозділами країн-членів НАТО (для уніфікації систем управління та зв'язку, що забезпечує координацію спільних операцій та навчань); охоплює протоколи передачі даних, частотні діапазони та технічні вимоги до обладнання;

- Stanag 2181 ed. 2 / ajp-3.4.1 ed. a – визначає керівництво та процедури для проведення операцій цивільно-військової взаємодії (з англ. – CIMIC) в рамках НАТО; охоплює планування, координацію та виконання CIMIC-операцій; забезпечують підтримку цивільного населення та сприяють співпраці між військовими та цивільними організаціями під час кризових ситуацій;

- MC 0094/4 – визначає основні принципи та політику НАТО щодо оборонного планування, встановлює рамки розробки національних оборонних планів країн-членів НАТО, забезпечує їхню сумісність з загальною стратегією альянсу;

- Stanag 2034 ed. 7 n – встановлює регламент забезпечення логістичної підтримки військових операцій НАТО; охоплює питання управління запасами, транспортування, постачання та обслуговування військової техніки та матеріалів, забезпечує ефективну координацію логістичних зусиль між країнами-членами;

- Stanag 3113 ed. 7 – визначає норми для систем комунікації та інформації (з англ. CIS) у військових операціях НАТО, включає протоколи обміну даними, технічні вимоги до обладнання та процедури захисту інформації, забезпечує сумісність та безпеку комунікаційних систем;

- Stanag 2195 ed. 2 / ajp-2.5 ed. A – встановлює керівництво та процедури надання розвідувальної підтримки військовим операціям НАТО, систематизує збір, аналіз та поширення розвідувальної інформації, забезпечуючи ефективну підтримку командування та прийняття рішень;

- Stanag 2211 ed. 7 / ageop-21 ed. A – визначає настанови для географічної підтримки військових операцій НАТО, містить процедури збору,

обробки та розповсюдження географічної інформації, забезпечує точність та актуальність географічних даних для планування та виконання операцій;

- Stanag 2226 ed. 2 / atp-3.7.2 ed. A – встановлює тактичні процедури для проведення спільних операцій сухопутних військ НАТО, містить питання планування, координації та виконання тактичних завдань, забезпечує ефективну взаємодію між підрозділами різних країн;

- Stanag 3817 ed. 6 / aatcp-2 ed. A – визначає стандарти для проведення авіаційних операцій НАТО, охоплює процедури планування, координації та виконання авіаційних місій, забезпечуючи сумісність та ефективність авіаційних сил альянсу;

- Stanag 4203 ed. 3 – регулює управління паливом у військових операціях НАТО; координує питання зберігання, транспортування та постачання палива, забезпечує безперебійне та безпечне постачання паливних ресурсів;

- Stanag 4204 ed. 3 – визначає нормативи для технічного обслуговування та ремонту військової техніки НАТО, містить процедури планування, проведення та контролю за технічним обслуговуванням, забезпечує надійність та готовність техніки до виконання завдань;

- Stanag 4290 ed. 2 / acomp-4290 ed. A – встановлює настанови для комунікаційних процедур у військових операціях НАТО, охоплює питання передачі голосових та даних комунікацій, технічні вимоги до обладнання та протоколи захисту інформації, забезпечуює ефективну та безпечну комунікацію;

- Stanag 2228 ed. 4 / ajp-4.10 ed. C – визначає процедури для логістичної підтримки військових операцій НАТО, зокрема забезпечення медичної допомоги та евакуації, включає питання планування, координації та надання медичної підтримки, забезпечує збереження життя та здоров'я військовослужбовців;

- Stanag 2126 ed. 7 / amedp-8.7 ed. A – встановлює стандарти для медичної евакуації та транспортування постраждалих у військових операціях

НАТО, процедури планування, проведення та координації медичної евакуації, забезпечує своєчасне та безпечне транспортування постраждалих;

- Stanag 2549 ed. 1 / amedp-24 – визначає стандарти для медичної підтримки військових операцій НАТО, зокрема питання медичного забезпечення та контролю за здоров'ям військовослужбовців, процедури планування, проведення та контролю медичної підтримки, забезпечуючи збереження здоров'я та готовність військовослужбовців до виконання завдань;

- Stanag 2582 ed. 2 / ajepp-2 ed. A – встановлює процедури для захисту навколишнього середовища у військових операціях НАТО, питання планування, проведення та контролю заходів з охорони навколишнього середовища, забезпечує мінімізацію негативного впливу військової діяльності на природне середовище;

- Stanag 2583 ed. 2 / ajepp-3 ed. A – регулює процедури захисту навколишнього середовища, зокрема в аспекті управління відходами та контролю забруднень у військових операціях НАТО, охоплює процедури планування, проведення та контролю заходів з управління відходами, забезпечує зменшення негативного впливу на навколишнє середовище;

- Stanag 4704 ed:2 / alogp-33 ed. A – визначає стандарти для логістичної підтримки військових операцій НАТО, зокрема питання управління запасами та матеріально-технічного забезпечення, процедури планування, проведення та контролю логістичної підтримки, забезпечує своєчасне та ефективне постачання матеріалів та обладнання [105].

Окрему групу стандартів, які регулюють матеріальні (технічні) стандарти НАТО – документи зі стандартизації, які регулюють загальні технічні вимоги до матеріалів протягом їх життєвого циклу й ОВТ союзників.

Матеріально-технічні стандарти регулюють системи, зокрема систему консультацій, для забезпечення ефективного управління. Вони охоплюють системи та підсистеми озброєння, інтерфейси, вузли, компоненти, запасні частини та витратні матеріали, такі як боєприпаси, паливо та інвентар. Ці

стандарти допомагають забезпечити взаємну сумісність та ефективність між різними військовими системами держав-членів НАТО [25].

Матеріальні (технічні) стандарти НАТО визначають єдину систему вимог до військової техніки та озброєння держав-членів альянсу, установлюють єдині стандарти для озброєння та військової техніки, яких повинні дотримуватися держави-члени НАТО, включають кодифікацію предметів постачання, системи управління, командування і контролю, комплектуючі, інтерфейси, а також витратні матеріали, такі як боєприпаси і паливо.

Оглядово розглянемо деякі з них:

- Aсsr-02 ed. 1: визначає вимоги та процедури для управління матеріально-технічним забезпеченням в НАТО; охоплює питання планування, організації та контролю матеріально-технічних ресурсів, забезпечує ефективну координацію між країнами-членами альянсу;

- Stanag 2047 ed. 9 / atp-85 ed. A: встановлює процедури та вимоги для матеріально-технічного забезпечення під час проведення військових операцій НАТО, включає питання транспортування, зберігання, постачання та управління запасами матеріалів і техніки. Atp-85 ed. A доповнює та забезпечує тактичні процедури для координації матеріально-технічного забезпечення на оперативному рівні;

- Stanag 2617 ed. 1 / alp-16 ed. A: визначає стандарти для логістичного планування в НАТО, регулює застосування методів та процедур для розробки та реалізації логістичних планів, забезпечуючи координацію і ефективно використання логістичних ресурсів, конкретизує процедури та забезпечує докладні інструкції для логістичного планування та виконання завдань;

- Stanag 4370 Ed:6 E: встановлює загальні вимоги для матеріально-технічного забезпечення в НАТО, містить питання сумісності, якості та надійності техніки та обладнання, що використовуються країнами-членами НАТО, забезпечує стандартизацію та взаємозамінність компонентів і систем;

- Stanag 4754 Ed:1: визначає вимоги та процедури для управління ризиками в логістичних операціях НАТО, регламентує методи ідентифікації,

оцінки та мінімізації ризиків, пов'язаних з матеріально-технічним забезпеченням, забезпечуює безпеку та ефективність логістичних операцій;

- Stanag 6507 ed: 1 / ajp-2.6 ed. A: визначає стандарти для захисту матеріально-технічних ресурсів в умовах бойових дій, охоплює процедури та вимоги для забезпечення безпеки та захисту запасів і техніки від ворожих дій, конкретизує процедури, забезпечує докладні інструкції для захисту логістичних ресурсів на тактичному рівні [105].

Запровадження матеріально-технічних стандартів НАТО забезпечує: досягнення взаємосумісності щодо обладнання, озброєння, військової та спеціальної техніки із силами та засобами провідних країн світу; приведення оцінювання, випробування та ремонту ОВТ(озброєння та військової техніки) до вимог провідних країн світу; покращення рівня речового забезпечення особового складу ЗС та інших силових структур України ;визначення вимог до пально-мастильних матеріалів, які використовуються в силових структурах держави.

Адміністративні стандарти НАТО головним чином стосуються організаційних аспектів та внутрішньої діяльності Альянсу, складові наведені у переліку, а саме:

1. Термінологію: визначення та уніфікація термінології, що використовується в арміях держав-членів НАТО та забезпечує спільне розуміння та використання термінів у військових документах та спілкуванні.

2. Військові звання: стандартизація та уніфікація системи військових звань у межах НАТО для сприяння зрозумілості та взаємодії між союзниками.

3. Обмін інформацією: визначення загальних принципів та процедур обміну військовою та адміністративною інформацією між союзниками.

4. Роботу з документацією: встановлення стандартів та процедур щодо створення, збереження, обробки та передачі документів в арміях держав-членів НАТО.

5. Управління в різних сферах: рекомендації та стандарти щодо управління фінансами, людськими ресурсами та іншими аспектами діяльності альянсу для забезпечення ефективності та спільної дотичності в галузях [25].

Група адміністративних стандартів відіграє ключову роль у забезпеченні взаємодії та відповідності між державами-членами НАТО, сприяє спільній розробці та впровадженню ефективних управлінських практик та процедур; є важливий елемент забезпечення безпеки та взаємосумісності армій країн-членів альянсу [58].

Наведемо лише виокремлені адміністративні стандарти педагогічного дослідження:

Aap-15 (2016): визначає стандартну термінологію НАТО, забезпечує уніфікацію та узгодженість термінів, що використовуються у документах НАТО, забезпечує єдине розуміння та інтерпретацію військової термінології серед країн-членів альянсу;

Aap-28 ed. B: об'єднує стандарти та процедури для адміністрування військових операцій та програм НАТО, визначає правила та методики управління проектами, ресурсами та інформацією в контексті військової діяльності альянсу;

Aap-77 ed. A : керує управлінням документацією НАТО, встановлює стандарти та процедури для створення, зберігання, розповсюдження та архівування документів НАТО, забезпечує ефективне управління інформаційними ресурсами;

Ac/35-D/1017-Rev3 G: охоплює стандарти та процедури безпеки в НАТО, визначає політику та методики захисту інформації, персоналу та об'єктів НАТО, забезпечуючи безпеку та конфіденційність інформаційних ресурсів;

Po(2016)0315: визначає стратегічні напрями та політику НАТО щодо конкретних питань або ситуацій, містить рекомендації та вказівки для країн-членів щодо реалізації стратегічних цілей альянсу;

Aap-47 ed. C: координує управління проектами НАТО, визначає стандарти та методики для планування, виконання та моніторингу проектів, забезпечує ефективність та відповідність стратегічним цілям альянсу;

Asodp-01: стандарт НАТО з кодування та класифікації, включає процедури та вимоги для кодування інформації, забезпечує уніфікацію та сумісність кодів та класифікацій між країнами-членами;

Aop-38 ed. 5: документ визначає стандарти та процедури для випробувань і оцінки військової техніки та обладнання, забезпечує уніфіковані методики для тестування, аналізу та оцінки ефективності та надійності техніки;

Stanag 3552 ed. 9 / atp-10 ed. D: встановлює процедури та вимоги для проведення морських операцій НАТО, охоплює питання планування, координації та виконання морських місій, забезпечує ефективну взаємодію між морськими силами країн-членів;

Stanag 5064 ed. 1 / aap-31 ed. 3 (2005): визначає стандарти для управління запасами та матеріально-технічного забезпечення в НАТО, регулює питання планування, обліку та контролю запасів, забезпечує ефективне управління матеріальними ресурсами;

Stanag 3680 ed: 5 / aap-06 ed. 2017: Стандартна термінологія НАТО, що містить визначення термінів, які використовуються у документах та комунікаціях альянсу, забезпечує узгодженість термінології та єдине розуміння військових термінів серед країн-членів;

Po(2015)0193: визначає стратегічні напрямки та політику НАТО щодо конкретних питань або ситуацій, містить рекомендації та вказівки для країн-членів щодо реалізації стратегічних цілей альянсу;

Stanag 2019 ed. 7 / app-06 ed. D: визначає стандарти для військових термінів та визначень, забезпечує узгодженість термінології та єдине розуміння військових термінів серед країн-членів;

Stanag 2281 ed. 1 / app-13 ed. A: встановлює процедури та вимоги для проведення спільних військових операцій, охоплює питання планування,

координації та виконання спільних місій, забезпечуючи ефективну взаємодію між підрозділами різних країн;

Stanag 2579 ed. 1 / alingp-1: визначає стандарти для військової лінгвістики та перекладу, охоплює питання навчання, сертифікації та використання військових перекладачів, забезпечує точність та ефективність перекладу військових документів та комунікацій;

Stanag 5500 ed:7 / adatp-03 ed. A: визначає вимоги до обробки та обміну даними в інформаційних системах альянсу, включає питання захисту інформації, сумісності систем та протоколів обміну даними, забезпечує безпеку та ефективність інформаційних систем;

Stanag 7141 Ed: 7 / Ajepp: стандарт НАТО з охорони навколишнього середовища, що визначає процедури та вимоги для зменшення впливу військових операцій на природне середовище, містить питання планування, виконання та контролю заходів з охорони навколишнього середовища;

Stanag 7149 Ed:6 / App: встановлює стандарти та процедури для планування та проведення військових навчань НАТО, охоплює питання підготовки, координації та оцінки навчань, забезпечуючи їх ефективність та відповідність навчальним цілям;

Stanag 5626 Ed: 1 / Acomp: стандарт НАТО з комунікаційних процедур, що визначає вимоги до передачі голосових та даних комунікацій, координує питання технічних вимог до обладнання, протоколів передачі та захисту інформації, забезпечує ефективну та безпечну комунікацію;

Stanag 6001 ed: 5 / atrainP-5 ed. A: стандарт НАТО з мовної підготовки, що визначає вимоги до навчання та сертифікації мовної підготовки військовослужбовців, включає питання методик навчання, рівнів володіння мовою та тестування, забезпечує високий рівень мовної підготовки;

Stanag 2593 ed. 2 / atrainp-3 ed. B: стандарт НАТО з військової підготовки, що визначає вимоги до навчання та сертифікації військовослужбовців, охоплює питання програм навчання, методик та критеріїв оцінки, забезпечуючи високий рівень підготовки військових кадрів;

Асср-02 ed. 1: визначає вимоги та процедури для управління матеріально-технічним забезпеченням в НАТО, включає питання планування, організації та контролю матеріально-технічних ресурсів, забезпечуючи ефективну координацію між країнами-членами альянсу;

Stanag 2047 ed. 9 / атр-85 ed. А: встановлює процедури та вимоги для матеріально-технічного забезпечення під час проведення військових операцій НАТО, містить питання транспортування, зберігання, постачання та управління запасами матеріалів і техніки, АТР-85 Ed. А забезпечує тактичні процедури для координації матеріально-технічної підтримки на оперативному рівні;

Stanag 2617 ed. 1 / alp-16 ed. А: визначає стандарти для логістичного планування в НАТО, рекомендує методи та процедури для розробки та реалізації логістичних планів, забезпечуючи координацію і ефективно використання логістичних ресурсів, ALP-16 Ed. А конкретизує процедури, забезпечує інструкції для логістичного планування та виконання завдань;

Stanag 4370 Ed:6 E: встановлює загальні вимоги для матеріально-технічного забезпечення в НАТО, включає питання сумісності, якості та надійності техніки та обладнання, що використовуються країнами-членами НАТО, забезпечує стандартизацію та взаємозамінність компонентів і систем;

Stanag 4754 Ed:1: визначає вимоги та процедури для управління ризиками в логістичних операціях НАТО, охоплює методи ідентифікації, оцінки та мінімізації ризиків, пов'язаних з матеріально-технічним забезпеченням, забезпечує безпеку та ефективність логістичних операцій;

Stanag 6507 ed: 1 / ажр-2.6 ed. А: визначає стандарти для захисту матеріально-технічних ресурсів в умовах бойових дій, охоплює процедури та вимоги для забезпечення безпеки та захисту запасів і техніки від ворожих дій, АЖР-2.6 Ed. А конкретизує ці процедури, забезпечення інструкцій для захисту логістичних ресурсів на тактичному рівні;

Stanag 1063 ed. 22 / ахр-03 ed.: встановлює стандарти для планування та проведення експлуатаційних випробувань військової техніки та обладнання,

включає питання методик тестування, аналізу та оцінки результатів, забезпечуючи надійність та ефективність військової техніки [170].

Кожен стандарт спрямований на забезпечення гармонізації підходів та процедур серед членів НАТО, що дозволяє підвищувати оперативну сумісність, ефективність та безпеку в різних аспектах військової діяльності.

Адміністративні стандарти визначають норми та процедури, які повинні дотримуватися в адміністративній діяльності організацій; за видами адміністративних стандартів поділяють в різних контекстах:

- стандарти безпеки визначають правила та процедури для забезпечення безпеки працівників та інших учасників адміністративних процесів;

- стандарти якості встановлюють вимоги до якості виконання адміністративних послуг та процесів;

- стандарти ефективності визначають критерії ефективності та продуктивності адміністративних процесів. Забезпечують норми для обробки та збереження інформації, включаючи заходи забезпечення конфіденційності та доступності;

- стандарти обліку та звітності визначають правила та формати для ведення обліку та складання звітності;

- стандарти процедур встановлюють послідовність дій та кроків для виконання конкретних адміністративних завдань;

- стандарти персоналу визначають вимоги до кваліфікацій, тренінгу та інших аспектів у правління персоналом;

- стандарти обслуговування клієнтів описують очікувані рівні обслуговування та взаємодії з клієнтами.

- стандарти витрат і фінансів :визначають правила та процедури для управління фінансами та витратами організації.

- стандарти безпеки – набір правил, принципів та технічних вимог, які регулюють заходи забезпечення безпеки інформації, систем та процесів. Їх

мета полягає в уникненні або зменшенні ризиків, пов'язаних з використанням інформаційних технологій та зберіганням конфіденційної інформації [107].

Виокремлено найважливіші міжнародні та національні стандарти безпеки:

- Угода НАТО про забезпечення безпеки (з англ. – NATO Security Agreement, NSA) визначає правила та обов'язки членів НАТО з питань захисту інформації та важливих ресурсів;
- Стандартизація НАТО щодо інформаційної безпеки (з англ. – NATO Standardization of Information Security, NSTISSC) включає в себе стандартизацію з питань інформаційної безпеки, яка визначає вимоги та процедури для захисту інформації у військовому середовищі;
- Політика оцінки, яка визначає стандарти та процедури для оцінки військових та оборонних засобів членів НАТО АЕР (з англ. – Allied Evaluation Policy) ;
- Технічні вимоги та стандарти для забезпечення інформаційної безпеки в системах НАТО (з англ. – Information Assurance Technical Framework, NIATF);
- Інструкції, що визначають вимоги до безпеки зв'язку та інформаційних систем в НАТО – включає ряд НАТО (з англ. – Communications and Information Systems Security Instruction, NACSI);
- Програма інвестування в безпеку, яка визначає рекомендації щодо фінансування заходів з підвищення безпеки (з англ. – NATO Security Investment Programme, NSIP) [26].

Вищеназвані стандарти спрямовано на забезпечення єдності та безпеки в операціях та обміні інформацією між членами НАТО та союзниками, забезпечують потреби високого рівня захисту у військовому та оборонному середовищі.

Конкретних стандартів, які специфічно визначають ефективність в контексті управління бізнес-процесами чи організаційними аспектами, як це може бути в цивільних галузях НАТО не має. Однак, в контексті військових

операцій та безпеки, використовує стандарти та підходи для забезпечення ефективності бізнесу. Ключові аспекти та ініціативи, які виокремлено в рамках регулювання ефективності процесів інтеграції, управління та інтеграції в НАТО:

- системи командування та контролю (C2): НАТО розвиває та використовує системи C2 для ефективного керування та координації військовими операціями;

- заходи підтримки ефективності: включають дискусії, обмін найкращими практиками та розробку стратегій для підвищення ефективності військових сил НАТО;

- план альянсу щодо вдосконалення Західної Європи: спрямовано на підвищення ефективності заходів у галузі логістики, тренувань та розвідки серед членів НАТО;

- вдосконалення інтеграції та узгодження: НАТО активно працює над поліпшенням інтеграції та узгодження зусиль партнерів для ефективнішого використання ресурсів;

- підвищення реагування та мобільності: вдосконалення швидкості та готовності реагування в разі потреби є ключовою метою для підвищення ефективності НАТО.

Ініціативи та заходи НАТО допомагають адаптуватися до сучасних викликів та забезпечують високий рівень ефективності в сфері безпеки та оборони, а метрики ефективності спеціалізовані для конкретних завдань та контексту операцій.

Для обліку та звітності, НАТО використовує стандарти та процедури для забезпечення прозорості та ефективного ведення аудиту фінансів та інших ресурсів. Виокремлено ключові елементи, які пов'язано із стандартами обліку та звітності в НАТО:

1. Система бюджетування та фінансового управління (з англ. – Budgeting and Financial Management System, BFMS) використовується для

планування та використання фінансових ресурсів та для обліку витрат і генерації фінансових звітів.

2. Процедури, які визначають стандарти та вимоги щодо фінансового управління з врахуванням процесів обліку та звітності (з англ. – Financial Management Procedures, FMP).

3. Законодавчий документ, який визначає стандарти та положення для фінансового управління в НАТО (з англ. – Allied Financial Regulations, AFR).

4. Стандарт, що визначає правила та структури для уніфікованого управління фінансовою інформацією в НАТО (з англ. – Standardization of Financial Information Management, SFIM).

5. Інформаційна система, що підтримує фінансовий облік та звітність в НАТО (з англ. – NATO Financial Management System, NFMS) [179].

Стандарти та процедури обліку та звітності включають як правила фінансового управління в НАТО, так і технічні аспекти, які пов'язані з обліком та звітністю; сприяють забезпеченню прозорості та ефективності в управлінні фінансовими ресурсами, що є ключовим аспектом діяльності організації.

Мовні стандарти НАТО використовують для забезпечення ефективного спілкування та обміну інформацією серед членів та партнерів альянсу, які належать до адміністративної групи стандартів. Уточнено ключові елементи, які пов'язано із мовними стандартами в НАТО .

Розглянемо коротку характеристику кожного з них:

1. Стандартизаційна угода 6001 (з англ. – Standardization Agreement 6001, STANAG 6001) – стандарт НАТО, який визначає вимоги до вивчення іноземних мов членами альянсу, встановлює рівні володіння мовою, які необхідні для виконання різних завдань та обов'язків в НАТО.

2. Військовий стандарт 252 (з англ. – Military Standard 2525, MIL-STD-2525) – військовий стандарт, який визначає символи для візуального зображення об'єктів та даних на карті, використовується для стандартизації військового символічного представлення інформації.

3. Військовий алфавіт НАТО (з англ. – NATO Phonetic Alphabet) – мовний стандарт, що використовується для передачі букв та цифр у високошвидкісних чи шумних умовах, наприклад, під час радіозв'язку.

4. Політика мов в рамках Об'єднаного командування операцій (з англ. – ACO Language Policy) – політика мов в адміністративному і військовому командуванні НАТО, яка визначає мовні правила та стандарти для внутрішнього спілкування та обміну інформацією [166].

Вищеназвані стандарти сприяють єднанню та ефективному спілкуванню серед різних членів та партнерів НАТО, забезпечують стандартизований підхід до вивчення та використання мов в контексті оборонної та військової діяльності.

Відсутність уваги до адміністративної сфери стандартизації може призвести до сповільнення процесів оперативної та матеріальної стандартизації, а також гальмування адаптації передових практик у діяльності Збройних Сил. Важливим аспектом технічного регулювання – гармонізація військової термінології згідно з нормами та стандартами НАТО з метою уніфікації використання іноземної військової термінології в ЗС України. Узгодження та стандартизація термінів та їх трактування українською та англійською мовами є основою для розробки більшості національних військових стандартів, що ґрунтуються на стандартах НАТО, що сприяє забезпеченню необхідного рівня сумісності між різними видами ЗСУ та іншими військовими формуваннями у процесі підготовки та проведення операцій.

Нині система мовної підготовки особового складу ЗСУ регламентується Концепцією мовної підготовки особового складу ЗСУ (далі – КМПОС ЗСУ), яку затверджено наказом Міністерства оборони України від 01.06.2009 № 267, нею визначено принципи мовної підготовки офіцерів, основні завдання щодо її вдосконалення, етапи та шляхи реалізації поставлених завдань.

Мовну підготовку особового складу ЗСУ націлено на розвиток іншомовної компетентності у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіювання, мовлення (говоріння), читання та письмо. Рівень володіння

відповідними мовними та мовленнєвими знаннями, вміннями та навичками оцінюється за шкалою стандартизованих мовленнєвих рівнів (далі – СМР).

На даний час існують різні нормативні документи щодо іншомовної підготовки у ЗС, які регулюють організацію процесу, які визначають основні принципи підготовки, надають методичні рекомендації з тестування в рамках Міністерства оборони України та визначають положення щодо подальшого вдосконалення системи мовної підготовки в ЗСУ на період до 2025 року [6].

Впровадження стандартів НАТО у професійну іншомовну підготовку українських офіцерів є важливим кроком до інтеграції ЗСУ в систему колективної безпеки, що функціонує в межах альянсу. Стандарти НАТО, які охоплюють широкий спектр вимог до мовної підготовки, термінології, та розуміння оперативних процедур, сприяють підвищенню якості підготовки офіцерів, що в подальшому забезпечує готовність до ефективної співпраці з міжнародними партнерами. Важливим аспектом є забезпечення взаємосумісності, що стає можливим завдяки уніфікованій професійній іншомовній підготовці, яка враховує специфічні вимоги до використання військової термінології та процедур, прийнятих в країнах-членах НАТО. Офіцери, які володіють відповідними мовними навичками, здатні брати участь у спільних операціях, миротворчих місіях та інших міжнародних заходах, що потребують швидкого прийняття рішень та ефективної комунікації.

У підсумку, інтеграція стандартів НАТО в систему професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ забезпечує підвищення їхньої професійної компетентності, сприяє ефективній інтеграції у міжнародне військове співтовариство та готує до виконання завдань у рамках системи колективної безпеки.

Висновки до першого розділу

Здійснено контент- та аксіологічний аналіз тезаурусу педагогічної проблеми удосконалення професійної іншомовної підготовки (зі специфікою військово-технічної, оборонної сфери): військової освіти та науки, соціального діалогу та захисту військовослужбовців та членів їх сімей, зв'язків з

громадськими та релігійними організаціями, психологічного забезпечення у ЗСУ, військово-патріотичного виховання, кадрової політики; міжнародного співробітництва та участі України у системі кодифікації НАТО, військової стандартизації НАТО, розроблення науково-технічної документації, забезпечення обороноздатності держави.

Контент-аналіз законодавчих нормативів правового та технічного регулювання за стандартами НАТО сприяв виокремленню аксіологічного змісту ключових категорій тезаурусу дослідження, а саме: «військова освіта» – система формування набору компетентностей за цільовою специфікою військового призначенням, плекання і розвиток індивідуального хисту (якостей, здібностей, здатностей) поряд з набуттям компетентностей профільного середнього та професійного навчання, професійної передвищої/вищої освіти; набуття комплексу професійних компетентностей згідно військової специфіки, набуття та розвиток здібностей особистості одночасно з профільною, професійною, фаховою передвищою/вищою освітою (ст.21 Закон України «Про освіту»); «професійна військова освіта» – спеціальна освіта військового призначення, що опановується за професійними військовими програмами на рівнях і ступенях військової освіти за для розвитку рівня професіоналізму військових кадрів та формування їх професійних компетентностей, які забезпечують реалізацію службового і бойового функціоналу військовослужбовців (ст.21 Закон України «Про освіту»); «професійна підготовка» – процес набуття кваліфікації у відповідній галузі науки і знань та за визначеними спеціальностями; організація освітнього процесу для потенційних здобувачів освітніх послуг та навчання задіяних у сфері зайнятості зі надання освітніх послуг для набуття професійних знань, вмінь, навичок за цільовим призначенням професійних середовищ та соціального замовлення на підготовку фахівців; «військово-професійна підготовка» військовослужбовців рядового та сержантського складу, строкової військової служби та за контрактом – забезпечується після здобуття базової, профільної, професійної/фахової передвищої освіти (ст.21 Закон України «Про освіту»);

організований процес набуття кваліфікації, перекваліфікації, здобуття паралельних та перехресних кваліфікацій особами рядового і начальницького складу органів цивільного захисту як системи професійних знань, умінь, навичок в рамках цільового призначення службових завдань (Настанови з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту); «іншомовна підготовка» – система неперервного опанування іноземних мов для формування та удосконалення комунікативної іншомовної компетентності та розвитку полікультурного потенціалу у здобувачів освіти (Національні стратегії розвитку освіти в Україні); ВВНЗ/ЗВО уповноважені власними нормативно-правовими документами визначати вимоги особливого статусу щодо додаткових (визначеними стандартами вищої освіти) компетентностей та програмних результатів навчання (за освітніми програмами) згідно «Порядку розробки та ухвали освітніх програм у ВВНЗ/ЗВО» у спеціальних умовах підготовки та формувати перелік спеціалізацій.

Уточнено, що реформування і нарощення потенціалу ЗСУ спонукає до модернізації системи військово-професійної підготовки офіцерських кадрів за для досягнення її якості згідно стандартів НАТО. Представлено проєкт Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» № 9432 (від 28.06.2023), який встановлює обов'язки володіння англійською мовою військовослужбовців, розкрито основні положення: поширення використання англійської мови не лише в освіті, а й у сферах культури, транспорту, охорони здоров'я та інших; визначення вимог до посадових осіб до претендентів на посади державної служби, офіцерського складу ЗСУ, правоохоронних органів щодо володіння англійською мовою з метою покращення якості обслуговування громадян та забезпечення більш ефективної комунікації з іноземними партнерами; встановлення надбавок до посадового окладу за володіння англійською мовою для стимулювання працівників; визначення особливостей застосування іноземних мов в роботі органів державної влади на

міжнародному рівні; організація проведення іспиту на визначення рівня володіння мовою; унормування документів підтвердження.

Встановлено особливості педагогічної проблематики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО як-то: дисонанс індивідуального підходу навчання здобувачів освіти (слухачів/курсантів) та парадигмою військової освіти та науки орієнтованої на виконання професійної (військово-оборонної) колективної діяльності (необхідність одночасного впровадження індивідуальних освітніх траєкторій – програм, планів, методик та забезпечення інтегрованої командної взаємодії військово-технічної та оборонної сфери при подоланні бар'єрів для гармонізації комунікації); ригідність процедурних рамок військово-технічної та оборонної сфери та обмеження креативного потенціалу сфери освіти, науки й інноватики (жорстко регламентоване середовище професійної військової діяльності значно звужує можливості для реалізації креативних та інноваційних підходів і технологій у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ та перешкоджає вирішенню тактичних завдань в майбутньому, обмежує професійні іншомовні комунікативні здатності, ініціативу військовослужбовців); антиномія розвитку толерантних установок у підготовці поряд з готовністю до силових акцій офіцерами ЗСУ (необхідність у толерантності та розвитку комунікативного потенціалу культури усунення та запобігання виникненню конфлікт-інтересів, антикризового менеджменту у поєднанні з професійними компетентностями та спроможністю для виконання військових завдань, в т.ч. насильницьких дій з наснаженням до подолання внутрішньо-особистісних етичних протиріч); дефіцит ресурсозабезпечення професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ (час, локація, мережі, засоби та кадри) поряд з високою інтенсивністю паралельного виконання завдань військової служби; асиметрія сприйняття цивільними учасниками освітнього процесу, зокрема надавачами освітніх послуг специфіки військово-професійної підготовки (недостатня обізнаність цивільних педагогів щодо специфічних вимог військово-технічної та оборонної сфери); дивергенція парадигмального імперативу глобальної освіти

майбутнього у вимогах професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО з врахуванням специфіки військово-технічної та оборонної сфери й інституціональної організації ЗВО/ВВНЗ (традиційні підходи, принципи і методики неперервного навчання іноземних мов притаманні цивільним закладам освіти не в повній відповідають потребам специфіки професійної іншомовної підготовки військовослужбовців для досягнення мети формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО) в умовах соціальної турбулентності соціального виміру.

Аксіологічний зміст поняття «професійна іншомовна підготовка» сформульовано у семантиці військово-професійної підготовки офіцерів ЗСУ згідно потрактування контентів: педагогічного (освітній процес, спрямовано на формування та розвиток іншомовних і комунікативних навичок, необхідних для виконання професійних обов'язків, коли використання іноземної мови передбачено в якості інструменту професійної діяльності); лінгвістичного (опанування специфічних мовних конструкцій, термінології та стилістичних особливостей професійної (військово-оборонної) сфери, з метою забезпечення ефективної комунікації у професійному іншомовному середовищі); психологічного (процес розвитку когнітивних та емоційних компетентностей, які дають змогу фахівцям адаптуватися до професійних викликів та взаємодіяти на основі корпоративної культури мовлення, з урахуванням психологічних аспектів перцепції та інтеперабельності іноземної мови); соціокультурного (спосіб соціокультурної універсалізації фахівців у сфері мультикультурної полімовності в умовах соціальної турбулентності глобального виміру з дотриманням національної культур-ідентичності, етики, професійних і соціальних стандартів міжнародної інтеграції професійних середовищ зайнятості); економічного (інвестиція у розвиток людського капіталу, яка забезпечує конкурентоспроможність фахівців на міжнародному ринку праці, сприяє співпраці та бізнесу в іноземних юрисдикціях); менеджерського (стратегічний елемент планування, модернізації сфери професійної іншомовної діяльності, підвищення кваліфікації кадрів, міжнародної інституційної

інтеграції, зменшення комунікаційних бар'єрів та бізнес-адаптації до вимог кон'юнктури ринку праці та сферах освіти, науки й інноватики, особливо для військово-технічної і оборонної галузі).

Застосовано в якості базової категорії проблем дослідження професійної іншомовної підготовки фахівців компетентнісний підхід для формування професійної іншомовної компетентності військовослужбовців згідно вимог Північноатлантичного альянсу: досліджено стан і перспективи ефективності застосування, окреслено дослідне поле та встановлено вектори цільового призначення компетентнісного підходу щодо діагностики компетентностей надавачів і споживачів освітніх послуг; розкрито специфіку експертного оцінювання якості професійної іншомовної підготовки – планів, програм, методик дослідження, навчання та організації, праксеології моделювання систем професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; розроблено зміст і структуру їх професійної іншомовної компетентності, визначено напрями подальшого педагогічного пошуку нарощення методологічного потенціалу теорії і методики професійної освіти; забезпечено універсалізацію проблемно-інтегративного комплексу/програми неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Розкрито, що професійна іншомовна підготовка офіцерів є складовою військово-професійної підготовки військовослужбовців відповідно до стандартів НАТО актуальна для сучасної військово-технічної, оборонної сфери. Ключові аспекти, які підтримують її актуальність включають: міжнародні операції та співпраця (НАТО є міжнародною військовою організацією, і саме тому військовослужбовці повинні бути спроможні співпрацювати з представниками країн-партнерів, оскільки знання іноземних мов є ключовим для ефективного спілкування та розуміння міжнародного контексту); турбулентний розвиток війн та військових конфліктів (військові конфлікти вимагають миротворчих місій у різних частинах світу, іншомовна компетентність військовослужбовців полегшує взаємодію з місцевим

населенням та міжнародними партнерами); дипломатичні відносини (офіцери НАТО можуть брати участь у дипломатичних місіях та переговорах, а володіння іноземними мовами офіцерів ЗСУ сприяє веденню конструктивного діалогу та досягненню міжнародних угод); загальний стандарт НАТО та STANAG 6001 (з англ. – STANAG 6001 Ed: 5/ ATrainP-5 Ed.A) (передбачають вимоги до офіцерів ЗСУ щодо відповідності їх певному рівню професійної іншомовної підготовки, що свідчить про важливість іншомовної компетентності для виконання завдань тактичного і стратегічного рівнів); попередження інцидентів та антикризове управління (важливим елементом діяльності НАТО є запобігання, передбачення й усунення інцидентів та антикризовий менеджмент; офіцери ЗСУ повинні бути спроможні до швидкого та ефективного реагування взаємодіяти в умовах геополітичної кризи, що передбачає спілкування з представниками різних національностей); наявність багатонаціональних команд (знання іноземних мов стає ключовим для успішної роботи в багатонаціональних командах, що є характерною рисою багатьох міжнародних миротворчих і військових операцій НАТО).

Уточнено, що альянс НАТО визначає стандартизацію як процес розробки та впровадження процедур, проєктів та термінології для забезпечення устанавленого рівня взаємодії між союзниками або для рекомендації корисних практик у багатонаціональному співробітництві; стандарти НАТО поділяють на оперативні, матеріально-технічні (технологічні) та адміністративні (оперативні спрямовано на оперативне планування застосування військ); матеріально-технічні визначають – єдині вимоги до озброєння і військової техніки союзників, управління життєвим циклом, а також кодифікації засобів забезпечення; адміністративні визначають – процеси управління та обміну інформацією, порядок роботи з документацією).

Стандарти НАТО – регламенти, які розроблено та запроваджено в межах процесу міжнародного технічного регулювання відповідають встановленим критеріям: самостійним, функціонально повним та унікальним; не мають відношення до національних інституційних платформ; оприлюднені як

документи альянсу з питань стандартизації НАТО (з англ. – Allied Publications, APs) або як мультинаціональні документи (з англ. – Multinational Publications, MPs) однією або/обома офіційними мовами, супроводжується уповноваженим органом, якому доручено їх розробку та патронат. Угода STANAG 6001 регулює питання володіння іноземною мовою для військовослужбовців; забезпечує засобами і процедурами тестування та здійснює сертифікацію військових фахівців щодо володіння іноземною мовою на рівні, достатньому для іншомовного спілкування у професійних середовищах. Закцентовано, що після широкомасштабного вторгнення РФ в Україну питання іншомовної підготовки офіцерів стало пріоритетним у співпраці з коаліцією партнерів 34 держав: Сполучені Штати Америки, Сполучене Королівство, країни ЄС, Канада, Королівство Норвегія, Австралія, Республіка Молдова, Королівство Данія та Північна Македонія.

Розуміння стандартів НАТО, володіння робочими мовами альянсу та здатність ефективно комунікувати з представниками інших країн стають важливою складовою для успішної участі як в спільних миротворчих операціях, так і в бойових діях на території України. Міжнародні документи, які регулюють професійну іншомовну підготовку військовослужбовців, включають стандарти: 1) STANAG 6001 «Угода зі стандартизації» (з англ. – Standardization Agreement; STANAG) – стандарт НАТО з мовної підготовки, який визначає рівні володіння іноземними мовами для військовослужбовців. STANAG 6001 описує чотири рівні компетентності у п'яти мовних навичках: слухання, говоріння, читання, письмо та переклад; 2) «Партнерство заради Миру» (з англ. – Partnership for Peace, PfP) – угода альянсу, яку спрямовано на зміцнення співпраці між країнами-членами та партнерами НАТО; підтримує численні мовні курси та тренінги для підвищення рівня володіння іноземними мовами для військовослужбовців; 3) Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (з англ. – Common European Framework of Reference for Languages, CEFR) визначають рівні володіння мовами, в тому числі у військово-професійній підготовці військовослужбовців, стандартизують іншомовну підготовку,

оцінювання спроможності офіцерів та їх професійної іншомовної компетентності; 4) багатосторонні угоди та меморандуми про взаєморозуміння України з країнами-партнерами щодо професійної іншомовної підготовки військовослужбовців; передбачають проведення спільних мовних курсів, обмін інструкторами та інші форми співпраці.

Список літератури до першого розділу

1. Азаров І. С. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх офіцерів Збройних сил України. *Наука і освіта: науково-практичний журнал*. Одеса, 2014. Вип. 2, С. 55–59.
2. Аналітичні матеріали Генерального штабу Збройних Сил України. *Офіційний сайт Міністерства оборони України*. URL: <https://www.mil.gov.ua/analitichni-materiali/> (дата звернення: 29.01.2024).
3. Антонова О.Є., Маслак Л.П. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 81–109.
4. Арістова Н.О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих навчальних закладів: монографія. Київ: ТОВ «ГЛІФМЕДІЯ», 2015. 240 с.
5. Артюшин Г. М. Актуальні проблеми вищої професійної підготовки військових кадрів. *Військова освіта: збірник наукових праць*. Київ. ГУКП НМЦВО МОУ. 2001. № 9. С. 123–128.
6. Барабанова Г.В. Когнітивна візуалізація іншомовного професійно орієнтованого тексту в навчальних цілях. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2013. № 9(2). С. 251-257.
7. Берека В.Є. Фахова підготовка магістрів з менеджменту освіти: теорія і методика: монографія / за ред. А.Й. Сиротенка. Хмельницький: ХГПА, 2008. 482 с.
8. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. *Вища освіта*, 2009. №3, Дод. 1. Тематичний випуск: Педагогіка вищої школи: методологія, теорія і технології. С. 21-24.
9. Бібік Н. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті. *Гірська школа українських Карпат*. 2013. № 8 – 9. С. 26–30.
10. Білорус А. М. Інформаційне середовище - один із факторів формування інформаційної культури майбутніх офіцерів-прикордонників. *Науковий вісник*

Ужгородського університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. Ужгород: Говерла, 2014. Вип.30. С. 26–28.

11. Блощинський І. Методика проведення експериментальної роботи щодо сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників на основі дистанційних технологій навчання. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України: електронне наукове фахове видання. Серія: Педагогіка. 2016. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_3_3 (дата звернення: 29.01.2022).*

12. Блощинський І.Г. Концепція професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників із використанням технологій дистанційного навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2016. № 44. С. 276-280.*

13. Бобрицька В.І. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх викладачів вищої школи. *Проблеми освіти. 2011. № 66. Ч. I. С. 39 – 44.*

14. Бойко І.І. Професійна компетентність керівника закладу освіти як складова його професійної культури. *Педагогічний дискурс. 2009. Вип.5. С. 25–28.*

15. Бондар С.П. Компетентнісна спрямованість змісту і структури навчального предмета в умовах фундаменталізації освіти. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова: збірник наукових праць. 2012. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 20. С. 10–23.*

16. Бондар С.П. Термінологічний аналіз понять «компетенція» і «компетентність» у педагогіці: сутність і структура. *Освіта і управління. 2007. Т. 10, № 3. С. 93–99.*

17. Боровик Л.В. Аналіз психолого-педагогічного змісту управлінських завдань професійної діяльності офіцера-прикордонника. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні та психологічні науки / за ред. Діденко О.В. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2019. № 3(18). С. 56–69.*

18. Васильєва М.П. Підготовка викладачів іноземних мов до професійної діяльності в сфері освіти дорослих в Варшавському університеті Республіки Польща. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2020. Вип. 35. С. 55–57.
19. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
20. Вікторова Л. В. Зарубіжний досвід іншомовної підготовки студентів: монографія. Київ: Міленіум, 2016. 365 с.
21. Вітченко А.О. Розвиток професійної компетентності майбутніх викладачів ВВНЗ із використанням технології ситуативного аналізу. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. Вип. 1. С. 20-25.
22. Вітченко А.О., Вітченко А.Ю. Компетентнісний підхід у сучасній вищій освіті: освітня інновація чи реформаторський симуляр доби постмодерну? *Вища школа*. 2019. № 4 (177). С. 52–66.
23. Вовчаста Н.Я. Теоретичні і методичні засади професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту: дис... доктора пед. наук: 011 Освітні, педагогічні науки (теорія і методика професійної освіти), Львів, 2019, 591 с.
24. Вонсович О. Стан національної безпеки України в сучасній геополітичній ситуації. *Політичний менеджмент*. 2012. № 1–2. С. 177–185.
25. Впровадження стандартів НАТО у Збройних Силах: підсумки 2016 р. *Ukrainian Military Pages*. URL: <https://www.ukrmilitary.com/2017/08/stanag.html> (дата звернення: 29.01.2022).
26. Гайдак В., Дирман Ю., Карпенко Ю., Чебаков О. Стандарти НАТО та їх роль у забезпеченні обороноздатності країни. *Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки*. 2024. № 20(2), С. 134-139.
27. Гетьманчук А. В., Зарембо К., Фахурдінова М. Ф. Україна і стандарти НАТО: як влучити у «рухому ціль»? : дискусійна записка. *Центр «Нова Європа»*. 2019. URL: <https://neweurope.org.ua/analytics/ukrai-na-i-standarty-nato-yak-vluchyty-u-ruhomu-tsil/> (дата звернення: 29.01.2022).

28. Гетьманчук А. В., Фахурдінова М. Ф. Україна і стандарти НАТО: що зроблено за президентства Зеленського?: дискусійна записка. Київ, 2021. 32 с.
29. Головань М.С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2011. №8. С. 224–233.
30. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
31. Гребеняк Л. В. Педагогічні принципи формування готовності майбутніх офіцерів Збройних сил України до професійної взаємодії в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. *Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки*. 2019. Вип. 2, С. 113–119.
32. Грицик Н. Content and language integrated learning: approach to teaching english for specific purposes = Предметно-мовне інтегроване навчання: підхід до навчання англійської мови за професійним спрямуванням. *Наука і освіта*, № 12, 2016. С.22–27.
33. Губарева О.С. Теоретичні основи дослідження формування комунікативної компетентності перекладачів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*, 2018. Вип. 1(69), Ч. 1, С. 124–127.
34. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. *Шлях освіти*. 2004. № 3. С. 22–24.
35. Дементьєва Т.І. Формування комунікативної компетенції студентів-іноземців підготовчих факультетів у процесі навчання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 – теорія навчання. Харків, 2005. 207 с.
36. Демченко С.О. Професійно-педагогічна компетентність викладача спеціальних дисциплін як властивість особистості. *Вісник Черкаського університету. Сер. Психолого-педагогічні науки*. Черкаси: ЧДУ, 1998. Вип. 8. С. 103–106.
37. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: монографія/ за ред. Н. Г. Ничкало. Хмельницький, 2002. 334 с.

38. Документи НАТО зі стандартизації. *Журнал: Ukraine to NATO*. URL: <https://ukrainetonato.com.ua/novyny/dokumenty-nato-zi-standartyzatsii/> (дата звернення: 02.04.2023).
39. Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021–2025 роки) від 01.03.2021 р. URL: https://www.mil.gov.ua/content/education/doroznya_karta_2021.pdf (дата звернення: 02.04.2023).
40. Дробноход М. І. Про реформування освітньої галузі України в контексті проблем і тенденцій розвитку глобалізованого світу. *Освіта і управління*. 2010. № 4. С. 7–17.
41. Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В., Антонова О. Є. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: монографія. Житомир: Житомирський державний педагогічний університет, 2003. 192 с.
42. Дудікова Л. В. Сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладів. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 6. С. 59-61.
43. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ науковий редактор українського видання С.Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 261 с.
44. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року(зі змінами від 15.03.2022 року). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 11.05.2024).
45. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 27, ст.385) {Вводиться в дію Постановою ВР № 2233-XII від 25.03.92, ВВР, 1992, № 27, ст.386}. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2232-12#Text> (дата звернення 11.05.2024).

46. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення 11.05.2024).
47. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, Ліга за ст.527). *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.-rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12#Text> (дата звернення 11.05.2024).
48. Закон України «Про освіту»: прийнятий 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII (у ред. від 01.01.2023 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 11.05.2024).
49. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250). *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 11.05.2024).
50. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 32, ст. 215). *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 11.05.2024).
51. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 14, ст.96) *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (дата звернення 11.05.2024).
52. Закон України від 19.06.2003 № 964-IV «Про основи національної безпеки України». Втратив чинність (згідно із Законом України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII). *Liga360. Ліга закон.* URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T030964?an=1102>. (дата звернення 11.05.2024).
53. Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII «Про національну безпеку України». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241). *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 11.05.2024).

54. Захарчишина Ю. М. Професійна соціокультурна підготовка військових фахівців: інтегральний підхід. *Педагогіка і психологія*. 2009. Вип. 468. С. 153–162.
55. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: науково-методичний посібник. Київ: МАУП, 2000. 312 с.
56. Інформаційна культура в Україні: правовий вимір: монографія / за заг. ред. К.І. Белякова. Київ: КВІЦ, 2018. 168 с.
57. Інформаційний матеріал щодо запровадження стандартів та керівних документів НАТО. *Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України*. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mil_standard/07052024_inform_materialu.pdf (дата звернення: 28.02.2023).
58. Кабаненко І. Україна – НАТО: про необхідне та достатнє. *Главком*. 03.04.2018. URL: <https://glavcom.ua/columns/kabanenko/ukrajina-nato-pro-neobhidne-ta-dostatnje-486410.html> (дата звернення: 28.02.2023).
59. Калинюк Н. В., Діденко О. В. Професійна комунікативна компетентність у структурі готовності офіцерів-прикордонників до професійної діяльності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_2_7 (дата звернення 22.03.2022).
60. Канова Л., Тарасенко С. Особливості професійної іншомовної підготовки офіцерів тактичного рівня ЗСУ. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 2020. № 3, С. 92–98.
61. Канова Л.П. Складові професійної компетентності офіцера Збройних Сил України. *Сучасні досягнення в науці та освіті: збірник праць XVI міжнародної наукової конференції*. 1–8 листопада 2021 р., Нетанія (Ізраїль) –Хмельницький. С.13–15.
62. Климова К.Я. Теорія і практика формування мовно-комунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів: монографія. Житомир: РУТА, 2010. 562 с.

63. Козяр М. М., Вовчаста Н. Я. Парадигмальний підхід до професійної іншомовної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах цивільного захисту. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. №14, 2016. С. 230-236.
64. Компетентний. *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. URL: <https://cutt.ly/MeTgbCHG> (дата звернення: 02.04.2023).
65. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / за ред. О.В. Овчарук. Київ К.І.С., 2004. 112 с.
66. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.04.2023).
67. Кучеренко А.А. Педагогічні основи вдосконалення професійної підготовки прикордонників в умовах службової діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Хмельницький, 2005. 250 с.
68. Кушпіт У. Інтегративний підхід до розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики: дис. ... доктора філософії: 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2020. 300 с.
69. Лагодинський О. С. Іншомовна підготовка у Збройних силах США та Великої Британії: досвід для України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 18 (3). С. 164-179.
70. Лазаренко О.В. Зміст стратегічних нормативних документів в галузі професійного іншомовного спілкування на економічних факультетах університетів Великої Британії. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць* / за ред. Н.В.Гузій. Вип.14 (24). Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. С. 108–111.

71. Лещенко Г. Професійна підготовка майбутніх фахівців з аварійного обслуговування та безпеки на авіатранспорті. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 140. С. 87–91.
72. Локарева Г.В., Садовенко С.Г. Психолого-педагогічна компетентність викладачів спеціальних дисциплін технічних коледжів України: теоретичний та діагностичний аспекти. *Economics and Education*. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-198-5-20> (дата звернення: 02.04.2023).
73. Максименко С.Д. Морально-психологічне забезпечення службової діяльності Прикордонних військ України: підручник. Хмельницький: Видавництво НАПВУ, 2001. 448 с.
74. Манохіна І.В. Проблема професійної підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери в науковій літературі. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. Дніпропетровськ, 2015. № 1 (9). С. 128–134.
75. Матвієнко О.В. Освіта в інформаційному суспільстві: суперечності, тенденції, теоретико-методологічні засади розвитку. *Педагогіка і психологія. Вісник НАПН України : науково-теоретичний та інформаційний вісник НАПН України*. 2004. № 2. С. 106-112.
- Мельник Н.І. Феномен «професійної компетентності» в українській та європейській педагогічній теорії: порівняльний аспект. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2017. №28. С. 54-60.
76. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
77. Методологія неперервної освіти та наукового дослідження: монографія/ за ред. Н.М. Рідей, Е.В. Лузік. Київ: ТОВ ЦП «Компринт», 2020. 463 с.

78. Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів. Монографія /за ред. С.С. Вітвицької, доктора педагогічних наук, професора. Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2019. 304 с.
79. Молчанова А.О. Комунікативна компетентність як основа творчої взаємодії суб'єктів закладу професійної (професійно-технічної) освіти: спецкурс для слухачів курсів підвищення кваліф. керів. та пед. кадрів проф. освіти Київ: ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти», 2019. 87 с.
80. Мукосій С. О. Впровадження стандартів НАТО. *Інформаційно-консалтингова компанія «Defense Express»*. URL: <https://defence-ua.com/index.php/statti/296-sergej-mukosij-segodnya-ministerstvooborony-yavlyaetsya-lokomotivom-sredi-vsekhorganov-vlasti-po-vnedreniyu-standartov-nato> (дата звернення: 30.01.2023).
81. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта, спеціальності 011 Науки про освіту (Педагогіка вищої школи) за контекстно-тьюторською технологією (спеціалізації «Андрагогіка», «Тьюторство») / за ред. Н.М.Дем'яненко. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2017. Ч. I. 195 с.
82. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 21 березня 2019 року № 120 «Про організацію відбору військовослужбовців Збройних Сил України для вивчення іноземної мови». URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/286_nm_2017.pdf (дата звернення: 25.04.2022).
83. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.05.2020 № 412 «Про затвердження порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0496-20#Text> (дата звернення 11.05.2024).
84. Наказ Міністерства надзвичайних справ України від 01.07.2009 № 444 «Про затвердження Настанови з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і

підрозділів цивільного захисту». *Національний університет цивільного захисту України*. URL:

http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/564/Nakaz_MNS_444_2009_Nastanova_z_prof._podgotovki.pdf. (дата звернення 11.05.2024).

85. Наказ Міністерства оборони України «Про здійснення міжнародного співробітництва Міністерством оборони України та Збройними Силами України» від 23.07.2021, № 218. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/218_nm.pdf (дата звернення 11.05.2024).

86. Наказ Міністерства оборони України 15.12.2016 № 692 «Про затвердження Критеріїв використання іноземної мови у службовій діяльності військовослужбовцями Збройних Сил України». {Наказ втратив чинність на підставі Наказу Міністерства оборони № 260 від 07.06.2018} *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-17#Text> (дата звернення: 20.04.2022).

87. Наказ Міністерства оборони України від 23.05.2017, № 286 «Про затвердження інструкції про курси іноземних мов у Збройних Силах України». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0746-17#Text> (дата звернення: 12.03.2023).

88. Наказ Міністерства Оборони України від 24.02.2020 № 56 (z0241-20) «Порядок розроблення, прийняття, внесення змін, скасування, відновлення дії, оприлюднення, запровадження та застосування військових стандартів». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0241-20#Text> (дата звернення 11.05.2024).

89. Наказ Міністерства Оборони України від 24.02.2020 № 56 (z0240-20) «Про питання військової стандартизації». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0240-20#Text> (дата звернення 11.05.2024).

90. Напрями реформування системи професійно-технічної освіти в умовах європейської інтеграції (досвід, аналіз, прогнози): монографія / Аніщенко В. М., Закатнов Д. О., Здіорук С. І. та інші. Київ, 2008. 196 с.
91. НАТО та документи: Стандартизація за загальними принципами. *Журнал: Ukraine to NATO*. URL: <https://ukrainetonato.com.ua/standarty-nato/nato-ta-dokumenty-standartyzatsiia-za-zahalnymy-pryntsypamy> (дата звернення: 20.04.2022).
92. Нещадим М.І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. 852 с.
93. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта: міжнародний аспект. *Творча особистість у системі неперервної професійної освіти: матеріали Міжнародної наукової конференції*. Харків: ХДПУ, 2000 С. 54–80.
94. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 1. С. 11–17.
95. Нітенко О.В. Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій системі вищої освіти: європейський досвід. Київ: Центр учбової літератури 2015. 250 с.
96. Нормативні документи з питань організації мовної підготовки в системі Міністерства оборони України. *Офіційний вебсайт Міністерства оборони України*. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vijskova-osvita-na-tauka/> (дата звернення: 12.03.2023).
97. Овчарук О. В. Компетентності як ключ до формування змісту освіти. *Стратегія реформування освіти України*. Київ: К.І.С, 2003. 295 с.
98. Освіта на основі життєвих навичок: адвокаційний модуль для керівних кадрів. URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53> (дата звернення: 02.04.2023).
99. Освіта України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник/ за ред. С. Шкарлета. Київ. 2022. 358 с.
100. Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України, затвердж. рішенням Міністра оборони України від 08 серпня

2019 року № 1524/84. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/osn-zas-mp.pdf> (дата звернення: 12.03.2023).

101. П'янківська І. В. «Компетенція» та «компетентність» як провідні поняття компетентнісного підходу. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Психологія і педагогіка*. 2010. Вип.15. С. 202-211.

102. Павелків К. М. Теоретичні засади іншомовної підготовки фахівців соціальної сфери в європейському освітньому просторі. *Педагогічний часопис Волині*, 2019. Вип. 2(13), С. 137-144.

103. Паласюк М. Формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів вищих технічних закладів освіти. *Людинознавчі студії. Педагогіка*. 2014. Вип. 29(1). С. 144-154.

104. Партнерство заради миру (Рамковий документ) від 08.02.1994. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001#Text (дата звернення: 11.05.2024).

105. Перелік чинних стандартів та керівних документів НАТО, які запроваджені в Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та інших складових сил безпеки і оборони. https://www.mil.gov.ua/content/mil_standard/List_of_standarts_and_doc_NATO.pdf (дата звернення: 11.05.2023).

106. Пінчук О., Прокопенко А. Розвиток цифрової компетентності–професійно значущого складника підготовки офіцерів Збройних Сил України. *Проблеми використання інформаційних технологій у сучасних закладах освіти*. 2021. Вип. 62. С. 54-69.

107. Полторак С. Т. Трансформація системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО. *Наука і оборона*. 2018. № 2. С. 3-10.

108. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. 2005. № 1 (900). С. 65 – 70.

109. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті.

Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий підхід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ, 2004. 111 с.

110. Помилуйко В. Ю. Розвиток ключових компетентностей особистості у різних стадіях дорослості. Психологія: реальність і перспективи. 2016. Вип. 7. С. 174-179.

111. Постанова Верховної Ради України від 02.08.1993 р. № 3360-XII. «Про основні напрями зовнішньої політики України» {Постанова втратила чинність на підставі Закону № 2411-VI (2411-17) від 01.07.2010, ВВР, 2010, № 40, ст.527}. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (дата звернення: 11.05.2024).

112. Постанова КМУ від 09.01.2014 №11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту». *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 11.05.2024).

113. Постанова КМУ від 20 жовтня 2021 р. № 1077 «Про затвердження Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти». *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 11.05.2024).

114. Постанова КМУ від 23 листопада 2011 р. № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519) «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.05.2024).

115. Постанова КМУ від 26.07.2001 № 874 «Про удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту» {Постанова втратила чинність на підставі Постанови КМ № 819 (819-2013-п) від 23.10.2013}. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/874-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення 11.05.2024).

116. Постанова КМУ від 3 листопада 1993 р. № 896 «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття») (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 576 (576-96-п) від 29.05.96). *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення 11.05.2024).
117. Проект Закону «Про застосування англійської мови в Україні». URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-zastosuvannya-angliyskoi-movi-v-ukraini-2>
118. Проект Закону України від 02.04.2012 № 10294 «Кодекс цивільного захисту України». *Платформа: Ліга Закон.* URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF7XY00A?an=3> (дата звернення: 02.04.2023).
119. Прудникова О.В. Інформаційна культура: концептуальні засади та світоглядний сенс : монографія. Харків: Право, 2015. 352 с.
120. Пфейфер С.А. Розвиток професійної компетентності студентів технічного коледжу. *Проблеми та перспективи розвитку педагогіки та психології: матеріали міжнародної заочної науково-практичної конференції.* URL: http://sibac.info/files/2011_10_24_Pedagogy%20and1%20Psychology/1.9_Pfeyfer.doc (дата звернення: 20.04.2022).
121. Радзіковський С.А., Середенко М.М. Проблеми досягнення інформаційно-психологічної переваги в збройних конфліктах, бойових діях. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Психологічні науки.* 2017. № 1. С. 174–188.
122. Рішення Державної ради з питань європейської і євроатлантичної інтеграції України від 02.12.2003 № 5 «Про Державну програму підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки». *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0005520-03#> (дата звернення: 20.04.2022).

123. Рішення Державної ради з питань європейської і євроатлантичної інтеграції України від 06.02.2003 № 2 «Про схвалення Плану дій Україна - НАТО затвердження Цільового плану Україна – НАТО на 2003 рік». *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002520-03#Text> (дата звернення: 20.04.2022).
124. Рішення Міністра оборони України від 08 серпня 2019 року № 1524/85 «Методичні рекомендації з проведення мовного тестування у системі Міністерства оборони України» URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/met-rek-mt.pdf> (дата звернення: 20.04.2022).
125. Родигіна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання. Харків: Вид. група «Основа», 2005. 96 с.
126. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 березня 2016 року № 199-р «Про затвердження плану заходів, спрямованих на активізацію вивчення громадянами англійської мови на період до 2020 року». *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/199-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.04.2022).
127. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки». *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.04.2023).
128. Севрук В.А. Досвід країн-членів НАТО щодо професійної підготовки майбутніх офіцерів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2022. Вип.84. С. 233-237.
129. Семиченко В.А. Проблеми і пріоритети професійної підготовки. *Педагогічний дискурс.* 2007. Вип. 1. С. 119-127.
130. Сисоєва С. О. Професійна освіта в системі неперервної освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія.* 2000. № 1. С. 46–52.

131. Словник педагогічних та психологічних термінів до дисциплін: «Педагогіка», «Педагогіка новаторства», «Педагогіка та психологія вищої школи», «Методика виховної роботи та основи педагогічної майстерності», «Педагогічний менеджмент»: для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття освіти пед. спец-тей / укладачі: Н. А. Несторук, Л. В. Кокоріна. Бахмут: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 132 с.
132. Слюсар В.І., Гамалій Н.В. Система систем стандартів. *Тези доповіді 1-ї науково-практичної конференції «Основні напрями формування ВТП держави та шляхи її реалізації»*. Київ: ЦНДІ ОБТ ЗСУ. 2014. С. 65 - 67.
133. Сніговська О.В. Іншомовна підготовка як засіб формування професійної компетентності майбутніх дипломатів. *Зовнішні справи*, 2016. № 2, С. 44-47.
134. Стандарти НАТО та Альянс: кожна держава самостійно обирає порядок ратифікації та запровадження стандартів. *Журнал: Ukraine to NATO*. <https://ukrainetonato.com.ua/standarty-nato/standarty-nato-ta-alyans-kozhna-derzhava-samostiyno-obyraie-poriadok-ratyfikatsii-ta-zaprovadzhennia-standartiv/>(дата звернення: 12.02.2022).
135. Стандарти НАТО: механізм і темпи впровадження, адаптація до українських реалій. *Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України*. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2021/02/12/standarti-nato-mehanizm-i-tempi-vprovadzhennyaadaptacziya-do-ukrainskih-realij> (дата звернення: 12.02.2021).
136. Стратегічні концепції НАТО: історія та сучасність кризь призму безпеки. *Журнал: Ukraine to NATO*. URL: <https://ukrainetonato.com.ua/75-rokiv-nato/strategichni-kontseptsii-nato-istoriia-ta-suchasnist-kriz-pryzmu-bezpeky/> (дата звернення: 12.02.2023).
137. Сущенко Л.П. Концепція компетентісно орієнтованої підготовки майбутніх фахівців для галузі «Спорт для всіх». *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* / за ред. проф. С. С. Єрмакова – Харків : ХДАДМ (ХХП), 2009. № 5. С. 251-254.
138. Танько Т.П. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах:

автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, Харків, 2004. 41 с.

139. Титова Н.М. Теоретико-методичні основи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання: монографія. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 351 с.

140. Толочко С. В. Теоретичні й методичні засади формування науково-методичної компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти : дис...д-ра пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2019. 574 с.

141. Троцько Г.В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, Київ, 1997. 54 с.

142. Угода між урядом України та організацією Північноатлантичного договору про статус представництва НАТО в Україні {Угоду ратифіковано Законом № 989-VIII від 04.02.2016}. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_033#Text (дата звернення: 20.04.2024).

143. Указ Президента України № 121/2021 від 25 березня 2021 р. «Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України». *Офіційне інтернет-представництво «Президент України Володимир Зеленський»*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (дата звернення: 20.04.2022).

144. Указ Президента України №473/2021 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України». *Офіційне інтернет-представництво «Президент України Володимир Зеленський»*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4732021-40121> (дата звернення: 20.04.2022).

145. Указ Президента України № 36/2022 від 1 лютого 2022 р. «Про першочергові заходи щодо зміцнення обороноздатності держави, підвищення привабливості військової служби у Збройних Силах України та поступового переходу до засад професійної армії». *Офіційне інтернет-представництво Президент України Володимир Зеленський*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/362022-41285>. (дата звернення: 20.04.2024).
146. Указ Президента України № 372/2021 від 20 серпня 2021 р. «Стратегія розвитку національної безпеки України». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#Text> (дата звернення: 20.04.2022).
147. Указ Президента України № 372/2021 від 20 серпня 2021 р. «Про Стратегію розвитку оборонно-промислового комплексу України». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372/2021#Text> (дата звернення: 20.04.2022).
148. Указ Президента України № 1433/2003 від 13 грудня 2003 року «Державна програма підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки». {Указ втратив чинність на підставі Указу Президента №398/2015 (398/2015) від 07.07.2015}. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1433/2003#Text> (дата звернення: 18.03.2022).
149. Указ Президента України № 240/2016 від 6 червня 2016 р. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»». *Офіційне інтернет-представництво Президент України Володимир Зеленський*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> (дата звернення: 18.03.2021).
150. Указ Президента України № 344/2013 від 25 червня 2013 р. «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 11.05.2024).

151. Указ Президента України № 347/2002 від 17 квітня 2002 р «Про Національну доктрину розвитку освіти». *Відомості Верховної Ради. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення 11.05.2024).
152. Указ Президента України № 535/2007 від 18 червня 2007 р. «Цільовий план Україна – НАТО на 2007 рік у рамках Плану дій Україна – НАТО (v0002520-03). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/535/2007#Text> (дата звернення: 18.03.2023).
153. Указ Президента України № 58/2001 від 27 січня 2001 р. «Державна програма співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) на 2001 - 2004 роки». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://ips.ligazakon.net/document/u058_01 (дата звернення: 20.01.2024).
154. Філософський енциклопедичний словник/ за ред. В. Шинкарука. Київ: «Абрис», 2002. 742 с.
155. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 09.07.1997. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text (дата звернення: 18.03.2021).
156. Хоменко О. Іншомовна підготовка як невід’ємний складник вищої освіти в умовах глобалізації та інформатизації суспільства. *Вища освіта України*, 2012. № 2, С. 55-61.
157. Хоменко О.В. Тенденції іншомовної підготовки студентів економічних спеціальностей у контексті глобалізації: теоретико-методологічний аспект: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорії і методика професійної освіти, Київ, 2015. 40 с.
158. Хомич Л.О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 1998. 408 с.

159. Чайка В.М. Теорія і технологія підготовки майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти, Тернопіль, 2006. 392 с.
160. Шалигіна Н.П. Комунікативна компетентність військових фахівців як психолого-педагогічна проблема. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України: електронне наукове фахове видання*. 2013. Вип. 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_5_31 (дата звернення: 18.03.2021).
161. Щеголева Т.Л. Педагогічні шляхи подолання труднощів іншомовної підготовки курсантів військових закладів вищої освіти в педагогічній теорії і практиці. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип.30. Т.1. С. 174-178.
162. Ягупов В. Інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів: поняття, зміст і структура. *Науковий вісник Ін-ту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. 2012. № 3. С. 75-81.
163. Ягупов В.В., Свистун В.І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2007. Т. 71. С. 3–8.
164. Bowden J. Competency – Based Education – Neither a Panacea nor a Pariah. Conference: Technological Education and National Development conference. 2009. URL: https://www.researchgate.net/publication/277199554_Competency-Based_Education (дата звернення: 15.01.2022).
165. Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations. *DeSeCo*. URL: <https://www.deseco.ch/> (дата звернення: 02.04.2023).
166. Directive for the Production, Maintenance and Management of NATO Standardization Documents. Edition K Version 1, February 2018. *Published by the NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)*. URL: https://www.coemed.org/files/stanags/05_AAP/AAP-03_EDK_V1_E.pdf (дата звернення: 10.02.2024).

167. Dodge L., Bushway D., Long, C. A Leader's Guide to Competency-Based Education 2018 Stylus Publishing. URL: <https://www.perlego.com/book/3030141/a-leaders-guide-to-competencybased-education-from-inception-to-implementation-pdf> (дата звернення 22.03.2022).
168. European Commission: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Key competences for lifelong learning, Publications Office, 2019, URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/569540> (дата звернення: 02.04.2023).
169. Lambert T. W., Goldacre M. J., Davidson J. M., Parkhouse J. Graduate status and age at entry to medical school as predictors of doctors' choices of longterm career. *Medical Education*. 2001. № 35, pp.450–454.
170. List of current NATO standards. *NATO Standardization Document Database*. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mil_standard/katalog_standard_NATO_11_20.pdf (дата звернення: 17.01.2022).
171. Maxwell R., Olsen J. A. Destination NATO Defence. Reform in Bosnia and Herzegovina, 2003–13, 2013, 150 p.
172. NATO Standardization Agreement (STANAG) 6001 (Edition 4) (2010). URL: <https://cupdf.com/document/stanag-6001-edition-4.html> (дата звернення: 17.01.2022).
173. Raven J. Competence in modern society its identification, development and release: John Raven, H.K. Lewis & Co., London, 1984. 251 p.
174. Richards J.C. Communicative language teaching today. New York: Cambridge University Press, 2006. 52 p.
175. Ridei N.M., Rybalko Y.V., Palamarchuk S.P., Kucherenko Y.A., Klymenko L.V. Formation of professional competence of future ecologists. *International Scientific and Professional Conference «XXV. Didmattech 2012. Actual problems of modern education in 21st century»* J. Selye University – Komarno. 2012. pp. 15-20.
176. Ruchen D.S. Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society. Hogrefe & Huber Publishers, Germany, 2003. 206 p.
177. Sandra J. Savignon, Communicative Competence Theory and Classroom Practice, second edition, 1997 McGraw Hill. pp. 119-127.

178. STANAG 6001. Language Proficiency Levels. URL: <https://www.natobilc.rg/files/file/6001EFed05.pdf>. (дата звернення: 23.03.2023).
179. Strategic Concept for the Defence and Security of The Members of the North Atlantic Treaty Organisation. Lisbon. November 19, 2010. *De Gruyter*. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.12987/9780300235579-016/html?lang=en> (дата звернення: 23.03.2023).
180. Tucker H. Communicative collaboration: Language, literature, and communicative competence redefined. *The Modern Language Journal*, 2006. № 90(2), pp. 264-266.
181. Viktorova L.V. Organizational and methodical aspects of teaching foreign students. *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2016. № 7. pp. 22–27.
182. Wise A., Leibbrand J. Standarts in the new millennium: where we are, where we're headed. *Journal of Teacher Education*. 2001. Vol. 52. № 3. P. 244–255.

РОЗДІЛ 2.

СЕМАНТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

2.1. Зарубіжний досвід професійної підготовки військовослужбовців Північноатлантичного альянсу

Професійна іншомовна підготовка відіграє важливу роль у сучасній освітній системі, спрямованій на відкриття для військовослужбовців можливостей світового освітнього простору, особливо під час війни, що включає в себе нові підходи та методи навчання, спрямовані на гуманізацію освіти та підготовку майбутніх фахівців до міжкультурної взаємодії. Однією з ключових проблем є виховання полікультурної особистості, яка розуміє та поважає культурні особливості інших народів, що створює передумови для успішної взаємодії та взаєморозуміння різних культур [39].

Розвиток вищої професійної освіти та модернізація освітньої системи в Україні породжують виклики, пов'язані із підвищеними вимогами суспільства до рівня знання іноземних мов офіцерів ЗСУ. Проте, існує нестача теоретичних та методичних основ для підготовки таких спеціалістів у контексті євроатлантичної інтеграції. Це обумовлює необхідність знаходження нових підходів, засобів та методів професійної іншомовної підготовки офіцерів та створення моделі, яка відповідає вимогам щодо якості мовної підготовки військовослужбовців ЗС України у відповідності зі стандартами НАТО.

Професійна підготовка визначається як цілеспрямований процес навчання реальних і потенційних працівників професійним знанням та вмінням для набуття навичок, необхідних для виконання функціональних обов'язків. Цей процес може включати навчання у вищих та спеціалізованих навчальних закладах, стажування на курсах підвищення кваліфікації та удосконалення професійної майстерності на виробництві [12, с. 280].

Зарубіжний досвід професійної іншомовної підготовки військовослужбовців країн Північноатлантичного альянсу (НАТО) є важливим орієнтиром для вдосконалення системи підготовки військовослужбовців у

сучасних збройних силах. В умовах глобалізації та інтеграції військових структур, вільне володіння іноземними мовами стає критичною навичкою для військових кадрів, особливо тих, хто бере участь у спільних операціях, миротворчих місіях і міжнародних навчаннях. НАТО приділяє велику увагу мовній підготовці, що є частиною стандартизації військової освіти та спрямована на забезпечення єдиного комунікативного простору між військовими підрозділами країн-членів альянсу. Такий підхід дозволяє не лише підвищити рівень координації під час проведення спільних операцій, але й сприяє інтеграції військових структур різних країн для досягнення спільних стратегічних цілей. Досвід країн НАТО у професійній іншомовній підготовці військовослужбовців, зокрема в рамках стандартів STANAG 6001, є актуальним і корисним для впровадження в системи військової освіти інших держав, які прагнуть до інтеграції у міжнародну безпекову спільноту.

Система військової освіти у Сполученому Королівстві є однією з найбільш розвинених і структурованих у світі, що спрямована на підготовку висококваліфікованих офіцерів для всіх видів збройних сил: Сухопутних військ, Військово-морських сил та Військово-повітряних сил. Вона охоплює всі рівні підготовки – від базового навчання новобранців до підвищення кваліфікації старших офіцерів. Базову підготовку офіцерів здійснюють у таких закладах, як Королівська військова академія в Сандгерсті, Британський військово-морський коледж у Дартмуті та Королівський коледж ВПС у Кранвеллі, де програми охоплюють не тільки військову та тактичну підготовку, а й розвиток лідерських якостей, вивчення міжнародних відносин, військової етики та історії, які відіграють ключову роль у забезпеченні оперативної готовності збройних сил Сполученого Королівства [34].

Подальша спеціалізована підготовка відбувається у Штабному коледжі армії в Шрівенгемі, Військово-морському штабному коледжі у Портсмуті та Коледжі оборонних досліджень, які зосереджуються на підготовці офіцерів до керівних посад шляхом вивчення оперативного планування, військових стратегій, менеджменту оборони та сучасних викликів міжнародної безпеки.

Особлива увага приділяється інтеграції теоретичних знань з практичними заняттями, що включають моделювання військових операцій, управління ресурсами флоту та аналіз міжнародного права.

Серед спеціалізованих закладів важливе місце посідає Академія Оборони у Шрівенгемі, яка пропонує широкий спектр технічних курсів для офіцерів та цивільних спеціалістів у сфері оборони [4545]. Програми включають навчання в галузях інженерії, інформаційних технологій та управління проектами, що забезпечує сучасну технічну перевагу у військових операціях. Іншим важливим освітнім елементом є Коледж військової техніки, де здійснюється технічна підготовка офіцерів, спеціалізованих в інженерних та технічних сферах .

Важливою характеристикою системи військової освіти Сполученого Королівства є її міждисциплінарність, орієнтованість на розвиток лідерських якостей та критичного мислення, а також тісна співпраця з міжнародними навчальними закладами НАТО та союзних країн. Крім того, програми регулярно оновлюються відповідно до сучасних викликів в галузі безпеки, що дозволяє забезпечити відповідність підготовки офіцерів актуальним вимогам глобальної безпеки [13] .

Значну роль у військовій підготовці відіграє професійна іншомовна підготовка, яка включає мовні курси, інтегровані в основні програми військової освіти. Наприклад, Королівський центр мовних та культурних досліджень забезпечує підготовку офіцерів до участі в міжнародних операціях, пропонуючи спеціалізовані мовні курси, що охоплюють як загальні мовні навички, так і спеціалізовану військову термінологію. Такі програми, як у Королівській військовій академії в Сандгерсті та Британському військово-морському коледжі в Дартмуті, інтегрують мовну підготовку в свої основні навчальні курси, що дозволяє офіцерам використовувати іноземні мови у військових та дипломатичних контекстах .

Таким чином, система військової освіти Великої Британії забезпечує високий рівень підготовки офіцерів, поєднуючи міждисциплінарні знання з практичними навичками, що дозволяє ефективно відповідати на сучасні

виклики глобальної безпеки та сприяти міжнародній співпраці у військовій сфері.

Система військової освіти в США і Федеративної Республіки Німеччини є добре структурованою та орієнтованою на підготовку висококваліфікованих фахівців на всіх етапах їхньої військової кар'єри. У США військові навчальні заклади мають свої специфічні завдання і програми, що відповідають різним етапам професійного розвитку військових. Наприклад, Військова академія США у Вест-Пойнті (з англ. – United States Military Academy at West Point) є найстарішим закладом освіти, де курсанти здобувають загальну та військову підготовку на рівні бакалаврату. Програма навчання в Вест-Пойнті поєднує вивчення військових дисциплін, інженерії, природничих і гуманітарних наук, а також лідерських якостей, що дозволяє випускникам отримати ступінь бакалавра наук і стати офіцерами армії США. У свою чергу, Військово-морська післядипломна школа (з англ. – Naval Postgraduate School) спеціалізується на підготовці офіцерів, які вже мають досвід служби; пропонує програми на рівні магістратури та докторантури у галузях, що мають стратегічне значення для національної безпеки, таких як інженерія, оборонні системи, інформаційні технології та управління. Крім того, школа активно займається науковими дослідженнями в цих сферах. Національний університет оборони (з англ. – National Defense University) є головним навчальним центром для старших офіцерів і цивільних лідерів у сфері національної безпеки та оборони. Він пропонує програми, орієнтовані на розвиток навичок стратегічного мислення, аналізу політики національної безпеки, міжнародних відносин та управління оборонними ресурсами. Військовий коледж армії США (з англ. – United States Army War College) спеціалізується на підготовці старших офіцерів до стратегічного лідерства і управління великими військовими підрозділами, а також розвитку взаємодії на глобальному рівні. Основний акцент робиться на стратегічному плануванні, аналізі військових доктрин і глобальних безпекових викликів. Інститут іноземних мов Міністерства оборони США (з англ. – Defense Language) є провідним навчальним закладом для мовної підготовки військових і

урядових службовців США та їхніх партнерів. Програми інтенсивного навчання іноземним мовам враховують специфіку роботи в різних культурних контекстах та включають навчання перекладу, інтерпретації та розуміння культурних особливостей [8].

У Федеративній Республіці Німеччині військова освіта також має високий рівень організації та включає різні рівні підготовки. Університет Бундесверу в Мюнхені (з нім. – Universität der Bundeswehr München, <https://unibw.de/home>) зосереджується на технічних науках, інженерії, інформаційних технологіях, економіці та управлінні. Офіцери отримують як академічну, так і військову підготовку на рівнях бакалаврату і магістратури, де акцент робиться на поєднанні наукових знань із практичними навичками, необхідними для сучасних військових технологій. Університет Бундесверу в Гамбурзі (з нім. – Helmut-Schmidt-Universität / Universität der Bundeswehr Hamburg, <https://www.hsu-hh.de/>) спеціалізується на соціальних і гуманітарних науках, інженерії та природничих науках. Програми навчання охоплюють стратегічне управління, розвиток критичного мислення та стратегічного аналізу, необхідного для виконання командних і управлінських ролей у збройних силах. Академія керівного складу Бундесверу (з нім. – Führungsakademie der Bundeswehr) забезпечує підготовку офіцерів високого рангу для керівних посад, зосереджуючи навчання на стратегічному мисленні, лідерстві та управлінні ресурсами [42]. Навчальні програми включають військову стратегію, оперативне планування, управління персоналом та ресурсами, а також міжнародні військові відносини. Школа офіцерів Бундесверу (з нім. – Offizierschule des Heeres) [44] забезпечує базову підготовку офіцерів сухопутних військ з акцентом на тактичну підготовку, бойові навички, фізичну підготовку та вивчення військової історії. Нарешті, Центр навчання офіцерів військово-морських сил (з нім. – Marineoperationsschule) [41] в Бронсбюттелі спеціалізується на підготовці офіцерів з навігації, морської тактики, стратегії та управління морськими операціями, зокрема через практичні заняття на навчальних кораблях та в симуляційних центрах.

Таким чином, військові освітні системи США та Федеративної Республіки Німеччини демонструють гнучкість та міждисциплінарність у підготовці військових фахівців, забезпечуючи комплексний підхід до розвитку як технічних, так і лідерських навичок, що відповідають сучасним викликам у сфері національної та міжнародної безпеки.

Професійна іншомовна підготовка офіцерів у Федеративній Республіці Німеччині є важливою складовою їх загальної освіти та підвищення кваліфікації; відіграє ключову роль у забезпеченні здатності військовослужбовців ефективно взаємодіяти з міжнародними партнерами під час спільних операцій у межах НАТО, ЄС, ООН, а також у багатонаціональних навчаннях і місіях. Основними цілями іншомовної підготовки є формування професійної іншомовної компетентності, що дозволяє офіцерам виконувати свої обов'язки в міжнародному середовищі, а також підготовка до участі в міжнародних операціях, де знання англійської мови є необхідним. Військові університети Бундесверу у Мюнхені та Гамбурзі включають до своїх програм вивчення іноземних мов, таких як англійська, французька та інші мови країн НАТО, що забезпечує військовослужбовцям належний рівень підготовки для роботи у багатонаціональних штабах.

Мовний інститут Бундесверу (з нім. – Bundessprachenamt) [33] у Гайдельберзі є основним центром мовної підготовки військових, пропонуючи курси з вивчення стратегічно важливих мов для військових операцій. Для навчання використовуються сучасні методи, зокрема інтерактивні заняття, симуляції та рольові ігри, що дозволяє ефективно інтегрувати мовну підготовку з військовими професійними курсами. Важливе місце в навчанні посідає англійська мова як робоча мова НАТО, однак залежно від завдань і місця служби офіцери можуть вивчати й інші іноземні мови. Оцінювання ефективності мовної підготовки здійснюється за допомогою тестів на знання лексики, граматики, а також практичних навичок професійної комунікації під час участі в міжнародних навчаннях або місіях.

Міжнародна співпраця є невід'ємною частиною мовної підготовки в Федеративній Республіці Німеччині. Офіцери мають можливість брати участь у програмах обміну з іншими країнами НАТО, що дозволяє їм вдосконалювати мовні навички в реальному міжнародному середовищі. Одним із провідних закладів НАТО, де проходять такі програми, є Школа НАТО в Обераммергау, яка забезпечує підготовку офіцерів та цивільних фахівців країн-членів і партнерів НАТО. Школа пропонує курси з операційного планування, управління кризами, кіберзахисту, міжнародного права та інших ключових аспектів, що сприяє підвищенню рівня оперативної сумісності між збройними силами різних країн [43].

У країнах, де англійська мова є рідною, вона викладається як додаткова для неангломовних студентів-іммігрантів, щоб надати їм можливість брати участь у всіх сферах життя англомовної країни. Проте важливо враховувати, що в більшості країн іншомовна підготовка відбувається в умовах полікультурності, де студенти використовують англійську для спеціальних цілей у формальній освіті та в міжнародних взаємодіях.

Навчання іноземних мов здійснюється протягом усього процесу здобуття вищої освіти курсантами. Якщо мова йде про спеціальності, це означає, що майбутні офіцери вивчають іноземну мову в тій чи іншій формі протягом чотирьох-п'яти років. Звернемо увагу, що у більшості країн іншомовна підготовка відбувається в умовах полікультурності військовослужбовці використовують англійську для спеціальних цілей, здебільшого у формальній освіті, тому що основна частина комунікації відбувається рідною мовою поза межами закладів освіти [28].

Навчання українських військових в іноземних військових вищих навчальних закладах започатковано ще з 1992 року та здійснюється за різними напрямками. Основними цілями такого навчання є:

1. Удосконалення рівня володіння іноземною мовою.
2. Стажування та набуття професійних навичок.
3. Підвищення кваліфікації військових.

4. Професійна підготовка здобуття оперативно-стратегічного та оперативно-тактичного рівнів освіти.

На даний час замовниками на підготовку військовослужбовців та працівників ЗСУ за кордоном є командувачі видів і родів військ (сил), керівники органів військового управління ЗСУ, командири військових частин. Відзначається, що без володіння іноземними мовами неможливо досягти соціальної та професійної мобільності. Сучасні інформаційні технології надають мовній освіті нове значення, що вимагає підвищення якості та удосконалення іншомовної освіти у відповідності до європейських стандартів.

Україна та Республіка Польща визнають іншомовну освіту як ключовий елемент вищої освіти. Без володіння іноземними мовами неможливо досягти соціальної та професійної мобільності. Сучасний стан інформаційних технологій підкреслює нову важливість мовної освіти, і тому її удосконалення та підвищення якості стали основною метою реформування вищої освіти в цих країнах [40]. Формування професійної іншомовної підготовки здійснюється під впливом євроінтеграційних процесів та досягнень європейських країн з урахуванням рекомендацій Ради Європи, таких як «Білінгвальна освіта: основні стратегічні завдання», «Європейський мовний портфель», «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» [9], «Вимоги до євро іспитів» [32].

Аналіз систем іншомовної підготовки в ЗС США та Сполученого Королівства вказує на низку характерних рис, які важливо врахувати для покращення стану такої підготовки в Україні. В обох країнах іншомовна підготовка характеризується уніфікацією та централізацією. У США фокус зосереджений на Інституті іноземних мов Міністерства оборони США, що входить у склад Центру з вивчення іноземних мов (Форт Монтерей, Каліфорнія) та Центру з вивчення англійської мови (Лекленд, Сан-Антоніо, Техас).

Інститут забезпечує іншомовну підготовку фахівців для Міністерства оборони та федеральних служб США, а також окремих іноземних військових та

спеціальних відомств. Подібну форму централізації має іншомовна підготовка у Сполученому Королівстві через Оборонний мовно-культурний центр (військова база Шривенхем), що є складовою Академії оборони Сполученого Королівства (з англ. – Defence Centre for Languages and Culture). Центр пропонує навчання з близько 50 мов світу в інтересах Міністерства оборони країни та іноземних країн, надаючи міжнародну допомогу британському уряду [13].

У США та Сполученому Королівстві іншомовна підготовка військовослужбовців орієнтована на набуття комунікативних навичок та специфічних знань у межах військової тематики. Це здійснюється через централізовану систему навчальних програм та курсів для різних видів ЗС та служб.

У цих країнах основні мови, які вивчаються в спеціалізованих навчальних закладах, включають албанську, арабську, французьку, хінді, сербську, пушту, іспанську, урду. Навчання орієнтоване на різні напрями та курси, враховуючи індивідуальні потреби військовослужбовців.

У Федеративній Республіці Німеччині іншомовна підготовка також спрямована на комунікативні навички у контексті професійно орієнтованого навчання. Федеральне відомство іноземних мов виконує різні функції, зокрема навчання різних мов для військовослужбовців та співробітників, підтримку навчання німецької мови для іноземних солдатів та викладачів, а також проведення іспитів та підвищення мовної кваліфікації. Централізовані системи навчання дозволяють використовувати єдині навчальні програми для всіх видів ЗС та служб, залучати кращих фахівців-лінгвістів та педагогів, а також розробляти унікальні методиками, які використовуються не лише в межах цих освітніх закладів, а й за їх межами. У Федеративній Республіці Німеччині іншомовна підготовка військовослужбовців здійснюється Федеральним відомством іноземних мов (з нім. – das Bundessprachenamt, BSprA) з метою набуття комунікативних навичок у рамках професійно орієнтованого навчання. Процес включає інтенсивні навчальні курси з використанням мультимедійної підтримки та стандартизовані іспити для оцінювання комунікативних навичок у

мовленні, аудіюванні, читанні та письмі на різних рівнях сформованості. Федеральне відомство іноземних мов має три відділи: мовна підготовка (з нім. – Sprachausbildung), перекладацька служба (з нім. – Sprachmittlerdienst) і центр із внутрішніх питань та справ військовослужбовців (з нім. – Zentrale Angelegenheiten) [5].

У відділі мовної підготовки проводиться навчання різних мов для військовослужбовців та співробітників, а також навчання німецької мови іноземних солдат за програмою «Німецька мова як іноземна» (з нім. – Deutsch als Fremdsprache, DaF) [31]. Федеральне відомство співпрацює з іншими країнами, надаючи навчання німецької мови для їхніх військовослужбовців у військовому напрямі.

Окрім того, іншомовна підготовка відбувається в оборонному коледжі НАТО в Римі, а також у школі НАТО в Обераммергау, Федеративна Республіка Німеччина. Обидва заклади освіти надають курси з різних аспектів військової та політичної справи для військових та цивільних кадрів з країн-членів та партнерів НАТО, спрямовані на підготовку персоналу для НАТО та його підтримки. Учасники програми мають можливість вивчати та обговорювати питання загальної міжнародної політики та політично-військових аспектів безпеки та стабільності.

Вищезгадані навчальні програми сприяють підготовці оперативних штабних офіцерів різних родів військ для ефективної співпраці між країнами, які прагнуть ввійти в альянс та країнами-членами НАТО, сприяючи спільній безпеці та стабільності. Участь цивільних у курсах та співпраця з міжнародними організаціями викликали підвищений інтерес та популярність цих програм.

Школа НАТО (SHAPE) в Обераммергау, Федеративна Республіка Німеччина, є важливим центром навчання для військових та цивільних кадрів з Північноатлантичного альянсу та країн-партнерів. Програма курсів постійно оновлюється та адаптується до змін у ситуації в Об'єднаному командуванні в Європі та Об'єднаному командуванні в Атлантиці. Курси охоплюють широкий

спектр тем, включаючи використання зброї, захист від ядерної, біологічної та хімічної зброї, засоби радіоелектронної боротьби, командування та управління, сили, які можуть бути мобілізовані, багатонаціональні сили, підтримку миру, захист довкілля та врегулювання криз. Програма курсів охоплює питання загальної міжнародної політики та політично-військових аспектів безпеки і стабільності стосовно країн-членів та партнерів НАТО. Учасники курсів розподіляються між багатонаціональними об'єднаними комітетами для отримання інструкцій та знань від викладачів школи. Лекції викладачів школи відвідують запрошені науковці, політики, високопосадовці військових та цивільних структур. Участь цивільних у курсах значно зросла в останні роки, а також збільшилися контакти школи з міжнародними організаціями, такими як Міжнародний комітет Червоного Хреста, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та Світовий банк, а також з міжнародними журналістами та агентствами новин. Участь цивільних осіб у цих курсах сприяє ефективнішій співпраці та розумінню важливих аспектів безпеки та стабільності у міжнародному контексті. Викладачами курсів були представники країн-членів НАТО, а також запрошені представники командувань та штабів НАТО, країн-членів НАТО та Партнерства заради миру, а також міжнародних гуманітарних та комерційних організацій [36].

Усі курси були спрямовані на спільну підготовку оперативних штабних офіцерів всіх видів військ країн-членів та партнерів НАТО для покращення їх співпраці.

У Канаді, у Королівському військовому коледжу (з англ. – Royal Military College of Canada), функціонує мовний центр для військовослужбовців. Навчання англійської та французької мов офіцерів країн, що беруть участь у програмі «Партнерство заради миру», спрямоване на покращення взаєморозуміння під час проведення операцій під егідою НАТО.

Курси з вивчення іноземних мов орієнтовані на різні категорії військовослужбовців і мають різну тривалість (10-17 тижнів), представництво (від чотирьох до 13 і більше країн) та кількість учасників (від 40 до 200 осіб).

Програма іншомовної підготовки включає навчання другої іноземної мови. Також проводяться курси з вивчення англійської мови як іноземної для військовослужбовців і цивільних службовців закордонних армій. Головна мета таких курсів – надати військовослужбовцям знання спеціальної фахової лексики, переважно військової тематики.

Окрім того, практикується проведення короткострокових інтенсивних цільових курсів з військової англійської мови для аудиторії, яка буде відряджена для виконання спеціальних завдань. Використовуються різні форми навчання, включаючи заочну форму, Інтернет-навчання та віртуальне навчання, наприклад, через Канадський відкритий університет (з англ. – Royal Military College of Canada, <https://www.rmc-cmr.ca/en>).

В Латвійській та Естонській Республіках ефективно впроваджено спецкурси та факультативи іноземних мов, а також викладання професійно спрямованих дисциплін кількома іноземними мовами, що сприяє високому рівню володіння іноземними мовами. Випускники цих ЗВО володіють не лише однією, а кількома іноземними мовами. Щодо випускників Литовської Республіки, то вони набувають навичок іншомовного мовлення та вільного спілкування, проте ці навички, як правило, формуються ще в школі. Освоєння професійного рівня іншомовної освіти в країні є обов'язковим і залежить від бажання студента [35].

У провідних країнах світу активно впроваджується цілеспрямована державна політика в галузі військової професійної освіти. Військова освіта, на першому етапі, особливо на тактичному рівні, представляє собою корпоративну систему підготовки військових фахівців. Призначення цих фахівців – виконання завдань, зумовлених специфікою функціонування ЗС та потребами їх застосування відповідно до прийнятих національних нормативно-правових актів і документів. У військовій освіті наголос робиться на виробленні активності, лідерських якостей, творчого підходу, гнучкості мислення, навичок критичного аналізу, уміння узагальнювати інформацію, обмінюватися нею,

маючи витримку у критичних ситуаціях і бути готовими взяти на себе відповідальність за прийняті рішення.

2.2. Структурно-функціональний аналіз професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ

За останній час актуальність поглиблення стратегічного партнерства України з НАТО та інтеграційних процесів у країні виявилася в контексті підготовки висококваліфікованих фахівців різних галузей, включаючи військових, які повинні ефективно виконувати свої обов'язки під час міжкультурної взаємодії з представниками різних націй. У цьому контексті підготовка офіцерів у ВВНЗ набуває важливості, оскільки вони повинні не лише володіти іноземною мовою, але й вміло використовувати ці знання у своїй діяльності та виконанні військово-професійних завдань. Одним із способів вирішення цієї проблеми є удосконалення системи навчання іноземної мови слухачами у вищих військових навчальних закладах за стандартами НАТО.

Болонський процес зумовив напрями модернізації освітнього процесу не лише в загальнодержавних навчальних закладах, але й у ВВНЗ/ЗВО. Військові заклади активно впроваджують компетентнісний підхід, що став ключовим напрямом у підготовці офіцерів ЗСУ.

У рамках цього підходу визначено основні поняття, зокрема компетенції та компетентності, які виступають фундаментом для формування професійних знань, умінь і навичок військових фахівців. Визначено, що компетенція включає інтегровані знання, уміння та навички, необхідні для ефективного виконання завдань у військовій сфері, тоді як компетентність означає здатність успішно використовувати ці знання на практиці під час виконання професійних обов'язків [24].

Суть та структуру іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ як складне системне утворення розглянуто Л. Гребенюк, яка поєднує в собі теоретичну підготовку (знання, вміння, навички) та практичну діяльність, спрямовану на розвиток міжмовної та міжкультурної комунікації. Зазначено, що формування

особистості військовослужбовця відбувається в контексті освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі і є ключовим для успішного виконання професійних обов'язків в іншомовному середовищі, що сприяє забезпеченню миру та безпеки [6]. Питання компетентності військового перекладача досліджено В. Балабіном, підкреслюючи, що вона є ключовим компонентом успішної професійної діяльності в умовах військової служби. Компетентність військового перекладача визначається не лише володінням мовою, але й здатністю ефективно здійснювати переклад у складних і специфічних військових ситуаціях, забезпечуючи точність комунікації в міжмовному та міжкультурному контексті та включає мовні навички, знання військової термінології, розуміння військової стратегії та тактики, а також здатність швидко реагувати на зміни у бойових умовах [1].

У дисертації М. Моцар «Формування полікультурної компетентності майбутніх перекладачів з використанням технологій дистанційного навчання» дослідив процес розвитку полікультурної компетентності перекладачів в умовах сучасної глобалізації та використання інноваційних технологій навчання. Наголошено на ролі дистанційного навчання, яке включає не лише знання мов, а й здатність до ефективної міжкультурної комунікації. У дослідженні вказано, що сучасні технології сприяють адаптації навчальних програм для забезпечення міжкультурної обізнаності майбутніх перекладачів [16].

У науковому дослідженні А. Трофименка розглянуто формування іншомовної професійної компетентності та мотивації студентів до професійно-орієнтованого спілкування. Автор акцентує увагу на важливості розвитку комунікативних навичок, які є критично необхідними для майбутніх фахівців у їх професійній діяльності. Проаналізовано методи та підходи, що сприяють підвищенню мотивації студентів до вивчення іноземної мови, зокрема через інтеграцію практичних завдань, рольових ігор та проектної діяльності. Зауважено, що успішне оволодіння іншомовною компетентністю є запорукою ефективної професійної комунікації в міжнародному середовищі [26].

У наукових доробках О. Лагодинського розкрито проблемні питання, що виникають під час іншомовної підготовки майбутніх воєнних дипломатів. Розглянуто специфіку підготовки фахівців, які повинні володіти високим рівнем мовної компетенції для ефективної комунікації в міжнародних відносинах, необхідність інтеграції новітніх технологій і методик навчання для підвищення ефективності процесу [14].

Процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх є складним і багатоетапним, що передбачає оволодіння різними видами компетенцій, зазначено В. Дроздовою та К. Руднічкою, які визначили основні компоненти професійної іншомовної компетентності: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний, що забезпечують умотивованість і цілеспрямованість, осмисленість і цілісність навчання, а також ефективність і результативність дій, спрямованих на досягнення мети комунікативної діяльності [7]. Кожен із зазначених компонентів відіграє важливу роль у формуванні цілісного підходу до професійної іншомовної підготовки, що дозволяє майбутнім фахівцям успішно адаптуватися в багатомовному та мультикультурному середовищі.

Особливості та перспективи формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів закладів вищої освіти розкрито Т.Хвалибогою та М. Паласюк [27]. Автори підкреслюють, що формування цієї компетентності є невід'ємною складовою загальної фахової підготовки на сучасному етапі розвитку світової спільноти. З метою забезпечення ефективності цього процесу необхідно впроваджувати нові методологічні підходи та визначати педагогічні умови їх реалізації. Розмежовано поняття «загальна компетенція» та «комунікативна компетенція», аналізуючи їх компоненти. Це дозволяє глибше зрозуміти, які складники потрібно враховувати в освітньому процесі для досягнення якісних результатів у навчанні іноземних мов.

Професійну компетентність оцінено за мірою оволодіння ключовими базовими компетенціями. Іншомовна компетентність, на думку Т.Хвалибоги та М. Паласюк, складається з кількох компонентів:

1. Лінгвістична компетентність: опанування мовними засобами, знання мовних структур і правил їх використання.
2. Тематична компетентність: оволодіння відповідною екстралінгвістичною інформацією.
3. Практична компетентність: здатність логічно пов'язувати речення для створення зрозумілих сегментів мови.
4. Соціокультурна компетентність: розуміння соціокультурного контексту, в якому відбувається комунікація.
5. Компенсаторна компетентність: уміння досягати взаєморозуміння, незважаючи на потенційні мовні бар'єри.
6. Освітня компетентність: вміння використовувати довідкову літературу та словники для забезпечення адекватного засвоєння мови з метою професійної комунікації.
7. Комунікативна компетентність: здатність ефективно взаємодіяти з співрозмовниками, сприяючи кооперативній комунікації.

Науковцями О. Войтех та К. Войтех [4] проаналізовано фахову компетентність офіцера ЗСУ, яку визначено як важливу складову їхньої військово-професійної підготовки, що створює умови для успішної інтеграції в динамічний полікультурний соціум. Вона охоплює такі складові: комунікативний аспект забезпечує здатність і готовність офіцера налагоджувати, підтримувати й розвивати ефективну міжособистісну та групову професійну взаємодію в різноманітних ситуаціях службово-ділового спілкування, особливо в умовах іншомовного військово-професійного середовища. Фахова компетентність проявляється у здатності та готовності виконувати професійні завдання в складі національного персоналу на основі системи військово-спеціальних, соціокультурних та комунікативних знань, умінь і навичок, військово-професійного досвіду, цінностей, ставлення до миротворчої діяльності та прагнення до постійного самовдосконалення. Структурні складники фахової компетентності включають військово-спеціальний компонент, який проявляється у здатності та готовності

реалізувати функції військового характеру, що включає володіння та порядок застосування озброєння й військової техніки, тактики виконання спеціальних завдань та всебічного забезпечення військової діяльності. Соціокультурний компонент забезпечує ефективну взаємодію з різними суб'єктами, такими як офіцери та військовослужбовці інших держав, місцеві жителі, представники різних соціальних та культурних груп. Таким чином, фахова компетентність офіцера стає ключовим елементом успішної миротворчої діяльності та інтеграції в міжнародні структури безпеки.

Аналіз психолого-педагогічних праць, що стосуються даної проблеми, свідчить про те, що філософське та культурологічне обґрунтування підготовки офіцерів до взаємодії в іншомовному середовищі було запропоноване такими науковцями, як Л. Гребенюк [6], О. Лагодинський [13, 14], М. Паласюк [18]. Це свідчить про важливість врахування культурних та мовних аспектів у підготовці майбутніх офіцерів для ефективної міжкультурної співпраці.

Науковець І. Бойко наголошує, що професія «офіцер» є однією з найскладніших, оскільки вимагає від особи високої ефективності у виконанні завдань у бойових умовах з високим рівнем відповідальності [2]. Важливо враховувати ці особливості у формуванні професійної підготовки офіцерів для забезпечення їхньої успішної діяльності.

Професіограма військовослужбовця є інструментом, який дозволяє визначити характеристики та вимоги до офіцера ЗСУ, що охоплює ознаки професії, вимоги до фахівця та його психологічні характеристики. Створення професіограми базується на принципах комплексності, цілеспрямованості, особистісного підходу, надійності, диференціації, типізації, перспективності та реальності.

Проблеми формування особистості професіонала та його професійної придатності визначаються основними рисами професіогенетичного підходу до професіоналізації особистості, що передбачає вивчення закономірностей соціального та психологічного розвитку особистості на різних етапах її професійного шляху, передбачення можливості активного управління процесом

формування професійної придатності та професійного розвитку особистості, а також орієнтацію на аналіз психологічних аспектів різних видів діяльності. Звернемо увагу, що професіограма є системою, що включає такі складові: 1) ознаки, що характеризують професію і спеціальність; 2) вимоги, які професія ставить перед працівником; 3) психологічні характеристики, якими повинен володіти фахівець у конкретній професії [3]. Процес створення професіограми базується на певних принципах, які гарантують наукову обґрунтованість та достовірність отриманих результатів. Основними з цих принципів є комплексність, цілеспрямованість, особистісний підхід, надійність, диференціація, типізація, перспективність і реальність та інші.

Проблеми формування особистості професіонала та її професійної придатності визначаються основними рисами професіогенетичного підходу до професіоналізації особистості. Цей підхід передбачає:

1. Вивчення закономірностей соціального та психологічного розвитку особи на різних етапах професійного шляху.
2. Передбачення можливостей активного керівництва процесом формування професійної придатності та професійного розвитку особистості.
3. Орієнтацію не лише на вивчення особливостей особистісної еволюції (зростання) та становлення професіонала, але й на психологічний аналіз відомих видів діяльності, механізмів психічної регуляції процесів адаптації до неї, узгодження ресурсних можливостей людини та вимог професії.
4. Прогнозування психологічних особливостей перспективних видів діяльності і професій. Ефективність такого психологічного аналізу наявних і перспективних видів діяльності визначається наявністю як інформації про технічні й технологічні рішення в проектуванні діяльності, так і станом психологічної теорії діяльності [23].

Основу професійної компетентності офіцера складає професіограма майбутнього військовослужбовця, у якій можна виділити такі компоненти: 1) професійна спрямованість, включаючи мотиви, ціннісні орієнтації, професійну позицію та соціально-професійний статус; 2) професійна

компетентність, яка охоплює комунікативні, спеціальні, екстремальні, професійні та аутокомпетентність; 3) професійно важливі якості, включаючи інтелектуальні та управлінські здібності та емоційно-вольову стійкість; 4) професійно значущі психофізіологічні властивості, такі як особливості вищих психічних функцій, сенсорно-перцептивні, психомоторні та фізичні властивості та якості. Професійна компетентність офіцера охоплює різні аспекти, які можна умовно поділити на наступні групи: компетентність у професійній діяльності (спеціальна, технологічна, комп'ютерна, правова, економічна тощо); компетентність у професійному спілкуванні (комунікативна), яка включає здатність до співробітництва, соціально-перцептивну, діагностичну, етичну, емпатійну, соціокультурну, конфліктну тощо; компетентність у реалізації особистості професіонала (психологічна, індивідуальна, культурна, рефлексивна тощо). У відповідності з особливостями професії військовослужбовця, розподіл компетентностей у професійній компетентності набуває наступний вигляд: військова компетентність; організаційно-педагогічна компетентність; морально-бойові якості [25].

Формуванню вимог до офіцера-професіонала допомагає також професійний стандарт офіцера військового управління тактичного рівня ЗСУ. Цей стандарт є нормативним документом, в якому визначено сукупність вимог до кваліфікації військового фахівця та його компетентностей. Він базується на профільних програмах спеціалізації та описує те, що військовий фахівець повинен знати, розуміти та вміти виконувати після завершення програми. Цей стандарт визначає компетентності офіцера військового управління тактичного рівня як інтегральний показник якості його підготовки. Це стосується ступеня його готовності до постійного самовдосконалення та застосування знань та навичок у військовій службі на посаді за призначенням. Таким чином, професіограма офіцера включає компетентності та компетенції, які сприяють формуванню професіонала у його справі [22].

Перелік компетентностей офіцера тактичного рівня формується з урахуванням виконання службових (бойових) функцій, а саме

загальновійськових та тактичних, військового спеціаліста (залежно від виду, роду військ та спеціальних військ ЗСУ), адміністративно-управлінських, психолого-педагогічних (навчання та виховання військовослужбовців) на посаді за призначенням у мирний та воєнний час. При цьому серед обов'язкових компетентностей виділяють інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності відповідно до профілю [22].

Згідно зі статтею Закону України «Про вищу освіту» [10], компетентність розглядається як динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей, які визначають здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність. Це є результатом навчання на певному рівні вищої освіти. У професійному стандарті також важливими складовими професійної компетентності є професійні, військово-спеціальні та військово-професійні компетентності.

Професійну компетентність офіцера можна визначити як якісну характеристику особистості фахівця, яка включає систему науково-теоретичних знань, зокрема специфічних у галузі військової науки, професійних умінь і навичок, досвіду, наявність стійкої потреби в набутті компетентності, інтересу до професійної компетентності в своєму профілі. Важливо застосовувати отримані знання в нових умовах, які вимагають навичок мовного спілкування.

Професійний стандарт офіцера військового управління тактичного рівня визначає необхідність оптимальних якостей та набуття знань для успішної роботи в умовах військового середовища. Вимоги стандарту передбачають наявність ключових компетентностей, включаючи розуміння важливості стратегічного мислення, вміння лідерства та керівництва командою, здатність приймати вагомі рішення в стресових ситуаціях, володіння військовою стратегією та тактикою, а також здатність до взаємодії з іншими та вміння ефективно спілкуватися. Офіцер такого рівня повинен також мати організаційні здібності для планування та координації операцій, а також бажання постійно розвиватися як професіонал своєї галузі.

Професійну компетентність можна визначити як важливий аспект умінь і знань фахівця, включаючи науково-теоретичні знання, особливо у військовій науці, професійні навички та досвід. Ця компетентність також включає стійке бажання навчатися та вдосконалювати свої знання. Важливо вміти застосовувати ці знання у нових умовах, особливо там, де потрібні навички спілкування іншою мовою. Необхідно застосовувати здобуті знання в нових умовах, які потребують навичок іншомовного спілкування. Активна участь у миротворчих місіях під керівництвом НАТО, міжнародні навчання та проекти наукової співпраці створюють потребу не лише в професійній фізичній, бойовій, психологічній та політичній підготовці, але й у мовній підготовці. Реформа Збройних Сил України вимагає змін у системі вищої освіти майбутніх офіцерів, де основними компонентами навчання будуть не лише фізична підготовка, але й ретельне вивчення іноземних мов [25].

Розглянемо деякі основні компетентності, що входять до професійного стандарту офіцера тактичного рівня і є ключовими для успішної професійної діяльності в даній спеціальності (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Компетентності офіцера тактичного рівня

Професійні компетентності: формуються під час вивчення загальних професійних дисциплін, які є необхідними для базової підготовки в даній спеціальності.

Військово-спеціальні компетентності: формуються під час вивчення спеціалізованих навчальних дисциплін, які специфічні для військової сфери. Військово-професійні компетентності: набуваються під час вивчення навчальних дисциплін військово-професійного спрямування. Вони визначають професійну кваліфікацію офіцера тактичного рівня [12].

Основним аспектом готовності військових до виконання соціально важливих обов'язків у міжнародних миротворчих операціях є їх іншомовна компетентність. Складність цього явища підтверджує необхідність системної, систематичної, послідовної та комплексної підготовки до професійної діяльності в іншомовному середовищі для ефективної міжнародної співпраці.

Учений Д. Хайзм вперше ввів термін «іншомовна компетентність» у наукове вживання та тлумачить його як навички, що дозволяють особистості успішно взаємодіяти та спілкуватися з людьми у культурному середовищі, де використовується інша мова. Учений виділяє чотири складові цієї компетентності: лінгвістичну (знання мовних норм), соціально-лінгвістичну (ознайомлення з правилами діалектної мови), дискурсивну (розуміння канонів побудови смислового висловлювання) та стратегічну (оволодіння основами підтримки контакту зі співрозмовником). Учений також наголошує, що вивчення мови охоплює не лише освоєння відповідних граматичних та лексичних норм, але й розуміння соціальних умов використання конкретних мовних структур [37].

У своїй роботі Г. Іванчук обговорює стратегію щодо створення єдиного європейського індикатора провідних компетентностей, визначаючи, що іншомовна компетентність включає три компоненти: лінгвістичний (знання іноземної мови), соціальний (здатність до міжкультурного спілкування, культурний розвиток) та комунікативний (вміння висловлюватися згідно з граматичними нормами для ефективного використання мови в спілкуванні) [11].

Вчена Н. Яцишина вказує, що професійна компетентність військовослужбовця є складною, динамічною та інформаційною комбінацією його навичок, яка дозволяє успішно виконувати професійні обов'язки. Вона представляє собою інформаційну структуру у свідомості військовослужбовця, що складається з інформації, отриманої під час навчання за спеціальністю [30, с. 217].

Науковці М. Паласюк [20] та О. Чорна [29] стверджують, що іншомовна компетентність особи охоплює сукупність навичок володіння іноземною мовою, які інтегруються з іншими знаннями, вміннями та навичками, що дозволяють особистості вирішувати проблеми, що виникають у професійному та соціокультурному середовищі. За їхніми словами, ця компетентність включає лінгвістичну (знання мовних засобів, мовного матеріалу та правил їх

використання на практиці), тематичну (оволодіння екстралінгвістичними засобами), прагматичну (здатність логічно поєднувати речення для формування зв'язних мовних висловлювань), соціально-культурну (знання соціально-культурного контексту), компенсаторну (спроможність досягати взаєморозуміння з іншими людьми) та освітню компоненти (вміння користуватися довідковою літературою для забезпечення оволодіння мовою з метою спілкування), а також комунікативну (здатність спілкуватися та взаємодіяти зі співрозмовником).

Отже, якщо професійна компетентність оцінюється за рівнем володіння ключовими базовими компетенціями (сукупність знань, вмінь, навичок та методів діяльності, необхідних для ефективного виконання завдань у певній сфері предметів та процесів), то іншомовна компетентність може бути розглянута як набір компетенцій, які охоплюють такі їхні відмінності: лінгвістична компетенція (володіння мовними засобами, знання мовного матеріалу, правила його використання та маневрування ним), тематична компетенція (робота з позамовною інформацією), прагматична компетенція (уміння логічно об'єднувати речення для створення зв'язних висловлювань), соціокультурна компетенція (знання соціокультурного контексту), компенсаторна компетенція (спроможність досягати взаєморозуміння) та освітня компетенція [38].

За висновками вищезазначених авторів, професійна іншомовна компетентність включає низку ключових компетенцій:

1. Мовна компетентність: розпадається на дві складові – мовну та мовленнєву. Перша охоплює знання лексичних одиниць і граматичних правил, а також їх застосування у практиці комунікації. Друга включає знання правил мовної поведінки, вибір граматичних форм і засобів залежно від ситуацій спілкування та соціального статусу учасників.

2. Дискурсна компетентність: здатність встановлювати контекстне значення зв'язних текстів та логічно будувати речення під час спілкування.

3. Стратегічна компетентність: виявляється в умінні використовувати комунікаційні стратегії для ефективного міжкультурного спілкування.

4. Міжкультурна компетенція: включає у себе здатність взаємодіяти з носіями іноземної мови, враховуючи національні цінності та культурні норми.

5. Соціальна (прагматична) компетентність: визначає здатність обирати відповідний спосіб спілкування в залежності від ситуації і мети спілкування.

6. Мовно-професійна (предметна, спеціальна) компетенція: важлива для роботи зі спеціалізованою лексикою та знаннями в певній професійній галузі.

7. Соціально-інформаційна компетенція: включає здатність аналізувати та критично ставитися до інформації, що надходить у процесі міжкультурної комунікації.

8. Особистісна (індивідуальна) компетенція: Вона визначає визначає готовність особистості до підвищення своїх компетенцій для міжкультурних цілей та потребу в постійній самоосвіті та самовдосконаленні .

Подальше вивчення та розвиток цих компетенцій є важливим етапом у підготовці та професійному розвитку військовослужбовців.

Варто підкреслити, що формування професійної професійної іншомовної компетентності необхідне для забезпечення практичної спрямованості навчання іноземної мови, оскільки цей курс повинен бути тісно пов'язаний із низкою спеціальних дисциплін, необхідних для виконання військово-професійних функцій.

Професійна іншомовна компетентність є ключовим елементом готовності військових до виконання соціально важливих військово-професійних обов'язків Її складність і багатокomпонентність вимагають систематичної, послідовної та комплексної підготовки офіцерів ЗСУ. Виділено наступні складові професійної іншомовної компетентності, яка включає кілька взаємопов'язаних компонентів.

Лінгвістична компетентність передбачає володіння лексичними одиницями та граматичними правилами, а також знання мовних норм і здатність їхнього практичного застосування у професійному спілкуванні. Соціокультурна компетентність акцентує увагу на розумінні культурних та

соціальних контекстів, що є необхідними для ефективної взаємодії у міжкультурному середовищі. Дискурсна компетентність виявляється у здатності будувати логічні та зв'язні висловлювання відповідно до ситуаційного контексту комунікації. Стратегічна компетентність охоплює використання комунікаційних стратегій для досягнення взаєморозуміння між учасниками міжкультурного діалогу. Соціальна, або прагматична, компетентність визначає вміння адаптувати стиль спілкування до конкретних ситуацій і враховувати соціальний статус співрозмовників. Мовно-професійна компетентність передбачає знання спеціалізованої лексики та термінології, необхідної для виконання професійних функцій у військовій сфері. Соціально-інформаційна компетентність включає здатність аналізувати інформацію, критично її оцінювати та використовувати під час комунікації у міжкультурному середовищі. Особистісна компетентність полягає у готовності військовослужбовця до саморозвитку та підвищення рівня власних компетенцій через постійну самоосвіту.

Формування професійної іншомовної компетентності військовослужбовців є необхідним для забезпечення практичної спрямованості навчання іноземної мови, оскільки цей процес має бути інтегрований з вивченням спеціальних дисциплін, що відповідають військово-професійним функціям. Така підготовка сприяє ефективній участі військових у міжнародних миротворчих операціях, формуючи їхню комунікативну компетентність і здатність адаптуватися до умов іншомовного та міжкультурного середовища. У цьому контексті розвиток іншомовної компетентності є важливим етапом у професійному становленні військовослужбовців, що забезпечує їхню готовність до виконання військово-професійних обов'язків на міжнародному рівні та сприяє зміцненню партнерських відносин у сфері військового співробітництва.

2.3. Структура і зміст професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

Структурно-функціональний аналіз професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ можливо розглядати з різних точок зору, враховуючи різні аспекти цього процесу. Розглянуто ключові елементи структурно-функціонального аналізу:

1. Мета іншомовної підготовки: забезпечення комунікації – здатність ефективно спілкуватися на міжнародному рівні для співпраці з партнерськими країнами та участі в міжнародних місіях; розвиток навичок використання іноземних мов для обміну інформацією та координації дій під час спільних операцій.

2. Структура іншомовної підготовки: курси іноземних мов – вивчення мов на базовому та професійному рівнях; використання реальних ситуацій для тренування учасників, тобто використовувати іноземні мови в реальних воєнних умовах.

3. Оцінка навичок та знань: виконання мовних тестів: систематичні тести для визначення рівня мовних навичок; тести, які оцінюють здатність ефективно використовувати іноземні мови у воєнних сценаріях.

4. Оцінка рівня сприйняття іноземних культур: оцінка готовності офіцерів взаємодіяти з представниками інших країн і розуміти їхні традиції та погляди; інтеграція іншомовної підготовки у загальний військовий курс; внесення іншомовної підготовки у загальний військовий курс для забезпечення відповідності стратегічним цілям; інтеграція вивчення іноземних мов у військові стратегії та плани.

5. Адаптація до змін у геополітичних умовах: орієнтація на актуальні регіональні особливості; акцент на вивченні мов та культур країн, з якими ведеться співпраця або участь в міжнародних конфліктах.

Цей аналіз повинен бути постійно оновлюваним, враховуючи зміни у геополітичних та стратегічних умовах, а також високий рівень технологічного розвитку у сучасних ЗСУ.

Військова служба на сучасному етапі характеризується комплексом важливих особливостей, які мають суттєвий вплив на підготовку та вимоги до офіцерів тактичного рівня ЗСУ. Декілька ключових аспектів цих особливостей варто відзначити:

1. Висока відповідальність та обмежений час для прийняття рішень. Сучасні конфлікти та бойові дії вимагають від офіцерів швидкого та ефективного реагування на змінні умови бойових операцій. Офіцери повинні приймати стратегічні та тактичні рішення в обмежені терміни та в умовах високого тиску.

2. Використання новітніх інформаційних технологій: сучасна військова діяльність суттєво підтримується сучасними інформаційними технологіями, що вимагає від офіцерів високого рівня компетентності у використанні цих технологій.

3. Експлуатація нових зразків озброєння і техніки: офіцери повинні бути орієнтовані на використання та управління сучасними зразками озброєння, а також мати глибокі знання у галузі технічного обслуговування та ремонту.

4. Сучасні форми і методи ведення бойових дій: сучасні бойові операції вимагають від офіцерів майстерності у використанні сучасних тактичних та стратегічних підходів, урахування специфіки конфліктів та можливостей противника.

5. Володіння іншомовною компетентністю: з огляду на співпрацю з НАТО та участь у спільних навчаннях, офіцери повинні володіти іноземною мовою на відповідному рівні, що забезпечить ефективний обмін інформацією та співпрацю з партнерами [15].

З урахуванням цих особливостей, система підготовки офіцерів тактичного рівня ЗСУ має надавати пріоритети забезпеченню високої професійної підготовки, включаючи оновлення та модернізацію навчальних програм, акцентуючи увагу на використанні новітніх технологій та розвитку мовних навичок.

Професійний стандарт для офіцера тактичного рівня визначає комплекс компетентностей, що відображають якість його підготовки та готовність до виконання професійних службових і бойових завдань [17]. Основні аспекти цього стандарту включають:

1. Інтегральний показник якості підготовки: визначається як здатність і готовність офіцера до постійного самовдосконалення, а також до застосування набутих знань, умінь, навичок, особистих якостей і ціннісних орієнтацій.
2. Службові (бойові) функції: компетентності формуються з урахуванням виконання офіцером наступних функцій:
 - загальновійськових та тактичних;
 - функцій військового спеціаліста за видом, родом військ або спеціальних військ;
 - адміністративно-управлінських функцій;
 - психолого-педагогічних завдань (навчання та виховання воїнів).

Діяльність офіцера спрямована на забезпечення ефективного управління підрозділами, реалізацію завдань бойової підготовки, а також на забезпечення належного рівня психологічної стійкості та морально-етичного виховання підлеглих.

Основною функцією офіцера тактичного рівня є *управління бойовими діями підрозділів*, що передбачає планування, організацію та координацію дій особового складу для досягнення поставлених завдань, що включає розробку тактичних планів, розподіл ресурсів, контроль за виконанням бойових завдань і оперативне реагування на зміну ситуації на полі бою. Офіцер також несе відповідальність за безпеку і збереження життя своїх підлеглих, що вимагає від нього високого рівня професійної підготовки, прийняття швидких і правильних рішень, а також здатності керувати людьми в стресових умовах.

Крім того, офіцер тактичного рівня здійснює *адміністративно-управлінські функції*, які включають управління ресурсами, контроль за дотриманням військової дисципліни, організацію освітнього процесу та

підтримання належного рівня готовності підрозділів до виконання бойових завдань. Він відповідає за ведення документації, звітування перед вищим командуванням, а також за координацію дій з іншими підрозділами.

Психолого-педагогічні функції офіцера також є невід'ємною складовою його діяльності. Вони включають навчання і виховання особового складу, розвиток у підлеглих почуття відповідальності, військової честі, дисципліни та патріотизму. Офіцер має забезпечувати ефективне проведення навчальних заходів, сприяти професійному росту військовослужбовців, а також надавати їм психологічну підтримку в складних ситуаціях.

3. Формування компетентностей: компетентності офіцера поступово формуються в процесі навчання, що включає різні дисципліни та модулі на різних етапах освітньої програми, що може починатися на рівні однієї освітньої програми і завершуватися на наступному, вищому рівні.

4. Освітні вимоги: професійний стандарт розробляється на основі вимог Національної рамки кваліфікацій (постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій») [21], стандарту вищої освіти за спеціальністю, а також нормативно-правових актів Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗСУ.

Кваліфікації вищої освіти в Україні відповідають наступним рівням: бакалавр відповідає 6 рівню Національної рамки кваліфікацій та першому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти; магістр відповідає 7 рівню Національної рамки кваліфікацій та другому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти. Ці рівні визначають стандарти знань, умінь, комунікативних здібностей, а також відповідальності та автономії, які очікуються від випускників відповідних кваліфікаційних рівнів.

Для офіцерів тактичного рівня кваліфікаційні вимоги адаптовано відповідно до їхніх професійних обов'язків та контексту військової служби.

Рівень 6 для офіцерів тактичного рівня передбачає наявність концептуальних наукових та практичних знань, необхідних для критичного осмислення теорій, принципів, методів та понять, пов'язаних із тактикою, бойовими діями та управлінням підрозділами. Уміння та навички включають поглиблені когнітивні та практичні здібності, необхідні для розв'язання складних тактичних завдань та прийняття рішень в умовах бойових дій. Комунікація охоплює ефективне донесення інформації до підлеглих і командирів, збір та інтерпретацію розвідувальних та оперативних даних, а також ведення службового спілкування, включаючи комунікацію іноземними мовами в рамках міжнародних операцій. Відповідальність і автономія на цьому рівні включають управління складними військовими операціями, прийняття рішень у непередбачуваних бойових умовах, організацію професійного розвитку підлеглих та високий рівень автономії в прийнятті тактичних рішень.

Рівень 7 для офіцерів тактичного рівня передбачає спеціалізовані концептуальні знання, що охоплюють сучасні наукові здобутки у сфері військової науки, критичне осмислення проблем у галузі тактики та оперативного мистецтва. Уміння та навички на цьому рівні спрямовані на проведення тактичних досліджень та впровадження інновацій у військову практику, здатність вирішувати складні задачі в мультидисциплінарних військових контекстах, наприклад, у взаємодії з різними родами військ або міжнародними партнерами. Комунікація включає чітке і недвозначне донесення тактичних рішень, висновків та оперативної інформації до підлеглих, командирів та союзників. Відповідальність і автономія на цьому рівні полягають в управлінні складними та непередбачуваними військовими операціями, відповідальності за внесок у розвиток військової тактики, а також у високому рівні автономії у навчанні та підготовці до виконання нових завдань.

Функції офіцера тактичного рівня, визначені компетентностями в стандартах вищої освіти на першому(бакалаврському рівні) [18] та другому (магістерському рівні) [19], в галузі знань 25 – Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальності 255 – Озброєння та

військова техніка включають різні аспекти його професійної діяльності, що забезпечують ефективне виконання завдань у військовій службі. Дані функції відповідають конкретним компетентностям для першого (бакалаврського) рівня:

1. Соціальна відповідальність та свідомість (K01): офіцер повинен діяти з усвідомленням соціальної відповідальності, дотримуватися етичних норм і військових стандартів, підтримувати дисципліну та забезпечувати належне виконання службових обов'язків підлеглими.

2. Прийняття обґрунтованих рішень (K02): офіцер зобов'язаний аналізувати ситуацію, оцінювати ризики та можливості, приймати ефективні рішення в бойових умовах, керуючись знаннями та досвідом.

3. Знання та розуміння професійної діяльності (K03): офіцер має глибоко розуміти свою професійну сферу, зокрема особливості озброєння та військової техніки, що дозволяє йому ефективно застосовувати ці знання на практиці.

4. Адаптація та дія в новій ситуації (K04): військовослужбовець повинен швидко адаптуватися до нових обставин, приймати відповідні рішення та діяти ефективно в умовах зміни бойової обстановки.

5. Планування та управління часом (K05): офіцер відповідає за організацію своєї діяльності та діяльності підрозділу, ефективно планує час для виконання завдань та розподіляє ресурси.

6. Наполегливість у вирішенні завдань (K06): офіцер повинен проявляти рішучість та цілеспрямованість у виконанні поставлених завдань, неухильно дотримуватися взятих на себе зобов'язань.

7. Мотивація підлеглих (K07): офіцер зобов'язаний мотивувати своїх підлеглих, забезпечувати їхню залученість до спільної мети та підтримувати високий моральний дух підрозділу.

8. Комунікація державною мовою (K08): офіцер має вміти чітко та зрозуміло спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, що є важливим для ефективного командування та взаємодії.

9. Комунікація іноземною мовою (K09): офіцер, особливо в контексті міжнародної співпраці, повинен володіти іноземною мовою для спілкування з союзниками та партнерами.

10. Реалізація прав і обов'язків громадянина (K10): офіцер має розуміти свої права та обов'язки як члена суспільства, сприяти розвитку демократичних цінностей та підтримувати верховенство права.

11. Збереження та примноження моральних та культурних цінностей (K11): офіцер повинен підтримувати культурні, наукові та моральні цінності, сприяти розвитку суспільства та вести здоровий спосіб життя.

12. Підготовка та використання озброєння (K12): офіцер зобов'язаний забезпечувати підготовку озброєння та військової техніки, ефективно використовувати їх у бою відповідно до вимог різних видів та родів військ.

13. Застосування штатного озброєння підрозділу (K13): офіцер відповідає за використання штатного озброєння та військової техніки підрозділу, забезпечує їх готовність до бойових дій.

14. Розв'язання спеціалізованих задач (K14): офіцер повинен вирішувати спеціалізовані завдання за напрямком своєї професійної діяльності, застосовуючи відповідні знання та навички.

15. Планування та ведення бою (K15): офіцер зобов'язаний планувати, організувати та керувати веденням бою підрозділом, враховуючи особливості різних видів бою.

16. Оцінка технічних характеристик озброєння (K16): офіцер повинен оцінювати технічні характеристики озброєння та військової техніки як власних військ, так і армій інших держав, зокрема членів НАТО.

17. Оцінка противника та прогнозування його дій (K17): офіцер зобов'язаний аналізувати дії противника, прогнозувати найбільш ймовірні варіанти його дій для ефективного планування бойових операцій.

18. Морально-психологічне забезпечення (K18): офіцер відповідає за морально-психологічний стан особового складу, організовує заходи для підтримки високого бойового духу.

19. Виконання функціональних обов'язків у ході бойової діяльності (K19): офіцер має виконувати свої функціональні обов'язки під час навчальної та бойової діяльності підрозділу, забезпечуючи ефективність операцій.

20. Водіння та технічне обслуговування базових машин (K20): офіцер зобов'язаний володіти навичками водіння базових машин підрозділу, організовувати їх підготовку до маршу та забезпечувати технічне обслуговування.

21. Робота в команді та автономно (K21): офіцер повинен ефективно працювати як в команді, так і автономно, виконуючи обов'язки лідера та координатора в різних умовах службової діяльності.

22. Використання спеціалізованого програмного забезпечення (K22): офіцер має вміти використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для оцінки бойової ефективності озброєння та військової техніки, а також для вирішення інших професійних завдань.

23. Самоосвіта та аналіз інформації (K23): офіцер повинен постійно підвищувати свою кваліфікацію, здійснювати пошук, аналіз та критичну оцінку інформації з різних джерел.

24. Переносення фізичних навантажень (K24): офіцер зобов'язаний підтримувати фізичну форму, здатність переносити тривалі фізичні навантаження, що є необхідним для виконання службових обов'язків в умовах бойових дій.

Функції забезпечують комплексну підготовку офіцера до виконання його службових обов'язків, враховуючи всі аспекти професійної діяльності, від технічної підготовки до соціальної відповідальності.

Узагальнимо вищеназвані функції у наступних категоріях:

1. Соціальна відповідальність – забезпечення дисципліни, дотримання етичних норм і стандартів військової служби.
2. Аналітична – прийняття обґрунтованих рішень на основі оцінки ситуації, ризиків і можливостей.

3. Професійна – глибоке розуміння своєї професійної діяльності, ефективне застосування знань на практиці.
4. Адаптивна – здатність швидко реагувати та діяти в нових ситуаціях.
5. Організаційна – планування та управління часом, розподіл ресурсів для виконання завдань.
6. Наполегливість – рішучість та цілеспрямованість у вирішенні завдань.
7. Мотиваційна – підтримка високого морального духу підрозділу, залучення підлеглих до спільної мети.
8. Комунікативна – вміння чітко спілкуватися державною та іноземною мовами.
9. Громадянська – усвідомлення прав та обов'язків громадянина, сприяння демократичним цінностям.
10. Культурно-ціннісна – підтримка моральних та культурних цінностей, здорового способу життя.
11. Технічна – підготовка, використання та оцінка озброєння і техніки.
12. Тактична – планування, організація та ведення бою, прогнозування дій противника.
13. Морально-психологічна – забезпечення морально-психологічного стану особового складу.
14. Виконавча – ефективне виконання функціональних обов'язків під час навчальної та бойової діяльності.
15. Транспортно-технічна – водіння та технічне обслуговування базових машин підрозділу.
16. Командна – здатність працювати в команді та автономно, виконувати обов'язки лідера.
17. Інформаційна – використання спеціалізованого програмного забезпечення для вирішення професійних завдань.
18. Освітня – постійна самоосвіта, аналіз та критична оцінка інформації.
19. Фізична – здатність переносити тривалі фізичні навантаження

20. Полімовна – спілкуватися іноземною мовою з представниками різних культур.

На основі наведених результатів навчання (далі – РН) стандарту вищої освіти для магістрів визначимо узагальнені функції магістрів спеціальності 255 «Озброєння та військова техніка»:

1. Організаційна функція: забезпечення організації діяльності військових частин з питань озброєння та військової техніки, управління військово-педагогічними та соціально-психологічними процесами, а також військово-адміністративної діяльності.
2. Аналітична функція: відшукування, обробка та аналіз інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій і статистичних методів, а також оцінка ситуацій та ризиків у сфері управління військовими частинами.
3. Науково-дослідна функція: здійснення досліджень з питань озброєння та військової техніки з урахуванням вітчизняного та закордонного досвіду, використання сучасних технологій та інструментів для аналізу результатів досліджень.
4. Проектувальна функція: розробка та реалізація інноваційних проектів, пов'язаних зі створенням та експлуатацією озброєнь та військової техніки, а також розробка та впровадження відповідних технологій та методів.
5. Комунікаційна функція: вільне спілкування державною та іноземною мовами для презентації і обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та інновацій, включаючи використання відповідних навичок в міжнародних взаємодіях.
6. Військово-прикладна функція: організація та керування процесом фізичного вдосконалення підлеглих, забезпечення фізичної підготовки, а також виконання завдань бойової і мобілізаційної готовності за стандартами НАТО.

7. Педагогічна функція: розробка та викладання спеціальних дисциплін у закладах вищої освіти, що відповідають спеціалізації, з урахуванням сучасних методів навчання та інноваційних підходів.
8. Технічна функція: використання сучасних знань та релевантних технологій для створення та експлуатації військової техніки, забезпечення її готовності та ефективного використання у військових операціях.
9. Ідеологічна та філософська функція: володіння сучасними знаннями філософських основ військової теорії і практики, основ державницької ідеології та їхнього місця у діяльності військового керівника, розуміння основ національної безпеки та функціонування сектору безпеки і оборони держави.

Спеціальність «Озброєння та військова техніка» має кілька спеціалізацій в різних ВВНЗ України, зокрема:

Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова:

1. Автоматизована обробка розвідувальної інформації.
2. Безпілотні авіаційні комплекси тактичного класу.
3. Засоби спеціального контролю.
4. Обробка даних космічної розвідки.
5. Радіоелектронні системи бортових та наземних засобів космічних

комплексів.

6. Системи радіоелектронної розвідки.
7. Системи та комплекси радіозв'язку спеціальної розвідки.

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного:

1. Озброєння та техніка інженерних військ.

Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут:

1. Кіберрозвідка, системи та комплекси спеціального призначення.
2. Спецозброєння та робототехнічні військові комплекси.

Харківський національний університет Повітряних сил імені Івана Кожедуба:

1. Комплекси та системи зенітного озброєння Сухопутних військ.

Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»:

1. Корабельне озброєння.

Ці спеціалізації охоплюють різні напрями, що стосуються сучасних технологій в сфері озброєння та військової техніки.

Спеціальність «Озброєння та військова техніка» в Україні пропонує широкий спектр спеціалізацій, які забезпечують підготовку офіцерів тактичного рівня з урахуванням сучасних вимог до військово-технічної освіти. Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова пропонує спеціалізації, що включають автоматизовану обробку розвідувальної інформації, управління безпілотними авіаційними комплексами тактичного класу, засоби спеціального контролю, обробку даних космічної розвідки, а також радіоелектронні системи бортових та наземних засобів космічних комплексів. Окрім того, в цьому інституті здійснюється підготовка спеціалістів з систем радіоелектронної розвідки та систем і комплексів радіозв'язку спеціальної розвідки.

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного спеціалізується на підготовці офіцерів з озброєння та техніки інженерних військ. Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут готує фахівців у сфері кіберрозвідки, систем і комплексів спеціального призначення, а також спецозброєння та робототехнічних військових комплексів.

Харківський національний університет Повітряних сил імені Івана Кожедуба забезпечує підготовку офіцерів з комплексів та систем зенітного озброєння Сухопутних військ. Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» зосереджує увагу на підготовці офіцерів у сфері корабельного озброєння. Ці спеціалізації

відповідають сучасним вимогам до підготовки офіцерів та дозволяють забезпечити належний рівень військової підготовки в умовах швидкого розвитку військово-технічних засобів і технологій.

Функції офіцера залежать від його спеціалізації, що визначає конкретний набір обов'язків та компетенцій, необхідних для ефективного виконання службових завдань. Розглянемо функції офіцерів згідно деяких спеціалізацій в рамках спеціальності «Озброєння та військова техніка»:

1. Автоматизована обробка розвідувальної інформації:

- Забезпечення збору, обробки та аналізу розвідувальної інформації.
- Розробка і впровадження алгоритмів для автоматизації процесів обробки даних.
- Управління системами розвідки і аналізу інформації, що надходить від різних джерел.
- Координація дій розвідувальних підрозділів з метою отримання точної та своєчасної інформації для прийняття військових рішень.

2. Безпілотні авіаційні комплекси тактичного класу:

- Планування та здійснення операцій із застосування безпілотних авіаційних комплексів (далі – БАК).
- Забезпечення ефективного управління БАК для виконання розвідувальних, спостережних та ударних завдань.
- Технічне обслуговування та контроль за справністю безпілотних авіаційних систем.
- Аналіз даних, отриманих від БАК, та інтеграція результатів в загальну розвідувальну картину.

3. Засоби спеціального контролю:

- Управління та експлуатація технічних засобів, призначених для спеціального контролю, включаючи засоби радіоелектронної боротьби та радіоелектронної розвідки.
- Виконання завдань щодо забезпечення захисту військових об'єктів від технічних засобів розвідки противника.

- Розробка заходів з удосконалення систем спеціального контролю та їх інтеграція у військові операції.
- Здійснення контролю за виконанням заходів радіоелектронної безпеки.

4. Кіберрозвідка, системи та комплекси спеціального призначення:

- Організація і проведення кібероперацій для отримання та захисту інформації.
- Розробка та впровадження захисних заходів проти кіберзагроз.
- Управління кіберрозвідувальними підрозділами і забезпечення їх технічної готовності.
- Аналіз кіберзагроз та розробка тактичних і оперативних заходів щодо їх нейтралізації.

5. Корабельне озброєння:

- Планування та управління бойовим застосуванням корабельних систем озброєння.
- Забезпечення технічного обслуговування та підтримка бойової готовності корабельних озброєнь.
- Інтеграція корабельних систем озброєння в загальну бойову структуру флоту.
- Розробка і проведення навчальних заходів для особового складу, що експлуатує корабельне озброєння.

Дані функції формують базові компетенції офіцера відповідної спеціалізації та визначають його роль у військовій структурі, що є важливим для забезпечення ефективності виконання бойових завдань і підтримання бойової готовності ЗСУ.

Відповідно до спеціалізацій спеціальності 255 «Озброєння та військова техніка» проаналізуємо професійні функції офіцера ЗСУ :

1. Аналітична функція – збір, обробка та аналіз розвідувальної інформації, включаючи дані від безпілотних авіаційних комплексів та кіберрозвідки.

2. Алгоритмічна функція – розробка та впровадження алгоритмів для автоматизації процесів обробки розвідувальної інформації та кібероперацій.
3. Координаційна функція – координація дій підрозділів, що займаються розвідкою, кіберопераціями, та експлуатацією засобів спеціального контролю.
4. Операційна функція – планування та здійснення операцій із застосування безпілотних авіаційних комплексів, кібероперацій, та корабельного озброєння.
5. Технічна функція – технічне обслуговування, контроль за справністю систем озброєння, безпілотних авіаційних комплексів, кіберсистем, та засобів спеціального контролю.
6. Захисна функція – розробка та впровадження заходів для захисту військових об'єктів від технічних засобів розвідки противника, кіберзагроз, та забезпечення радіоелектронної безпеки.
7. Інтеграційна функція – інтеграція результатів аналізу даних та систем озброєння в загальну бойову структуру військових операцій.
8. Освітня функція – розробка та проведення навчальних заходів для особового складу, що експлуатує відповідні системи озброєння і техніки.

У національному класифікаторі України (класифікатор професій ДК 003: 2010) код професії офіцера визначено кодом 2425 та спеціальністю з професійною назвою «Офіцер (військові формування з правоохоронними функціями)»

Відповідно до наказу Міністерства Оборони України (від 01.08.2023 № 444, «Про затвердження переліку військово-облікових спеціальностей осіб офіцерського складу та переліку військово-облікових спеціальностей, за якими може бути присвоєно первинне військове звання молодшого лейтенанта запасу») [17] визначено військово -облікові спеціальності, які можуть отримати офіцери ЗСУ тактичного та оперативного рівнів.

Відповідно до зазначеного тексту та наказу Міністерства Оборони України № 444 від 01.08.2023, офіцери ЗСУ мають певні військово-облікові

спеціальності (далі – ВОС), які визначають їхню військову спеціальність, належність до виду військ, а також рівень необхідної військової освіти для виконання певних посадових обов'язків.

Основні аспекти щодо ВОС та призначень офіцерів:

1. ВОС офіцерів:

- Військово-облікова спеціальність має шестизначний код. Перші дві цифри — код групи, до якої входить ВОС, а чотири наступні — спеціальність у групі. Сьома цифра позначає рівень військової освіти, необхідний для виконання завдань за цією спеціальністю.

2. Класифікація ВОС:

- Командний профіль (групи 01–39): спеціальності, пов'язані з управлінням бойовими діями та бойовим застосуванням військ.

- Інженерний і технічний профіль (групи 41–70): спеціальності, що включають технічне забезпечення, управління технікою та обладнанням.

- Юридичний профіль (група 85): спеціальності, що передбачають юридичну підтримку.

- Медичний профіль (група 90): спеціальності в сфері військової медицини.

- Ветеринарний профіль (група 99): спеціальності, пов'язані з ветеринарною службою.

3. Призначення та переміщення офіцерів:

- Офіцери призначаються на посади відповідно до своїх ВОС. Увоєнний час можливе їх призначення без додаткової підготовки за іншими ВОС, а також із обов'язковою додатковою підготовкою на навчальних зборах.

- У мирний час офіцери переміщуються по службі та призначаються на посади відповідно до своїх ВОС.

4. Застосування ВОС у практиці: ВОС використовується для

планування та здійснення підготовки (перепідготовки) офіцерів, а також для організації освітнього процесу у військових частинах та навчальних закладах.

Посадові категорії офіцерів тактичного рівня можуть бути визначені на основі їх спеціалізації та додаткової підготовки.

Професійна іншомовна підготовка є критично важливою для офіцерів тактичного рівня, які обіймають посади в різних спеціальностях та групах. Її значення розглянемо через кілька ключових аспектів:

1. Міжнародна співпраця й операції.

Офіцери, які беруть участь у міжнародних місіях або операціях з союзниками, мають спілкуватися з іноземними партнерами та коаліціями. Володіння іноземною мовою дозволяє їм ефективно взаємодіяти, координувати спільні дії, обмінюватися інформацією та досягати узгодженості у виконанні завдань. Це особливо важливо для офіцерів у ролі спеціалістів з міжнародних відносин, військового співробітництва та євроатлантичної інтеграції (ВОС 390500).

2. Оперативне управління та планування.

Офіцери, що займаються оперативним управлінням, бойовим застосуванням або плануванням бойових дій (ВОС 060100), повинні мати можливість читати, аналізувати та застосовувати іноземні тактичні та стратегічні документи. Знання іноземної мови забезпечує доступ до широкого спектру інформації, методик і технологій, які можуть бути критичними для ефективного управління та прийняття рішень.

3. Наукова та технічна спеціалізація

Офіцери, які займаються технічними, прикладними науками або дослідженнями у сфері озброєння та військової техніки (ВОС 390100, 390200, 390300), мають справу з міжнародними науковими публікаціями, технічними документами та патентами. Володіння іноземною мовою дозволяє їм отримувати та інтегрувати нові знання та інновації з міжнародних джерел.

4. Командування та штабна робота:

На посадах командирів і штабних офіцерів (ВОС 021100, 021200, 030300, 041300) знання іноземної мови необхідне для комунікації з міжнародними партнерами, підготовки звітів, документів і презентацій, а також для участі в міжнародних тренуваннях та конференціях.

5. Розвідувальні операції

Офіцери, які займаються розвідкою та інформаційною роботою (ВОС 390400), мають доступ до іноземних джерел інформації, вивчення яких потребує високого рівня мовних навичок. Вміння аналізувати та інтерпретувати дані на іноземній мові дозволяє забезпечити якісну та точну розвідку.

6. Військові перекладачі та інтерпретатори

Офіцери, які працюють у ролі військових перекладачів (ВОС 390400), відіграють ключову роль у забезпеченні точного та оперативного перекладу між мовами, що є критично важливим для успішного виконання міжнародних завдань.

Таким чином, професійна іншомовна підготовка забезпечує офіцерів тактичного рівня необхідними мовними навичками для ефективної комунікації, управлінської діяльності, наукових досліджень та міжнародної співпраці, що суттєво підвищує їхню здатність виконувати завдання на високому рівні.

Професійна іншомовна підготовка відіграє ключову роль у виконанні багатьох функцій офіцера, особливо в контексті сучасних стандартів, що диктуються необхідністю міжнародної співпраці, дотриманням стандартів НАТО, а також участі в багатонаціональних операціях.

Здійснивши структурно-функціональний аналіз функцій офіцера ЗСУ, інтегруємо професійну іншомовну підготовку в узагальнені функції офіцера тактичного рівня:

1 Комунікаційна функція: професійна іншомовна підготовка забезпечує офіцерам здатність ефективно спілкуватися іноземною мовою, що є особливо важливим для презентації, обговорення професійної діяльності та результатів досліджень на міжнародному рівні. Володіння мовами сприяє налагодженню контактів і співпраці з міжнародними партнерами, зокрема під час спільних навчань та операцій.

2 Аналітична функція: володіння іноземною мовою дозволяє офіцерам отримувати доступ до широкого спектра інформації, включаючи закордонні джерела, аналітичні звіти та наукові дослідження. Це допомагає в

оцінці ситуацій, ризиків і можливостей з урахуванням міжнародного досвіду, що підвищує якість прийнятих рішень.

3 Проектувальна функція: при розробці та реалізації інноваційних проектів, особливо тих, що пов'язані з міжнародною кооперацією або застосуванням закордонного досвіду, володіння іноземною мовою є критично важливим. Це дозволяє ефективно обмінюватися ідеями, документацією та технічною інформацією з міжнародними партнерами.

4 Науково-дослідна функція: дослідження в галузі озброєння та військової техніки часто потребують використання іноземних джерел, аналізу міжнародного досвіду та співпраці з закордонними колегами. Іншомовна підготовка забезпечує доступ до таких ресурсів та можливість проведення спільних досліджень.

5 Військово-прикладна функція: іншомовна підготовка важлива для взаємодії з військовими підрозділами інших країн, особливо під час виконання завдань у складі міжнародних миротворчих чи коаліційних операцій, що потребує розуміння іноземних командних термінів, стандартів і процедур.

6 Педагогічна функція: для викладання спеціальних дисциплін, особливо тих, що включають міжнародний контекст або потребують використання іноземних навчальних матеріалів, володіння іноземною мовою є важливим компонентом підготовки майбутніх офіцерів.

7 Ідеологічно-філософська функція: професійна іншомовна підготовка дозволяє офіцерам краще розуміти ідеологічні та філософські основи, що притаманні різним військовим культурами, а також інтегрувати ці знання у власну діяльність. Це сприяє зміцненню національної безпеки та захисту інтересів держави на міжнародній арені.

8 Професійна функція: володіння іноземною мовою дозволяє офіцерам поглиблювати знання у своїй галузі, звертаючись до іноземних наукових праць, методик та досвіду, що сприяє ефективному застосуванню отриманих знань на практиці, особливо в міжнародних умовах або при використанні іноземної техніки та технологій.

9 Адаптивна функція: знання іноземної мови значно підвищує здатність офіцера швидко адаптуватися до нових ситуацій, особливо під час участі в міжнародних операціях чи спільних навчаннях з іноземними підрозділами, що включає швидке освоєння нових процедур, стандартів і умов служби.

10 Організаційна функція: професійна іншомовна підготовка дозволяє офіцерам ефективно планувати та організовувати роботу підрозділів в умовах міжнародної співпраці, де потрібно враховувати не лише власні, але й закордонні ресурси, терміни та вимоги, що також включає управління часом та координацію дій з іноземними партнерами.

11 Мотиваційна функція: іншомовна підготовка допомагає офіцеру краще мотивувати свій підрозділ, особливо коли йдеться про виконання спільних завдань з іноземними партнерами. Офіцер, який володіє іноземною мовою, може ефективніше передавати цілі та завдання, а також інтегрувати підлеглих у міжнародну команду, сприяючи формуванню спільної мети та високого морального духу.

12 Громадянська функція: знання іноземних мов сприяє розширенню світогляду офіцера, що допомагає глибше усвідомити права та обов'язки громадянина в глобальному контексті. Окрім цього, це також дозволяє краще розуміти демократичні цінності, які панують у міжнародному середовищі, і сприяти їхньому впровадженню у своїй країні та серед підлеглих.

13 Культурно-ціннісна функція: професійна іншомовна підготовка допомагає офіцерам знайомитися з культурними і моральними цінностями інших народів, що сприяє міжкультурному взаєморозумінню і толерантності та підсилює здатність офіцера підтримувати моральні цінності, здоровий спосіб життя, враховуючи міжнародний досвід і практики.

14 Технічна функція: володіння іноземними мовами дозволяє офіцерам краще розуміти технічну документацію, інструкції та стандарти, які часто надходять від закордонних партнерів, що важливо для підготовки, використання і оцінки озброєння та техніки, особливо іноземного походження.

15 Тактична функція: знання іноземної мови сприяє обміну досвідом і тактикою з іншими країнами, що може допомогти в плануванні, організації та веденні бою, а також у прогнозуванні дій противника, що особливо важливо під час спільних військових операцій або навчань з міжнародними партнерами.

16 Морально-психологічна функція: професійна іншомовна підготовка допомагає офіцеру підтримувати морально-психологічний стан особового складу, забезпечуючи доступ до кращих міжнародних практик у цій сфері та ефективній комунікації з іноземними колегами щодо підтримки бойового духу.

17 Виконавча функція: володіння іноземною мовою допомагає офіцеру ефективно виконувати свої функціональні обов'язки, зокрема під час міжнародних операцій чи співпраці з іноземними підрозділами, що включає точне виконання наказів, дотримання стандартів та ефективну комунікацію.

18 Транспортно-технічна функція: професійна іншомовна підготовка дозволяє офіцерам краще розуміти технічну документацію і специфікації, які супроводжують іноземну техніку, що підвищує ефективність водіння та технічного обслуговування машин підрозділу, особливо якщо вони були виготовлені за кордоном.

19 Командна функція: знання іноземної мови сприяє кращій роботі в команді, особливо в міжнародних умовах, де потрібно взаємодіяти з військовослужбовцями з інших країн. Це також допомагає офіцеру виконувати обов'язки лідера, ефективно керуючи змішаними підрозділами та об'єднуючи зусилля для досягнення спільних цілей.

20 Полімовна функція: здатність офіцера ефективно спілкуватися кількома іноземними мовами, що включає не лише володіння основними мовними навичками (читання, письмо, говоріння та аудіювання), але й вміння використовувати мови у професійному, військовому та міжнародному контекстах.

Професійна іншомовна підготовка є невід'ємною складовою ефективного функціонування офіцерів ЗСУ, оскільки забезпечує їх мовними навичками,

необхідними для виконання різноманітних завдань у сучасному глобалізованому суспільстві.

Аналіз функцій офіцера вказує на те, що професійна іншомовна підготовка значно підвищує здатність офіцерів ефективно комунікувати з міжнародними партнерами, здійснювати оперативне управління, проводити наукові дослідження та впроваджувати інноваційні проекти. Володіння іноземною мовою дозволяє їм інтегрувати міжнародний досвід, стандарти та технології в національну практику, що особливо важливо в умовах євроатлантичної інтеграції та співпраці з НАТО.

Професійна іншомовна підготовка також відіграє кваліфікаційну роль у виконанні різних функцій офіцера, таких як комунікативна, аналітична, проектувальна, командна, науково-дослідна, культурно-ціннісна та інші, що сприяє підвищенню професіоналізму офіцерського складу, що, у свою чергу, підсилює обороноздатність та оперативну ефективність ЗСУ.

Загалом, структурно-функціональний аналіз демонструє, що професійна іншомовна підготовка є стратегічно важливим елементом підготовки офіцерів, який сприяє їх адаптації до вимог сучасної військової служби та забезпечує готовність до виконання завдань в умовах міжнародного співробітництва, що є основою для успішної інтеграції України до глобальної системи безпеки.

Висновки до другого розділу

Обґрунтовано, розроблено зміст і структуру професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО за логікою структурно-організаційної та структурно-функціональної комплектації за програмними результатами (далі – ПР), деталізованими результатами навчання (далі – ДРН), загальними компетентностями (далі – ЗК) та спеціальними, фаховими та військово-професійними компетентностями (відповідно СФК та ВПК), а саме для ОС БАКАЛАВР у питаннях: *оволодіння іноземною мовою* (англійська, мова за військово-професійним спрямуванням, за професійним спрямуванням) відповідно рівня складності навчального матеріалу іноземної мови (англійська)

загальний курс: ПР спілкуватися англійською, використовувати загальну повсякденну та суспільну лексику мови відповідно до термінології та фонових знань співрозмовників; ЗК формувати й підтримувати бойовий дух у підрозділі, надихати підлеглих та колег на досягнення спільних цілей на рівні оволодіння англійською мовою інтерактивними, демонстраційними, тренінговими та мотиваційними методами навчання, достатньому для ведення загальної службової документації, міжособистісного та міжкультурного спілкування у військових умовах; ДРН сприймати зміст розмови на повсякденну, суспільну тематику у щоденному спілкуванні, сприймати опис реальних, минулих та майбутніх подій, спілкуватися на початковому та середньому рівнях в повсякденних, стандартних і робочих ситуаціях; описувати людей, місця, речі та розповідати про події (теперішні, минулі, майбутні) логічно завершеними, але простими розмовними блоками, надавати в письмовій формі інформацію про особисті та повсякденні робочі справи, знати основні правила ведення напівофіційного та особистого листування; *курс за військово-професійним спрямуванням:* ПР вести діалог на загальні та професійні теми в контексті військово-оборонної справи та повсякденного життя військовослужбовця, володіти військовою термінологією, необхідною для спілкування з колегами та представниками інших країн; ЗК застосовувати знання про озброєння та військову техніку для розв'язання професійних завдань та прийняття обґрунтованих рішень у військових операціях; ідентифікувати та описувати зразки озброєння та військової техніки армій держав-членів НАТО та інших країн, способів їх дій, розв'язувати спеціальні завдання у напрямках професійної (військово-оборонної) діяльності; оцінювати технічні характеристики озброєння та військової техніки армій держав-членів НАТО, інших країн і способів їх використання; ДРН читати та сприймати на слух іншомовні військові тексти за фахом та військову документацію з розлогим використанням довідково-словникових джерел; демонструвати володіння загальноповживаною англійською військовою лексикою та військовою термінологією в усному та письмовому мовленні; *спеціальний курс за*

професійним спрямуванням: ПР читати, розуміти та використовувати технічні регламенти НАТО англійською мовою; дотримуватись міжнародних стандартів (які регулюють використання термінології та процедур сертифікації, стандартизації та метрології і є уніфікованими у межах Північноатлантичного альянсу) у професійній (військово-оборонній) діяльності; ЗК чітко та коректно висловлювати власні думки, дотримуватись військового етикету та стандартів комунікації, аналізувати та інтерпретувати накази, звіти, технічні описи, інструкції та інші офіційні документи зі спеціальною термінологією; ДРН використовувати іноземну мову для вирішення завдань у професійній діяльності (обробка інформації, створення документів та прийняття рішень, що вимагають знання специфічної термінології та врахування контексту застосування); *військового лідерства*: ПР застосовувати – психолого-педагогічні механізми управлінської та військово-професійної діяльності, методи психодіагностики соціально-психологічних явищ у військових колективах; працювати у команді, в тому числі з професійними групами різного призначення, з військовослужбовцям і з інших країн; ЗК здатність – мотивації до спільної мети, приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися, розпоряджатись часом; СФК здатність – працювати автономно та в команді, виконувати посадові обов'язки офіцера тактичного рівня в повсякденному та бойовому житті; застосувати озброєння та військову техніку підрозділу; організувати ведення бою підрозділом; виконувати обов'язки командира згідно процедур військового керівництва (TLP), приймати оптимальні рішення згідно інформації та бойового наказу командира, визначати бойові завдання підпорядкованим підрозділам та орієнтуватися в бойовій обстановці; *військової педагогіки та психології (педагогічна інноватика)*: ПРН проявляти – творче мислення, комунікабельність та стресостійкість; оцінювати себе, мати наполегливість та активність, володіти навичками самоконтролю та мотивації для військової служби; методичні навички саморозвитку і самоосвіти впродовж життя, підвищення бойової майстерності; ЗК здатність – використовувати педагогічні підходи та приймати обґрунтовані рішення, розуміти предметну

професійну діяльність; спілкування іноземною мовою та наполегливість для вирішення завдань і обов'язків; СФК здатність – здійснювати морально-психологічне забезпечення у військовому підрозділі; самоосвіти, пошуку, аналізу та критичного оцінювання інформації з різних джерел і використання інформаційних технологій у процесі навчання та для успішного виконання службових обов'язків; ВПК професійної діяльності в умовах тривалих психоемоційних напружень, організації підготовки військовослужбовців для забезпечення їх психологічної та фізичної готовності до виконання завдань; використовувати технології впливу на морально-психологічний стан особового складу, застосовувати методи психодіагностики вивчення психологічних явищ у військових колективах для індивідуальної роботи; *етики військово-професійної діяльності*: ПР застосовувати Кодекс честі офіцера, дотримуватись морально-етичних норм поведінки (довіри, взаємоповаги, доброзичливості, толерантності) у військовому колективі, діяти соціально-відповідально, дотримуватися правил військового етикету, володіти достатніми знаннями та усвідомлювати принципи етики збройної боротьби, визначення універсальних моральних норм в аспекті поведінки учасників збройної боротьби; ЗК здатність – реалізувати права й обов'язки членів суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства і сталого розвитку, верховенства права і свобод людини для громадян України; примножувати моральні, культурні, наукові цінності суспільства; розуміти місце фахової діяльності в системі знань про природу і суспільство та її роль для розвитку суспільства, техніки і технологій; застосовувати види рухової активності для відпочинку та здорового способу життя; ВПК здатність виконувати професійну діяльність в умовах конфліктів та тривалих психоемоційних напружень; *безпеки військової діяльності (національна та воєнна безпека держави, правила поведінки зі зброєю)*: ПР демонструвати навички захисту себе і володіти знаннями щодо захисту особового складу, озброєння та військової техніки підрозділу в бою; підтримувати озброєння та військову техніку в бойовій готовності до виконання завдань за призначенням, технічне обслуговування базових машин

підрозділу, організувати підготовку їх до маршу; ЗК уміння діяти з соціальною відповідальністю та усвідомленістю; розуміння предметної області та професійної діяльності; адаптуватися в нових умовах; спілкування іноземною мовою; ВПК здатність застосовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні умови праці у військових підрозділах, дотримуватися вимог статутів ЗСУ, документів, які регулюють повсякденну службову діяльність, і вимагати їх виконання від підлеглих; *метрології, стандартизації та сертифікації*: ПР володіти знаннями, методами і технологіями у сфері озброєння та військової техніки; виконувати комп'ютерні обчислення, оцінки бойової ефективності комплексів озброєння та військової техніки; використовувати програмне забезпечення, аналізувати та відображати результати обчислень; застосовувати метод системного аналізу для дослідження якості операцій; ЗК бути соціально відповідальними; оперувати питаннями метрології, стандартизації та сертифікації, також напрямами стандартизації НАТО та функціоналом професійної діяльності; здатність адаптуватися до нових соціально-турбулентних умов; мати навички спілкування іноземною мовою; СФК здатність розв'язувати спеціальні завдання згідно семантики професійної (військово-оборонної) діяльності; *міжнародних комунікацій військового партнерства*: ПР володіти знаннями про принципи та методи міжнародної військової комунікації; застосовувати знання з міжнародного військового партнерства для організації та проведення спільних військових операцій; вміти ефективно комунікувати іноземною мовою в міжнародному військовому середовищі; ЗК уміння діяти з соціальною відповідальністю та усвідомленістю; розуміти принципи та методи міжнародного військового співробітництва; адаптуватися до соціально-турбулентних умов; СФК здатність оцінювати та аналізувати ефективність міжнародної військової співпраці, організувати та проводити спільні військові операції з урахуванням стандартів НАТО; використовувати ІКТ для координації міжнародних військових дій; ВПК – здатність застосовувати теоретичні знання з міжнародного військового права та етики забезпечення

правової відповідності під час міжнародних операцій; організувати та підтримувати комунікацію між військовими підрозділами країн-партнерів за видами тактичних дій; *військового управління*: ПР адаптуватись та діяти в інтенсивних соціально-турбулентних і геополітичних змінах; спілкуватися та професійно взаємодіяти у команді з військовослужбовцями країн-партнерів з врахуванням термінології у галузі воєнної науки, національної безпеки, безпеки державного кордону, досягати порозуміння колег і партнерів; володіти навичками – методичними, саморозвитку і самоосвіти впродовж життя, розвивати бойову майстерність, вивчати та використовувати передовий досвід у професійній діяльності; ЗК уміння діяти з соціальною відповідальністю та усвідомленістю, ефективною міжкультурною комунікацією, застосування принципів та методів військового управління, навичок іншомовної комунікації; ВПК здатність організувати та підтримувати ефективні усні та письмові комунікації між штабами у різних видах тактичних дій; *архітекtonіки та семантики іншомовних комунікацій зв'язку*: ПР володіти знаннями, методами і технологіями в контексті архітекtonіки та семантики іншомовних комунікацій зв'язку; здатність ефективно співпрацювати з іноземними військовослужбовцями; ЗК розуміння – значення соціальної відповідальності військової служби; культурних відмінностей та здатність адаптувати комунікаційні стратегії; принципів та методів військового управління; вміння професійного спілкуватися іноземною мовою; СФК вміння проводити аналіз військових операцій та оцінювати їх ефективність; здатність вирішувати спеціальні завдання та використовувати ІКТ для координації військових дій; *бойової системи виживання воїнів*: ПР здатність до організації та координації медичної допомоги в рамках міжнародних військових операцій; спілкуватися та працювати у команді з представниками інших професійних груп різного рівня, з військовослужбовцями з армій партнерства НАТО з врахуванням термінології, розуміння колег у практичних питаннях цільового призначення; ЗК вміти діяти ефективно та швидко у надзвичайних ситуаціях для досягнення максимально ефективного результату; розвиток навичок комунікації з представниками різних

культур та мовних груп для надання медичної допомоги; здатність до організації та координації дій під час надання медичної допомоги у військових операціях; спілкування іноземною мовою для ефективної комунікації з партнерами; СФК вміння аналізувати та оцінювати медичну допомогу під час військових операцій та пропонувати заходи її удосконалення; використовувати ІКТ для координації медичної допомоги та обміну інформацією з штабами та групами, вирішувати спеціальні завдання, використовувати ІКТ для координації військових дій; *соціально-економічних проблем суспільства*: ПР здатність до організації та управління з урахуванням гендерної різниці та потреб; вміння спілкуватися іноземною мовою з урахуванням гендерних аспектів; співпраця з представниками інших професійних груп різного рівня та інших країн, з урахуванням гендерної різниці та специфіки; розуміння гендерної політики та вміння її використовувати для розв'язання професійно-службових завдань; ЗК розуміння та шанобливе ставлення до гендерних аспектів у військовому середовищі; здатність ефективно спілкуватися та взаємодіяти з колегами різного гендерного складу; СФК розуміння гендерної динаміки військових структур та впливу гендерних стереотипів на військове управління; здатність аналізувати та розробляти стратегії для забезпечення гендерної рівності серед офіцерського складу;

ОС МАГІСТР у питаннях: *іноземної мови за професійним спрямуванням*: ПР використовувати спеціальну лексику, пов'язану з військовою справою, для ведення усної та письмової комунікації у професійному середовищі, навчитися формулювати та оформлювати рапорти, накази, звіти, а також вести ділове листування відповідно до військових стандартів; ЗК застосовувати міжнародні стандарти та процедури у власній професійній діяльності, враховувати культурні та соціальні особливості кадрового складу під час взаємодії з іноземними колегами; ДРН читати та розуміти професійні документи (звіти, інструкції, технічні описи), оформлені англійською мовою, аналізувати їх з усвідомленням спеціальної термінології професійного спрямування; *військового перекладу*: ПР володіти технікою перекладу військової термінології

та стилю викладу, необхідного для точного відтворення змісту документів, оперативно здійснювати переклад з дотриманням професійного етикету та забезпеченням точності передавання інформації; аналізувати та адекватно відтворювати зміст військових текстів різної складності, забезпечувати точність і відповідність перекладу контексту та стилю оригіналу; розуміти та перекладати технічну документацію (технічні описи, стандартизовані документи, інструкції та процедури), які використовуються в міжнародному військовому середовищі; ДРН володіти навичками перекладу технічних та спеціалізованих військових документів (накази, інструкції, технічні описи озброєння та обладнання), які демонструють точність у передачі термінології та стилю оригіналу, а також розуміння специфіки військових текстів; *лідерства у військово-професійній діяльності*: ПР організувати та управляти військово-педагогічним та соціально-психологічними процесами у військовій частині; практичні навички фізичного вдосконалення підлеглих військовослужбовців та організувати форми фізичної підготовки в підрозділах та вміння організації військово-адміністративної діяльності у військових частинах; ЗК здатність – приймати обґрунтовані професійні лідерські рішення щодо адаптації у сфері військово-професійної діяльності, розробляти та управляти проектами, сприятиме мотивації досягнення спільної мети; СФК здатність вирішувати функціональні завдання у сфері військово-професійної діяльності, працювати автономно та в команді; виконувати обов'язки офіцера тактичного/оперативного рівня, самоосвіти, аналіз та критичне оцінювання інформації, виконувати обов'язки на посаді командира взводу відповідно до процедур військового керівництва (TLP), приймати доцільні організаційно-управлінські рішення, визначати бойові завдання для підрозділів та орієнтуватися в умовах військових конфліктів; *методології наукових досліджень*: ПР володіти науковими знаннями військової теорії і практики та державної ідеології, методології наукових досліджень та їх ролі у професійній діяльності військового керівника; забезпечувати інформаційно-аналітичну діяльність, аналізувати сучасний стан воєнної науки, національної безпеки та

безпеки державного кордону відповідно до специфіки озброєння та застосування військової техніки для забезпечення військ (сил); використовувати відповідні знання, технології, методи та інструменти при розв'язанні складних і проблемних завдань; спілкуватися іноземною мовою в межах мови науки (наукового письма) для обговорення результатів досліджень і впровадження інновацій; здійснювати дослідження з питань озброєння та військової техніки з урахуванням закордонного досвіду; використовувати сучасні технології та інструменти досліджень, аргументувати висновки та презентувати результати досліджень; розробляти і викладати спеціальні дисципліни в ЗВО/ВВНЗ відповідно до спеціалізації державною та іноземною мовами усно та письмово; СФК здатність вирішувати спеціальні методологічні завдання у процесі наукового пошуку у галузі філології та педагогіки, розробляти і реалізовувати інноваційні та дослідницькі проєкти у сфері озброєння та військової техніки; самоосвіти, самоменеджменту та професійного розвитку; критичного оцінювання інформаційних масивів для цільового застосування в системному аналізі якості філологічних та педагогічних досліджень та застосовувати їх у військово-оборонній та професійній сфері;

національної безпеки України: ПР здійснювати семантичний аналіз сектору безпеки і оборони держави, механізмів забезпечення національної безпеки у зовнішньополітичній сфері; продукувати та впроваджувати ефективні організаційно-управлінські рішення у сфері управління військовими частинами військ (сил) з питань озброєння та військової техніки, планування, оцінювання і аналізу ситуації та ризиків; ЗК здатність застосовувати державні стратегії України, здобуті знання, вміння та навички у сфері національної безпеки для вирішення професійних практичних завдань, в тому числі іншомовних комунікацій, у військовій сфері; імплементувати стратегічні аспекти національної безпеки для встановлення їх впливу на стан і розвиток військової сфери; СФК здатність прогнозувати, моделювати та запобігати виникненню складних, проблемних і кризових ситуацій та досягати цільової мети при вирішенні професійних завдань військово-оборонної сфери з урахуванням

потреб забезпечення національної безпеки та оборони держави; *управління підрозділами тактичного рівня*: ПР вміння забезпечувати цільове призначення застосування військових частин за видами, родами ЗСУ, інших військових формувань (згідно законів України); організації взаємодії спільного виконання тактичних та оперативних завдань у воєнно-оборонних операціях і бойових діях; організовувати виконання завдань мобілізаційної та бойової готовності; практичні уміння приведення військових частин у бойову готовність, застосовування процедур планування та проведення навчань за стандартами НАТО на тактичному та оперативному рівнях; ЗК – здатність застосовувати здобуті знання та навички для моніторингу, прогнозування, моделювання та управління станом і розвитком організації військових угруповань для забезпечення реалізації тактичних, оперативних і стратегічних завдань у військово-оборонній сфері; удосконалювати військово-професійну підготовку та самовдосконалюватися для професійного розвитку зі застосуванням знань у сфері національної безпеки; визначати та реалізовувати стратегії управління військовими підрозділами; встановлення стратегічних векторів забезпечення національної безпеки держави та узгоджувати семантичні особливості національних стратегій у галузях інформаційної (в тому числі кібербезпеки), економічної, соціальної, екологічної безпеки для ефективної реалізації висхідного потенціалу управління військово-оборонною сферою; навчання для інтенсивної адаптації до викликів соціальної турбулентності у військовій сфері; СФК здатність забезпечувати генерування та здійснення спеціальних військових завдань управління формуванням національної безпеки України; *процесів/процедур прийняття військових рішень за стандартами НАТО (MDMP, TLP)*: ПР формування інформаційного базису, систематизація та інтерпретація інформаційних масивів даних з критичним та експертним оцінюванням для прийняття обґрунтованих військових рішень; застосування MDMP, TLP в інформаційно-аналітичному прогнозуванні для ефективного планування військових операцій; співпрацювати та організовувати управлінську діяльність військових підрозділів зі застосуванням стандартів

НАТО; ЗК здатність – впроваджувати процеси/процедури прийняття військових рішень за стандартами НАТО; організувати адаптивне навчання та навчатися згідно вимог стандартів НАТО для реалізації геополітичних гарантій безпеки глобального виміру; розроблення планів і програм прийняття та впровадження військових рішень за стандартами НАТО; розвивати технологічні компетенції впровадження психолого-педагогічних, соціальних, інформаційних, управлінських технологій у галузі національної безпеки; навчання інтероперабельності партнерства у адаптації до змінних умов соціальної турбулентності та агресивних викликів військово-оборонної сфери; *інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційно-аналітичної роботи офіцерів ЗСУ*: ПРН застосовувати ІКТ під час інформаційно-аналітичної роботи; обробляти та аналізувати інформаційні потоки за допомогою ІКТ та методів статистики; розробляти та реалізовувати інноваційні проєкти інформаційно-технологічного забезпечення формування та експлуатації сучасних озброєнь та оперативного управління військовою технікою; ЗК здатність застосовувати отримані інформаційні та інноваційні компетентності для аналізу та розв'язання практичних завдань у військово-оборонній сфері засобами ІКТ; спроможність застосування знань ІКТ, з інформаційної безпеки (в тому числі кібербезпеки), інформетрії для керування військовими підрозділами тактичного/оперативного рівня з використанням процесів/процедур прийняття військових рішень за стандартами НАТО; СФК здатність розробляти інформаційні системи інтелектуальної обробки даних системного аналізу; забезпечувати військові операції та дії за допомогою ІКТ.

Список літератури до другого розділу

1. Балабін В.В. Визначення компетентності військового перекладача. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2018. №1. С. 37–41.
2. Бойко І.І. Професійна компетентність керівника закладу освіти як складова його професійної культури. *Педагогічний дискурс*. 2009. Вип. 5. С. 25-28.
3. Вінтоняк В., Недвига О. Психологічні особливості військово-професійної діяльності офіцера. *Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень: збірник наукових праць / за заг. ред. Л.В. Помиткіної, О.М. Ічанської*. Київ: «Кафедра», 2021. С. 119-122.
4. Войтех О., Войтех К. Фахова компетентність офіцерів національного персоналу Збройних Сил України. *Військова освіта*. № 1 (41), 2020. С.71–80.
5. Гаманюк В.А. Іншомовна освіта Німеччини у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів: теорія і практика: монографія . Кривий Ріг: Видавничий дім. 2012. 374 с.
6. Гребенюк Л. Сутність і структура іншомовної компетентності майбутніх офіцерів збройних сил України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*, 2021. Вип.16(1). С. 70-80.
7. Дроздова В. В., Рудніцька К. В. Структура професійної іншомовної компетентності майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ужгородського університету : збірник наукових праць; серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород : Говерла, 2021. Вип. 2 (49). С. 51–56.
8. Єжеев М., Ніколаєнко С., Устименко О. Підготовка офіцерського корпусу та фахівців у сфері національної безпеки в США. *Досвід для України. Вісник Національної академії державного управління*. 2009. № 2. С. 314–323.

9. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273с.
10. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року(зі змінами від 15.03.2022 року). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 11.05.2024).
11. Іванчук М. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал. Виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання. Чернівці: Рута, 2004. 360 с.
12. Каплун С. Професійна компетентність майбутнього офіцера служб тилу як об'єкт наукового аналізу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир, 2008. Вип. 42. С. 111–115.
13. Лагодинський О. Іншомовна підготовка у збройних силах Сполучених Штатів Америки та Великої Британії: досвід для України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: педагогічні науки. 2019. Вип. 3. С. 164–179.
14. Лагодинський О. С. Проблемні питання іншомовної підготовки майбутніх воєнних дипломатів. Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів і сектору безпеки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (24 квітня 2018 року). Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 59–61
15. Морально-психологічне забезпечення у Збройних Силах України: Підручник: у 2 ч. / за заг. ред.. В. В. Стасюка. Київ: НУОУ, 2012. Ч.1. 682 с.
16. Моцар М.М. Формування полікультурної компетентності майбутніх перекладачів з використанням технологій дистанційного навчання : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2018. 313 с.
17. Наказ Міністерства надзвичайних справ України від 01.07.2009 № 444 «Про затвердження Настанови з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і

підрозділів цивільного захисту». *Національний університет цивільного захисту України*. URL:

http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/564/Nakaz_MNS_444_2009_Nastanova_z_prof._podgotovki.pdf. (дата звернення 11.05.2024).

18. Наказ МОН України від 05.12.2018 № 1341 «Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 25 – Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальність 255 – Озброєння та військова техніка». URL: <https://cutt.ly/heSX1fcK> (дата звернення 11.02.2023).

19. Наказ МОН України від 30.04.2020 № 583 «Стандарт вищої освіти: другий (магістерський) рівень, галузь знань 25 – Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальність 255 – Озброєння та військова техніка». URL: <https://cutt.ly/9eSX3gu2> (дата звернення 11.02.2023).

20. Паласюк М. Формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів вищих технічних закладів освіти // Людинознавчі студії: зб. наук. пр. Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. Серія: Педагогіка. Дрогобич: Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. Випуск 29. Ч. 1. С.144-154.

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011>. (дата звернення 11.02.2023).

22. Професійний стандарт офіцера тактичного рівня Збройних Сил України з фізичного виховання та спорту у Збройних Силах (ВОС 320100) від 28.02.2018 URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/ifk-prof-standart-tr-017-bachelor-1.pdf> (дата звернення 22.03.2023).

23. Психологія професійної діагностики та професійного консультування: практичний посібник / за ред. О. М. Ігнатович. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 225 с.

24. Тарасюк Ю. Компетентнісний підхід в освітньому процесі військових закладів вищої освіти. Актуальні питання гуманітарних наук, 2022. Вип 53. Т. 2. С. 311 – 316.

25. Торічний О. В. Теорія і практика формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання / О. В. Торічний. – Хмельницький : Нац. акад. ДПСУ, 2012. – 535 с.
26. Трофименко А. О. Формування іншомовної професійної компетентності і мотивації студентів до професійно-орієнтованого спілкування. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : збірник статей VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 25–26 листопада 2021 р., Полтава, 2021. С. 313–318.
27. Хвалибога Т. І., Паласюк М. І. Особливості і перспективи формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів закладів вищої освіти. *Медична освіта*. 2023. № 4), С. 94–98.
28. Черних Ю. О., Черних О. Б. Основи організації та функціонування системи військової освіти Німеччини – аналітичний огляд. Збірник наукових праць ВІКНУ ім. Т. Шевченка, 2017. Вип. № 57. С. 238–248
29. Чорна О.О. Особливості та практика формування іншомовної комунікативної компетентності студентів технічних спеціальностей. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. *Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2013. Вип. 22. С. 230-237
30. Яцишина Н.В. Методика формування прагматичної компетентності майбутніх перекладачів (на когнітивно-збагачувальному етапі). *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 81(1). С. 216–219.
31. 400 Arbeitsblätter. *Deutsch*. URL: <https://www.deutschalsfremdsprache.ch/> (дата звернення 22.03.2023).
32. A Common European Framework of Reference. Council for Cultural Cooperation, Education Committee. Strasbourg, 2001.
33. Bundessprachenamt. *Bundeswehr*. URL: <https://www.bundeswehr.de/de/organisation/personal/organisation-/das-bundessprachenamt/bundessprachenamt> (дата звернення 22.03.2023).

34. Education: Royal Military Academy Sandhurst. *The Army The Nation Needs*. URL: <https://www.army.mod.uk/support-and-training/our-schools-and-colleges/rma-sandhurst/> (дата звернення 22.03.2023).
35. Hogan-Brun G. Language-in-Education across the Baltic: Policies, Practices and Challenges *Comparative Education* 43/ 4, Nov. 2007, pp. 553–570.
36. https://www.youtube.com/watch?v=VTaz7_O4Nqo
37. Hymes D. On communicative competence. *Sociolinguistics* / ed. J. B. Pride, J. Holmes. Harmondsworth: Penguin, 1972. P. 269–293.
38. Kanova L. Components of the model of professional foreign language competence of the Ukrainian Army officers = Компоненти моделі професійної іншомовної компетентності офіцерів України. *The 5th International scientific and practical conference «Modern and global methods of the development of scientific thought»*. 25–28.10.2022. Florence, Italy. pp. 328–331.
39. Kanova L. Foreign language training as a component of professional training of Ukrainian officers. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Т. 1. Вип. 41. С. 108–113.
40. Kucharczyk R. Normy europejskie w polskiej edukacji językowej. *Języki Obce w Szkole*. 2013. Nr. 1. Pp.122-134.
41. Marineoperationsschule. *Bundeswehr*. URL: <https://www.bundeswehr.de/de/organisation/marine/organisation/marineoperationsschule> (дата звернення 22.03.2023).
42. Nationale und internationale Staboffizierausbildung. *Bundeswehr: Führungsakademie der Bundeswehr*. URL: <https://www.bundeswehr.de/de/organisation/weitere-bmvg-dienststellen/fuehrungsakademie-der-bundeswehr> (дата звернення 22.03.2023).
43. NATO School Oberammergau. *NATO QA Hub*. URL: <https://qa.sidecloud.net/institutions/nato-school-oberammergau> (дата звернення 22.03.2023).
44. Offizierschule des Heeres. *Bundeswehr*. URL: <https://www.bundeswehr.de/de/organisation/heer/organisation/ausbildungskommando/offizierschule-des-heeres> (дата звернення 22.03.2023).

45. Study with us. *Defence Academy of the United Kingdom*. URL: <https://www.da.mod.uk/study-with-us> (дата звернення 22.03.2023).

РОЗДІЛ 3.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

3.1. Підходи та принципи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ

Професійна іншомовна підготовка у ЗВО є цілеспрямованим, системним та послідовним процесом, а має на меті – розвиток особистості офіцерів та набуття компетентностей для успішної професійної взаємодії на міжнародному рівні [59]. Важливу роль в цьому відіграють принципи організації навчання з іноземної мови.

Принципи навчання відіграють значущу роль у забезпеченні ефективності професійної підготовки з іноземної мови та формуванні професійної іншомовної компетентності. Використання таких принципів, в тому числі як наочності для посиленості сприяє кращому розумінню та засвоєнню навчального матеріалу.

Забезпечення послідовності та системності в освітньому процесі навчання також є вагомим для досягнення мети – розвитку особистості офіцерів ЗСУ та набуття необхідних навичок для успішної професійної взаємодії на міжнародному рівні. Це допомагає військовослужбовцям вирішувати завдання та виконувати обов'язки, які пов'язано з міжнародними операціями та співпрацею.

Врахування зазначених принципів і їх застосування в освітньому процесі є ключовими для організації підготовки військовослужбовців та забезпечення якості їх професійної іншомовної компетентності, що, у свою чергу, сприяє ефективному міжнародному партнерству.

Структура та зміст організації процесу формування професійної іншомовної компетентності військовослужбовців вважаємо доцільним виокремити компоненти: – навчально-комунікативний (теми, ситуації, мовленнєвий матеріал) з урахуванням специфіки професії; – мовний

(лексичний, граматичний, орфографічний, фонетичний), правила написання та навички оперування лексиконом; – системний – іншомовні знання національних культурних особливостей та геополітичних реалій країни, мова якої вивчається; комплекс спеціальних мовленнєвих умінь, що визначають рівень знань з іноземної мови як засобу комунікації в ситуаціях професійної взаємодії; навчальні та адаптивні вміння, які передбачають володіння раціональними прийомами організації розумової діяльності, яка забезпечує релевантність опанування іноземної мови.

Основні аспекти навчання будь-якої дисципліни, зокрема й іноземної мови, визначають *дидактичні принципи*, вихідні положення, які забезпечують стратегію та визначають тактику навчання у момент реалізації освітнього процесу, оскільки їх пов'язано із цілями, змістом, методами, прийомами, організацією навчання, та у зв'язку з проявами взаємозв'язків та взаємозалежностей [4].

У процесі навчання будь-якого предмета, згідно з його специфіки, враховуються дидактичні принципи, що дозволило науковцям в сфері методики навчання іноземним мовам виділяти загальнодидактичні, загальнометодичні, специфічні, спеціальні та інші принципи [27].

Розглянуто основні дидактичні принципи, які є основоположними для навчання іноземної мови в контексті професійної підготовки військовослужбовців у ВВНЗ/ЗВО.

Насамперед принцип наочності відіграє важливу роль у навчанні іноземної мови та сприяє успішному оволодінню готовності до мовленнєвої діяльності. Сполучення слухової та зорової наочності дозволяє створювати належні умови для сприйняття мови та її культурного спрямування (приклад – кінофільм, відеофільм або театральна вистава відображають різноманітність способів впровадження принципу наочності в освітній процес).

Усталено вважають, що слухова наочність сприяє формуванню навичок мовного висловлювання та сприйняття звукової структури мови, а зорова наочність, у свою чергу, дозволяє візуалізувати мовний матеріал через текст,

малюнки, фотографії та інші засоби. Використання наочності сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню навчального мовного матеріалу. *Принцип наочності при опануванні іноземної мови передбачає створення відповідних умов для чуттєвого сприймання іноземномовного оточення, що включає використання мультимедійних засобів, рольових ігор, симуляції реальних ситуацій спілкування, які сприяють формуванню мовних навичок та розумінню культурних аспектів.*

Підтримка динамічності організації навчальних занять активізує увагу та зацікавленість військовослужбовців, що, в свою чергу, сприяє більш ефективному опануванню іноземної мови .

Принцип активності забезпечує активізацію участі здобувачів освіти в усіх аспектах вивчення іноземної мови, зокрема, в мовній комунікації, що включає не лише вивчення граматичних правил та вокабуляру, але й інтенсивне використання у спілкуванні, *що актуалізує важливість розумової активності військовослужбовців у вивченні іноземної мови, активізації та розвитку мовних навичок і виявлення інтересу до навчання.*

Виокремлено принцип посильності, який передбачає загальноприйнятий відбір до навчальних матеріалів та вправ з урахуванням рівня підготовки військовослужбовців, оскільки матеріал був доступним та адаптованим до їхнього рівня знань та навичок.

Задіяно принцип міцності, який наголошує на необхідності забезпечення та опанування мовленнєвого матеріалу, а також вказує на необхідності кумуляції та усталеної підтримки опанованих знань. Це означає, що для успішного вивчення іноземної мови необхідно не лише вивчати, а й систематично повторювати та використовувати набуті знання та навички в практичних ситуаціях застосування. Важливо, щоб опанований матеріал був засвоєний на практиці та не втрачався в пам'яті військовослужбовців [16].

Реалізація принципу свідомості передбачає усвідомлення цілеспрямованого відбору навчальних матеріалів, які спрямовано на розвиток пізнавальних здібностей військовослужбовців ЗСУ. Офіцери мають свідомо

розуміти та аналізувати мову та її культурні характеристики, що сприяє глибокому засвоєнню предмету, підкреслює важливість усвідомленого опанування іноземної мови, а також уміння аналізувати та застосовувати набуті знання в тактичних комунікативних ситуаціях. Розуміння етиології та трансформації мовних явищ сприяє їх усвідомленню та ефективному застосуванню іноземної мови в реальних умовах спілкування.

Визначальним є принцип науковості, який забезпечує навчання мови на науково доведених, методологічно обґрунтованих положеннях. Принцип науковості підтримує та сприяє нарощенню науково-педагогічних представників, пізнавального потенціалу академічної спільноти усіх учасників освітнього процесу.

Враховання індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовців в освітньому процесі регулює принцип індивідуалізації, який сприяє адаптації навчання до потреб та інтересів кожного представника офіцерів ЗСУ й реалізується через акцентування уваги на індивідуальних особливостях того, хто навчається, що безпосередньо впливає на успішність оволодіння іншомовною компетенцією.

Принципи навчання передбачають – організацію освітнього процесу, яку орієнтовано на гармонійний і всебічний розвиток здібностей. Особливу увагу спрямовано на залучення військовослужбовців до самостійної дослідницької діяльності. Керуючись принципами виховання викладачі та військовослужбовці постають в процесі опанування іноземної мови як рівноправні суб'єкти освітнього процесу [20].

Вищезазначені принципи визнано основними для успішного навчання іноземних мов та професійної підготовки військовослужбовців для ефективної міжнародної співпраці та виконання професійних обов'язків. Їх застосування сприяє управлінню якості в сфері освіти, науки й інноватики та розвитку необхідних професійних компетентностей в офіцерів ЗСУ у військово-оборонній сфері.

Серед найважливіших загальнодидактичних принципів формування іншомовного професійного мовлення майбутніх офіцерів С. Барсук виокремлює принцип — активності в навчанні; міжпредметної інтеграції; новизни; урахування індивідуальних особливостей; систематичності й послідовності; самостійності та свідомості; профспрямованості змісту й методів навчання, що є провідним для професійно орієнтованого вивчення іноземних мов військовослужбовцями технічних спеціальностей.

Аналіз принципів який здійснено С. Барсук засвідчив, що до основних належать як загальнопедагогічні, так і специфічні, які сприяють реалізації підготовки офіцерів ЗСУ [5].

Для забезпечення реалізації основоположного військового принципу підлеглості та субординації надзвичайно важливо розподіляти військовослужбовців на окремі навчальні групи за двома основними категоріями координаційно-субординаційної взаємодії: 1) рядовий, сержантський та старшинський склад; 2) молодший, старший та вищий офіцерський склад, у зв'язку з уникненням непорозумінь та ситуацій, що ускладнюють комунікацію через наявність чи відсутність певного звання; поділ уможливорює спілкування в рамках «рівний рівному», створює умови гармонійного розвитку у сформованому іншомовному середовищі [15].

Одним із ефективних напрямів навчання іноземних мов стає розробка системи навчання на базі інформаційних технологій. За допомогою поєднання звукових, графічних, анімаційних та текстових ефектів можливо досить вдало імітувати ефект занурення в активне мовне середовище з реалізацією сучасних лінгвістичних, методичних, інформаційних та педагогічних технологій. Крім того, у процесі навчання іноземної мови за портативними американськими програмами (ALC-American Language Course (<https://alc.edu.np/>) та британськими курсами, які представлені британськими посібниками Campaign1 [51], Campaign2 [52] відпрацьовуються всі мовні рівні: фонетичний, граматичний, лексичний та комунікативний, що дозволяє більш якісно та

швидко оволодівати навчальними матеріалами і набувати мовленнєвих навичок та вмінь.

Розглянуто принципи спеціально-організованого навчання іноземної мови з використанням ІКТ для створення іншомовного середовища автентичними засобами інформації.

Принцип інтерактивності передбачено постійну взаємодію з навчальним інформаційним середовищем і реалізується завдяки реакції відгуку комп'ютерної системи оцінювання на дії суб'єктів в освітньому процесі (як педагога, так і військовослужбовців), що зорганізований автоматично з обробки дій військовослужбовців комп'ютерною системою навчання.

Принцип автентичності передбачає застосування в освітньому процесі професійно – орієнтованих матеріалів з оригінальних іншомовних веб-сайтів, а принцип індивідуалізації навчання проявляється в опосередкованому характері управління навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів іноземних мов, тобто наданні можливостей працювати з освітньою програмою в індивідуальному режимі; використання принципів уможливлено лише за умов поінформованості викладача щодо індивідуальних особливостей військовослужбовців та володіння способами індивідуалізованого навчання. Втілення принципів дає змогу діагностувати індивідуальні та психологічні особливості кожного здобувача освіти й у подальшому застосовувати здобуті знання при опануванні іноземної мови [36]. Постійна еволюція суспільного замовлення зумовлює необхідність подальшого дослідження теоретичних засад різних підходів та принципів, також специфіки їх реалізації в освітньому процесі.

Принцип функціональності при опануванні мови передбачає, що кожна мультимедійна комп'ютерна програма виконує конкретні дидактичні завдання цільового призначення; принцип опосередкованості спілкування суб'єктів освітнього процесу реалізується за допомогою створеного комп'ютерного середовища й комунікаційних технологій, що забезпечують можливість роботи в он- та офлайн режимах; ергономічність забезпечує простоту роботи з

електронним програмним комплексом, оскільки від військовослужбовців не вимагається спеціальних знань мов програмування чи команд керування клавіатури; мінімізація негативного впливу або здоров'язберезувальний принцип дозволяє контролювати та певною мірою усувати можливий негативний вплив комп'ютерної техніки на самопочуття користувача [6].

Беззаперечним є той факт, що динаміка процесу формування в офіцерів професійної іншомовної компетентності значною мірою залежить від методики організації системи професійної іншомовної підготовки та управління навчальною діяльністю здобувачів освіти, зміст якої забезпечує процес передачі знань, умінь та навичок від носія (викладача) військовослужбовцям, а також від процесів контролю й управління пізнавальною діяльністю.

Розроблення методики спеціального призначення для комп'ютерного вивчення мови, значний обсяг відповідно підібраних навчальних матеріалів, висока якість звучання лінгвістичного матеріалу, озвученого дикторами-носіями мови або підібраних з оригінальних джерел створюють досконалий, сучасний посібник для всебічного вивчення іноземної мови.

Із досліджених принципів дидактики актуальними й дієвими для формування іншомовної професійно-орієнтованої лексичної компетенції у військових фахівців виокремлено принципи наочності, свідомості, активності та міжпредметної координації. Важливими методичними принципами, якими слід керуватися у навчанні професійно-орієнтованої лексики, є принципи комунікативності, взаємопов'язаного навчання всіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності та професійної спрямованості навчання, принцип опори на лексичні правила.

Принцип комунікативності відзначається тим, що навчання має бути спрямовано на набуття навичок комунікації, які дозволять ефективно спілкуватися мовою (аудіювання, говоріння, читання та письмо) [48].

Виділяють також наступні *методичні принципи*, які слід враховувати під час викладання іноземної мови при навчанні військовослужбовців у ВВНЗ/ЗВО.

Принцип домінуючої ролі вправ вказує на важливість активного практичного використання мови у вигляді різноманітних вправ, що сприяє успішному формуванню навичок і вмінь у мовленнєвій діяльності, а принцип взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності наголошує на важливості інтегрованого підходу до формування різних аспектів мовленнєвої компетентності, що дозволяє краще засвоювати мову та використовувати її в різних ситуаціях спілкування [27].

Принцип урахування рідної мови у лінгвістичному та психологічному плані важливий для передбачення перешкод, з якими можуть зіткнутися здобувачі освіти при вивченні іноземної мови, що дозволяє оптимально адаптувати методи та підходи до навчання [56].

Комплекс принципів становлять основу сучасних методик вивчення іноземних мов та сприяють більш ефективному формуванню мовленнєвої компетентності.

Розглянемо специфічні принципи формування професійної іншомовної компетентності у ВНЗ/ЗВО.

У методиці навчання простежується чітке розмежування різних видів мовленнєвої діяльності, яка відображається у відборі матеріалу, його організації, прийомах роботи з ним, а з іншого боку – інтеграція, тобто встановлення взаємозв'язку і взаємодії різних аспектів мови, різноманітних видів мовленнєвої діяльності в цілому складають підґрунтя принципу диференціації та інтеграції навчання іноземної мови [61].

Принцип апроксимації іншомовної діяльності полягає в тому, що під час оцінювання мовленнєвої діяльності ігноруються незначні помилки в іншомовному спілкуванні, які не порушують комунікативного акту мовлення, що дозволяє створити сприятливу атмосферу навчання, уникнути страху зробити помилку, це підвищує мовленнєву активність військовослужбовців і забезпечує розкutte спілкування на уроці [47].

Комунікативна спрямованість організації навчання іноземних мов означає, що реалізується комунікативна діяльність, яка наближається до

основних параметрів реального іншомовного спілкування. Освітній процес спрямовано на навчання військовослужбовців використовувати іноземну мову як засіб спілкування в реальних життєвих ситуаціях. Досягнення цієї мети передбачає формування не лише комунікативної, а й мовної, компенсаторної, соціокультурної, навчально-пізнавальної компетенції.

Принцип комунікативної спрямованості визначає відбір змісту навчання (сфер спілкування, тематики, ситуацій спілкування, мовного і мовленнєвого матеріалу, знань, навичок і умінь); організацію навчання (де спілкування виступає як мета і засіб навчання іноземної мови), яка передбачає використання різних організаційних форм (індивідуальних, парних, групових, колективних), засобів, прийомів навчання, що дозволяють моделювати ситуації спілкування, вправ (мовних, умовно-мовних, комунікативних), що забезпечують інтенсивність навчального тренування. Необхідно зазначити, що реалізація принципу вимагає створення сприятливих умов для спілкування [68].

Ученими узагальнено методичні принципи комунікативно-орієнтованого і професійно спрямованого навчання міжкультурного спілкування, які можуть бути застосовані для формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ, до них належать:

- принцип навчання іноземної мови у контексті діалогу культур (вказує на важливість вивчення іноземної мови в контексті культурних особливостей, сприяючи взаєморозумінню та діалогу між різними культурами);
- принцип бікультурного комунікативного розвитку (спрямовано на розвиток комунікативних навичок в умовах іншомовного спілкування, з врахуванням особливостей двох культур – власної та іншої);
- принцип розвитку комунікативно-мовної культури в поєднанні з іншими видами та різновидами культур (враховує різноманітність культур та сприяє розвитку мовної культури у взаємодії з різними аспектами культури);
- принцип комунікативно-орієнтованого формування мовних навичок (закцентовано на формуванні навичок ефективної комунікаційної взаємодії, що дозволяє військовослужбовцям успішно спілкуватися на іноземній мові);

– принцип дидактико-психологічної, навчально-комунікативної та міждисциплінарної інтенсифікації спілкування (враховує психологічні та методичні аспекти для зміцнення комунікативних навичок студентів у міждисциплінарному контексті);

– принцип професійно-профільного спрямування іншомовного навчального спілкування (спрямовано на використання мови в контексті специфіки професійної діяльності, сприяючи більш ефективному спілкуванню в професійній сфері);

– принцип автентичності навчальних матеріалів, навчально-комунікативного фону мовної діяльності військовослужбовців, комунікативно-мовного і соціокультурного змісту навчального спілкування (підкреслює важливість використання реальних, життєвих матеріалів та ситуацій для навчання, що дозволяє студентам набувати практичний досвід спілкування в різних соціокультурних сферах) [28].

Принципи створюють теоретичну основу для організації ефективного навчання міжкультурного спілкування та формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ [57].

Досягнуто висновку, що формування професійної іншомовної компетентності у військовослужбовців має велике значення для їхнього успішного виконання службових обов'язків та ефективної міжнародної співпраці. Розуміння особливостей професійного спілкування дозволяє краще адаптувати мовні навички та знання до специфіки військової сфери.

Глибоке розуміння та дотримання принципів викладання мови у контексті культури та співробітництва з іншими народами сприяють розбудові позитивних міжнародних відносин та сприяють гармонійному розвитку суспільства, інноваційність сприйняття інших культур та відкритість до співпраці є ключовими аспектами перетворення сучасного світу в умовах соціальної турбулентності.

Застосування вищезазначених принципів викладання іноземної мови для військовослужбовців є ефективним інструментом для досягнення успіху в

освоєнні мови, а врахування специфічних потреб та контексту військової служби сприяє більш ефективному навчанню та розвитку необхідних комунікативних навичок.

Відзначимо, що комунікативний підхід, орієнтовано на практичне використання мови в реальних ситуаціях, є ключовим для військовослужбовців. Спрямованість на конкретні сценарії та теми, пов'язані зі службою, дозволяє здобувати не лише загальні знання мови, а й конкретні вміння, необхідні для їх службової діяльності.

Забезпечення інтерактивності та активної участі військовослужбовців у навчально-пізнавальній діяльності, а також використання індивідуалізованого підходу до навчання, сприяє досягненню ефективних результатів, враховуючи різноманітність рівнів знань та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

Поступовість та систематизація навчання сприяють засвоєнню матеріалу, а використання сучасних технологій може забезпечити процес навчання більш цікавим та доступним. Оцінка та зворотний зв'язок слугують інструментами метрики прогресу та підтримки здобувачів освіти у подальшому вдосконаленні власних мовних навичок.

Загалом, використання принципів створює контекстно орієнтоване, інтерактивне та ефективне середовище для системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО в контексті потреб військової служби.

3.2. Концепція професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

Основоположною концептуальною ідеєю дослідження є нарощення методологічного потенціалу теорії і методики професійної освіти, що полягає в концептуалізації теоретичних і методичних засад розроблення, обґрунтування, моделювання та праксеології системи професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ відповідно до стандартів НАТО. У межах концепції дослідження синергізуються фундаментально-методологічні та конкретно-методологічні

концепти, серед яких виділяються системно-методологічний, математичний, квалітологічний, епістемологічний, інформаційно-технологічний, інтероперабельний, тактичний, диверсифікаційний та семіотичний підходи. Зазначені підходи забезпечують комплексне дослідження проблеми і сприяють розвитку ефективної системи професійної іншомовної підготовки офіцерів, що відповідає вимогам міждержавної взаємосумісності та стандартам, які визначено в рамках співробітництва з НАТО [58].

Основоположною концептуальною ідеєю дослідження є нарощення методологічного потенціалу теорії і методики професійної освіти, а саме концептуалізація дослідження теоретичних і методичних засад розроблення, обґрунтування, моделювання та праксеології системи професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. Концепція дослідження синергізує ряд фундаментально-методологічних та конкретно-методологічних концептів: системно-методологічний, математичний, квалітологічний, епістемологічний, інформаційно-технологічний, інтероперабельний, тактичний, диверсифікаційний та семіотичний.

Системоутворюючим концептом є *системно-методологічний* як:

– агрегатований комплекс способів – дослідження, організації та менеджменту у сфері освіти, науки й інноватики загалом, та якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО, ВВНЗ зокрема, системи військово-професійної підготовки, в тому числі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, а також педагогічних умов з методико-організаційним забезпеченням (освітньо-професійних програм, проєктів і планів, методик);

– методологічний потенціал – теорії, методики і практики військово-професійної підготовки військовослужбовців на базисі академічної спадщини сучасного трактування вчення про систему, її архітектуру, семантику, методологічні підходи і принципи – дослідження, до організації професійної іншомовної підготовки та неперервного навчання англійської мови, а також навчально-науково-пізнавальної діяльності учасників освітнього процесу в

ЗВО/ВВНЗ; білінгвального та загальних підходів навчання іноземних мов; принципів професійної іншомовної підготовки;

– сукупність соціально-філософських, теоретичних та методичних засад галузей науки і знань (освіта/педагогіка; соціальні, поведінкові науки; філологія, культури та мистецтва), професійної майстерності (комунікативної, військової, педагогічної, професійної, інформаційної, управлінської); парадигм, тезаурусів системних понять і розуміння притаманних у панівних переконаннях академічної спільноти щодо їх семантичних властивостей у етапах цивілізаційного розвитку для актуалізації досліджень передумов і переваг професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО;

– методичний органайзер методик і методів, засобів технічного регулювання науково-дослідних робіт і проєктів; способів, форм і засобів організації професійної іншомовної підготовки та неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу;

– цілісна єдність дослідження стану та розвитку методології науки, освіти, інноватики, практики та експертного оцінювання ефективності їх застосування.

Фундаментальним концептом визначено *матетичний* у: контексті дослідження науки та методології пізнання, насаги до пізнавального пошуку сучасних наукових знань, неперервності та ступеневості оволодіння ними на рівнях пізнання (змісту знань), розуміння (знань причин і наслідків) та застосування (знання способів і форм природовідповідності та соціальної відповідальності) спеціалізації за цільовим призначенням теорії і методики організації професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; методології пізнання і наочіння у розумінні – наукового пізнання та творчості дослідження процесів, технологій і процедур педагогічного дослідження й експерименту для пізнання внутрішньо-системної та міжсистемної організації професійної іншомовної підготовки національних і

міжнародних соціокультурних форм забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу; креативній системній діяльності здобуття якісно нових наукових знань пізнання процесів і явищ для генерування наукових ідей гіпотез зі застосуванням інтуїтивних логічних футуристичних підходів професійної майстерності та педагогічної творчості для вивчення, навчання та вирішення педагогічних проблем в умовах інформаційної невизначеності та соціальної турбулентності глобального виміру.

Призначення *квалітологічного концепту* соціальному замовленню полягає у необхідності: дослідження потенційних можливостей забезпечення якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО/ВВНЗ, якості організації професійної іншомовної підготовки з відповідними педагогічними умовами, неперервного навчання англійської мови для формування професійної іншомовної компетентності військовослужбовців за стандартами Північноатлантичного альянсу; організації систем управління якістю професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ та забезпечення стратегічного планування якості, розроблення стратегій і цілей якості освітнього процесу неперервного навчання англійської мови в умовах воєнного стану; розроблення інноваційних програм навчання англійської мови та їх синергії у проблемно-інтегрованому універсумі неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО (згідно вимог іноземних мовних стандартів та потреб конкретної військової спеціальності); моніторингу забезпечення якості, її поліпшення згідно лінгвістичного (комунікативного) іншомовного критеріального апарату оцінювання рівня компетентностей офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та педагогічним критеріальним апаратом оцінювання сформованості професійної іншомовної компетентності військовослужбовців за стандартами STANAG; розроблення, апробації новаторських методик і методів навчання; встановлення ефективності міжнародного партнерства, розвитку співпраці з військовими установами інших країн для обміну досвідом та

впровадження кращих практик у процес навчання офіцерів; залучення стейкхолдерів (здобувачів освіти, курсантів, викладачів, військових командирів, представників громадських організацій) у процесі планування та організації освітнього процесу.

Концептуалізацією ідей педагогічного дослідження передбачено виокремлення концепту *інтероперабельності* у організації: науково-дослідних робіт з розроблення, обґрунтування, впровадження та верифікації з експертним оцінюванням моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ стандартами НАТО у сполучній здатності її складових компонентів підсистем забезпечувати ефективність втілення авторських концепції, системи та методики у сприятливих педагогічних умовах із методично-організаційним супроводом для формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ; перевірки застосованих методів – дослідження, організації професійної іншомовної підготовки та неперервного навчання англійської мови на сумісність (теоретичних, методів аналізу, емпіричних, експертного оцінювання, статистичних; організаційно-розпорядчих, організації управління проектуванням, комунікаціями та адміністративного контролю; мовленнєво-дидактичні, наочні, комбіновані, наглядові); оцінювання емерджентних властивостей/умов системи професійної іншомовної підготовки; аналізування здатності до взаємодії військових підрозділів за призначенням, співпраці з міжнародними партнерами у налагоджуванні, підтримці та розвитку комунікативної спроможності спілкуватися та ефективно взаємодіяти в умовах спільних миротворчих місій, військових операцій, навчань; імплементації загальноприйнятих стандартів НАТО, STANAG та ISO для розвитку взаємодії військових структур на основі спільно прийнятих норм та правил, удосконалення стандартизації вимог до опанування іноземної мови, розроблення комунікаційних протоколів, систем кодування та дешифрування у спільному використанні інформації; інтеграції систем та технологій, які дозволяють військовим підрозділам обмінюватися інформацією та координувати спільні дії, що включають використання єдиних систем

управління, баз даних при взаємодії через цифрові та комунікаційні мережі; спільних програм навчання та вправ, які спрямовано на формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ; застосування проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Концептуальним втіленням філософсько-методологічних аспектів знаннєвого потенціалу науки запропоновано *епістемологічний* концепт дослідження його будови, структури, функціонування і розвитку теорії пізнання (об'єкт – знання); опанування знань та забезпечення сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, механізмів об'єктивації та організації освітнього процесу й навчально-науково-пізнавальної діяльності та інтенціональності спеціальних військових та професійних іншомовних компетентностей як властивостей свідомості і мовної полікультурності, які підсвідомо орієнтовано на забезпечення порозуміння згідно природовідповідності та притаманному їй функціоналу у – інтеграції військових та професійних знань при неперервному опануванні іноземної мови; активному навчанні у малих групах для вирішення професійних проблемних завдань зі наснаженням до самостійного опрацювання; практичному застосуванні знань з орієнтацією на професійний розвиток навичок і умінь; розвитку критичного мислення серед військовослужбовців, що дозволяє їм аналізувати та оцінювати інформацію, приймати обґрунтовані рішення та працювати в умовах невизначеності та стресу; впливі соціокультурного середовища на освітній процес професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ та розвиток у військовослужбовців професійної іншомовної компетентності в умовах різноманітності культурних чинників та їх впливу на сприйняття мови та військово-професійних практик.

Інформаційно-технологічний концепт у системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО полягає у дослідженні, організації інтеграції сучасних інформаційно-технологічних засобів для

оптимізації освітнього процесу та підвищення ефективності неперервного навчання англійської мови завдяки використанню цифрових технологій зі доступом до інтерактивних платформ, освітньо-професійних програм, результатів науково-дослідних робіт, репозитаріїв, розробленого проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, мобільних додатків і онлайн-ресурсів; впровадження симуляційних систем і віртуальних середовищ для моделювання реальних військових сценаріїв з метою практичного набуття мовних навичок та оперативних ситуацій.

У контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, *тактичний* концепт забезпечує: розроблення, обґрунтування та втілення стратегій, планів дій, які спрямовано на досягнення конкретних цілей опанування рівнів тактики в ході військових навчань та у польових умовах для розв'язання визначених професійно-службових завдань та досягнення мети; застосування іноземної мови в ході комунікації та взаємодії з міжнародними партнерами та військовими організаціями; тактичні маневри і дії з розробки планів дій для ведення бойових операцій з використанням іноземної мови в різних сценаріях, включаючи розгортання, ведення бою, співпрацю з іншими військовими підрозділами тощо; тактичну комунікацію для встановлення зв'язку та координації дій між військовими підрозділами з використанням іноземної мови в ході виконання завдань; моніторинг та поліпшення результатів навчальних і бойових дій з метою коригування планів та стратегій, а також вдосконалення використання іноземної мови в ході тактичних операцій; взаємодію з партнерами у розвитку навичок співпраці та взаємодії під час багатонаціональних військових навчань та операцій.

Диверсифікаційний концепт в контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ включає: стратегію розширення та різноманітності методів, підходів і ресурсів, які використовуються для навчання офіцерів іноземним мовам та формування їх іншомовної компетентності і професійних

навичок застосування з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей військовослужбовців; використання різноманітних педагогічних методів та підходів у індивідуалізації навчання зі забезпеченням розвитку інтересів у здобутті відповідного рівня підготовки кожного військовослужбовця зі сформованими професійними іншомовними компетентностями; застосування сучасних ІТ та цифрових ресурсів для підвищення доступності та ефективності навчання; міжкультурне навчання для розширення культурного розуміння та міжособистісних навичок комунікації офіцерів; співпрацю з іншими закладами освіти, військовими установами та міжнародними організаціями для обміну досвідом та реалізації спільних проєктів; оцінку та корекцію у моніторингу результатів навчання з метою виявлення невідповідностей для коригування та поліпшення стратегій адаптивного навчання, зокрема щодо процесів /процедур прийняття військових рішень за стандартами НАТО (з англ. – Military Decision Making Process, далі – MDMP; Troop Leading Procedure, далі – TLP).

Семіотичний концепт застосовано згідно з потребами вивчення: природи мови як системи знаків і символів, аналізу її семантики, синтаксису та граматики, транскрипції та опанування звукових схем для ефективної комунікації і розуміння значення слів, виразів, професійних текстів і повідомлень; семантичної точності для уникнення непорозумінь і забезпечення інформаційної достовірності її зрозумілості (так як у військових або технічних контекстах точність термінології є критично важливою); синтаксичної структури важливої для зрозумілості повідомлень (адже граматичні помилки або неправильний порядок слів можуть ускладнити сприйняття і розуміння інформації), а для військової комунікації чи іншомовного навчання правильний синтаксис забезпечує чіткість і однозначність; граматики як важливої компоненти для розуміння намірів і контексту застосування мовних навичок і компетентностей (включає в себе розуміння тонів, іронії, метафор і непрямих висловлювань); військових ситуаціях або при міжкультурній комунікації правильне тлумачення прагматичних нюансів може бути вирішальним для досягнення ефективної взаємодії.

Концепція професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є складовою концептуальної підсистеми в контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та включає в себе ряд концептів та ключових елементів, що сприяють реалізації загальної концепції навчання.

Системно-методологічний концепт професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ включає кілька ключових компонентів, що забезпечують комплексний та ефективний підходи до навчання. Цільова орієнтація визначає конкретні мовні і професійні цілі, які відповідають вимогам військової служби, включаючи аналіз потреб офіцерів у вивченні іноземної мови для виконання службових обов'язків. Методологічні принципи включають комунікативний підхід, який зосереджено на практичних навичках спілкування, необхідних у реальних умовах служби, а також інтерактивні методи навчання, такі як симуляції, рольові ігри, дискусії, і використання сучасних технологій, включаючи онлайн-платформи, мобільні додатки, віртуальну реальність. Зміст навчальних матеріалів включає спеціалізовану лексику, вивчення військової термінології, команд, інструкцій, роботу з професійними текстами, військовими документами, звітами, наказами, а також навчання культурним особливостям та етикету країн-партнерів. Оцінювання і зворотній зв'язок передбачають регулярне проведення тестів і контрольних робіт для оцінки знань і навичок, а також надання конструктивного зворотного зв'язку для коригування процесу навчання. Професійно орієнтоване навчання включає вивчення мовних стандартів, що використовуються в міжнародних військових організаціях, виконання практичних завдань, що моделюють реальні ситуації службової діяльності, а також участь у спеціалізованих тренінгах і курсах підвищення кваліфікації. Постійний розвиток передбачає створення умов для постійного вдосконалення мовних навичок і забезпечення підтримки з боку керівництва для сприяння ефективному навчанню. Психологічна підтримка включає підтримку мотивації офіцерів через визнання їхніх досягнень, заохочення, а

також навчання методам управління стресом для підвищення ефективності навчання. Інтеграція з професійною діяльністю забезпечує можливість застосування отриманих знань і навичок у реальних умовах служби та залучення військових експертів для проведення лекцій і практичних занять. Вищеназвані компоненти створюють цілісну систему, що сприяє ефективній професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ та забезпечує їх необхідними навичками для виконання службових обов'язків на високому рівні.

Концепт інтероперабельності відноситься до здатності різних військових чи оборонних систем ефективно взаємодіяти та співпрацювати одна з одною; може охоплювати обмін інформацією, командування, логістику та інші аспекти військової діяльності, є важливим для успішного виконання спільних міжнародних операцій, співпраці з іншими військовими силами, а також для взаємодії з різними військовими платформами та технологіями [40].

Матетичний концепт системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО представляє собою теоретично обґрунтовану систему організації, методів та технологій навчання, які спрямовано на формування необхідних мовних компетенцій та міжкультурних навичок в офіцерів з урахуванням специфічних мовної, дискурсної, стратегічної, соціальної компетентності, вимог військової служби та сучасних підходів до навчання. Основним завданням такого концепту є забезпечення високого рівня володіння іноземною мовою, що сприятиме ефективному виконанню службових обов'язків в міжнародному контексті.

Зміст матетичного концепту включає кілька ключових аспектів: цільова орієнтація навчання, яка полягає у врахуванні конкретних потреб військової служби, таких як командування та управління, участь у міжнародних операціях, співпраця з союзниками та партнерами НАТО; застосування сучасних теорій навчання, зокрема когнітивізму, конструктивізму та соціокультурного підходу; методи навчання, що використовуються в рамках цього концепту, включають лекції, практичні заняття, інтерактивні вправи, рольові ігри та симуляції, що

забезпечують активну участь слухачів в освітньому процесі; інтеграція сучасних технологій, таких як комп'ютерні програми для вивчення мов, онлайн-платформи та мобільні додатки, сприяє гнучкості освітнього процесу та можливості самостійного навчання.

Індивідуалізація навчання є важливим аспектом, що забезпечує врахування індивідуальних потреб, здібностей і рівня підготовки кожного офіцера за допомогою діагностичних тестів, адаптивних навчальних матеріалів та персоналізованих навчальних планів. Психологічні аспекти навчання передбачають створення мотиваційного середовища, використання позитивного підкріплення та формування чітких цілей, що сприяє підтримці психологічного комфорту слухачів. Окрім цього, концепт передбачає спеціалізовану підготовку викладачів для ефективного навчання військовослужбовців з урахуванням їхніх специфічних потреб та умов служби.

Таким чином, математичний концепт професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО забезпечує створення цілісної системи навчання, спрямованої на розвиток високого рівня володіння англійською мовою та міжкультурними навичками, необхідними для успішного виконання службових обов'язків в міжнародному контексті.

Квалітологічний концепт системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО представляє собою комплексний підхід до забезпечення високої якості освітнього процесу з фокусуванням на безперервне вдосконалення та відповідність міжнародним стандартам. Основна мета концепту полягає в формуванні у офіцерів не лише необхідних мовних компетенцій і компетентностей, але й навичок міжкультурної комунікації, що відповідають сучасним вимогам військової служби та забезпечують оперативну сумісність з союзниками і партнерами по НАТО.

Концепт базується на синергії методик, технологій та педагогічних підходів, спрямованих на досягнення якісного високого рівня володіння іноземними мовами, що необхідно для виконання службових завдань у міжнародних контекстах. Квалітологічний концепт охоплює ключові

елементи: визначення специфічних мовних потреб офіцерів ЗСУ, з урахуванням їх службових обов'язків, міжнародних завдань та можливих театрів військових дій; встановлення чітких цілей для досягнення різних рівнів володіння англійською мовою, від базового до професійного рівня; розробка програм, що включають інтерактивні методи навчання, симуляційні вправи, рольові ігри, а також використання сучасних технологій, таких як віртуальна реальність та онлайн-ресурси [12].

Епістемологічний концепт системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО базується на вивченні та розумінні природи знань і процесів набуття, що забезпечує цілісний підхід до формування іншомовних компетенцій і компетентностей у військових фахівців; концепт зосереджено на теоретичних засадах навчання, що визначають, як знання формуються, структуруються та використовуються в практичній діяльності.

Основні складові епістемологічного концепту включають наступні аспекти:

1) природа знань: визначення, що становить знання у контексті іншомовної підготовки офіцерів; включає як теоретичні знання (граматика, лексика, фонетика), так і практичні навички (говоріння, слухання, читання, письмо) та міжкультурну компетенцію;

2) методи набуття знань: розробка методів і підходів, які сприяють ефективному засвоєнню іншомовних знань, що включає когнітивні стратегії, інтерактивне навчання, контекстуальне навчання, метапізнавальні техніки та інші педагогічні методики, які підкріплюються епістемологічними дослідженнями;

3) структурування знань: організація добору навчального матеріалу у логічній послідовності, що забезпечує поступове та систематичне засвоєння мовних знань та передбачає побудову освітніх програм, модулів і курсів таким чином, щоб вони відповідали природо відповідності освітнього процесу навчання і враховували когнітивні можливості слухачів;

4) оцінювання та зворотний зв'язок: системи оцінювання знань та навичок, що базуються на епістемологічних принципах, і є не лише результативним, але й процесуальним, тобто сприяє розумінню процесу навчання та виявленню областей, які потребують додаткової уваги;

5) рефлексивне навчання: заохочення слухачів до рефлексії щодо власних траєкторій освітнього процесу, що допомагає усвідомити, як саме організоване навчання та які стратегії є найефективнішими; сприяє розвитку метапізнавальних навичок, що є важливим для самостійного навчання та професійного розвитку військовослужбовців;

6) міждисциплінарність: врахування знань з інших дисциплін (психологія, когнітивна наука, лінгвістика), що можуть вплинути на ефективність іншомовної підготовки; дозволяє розробити більш комплексні та адаптивні методики навчання;

7) контекстуальність знань: навчання в реальному контексті військової служби, тобто, навчальні матеріали і завдання мають бути максимально наближені до реальних ситуацій, з якими офіцери можуть зіткнутися у професійній діяльності, що сприяє більш глибокому засвоєнню знань та їх ефективному застосуванню на практиці [21].

Інформаційно-технологічний концепт професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є ключовим компонентом сучасних освітньо-наукових систем, які спрямовано на інтеграцію передових ІКТ з метою підвищення ефективності та якості навчання базується на використанні новітніх технологічних рішень для забезпечення гнучкості, індивідуалізації та інтерактивності освітнього процесу, що відповідає потребам військової служби та сучасним освітнім стандартам.

Одним з головних аспектів інформаційно-технологічного концепту є використання інтерактивних навчальних платформ, таких як Moodle, Blackboard або Canvas, що забезпечують організацію освітнього процесу, зберігання навчальних матеріалів, проведення тестів та забезпечення зворотного зв'язку. Використання таких платформ дозволяє підтримувати як

синхронне, так і асинхронне навчання, що дає змогу офіцерам навчатися у зручний для них час, забезпечуючи при цьому високий рівень доступності навчальних матеріалів.

Другий важливий компонент концепту – застосування мультимедійних ресурсів, які включають аудіо, відео та анімаційні матеріали, які використовуються для ілюстрації та пояснення складних мовних конструкцій, культурних особливостей та реальних військових ситуацій, сприяють більш глибокому розумінню та засвоєнню матеріалу та дозволяють створювати більш насичене і різноманітне навчальне середовище.

Мобільні додатки, такі як Duolingo (<https://uk.duolingo.com/>), Babbel (<https://ua.babbel.com/anhliyska>), Memrise (<https://www.memrise.com/>) та інші, є невід'ємною частиною інформаційно-технологічного концепту; дозволяють офіцерам практикувати мовні навички в будь-який час, використовуючи інтерактивні вправи, ігри та тести, забезпечують гнучкість навчання та сприяють підвищенню мотивації здобувачів [64].

Інтеграція технологій віртуальної та доповненої реальності в освітньому процесі, що дозволяє створювати імітації реальних військових ситуацій та забезпечує офіцерам можливість практикувати мовні навички в контексті, максимально наближеному до реального, що сприяє розвитку практичних навичок та підготовці до реальних викликів. Офіцери можуть взаємодіяти з віртуальними персонажами, що мають різні акценти, манери спілкування та культурні особливості, що значно поглиблює їхнє розуміння іноземної мови та культури. Віртуальна реальність дозволяє створювати тривимірні моделі реальних або уявних сценаріїв, які імітують бойові дії, командні операції, переговори з іноземними партнерами, що дає можливість військовослужбовцям не лише відпрацьовувати мовні навички, а й практикувати стратегічні та тактичні дії у безпечному середовищі, що знижує ризик помилок під час реальних операцій.

Онлайн-курси та вебінари з участю експертів з різних країн дозволяють офіцерам отримувати нові знання та обмінюватися досвідом з колегами з інших

військових структур, що сприяє розширенню світогляду та підвищенню професійної компетентності, забезпечуючи при цьому доступ до актуальної інформації та найновіших розробок у галузі військової іншомовної підготовки.

Використання хмарних технологій для зберігання та обміну навчальними матеріалами забезпечує доступність ресурсів у будь-який час і з будь-якого пристрою, що сприяє гнучкості освітнього процесу та полегшує співпрацю між слухачами та викладачами, забезпечуючи при цьому безперервність навчання та зручність доступу до інформації.

Соціальні мережі та онлайн-спільноти використовуються для обміну досвідом, підтримки комунікації та співпраці між офіцерами, що сприяє розвитку комунікативних навичок та створенню професійних мереж, що є важливим елементом професійного зростання та інтеграції в міжнародні військові спільноти.

Концепт інтероперабельності є ключовим елементом системи сучасної професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, які спрямовано на забезпечення здатності взаємодіяти та ефективно співпрацювати з військовими структурами інших країн. Інтероперабельність охоплює не лише технічні аспекти сумісності систем і обладнання, але й культурну та мовну взаємодію, що дозволяє досягати високого рівня координації та спільного виконання завдань у багатонаціональних операціях.

Основними компонентами концепту інтероперабельності є:

1. *Технічна інтероперабельність*: включає здатність систем, програмного забезпечення та обладнання взаємодіяти між собою, що забезпечується стандартизацією протоколів зв'язку, форматів даних та інтерфейсів, що дозволяє ефективно обмінюватися інформацією між підрозділами різних країн та є основою для забезпечення безперебійної роботи систем командування, управління, зв'язку, комп'ютеризації, розвідки, спостереження та розвідки .

2. *Процедурна інтероперабельність*: включає стандартизацію військових процедур, доктрин та оперативних методик та дозволяє різним

військовим підрозділам діяти злагоджено, використовуючи єдині стандарти планування, проведення операцій, комунікації та логістики, що забезпечує спільне розуміння та узгодженість дій у багатонаціональних операціях.

3. *Лінгвістична інтероперабельність*: включає знання іноземних мов, необхідних для ефективної комунікації між військовими підрозділами різних країн, володіння англійською мовою, як основною мовою НАТО, є обов'язковим для офіцерів ЗСУ, які беруть участь у міжнародних операціях; забезпечує точність передачі команд, розуміння оперативних планів та координацію дій.

4. *Культурна інтероперабельність*: містить розуміння культурних особливостей, традицій та цінностей інших країн, що сприяє побудові довіри, взаємоповаги та ефективної взаємодії у багатонаціональних середовищах, а також допомагає уникати непорозумінь та конфліктів, забезпечуючи гармонійне співіснування та співпрацю.

5. *Ситуаційна обізнаність*: тактична підготовка спрямована на розвиток здатності офіцерів швидко оцінювати бойову обстановку, виявляти загрози та можливості, а також розуміти дії противника, що включає навчання методам збору та аналізу розвідувальної інформації, використання сучасних засобів спостереження та комунікації.

6. *Прийняття рішень у реальному часі*: навчання офіцерів методам швидкого та ефективного прийняття рішень у складних та динамічних умовах бойових дій, що досягається через впровадження симуляцій та рольових ігор, що моделюють реальні бойові ситуації, та використання алгоритмів прийняття рішень на основі аналізу великих даних.

7. *Координація дій та командна робота*: розвиток навичок координації дій між підрозділами та ефективної командної роботи, що включає навчання методам комунікації, управління ресурсами та підтримки взаємодії у складі багатонаціональних сил з використання стандартних процедур НАТО для забезпечення узгодженості дій.

8. *Гнучкість та адаптивність*: передбачає розвиток здатності офіцерів адаптуватися до змін бойової обстановки, враховувати непередбачувані фактори та вносити корективи у плани дій, що досягається через тренування у змінних умовах, навчання методам швидкого переоцінювання ситуації та прийняття нових рішень.

9. *Використання сучасних технологій*: інтеграція сучасних технологій у тактичну підготовку, що включає використання систем автоматизації управління, безпілотних літальних апаратів, засобів електронної розвідки та засобів кіберзахисту; офіцери навчаються застосуванню ці технологій для підвищення ефективності бойових дій та забезпечення інформаційної переваги.

10. *Міжнародна співпраця*: розвиток навичок взаємодії з військовими підрозділами інших країн у рамках спільних операцій та навчань, що включає вивчення мовних особливостей, стандартів та процедур, які використовуються у міжнародних силах, а також участь у спільних тренуваннях та обмінах досвідом [33].

Тактичний концепт у контексті системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є важливою складовою, яка сприяє підвищенню оперативної ефективності та готовності до виконання завдань як у воєнних, так і в багатонаціональних військових операціях; включає розробку, впровадження та вдосконалення методів і засобів навчання, що забезпечують військовослужбовцям здатність оперативно реагувати на зміни бойової обстановки, приймати обґрунтовані рішення та ефективно взаємодіяти з підрозділами інших країн.

Диверсифікаційний концепт у контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є стратегією, яку спрямовано на розширення спектру знань, навичок компетенцій та компетентностей необхідних для ефективного виконання службових обов'язків у різних умовах та середовищах. Диверсифікація освітнього процесу передбачає інтеграцію різноманітних методів, форм та змісту підготовки, що забезпечує гнучкість та адаптивність офіцерів до змінних вимог сучасного військового середовища.

Основними компонентами диверсифікаційного концепту є:

1. Різноманітність навчальних програм: диверсифікація програм, що передбачає включення різних дисциплін та курсів, охоплює широкий спектр тем, від військової стратегії та тактики до гуманітарних наук, технологій та мовної підготовки, що дозволяє офіцерам розвивати багатогранні знання та навички, необхідні для виконання складних завдань у різних контекстах.

2. Інтеграція міждисциплінарних знань: міждисциплінарний підхід, що забезпечує зв'язок між різними областями знань; вивчення іноземних мов може бути поєднано з курсами з міжнародних відносин, культурології та комунікації, що сприяє кращому розумінню глобальних процесів та підвищує ефективність міжнародної співпраці.

3. Гнучкі форми навчання: використання різноманітних форм навчання, таких як очні заняття, дистанційні курси, практичні тренінги та симуляції, що дозволяє адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб та обставин кожного офіцера.

4. Практико-орієнтоване навчання: включення практичних занять, що імітують реальні бойові ситуації та завдання, дозволяє офіцерам застосовувати теоретичні знання на практиці, що може включати рольові ігри, військові навчання, стажування та участь у спільних міжнародних операціях, забезпечує розвиток критичного мислення, швидкого прийняття рішень та адаптивності.

5. Постійне оновлення змісту навчання: регулярний перегляд та оновлення освітніх програм з урахуванням сучасних тенденцій, новітніх досліджень та змін у військовій сфері, що дозволяє забезпечувати актуальність знань та відповідність підготовки сучасним викликам та потребам.

6. Міжнародна співпраця та обмін досвідом: участь у міжнародних навчальних проектах, програмах, конференціях, семінарах та обмінах досвідом, що сприяє розширенню професійного кругозору офіцерів та інтеграції найкращих світових практик у навчальний процес та включає співпрацю з військовими академіями та навчальними закладами інших країн, участь у спільних наукових дослідженнях та проектах [55].

Семіотичний концепт професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є важливим конструктом, який структурує опанування знакових систем та процесів комунікації, що сприяє ефективному обміну інформацією в умовах військового стану та військової діяльності. Семіотика, як наука про знаки та символи, дозволяє офіцерам розуміти та інтерпретувати різні форми комунікації, що є критично важливим у багатонаціональних військових операціях.

Основними компонентами семіотичного концепту є:

1. *Вивчення військових знаків і символів*: знання та розуміння значення різноманітних військових знаків, символів та емблем, які використовуються для ідентифікації підрозділів, місць, обладнання та видів діяльності; включає розуміння національних і міжнародних військових символів, що сприяє кращій координації та взаємодії у спільних операціях.

2. *Кодова комунікація*: навчання методам створення, розшифрування та інтерпретації кодованих повідомлень шифрування та дешифрування, що є важливим для забезпечення безпеки та конфіденційності інформації.

3. *Невербальна комунікація*: знання невербальної комунікації, включаючи жести, міміку, пози тіла та інші невербальні знаки, є важливим аспектом семіотичної підготовки, що дозволяє офіцерам ефективно спілкуватися у ситуаціях, коли вербальна комунікація обмежена або неможлива.

4. *Культурні символи та знаки*: розуміння культурних особливостей і символів різних народів, що сприяє ефективній комунікації та співпраці у міжнародних військових операціях для уникнення непорозумінь та конфліктів.

5. *Використання сучасних засобів комунікації*: навчання використанню сучасних засобів комунікації, таких як цифрові платформи, соціальні медіа та мультимедійні ресурси, для передачі інформації та взаємодії у військових умовах, що включає розуміння знакових систем, які використовуються у цифрових комунікаціях [58].

Сутність Концепції полягає в осмисленні принципів, ідей, норм та правил покращення іншомовної підготовки у ЗВО/ВВНЗ, зокрема у Житомирському військовому інституті імені С.П. Корольова, Військовій академії (м.Одеса), Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного та створенні умов для підготовки та вдосконалення процесу формування професійної іншомовної компетентності військовослужбовців ЗСУ за стандартами НАТО, що включає в себе професійне спілкування в іншомовному професійному та академічному середовищі.

Концепція базується на нормативних документах Міністерства оборони України та положення щодо її вдосконалення у ЗСУ на 2021-2025 роки [11], а також Міністерства освіти і науки України, «Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти: вивчення, навчання, оцінювання», рамкових програмах з іноземних мов для покращення процесу професійної іншомовної підготовки військовослужбовців ЗСУ [14].

Уведення в дію Концепції дозволило оптимізувати освітній процес в умовах воєнного стану, спрямувати його на забезпечення фахових потреб військовослужбовців, забезпечити раціональне використання наявних ресурсів та підвищити ефективність іншомовної освіти у ВВНЗ/ЗВО України.

Мета Концепції полягає у створенні педагогічних (педагогічно-організаційних, інформаційно-технологічних, методичних, психологічних та реалізаційні соціальної інноватики) умов для формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ на основі використання міжнародного стандарту НАТО STANAG 6001 для оволодіння ними іноземними мовами у відповідності із сучасними потребами щодо збору, обміном інформацією між військовослужбовцями різних країн, розуміння способів життя і мислення інших людей, використання потенціалу інформаційних та комунікаційних технологій, розвитку ефективної міжнародної співпраці, а також адміністративних стандартів STANAG 2593 Ed. 2 / ATrainP-3 Ed. B, STANAG 1063 Ed. 22 / AXP-03 Ed., STANAG 2579 Ed. 1 /

ALingP-1, які стосуються освіти, навчання та лінгвістичного забезпечення військ.

Визначено поняття «професійна іншомовна компетентність офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО» як професійно значущої інтегративної якості особистості військовослужбовця, комплексу знань, умінь та навичок, досвіду, що дає змогу використання її в практичній військовій діяльності (у безпосередніх контактах з іноземними колегами), здійснення міжнародної діяльності по розв'язанню військово-професійних проблем (участь у міжнародних делегаціях, міжнародних програмах військової освіти, миротворчих місіях) та формується на основі набутих професійних компетенцій. Вона є результатом іншомовної освіти у ВВНЗ/ЗВО України та продовжує формуватись під час професійного становлення військового фахівця.

Виокремлено принципи навчання іноземних мов. Принципи навчання військовослужбовців є орієнтованими положеннями та нормами, що визначають організацію та проведення військово-дидактичного процесу; їх актуалізовано як загальні вказівки, правила та норми, виходячи із закономірностей навчання [66].

На основі сучасного досвіду військових конфліктів визначено, що організація та проведення навчання у ЗС повинно враховувати вимоги сучасної війни, рівень розвитку військової науки та техніки, театру бойових дій і особливостей функціонування психіки людини в екстремальних умовах.

Таким чином, основним принципом навчання офіцерів ЗСУ є *зв'язок навчання з військовою практикою*; принцип вказує на необхідність, щоб освітній процес відображав реальні вимоги та умови бойової діяльності; враховує не лише теоретичні знання, але і практичні навички, необхідні для ефективного виконання військових завдань; сприяє адаптації навчання до сучасних реалій військової сфери та підготовці військовослужбовців до ефективної дії в реальних бойових умовах.

Один з рушійних принципів освітнього процесу – *принцип мотивації навчально-пізнавальної діяльності* тих, хто навчається. Для того, щоб військовослужбовці активно включалися до навчально-пізнавальної діяльності, необхідно, щоб мета і зміст військової служби не тільки були внутрішньо прийняті ним, але й набули для нього особистісного смислу, викликали у нього позитивні переживання, намагання - прагнення та стали основою його навчально-пізнавальних дій й військово–професійної спрямованості [22].

Іншомовна підготовка є ваговою складовою професійної підготовки, адже в умовах повномасштабної війни не лише офіцерам, але й рядовим військовослужбовцям необхідно взаємодіяти з експертами НАТО як на брифінгах, так і на міжнародних військових навчаннях та тренуваннях. Наступним принципом навчання військовослужбовців у ВВНЗ/ЗВО є *принцип підлеглості та субординації* так як ефективна професійна іншомовна підготовка потребує розподілу військовослужбовців на різні навчальні групи за двома основними категоріями: 1) рядовий, сержантський та старшинський склад; 2) молодший, старший та вищий офіцерський склад для уникнення непорозумінь та ситуацій, що ускладнюють спілкування через наявність чи відсутність певного звання. Даний поділ дає можливість спілкування в рамках «рівний рівному», створює умови гармонійного розвитку у створеному іншомовному середовищі.

Враховуючи співпрацю ЗСУ з міжнародними організаціями, участь в міжнародних спільних навчаннях, особливо під час війни, необхідно застосовувати методичні принципи комунікативно-орієнтованого і професійно спрямованого навчання міжкультурному спілкуванню.

Зазначимо принципи, які відображають ключові аспекти викладання іноземних мов в контексті професійної підготовки офіцерів ЗСУ:

Принцип навчання іноземної мови у контексті діалогу культур: наголошує на важливості розуміння культурного контексту при вивченні мови, сприяє ефективному міжкультурному спілкуванню.

Принцип бікультурного комунікативного розвитку: заохочує розвиток комунікативних навичок в умовах іншомовного спілкування з урахуванням двох культур – власної та мови, яку вивчають.

Принцип розвитку комунікативно-мовної культури: включає в себе формування високого рівня володіння мовою та вміння використовувати її в різних сферах комунікації.

Принцип комунікативно-орієнтованого формування мовних навичок: спрямований на розвиток практичних мовних вмінь, необхідних для ефективного спілкування.

Принцип міждисциплінарної інтенсифікації навчального спілкування: заохочує використання різноманітних методів та підходів, які охоплюють не тільки мовні аспекти, але й інші аспекти професійної підготовки.

Принцип професійно-профільного напрямку іншомовного навчального спілкування: наголошує на використанні мови в контексті професійної діяльності, що сприяє формуванню специфічної мовної компетенції.

Принцип автентичності навчальних матеріалів: підкреслює важливість використання реальних та життєвих матеріалів для покращення практичних навичок [19].

Щодо педагогічної технології формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ, вказано на використання активних методів навчання, таких як комунікативно-інтерактивні, ігрові, контекстний метод, конструктивістські, що розширює підхід до процесу вивчення мови та враховує індивідуальні особливості слухачів.

Виокремлено принципи та аспекти вказують на комплексний підхід до навчання іноземних мов в контексті підготовки військовослужбовців та викладачів. Представлено зміст і особливості кожного з них:

Компетентнісний підхід: зосереджено на розвитку компетенцій, які дозволяють ефективно діяти у різних ситуаціях, використовуючи отримані знання, уміння та навички.

Культурологічний підхід розглядав освітній процес через призму культури, сприймаючи знання як невід'ємну частину культурного надбання суспільства [2]. Діяльнісний підхід акцентував увагу на активній участі військовослужбовців в освітньому процесі, орієнтуючись на їхню діяльність як основу пізнавальної активності, тим часом як особистісно-орієнтований підхід передбачав врахування індивідуальних особливостей кожного офіцера, зокрема його інтересів, здібностей і потреб, що сприяє створенню сприятливих умов для особистісного розвитку.

Професійна іншомовна підготовка офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є складним, цілеспрямованим процесом, заснованим на застосуванні низки концептів, принципів та підходів навчання, які забезпечують ефективність формування професійної іншомовної компетентності. Основні дидактичні та спеціальні принципи більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу, розвитку компетенцій та компетентностей.

Концепція професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є складовою концептуальної підсистеми в контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та включає в себе ряд концептів та ключових елементів, що сприяють реалізації загальної концепції навчання.

3.3. Розроблення, обґрунтування та проєктування моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

Світова потреба в мирі, безпеці та волі народів на самовизначення та підготовку відповідного кадрового потенціалу для забезпечення обороноздатності, соціальних гарантій, правового захисту недоторканості та територіальної цілісності суверенітетів є ключовою проблематикою у контексті моделі міжнародної безпеки. Аспект набуває особливого значення для країн, що прагнуть стати членами НАТО та ЄС, оскільки вони зобов'язані відповідати високим стандартам безпеки та захисту прав людини.

Першочерговим завданням є розвиток кадрового потенціалу в сфері оборони та національної безпеки, що охоплює не лише зміцнення військових структур, а й покращення цивільних служб безпеки, поліції та інших важливих суб'єктів правопорядку. Зокрема, необхідно посилити процеси набору, навчання та підготовки військових та цивільних кадрів, забезпечуючи їм відповідні знання та навички для ефективного реагування на сучасні загрози безпеці.

Актуальною проблемою сьогодення є підтримка територіальної цілісності та суверенітету країн, тому міжнародна спільнота має активно протидіяти будь-яким спробам агресії та інтервенції ззовні, забезпечуючи захист територіальних кордонів та політичної незалежності країн.

Відповідно до високих стандартів міжнародної безпеки, країни мають працювати над розвитком кадрового потенціалу, забезпеченням соціальних гарантій та захисту прав людини, а також захистом територіальної цілісності та суверенітету, що сприятиме зміцненню стабільності та миру як на регіональному, так і на глобальному рівнях.

Соціальне замовлення на підготовку офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО у галузі воєнних наук, національної безпеки та безпеки державного кордону визначає важливість підготовки кваліфікованих кадрів для захисту територіальної цілісності та суверенітету України в умовах сучасних загроз та викликів.

З урахуванням збільшення амбіцій України щодо інтеграції до європейських та атлантичних структур безпеки, а також з огляду на постійну загрозу агресивних та військових дій з боку сусідніх країн, особливо держави-агресора, соціальне замовлення на підготовку офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО набуває першочергового значення.

Розглянуто систему професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, яка є комплексною структурою, що включає підсистеми з методологічними, організаційними та практичними компонентами, спрямованими на формування високого рівня професійної іншомовної

компетентності військовослужбовців. Вона також базується на європейських та міжнародних стандартах, орієнтуючись на забезпечення ефективної комунікації, професійної мобільності та взаємодії в багатонаціональних професійних військових середовищах.

Система професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО – більш детальне і практично орієнтоване втілення моделі, яка включає конкретні механізми, процедури, інструменти та ресурси, необхідні для реалізації моделі на практиці. Система визначає не лише загальні принципи, але й конкретні кроки та методи, що забезпечують ефективну реалізацію освітнього процесу.

Модель системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включає в себе наступні підсистеми: концептуальну, цільову, методологічну, процесуально-змістову, організаційно-методичну, матеріально-технічного регулювання, кондиційну, програмно-інструментальну та результативну (рис. 3.1).

Концепція професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включає в себе ряд концептів та ключових елементів, що сприяють реалізації загальної концепції навчання.

Світова потреба Миру, Безпеки та Волі народів на самовизначення та підготовку відповідного кадрового потенціалу забезпечення оборони соціальних гарантій правового захисту недоторканості та територіальної цілісності суверенітетів членів та кандидатів у члени НАТО та ЄС

Соціальне замовлення на підготовку офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО
25 Восни науки, національна безпека, безпека державного кордону

КОНЦЕПЦІЯ професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

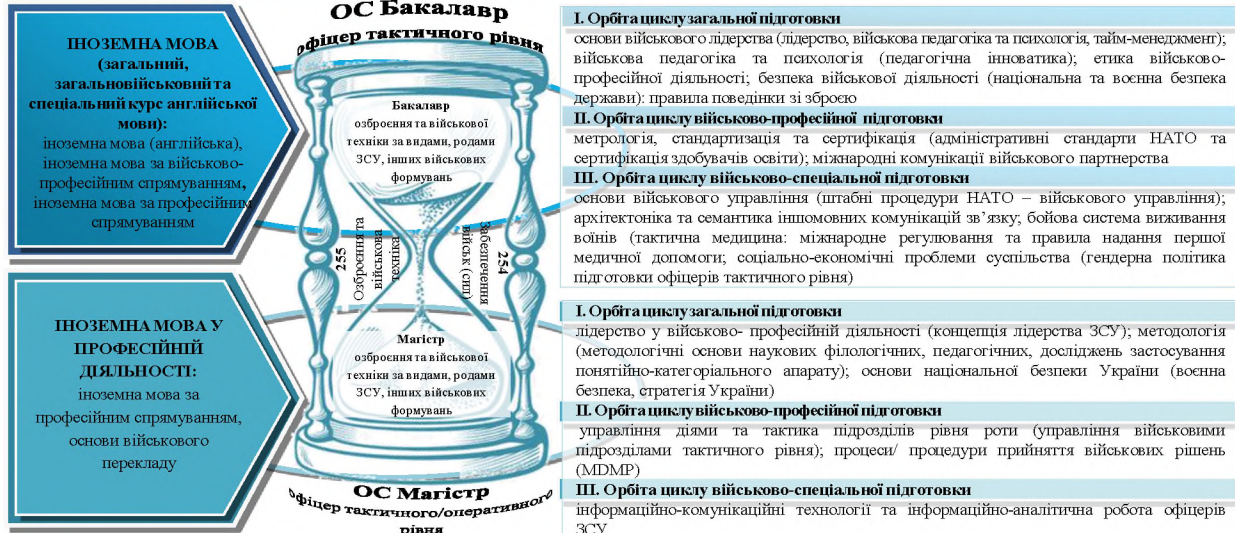
МЕТА концептуально-стратегічна:
обґрунтування та нарощення практичної методології функціональної універсалізації стандартів НАТО у розвитку теорії і методики професійної підготовки офіцерів ЗСУ тактичного та оперативного рівнів

МЕТА дослідження:
✓ обґрунтування теоретичних і методичних засад системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО,
✓ розроблення й експериментальна перевірка ефективності її моделі та методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу.

Методологічні підходи		Білінгвальний підхід
<p>дослідження:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ загальні (аксіологічний, триангуляції, інтерпретаційний, критичний); ✓ у сфері освіти, науки й інноватики (активізації наукового пізнання, компаративний, інтегративний, феноменологічний та інноваційний); ✓ соціальних та поведінкових наук (квалітологічний, лонгitudний) 	<p>навчально-науково-пізнавальної діяльності:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ традиційні (культурологічний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, компетентнісний, системний); ✓ інноваційні (парадигмальний, синергетичний, професійно-комунікативний, інтегративний); ✓ організації освітнього процесу (кореляційний та якісний) 	<p>організації професійної іншомовної підготовки та неперервного навчання англійською мовою:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ вивчення мови (структурно-лінгвістичний, текстологічний, когнітивний, семіотичний); ✓ специфіка цільової іншомовної підготовки (аудіолінгвістичний, ситуаційно-функціональний, граматико-трансформативний, інтерактивний, апроксимально-аналітичний, інтегративний)
		<ul style="list-style-type: none"> ✓ паралельне навчання; ✓ загальні підходи комунікативного, інтерактивного та експериментального навчання; ✓ симбіоз ресурсозабезпечення; ✓ інтеграція мов у дисциплінах; ✓ міжкультурні іншомовні, когнітивні та комунікативні компетентності шанобливого ставлення до мовленевої полкультурності.

Принципи професійної іншомовної підготовки:

- ✓ дидактики (наочності, міцності знань, усвідомлення, науковості, активності, індивідуалізації, міжпредметної інтеграції, наукової новизни, професійної спрямованості змісту й методів навчання);
- ✓ методики навчання (комунікативності, інтерактивності, автентичності, домінуючої ролі вправ, синергії навчання, збереження материнської мови, мінімізації негативного впливу на здоров'я, інтеграції та диференціації, розвитку комунікативно-мовленевої культури, бікультурного комунікативного розвитку, професійної профілізації для іншомовних середовищ зайнятості)

- наукового пізнання:** теоретично-пошуковий, аналітичний, методологічний, концептуально-стратегічний, функціонально-методичний – праксеологічний
- впровадження системи та методики організації:** пропедевтичний, діагностувальний, планувальний, апробаційний, моніторинговий та релевантний
- дослідження:** мотиваційний, коригувальний констатувальний (аудиторський), моделюючий формувальний

Концептуальна підсистема

Цільова підсистема

Методологічна підсистема

Процесуально-змістова підсистема

Е
Т
А
П
И

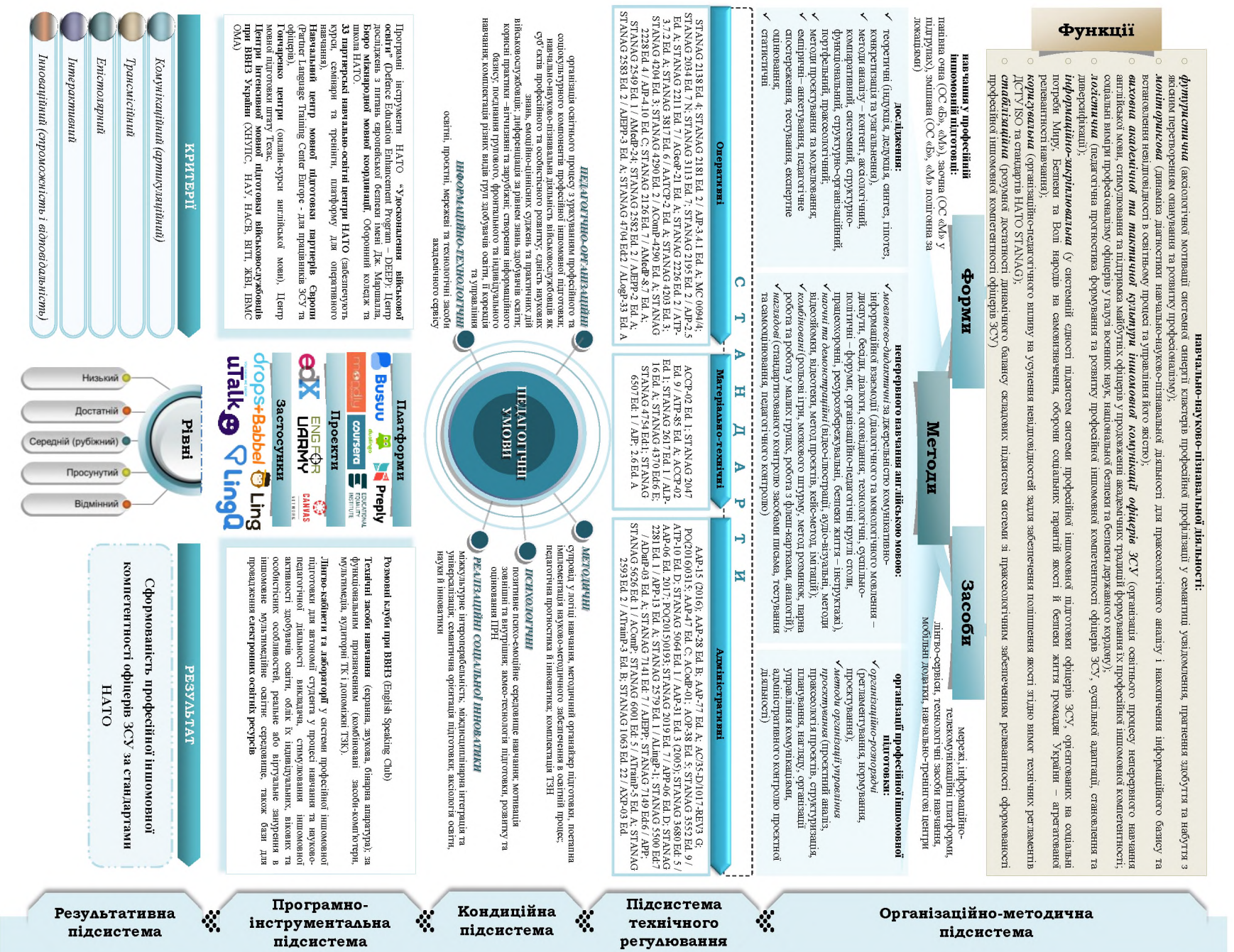

Рис. 3.1. Модель системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

стандартами НАТО

Функції

- **фундування** (академічної мотивації системної освіти) керівників професійної підготовки у семантиці усвідомлення, прагнення збудити та набуття з життям переважанням орієнтування та розвинути професіоналізму);
- **розвиток** (динаміка діяльності навчально-науково-інноваційної діяльності для професіоналітного аналізу і накопичення інформаційного банку та моніторингова діяльність у освітньому процесі та управління його якістю);
- **виповнення академічної та тактичної кваліфікації іншомовної комунікативної офіцерів ЗСУ** (організація освітнього процесу; нагромадження навчання; використання невідповідності в освітньому процесі та управління його якістю);
- **аналітична** мова, спонукування та підтримка кваліфікації офіцерів у продовженні академічних та тактичних формування їх професійної іншомовної компетентності; соціальні умови професіоналізму, офіцерів у галузі воєнних наук, надісланих безпечки та безпеки державного кордону);
- **логістичні** (сприяти прогнозування формування та розвитку професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ; суцільної адаптації, становлення та диференціації);
- **інформаційно-закупівельна** (у системній єдності підсистем системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, орієнтованих на соціальні потреби Милу, Безпечки та Вош народів на самовизначення, оборони соціальних гарантії якості й безпеки життя громадян України – апретивальної релевантності навчання);
- **корупційна** (організаційно-педагогічного впливу на утворення невідповідностей, задія забезпечення поліпшення якості стійко якою технічних регламентів СЛС);
- **ІСЛС/ISO** та стандарти НАТО STANAG);
- **підтримка** (професійної компетентності офіцерів ЗСУ)

Форми

Методи

Засоби

навчання у професійній іншомовній підготовці (ОС «Ф», «А»), заочна (ОС «А») у підруках), змішана (ОС «Ф», «А») поглиблена за лекціями)

досягнення:

- ✓ теоретичні (індухція, дедукція, синтез, титотез, конкретизація та узагальнення),
- ✓ методи аналізу – контент, акологічний, компаративний, системний, структурно-функціональний, структурно-організаційний, порівняльний, прагматичний;
- ✓ методи прослукування та моделювання;
- ✓ експериментування, педагогічне спостереження, тестування, експериментування;
- ✓ стандартні;

нагромадження навчання англійською мовою:

- ✓ **моделювання-діяльності** за допомогою комунікативно-інформаційної взаємодії (диалогічного та монологічного мовлення – діалогічне, фемілі, оповідання; технікологічні, суцільно-політичні – форуми, організаційно-педагогічні круглі столи, практикорона, ресурсорезервуари, безпеки життя – інструментарій);
- ✓ **якщо ти демонструєш** (відео-лістинг, аудіо-лістинг, методи відеоаналізу, відеотекст, методі презентації, кейс-метод, діалогі);
- ✓ **коалітивні** (розмови) при мовному діалозі, методі розмовки, парна робота та робота у малих групах, робота з френч-фривалди, аналітич; **лістинг** (стандарту) незалежно контролюю засобами писемка, тестування та самоконтролювання; педагогічного контролю)

СТАНДАРТИ

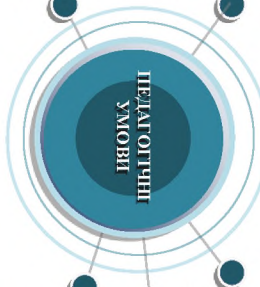
Освітній стандарт	Матеріально-технічні	Адміністративні
STANAG 2138 Ed. 4, STANAG 2181 Ed. 2 / ADP-3.1 Ed. 4, MC 0094/4, STANAG 2044 Ed. 7, N, STANAG 3113 Ed. 7, STANAG 2195 Ed. 2 / ADP-2.5 Ed. 4, STANAG 2211 Ed. 7 / ADEP-21 Ed. 4, STANAG 2226 Ed. 2 / ADP-3.1.7 Ed. 4, STANAG 3817 Ed. 6 / ADEP-2 Ed. 4, STANAG 4203 Ed. 3, STANAG 4204 Ed. 6 / STANAG 4290 Ed. 2 / ADEP-4290 Ed. 4, STANAG 2228 Ed. 4 / ADEP-410 Ed. 4, STANAG 2126 Ed. 7 / ADEP-8.7 Ed. 4, STANAG 2549 Ed. 1 / ADEP-24, STANAG 2582 Ed. 2 / ADEP-5 Ed. 4, STANAG 2583 Ed. 2 / ADEP-3 Ed. 4, STANAG 4704 Ed. 2 / ADEP-33 Ed. 4	АССР-02 Ed. 1; STANAG 2047 Ed. 9 / ADEP-85 Ed. 4, АССР-02 Ed. 1; STANAG 2617 Ed. 1 / ADEP-16 Ed. 4, STANAG 4707 Ed. 4; STANAG 4754 Ed. 1; STANAG 6507 Ed. 1 / ADEP-2, 6 Ed. 4	АДР-15 (2016); АДР-28 Ed. B; АДР-27 Ed. A; АСР3-D/1017-REV3 G; РС020 (6/015); АДР-47 Ed. C; АСР04-01; АОР-38 Ed. 5; STANAG 3532 Ed. 9 / ADEP-10 Ed. D; STANAG 5064 Ed. 1 / АДР-31 Ed. 3 (2005); STANAG 3689 Ed. 5 / АДР-06 Ed. 2017; РС020150193; STANAG 2019 Ed. 7 / АДР-06 Ed. D; STANAG 2281 Ed. 1 / АДР-13 Ed. A; STANAG 2279 Ed. 1 / АДР04-1; STANAG 5500 Ed. 7 / АДР04-08 Ed. A; STANAG 7141 Ed. 7 / АДР04-1; STANAG 5149 Ed. 6 / АДР / STANAG 5626 Ed. 1 / АС04P; STANAG 6001 Ed. 5 / АДР04-5 Ed. A; STANAG 2593 Ed. 2 / АДР04-3 Ed. B; STANAG 1063 Ed. 227 / АДР-03 Ed.

ПЕДАГОГІЧНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ

організація освітнього процесу з урахуванням професійного та освітньо-структурного компонента професійної іншомовної підготовки; навчально-науково-інноваційна діяльність викладачів/зубовчителів як суб'єктів професійного та освітнього розвитку; співрбі наукових знань, емоційно-ціннісних службень та практичних дій; викладачів/зубовчителів, диференційні за рівнем знань/зубовчителів освіти; курсів практичної діяльності та зарученні; створення інформаційного банку; послання групового, фронтального та індивідуального навчання; комплексний рівень впливу груп/зубовчителів освіти, її корекція та управління

ІНФРАСТРУКТУРНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ

освітні, проєкційні, мережні та технікологічні засоби академічного середня;

МЕТОДИЧНІ

структура у логіці навчання. Методичний організацій підготовка, писемна інфраструктура; нагромадження науково-методичного забезпечення в освітній процес; педагогічна пролонгаска й інноваційні; комплексність ТЗН

ІННОВАЦІЙНІ

посилення пошко-емоційне середовище навчання; мотивація зовнішній та внутрішній; знано-технологічна підготовка; розвитку та опінованія ПРН

ІНФРАСТРУКТУРНІ

міжкультурне інтегрування, міжцивільність; міжцивільність інтеграція та універсальність; семантична орієнтація підготовляє; асכולогія освіти; науки й інноваційні

Платформи

- Buzzu
- solventa
- Preply

Проекти

- EDX
- ENIGMA
- ENERGY
- САНІА

Застосування

- drops+babel
- Ling
- iTalk
- Q Lingo

КРИТЕРІЇ

- **Комунікативний (артикуляційний)**
- **Транскрипційний**
- **Експлозівний**
- **Імпрегративний**
- **Інноваційний (спроможність і відновальність)**

РЕЗУЛЬТАТ

Сформованість професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

Програмно-інструментальна підсистема

Кондиційна підсистема

Підсистема технічного регулювання

Організаційно-методична підсистема

Результативна підсистема

Системно-методологічний концепт передбачав цілісне бачення освітнього процесу, визначаючи цілі, структуру та методологію; базується на інтегрованому підході до процесу навчання, який розглядає підготовку офіцерів як складну систему із взаємодіючими елементами; передбачає розгляд підготовки офіцерів не лише як навчання з окремих предметів, але і як цілісний процес, в якому взаємодіють різні аспекти, включаючи культурні, соціальні, технологічні та стратегічні аспекти та спрямований на створення системи навчання, яка б дозволяла максимально ефективно підготувати офіцерів ЗСУ до викликів сучасного світу, забезпечуючи їхню готовність до дії в складних умовах. Матетичний концепт професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ сприяв визначенню підходів і принципів, методів, прийомів організаційно-освітнього процесу засвоєння іншомовних знань та навичок, компетенцій і компетентностей; включає використання активних методів навчання, таких як рольові ігри, моделювання та дискусії, а також інтерактивних технологій, включаючи мультимедійні засоби і навчальні платформи. Квалітологічний концепт забезпечував високу якість організації навчання через моніторинг, оцінювання та відповідність професійної іншомовної підготовки стандартам НАТО. Епістемологічний концепт професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО фокусувався на теоретичних основах формування мовних компетенцій, необхідних для військової комунікації та включав визначення природи мовного знання, зокрема граматики, лексики та культурних аспектів, у контексті якого розглянуто теорії мовного навчання, такі як комунікативна методика. Інформаційно-технологічний концепт включає використання сучасних технологій, таких як онлайн-ресурси, мультимедійні засоби та системи управління підготовкою військовослужбовців згідно стандартів Північноатлантичного альянсу. Інтєроперабельний концепт актуалізував важливість гармонізації програм до міжнародних стандартів та процедур сертифікації, забезпечуючи сумісність навчання з вимогами НАТО. Тактичний концепт фокусувався на практичному застосуванні знань у реальних військових умовах через тренінги, симуляції та участь у міжнародних місіях.

Диверсифікаційний концепт сприяв різноманітності методів навчання, враховуючи індивідуальні потреби військовослужбовців та мультикультурний контекст. Семіотичний концепт надавав інструменти для розуміння і використання знакових систем в професійному контексті, що сприяло підвищенню ефективності комунікації, розвитку міжкультурних компетенцій і покращенню професійної підготовки, що є критично важливим для успішної діяльності військовослужбовців в умовах глобалізації та міжнародного співробітництва.

Цільова підсистема моделі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включає в себе концептуально-стратегічну та мету дослідження.

Концептуально-стратегічна мета дослідження полягає в обґрунтуванні та нарощенні практичної методології функціональної універсалізації стандартів НАТО для розвитку теорії і методики професійної підготовки офіцерів ЗСУ тактичного та оперативного рівнів та включає кілька основних завдань: уніфікація стандартів, встановлення єдиних стандартів підготовки офіцерів, які відповідають вимогам НАТО; забезпечення взаємозамінності та ефективної координацію між підрозділами ЗСУ та військовими силами країн-членів НАТО; розробка нових методик навчання, інтеграція передових методик навчання та тренувань, які використовуються НАТО для підвищення рівня професійної підготовки українських офіцерів; підвищення рівня професіоналізму, забезпечення високого рівня теоретичної і практичної підготовки офіцерів; зміцнення обороноздатності, підвищення боєздатності ЗСУ через інтеграцію з євроатлантичною безпековою системою, що включає спільні навчання, тренування та обмін досвідом; підготовка до сумісних операцій, підготовка офіцерів ЗСУ до участі у спільних військових операціях разом з силами НАТО; забезпечення сумісності у питаннях командування, зв'язку та логістики; створення ефективної системи навчання, впровадження системного підходу до навчання, який враховує як теоретичні аспекти, так і практичні навички, необхідні для виконання бойових завдань у сучасних

умовах. Концептуально-стратегічну мету спрямовано на створення сучасної, ефективної та взаємодіючої з міжнародними партнерами систем професійної підготовки офіцерів, яка здатна забезпечити вимоги національної безпеки України у відповідності до стандартів НАТО.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і методичних засад системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, а також розроблення й експериментальна перевірка ефективності її моделі та методики організації неперервного навчання англійської мови з метою забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу.

Методологічна підсистема моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включає методологічні підходи дослідження, методологічні підходи навчально-науково-пізнавальної діяльності, методологічні підходи організації професійної іншомовної підготовки та неперервного навчання англійською мовою та методичні принципи навчання.

Виокремлено загальні та спеціалізовані підходи, що забезпечують комплексний аналіз та розробку системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Серед загальних методологічних підходів виділено аксіологічний, що передбачає розгляд ціннісних аспектів, які визначають мету, зміст і методи навчання іноземної мови в професійному середовищі. Одним із ключових аспектів є професійна іншомовна компетентність, яка передбачає розвиток мовних навичок, що відповідають конкретним професійним вимогам і стандартам та включає не лише розуміння термінології, але й навички ефективного спілкування в межах професійної діяльності та здатність до міжкультурної комунікації.

Іншим ціннісним аспектом є культурна компетентність, яка сприяє формуванню розуміння та поваги до культурних особливостей інших народів, що є невід'ємною частиною професійної взаємодії на міжнародному рівні.

У даному контексті вивчення традицій, норм і цінностей інших культур стає необхідним для забезпечення успішної комунікації та співпраці.

Етичні цінності також відіграють важливу роль в процесі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, адже етична свідомість та відповідальність в професійній діяльності включає дотримання професійної етики, правових норм і стандартів взаємодії з побратимами, командирами та представниками міжнародної спільноти, що сприяє формуванню фахівців, які діють відповідально та етично в різних професійних ситуаціях.

Інноваційність і креативність є ще одним важливим ціннісним аспектом, що передбачає розвиток здатності до творчого підходу у використанні мови, що включає застосування інноваційних методів навчання та практик, які сприяють ефективному засвоєнню матеріалу і вирішенню професійних завдань.

Соціальна відповідальність також є невід'ємною складовою професійної іншомовної компетентності, адже формування розуміння актуальності соціальної відповідальності та інтеграції знань у вирішення глобальних і локальних проблем включає волонтерську діяльність, підтримку соціально значущих проектів та ініціатив. Це сприяє формуванню фахівців, які не лише володіють високим рівнем мовної компетенції, а й є відповідальними, культурно обізнаними та творчими особистостями.

У контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ підхід триангуляції був важливим методологічним інструментом, що дозволяв підвищити надійність і валідність освітнього процесу. Використання різних методів і джерел даних у цьому контексті сприяло комплексному та всебічному розвитку мовних і професійних навичок офіцерів. Основні форми триангуляції застосовано в освітньому процесі – методологічна, теоретична, джерельна та аналітична триангуляція.

Методологічною триангуляцією в професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ передбачено застосування різних методів навчання, таких як традиційні лекції, інтерактивні семінари, рольові ігри, симуляції та практичні тренінги. Комбінування методів дозволяє не лише забезпечити високий рівень

засвоєння мовних навичок, а й розвивати здатність до ефективного спілкування в міжкультурному середовищі та вирішення ситуаційних завдань.

Теоретична триангуляція включала використання теоретичних підходів до навчання, таких як комунікативний підхід, інтегративний підхід, метод проектів та контекстно-орієнтований підхід. Застосування різних теорій навчання дозволило методику професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, що відповідає різним аспектам професійної діяльності офіцерів, включаючи військову термінологію, стратегічне мислення та міжкультурну комунікацію.

Джерельна триангуляція вимагала використання різних джерел інформації для навчання, включала використання наукових статей, навчальних посібників, відеоматеріалів, онлайн-ресурсів, а також залучення експертів з різних країн для проведення лекцій і семінарів, що дозволило офіцерам отримувати інформацію з вихідних джерел і збагачувало практичний досвід та розширювало горизонти професійної підготовки.

Аналітична триангуляція передбачала залучення різних фахівців і викладачів для аналізу результатів навчання та оцінки ефективності професійної іншомовної підготовки, що включало спільну роботу педагогів, психологів, військових експертів і методистів для аналізу даних, отриманих під час навчальних занять, тестів і практичних вправ, що сприяло розумінню, тлумаченню та цільовому застосуванню об'єктивності оцінювання та підвищенню якості освітнього процесу [67].

Інтерпретаційний підхід у контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил ЗСУ за стандартами НАТО був важливим методологічним інструментом, який дозволяв забезпечити високу якість навчання та адаптацію до міжнародних вимог, що сприяло розумінню тлумачення та застосування мовного матеріалу в конкретних професійних ситуаціях, що відповідають стандартам і практикам НАТО.

Основні аспекти інтерпретаційного підходу включали:

1) контекстуалізацію навчання – передбачає навчання мови в контексті реальних професійних ситуацій, з якими можуть стикатися офіцери ЗСУ під час служби в міжнародних місіях або в рамках співпраці з партнерами з країн НАТО; включає вивчення військової термінології, процедур, стандартів оперативного планування та комунікаційних протоколів;

2) розвиток критичного мислення – офіцери опановують не лише використання мовних засобів, спонукає до інтерпретації та оцінюванню інформації, що надходить різними мовами та сприяє кращому розумінню контексту і прийняттю обґрунтованих рішень у складних ситуаціях;

3) інтерактивні методи навчання – використання методів, що включають активну взаємодію, такі як рольові ігри, симуляції, обговорення реальних кейсів і ситуацій, сприяє кращому засвоєнню матеріалу, що дозволяє офіцерам відпрацьовувати навички спілкування і співпраці в умовах, максимально наближених до реальних;

4) міжкультурну компетентність – враховує важливість міжкультурного розуміння і толерантності, культурні відмінності, що є критично важливим у багатонаціональному середовищі НАТО, допомагає уникати непорозумінь і покращує ефективність міжнародної співпраці;

5) постійне оцінювання і корекція – передбачає регулярне оцінювання мовних навичок і професійної компетентності, з метою ідентифікації сильних і слабких сторін, а також внесення коректив у навчальні програми, що дозволяє підтримувати високий рівень підготовки відповідно до змінних вимог і стандартів НАТО [17].

Критичний підхід в системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є важливою складовою, що забезпечує глибоке розуміння і вміння аналізувати не лише мовний матеріал, але й контекст, у якому цей матеріал використовується, а також дозволяє офіцерам не просто вивчати іноземну мову, а й критично осмислювати інформацію, що надходить, а також приймати обґрунтовані рішення у складних ситуаціях.

Виокремлені основні компоненти критичного підходу включають:

1) аналіз контексту – розуміння та аналіз контексту, у якому відбувається спілкування, що включає вивчення політичних, соціальних, культурних і військових аспектів ситуацій, що можуть виникнути в межах діяльності НАТО; дозволяє краще розуміти специфіку комунікації та приймати рішення, які враховують всі наявні обставини;

2) сумнів у прийнятих нормах і стереотипах – передбачає розвиток уміння сумніватися в загальноприйнятих нормах, стереотипах, аналізувати інформацію з позицій об'єктивності та відкритості, що дозволяє уникати упередженості і забезпечує більш глибоке розуміння ситуацій;

3) оцінка джерел інформації – включає розвиток навичок оцінки надійності та достовірності інформації, вміння аналізувати джерела інформації, визначати їхню достовірність і відповідність стандартам, що особливо важливо при роботі з міжнародними документами та інформаційними ресурсами НАТО.

4) розвиток критичного мислення – використання методів критичного мислення для аналізу і вирішення проблем, що включає вивчення методів аргументації, прийняття рішень, а також розвитку здатності до системного і логічного мислення та сприяє формуванню навичок, необхідних для ефективної діяльності в багатонаціональному середовищі;

5) міжкультурна рефлексія – передбачає розвиток міжкультурної рефлексії, що дозволяє офіцерам краще розуміти і оцінювати культурні відмінності та допомагає уникати непорозумінь і конфліктів у міжкультурному спілкуванні, що є критично важливим при взаємодії з представниками інших країн-членів НАТО;

6) інтеграція з практикою – передбачає інтеграцію теоретичних знань з практичними навичками, що включає проведення дискусій, аналіз кейсів, симуляційних вправ та рольових ігор та дозволяє офіцерам застосовувати критичне мислення в реальних ситуаціях, максимально наближених до умов служби [1].

У дослідженні використано підхід активізації наукового пізнання, що є важливим методологічним інструментом сфери освіти, науки й інноватики,

який спрямовано на розвиток навичок дослідження, критичного мислення і творчої активності; акцентує увагу на залученні офіцерів до активного процесу пізнання, коли здобувачі освіти/слухачі не лише пасивно отримують знання, а й активно беруть участь у науково-дослідницькій діяльності.

Уточнено ключові компоненти підходу активізації наукового пізнання, які включають:

- інтерактивне навчання: використання інтерактивних методів навчання, таких як дискусії, семінари, групові проекти, рольові ігри та симуляції; сприяє активній участі офіцерів в освітньому процесі, стимулює їх до критичного осмислення матеріалу і обговорення наукових питань;

- науково-дослідницька діяльність: залучення офіцерів до проведення наукових досліджень, написання наукових статей і участі у конференціях, що розвиває їхні навички в аналізі, синтезі та оцінці інформації, а також формує вміння презентувати свої дослідження і захищати їх перед науковою спільнотою;

- проблемно-орієнтоване навчання: використання методів навчання, що базуються на реальних проблемах і ситуаціях, коли офіцери працюють над вирішенням конкретних завдань, що сприяє розвитку навичок критичного мислення, аналізу та прийняття рішень, що допомагає їм краще розуміти реальні умови служби і вимоги НАТО;

- міждисциплінарний підхід: залучення знань і методів з різних наукових дисциплін для вирішення складних проблем, що сприяє формуванню комплексного розуміння досліджуваних питань і розвиває здатність до інтеграції знань з різних галузей;

- кооперативне навчання: стимулювання співпраці між офіцерами під час виконання навчальних і дослідницьких завдань, що розвиває навички командної роботи, обміну знаннями і взаємної підтримки, що є важливим для ефективної служби в умовах міжнародної співпраці в рамках НАТО;

- рефлексивне навчання: заохочення офіцерів до рефлексії над власним навчальним досвідом, аналізу власних помилок і досягнень, що сприяє

розвитку самосвідомості, самоконтролю і вміння самостійно планувати подальше навчання і професійний розвиток.

Компаративний підхід – важливий інструмент для розуміння мовних і культурних особливостей, що критично важливо для успішної міжкультурної комунікації та виконання службових обов'язків на міжнародному рівні; дозволяв систематично порівнювати мовні структури, культурні норми, професійну термінологію та мовленнєві стратегії, що сприяло розвитку міжкультурної компетенції та підвищенню ефективності освітнього процесу.

Перший етап реалізації компаративного підходу включав визначення об'єктів порівняння, якою у випадку іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ культури країн-членів НАТО застосовано англійську мову. Формулювання критеріїв порівняння було наступним кроком, обрано чіткі параметри, за якими проводилися порівняння, такі як граматичні структури, лексичні особливості, соціальні норми, етикет, цінності та переконання.

Збір даних здійснювався за допомогою кількісних та якісних методів, таких як аналіз документів, опитування, інтерв'ю та етнографічні дослідження, що дозволило отримати повну й об'єктивну інформацію про об'єкти порівняння. У подальшому здійснено детальний аналіз зібраних даних з метою виявлення подібностей та відмінностей між мовами та культурами, важливим було також врахування контексту, в якому існували об'єкти, оскільки це суттєво впливало на результати.

На етапі інтерпретації результатів аналізу здійснено висновки щодо закономірностей і тенденцій, які виявлено. Для оцінювання офіцерів ЗСУ це включало висновки щодо ефективності різних мовленнєвих стратегій в міжнародних місіях або під час спільних навчань з військовими підрозділами інших країн. На основі отриманих результатів формулювалися рекомендації щодо покращення мовної підготовки та міжкультурної комунікації, які могли включати пропозиції щодо вдосконалення навчальних програм, впровадження інтерактивних вправ, рольових ігор, дискусій і дебатів.

Практичне застосування компаративного підходу до іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включало порівняння мовних структур, що дозволяло офіцерам уникнути типових помилок і підвищити рівень мовної компетенції. Вивчення культурних відмінностей сприяло кращій адаптації до міжкультурного середовища і ефективному комунікуванню з представниками інших культур, що було особливо важливим під час участі в міжнародних операціях та місіях. Аналіз професійної термінології та мовленнєвих стратегій забезпечував необхідні комунікативні навички офіцерів для успішної професійної діяльності в міжнародному контексті [50].

Інтегративний підхід у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є ключовим інструментом для поєднання видів навчання (проблемно-орієнтоване, програмоване, комп'ютерне, адаптоване) з метою досягнення високого рівня професійної іншомовної компетентності ; передбачає інтеграцію мовних навичок (читання, письмо, аудіювання, говоріння), соціокультурних знань та професійної підготовки в цілісний неперервний освітній процес, що забезпечує більш ефективне засвоєння матеріалу і забезпечує сформованість офіцерів іншомовних компетентностей для виконання професійно-службових завдань згідно визначень у міжнародному контексті мети взаємодії.

Основні етапи реалізації інтегративного підходу включають встановлення чітких цілей навчання, розробку відповідних навчальних матеріалів, використання інтерактивних методів навчання, таких як рольові ігри, симуляції та дискусії, а також регулярну оцінку та зворотний зв'язок; сприяє активній участі військовослужбовців в освітньому процесі, розвитку критичного мислення та вирішенню реальних завдань, з якими вони можуть стикнутися у професійній діяльності.

Практичне застосування інтегративного підходу дозволяє офіцерам ЗСУ отримувати глибокі знання та навички, компетенції та компетентності які безпосередньо пов'язано з професійною діяльністю, краще розуміти культурні особливості країн-партнерів та ефективно комунікувати в іншомовному

середовищі; ефективний засіб підвищення рівня підготовки офіцерів та їхньої компетентності для виконання службових обов'язків на міжнародному рівні, що є важливим фактором успішної діяльності ЗСУ на світовій арені.

Феноменологічний підхід в системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО передбачав глибоке занурення в суб'єктивний досвід учасників навчання та їх сприйняття освітнього процесу; мета застосування полягала в тому, щоб організувати навчання як цілісний процес, що відповідає індивідуальним потребам і професійним викликам офіцерів; акцентував увагу на суб'єктивному попередньому досвіді офіцерів під час вивчення іноземних мов, що передбачало детальне вивчення того, як офіцери сприймають освітній процес, які труднощі вони відчують, і як їх особистий досвід впливає на результативність навчання; вивчав мовний досвід офіцерів у контексті та військової діяльності, тобто, мовні навички оцінювалися не лише з точки зору граматики та словникового запасу, а й у контексті специфічних термінів, культурних особливостей і комунікаційних ситуацій, з якими офіцери стикаються під час міжнародних місій; інтенційність досвіду є важливою складовою феноменологічного підходу, яка передбачала дослідження того, на які аспекти мовного навчання офіцери зосереджують свою увагу і як ці аспекти відповідають їхнім професійним завданням [35].

Дослідження інтерпретацій та переживань офіцерів було важливою частиною підходу, що включало вивчення інтерпретацій мовних та культурних переживань та їх переконань і ставлень до ефективності у спільних навчаннях та міжнародних місіях дома.

Феноменологічний підхід сприяв вияву підтримці самопізнання, що передбачало створення умов для рефлексії над власними мовними здібностями та культурними знаннями та дозволяло краще усвідомлювати власні сильні та слабкі сторони і підвищували загальну ефективність навчання; забезпечив підтримку автономії індивіда, що включало надання офіцерам можливостей для вибору напрямків навчання, тем для дослідження та практичних вправ, які відповідають їхнім професійним цілям і інтересам.

Інноваційний підхід до професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО передбачав впровадження нових методик, методів і стандартів, що покращили ефективність освітнього процесу. Сучасні інноваційні технології, ІКТ із застосуванням інтерактивних платформ, мобільних додатків та онлайн-курсів, забезпечили гнучкий доступ до навчальних матеріалів і створили динамічне середовище для навчання. Персоналізоване навчання, що використовувало адаптивні програми, дозволило офіцерам зосереджуватися на слабких місцях опанування мовита досягати індивідуальних цілей.

Інтерактивні методи навчання, такі як рольові ігри та симуляції, сприяли активній взаємодії з матеріалом і розвитку практичних навичок. Міждисциплінарний підхід, що включав знання з культурології, психології та військової стратегії, забезпечив комплексне розуміння мовного навчання. Регулярне оновлення навчальних матеріалів і зворотний зв'язок від військовослужбовців допомогли підтримувати актуальність і ефективність навчання.

Міжнародне співробітництво та участь у спільних тренінгах з партнерами з інших країн дозволило обмінюватися новими методиками та збагачувати освітній процес. Гнучкість і адаптивність в методах навчання сприяло швидкому реагуванню на зміни та нові виклики, що постали перед офіцерами.

Квалітологічний підхід у вищій освіті є провідним дослідницьким напрямком, а його активну розробку пов'язано, перш за все, зі структурно-змістовою реформою вищої школи, міжнародними вимогами до рівня компетентності як якісного результату підготовки професіоналів І. Булах [8], В. Кремень [24], Т. Мізерна [30], І.Осадчий [34], Н. Рідей [29] та ін.).

Зазначимо, що в сучасних умовах сформувався проблемноорієнтований науковий комплекс – квалітологія, який охоплює три основні наукові блоки: теорію якості, кваліметрію та теорію управління якістю. Концепція закону випереджального розвитку якості людини, системи освіти і суспільного інтелекту, є невід'ємною частиною нової квалітаційної парадигми.

У контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО квалітологічний забезпечив нарощення потенціалу методології якості освіти, яка включала наступні основні завдання:

- визначення системи закономірностей, принципів і вимог, які формують концептуальну основу дослідження якості професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО;
- управління і функціонування системи забезпечення якості;
- вимірювання та оцінювання якості освітнього процесу;
- прогнозування розвитку сформованих мовних умінь, навичок та здатностей, готовності, компетентній та компетентностей у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО [58].

Моделювання відіграє важливу роль у педагогічних дослідженнях, оскільки виступає ефективним інструментом теоретичного аналізу педагогічних явищ, точно відтворюючи сутність досліджуваного об'єкта. Завдяки моделюванню педагогічних процесів і явищ можна представити їх у вигляді системи, що дозволяє визначити чинники та умови їх функціонування, а також фактори, які впливають на ефективність їх результатів.

У контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, моделювання розглядається як спосіб схематичного відображення предмета дослідження, що представляє впорядковану структуру функціональних елементів системи та зв'язки між ними.

Моделювання є одним з основних методів педагогічних досліджень, оскільки є засобом теоретичного дослідження педагогічних явищ, що адекватно відображає предмет дослідження. Педагогічне моделювання уможливорює представлення педагогічних процесів та явищ у вигляді системи, що дає змогу визначити чинники та умови її функціонування, а також чинників, які впливають на її результативність. Важливість моделювання педагогічних систем полягає в тому, що в його результаті створюється концептуальна модель об'єкта, яка може використовуватися для прогнозування його розвитку. Моделювання формування професійної та фахової видів компетентності

військових фахівців здійснили науковці: Р. Бакуменко [3] – офіцерів інформаційно-аналітичного забезпечення, В. Георгієв – майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ [10], С. Нехаєнко – організаторів морально-психологічної діяльності військ (сил) [32], О. Тракалюк – посадових осіб кадрових органів ЗСУ [38], А. Шевченко – майбутніх офіцерів тилу [42] та ін. Як зазначає Л. Калініна, термін «модель» базується на абстрактно–логічних процедурах наукового дослідження та використовується тоді, коли виникає необхідність відобразити об'єкт, процес або деяку сукупність явищ за допомогою інших об'єктів, процесів, явищ, які краще вивчені, зрозумілі, досліджені, або коли виникає потреба у суб'єкта пізнати, обґрунтувати, пояснити складні явища й поняття [18]. Моделювання системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО розуміємо як схематичне відтворення предмета дослідження, що відображає впорядковану структуру його функціональних елементів і зв'язки між ними.

Отже, квалітологічний підхід у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ орієнтовано на прогнозування, моделювання і проектування системи управління якістю освітнього процесу, системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, якості сформованих рівнів компетентності, проектування якості є безперервним і інноваційним, передбачає постійну корекцію та вдосконалення освітніх рішень, що включає створення освітніх проектів нового типу, які спрямовано на формування саморозвивальних систем, де головним ресурсом є суб'єкти освітньо-професійного середовища ВВНЗ/ЗВО.

Лонгітюдний підхід у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ забезпечував систематичністю педагогічного дослідження щодо формування та розвитку іншомовних компетенцій та розвитку професійної компетентності офіцерів ЗСУ, що дозволило оцінити ефективність освітніх програм і методів завдяки тривалому спостереженню та моніторингу змін змісту і структури компетентностей.

Тривале спостереження і моніторинг мовних навичок, регулярне оцінювання прогресу, а також аналіз змін, які відбуваються під впливом методики організації неперервного навчання англійської мови офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включало також оцінку ефективності освітніх методик із використанням нових технологій.

Лонгітюдний підхід також дозволив оцінити програмні та деталізовані результати професійної іншомовної підготовки, такі як рівень компетентностей офіцерів ЗСУ на різних етапах освіти кар'єри, що дало можливість виявити фактори успішності навчання, коригувати програми і вдосконалювати методики.

Прогнозування тенденцій у розвитку компетентностей і потреб офіцерів також є важливою частиною лонгітюдного підходу, що дозволяє планувати подальшу неперервну підготовку, впроваджувати нові інструменти та адаптувати навчальні стратегії до змінюваних умов соціальної турбулентності глобального виміру.

Отже, лонгітюдний підхід у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО забезпечує глибоке розуміння динаміки здобуття і розвитку їх професійної іншомовної компетентності, дозволяє оцінити ефективність навчання, коригувати освітні програми і прогнозувати майбутні потреби, що сприяє підвищенню якості професійної підготовки офіцерів ЗСУ.

Обґрунтовано і розроблено модель системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ базується на інтеграції традиційних та інноваційних методологічних підходів, що дає змогу забезпечити високий рівень володіння іноземною мовою, необхідний для виконання військово-професійних обов'язків.

Традиційні підходи, які мають своє специфічне значення та методологічні орієнтири, зокрема культурологічний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, компетентнісний та системний, забезпечують базові теоретичні та практичні знання, необхідні для професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Культурологічний підхід до освітнього процесу через призму культурних аспектів розглядає знання як невід'ємну складову культурного капіталу суспільства, тому сприйняття іноземної мови вбачалося як засіб комунікації та важливий компонент культурної ідентичності та міжкультурного взаєморозуміння. Акцент зроблено на інтеграції культурних контекстів в освітній процес, що сприяло формуванню міжкультурної компетентності офіцерів ЗСУ, що передбачало вивчення культурних норм, соціальних традицій і історичних аспектів країн, мови яких вивчали офіцери згідно стандартів Північноатлантичного альянсу.

Діяльнісний підхід фокусувався на спонуканні до активної участі військовослужбовців в освітньому процесі, вважаючи діяльність основою навчально-науково пізнавальної активності. Акцент зроблено на практичному застосуванні наукових знань через залучення офіцерів до реальних мовних ситуацій та завдань. Навчання організовувалося на основі моделювання реальних умов, що включало рольові ігри, симуляції та інші інтерактивні методи, які стимулювали розвиток практичних умінь і навичок.

Особистісно-орієнтований підхід передбачав врахування індивідуальних особливостей кожного офіцера, таких як його інтереси, здібності, потреби та був спрямований на створення умов, які сприяли особистісному розвитку та максимальному використанню потенціалу кожного військовослужбовця. У процесі навчання адаптувалися навчальні матеріали і методики відповідно до індивідуальних потреб офіцерів, що забезпечувало більш ефективне засвоєння знань і розвиток професійної іншомовної компетентності.

Компетентнісний підхід зорієнтовано на формування компетенцій, що забезпечують успішну діяльність у різноманітних життєвих ситуаціях, що передбачало розвиток ключових умінь і навичок, таких як комунікація, критичне мислення та культурна адаптація. Підхід акцентував увагу на досягненні конкретних результатів, готовності офіцерів до реальних умов, у яких їм потрібно ефективно використовувати іноземні мови

Системний підхід розглядав навчання як цілісну систему, що складається з взаємопов'язаних елементів, які взаємодіють для досягнення оптимальних результатів. Освітній процес організовано таким чином, щоб усі його компоненти – від навчальних матеріалів і методів до оцінювання та зворотного зв'язку – функціонували як єдина інтегрована система. Це забезпечило комплексність підходів до навчання, сприяючи досягненню високих результатів і ефективності освітнього процесу.

У рамках професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ зrealізовано неоди́вергентний підхід для формування і розвитку критичного мислення, адаптивності та комунікативних навичок військовослужбовців, який забезпечив передумови долучення підходів, серед яких виділено – парадигмальний, синергетичний, професійно-комунікативний та інтегративний, а також кореляційний і якісний підходи до організації освітнього процесу.

Парадигмальний підхід передбачав кардинальне переосмислення основних концептуальних засад і методологічних орієнтирів у сфері професійної іншомовної підготовки. У рамках цього підходу здійснювалася інтеграція нових теоретичних моделей і освітніх парадигм, що дозволило не лише адаптувати освітні стратегії до актуальних викликів, але й трансформувати уявлення про структуру і зміст освітнього процесу [25]. Операціоналізація парадигмальних змін забезпечила глибокий аналіз і критику існуючих практик, що сприяло розвитку критичного мислення офіцерів та їхньої здатності до рефлексії та інноваційного підходу до вирішення проблем.

Синергетичний підхід зосереджено на створенні умов для синергетичної взаємодії компонентів освітнього процесу, що призводило до досягнення ефекту, який перевершував суму окремих елементів для забезпечення координації між освітніми, науковими й інноваційними складовими у навчанні, також методик, ресурсів і технології.

Синергетичний підхід забезпечив інтеграцію та взаємодію компонентів, що сприяло ефективності оптимізації освітнього процесу. Синергетична взаємодія дозволила офіцерам проявляти високу адаптивність, швидко

реагувати на зміни в умовах навчання та реалізовувати комплексні завдання у міжкультурному середовищі.

Професійно-комунікативний підхід сприяв інтеграції мовних навичок та компетентностей із професійними вимогами та завданнями. Основну увагу приділено розвитку комунікативних компетенцій, що включало як усні, так і письмові навички, які необхідні для ефективного функціонування у професійному середовищі, що передбачало навчання, яке зосереджувалося на специфічних аспектах професійного спілкування, таких як переговори, брифінги, написання офіційних документів, а також публічні виступи. Оцінка та розвиток професійно-комунікативних навичок і компетентностей забезпечувало підвищення рівня комунікативної компетентності, що в свою чергу сприяло успішній взаємодії офіцерів у міжнародному контексті [43].

Інтегративний підхід зорієнтовано на об'єднання різних аспектів освітнього процесу в єдину, цілісну систему, що включало інтеграцію мовних навичок із іншими знаннями та вміннями, компетенціями, які необхідно мати для успішної професійної діяльності офіцерів ЗСУ. Мета задіяння – забезпечення гармонійного поєднання теоретичних знань і практичних умінь через застосування міждисциплінарних методів навчання. Інтеграція різних компонентів освітнього процесу сприяла створенню системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, яка була адаптована до специфічних потреб офіцерів і забезпечувала комплексний розвиток їхніх компетенцій, враховувала специфіку професійної діяльності офіцерів ЗСУ та спрямована на формування професійних компетенцій та компетентностей, включаючи: теоретичні знання (з військової справи, лідерства, стратегії тощо); практичні навички (тактичні дії, управління, військові операції); іншомовні компетенції для міжнародної взаємодії; міждисциплінарні зв'язки, які дозволяли адаптуватися до функціональних умов служби.

Організація освітнього процесу в сучасних умовах вимагає використання різноманітних підходів для забезпечення високої ефективності та якості

навчання іноземних мов. Одним із таких підходів був кореляційний підхід, який передбачав детальне вивчення та аналіз взаємозв'язків між різними компонентами навчання, до якого належали методичні засоби, навчальні матеріали та результати освітньої діяльності [26].

Кореляційний підхід у навчанні офіцерів ЗСУ передбачав взаємозв'язок між різними компонентами освітнього процесу з метою підвищення його ефективності; основними компонентами підходу визначено цілі навчання, методичні засоби, навчальні матеріали, міждисциплінарні зв'язки, оцінювання результатів, зворотний зв'язок та аналіз і корекція навчання. Цілі навчання були чітко визначені й відповідали конкретним результатам, яких офіцери мали досягти, що стосувалося як розвитку мовних навичок, так і освоєння професійних компетенцій у межах військової спеціальності. Методичні засоби включали підходи цільової іншомовної підготовки, що використовувалися для досягнення поставлених цілей; зокрема, традиційні та сучасні методи. Важливим компонентом були навчальні матеріали, до яких належали підручники, електронні ресурси, аудіо- та відеоматеріали; вони мали бути взаємопов'язані й підтримувати один одного в рамках освітнього процесу. Міждисциплінарні зв'язки забезпечували інтеграцію знань з інших дисциплін, що сприяло глибшому розумінню та практичному застосуванню мовних навичок, особливо в контексті професійної іншомовної підготовки у військово-оборонній сфері. Оцінювання результатів освітньої діяльності було невід'ємною складовою кореляційного підходу; дозволяло аналізувати прогрес офіцерів та здійснювати корекцію методів навчання відповідно до отриманих результатів. Зворотний зв'язок між викладачем і офіцерами забезпечував постійне вдосконалення процесу навчання; своєчасне коригування помилок було ключовим елементом цього процесу. Аналіз і корекція освітнього процесу на основі оцінки освітніх результатів дозволяли оптимізувати методи та засоби навчання; це забезпечувало їхню ефективність. Таким чином, кореляційний підхід забезпечував гармонійну взаємодію між усіма компонентами освітнього

процесу, що сприяло підвищенню якості навчання та розвитку ключових іншомовних компетенцій та компетентностей офіцерів ЗСУ.

Якісний підхід фокусувався на забезпеченні якості освітнього процесу через всебічне оцінювання та вдосконалення його елементів та включав систематичний аналіз ефективності навчальних методик, матеріалів та результатів навчання, а також регулярне впровадження вдосконалень на основі отриманих даних, та дозволяв забезпечити високі стандарти навчання і створювати умови для досягнення оптимальних результатів, що, у свою чергу, підвищувало загальну якість освіти офіцерів. Під загальною якістю освіти офіцерів ЗСУ розуміємо сукупність характеристик освітнього процесу, які забезпечують підготовку офіцерів до виконання їхніх професійних завдань на високому рівні, що включає ефективність освітніх програм, відповідність методик і матеріалів сучасним вимогам, розвиток ключових професійних компетенцій та компетентностей, таких як лідерство, стратегічне мислення, володіння іноземною мовою та технічні навички. Окрім того, якість освіти визначається здатністю випускників адаптуватися до складних умов військової служби, приймати обґрунтовані рішення в умовах стресу та невизначеності, а також ефективно взаємодіяти в команді.

Таким чином, обидва підходи – кореляційний та якісний – мали на меті підвищення ефективності та якості освітнього процесу, проте реалізовувалися через різні механізми. Кореляційний підхід акцентував увагу на виявленні взаємозв'язків між компонентами освітнього процесу та їх оптимізації, тоді як якісний підхід концентрувався на постійному вдосконаленні та підвищенні стандартів навчання. Застосування обох підходів у комплексі могло забезпечити максимально ефективний та якісний освітній процес, який відповідав сучасним вимогам та потребам офіцерів.

Таким чином, реалізація інноваційних підходів, включаючи парадигмальний, синергетичний, професійно-комунікативний та інтегративний, разом з кореляційним і якісним підходами до організації освітнього процесу,

сприяла всебічному розвитку критичного мислення, адаптивності та комунікативних навичок офіцерів ЗСУ.

Методологічні підходи організації професійної іншомовної підготовки та неперервного навчання англійською мовою охоплюють різні аспекти вивчення мови та специфіку цільової іншомовної підготовки.

Структурно-лінгвістичний підхід концентрувався на вивченні синтаксичних структур і регулятивних граматичних правил, забезпечуючи систематичну активізацію морфологічних, лексичних та фонологічних компонентів. Підхід сприяв забезпеченню військовослужбовців експліцитних знань про мовні конструкції та їх нормативне використання, сприяючи оптимізації їхньої прагматичної компетенції у професійному контексті [44].

Текстологічний підхід зосереджувався на герменевтиці текстів різних жанрово-стилістичних категорій, що дозволяло військовослужбовцям інтегрувати контекстуальні та стилістичні ідіосинкразії мови. Аналіз текстів сприяв розвитку інтерпретаційної та продуктивної компетенції у офіцерів ЗСУ, адаптованих до специфічних комунікативних ситуацій.

Когнітивний підхід базувався на вивченні ментальних процесів впливу на мовленнєву діяльність, враховуючи, як військовослужбовці сприймали, обробляли і ретендували інформацію, дозволяв деконструювати, як когнітивні процеси модулюють мовленнєву продукцію і рецепцію у освітніх та професійних контекстах, що забезпечило реалізацію парадигми.

Специфіка цільової професійної іншомовної підготовки включала аудіолінгвістичний, ситуаційно-функціональний, граматико-трансформаційний, інтерактивний, апроксимально-аналітичний та інтегративний підходи.

Методологічною стратегією у контексті професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ обрано аудіолінгвістичний, який базувався на принципах ідіоматичної і практичної інтеграції мовних навичок через безпосереднє аудіально-вербальне занурення. Підхід слугував інтенсифікації мовного контакту через усні і слухові вправи, що сприяли формуванню

автоматизованих мовленнєвих реакцій та перцептивно-акустичних навичок [69].

Реалізація аудіолінгвістичного підходу забезпечила аудіально-вербальне занурення шляхом використання автентичних аудіоматеріалів, таких як записані діалоги, інтерв'ю та дискусії, з метою створення повноцінного мовного середовища, яке моделювало реальні умови професійного спілкування, що дозволяло офіцерам ефективно адаптуватися до фонологічних і синтаксичних особливостей англійської мови. Інтенсифіковане практичне тренування усного мовлення включало вправи, що імітували специфічні військові сценарії, і сприяло формуванню адекватних комунікативних навичок, орієнтованих на специфіку військової діяльності.

У рамках підходу також активно використовувалися вправи на наслідування і відтворення, що включало фонематичне та інтонаційне моделювання. Офіцери наслідували автентичність вимови і інтонаційні конструкції через виконання інтерактивних вправ, які забезпечували високий рівень акустичної й артикуляційної точності.

Аудитивна апроксимація включала практику активного слухання з наступним відтворенням мовленнєвих зразків, що сприяло інтенсифікації когнітивних процесів, які пов'язано з автоматизацією мовних навичок.

Основна увага приділялася практичному використанню мови, з мінімізацією граматичної теорії, що дозволило зосередитися на формуванні комунікативної компетентності, яка критично важлива для оперативного і стратегічного використання мови у військових умовах. Інтерактивна комунікація включала рольові ігри та сценарні вправи, які моделювали реальні військові ситуації і забезпечували ефективну інтеграцію мови в контексті професійної діяльності.

Адаптивний підхід і персоналізація навчання включали когнітивну адаптацію, що полягала у персоналізації навчальних матеріалів і вправ відповідно до специфічних потреб і функціональних вимог військовослужбовців, що забезпечувало максимально релевантне і ефективне

навчання. Регулярне надання конструктивного зворотного зв'язку для корекції мовленнєвих помилок та вдосконалення навичок сприяло забезпеченню високого рівня професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ.

Освітній процес при застосуванні ситуаційно-функціонального підходу до професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ визначено як комплексне інтегрування мовних компетентностей у контексті специфічних професійних завдань і ситуацій. Основна ідея підходу полягала в максимальному наближенні навчання до реальних умов, у яких офіцери повинні застосовувати мовні навички, що забезпечувало ефективну підготовку та підвищувало функціональну адекватність мовного використання.

В освітньому процесі акцент було зроблено на адаптації навчальних програм до специфіки професійної діяльності офіцерів, що передбачало розробку навчальних сценаріїв, які відображали реальні професійні умови і включали специфічну термінологію, дискурсивні практики та культурні аспекти міжнародного спілкування. Формування таких програм забезпечувало створення контекстуального середовища, в якому офіцери могли інтегрувати мовні навички у свої професійні функції.

Контекстуальним середовищем в процесі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ визначається навчальне середовище, яке максимально наближене до реальних умов їх професійної діяльності та включає реальні сценарії, які можуть виникати під час служби, що дозволяло офіцерам практикувати мовні навички у знайомих контекстах. Специфічна термінологія, що використовувалася в навчанні, охоплювала професійну лексику та терміни, актуальні для військово-оборонної сфери, що сприяло формуванню високого рівня професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. Дискурсивні практики, що включали формати спілкування у міжнародних військових контекстах, такі як переговори, брифінги та командування, розвивали навички спілкування в професійних ситуаціях. Культурні аспекти (культурні норми, цінності, комунікаційні стилі, етикет, міжкультурні стереотипи), враховані під час навчання, сприяли розумінню

культурних особливостей різних країн з якими можуть взаємодіяти офіцери. Практична діяльність, яка передбачала участь офіцерів ЗСУ у тренінгах, симуляціях та польових навчаннях, забезпечувала можливості для застосування отриманих знань на практиці. Створення контекстуального середовища, таким чином, сприяло інтеграції іншомовних компетенцій з професійними функціями офіцерів, дозволяючи їм ефективно використовувати мову в реальних робочих ситуаціях і підвищувати свою готовність до виконання службових та професійних обов'язків.

Практичне застосування мовних навичок стало ключовим компонентом освітнього процесу, а справи і завдання, які орієнтовано на реальні комунікативні ситуації, такі як складання звітів, проведення переговорів і брифінгів, підготовка офіційних документів – стали частиною освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої, фахової передвищої освіти [26]. Симуляції та рольові ігри використовувалися для моделювання професійних сценаріїв, що дозволяло офіцерам набувати практичного досвіду в умовах, що максимально наближені до реальних.

Встановлено, що інтерактивні методики навчання (дискусії, кейси, проекти, мозкові штурми) стали важливим аспектом освітнього процесу, оскільки залучення офіцерів ЗСУ до активної участі в групових проєктах, дискусіях та симуляціях забезпечувало високий рівень інтеграції мовних навичок у професійний контекст. Адаптація навчальних матеріалів і методик до специфічних потреб офіцерів забезпечували ефективність і релевантність навчання.

Формалізоване навчання і зворотний зв'язок мали вирішальне значення для корекції та вдосконалення освітнього процесу. Регулярна оцінка досягнень військовослужбовців у контексті професійних ситуацій дозволяла вчасно виявити проблеми і коригувати навчальні програми. Конструктивний зворотний зв'язок сприяв поліпшенню мовних навичок і підвищенню якості організації освітнього процесу.

Інтеграція реальних професійних практик у навчання включала залучення практиків до розробки навчальних сценаріїв і організації стажувань, що дозволяло офіцерам застосовувати мовні навички у реальних умовах професійної діяльності.

Граматикико-трансформаційний підхід відігравав ключову роль у формуванні професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ для ефективного виконання професійно-службових завдань, основна ідея якого полягала в глибокому розумінні граматичних структур і їх трансформацій для адекватного використання мови в специфічних професійних середовищах.

Процес іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ базувався на детальному вивченні граматичних структур, які безпосередньо задіяні у професійній діяльності, що включало освоєння спеціалізованої термінології, складних синтаксичних конструкцій, модальності, а також ідіом і фразеологізмів, та зачасту використовуються в міжнародних військових комунікаціях. Навчання акцентувалося на перетворенні активних речень на пасивні, модифікації запитальних і негативних конструкцій, а також адаптації складних речень відповідно до специфічних вимог військової термінології та стилістики.

Особливу увагу приділено контекстуалізації граматичних структур у рамках реальних військових ситуацій, що забезпечувало адаптацію мовних навичок офіцерів до специфічних професійних потреб через створення навчальних сценаріїв, що імітували умови міжнародних місій та взаємодії з іноземними партнерами. Практичне застосування граматичних знань забезпечувалося через виконання завдань, таких як написання службових документів, ведення переговорів, а також участь у симуляціях, що відображали реальні умови роботи офіцерів.

Граматикико-трансформаційний підхід передбачав інтерактивні методики, такі як рольові ігри, групові проекти та дискусії, які сприяли офіцерам ЗСУ активно використовувати граматичні структури у наближених до реальних умовах. Регулярне формалізоване оцінювання і зворотний зв'язок забезпечували моніторинг професійного розвитку офіцерів та коригування

навчальних програм відповідно до потреб, що дозволяло своєчасно виявляти проблеми і адаптувати освітній процес з метою покращення якості й релевантності навчальних результатів здобувачів освіти / слухачів.

Інтеграція граматико-трансформаційного підходу з реальними освітніми практиками військово-оборонної діяльності забезпечила ефективність навчання у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ. Організація стажувань і виїзних польових, полігонних навчальних практик дозволяла офіцерам застосовувати набуті граматичні навички у реальних умовах, що забезпечило високу практичну орієнтацію освітнього процесу.

Інтерактивний підхід у системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО використовувався як інноваційний педагогічний метод, який було спрямовано на підвищення ефективності засвоєння іноземних мов та вдосконалення професійної іншомовної компетентності військовослужбовців. Інтерактивна парадигма як «теоретико-методологічний орієнтир» [23] професійної іншомовної підготовки акцентувала увагу на активній взаємодії між викладачами та здобувачами освіти, а також між самими здобувачами, передбачала контекстуалізацію навчання, забезпечувала створення динамічного, стимулюючого освітнього середовища, максимально наближеного до реальних умов військової-оборонної діяльності, що сприяє розвитку адаптивних та когнітивних здібностей суб'єктів.

Ключові компоненти інтерактивного підходу включали активну участь, систематичний зворотний зв'язок, співпрацю (колаборацію) (з англ. – collaboration), практичну апробацію та стимуляцію креативного і критичного мислення. Процес навчання передбачав інтеграцію різноманітних активних видів діяльності, таких як рольові ігри, симуляційні вправи, дискурсивні практики та командні завдання, що сприяло не лише лінгвістичному вдосконаленню, але й формуванню впевненості в комунікативних здібностях військовослужбовців.

Колегіальний зворотній зв'язок, який забезпечувався через постійний обмін думками між педагогами та офіцерами, сприяв оперативній корекції помилок та вдосконаленню мовних навичок.

Окрім того, колегіальний зворотний зв'язок стимулював процес саморефлексії та підвищення рівня володіння мовою. Колаборативні навчальні середовища у форматі групової співпраці сприяли розвитку командної роботи, що є важливою складовою військової професійної діяльності. Під час групових занять офіцери ЗСУ набували навичок координації дій, розподілу обов'язків та ефективної комунікації у команді [7].

Практичною апробацією передбачено виконання навчально-професійних завдань, моделювання реальних військових ситуацій, таких як переговори з іноземними партнерами, координацію дій у міжнародних операціях та роботу з документацією іноземною мовою, що дозволило військовослужбовцям застосовувати набуті знання у реальних умовах. Інтерактивні завдання сприяли розвитку когнітивної гнучкості, генерації нових ідей, пошуку нестандартних рішень та критичного аналізу інформації, що є критично важливими для офіцерів у контексті прийняття швидких та ефективних рішень в умовах невизначеності.

Зокрема, рольові ігри, дискусії та дебати, а також проектна діяльність є практичними прикладами інтерактивних методів, що включали моделювання ситуацій, аналіз військово-оборонних стратегій та виконання спільних проєктів з дослідженнями, презентацією та підготовкою звітів англійською мовою. Таким чином, інтерактивний підхід у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ не лише сприяв ефективному засвоєнню іноземних мов, але й розвитку професійних та особистісних компетенцій, що сприяло підвищенню готовності офіцерів до виконання завдань у міжнародному контексті та забезпечило їхню здатність до співпраці з іноземними колегами у рамках міжнародних військових операцій.

Апроксимально-аналітичний підхід у системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ реалізував інноваційну стратегію, яку спрямовано на

підвищення ефективності процесу засвоєння іноземних мов шляхом деконструкції та реконструкції вербальних сіток. Він дозволяв засвоювати іноземну мову на базі вихідного комунікативного досвіду володіння рідною мовою, що сприяло усуненню психологічного конфлікту, характерного для традиційних методик.

Зміст апроксимально-аналітичного підходу полягав у зближенні та взаємному проникненні вербальних сіток англійської та материнської мов, що досягалося через інтеграцію лінгвістичних елементів до ступеня взаємної ідентифікації, що спричиняло ситуацію, в якій лексичні одиниці іноземної мови переставали сприйматися як чужорідні, а натомість у них починали розпізнаватися знайомі семантичні риси.

Методикою організації втілення апроксимально-аналітичного підходу передбачено комунікативно-практичний і свідомо-порівняльний аспекти. Комунікативно-практичний аспект виявлявся ефективним виключно у середовищі носіїв мови, яка вивчалася. Водночас, при навчанні за межами цього середовища, використовувалися методи свідомо-порівняльного набору, які, хоча апріорі могли мати комунікативну спрямованість, виявилось не спроможні колективно створити повноцінне комунікативне середовище, яке необхідне для генерації вербально-емоційної синергії, що включала психологічні механізми комунікативного засвоєння мови.

Апроксимально-аналітичний підхід наближення мов враховував специфічні умови шляхом моделювання освітнього середовища, яке наближало до природного мовленнєвого, оскільки дозволяв швидко та результативно засвоювати необхідну військову професійну лексику та мовні структури, які, в свою чергу, забезпечили оперативну готовність військовослужбовців до виконання професійних завдань у спільних навчаннях з іноземними партнерами.

Тільки комунікативне оточення, в якому індивід перебував би 10–12 годин на добу, уможливило синтез абстрактно-вербального та емоційно-

експресивного аспектів людської психіки, що було ключовою передумовою для ефективного засвоєння складових іноземної мови.

Інтегративний підхід в системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ передбачав комплексний методологічний базис, що включав систематичне планування, мультидисциплінарну контекстуалізацію та адаптацію до специфічних операційних потреб військових фахівців. Зокрема, базуючись на ретельному аналізі професійних вимог, здійснювалась розробка структурованих навчальних програм, які інкорпоровали специфічні мовні конструкції, релевантні для військової термінології та тактичних сценаріїв.

Застосування аудіо-лінгвальних методик з акцентуванням уваги на формуванні правильних артикуляційних патернів поєднано з ІКТ, що забезпечило інтерактивне опрацювання мовленнєвих актів через рольові ігри та симулятивні вправи. Важливою складовою навчання було проектне навчання, що включало розробку та реалізацію завдань, орієнтованих на використання англійської мови у реальних професійних контекстах, таких як підготовка брифінгів, звітів та військових доповідей.

Технологічною компонентою інтегративного підходу передбачено використання сучасних електронних платформ, мобільних додатків та онлайн-курсів, що дозволило реалізувати самостійну мовну практику офіцерам ЗСУ. Віртуальні класи, відеоконференції забезпечували можливість створити синхронне та асинхронне навчання та сприяли забезпеченню гнучкості освітнього процесу.

Інтегративний підхід також включав регулярне тестування та моніторинг прогресу опанування знань, компетенцій і компетентностей з метою надання індивідуалізованого зворотного зв'язку, що сприяло оптимізації навчальної траєкторії кожного офіцера в ЗСУ. Підтримка мовного середовища, яке передбачало активне використання іноземної мови не лише на заняттях, але й у позанавчальній діяльності, сприяло глибшому зануренню в мовну практику та формуванню комунікативних компетенцій, необхідних для ефективного професійного спілкування забезпечувалася через організацію мовних клубів та

менторських програм, що стимулювали неформальне спілкування та обмін досвідом між офіцерами різних рівнів підготовки.

Окрім того, крос-культурні тренінги, що фокусувалися на міжкультурній комунікації, та міжнародні програми обміну та стажувань, сприяли зануренню у мовне середовище (інформаційний простір, який оточує людину в повсякденному житті та забезпечується використанням автентичних матеріалів, включаючи тексти, відео та аудіо з оригінальних джерел, а також проведення навчальних занять, дискусій та комунікативних завдань виключно іноземною мовою), підвищуючи рівень професійної та культурної обізнаності. Таким чином, інтегративний підхід забезпечував комплексний розвиток як мовних, так і професійних компетенцій і компетентностей офіцерів ЗСУ, готуючи їх до ефективного виконання професійно-службових обов'язків.

Білінгвальний підхід до формування системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ передбачав синтез паралельного вивчення двох мов, застосування загальних методик комунікативного, інтерактивного та експериментального навчання, що сприяло формуванню комплексних міжкультурних, когнітивних і комунікативних компетентностей. Застосування підходу включало системне впровадження інноваційних методів навчання, таких як рольові ігри, симуляції бойових ситуацій, дискусії та проекти, що стимулювали активну іншомовно-мовленнєву діяльність у реальних професійних ситуаціях. При цьому використання мультимедійних ресурсів, інтерактивних платформ і сучасних технологій забезпечувало ефективну інтеграцію мовного навчання з іншими дисциплінами, зокрема технічними та гуманітарними науками, що було критично важливим для підвищення оперативної готовності та професійної компетентності офіцерського складу ЗСУ за стандартами НАТО.

Симбіоз ресурсозабезпечення включав застосування широкого спектру навчальних матеріалів, починаючи від традиційних підручників і словників до електронних ресурсів, мобільних додатків і онлайн-курсів, що створювало сприятливі умови для самостійного та колективного вивчення іноземної мови.

Інтеграція мов у різні дисципліни забезпечувалася через впровадження міждисциплінарних курсів, які дозволяли використовувати англійську мову як засіб навчання в галузях військової стратегії, логістики, зв'язків з громадськістю, а також у підготовці до міжнародних військових операцій та миротворчих місій, що сприяло розвитку не лише мовних навичок, але й поглибленому розумінню міжнародного військового права, стратегічного планування та міжкультурної комунікації.

Міжкультурні компетентності формувалися через інтерактивні тренінги та культурні обміни, що включали вивчення етнографічних аспектів різних країн, традицій, норм і цінностей, що сприяло розвитку шанобливого ставлення до мовної та культурної різноманітності. Когнітивні компетентності розвивалися за рахунок використання проблемно-орієнтованого навчання, аналітичних завдань та інтелектуальних дискусій, що стимулювало критичне мислення, здатність до аналізу та синтезу інформації, та було незамінним для прийняття обґрунтованих рішень у складних оперативних умовах. Комунікативні компетентності вдосконалювалися через практичне використання мови у різних соціокультурних контекстах, включаючи дотримання правил етикету, мовленнєвої поведінки та використання комунікативних стратегій, що забезпечило ефективне спілкування в багатомовному та багатокультурному середовищі.

Принципи професійної іншомовної підготовки офіцерів базуються на фундаментальних засадах дидактики та методики навчання, що сприяють ефективному засвоєнню іншомовних компетенцій.

Принцип наочності реалізовано через використання наочних методів візуальних засобів навчання, що включали карти, схеми, графіки, фотоматеріали та відео, і ґрунтувався на теорії когнітивного навчання, підкреслював значення мультисенсорного сприйняття для кращого засвоєння інформації. Зокрема, візуалізації інформації зі стимулюванням процесів асоціативного мислення, полегшував запам'ятовування та розуміння абстрактних понять.

Принцип міцності знань передбачав методи навчання, які сприяють закріпленню інформації в довготривалій пам'яті та включає використання повторення матеріалу, систематичних контрольних заходів, тестування та практичних вправ, що базуються на концепціях теорії Е.Торндайка [54] та його законах вправи (закон вправи, закон ефекту). Постійне повторення, наприклад, участь у діалогах, написання текстів, проведення брифінгів чи складання звітів іноземною мовою, сприяє тому, що дії стають автоматичними та природними. Регулярне використання іноземної мови, особливо в умовах, наближених до реальних професійних обставин, підвищує рівень володіння мовою та забезпечує її функціональне застосування.

Закон ефекту у навчанні іноземної мови проявляється через позитивне підкріплення, яке полягає в отриманні винагороди у вигляді успішного виконання завдань, позитивних відгуків від викладачів або колег, чи в досягненні реальних комунікативних цілей. Позитивний досвід закріплює впевненість у своїх знаннях, тоді як негативний – спонукає до додаткових зусиль або змін у навчальних стратегіях.

Таким чином, концепції Торндайка підтверджують, що для ефективного опанування іноземної мови необхідна регулярна практика (закон вправи) та створення умов для позитивного підкріплення (закон ефекту), що сприяє закріпленню на навичок та підвищує загальну успішність навчання.

Принцип усвідомлення акцентував на розвитку глибокого розуміння навчального матеріалу, а не тільки на його механічному запам'ятовуванні. Він реалізувався через інтеграцію критичного мислення та проблемного навчання, що сприяло розвитку когнітивних процесів вищого рівня, відповідно до теорії когнітивного конструктивізму Ж. Піаже, що включало завдання на аналіз, синтез, оцінку та створення нових ідей [65]. Учений описував адаптацію через два механізми — асиміляцію та акомодацию. Вивчення іноземної мови включає процеси, коли нові мовні знання інтегруються в уже існуючі когнітивні структури (асиміляція), або ж, якщо знання не відповідають наявним схемам, вони трансформуються через акомодацию. Наприклад, під час вивчення нової

граматичної конструкції офіцери спочатку спробують застосувати її через призму рідної мови (асиміляція), а потім, зрозумівши відмінності, коригують власні мовні схеми (акомодація).

Принцип науковості передбачав відповідність освітнього процесу сучасним науковим досягненням, що реалізувалося через впровадження новітніх педагогічних технологій, інноваційних, інформаційних та ІКТ методик і дослідницьких даних, які базувалися на теоретичних підвалинах науково-теоретичної методології навчання, яка включає інтеграцію передових досягнень у галузі лінгвістики, педагогіки та психології. Сучасні дослідження зосереджуються на когнітивній лінгвістиці, прагматиці та соціолінгвістиці, що дозволяє краще зрозуміти, як мова функціонує в різних комунікативних контекстах. Інновації у педагогіці включають активне впровадження інтерактивних технологій, адаптивного навчання, дистанційної освіти та індивідуальних навчальних траєкторій, що сприяє ефективнішому засвоєнню мовних навичок. У психології, новітні дослідження в галузі нейропсихології та когнітивних наук допомагають краще зрозуміти, як мозок обробляє інформацію, зокрема нову мову, а також підвищити мотивацію і подолати бар'єри у вивченні. Синтез цих наукових напрямків дозволяє створювати ефективні освітні програми, орієнтовані на індивідуальні потреби суб'єктів навчання, що, зокрема, є критично важливим для професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Принцип активності спонукав офіцерів ЗСУ до активної участі в освітньому процесі, що базується на концепціях інтерактивного навчання і теорії активного навчання. Інтерактивне навчання ґрунтувалося на ідеї залучення військовослужбовців до процесу навчання через активну участь у діалогах, групових проєктах, дискусіях та рольових іграх, що створювало можливості для обміну досвідом, розвитку комунікативних навичок та глибшого засвоєння матеріалу за рахунок постійної взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу. Теорія активного навчання, яку розробили дослідники в галузі педагогіки та психології, наголошувала на важливості

залучення до практичних дій, таких як виконання завдань, вирішення проблем, аналіз реальних кейсів та моделювання професійних ситуацій.

При реалізації принципу індивідуалізації враховано індивідуальні особливості кожного з офіцерів ЗСУ та здійснено через диференційоване навчання, адаптоване до різних стилів і темпів навчання, що базується на теорії індивідуального підходу, також зі створенням індивідуальних навчальних маршрутів з врахуванням психолого-педагогічних характеристик, здібностей і потреб кожного з офіцерів ЗСУ.

Принцип міжпредметної інтеграції забезпечував інтеграцію знань з різних дисциплін, що реалізовано через міждисциплінарні проекти, інтегровані курси та комплексні завдання та відповідає концепціям міждисциплінарного підходу та інтегративного навчання, що передбачає синтез знань і методів різних галузей науки.

Завдяки застосуванню принципу наукової новизни запроваджено новітні дослідження, технології і методики, що базується на останніх досягненнях науки та техніки, і в свою чергу відповідає сучасним тенденціям у галузі освітніх технологій, включаючи використання цифрових технологій, інтерактивного програмного забезпечення, штучного інтелекту та віртуальної реальності, що забезпечують інноваційність та ефективність навчання.

Принцип професійної спрямованості орієнтовано на зміст і методи навчання та конкретні професійні потреби офіцерів, що зреалізовано через розробку та впровадження спеціалізованих навчальних програм зі включеними професійно орієнтованими завданнями, термінологічними тренінгами та ситуаційними симуляціями, які відповідають реальним умовам професійно-службової діяльності офіцерів та базуються на принципах професійної підготовки та практичної орієнтації.

Система професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включала комплекс принципів методики навчання, що сприяли ефективному формуванню та розвитку професійної іншомовної компетентності.

Принцип комунікативності акцентував увагу на розвитку навичок спілкування на основі сучасних комунікативних підходів у іншомовній освіті. Метою застосування – формування здатності офіцерів ефективно спілкуватися англійською мовою включало з роботою над мовленнєвими навичками, розумінням мовленнєвих ситуацій та розвитком здатності до міжкультурної комунікації.

Принцип інтерактивності передбачав активну взаємодію між офіцерами та викладачем, що сприяло підвищенню мотивації та ефективності навчання; реалізувався через використання інтерактивних методів навчання, таких як дискусії, рольові ігри, симуляції та групові проекти; інтерактивні методики та методи навчання стимулювали активну участь офіцерів ЗСУ в освітньому процесі, сприяли кращому засвоєнню матеріалу та розвивали навички співпраці та командної роботи.

Дотримання принципу автентичності забезпечило використання надбання наукових шкіл Кембріджа та інституту мовної підготовки Міністерства оборони США, що передбачало застосування автентичних текстів, документів, відеоматеріалів та інших академічних ресурсів, які адаптовано до реальних умов використання мови. Використання автентичних матеріалів допомагало офіцерам ЗСУ краще підготуватися до реальних ситуацій, з якими вони могли зіткнутися в професійної діяльності.

Реалізацією принципу домінуючої ролі вправ актуалізовано важливість практичних завдань наближених до реальних умов і ситуацій, що сприяло закріпленню знань і навичок, формуванню та розвитку впевненості у власних силах.

Синергією як принципом навчання забезпечено взаємопідтримку основних навчальних методів і підходів, що передбачало комбінування теоретичних занять, практичних вправ, самостійної роботи, групових проектів та інших форм навчання. Синергія традиційних та інноваційних методів роботи сприяла більш комплексному та ефективному засвоєнню матеріалу, оскільки

палітру методів доповнено та забезпечено всебічний розвиток знань і навичок, компетенцій та компетентностей.

Принцип збереження материнської мови враховував важливість та природовідповідність рідної мови як ключового базису для допоміжного засобу для вивчення англійської мови. Використання рідної мови дозволило офіцерам ЗСУ краще зрозуміти складні поняття та концепції, полегшувало процес навчання та сприяло кращому засвоєнню матеріалу, що було особливо важливо на початкових етапах вивчення англійської, коли рівень володіння іноземною мовою ще недостатній для повного розуміння.

Принцип мінімізації негативного впливу на здоров'я передбачав зниження стресу та навантаження під час навчання, що включало організацію комфортних умов для навчання, оптимізацію розподілу навантаження, врахування фізіологічних та психологічних потреб офіцерів ЗСУ.

Принцип інтеграції та диференціації забезпечено у поєднанні загальних і спеціальних знань, що передбачало інтеграцію міждисциплінарних знань, теоретичних і практичних аспектів навчання, а також із врахуванням індивідуальних особливостей офіцерів. Інтеграція та диференціація сприяли більш комплексному та ефективному засвоєнню знань, розвитку професійних компетенцій та компетентностей у підготовці до виконання професійно-службових завдань.

Застосування принципу розвитку комунікативно-мовленнєвої культури забезпечило вдосконаленню мовленнєвих навичок, розвитку вміння виражати власні думки чітко та грамотно, дотримуватися мовленнєвих норм і стандартів, що передбачало роботу над лексикою, граматику, вимовою, а також розвиток здатності до ефективної міжкультурної комунікації.

Принцип бікультурного комунікативного розвитку забезпечував розуміння та повагу до різних культур, розвиток міжкультурної компетентності, що передбачало вивчення культурних особливостей, традицій, норм поведінки та сприяло кращому розумінню і взаємодії з представниками інших культур.

Принцип професійної профілізації для іншомовних середовищ зайнятості сприяв готовності військовослужбовців до успішної професійної діяльності в багатомовних та багатокультурних середовищах, що передбачало розвиток спеціалізованих знань і навичок, необхідних для виконання професійних обов'язків, врахування специфіки роботи в міжнародних контекстах, а також розвитку здатності до адаптації та ефективної комунікації в полімовних середовищах.

Методичні принципи навчання створювали основу для ефективної професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та забезпечували розвиток необхідних компетенцій і компетентностей для виконання професійно-службових завдань у міжнародних контекстах іншомовного міжкультурного спілкування.

Процесуально-змістова підсистема системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є важливою складовою, яка забезпечує високу якість навчання та відповідність міжнародним стандартам, включає наступні основні компоненти: проблемно-інтегративний універсум неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО як ядро системи що для освітнього рівня «Бакалавр», кваліфікації «бакалавр з озброєння та військової техніки за видами, родами ЗСУ, інших військових формувань», а також освітній рівень «Магістр», кваліфікації «магістр озброєння та військової техніки за видами, родами ЗСУ, інших військових формувань», а також етапи – наукового пізнання, впровадження системи та методики організації та етапи дослідження.

Проблемно-інтегративний універсум неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України за стандартами НАТО – інтегрований комплекс освітніх дисциплін в галузі знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону 255 «Озброєння та військова техніка» ОС «Бакалавр»,

«Магістр» спрямований на формування професійної іншомовної компетентності серед офіцерів ЗСУ з урахуванням вимог та стандартів НАТО.

Інтеграція дисциплін різних циклів підготовки в універсумі відбувається на базі вивчення англійської мови як міжнародної мови спілкування, що має велике значення для професійного розвитку та ефективної комунікації у різних сферах діяльності, зокрема військової справи. Враховуючи функціональні потреби та професійні спрямування, вивчення англійської мови у ВВНЗ/ЗВО умовно поділено на кілька спеціальних курсів.

Загальний курс охоплює базові знання англійської мови, з врахуванням граматики, лексики, читання, письма, аудіювання та розмовної мови. Основною метою системоутворюючого курсу є забезпечення військовослужбовців необхідними навичками для повсякденного спілкування англійською мовою, що створює фундамент для подальшого більш досконалого опанування мови.

Загальновійськовий курс англійської мови спрямовано на розвиток мовних навичок, необхідних для військовослужбовців ЗСУ, що включає вивчення спеціалізованої лексики та фразеології та стосується військової термінології, командування, тактичних операцій та спілкування у військовому середовищі, дозволяє військовослужбовцям ефективно взаємодіяти з іноземними колегами та брати участь у міжнародних військових операціях.

Спеціальний курс англійської мови («іноземна мова у професійній діяльності») розроблено для поглибленого вивчення мови у певній професійній сфері, такий як розвідка, тактична медицина, радіообмін та інші; передбачає вивчення спеціалізованої термінології та розвиток професійних комунікативних навичок, що дозволяє фахівцям успішно співпрацювати у міжнародному середовищі міжкультурного спрямування .

Універсум інтегровано на орбітах у цикли — загальна, військово-професійна та військово-спеціальна підготовка для забезпечення офіцерів ЗСУ необхідними знаннями, навичками і компетенціями для успішного виконання професійно-службових обов'язків у міжнародному військовому співробітництві та військових операціях згідно вимог Північноатлантичного альянсу.

Першу орбіту циклу загальної підготовки спрямовано на формування базових навичок і знань, необхідних для успішного виконання професійно-службових обов'язків; включає компоненти-дисципліни: основи військового лідерства, що розвивають лідерські якості, стратегічне мислення та прийняття рішень; військова педагогіка та психологія включає педагогічну інноватику, психологічні аспекти командної роботи і тайм-менеджмент; етика військово-професійної діяльності базується на принципах та нормах професійної етики, а безпека військової діяльності охоплює національну та воєнну безпеку держави, а також правила поведінки зі зброєю.

Другу орбіту циклу військово-професійної підготовки орієнтовано на розвиток специфічних військово-професійних навичок, які відповідають стандартам НАТО. До основних компонентів-дисциплін цього циклу належить: метрологія, стандартизація та сертифікація, що охоплює адміністративні стандарти НАТО і процедури сертифікації здобувачів освіти; міжнародні комунікації військового партнерства спрямовано на розвиток навичок ефективної комунікації та співпраці з міжнародними військовими структурами.

Третю орбіту циклу військово-спеціальної підготовки орієнтовано на підготовку, спрямовану на виконання специфічних військових завдань у міжнародному контексті, дисципліни – основи військового управління охоплюють штабні процедури НАТО, принципи військового управління, планування та виконання операцій; архітектоніка та семантика іншомовних комунікацій зв'язку передбачає вивчення специфіки військових комунікацій, використання термінології та символів; бойова система виживання воїнів зосереджується на тактичній медицині, міжнародному регулюванні та правилах надання першої медичної допомоги; соціально-економічні проблеми суспільства включають гендерну політику підготовки офіцерів тактичного рівня та розуміння соціальних і економічних викликів.

Проблемно-інтегративний універсум неперервного навчання англійської мови в системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є важливою складовою підготовки висококваліфікованих

військових кадрів, що забезпечує офіцерам необхідні знання та навички для ефективної взаємодії з міжнародними партнерами, підвищуючи їх професійну компетентність та готовність до виконання професійно-службових завдань у глобальному контексті.

Після опанування дисциплін за визначеними орбітами циклу бакалаврської підготовки, яка надає військовослужбовцям фундаментальні знання та базові навички у військово-оборонній сфері, орбіти циклів магістерської підготовки забезпечують поглиблене та спеціалізоване навчання, яке спрямовано на формування та розвиток високого рівня професійної компетентності, професійної іншомовної компетентності та лідерських якостей, які необхідні для ефективного управління військовими підрозділами та для вироблення прийняття стратегічних рішень у складних оперативних умовах.

Орбіта циклу загальної підготовки магістрів включає дисципліни – розвиток лідерства у військово-професійній діяльності, що передбачає всебічне опанування концепції лідерства ЗСУ через набуття та вдосконалення лідерських якостей і навичок, впровадження та адаптацію принципів військового лідерства у структурі ЗСУ, а також поглиблене вивчення та аналіз досвіду ефективного лідерства в умовах бойових дій з метою підвищення оперативної спроможності командирів у реальних бойових ситуаціях. Окрім того, методологічна підготовка включає методологічні основи наукових філологічних і педагогічних досліджень, з акцентуванням уваги на методологічних підходах для проведення досліджень у відповідних галузях, ефективному застосуванні понятійно-категоріального апарату, а також розробці й аналізу концептуальних рамок, що забезпечують високий рівень наукової достовірності та обґрунтованості отриманих результатів; до змісту загальної підготовки входить вивчення основ національної безпеки України, що охоплює питання воєнної безпеки та стратегії України, зокрема детальний аналіз стратегічних напрямів забезпечення національної безпеки, вивчення стратегії воєнної безпеки, а також розробка і удосконалення стратегій захисту національних інтересів держави [39].

Орбіту циклу військово-професійної підготовки зосереджено на управлінні діями та тактикою підрозділів рівня роти, що включає опанування теоретичних та практичних аспектів управління військовими підрозділами тактичного рівня, вивчення та впровадження ефективних стратегій і тактик управління підрозділами, комплексну підготовку командирів до здійснення ефективного керівництва ротами, а також детальний аналіз бойових ситуацій із подальшим прийняттям оптимальних рішень. Важливою складовою є вивчення процесів та процедур прийняття військових рішень, зокрема методики (з англ. – Military Decision-Making Process, далі –MDMP), що передбачає системний підхід до аналізу ситуацій, оцінки альтернативних варіантів дій та практичне застосування MDMP у військово-оборонній сфері для забезпечення високої ефективності прийнятих рішень.

Орбіта циклу військово-спеціальної підготовки охоплює курси – ІКТ та інформаційно-аналітичну роботу офіцерів ЗСУ, зокрема передбачає опанування та використання сучасних інформаційних технологій у військово-оборонній сфері, розробку та впровадження інформаційно-аналітичних систем, які сприяють підтримці процесу прийняття рішень, а також підготовці офіцерів до ефективної роботи з ними (системами) для аналізу оперативних, тактичних і стратегічних прогнозів даних з метою підвищення оперативної спроможності та стратегічної ефективності дій військових підрозділів. Орбіти циклів підготовки забезпечують всебічну та комплексну підготовку магістрів у військово-оборонній сфері, сприяють розвитку лідерських якостей, науково-дослідницьких навичок та здатності ефективно управляти військовими підрозділами, що є стратегічно актуальними для забезпечення національної безпеки та обороноздатності держави.

Наукове пізнання включало кілька етапів, кожен з яких мав свою специфіку і завдання. На теоретично-пошуковому етапі здійснювалося формулювання проблеми та пошук необхідної інформації, опановувалися теорії, гіпотези та дослідження, які стосувалися професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, відбувався збір та

систематизація знань, що дозволяє сформувавши загальне уявлення про об'єкт дослідження та його характеристики. На аналітичному етапі проводився детальний аналіз зібраної інформації, розглядалися різні аспекти досліджуваного об'єкта дослідження, визначали основні закономірності та взаємозв'язки між елементами, здійснювалась обробка даних, їх класифікація та виявлення ключових факторів, що впливають на об'єкт дослідження. Методологічний етап передбачав добір кейсу принципів, підходів, методів та методик для забезпечення методології дослідження, визначення методів збору та аналізу даних, планування експерименту та застосування інструментів дослідження. Методологічний етап є ключовим для забезпечення наукової обґрунтованості та надійності результатів достовірної доведеності. Концептуально-стратегічний етап полягав у формуванні концепції дослідження та розробці плану його проведення. Визначено основні цілі та завдання дослідження, сформовано гіпотези та обрано шляхи їх перевірки. Важливим аспектом етапу було планування дослідження, що включало визначення та деталізацію етапів, ресурсів та термінів виконання.

Функціонально-методичний етап передбачав безпосереднє здійснення дослідження відповідно до обґрунтованих, розроблених методологічних аспектів. Виконано експериментальні дослідження: зібрано дані, проведено спостереження та вимірювання, практично втілено заплановані дії при застосуванні методів, що дозволило отримати емпіричні дані для подальшого аналізу. Праксеологічний етап був завершальним і передбачав впровадження результатів дослідження у практику. Проаналізовано отримані дані, зроблено висновки та надано практичні і методичні рекомендації, які можуть застосовуватися для вирішення практичних завдань; передбачав застосування наукових знань у реальних умовах, що сприяло розвитку технологій та ефективності діяльності у військово-оборонній сфері.

Наукове пізнання є багатоступеневим процесом, який включав різні етапи, кожен з них мав спеціальне значення і сприяв досягненню наукових цілей.

Процес впровадження системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та методики організації неперервного навчання англійською мовою є багатокроковим і структурованим, включаючи кілька ключових етапів: пропедевтичний, діагностувальний, планувальний, апробаційний, моніторинговий та релевантний. Кожен з етапів мав свої специфічні завдання реалізації освітнього процесу.

Пропедевтичний етап передбачав початкову підготовку до впровадження нової авторської системи або методики. На цьому етапі здійснено аналіз існуючих методик, відбувалося вивчення теоретичних основ, підготовка навчальних матеріалів, а також проведення тренінгів для військового персоналу. Етап закладав основу для подальших дій і забезпечував необхідний рівень обізнаності та підготовленості учасників освітнього процесу.

Діагностувальний етап спрямовано на визначення поточного стану системи, виявлення проблем і потреб, здійснено збір та аналіз даних про поточний стан системи, проведено опитування та анкетування, що дозволило визначити сильні та слабкі сторони традиційної системи професійної підготовки офіцерів ЗСУ. Отримано результати діагностики як базису вихідних даних для розробки ефективних заходів щодо впровадження авторської системи або методики.

На планувальному етапі розроблено детальний календарно-тематичний план впровадження методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, визначено цілі і завдання, складено графік робіт та здійснено розподіл освітніх ресурсів. Етап був ключовим для забезпечення чіткості і послідовності подальших дій педагогічної проблеми дослідження.

Апробаційний етап передбачав тестування авторської методики неперервного навчання англійської мови офіцерів ЗСУ в реальних умовах, здійснено пілотне впровадження системи, збір інформаційних даних для відгуку, здійснено корективи на основі результатів апробації та оцінювання ефективності методики, що дозволило виявити можливі проблеми та недоліки на ранньому етапі і забезпечити їх своєчасне виправлення. Моніторинговий

етап полягав в постійному спостереженні та аналізі процесу впровадження, зборі та аналізу даних про хід впровадження, складанні атестаційних звітів з їх обговоренням на між кафедральному семінарі, виявленні проблем та недоліків, здійсненні необхідних коректив. Моніторинг забезпечував підтримку ефективності процесу впровадження щодо запобігання, передбачення та усунення недоліків і забезпечив своєчасне реагування на проблеми організації освітнього процесу. Релевантний етап забезпечував відповідність методики організації неперервного навчання англійської мови вимогам та потребам їх забезпечення. Перевірено відповідність отриманих результатів початковим цілям і завданням, проаналізовано досягнуті результати, внесено остаточні корективи і здійснено формалізовано впровадження авторської системи та методики.

Таким чином, впровадження моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є складним і багатокроковим процесом, який вимагає ретельної підготовки, послідовного виконання запланованих дій, постійного моніторингу та внесення коректив; забезпечено ефективність та відповідність авторської системи та методики потребам організації.

Організаційно-методичну підсистему моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами укомплектовано складовими: форми навчання та засоби, функції навчально-науково-пізнавальної діяльності, методи дослідження та організації методики неперервного навчання англійською мовою.

Основні форми навчання професійної іншомовної підготовки у ВВНЗ/ЗВО включають: панівною залишається очна форма навчання, яка застосовується для освітніх ступенів «Бакалавр» та «Магістр». Заочна форма використовується для магістрантів у підгрупах, в той час як змішана форма навчання поєднує очну та дистанційну освіту і застосовується як для бакалаврів, так і для магістрів, зокрема, на полігонах за локаціями.

Застосовано засоби професійної іншомовної підготовки, які включали кілька ключових, які забезпечували ефективність навчання: мережі, зокрема Інтернет та внутрішні мережі, використовувалися для забезпечення доступу до навчальних матеріалів, спілкування між військовослужбовцями та викладачами, обміну досвідом та співпраці в режимі реального часу; інформаційно-телекомунікаційні платформи, такі як системи управління навчанням Moodle або Google Classroom, надавали доступ до електронних курсів, тестів, завдань та матеріалів; платформи для відеоконференцій, наприклад, Zoom, дозволяли проводити віртуальні заняття, вебінари та консультації; лінгво-сервіси, включаючи онлайн-словники, перекладачі та граматичні довідники, такі як Multitran (<https://www.multitran.com/>), Grammarly (<https://app.grammarly.com/>) або Reverso Context (<https://cutt.ly/CeO3jXE9>), а також платформи для вивчення мов, такі як Duolingo (<https://uk.duolingo.com/>), Babbel (<https://ua.babbel.com/anhliyska>) або Rosetta Stone (<https://eu.rosettastone.com/>), пропонували інтерактивні вправи, курси та тренування; технологічні засоби навчання, такі як мультимедійні презентації, відео, аудіозаписи та інтерактивні симуляції, покращували сприйняття матеріалу; оснащення класів інтерактивними дошками, проектами та іншими технологічними інструментами забезпечували наочне навчання; мобільні додатки, такі як Anki (<https://apps.ankiweb.net/>), Memrise (<https://www.memrise.com/>) або Quizlet (<https://quizlet.com/ua>), дозволяли вивчати мови на смартфонах та планшетах. Задіяно навчально-тренінгові центри, що є спеціалізованими інституціями або відділеннями в університетах, які надавали ресурси підтримку інтенсивного вивчення іноземної мови, проводили мовні курси, семінари, тренінги та мовні клуби, де військовослужбовці мали змогу практикувати мову в реальних іншомовних умовах. Засоби забезпечували реалізацію комплексного підходу до навчання, сприяли розвитку мовних навичок, підвищували ефективність навчання та забезпечували гнучкість освітнього процесу.

Визначено функції навчально-науково-пізнавальної діяльності, які розділено на кілька ключових напрямів, кожен з яких здійснює важливу роль в освітньому процесі та професійному становленні офіцерів ЗСУ.

Схарактеризовано, що футуристична функція включає аксіологічну мотивацію системної синергії кластерів професійної профілізації, семантику усвідомлення, прагнення здобуття та набуття знань, а також якісне перетворення процесу опанування та розвитку професіоналізму, що забезпечує розвиток прогностичних моделей і стратегій, спрямованих на неперервне формування та удосконалення професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Моніторингову функцію, яка охоплює динаміку діагностики навчально-науково-пізнавальної діяльності, забезпечує праксеологічний аналіз та накопичення інформаційного базису динамічної діагностики ефективності організації освітнього процесу; забезпечує постійне спостереження за освітнім процесом, виявлення невідповідностей для забезпечення якістю управління освіти; включає збір та аналіз даних для підтримки та ухвалення обґрунтованих організаційно-управлінських рішень і вдосконалення освітніх програм.

Виокремлено актуальність виховної функції, яка акцентує увагу на формуванні академічної та тактичної культури іншомовної комунікації офіцерів ЗСУ згідно стандартів Північноатлантичного альянсу, організації освітнього процесу неперервного навчання англійської мови, стимулюванні та підтримці майбутніх офіцерів у продовженні академічних традицій і формуванні їх професійної іншомовної компетентності; соціальні виміри становлення та плекання професіоналізму офіцерів у галузі воєнних наук, національної безпеки та безпеки державного кордону.

Визначено, що логістична функція передбачає педагогічну прогностику формування та розвитку професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, суспільну адаптацію, становлення та диверсифікацію; спрямовано на розробку та впровадження логістичних систем і механізмів, що

забезпечують ефективне функціонування освітнього процесу в соціально-турбулентних умовах змін та викликів глобального виміру.

Розкрито зміст інформаційно-закріплювальної функції, яка полягає в забезпеченні системної єдності підсистем професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, орієнтації на соціальні потреби Миру, безпеки та Волі народів на самовизначення, оборону соціальних гарантій якості й безпеки життя громадян України та агреговану релевантність навчання; функція забезпечує збереження та систематизацію інформації, необхідної для підтримки та вдосконалення організації освітнього процесу.

Коригувальну функцію схарактеризовано як організаційно-педагогічний вплив на усунення невідповідностей і забезпечення поліпшення якості згідно з вимогами технічних регламентів ДСТУ ISO та стандартів НАТО STANAG, Вона передбачає розробку та реалізацію заходів для коригування виявлених недоліків та вдосконалення освітнього процесу.

Стабілізаційну функцію зосереджено на забезпеченні розумної достатності динамічного балансу складових підсистем системи, праксеологічне забезпечення релевантності сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; спрямовано на підтримку стабільності та ефективності функціонування освітньої наукової системи в умовах постійних змін(соціальної турбулентності).

Таким чином, функціонал забезпечено завдяки комплексному підходу до організації освітнього процесу, який спрямовано на ефективну підготовку, формування та розвиток професійної іншомовної компетентності зі врахуванням необхідних аспектів мотивації та діагностики до коригування, а також їх стабілізації.

Методичний органайзер застосовано в рамках педагогічного дослідження із застосуванням статистичних методів – теоретичних, аналітичних, проектних, емпіричних та статистичних. Серед теоретичних методів використовували індукцію, дедукцію, синтез, формулювання гіпотез, конкретизацію та узагальнення. Індукція полягала у формуванні загальних висновків на основі

аналізу окремих фактів і випадків, тоді як дедукція дозволила робити конкретні висновки з загальних теорій чи принципів. Синтез передбачав об'єднання різних ідей та концепцій для створення нової цілісної теорії професійної освіти, а формулювання гіпотез забезпечило висновки для подальшого тестування іншомовних компетенцій офіцерів ЗСУ. Конкретизація та узагальнення застосування понять і висновків та їх узагальнення на більш широкому рівні.

До методів аналізу включено – контент-аналіз, аксіологічний, компаративний, системний, структурно-функціональний, структурно-організаційний, портфельний та праксеологічний аналіз; контент-аналіз застосовано для квантифікаційної обробки змісту текстів їх аналізу або діагностики медіа з метою виявлення прихованого змісту контентів.

Аксіологічний аналіз здійснено для виявлення цінностей та їх значення у різних аспектах дослідження, а компаративний аналіз забезпечив порівняння явищ, теорій та моделі для встановлення дотичності спільних або характерних рис та відмінностей.

Системний аналіз реалізовано для вивчення об'єкту як частини більшої системи з урахуванням усіх зв'язків та взаємодій з навколишнім середовищем (систем вищої організації соціокультурних форм ЗВО).

Застосовано структурно-функціональний аналіз для дослідження структури об'єкта дослідження поряд зі структурно-організаційним аналізуванням організаційних аспектів досліджуваних процесів чи систем.

Портфельний аналіз дозволив систематично оцінювати та оптимізувати ініціативи та новації програм, орієнтуючись на їх ефективність, результативність та відповідність стратегічним цілям ВВНЗ/ЗВО, а праксеологічний аналіз спрямовано на забезпечення високої ефективності та результативності освітнього процесу через систематичний підхід до оцінювання та вдосконалення методик викладання, що дозволило створити гнучку адаптивну освітньо-наукову систему, спроможну відповідати сучасним вимогам та забезпечувати якісне засвоєння знань військовослужбовців ЗСУ .

Завдяки використанню методів проектування та моделювання в процесі професійної іншомовної підготовки військовослужбовців вдалося створити більш адаптивні методики організації та освітні програми, покращити якість навчання, забезпечити відповідність сучасним вимогам, що сприяло підвищенню мотивації офіцерів ЗСУ, формуванню та розвитку професійної іншомовної компетентності і покращенню загальної релевантності навчання.

Емпіричні методи, такі як анкетування, педагогічне спостереження, тестування та експертне оцінювання, використовували для збору та аналізу даних. Анкетуванням передбачено збір даних за допомогою опитувальників, педагогічне спостереження – систематичне спостереження за педагогічним процесом, тестування – оцінювання рівнів сформованості та розвитку компетентностей шляхом проведення тестування, а експертне оцінювання передбачало залучення експертів для оцінювання досліджуваних явищ чи процесів. Статистичні методи включали використання математичних та статистичних інструментів для аналізу даних і формування висновків. Застосування статистичних методів у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ передбачало збір, аналіз та інтерпретацію даних, що стосувалися процесу навчання, оцінки ефективності методик та освітніх програм для розробки рекомендацій щодо їх вдосконалення. Статистичні методи дозволили об'єктивно оцінити рівень знань та навичок, компетентній та компетентностей офіцерів, виявити тенденції та розробити науково обґрунтовані рекомендації для покращення освітнього процесу.

Застосування методів дослідження професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО забезпечено завдяки системному підходу до організації освітнього процесу, що дозволило оптимізувати процес, підвищити ефективність та досягти високих результатів у підготовці офіцерів для виконання професійно-службових обов'язків у міжнародному контексті соціальної турбулентності геополітичних змін глобального виміру.

Методи організації професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включали використання організаційно-розпорядчих

методів та методів управління проєктуванням, що сприяло ефективному плануванню, реалізації та контролю за організацією освітнього процесу. Зокрема, до організаційно-розпорядчих методів включено регламентування, нормування та проєктування. Регламентування передбачало встановлення чітких правил, норм та стандартів для всіх етапів іншомовної підготовки, щ розробку методик навчальних планів, програм, графіків занять та інших нормативних документів, які регулювали освітній процес. Чітке регламентування дозволяло забезпечити послідовність та узгодженість дій усіх учасників процесу. Нормування передбачало встановлення конкретних нормативів щодо обсягів навчальної роботи, часу, необхідного для вивчення певних тем, та інших параметрів, що визначали інтенсивність освітнього процесу, що дозволяло раціонально використовувати ресурси та забезпечувати оптимальне навантаження на військовослужбовців ЗСУ. Проєктування включало розробку навчальних програм та курсів, що відповідали потребам та вимогам офіцерів ЗСУ, зі врахуванням специфіки військової служби, рівня підготовки, а також сучасних тенденцій у вивченні іноземних мов, що дозволило створити ефективні та актуальні навчальні матеріали.

Методи управління проєктуванням включали проєктний аналіз, праксеологію проєктів, структурування, планування, нагляд, організацію управління комунікаціями та адміністративний контроль проєктної діяльності. Проєктний аналіз передбачав детальне вивчення всіх аспектів освітнього процесу, від визначення потреб військовослужбовців до оцінки результатів навчання, що дозволяло ідентифікувати сильні та слабкі сторони освітніх програм та розробити рекомендації щодо їх вдосконалення.

При вивченні іноземної мови у ВВНЗ/ЗВО реалізовано проєкти, спрямовані на розвиток професійної іншомовної компетентності офіцерів. Одним із ключових напрямів методики організації безперервного навчання англійською мовою є проєкти, пов'язані з професійною діяльністю, зокрема, опис військових спеціальностей та їх основних аспектів іноземною мовою, а також вивчення міжнародних стандартів і процедур у військовій сфері, таких як

MDMP. Обґрунтовано проекти, які орієнтовано на міжкультурну комунікацію, що включали дослідження культурних особливостей країн, мову яких вивчають, з фокусом на військову культуру та аналіз культурних бар'єрів, що впливають на військове співробітництво. Проекти на тему міжнародної безпеки дозволили офіцерам поглибити знання щодо міжнародних військових місіях, а також оцінювати сучасні виклики міжнародної безпеки й участь ЗСУ у вирішенні цих питань. Значна увага приділялася проектам, пов'язаним з комунікативними технологіями, які охоплюють огляд сучасних систем зв'язку на полі бою та їх практичне застосування, зокрема використання дронів у військових комунікаційних системах. Окрему категорію становили проекти спрямовані на засвоєння військової термінології, в рамках яких офіцери ЗСУ створювали глосарії спеціалізованих термінів та готували інструкції або накази іноземною мовою. Окрім того, сформовано навички перекладу військових документів, зокрема переклад статутів, інструкцій або угод; введено в практику синхронний та послідовний переклад під час військових переговорів.

Праксеологію проектів була спрямовано на оптимізацію процесу управління освітніми проектами, включаючи аналіз ефективності та результативності методик викладання, оцінку освітніх ресурсів, які застосовано, та розробку заходів для підвищення ефективності навчання.

Структуризація передбачала розподіл ресурсів освітнього процесу на окремі етапи та завдання, що дозволило забезпечити системний підхід до організації навчання, включаючи виокремлення етапів підготовки, реалізацію та оцінювання освітніх програм, а також розподіл ролей при застосуванні методу рольових ігор та відповідальності між учасниками освітнього процесу.

Плануванням передбачено розробку детального плану організації освітнього процесу, із врахуванням усіх функціональних аспектів організації навчання, від визначення цілей до оцінки результатів, що дозволило забезпечити послідовність та синхронізовану узгодженість дій, а також передбачити можливі ризики та розробити заходи для їх мінімізації та усунення. Наглядом передбачено постійний моніторинг освітнього процесу та

оцінку його ефективності, включаючи спостереження за роботою викладачів та офіцерів ЗСУ, аналіз результатів (контролю релевантності), а також розробку заходів для покращення освітнього процесу. Організація управління комунікаціями включала забезпечення ефективного обміну інформацією між усіма учасниками освітнього процесу, передбачено використання сучасних технологій для комунікації, організацію брифінгів, а також забезпечення доступу до необхідних освітніх ресурсів. Адміністративний контроль проєктної діяльності передбачав здійснення контролю за виконанням освітніх програм та проєктів, забезпечення відповідності дій встановленим нормам та стандартам, а також оцінку результатів навчання, що дозволило забезпечити високу якість освітнього процесу та досягнення поставлених цілей.

Застосування методів організації професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ забезпечило системний підхід до організації навчання.

Методи неперервного навчання англійською мовою охоплювали широкий спектр підходів, які класифікувалися за джерельністю комунікативно-інформаційної взаємодії. Діалогічне та монологічне мовлення включало диспути, бесіди, діалоги та оповідання. Диспути застосовувалися для обговорення та аргументації різноманітних точок зору на певну тему, що сприяло підвищенню рівня критичного мислення та переконливої комунікації у військовослужбовців, а бесіди використовувалися для менш формальних дискусій, заохочуючи офіцерів ЗСУ до вільного обміну думками. Діалоги забезпечували можливість практикувати спілкування в реальних ситуаціях, імітуючи повсякденні розмови, а оповідання сприяли розвитку навичок розмовної мови, поглиблюючи розуміння структури англійської мови. Технологічні та суспільно-політичні методи включали форуми, які слугували платформою для обговорення актуальних тем та проблем, залучаючи військовослужбовців до активної участі в суспільних дискусіях та розширюючи їхній кругозір. Організаційно-педагогічні методи охоплювали круглі столи та інструктажі, які проводилися для спільного обговорення важливих питань із залученням всіх учасників до рівноправного обміну думками, що сприяло

колективному прийняттю рішень. Інструктажі з питань охорони праці, ресурсозбереження та безпеки життя мали на меті підвищення обізнаності офіцерів ЗСУ щодо важливих аспектів професійної діяльності та особистої безпеки, що, в свою чергу, сприяло формуванню відповідального ставлення до цих питань. Наочні та демонстраційні методи включали відео-ілюстрації, аудіо-візуальні методи, методи відеозйомки та відеотеки, метод проєктів, кейс-метод та імітаційні методи. Відео-ілюстрації використовувалися для наочного пояснення тем, забезпечуючи навчання більш наочним та доступним, що значно покращувало засвоєння матеріалу. Аудіо-візуальні методи поєднали аудіо та візуальні матеріали, сприяли комплексному підходу до навчання, який враховував різні канали сприйняття інформації. Методи відеозйомки та відеотеки дозволили створювати та використовувати відеозаписи уроків чи презентацій, що забезпечило можливість повторного перегляду та аналізу матеріалу. Метод проєктів залучав військовослужбовців до виконання тривалих лінгвістичних, культурних проєктів, що сприяло розвитку їхніх аналітичних та дослідницьких навичок. Кейс-метод передбачав аналіз конкретних ситуацій, що допомагало офіцерам застосовувати теоретичні знання на практиці, розвиваючи їхні навички вирішення проблем. Імітаційні методи симулювали реальні ситуації для практики дозволили військовослужбовцям застосовувати свої знання та навички в контрольованих умовах, що значно підвищувало їхню готовність до реальних викликів.

Комбіновані методи включали рольові ігри, мозковий штурм, метод розминок, парну роботу та роботу у малих групах, роботу з флеш-картками та метод аналогій. Рольові ігри використовувалися для відпрацювання навичок у контексті певних ролей, що допомагало офіцерам ЗСУ краще зрозуміти та виконувати різні функції, а також розвивало їхню емпатійність та вміння співпрацювати. Мозковий штурм залучав військовослужбовців до колективного генерування ідей та вирішення проблем, що сприяло розвитку креативного мислення та командної роботи. Метод розминок застосовано для активізації уваги та налаштування учасників освітнього процесу на навчально-пізнавальну

роботу, що значно покращило їхню концентрацію та ефективність навчання. Парна робота та робота у малих групах сприяли розвитку комунікативних навичок та співпраці між військовослужбовцями, що важливо для успішної професійної діяльності. Робота з флеш-картками забезпечила запам'ятовування нових слів та фраз, забезпечуючи ефективне засвоєння лексичного матеріалу. Метод аналогій пояснював нові поняття через аналогії, полегшував їхнє розуміння та засвоєння.

Наглядові методи включали стандартизований контроль засобами письма, тестування та самооцінювання, а також педагогічний контроль. Стандартизований контроль засобами письма передбачав перевірку знань через письмові завдання, що дозволяло об'єктивно оцінити рівень засвоєння матеріалу. Тестування та самооцінювання реалізовано для визначення рівня знань та умінь військовослужбовців, сприяло усвідомленню сильних та слабких сторін та корекції навчального процесу. Педагогічний контроль включав моніторинг та корекцію, забезпечувала його ефективність та релевантність.

Підсистема технічного регулювання моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включала в себе застосування оперативних, адміністративних та матеріально-технічних стандартів.

Оперативні стандарти НАТО включають аспекти військової діяльності, забезпечують узгодженість та ефективність спільних операцій між країнами-партнерами.

Кондиційною підсистемою моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ передбачено педагогічні умови офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Педагогічно-організаційні умови освітнього процесу професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО були ретельно організовані. Військовослужбовці брали участь у навчально-науково-пізнавальній діяльності як суб'єкти професійного та особистісного розвитку,

що дозволяло їм одночасно розвиватися як фахівцям та особистості, що забезпечено єдність наукових знань, емоційно-ціннісних суджень та практичних дій та сприяло більш глибокому розумінню матеріалу.

Диференціація за рівнем знань здобувачів освіти дозволила ефективніше навчати кожного військовослужбовця із врахуванням їх індивідуальних потреб та рівня підготовки. Впроваджено корисні практики, як вітчизняні, так і зарубіжні (міжнародні мовні обміни, семінари та тренінги), що забезпечувало обмін досвідом та впровадження новітніх методик. Створено інформаційний базис для підтримки освітнього процесу за допомогою сучасних технологій та ресурсів дистанційного навчання. Поєднано групове, фронтальне та індивідуальне навчання, що сприяло ефективному засвоєнню матеріалу. Комплектація різних видів груп здобувачів освіти, її корекція та управління також мали важливе значення для забезпечення якості навчання.

Методичними умовами передбачено супровід у логіці навчання, використання методичного органайзера професійної іншомовної підготовки науково-методичних та навчальних матеріалів та поетапну імплементацію науково-методичного забезпечення в освітній процес, що дозволило створювати чітку структуру освітнього процесу та забезпечило послідовне впровадження авторських методик. Педагогічна прогностика й інноватика активно застосовувалися для передбачення потреб та впровадження інноваційних підходів і методів у навчанні. Забезпечено комплектацію технічних засобів навчання, що включало сучасні технічні ресурси для підтримки освітнього процесу.

Інформаційно-технологічні умови освітнього процесу характеризувалися інтеграцією освітніх, проєктних, мережевих та технологічних засобів академічного сервісу, що значно підвищувало ефективність навчання та сприяло використанню новітніх технологій для вдосконалення освітнього процесу. Освітні платформи та мобільні додатки слугували ключовими інструментами для розвитку іншомовних компетенцій, забезпечуючи доступ до великої кількості навчальних ресурсів, включаючи інтерактивні курси,

електронні підручники, відеолекції та автоматизовані тестові системи, які забезпечили безперервне навчання та оцінювання знань здобувачів освіти.

Проектні засоби забезпечували можливість реалізації спільних освітніх проектів для сприяння розвитку колаборативних навичок та дозволяло студентам працювати в команді над вирішенням комплексних завдань, стимулювало розвиток критичного мислення, креативності та інноваційних підходів до навчання. Мережеві технології включали використання інтернет-ресурсів та внутрішніх академічних мереж для ефективного обміну інформацією, організації дистанційного навчання, проведення вебінарів та онлайн-конференцій. Завдяки забезпеченню безперервного доступу до навчальних матеріалів, уможможливлено взаємодію між військовослужбовцями та викладачами незалежно від їх місцезнаходження, а також здійснено підтримку синхронної та асинхронної комунікації. Технологічні засоби академічного сервісу охоплювали використання сучасних комп'ютерів, планшетів, інтерактивних дошок, віртуальних лабораторій та інших інноваційних технічних засобів. Це дозволило створювати інтерактивні, мультимедійні навчальні матеріали, які підвищували рівень залученості військовослужбовців в освітній процес, а також сприяло більш ефективному засвоєнню знань.

Інтеграція інформаційно-технологічних умов сприяла трансформації освітнього процесу, роблячи його більш динамічним, гнучким та адаптивним до сучасних вимог суспільства, що в свою чергу забезпечувало високий рівень підготовки фахівців у різних галузях. Психологічні умови було спрямовано на створення позитивного психо-емоційного середовища навчання, що включало як зовнішню, так і внутрішню мотивацію військовослужбовців для підтримки їх у досягненні навчальних цілей та сприяння активній участі в освітньому процесі. Використано акмео-технологія підготовки, розвитку та оцінювання професійних результатів навчання, що забезпечило системний підхід до формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ. Реалізаційні умови соціальної інноватики включали міжкультурну інтероперабельність, що

сприяло взаємодії між представниками різних культур, міждисциплінарну інтеграцію та універсалізацію, що дозволило об'єднати знання з різних дисциплін для більш комплексного підходу до навчання. Семантична орієнтація підготовки аксіології освіти, науки й інноватики були невід'ємними складовими освітнього процесу, що забезпечило його ціннісну та змістовну спрямованість.

Програмно-інструментальна підсистема системи моделі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО охоплює в собі програмні інструменти НАТО «Удосконалення військової освіти» (з англ. Defence Education Enhancement Program – DEEP), які спрямовано на підвищення якості військової освіти та підготовки у країнах-партнерах [53]. Однією з ключових інституційних складових цієї програми є Центр досліджень з питань європейської безпеки імені Дж. Маршалла, який здійснює фундаментальні дослідження та реалізує освітні програми з проблематики європейської безпеки.

Бюро міжнародної мовної координації [63] відіграє важливу роль у координації іншомовної підготовки серед військових підрозділів НАТО, забезпечує єдиність стандартів та методологічних підходів.

Оборонний коледж та школа НАТО є інституціями, що пропонують широкий спектр курсів, семінарів та тренінгів, спрямованих на підвищення професійного рівня військовослужбовців. В рамках програми DEEP, навчальний центр мовної підготовки партнерів Європи (з англ. – Partner Language Training Center Europe) забезпечує високоякісну іншомовну підготовку для працівників та офіцерів ЗСУ, що сприяє їх ефективній інтеграції у міжнародні військові структури.

Онлайн-курси англійської мови, що проводяться Гончаренко центрами, є важливою складовою мовної підготовки, надаючи можливість опанування мови дистанційно. Центр мовної підготовки штату Техас пропонує інтенсивні мовні курси та тренінги, адаптовані до потреб військових. Навчальні центри інтенсивної іншомовної підготовки при ВВНЗ відіграють ключову роль у забезпеченні інтенсивної мовної підготовки, пропонують курси, семінари та

тренінги, а також розбудовують платформи для оперативного навчання, що сприяє підвищенню кваліфікації військових офіцерів та покращенню їх мовної компетенції. Програма DEEP є важливим інструментом підвищення професійної майстерності військовослужбовців та їх здатності до ефективного виконання завдань у міжнародному контексті. Платформи та проєкти створюють комплексну систему підтримки іншомовної підготовки. Серед платформ, що активно застосовуються, є Language Connect for Ukraine [59], яка спеціалізується на навчанні мовам для українських військовослужбовців. Онлайн-платформи Coursera (<https://www.coursera.org/>), Duolingo (<https://uk.duolingo.com/>), Mondly (<https://app.mondly.com/>), Busuu (<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.busuu.android.enc&hl=u>) та Preply (<https://preply.com/ua/>) пропонують широкий спектр курсів та інструментів для вивчення мов, забезпечуючи доступ до високоякісних навчальних матеріалів та можливість вивчення мов в зручному форматі. Проєкти EdX (<https://cutt.ly/qeO3AfDv>) та Canvas Network (<https://www.canvas.net/>) надають доступ до онлайн-курсів від провідних університетів світу, що дозволяє військовослужбовцям покращувати свої знання та навички в різних галузях, включаючи мовну підготовку. Соціальний проєкт ENG for UARMY (<https://engforarmy.org/en>) на YouTube-каналі «Армійська англійська» (<https://www.youtube.com/@engforarmy>) пропонує спеціалізовані відеоуроки англійської мови, орієнтовані на потреби військових.

Застосунки, такі як Drops (<https://languagedrops.com/ukraine>), Ling App (<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.simyasolutions.ling.universal&hl=uk>), UTalk (<https://utalk.com/uk>) та Babbel (<https://ua.babbel.com/>), є ефективними інструментами для вивчення мов завдяки інтерактивним методам навчання та гнучкому графіку. Онлайн-ресурс LingQ (<https://www.lingq.com/uk/>) пропонує персоналізований підхід до вивчення мов, забезпечує індивідуальні навчальні плани та доступ до великої бібліотеки навчальних матеріалів для військовослужбовців, забезпечуючи їм доступ до сучасних та ефективних методів навчання [46].

Підвищення якості професійної військової освіти та іншомовної підготовки у ВВНЗ/ЗВО забезпечено завдяки застосуванню освітніх ресурсів і інформаційно – технологічних застосунків. здійснюється через різноманітні інструменти та засоби. Одним із ключових елементів цієї системи є розмовні клуби при ВВНЗ/ЗВО, зокрема English Speaking Club, які сприяють покращенню розмовних навичок та інтерактивному навчанню іноземної мови.

Серед технічних засобів навчання задіяно екранні, звукові та бінарні апарати, а також комбіновані засоби, такі як комп'ютери, мультимедійні системи та аудиторні технічні комплекси, які забезпечили інтерактивність та портативність освітнього процесу та його ефективність.

Лінгвістичні кабінети та лабораторії є невід'ємною частиною системи професійної іншомовної підготовки; надають можливість офіцерам ЗСУ самостійно опановувати іноземну мову, сприяють науково-педагогічній діяльності викладачів, стимулюють іншомовну активність здобувачів освіти та враховують індивідуальні, вікові та особистісні особливості, що забезпечили реальне або віртуальне занурення в іншомовне мультимедійне освітнє середовище та сприяло більш глибокому розумінню та засвоєнню особливостей іноземної мови.

Лінгвістичні бази служать платформою для впровадження електронних освітніх ресурсів, що дозволило інтегрувати сучасні технології до освітнього процесу. Таким чином, за допомогою цих засобів і технологій, ВВНЗ/ЗВО в підвищили рівень професійної підготовки офіцерів ЗСУ, здатність до ефективного виконання завдань та покращити якість іншомовної підготовки.

Результативна підсистема моделі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО включає комплекс розроблених критеріїв і рівнів оцінювання, що забезпечують науково-обґрунтовану оцінку та розвиток професійної іншомовної компетентності офіцерів.

Обґрунтовано та розроблено критеріально-діагностичний апарат оцінювання з імплементацією лінгвістичного (комунікативного) критеріального

апарату оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО (табл.3.1).

Критерії професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ становлять комплексну систему оцінювання мовних навичок, що охоплює різні аспекти комунікації. Комунікаційний (артикуляційний) критерій – зосереджено на фонетичних та артикуляційних вміннях офіцерів ЗСУ для оцінювання здатності чітко і правильно вимовляти звуки іноземної мови. Методами оцінювання є аудитивні тести, що передбачають повторення за диктором, та аналіз записів усних відповідей на предмет фонетичних помилок, що є критично важливим, оскільки чітка вимова забезпечує ефективну комунікацію в умовах, де точність інформації може вплинути на результати військових операцій [9]. Трансмісійний критерій – оцінює здатність офіцерів передавати інформацію усно та письмово, акцентуючи на структурі, ясності та логічності висловлювань. Оцінку здійснено через письмові роботи, такі як звіти і накази, та усні презентації, що дозволило аналізувати мовленнєві навички офіцерів ЗСУ. Вміння чітко виражати думки, сприяло ефективній передачі інформації між офіцерами та підлеглими. Епістолярний критерій – вимірює навички написання різноманітних текстів, зокрема офіційного листування та аналітичних документів. Методи оцінювання включають аналіз текстів на предмет граматичної правильності та структури, а також зворотний зв'язок щодо якості написаних документів. Ефективне написання офіційних документів є необхідним для підтримання службових комунікацій [13].

Критеріально-діагностичний апарат оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

Критерій/ рівень	Комунікаційний (артикуляційний)	Трансмісійний	Епістолярний	Інтерактивний	Інноваційний (спроможність і відповідальність)	Шкала		Бали
Низький	Офіцер: демонструє обмежену артикуляцію (слабкі навички вербального спілкування, не здатний чітко та впевнено висловлювати свої думки; мова може бути неструктурована, з частими помилками у вимові чи використанні термінології); має труднощі в ефективній комунікації з підлеглими, колегами та керівництвом; демонструє слабе володіння епістолярними навичками (обмежені здібності до письмової комунікації, оформлення офіційних документів, рапортів); проявляє недостатню гнучкість та ініціативність у комунікаційних ситуаціях; має проблеми з передачею інформації у команді чи між підрозділами	Офіцер: відчуває проблеми з передачею інформації (інформація може бути деструктивною, не в повному обсязі або надходить невчасно, що призводить до серйозних непорозумінь або помилок у виконанні завдань); не здатний координувати комунікацію (недостатньо ефективно координує обмін інформацією між різними учасниками процесу); не забезпечує зворотній зв'язок (відсутній зворотній зв'язок після передачі інформації); має низький рівень адаптивності (проблеми з адаптацією комунікаційних підходів до різних ситуацій або аудиторій)	Офіцер: має здатність готувати листи та інші офіційні документи відповідно до встановлених взірців, включаючи правильне розташування реквізитів; будувати текст із простих, але чітко структурованих речень і абзаців, дотримуючи основних елементів епістолярного стилю (привітання, основний зміст і заключні фрази); має здатність ясно і зрозуміло висловлювати думки при формуванні документів з основною інформацією без глибокого аналізу; має граматичні та орфографічні навички, які відповідають базовим вимогам, з можливими помилками, але без впливу на загальну зрозумілість тексту; використовує словниковий запас обмежено, проте достатньо для виконання основних комунікативних завдань; демонструє здатність розуміти прості офіційні документи та ефективно відповідати на основі отриманої інформації	Офіцер: має здатність розуміти і реагувати на прості запити та інструкції, здатність до взаємодії обмежена і відповіді часто є короткими та недеталізованими; вміння адаптувати відповіді до основних комунікативних ситуацій, але має труднощі з розумінням і реагуванням на більш складні або неочікувані запити; має нестійку вимову та інтонацію, що може вплинути на зрозумілість комунікації	Офіцер: має спроможність демонструвати обмежене використання інноваційних методів або технологій у професійній іншомовній діяльності; володіє традиційними підходами, рідко впроваджує нові рішення; має низький рівень відповідальності (усвідомлення необхідності впровадження інновацій, відповідальність за нововведення є мінімальною, що обмежує ефективність комунікації та навчання)	3	E	60-65

Достатній	<p>Офіцер: має задовільну артикуляцію (відносно чітко і зрозуміло висловлювати думки, допускати незначні помилки у вимові чи використанні термінології); забезпечувати достатній рівень комунікації з підлеглими, колегами та керівництвом; демонструє зрозумілі епістолярні навички (здатність до письмової комунікації, достатньої для виконання службових обов'язків); виявляє базову здатність адаптуватися до нових умов; здатен транслювати інформацію в команді та між підрозділами, проте несвоєчасно або з неточностями</p>	<p>Офіцер: має базову ефективність передачі інформації (передавати інформацію між підрозділами без суттєвих викривлень або значних затримок); має задовільну координацію комунікації (демонструє достатню здатність до координації обміну інформацією між учасниками процесу); забезпечує зворотність зв'язку (організувати зворотний зв'язок після передачі інформації); має адаптивність у комунікації (вміє адаптувати комунікаційні підходи до різних ситуацій і умов)</p>	<p>Офіцер: має здатність створювати офіційні документи та листи, дотримуючи всіх вимог до форматування, виразно і логічно викладати власні думки, забезпечуючи зрозумілість і точність повідомлень, створювати документи, які детально висвітлюють проблематику або питання в контексті професійно-службових завдань та обов'язків, дотримуються формалізації стилю письма, використовуючи відповідні трактування і етичні вирази</p>	<p>Офіцер: має здатність розуміти і відповідати на запити та інструкції середньої складності, забезпечуючи чіткі і адекватні відповіді; адаптуватися до змін у контексті підтримки продуктивної комунікації; має мовленнєві навички (вимову, наголос і інтонацію), які є зрозумілими і сприяють безбар'єрному обміну; має здатність до адаптації і продуктивної взаємодії в межах звичних і нових ситуацій, демонструє достатній рівень інтерактивних навичок</p>	<p>Офіцер: має спроможність впроваджувати інноваційні методи і технології у професійну діяльність, адаптуватися до змін і використовувати інноваційні підходи для покращення комунікаційних процесів; має соціальну відповідальність щодо усвідомлення важливості інновацій і використання нових підходів для покращення навчання і комунікації; ефективності впровадження інновацій, проте не в повній мірі охоплює функціональні аспекти професійно-службових завдань</p>	3 +	D	65- 69
-----------	--	--	---	---	---	--------	---	-----------

Середній (рубіжний)	<p>Офіцер: володіє чіткою артикуляцією (добре розвиненими навичками вербального спілкування; мова чітка, зрозуміла, без значних помилок у вимові або термінології; комунікація адекватна та релевантна контексту); добре комунікує з підлеглими, колегами та керівництвом; демонструє покращені епістолярні навички (здатен писати зрозумілі повідомлення, листи, рапорти, дотримуючись необхідних формальностей); проявляє достатню гнучкість у підходах до вирішення нових та нестандартних завдань; ефективно передає інформацію всередині команди та між підрозділами</p>	<p>Офіцер: демонструє стабільну передачу інформації (надійна здатність передавати інформацію між підрозділами без значних втрат у якості чи змісті); ефективну координацію комунікаційних процесів (організація та підтримка ефективної координації обміну інформацією між усіма учасниками процесу); налагоджує зворотний зв'язок (регулярно забезпечує зворотний зв'язок після передачі інформації); адаптивність у різних умовах (демонструє добру адаптивність до різних умов і ситуацій, що вимагають швидкого реагування і корекції комунікаційних підходів)</p>	<p>Офіцер: має здатність формувати офіційні документи і листи відповідно до стандартів, включаючи правильне оформлення реквізитів (тексти мають зрозумілу структуру, з чітко розмежованими абзацами і логічною побудовою); має середній рівень мовлення та відповідає загальним граматичним і орфографічним стандартам, хоча можуть бути незначні помилки; вміє адаптувати мовлення і стиль до відповідних комунікативних ситуацій</p>	<p>Офіцер: має уміння розуміти і адаптуватися до запитів середньої складності, включаючи нові або незвичні питання з наданням чітких і логічних відповідей; управляє діалогами, що потребують пояснень і уточнень, ефективно вирішуючи проблеми; має мовленнєві навички (вимова, наголос і інтонація), які є достатніми для підтримання продуктивного спілкування у комунікативних ситуаціях, забезпечує адекватний обмін інформацією і взаємодію в умовах помірної складності</p>	<p>Офіцер: має спроможність до активного впровадження інноваційних методів і технологій, пошуку нових можливостей для вдосконалення та інновації на практиці; має відповідальність щодо участі у розробці і реалізації інновацій, демонструючи середній рівень; впровадження нових підходів і практик, впливаючи на процеси у військово-оборонній сфері</p>	4	С	70-79
---------------------	---	--	--	--	---	---	---	-------

Просунутий	<p>Офіцер: володіє високим рівнем артикуляції (відмінні навички вербального спілкування, здатен чітко, структуровано та логічно висловлювати власні думки, використовувати відповідну термінологію без помилок); демонструє високу здатність до взаємодії з підлеглими, колегами та керівництвом; має чіткі епістолярні навички (формування документи, рапорти, листуватися та забезпечувати інші офіційні повідомлення, завжди граматично правильно, логічно та структуровано); відмінно передає інформацію у межах команди, так і між різними підрозділами</p>	<p>Офіцер: демонструє високу надійність передачі інформації (здатність забезпечувати точну і своєчасну передачу інформації між підрозділами); доцільно координує комунікаційні процеси (здатність ефективно організувати і підтримувати координацію інформаційних потоків у команді та між підрозділами); забезпечує оперативний та ефективний зворотний зв'язок (активно використовує зворотний зв'язок для коригування дій та покращення процесу комунікації); має адаптивну валентність комунікації (проявляє високу гнучкість у виборі методів і каналів передачі інформації, вміє адаптувати підходи відповідно до ситуації та умов)</p>	<p>Офіцер: має здатність оформлювати офіційні документи і листи з високим рівнем точності; формулювати складні речення і тексти, які є граматично правильними, точними і зрозумілими; відповідає епістолярності жанрів згідно високих граматичних і орфографічних стандартів; тексти відповідають всім вимогам професійно-службового епістолярного спілкування</p>	<p>Офіцер: має здатність ефективно взаємодіяти у складних і динамічних ситуаціях, включаючи стратегічні обговорення та переговори; розуміє і адаптується до запитів високої складності і забезпечує чіткі та точні відповіді; має мовленнєві навички високого рівня, що забезпечує продуктивну комунікацію в професійно-службових контекстах військово-оборонної сфери</p>	<p>Офіцер: має спроможність (здатність бути лідером у впровадженні і розробці інноваційних методів і технологій, інтеграції інноваційних підходів у широкий спектр професійно-службових завдань; до демонстрації високої гнучкості у застосуванні організаційно-управлінських рішень); має соціальну відповідальність (впровадження інновацій, відповідальність за їх успішну реалізацію)</p>	4 +	В	80- 89
-------------------	--	---	--	--	---	--------	---	-----------

Відмінний	<p>Офіцер: володіє бездоганною артикуляцією (мова відрізняється ясністю, структурованістю та впевненістю, здатний точно і ефективно передавати складні ідеї та концепції, використовуючи відповідну військову термінологію; легко налагоджує контакт з підлеглими, колегами та керівництвом); забезпечує ефективний обмін інформацією у проблемних та складних ситуаціях; володіє відмінними епістолярними навичками (офіційні документи, звіти та інша письмова комунікація завжди досконалі за змістом, граматично правильні та структуровані); забезпечує бездоганну передачу інформації в командній роботі та між різними підрозділами</p>	<p>Офіцер: забезпечує абсолютну точність і своєчасність передачі інформації (інформацію без жодних спотворень чи затримок); володіє досконалою координацію комунікаційних процесів (бездоганну здатність координувати обмін інформацією на всіх рівнях); здатний до оперативності забезпечення постійного зворотнього зв'язку (активно підтримує і використовує зворотний зв'язок для оптимізації процесу комунікації); забезпечує інноваційність і гнучкість у використанні комунікаційних технологій (демонструє виняткову здатність до впровадження та використання найсучасніших технологій і методів комунікації)</p>	<p>Офіцер: має здатність створювати документи і листи з бездоганим форматуванням і структурою, що відповідає найвищим стандартам; формує і відтворює тексти, які відрізняються бездоганною організацією і естетичним оформленням, що підвищує їх професіоналізм і ефективність; дотримання найвищих стандартів офіційного стилю, демонструючи відмінну точність у формулюваннях, ввічливість і професіоналізм; формує тексти з бездоганною відповідністю всім вимогам професійно-службового спілкування, написання, відтворення</p>	<p>Офіцер: має вміння демонструвати бездоганну здатність до комунікації в надзвичайно складних і нестандартних ситуаціях, включаючи кризові управлінські рішення і міжвідомчі консультації; здатний адаптувати епістолярні відповіді до будь-якого контексту, забезпечуючи високу ефективність у комунікації; володіє вимовою і мовленнєвими навичками з бездоганим відтворенням, що дозволяє підтримувати високий рівень обміну інформацією</p>	<p>Офіцер: має спроможність (здатність бути експертом у сфері інновацій і новітніх технологій, розробці та реалізації новаторських підходів до забезпечення формування професійної іншомовної компетентності для тактичного, оперативного та стратегічного рівня вирішення професійно-службових завдань, що суттєво підвищує ефективність комунікації та навчання); має соціальну відповідальність (демонстрація виняткового рівня відповідальності за інноваційні ініціативи, включаючи створення і впровадження стратегій, які мають значний вплив на широкий спектр осіб і процесів, встановлення сучасних стандартів у професійній іншомовній діяльності)</p>	5	А	90-100
-----------	--	--	---	--	---	---	---	--------

Інтерактивний критерій – оцінює здатність офіцерів ЗСУ взаємодіяти в різних комунікативних ситуаціях, брати участь у діалогах, дискусіях та переговорах. Серед методів оцінювання є ситуаційні рольові ігри, які моделюють комунікативні ситуації, та групові дискусії, що дозволяють спостерігати за активністю учасників. Уміння ефективно взаємодіяти в команді є критично важливим для досягнення спільних цілей у військових умовах. Інноваційний критерій – вимірює здатність офіцерів ЗСУ використовувати новітні методи та технології в процесі вивчення іноземної мови, а також їхню готовність до самостійного навчання. Оцінка здійснюється через проекти на основі новітніх технологій, включаючи онлайн-ресурси та мобільні додатки, а також самостійні дослідження з використанням нових методів навчання. Здатність адаптуватися до змінних умов навчання та використовувати інновації підвищує ефективність підготовки офіцерів.

Рівні оцінювання визначено від відмінного до низького. На відмінному рівні офіцери демонстрували високий ступінь майстерності у комунікації, були здатні вільно і без зусиль взаємодіяти в різноманітних і складних ситуаціях, включаючи професійні та міжкультурні контексти, вільно використовувати складні мовні конструкції, елементи фахової термінології та специфічні мовні стилі. Їх комунікаційні навички дозволяли не лише висловлювати свої думки, але й ефективно аргументувати позиції, ведучи діалоги на високому рівні абстракції, брати участь у різних видах брифінгів. Військовослужбовці були здатні розуміти та аналізувати складні текстові матеріали, включаючи наукові статті та військові документи. На просунутому рівні офіцери ЗСУ мали розвинуті мовні навички, що дозволяло їм ефективно комунікувати в більшості ситуацій, добре розуміли та використовували мовні конструкції середньої складності, могли формувати ясні та логічні висловлювання, вони були здатні писати зрозумілі тексти, включаючи звіти та офіційні листи, могли брати участь у професійних переговорах, однак іноді потребували допомоги у вирішенні специфічних комунікаційних завдань або у використанні спеціалізованої термінології.

Середній (рубіжний) рівень характеризувався здатністю офіцерів виконувати основні комунікативні завдання, такі як запитання, надання інформації та проведення простих бесід. Проте, у складніших ситуаціях вони стикалися з труднощами у формулюванні висловлювань або розумінні складних ідей, мали обмежений словниковий запас, що впливало на їхню здатність до гнучкої комунікації. Їхній рівень володіння мовою дозволяв виконувати базові завдання, проте вимагав вдосконалення для покращення загальної комунікаційної ефективності. Достатній рівень свідчив про наявність базових мовних навичок, які дозволяли офіцерам ЗСУ вирішувати прості комунікативні завдання, такі як ведення базових розмов і написання елементарних повідомлень, однак вони потребували значного подальшого вдосконалення, оскільки їхня здатність до спілкування була обмеженою простими висловлюваннями і ситуаціями, також вони могли мати труднощі у розумінні більш складних текстів та усних повідомлень, що обмежувало здатність ефективно взаємодіяти в професійних контекстах. На низькому рівні офіцери демонстрували обмежені мовні навички, що викликалися недостатнім знанням основних мовних конструкцій та термінів, зазнавали значних труднощів у комунікації, що призводило до нерозуміння та помилок під час взаємодії, потребували суттєвої додаткової підготовки, щоб досягти базового рівня ефективного спілкування у професійному середовищі. Для покращення мовних навичок їм необхідно застосовувати інтенсивні навчальні програми та актуалізувати практичну роботу з носіями мови, оскільки вони демонстрували обмежені мовні навички, що викликалися недостатнім знанням основних мовних конструкцій.

Застосування критеріального апарату сформованості та рівнів оцінювання дозволило забезпечити формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, включало здатність офіцерів ефективно комунікувати, працювати з документацією, брати участь у міжнародних місіях та виконувати завдання у багатонаціональних колективах. В результаті – це підвищує загальну ефективність і професіоналізм ЗСУ, забезпечує

відповідність їхньої підготовки міжнародним стандартам і вимогам Північноатлантичного альянсу.

Висновки до третього розділу

Обґрунтовано та розроблено концепцію на базі концептів: системометодологічного – агреатованого комплексу способів дослідження організації управління якістю й безпекою соціокультурних форм ВВНЗ/ЗВО; методологічного потенціалу теорії і методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; сукупність соціально-філософських, теоретичних і методичних засад професійної підготовки; методичний органайзер методик і методів, засобів технічних регламентів, дослідження організації іншомовної підготовки та неперервного навчання англійською мовою для формування іншомовної компетентності військовослужбовців згідно стандартів Північноатлантичного альянсу; фундаментальним концептом визначено математичний – науки та методології пізнання, насаги до навчально-науково-пізнавальної діяльності, неперервності та ступеневості пізнання у галузі знань педагогіки, філології, наукометрії, квалітології; забезпечення призначення квалітологічного концепту соціальному замовленню щодо становлення і забезпечення стандартів якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО/ВВНЗ та якості організації професійної іншомовної підготовки у визначених педагогічних умовах неперервного навчання англійської мови для формування іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО за рекомендованим педагогічним та лінгвістичним критеріальними апаратами; концептуалізація інтеперабельності в організації дослідження педагогічної проблеми та розроблені й апробації відповідного методико-організаційного та інформаційно-технологічного забезпечення організації професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; втілення філософсько-методологічних аспектів епістемологічного – педагогічної проблеми

дослідження стану, архітектури і розвитку теорії пізнання об'єкту галузей знань освіта/педагогіка, філологія, воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону; інформаційно-технологічного – обґрунтування, розроблення та забезпечення впровадження в систему професійної іншомовної підготовки офіцерів доступних мереж, ліцензійних аналогів для формування інформаційної архітектури сприятливих середовищ навчально-науково-пізнавальної діяльності засобами технологічного сервісу; розроблення та втілення стратегій, планів тактичної концептуалізації військових навчань і сумлінного виконання професійно-службових завдань у досягненні мети освітнього процесу, а саме набуття професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, та їх застосування в тактичних операціях міжнародного партнерства місії та військово-професійної підготовки; диверсифікаційного концепту щодо векторизації та інтенсивності перекваліфікації, здобуття додаткових, перехресних та дотичних кваліфікацій з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей становлення професійної іншомовної компетентності та її розвитку у офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; семіотичного концепту природи знаково-символічної семантики філологічних основ у контекстах цільового призначення військово-оборонної сфери. Обґрунтовано та розроблено систему професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та однойменну модель, яку спроектовано з теоретичним обґрунтуванням педагогічних умов їх методико-організаційного забезпечення для задоволення соціального замовлення галузі науки і знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону (спеціальностей 255 Озброєння та військова техніка та 254 Забезпечення військ (сил)). Системну єдність підсистем забезпечено:

- синергією складових концептів (системно-методологічний, математичний, квалітологічний, епістемологічний, інформаційно-технологічний, інтероперабельний, тактичний, диверсифікаційний, семіотичний) у концепції професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО – концептуальної підсистеми;

- дуальністю визначеної мети – концептуально-стратегічної (обґрунтування та нарощення практичної методології функціональної універсалізації стандартів НАТО у розвитку теорії і методики професійної підготовки офіцерів ЗСУ тактичного та оперативного рівнів) та дослідження (обґрунтування теоретичних і методичних засад системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, розроблення й експериментальна перевірка ефективності її моделі та методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу) – цільової підсистеми;

- фундаментальністю методологічних підходів дослідження (загальні (аксіологічний, триангуляції, інтерпретаційний, критичний); у сфері освіти, науки й інноватики (активізації наукового пізнання, компаративний, інтегративний, феноменологічний та інноваційний); соціальних та поведінкових наук (квалітологічний, лонгітюдний)); навчально-науково пізнавальної діяльності (традиційні (культурологічний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, компетентнісний, системний); інноваційні (парадигмальний; синергетичний, професійно-комунікативний, інтегративний); організації освітнього процесу (кореляційний та якісний)) та організації професійної іншомовної підготовки і неперервного навчання англійської мови (вивчення мови (структурно-лінгвістичний, текстологічний, когнітивний, семіотичний); специфіка цільової іншомовної підготовки (аудіолінгвістичний, ситуаційно-функціональний, граматико-трансформаційний, інтерактивний, апроксимально-аналітичний, інтегративний)); специфікацією білінгвального підходу (паралельне навчання; загальні підходи комунікативного, інтерактивного та експериментального навчання; симбіоз ресурсозабезпечення; інтеграція мов у дисциплінах; міжкультурні іншомовні, когнітивні та комунікативні компетентності шанобливого ставлення до мовленнєвої полікультурності) та паралельною орієнтацією принципів професійної іншомовної підготовки (дидактики, наочності, міцності знань, усвідомлення,

науковості, активності, індивідуалізації, міжпредметної інтеграції, наукової новизни, професійної спрямованості змісту й методів навчання) та методики навчання (комунікативності, інтерактивності, автентичності, домінуючої ролі вправ, синергії навчання, збереження материнської мови, мінімізації негативного впливу на здоров'я, інтеграції та диференціації, розвитку комунікативно-мовленнєвої культури, бікультурного комунікативного розвитку, професійної профілізації для іншомовних середовищ зайнятості)) – методологічної підсистеми;

- процесуально-змістовою універсалізацією розробленого та забезпеченого проблемно-інтегративного універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах Системи підготовки офіцерів ЗСУ (ОС Бакалавр – тактичного рівня (загальний, загальновійськовий та спеціальний курс англійської мови: іноземна мова (англійська), іноземна мова за військово-професійним спрямуванням, іноземна мова за професійним спрямуванням) та ОС Магістр – тактичного/оперативного рівня (іноземна мова у професійній діяльності: іноземна мова за професійним спрямуванням, основи військового перекладу) на орбітах циклів підготовки – загальної, військово-професійної та військово-спеціальної в етапах – наукового пізнання (теоретично-пошуковий, аналітичний, методологічний, концептуально-стратегічний, функціонально-методичний – праксеологічний), впровадження системи та методики організації (пропедевтичний, діагностувальний, планувальний, апробаційний, моніторинговий та релевантний) та дослідження (мотиваційний, коригувальний констатувальний (аудиторський), моделюючий формувальний) – процесуально-змістової підсистеми;

- функціональністю навчально-науково-пізнавальної діяльності у реалізації функцій (футуристична (аксіологічної мотивації системної синергії кластерів професійної профілізації у семантиці усвідомлення, прагнення здобуття та набуття з якісним перетворенням опанування та розвитку професіоналізму); моніторингова (динаміка діагностики навчально-науково-пізнавальної діяльності для праксеологічного аналізу і накопичення

інформаційного базису та встановлення невідповідності в освітньому процесі та управління його якістю); виховна академічної та тактичної культури іншомовної комунікації офіцерів ЗСУ (організація освітнього процесу неперервного навчання англійської мови, стимулювання та підтримка майбутніх офіцерів у продовженні академічних традицій формування їх професійної іншомовної компетентності; соціальні виміри професіоналізму офіцерів у галузі воєнних наук, національної безпеки та безпеки державного кордону); логістична (педагогічна прогностика формування та розвитку професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ, суспільної адаптації, становлення та диверсифікації); інформаційно-закріплювальна (у системній єдності підсистем системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, орієнтованих на соціальні потреби Миру, Безпеки та Волі народів на самовизначення, оборони соціальних гарантій якості й безпеки життя громадян України – агрегатованої релевантності навчання); коригувальна (організаційно-педагогічного впливу на усунення невідповідностей задля забезпечення поліпшення якості згідно вимог технічних регламентів ДСТУ, ISO та стандартів НАТО STANAG); стабілізаційна (розумної достатності динамічного балансу складових підсистем системи зі праксеологічним забезпеченням релевантності сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ)); методів дослідження (теоретичні (індукція, дедукція, синтез, гіпотез, конкретизація та узагальнення), методи аналізу – контент, аксіологічний, компаративний, системний, структурно-функціональний, структурно-організаційний, портфельний, праксеологічний; методи проектування та моделювання; емпіричні– анкетування, педагогічне спостереження, тестування, експертне оцінювання; статистичні); організації професійної іншомовної підготовки (організаційно-розпорядчі (регламентування, нормування, проектування); методів організації управління проектування (проектний аналіз, праксеологія проєктів, структуризація, планування, нагляду, організації управління комунікаціями, адміністративного контролю проєктної діяльності)) та методів неперервного навчання англійською мовою (мовленнєво-дидактичні

за джерельністю комунікативно- інформаційної взаємодії (діалогічного та монологічного мовлення – диспути, бесіди, діалоги, оповідання; технологічні, суспільно-політичні – форуми; організаційно-педагогічні круглі столи, працехоронні, ресурсозбережувальні, безпеки життя – інструктажі), наочні та демонстраційні (відео-ілюстрації, аудіо-візуальні, методи відеозйомки, відеотеки, метод проєктів, кейс-метод, імітацій); комбіновані (рольові ігри, мозкового штурму, метод розминок, парна робота та робота у малих групах, робота з флеш-картками, аналогій); наглядові (стандартизованого контролю засобами письма, тестування та самооцінювання, педагогічного контролю)); форм і засобів навчання – панівна очна (ОС «Б», «М»), заочна (ОС «М» у підгрупах), змішана (ОС «Б», «М» полігонна за локаціями), мережі, інформаційно-телекомунікаційні платформи, лінгво-сервіси, технологічні засоби навчання, мобільні додатки, навчально-тренінгові –організаційно-методичної підсистеми;

- технічною регламентацією оперативних, адміністративних, матеріально-технічних стандартів – підсистеми технічного регулювання;
- емерджентністю виявлених та теоретично обґрунтованих педагогічних умов їх методико-організаційного забезпечення як системоутворюючих, а саме педагогічно-організаційні (організація освітнього процесу з урахуванням професійного та соціокультурного компонентів професійної іншомовної підготовки; навчально-науково-пізнавальна діяльність військовослужбовців як суб'єктів професійного та особистісного розвитку; єдність наукових знань, емоційно-ціннісних суджень та практичних дій військовослужбовців; диференціація за рівнем знань здобувачів освіти; корисні практики –вітчизняні та зарубіжні; створення інформаційного базису; поєднання групового, фронтального та індивідуального навчання; комплектація різних видів груп здобувачів освіти, її корекція та управління); методичні (супровід у логіці навчання, методичний органайзер підготовки, поетапна імплементація науково-методичного забезпечення в освітній процес; педагогічна прогностика й інноватика; комплектація ТЗН), інформаційно-технологічні (освітні, проєктні,

мережеві та технологічні засоби академічного сервісу), психологічні (позитивне психо-емоційне середовище навчання; мотивація зовнішня та внутрішня; акмео-технологія підготовки, розвитку та оцінювання ПРН) та реалізаційні соціальної інноватики (міжкультурна інтероперабельність; міждисциплінарна інтеграція та універсалізація; семантична орієнтація підготовки; аксіологія освіти, науки й інноватики) – кондиційної підсистеми;

- інституційною організацією та програмно-інструментальним забезпеченням, відповідно впроваджено в Україні – програмні інструменти НАТО «Удосконалення військової освіти» (з англ. – Defence Education Enhancement Program, DEEP): Центр досліджень з питань європейської безпеки імені Дж. Маршалла, Бюро міжнародної мовної координації, Оборонний коледж та школа НАТО; 33 партнерські навчально-освітні центри НАТО (забезпечують курси, семінари та тренінги, платформу для оперативного навчання), Навчальний центр мовної підготовки партнерів Європи (з англ. – Partner Language Training Center Europe – для працівників ЗСУ та офіцерів), Гончаренко центри (онлайн-курси англійської мови), Центр мовної підготовки штату Техас, Центри інтенсивної мовної підготовки військовослужбовців при ВВНЗ України (ХНУПС, НАУ, НАСВ, ВІТІ, ЖВІ, ІВМС ОМА); розмовні клуби при ВВНЗ (з англ. – English Speaking Club); технічні засоби навчання (екранна, звукова, бінарна апаратура); за функціональним призначенням (комбіновані засоби-комп'ютери, мультимедіа, аудиторні ТК і допоміжні ТЗК); лінгво-кабінети та лабораторії у системи професійної іншомовної підготовки для автономії студента у процесі навчання та науково-педагогічної діяльності викладача, стимулювання іншомовної активності здобувачів освіти, облік їх індивідуальних, вікових та особистісних особливостей, реальне або віртуальне занурення в іншомовне мультимедійне освітнє середовище, також бази для функціональності електронних освітніх ресурсів; платформи: Language Connect for Ukraine, Coursera, Duolingo, Mondly, Busuu, Preply; проєкти: EdX, Canvas Network (онлайн курси); соціальний проєкт ENG for UARMY на YouTube-

каналі «Армійська англійська»; застосунки: Drops, Ling App, UTalk, Babbel, онлайн-ресурс LingQ – програмно-інструментальної підсистеми;

- параметральною метрикою критеріального апарату в критеріях (комунікаційний (артикуляційний), трансмісійний, епістолярний інтерактивний та інноваційний (спроможність і відповідальність) за рівнями сформованості (відмінний, просунутий, середній (рубіжний), достатній та низький) прогнозованого результату (сформованість професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО) – результативної підсистеми.

Список літератури до третього розділу

1. Авершин А. О. Формування критичного мислення у студентів інженерно-педагогічних ВНЗ. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2009. № 24–25. С. 134–145.
2. Аніщенко В., Падалка О. Культурологічний підхід у професійній підготовці вчителя. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2013. № 6. С. 103-107.
3. Бакуменко Р.О. Розвиток професійної компетентності офіцерів інформаційноаналітичного забезпечення у системі післядипломної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2021. 21 с.
4. Барабанова Г.В. Когнітивна візуалізація іншомовного професійно орієнтованого тексту в навчальних цілях. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2013. № 9(2). С. 251–257.
5. Барсук С.Л. Формування іншомовної комунікативної компетентності шляхом навчання комунікативних стратегій. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол.: В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2015. Вип. 25. С. 64–68.*
6. Бондар С. П. Компетентнісна спрямованість змісту і структури навчального предмета в умовах фундаменталізації освіти. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова: збірник наукових праць. Серія: Теорія і практика навчання та виховання*. 2012. Вип. 20. С. 10–23.
7. Бублик В. В., Дроздович Н. Ю. Розвиток колаборативних навчальних середовищ. *Наукові записки НаУКМА. Комп'ютерні науки*. 2012. Т. 138. С. 76-79.
8. Булах І. С. Витоки особистісного зростання людини. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. 2017. Вип. 6. С. 53–63.

9. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: теорія, технологія, практика: монографія. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2005. 304 с.
10. Георгієв В. М. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Хмельницький, 2015. 20 с.
11. Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021–2025 роки) від 01.03.2021 р. URL: https://www.mil.gov.ua/content/education/doroznya_karta_2021.pdf (дата звернення: 02.04.2023).
12. Забезпечення якості загальної середньої освіти у провідних країнах Європи та США: монографія /за заг. ред. Локшиної О.І. Київ: Педагогічна думка, 2014. 482 с.
13. Заболотна Т.В. Епістолярна спадщина В. Винниченка: адресування і стиль: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 – українська література. Київ, 2005. 173 с.
14. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ науковий редактор українського видання С.Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 261 с.
15. Закон України № 2232-ХІІ від 25.03.1992 р. «Про військовий обов'язок і військову службу». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TM029464> (дата звернення: 23.02.2023).
16. Замотаєва Н. В. Військова педагогіка: історія, теорія, практика : навч. посібник. Київ: Альфа Реклама, 2021. 364 с.
17. Зубро Т. Інтерпретаційний підхід в концепціях політичної культури. *Політичний менеджмент*. 2007. № 2. С. 100-105.
18. Калініна Л. М. Інформаційне управління загальноосвітнім навчальним закладом : системи, процеси, технології : монографія. Київ: Інформавтодор, 2008. 472 с.
19. Канова Л. Ефективні принципи викладання курсу англійської мови з військово-професійним спрямуванням для військовослужбовців. *Наукові*

- інновації та передові технології. Серія «Педагогіка». 2022. Випуск №5 (7). С.19–28.*
20. Канова Л. П. Інтегрований підхід у формуванні готовності курсантів вищого військового навчального закладу до спілкування на міжкультурному рівні. *Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку : зб. наук. праць. Житомир : ЖДУ, 2006. С. 73–75.*
21. Канова Л. П., Рідей Н. М. Педагогічні умови професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України. *Методологія неперервної освіти та наукового дослідження: монографія / за ред. Н. М. Рідей, Е. В. Лузій. Київ: ТОВ ЦП «Компринт», 2020. С. 173–18.*
22. Канова Л.П. Мотиваційний компонент вивчення іноземної мови військовослужбовцями Збройних Сил України. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XVI-ої Міжнародної науково-практичної конференції. 07 грудня 2021 р., Тампере (Фінляндія). С.172–174.*
23. Кобильченко В. Інтерактивна парадигма як теоретико-методологічний орієнтир сучасної спеціальної психології. *Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. № 4. С. 14-23.*
24. Кремень В. Якісна освіта і нові вимоги часу. *Директор школи, ліцею, гімназії. 2013. № 4. С. 4-11.*
25. Крисоватий А. Основні парадигми освіти та їх сутнісна характеристика. *Психологія і суспільство. 2015. № 1. С. 114–116.*
26. Матяш Н. Кореляційний підхід до створення методичної системи навчання біології. *Рідна школа. 2010. № 11. С. 33-36.*
27. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.*
28. *Методологічні закономірності формування автентичності фахівців соціономічних професій: монографія / за ред. В.Л. Зливкова. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 336 с.*

29. Методологія неперервної освіти та наукового дослідження: монографія/за ред. Н.М. Рідей, Е.В. Лузік. Київ: ТОВ ЦП «Компринт», 2020. 463 с.
30. Мізерна Т. П. Особливості кваліметричного підходу до моніторингових досліджень якості підготовки учнів з іноземної мови в загальноосвітніх закладах. *Науковий вісник Донбасу: електронне наукове фахове видання*. 2011. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_20. (дата звернення: 23.02.2022).
31. Наказ Міністерства Оборони України № 120 від 15.02.2024 р. «Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти». *ZakonOnline*. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/526394___768242 (дата звернення 01.03.2024).
32. Нехаєнко С. І. Розвиток професійної компетентності офіцерів-організаторів морально-психологічного забезпечення в процесі оперативно-тактичної підготовки : автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2021. 21 с.
33. Нещадим М. І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. 852 с.
34. Осадчий І Г. Педагогіка якості освіти: бери й роби. Київ: Шкільний світ, 2021. 272 с.
35. Паркулаб О. Г. Феноменологічний аналіз у віковому екзистенційному консультуванні: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Івано-Франківськ, 2004. 19 с.
36. Тарнопольський О.Б., Дегтярьова Ю.В. Автентичність навчальних матеріалів у навчанні англійської мови для професійної комунікації у немовних вишах. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2018. Вип. 5(2), С. 242-245.

37. Теорія лінгвістичних парадигм: колективна монографія на пошану професора, член-кореспондента НАН України Анатолія Загнітка /за ред. Ж. Краснобаєвої-Чорної. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2019. 499 с.
38. Тракалюк О. Л. Розвиток фахової компетентності посадових осіб кадрових органів Збройних сил України у системі післядипломної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04– теорія і методика професійної освіти. Київ, 2020. 19 с
39. Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> (дата звернення 25.02.2024).
40. Федченко О., Литвиненко Н., Лаврінчук О. Геоінформаційна підсистеми АСУ Збройних Сил України як інструмент інтеперабельності інформаційно-аналітичних систем військового призначення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2022. Вип. 1(49), С.82–88.
41. Шатковська Г. Педагогічні технології фундаменталізації навчання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2011. Вип. 22. С. 193–197.
42. Шевченко А. В. Формування фахової компетентності майбутніх офіцерів тилу в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04– теорія і методика професійної освіти. Хмельницький, 2017. 20 с
43. Щеголева Т.Л. Комунікативний підхід до формування професійно-важливих якостей у курсантів ВВНЗ. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2021. № 8. С. 527–529.
44. Bickerton D. More than nature needs: Language, mind, and evolution. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2014. 323p.
45. <https://www.youtube.com/@engforuarmy>

46. 10 платформ для вивчення іноземних мов. *Працюй!* URL: <https://pratsyuy.com/page/10-platform-dlia-vyvchennia-inozemnykh-mov> (дата звернення 25.02.2024).
47. Bondarenko V., Okhrimenko I., Tverdokhvalova I., Mannapova K., Prontenko K. Formation of the Professionally Significant Skills and Competencies of Future Police Officers during Studying at Higher Educational Institutions. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 2020. Vol. 12(3), pp.246–267.
48. Bowden J. Competency – Based Education – Neither a Panacea nor a Pariah. 2009. Vol. 18. [Electronic resource]. URL: www.crm.hct.ac.ae/events/archive/tend (дата звернення: 15.01.2022).
49. Break the language barrier to achieve victory. Eng for UArmy. URL: <https://engforuarmy.org/en> (дата звернення: 23.02.2022).
50. Brey M. Comparative Education in the Era of Globalisation: evolution, missions and roles. *Policy Futures in Education*. 2003. Vol. 1, № 2, pp. 209–224.
51. Campaign 1. English for the Military. Simon Mellor-Clark, Yvonne Baker de Altamirano. Macmillan Publishers Limited, 2004. 159 p.
52. Campaign 2. English for the Military. Simon Mellor-Clark, Yvonne Baker de Altamirano. Macmillan Publishers Limited, 2005. 160 p.
53. Defence Education Enhancement Program (DEEP). *NATO.OTAN*. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_139182.htm?SelectedLocale=en (дата звернення: 15.01.2022).
54. Edward Lee Thorndike: theory of learning. *EduGyan*. URL: <http://www.edugyan.in/2017/03/edward-lee-thorndike-theory-of-learning.html> (дата звернення: 23.02.2022).
55. English F., Marr T. Why do linguistics?: Reflective linguistics and the study of language. 2nd Edition. London: Bloomsbury Publishing, 2015. 304p.
56. Kanova L. Foreign language training as a component of professional training of Ukrainian officers. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Т. 1. Вип. 41. С. 108–113.
57. Kanova L. Interactive methods in the process of teaching English in military field. *The 9th International scientific and practical conference «International*

- scientific innovations in human life»* (March 16-18, 2022), Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom, pp. 108–111.
58. Kanova L. Methodological approaches of professional training of Ukrainian Armed Forces officers according to NATO standards. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2021. № 6(50). pp.62–75.
59. Kanova L. Professional Language Training of Military Officers of Ukrainian Higher Military Educational Institutions during the War. *The scientific paradigm in the context of technological development and social change: Scientific monograph*. Part 2. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. pp. 309-329.
60. Language Connect for Ukraine. *Educational Equality Institute*. URL: https://theeducationalequalityinstitute.org/ua/language-connect-for-ukraine/?gclid=EAIaIQobChMI2Prg1q7B_gIVgQaLCh1H4gQ8EAAAYAiAAEgKb6PD_BwE(дата звернення: 23.04.2022).
61. Materials Development in Language Teaching, Brian Tomlinson, 1998. Cambridge Univeristy Press. Chapter 9, pp. 217 - 238.
62. Memrise: speak a new language URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.memrise.android.memrisecompanion&hl=uk> (дата звернення: 23.04.2022).
63. NATO BILC URL: <https://www.marshallcenter.org/en/tags/nato-bilc> (дата звернення: 23.04.2022).
64. Navigating Language Learning Apps: A Comparative Review of Duolingo, Memrise, Babbel, Quizlet, and Busuu URL: <https://www.olesentuition.co.uk/single-post/which-app-should-i-use-to-learn-a-language-duolingo-memrise-babbel-quizlet-busuu/>(дата звернення: 23.04.2022).
65. Newcombe N.S. Cognitive development: Changing views of cognitive change. *WIREs*. Cognitive Science, 2013. № 4, pp. 479–491.
66. Owen W.F. A note from the editor. *Infinity Journal, Special Edition. International Relations in Professional Military Education*. 2016. URL: <https://www.militarystrategymagazine.com/article/a-note-from-the-editor-2/> (дата звернення: 23.04.2022).

67. Robson C. Real world research: A resource for social scientists and practitioner-researchers. 8th ed. Oxford: Blackwell, 1998. 404 p.
68. Savignon S. J. Communicative Competence Theory and Classroom Practice, second edition, 1997. McGraw Hill. pp.119-127.
69. The History of the Method: The Audio-Lingual Method. URL: <https://grade-university.com/blog/the-history-of-the-method-the-audio-lingual-method> (дата звернення: 23.04.2022).

РОЗДІЛ 4.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

4.1. Педагогічні умови реалізації моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

Результати психолого-педагогічних праць проблеми дослідження свідчать про те, що філософське та культурологічне обґрунтування підготовки офіцерів ЗСУ до взаємодії в іншомовному середовищі запропонували І. Блощинський, В. Боринський, А. Зінченко, О. Лагодинський, О.Щербина (психологічні та соціокультурні аспекти педагогічних умов) [66]; А. Дідур (загальні характеристики педагогічних умов засобами міждисциплінарної інтеграції) [62]; В. Бобрицька, С. Процька (організаційно-педагогічні умови застосування ІКТ у процесі професійної підготовки студентів гуманітарних спеціальностей) [5]; І.Коваль, М. Коваль (педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх рятувальників) [33]; В. Манько (дидактичні умови формування професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін) [36]; О. Предиткевич (організаційно-педагогічні умови фасилітації у системі післядипломної освіти) [47] та інші.

Встановлено, що реформування та розвиток професіоналізму ЗСУ передбачають необхідність удосконалення системи професійної підготовки офіцерського складу відповідно до стандартів НАТО, що включає впровадження ІКТ у сферу іншомовної освіти. Ефективність професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ забезпечується завдяки застосуванню сучасних методів навчання та технологій, зокрема засобів імітаційного моделювання військових операцій, а також розвитку ключових якостей військовослужбовців [29].

Важливим аспектом є відповідність організації системи професійної іншомовної підготовки вимогам стандартів НАТО, зокрема досягнення відповідного рівня професійної іншомовної компетентності. Професійна

іншомовна підготовка офіцерів ЗСУ має сприяти формуванню компетентності ефективного спілкування та виконання професійних обов'язків (в т. ч. у військово-оборонній сфері).

Напрями та завдання професійної іншомовної підготовки визначають важливість мовної освіти ЗВО/ВВНЗ та спонукають до вдосконалення системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО [40].

Завдяки контент-аналізу літературних джерел, визначено трактування «педагогічні умови» як сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, спеціально організованих обставин та засобів, що сприяють ефективній реалізації освітнього процесу і досягненню його цілей – забезпечення всебічного розвитку особистості.

Визначення поняття «педагогічні умови», яке запропоновано О. Предиткевичем є справедливим, на наш погляд, для професійного розвитку командирів військових підрозділів ЗСУ. Дефініцію «організаційно-педагогічні умови» він пояснює як «взаємопов'язаний комплекс заходів освітнього процесу, спрямованих на досягнення командирами військових підрозділів вищого рівня педагогічної фасилітації у професійній діяльності» [48].

Співвідношення організаційних та педагогічних умов у сучасній педагогіці має відносний характер. З одного боку, організаційно-педагогічні умови виступають як складова педагогічних умов, оскільки організаційні умови входять до концепції «педагогічні умови». З іншого боку, організаційні умови є зовнішніми чинниками для забезпечення педагогічних умов.

Структуровано алгоритм визначення педагогічних умов, який включає:

- мету і завдання (визначення конкретної мети та завдань освітнього процесу, які слід досягти за допомогою створених умов);
- навколишнє середовище (врахування соціально-економічних, культурних та інших особливостей середовища, в якому здійснюється навчання та виховання);

- ресурсозабезпечення та ресурсорозподіл (визначення необхідних матеріальних, технічних, людських та інших ресурсів для забезпечення ефективної освітньої діяльності);
- організаційно-педагогічні засоби (створення системи організаційних і педагогічних заходів, спрямованих на досягнення освітніх цілей);
- диференціацію та індивідуалізацію професійної підготовки та розвитку (врахування індивідуальних потреб та особливостей у військовослужбовців, створення умов для їхнього різностороннього розвитку);
- моніторинг і оцінювання якості (визначення системи контролю, оцінювання та корекції освітнього процесу);
- інноваційні та інформаційні технології навчання (використання сучасних педагогічних технологій та методів, що сприяють ефективному засвоєнню знань та розвитку компетенцій).

Обґрунтування та встановлення педагогічних умов вимагає врахування конкретних особливостей закладу освіти, контингенту його студентів, науково-педагогічних працівників та інших чинників, які можуть впливати на процес навчання і виховання.

Учені В. Бобрицька та С. Процька вважають, що організаційно-педагогічні умови є конкретним випадком педагогічних умов, які залежать від особливостей організації освітнього процесу, відображають функціональну залежність ключових складових педагогічного процесу в аспектах семантики [5]. Стан розробленості питання обґрунтування педагогічних умов, особливості формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ, системний аналіз методологічних підходів організації професійної іншомовної підготовки та неперервного навчання англійською мовою, дав змогу виокремити чотири взаємопов'язаних блоки педагогічних умов.

По-перше, розглянуто й обґрунтовано *педагогічно-організаційні умови* як комплекс взаємодій та дій, які спрямовано на удосконалення функціонування системи управління закладом освіти та досягнення максимально можливого результату та передбаченого забезпечення професійного становлення та

розвитку. Структуровано складові архітектури *педагогічно-організаційних умов* разом з соціокультурними аспектами професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, до яких відносимо:

- організацію освітнього процесу з урахуванням професійного та соціокультурного компонентів;
- навчально-науково-пізнавальну діяльність військовослужбовців як суб'єктів професійного та особистісного розвитку;
- залучення військовослужбовців до освітнього процесу як суб'єктів професійного та особистісного розвитку;
- забезпечення єдності наукових знань, емоційно-ціннісних суджень та практичних дій військовослужбовців;
- розподіл військовослужбовців на групи за рівнем знань з використанням методів вхідного тестування;
- використання вітчизняного та зарубіжного досвіду навчання;
- створення банку необхідної інформації для використання навчальних матеріалів;
- поєднання групового, фронтального та індивідуального навчання;
- використання різних видів групової діяльності;
- управління та корекцію діяльності малих груп з боку викладача;
- зміни складу груп;
- оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країни;
- залучення до діалогу культур (іншомовної та рідної): активна участь у взаємодії між культурами сприяє розвитку взаєморозуміння та сприяє утвердженню культурного діалогу;
- порівняння явищ іноземного мовлення з рідною мовою: вивчення та порівняння різниці між іноземною та рідною мовами допомагає виявити специфіку іншомовної підготовки та глибше зрозуміти власну культурну спадщину;
- опанування іншомовної культури як засобу пізнання й розвитку культури особистості: імплементація іншомовної культури в освітній процес

- сприяє становленню та розвитку військовослужбовців та формуванню світогляду;
- структуризація змісту навчального матеріалу: організація кейсів навчальних матеріалів за структурованими темами сприяє систематизації знань та послідовному їх вивченню;
 - раціональний і науково-обґрунтований відбір необхідної й достатньої навчальної інформації: вивчення іноземної мови підтримується відбором інформації, що відповідає конкретним потребам офіцерів ЗСУ;
 - інтеграція дисциплін гуманітарного циклу: поєднання іноземної мови з культурологією, філософією та історією військового мистецтва сприяє глибшому розумінню взаємодії мови та культур;
 - корегування змісту та організації освітнього процесу: систематичне оновлення та коригування змісту та організації навчання дозволяє враховувати актуальні потреби військовослужбовців у процесі професійної підготовки та розвитку.

Педагогічно-організаційні умови професійної іншомовної підготовки спрямовано на створення ефективної системи вивчення іноземної мови в професійному контексті, допомагають військовослужбовцям сформувати компетенції для ефективного взаємодії в міжнародному професійному середовищі.

Розглянуто основні складові *педагогічно-організаційних умов професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ:*

- програми іншомовної підготовки: розробка інтегрованих програм, які поєднують вивчення іноземної мови з дисциплінами спеціальної професійної підготовки;
- професорсько-викладацький склад: наявність висококваліфікованих науково-педагогічних, які володіють не тільки мовою, але і розуміють особливості конкретної професійної галузі; застосування викладачами інноваційних методів викладання, спрямованих на розвиток мовленнєвих, аудіювальних, читацьких та письмових навичок військовослужбовців ЗСУ;

- методичні матеріали: розробка та використання спеціалізованих навчальних матеріалів, які спрямовано на функціональність у професійному контексті; забезпечення доступу до сучасних підручників, мультимедійних ресурсів та онлайн-платформ;
- комунікативні можливості: створення проблемно-тематичних ситуацій для практики комунікації за професійними сценаріями; організація рольових та ділових ігор, інших форм взаємодії, що сприяють розвитку мовних навичок;
- міжкультурна компетентність офіцерів ЗСУ: включення в програму вивчення іноземної мови аспектів міжкультурної комунікації та сприяння розумінню культурних відмінностей; організація віртуальних або реальних інтернаціональних обмінів, стажувань або партнерств з іноземними університетами;
- оцінювання: використання різноманітних форм оцінювання, таких як завдання з практичного застосування мови в професійних ситуаціях, ділові справи, проекти тощо; забезпечення об'єктивності та врахування досягнень офіцерів ЗСУ в іншомовній підготовці та професійній сфері.

Сформульовано педагогічно-організаційні умови для професійної підготовки військовослужбовців та їх реалізації у ВВНЗ/ЗВО, які враховують сучасні вимоги реформування ЗСУ та модернізації вищої освіти у контексті її євроінтеграції.

Процес удосконалення складається з наступних кроків: поліпшення системи управління освітнім процесом професійної підготовки офіцерів ЗСУ; організація освітнього процесу військово-професійної підготовки офіцерів, ґрунтованої на інтеграції військових та цивільних навчальних дисциплін за логічно-структурною схемою навчання, що передбачає використання зовнішніх міжпредметних зв'язків та органічне поєднання колективних та індивідуальних методів та форм навчання, і є характерними для європейської зони освіти та науки, зокрема активного та інтерактивного навчання; діагностика, формування та розвиток готовності викладачів ВВНЗ/ЗВО до діяльності з забезпечення

військового професіоналізму офіцерів, ґрунтується на їх професійному та особистісному самовдосконаленні; моніторинг якості військово-професійної підготовки офіцерів ЗСУ та оцінка рівня сформованості в них важливих військово-професійних якостей.

По-друге, визначено *методичні умови* та виокремлено у аспектах:

- визначення логіки навчання, послідовності засвоєння офіцерами ЗСУ розділів і модулів навчальних програм дисципліни «Іноземна мова (англійська)»;
- узгодження методів, форм і засобів навчання із змістом курсів дисциплін;
- поступове впровадження навчальних програмних засобів та інноваційних методів викладання в освітній процес;
- проектування варіантів проведення занять відповідно до вимог організації змісту навчання, визначення форми проведення занять;
- підготовку технічних засобів навчання на кожне заняття;
- вибір завдань, що створюють проблемні ситуації в навчальній-науково-пізнавальній діяльності;
- забезпечення реалізації навчально-пізнавальних завдань професійної спрямованості військово-професійної спеціалізації;
- використання педагогічно доцільних форм, методів та засобів навчання;
- вибір технологій навчання, спрямованих на засвоєння змісту предмета, формування компетенцій військовослужбовців, стимулювання навчально-науково пізнавальної діяльності;
- інтеграція традиційних та активних методів навчання.

По-третє, *інформаційно-технологічні умови* визначено як сукупність технічних і програмних засобів, що забезпечують сприятливе середовище для організації та підтримки освітніх, наукових і дослідницьких процесів, які передбачають :

- наявність інфраструктури ІКТ з відповідним обладнанням: комп'ютери, сервери, мережеві системи, а також забезпечення доступу до інтернету, що

дозволяє ефективно здійснювати обмін інформацією та отримувати доступ до освітніх ресурсів;

- використання хмарних технологій, які сприяють зберіганню інформаційних даних та спільній роботі над проєктами, що полегшує доступ до необхідних інформаційних потоків незалежно від місця перебування користувачів;

- спеціалізовані додатки для вивчення мов, таких як Duolingo (<https://uk.duolingo.com/>), Memrise (<https://cutt.ly/seSRTA65>), допомагають офіцерам ЗСУ розвивати професійну іншомовну компетентність в прийнятний для здобувачів освіти час;

- використання серверів для зберігання великих обсягів даних та забезпечення швидкого доступу до освітніх ресурсів для усіх учасників освітнього процесу;

- надання доступу до міжнародних бібліотек, баз даних та навчальних платформ для отримання сучасних наукових знань, що є важливим компонентом при формуванні професійної іншомовної компетентності для галузі знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальностей 255 «Озброєння та військова техніка» та 254 «Забезпечення військ (сил) за спеціалізація ми»;

- регулярна діагностика рівня знань офіцерів (вхідне тестування), проведення проміжних тестувань, усних і письмових контрольних робіт для визначення рівня засвоєння матеріалу, що дає можливість вчасно коригувати освітній процес і підвищувати ефективність навчання; аналіз змін, що відбулися в освітньому процесі, а також причин неуспішності;

- створення та визначення структури та очікуваних результатів заняття; розробку способів стимулювання діяльності офіцерів;

- створення чіткої структури занять дисциплін з іноземної мови; взаємної відповідальності і звітності у групах; забезпечення особистісної взаємодії в малих групах;

- навчання за самостійно розробленим алгоритмом для досягнення вищого рівня знань; систематизацію опанованих тем;
- заохочення військовослужбовців: присвоєння додаткових балів; організація зворотного зв'язку (співвідношення результатів засвоєння навчального матеріалу з завданнями та особистісною і професійною метою);
- систематичний контроль (усний та письмовий); аналіз підсумкових робіт через математичну обробку результатів.
- системи для автоматичного проведення тестів і оцінювання знань (Kahoot (<https://kahoot.com/>), Quizlet (<https://quizlet.com/ua>)) дозволяють створювати інтерактивні тести, проводити контроль знань в режимі реального часу і швидко отримувати результати.

По-четверте, розглянуто *психологічні умови* та їх складові:

- створення сприятливих психологічних умов для професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ на заняттях;
- формування особистісного смислу навчання на основі розвитку професійних мотивів фахового спілкування,
- стимулювання розвитку мотивів професійного становлення офіцерів, прагнення самоаналізу, самооцінювання та самовдосконалення;
- формування внутрішньої мотивації самостійного навчання військовослужбовців, самоконтроль над рівнем сприйняття навчального матеріалу та його практичним використанням;
- упровадження методів самооцінки військовослужбовців, усвідомлення офіцерами суті мовних явищ та іншої системи розуміння, через яку може сприйматися дійсність;
- спрямування військовослужбовців на розвиток професійних та ключових іншомовних компетенцій відповідно до логіки реалізації професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ; взаємодія викладача та військовослужбовців на рівні співробітництва .

Для успішної реалізації педагогічних умов в освітньому процесі ВВНЗ/ЗВО, необхідно забезпечити професорсько-викладацький склад, які:

володіють військовими спеціальностями, професійною лексикою та термінологією, активно протидіють знеціненню універсальних загальнолюдських цінностей та підтримують міжкультурний діалог, сприяють розвитку різних видів мислення у суб'єктів навчання та поважають їх особистісне право на самовизначення.

Виокремлено умови, які сприяють глибокому осмисленню та інтеграції іноземної мови та національних культурних традицій ЄС та НАТО у освітній процес професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ. Отримані компетенції про культурні особливості, історію та традиції допомагають військовослужбовцям ефективно спілкуватися та взаємодіяти в різних соціокультурних середовищах.

Реалізація соціальних інновацій у контексті організації системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу, адаптації до міжнародних стандартів і забезпеченню конкурентоспроможності українських військовослужбовців на світовій арені. Одним із ключових прикладів соціальних інновацій є впровадження змішаного, мобільного, дистанційного навчання та їх гібридних форм, що стали особливо актуальними в умовах воєнного стану. Застосування ІКТ, зокрема платформ Moodle (<https://moodle.org/?lang=uk>) або Microsoft Teams (<https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-teams/log-in>), забезпечує гнучкість освітнього процесу, дає змогу поєднувати традиційне аудиторне навчання з дистанційним, що дозволяє офіцерам вдосконалювати власні іншомовні компетенції незалежно від фізичної присутності в закладі освіти. Проектна діяльність із застосуванням іншомовних комунікативних навичок також є важливим компонентом соціальних інновацій у професійній підготовці офіцерів. Участь у міжнародних військових навчаннях, таких як «Rapid Trident» (з англ. – «Швидкий тризуб») та «Sea Breeze» (з англ. – «Морський бриз»), дала змогу курсантам і офіцерам не лише практикувати іноземні мови, але й розвивати навички міжкультурної комунікації в реальних умовах військової співпраці. Навчання «Rapid Trident»,

було спрямовано на підвищення готовності українських військ до взаємодії з військами НАТО та іншими міжнародними партнерами, сприяло підрозділам покращувати оперативні й тактичні навички, а також підвищувати рівень взаємодії у багатонаціональних операціях. Водночас навчання «Sea Breeze», спрямовано на забезпечення безпеки в регіоні та зміцнення співпраці між військово-морськими силами України і країн НАТО. Під час навчань відпрацьовувалися тактичні маневри на морі, операції з боротьби проти підводних загроз, висадка десанту та інші операції, які спрямовано на забезпечення безпеки морських шляхів і реагування на кризи. Участь у міжнародних військових навчаннях, таких як «Rapid Trident» чи «Sea Breeze», дає можливість курсантам та офіцерам не лише практикувати іноземні мови, але й розвивати навички міжкультурної комунікації в реальних умовах військової співпраці.

Соціальна інноватика є передумовою для підвищення якості та ефективності освітнього процесу через інтеграцію нових підходів і технологій, які орієнтовано на соціальний захист гарантій права. Основними їх складовими є міжкультурна інтероперабельність, міждисциплінарна інтеграція, семантична орієнтація та аксіологія освіти.

Міжкультурну інтероперабельність спрямовано на забезпечення ефективної взаємодії між культурами для підвищення якості міжнародного співробітництва, що передбачає розвиток крос-культурних комунікаційних навичок, які є необхідними для успішної взаємодії з представниками різних культур. Важливим для даного етапу є впровадження програм мобільності, які сприяють обміну досвідом та знаннями між полікультурно різноманітними групами, а також навчання культурній чутливості, що дозволяє адаптуватися до різних культурних контекстів.

Міждисциплінарною інтеграцією передбачено об'єднання знань і методів для створення універсальних рішень, що дозволяє вирішувати складні проблеми, які не можуть бути вирішені в межах однієї дисципліни. Міждисциплінарний підхід в системі професійної іншомовної підготовки

офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО охоплює кілька ключових галузей знань, кожна з яких забезпечує фундамент для формування комплексної освітньої моделі. Зокрема, галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка», яка включає педагогічні спеціальності, серед яких 011 «Освітні, педагогічні науки» виступає основою для впровадження сучасних методологічних підходів та технологій, які спрямовані на вдосконалення професійної підготовки офіцерів, у той час як галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» досліджує соціальні та психологічні чинники, що впливають на формування лідерських компетенцій офіцерів ЗСУ, а також комунікативні стратегії, які необхідні для ефективної взаємодії в умовах багатонаціональних військових операцій. Окрім того, галузь знань 03 «Гуманітарні науки» інтегрує філологічні, культурологічні та історичні аспекти, що є невід'ємними для розвитку міжкультурної комунікації та розуміння глобальних процесів, що впливають на військову діяльність. Галузь знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» формує концептуальну базу для розробки стратегій національної безпеки, водночас забезпечує підготовку офіцерів, які здатні оперативно реагувати на виклики сучасної військової ситуації та захищати державні інтереси, що передбачає комплексне навчання, в якому знання з різних областей використовуються для розв'язання актуальних військово-професійних завдань.

Семантичну орієнтацію підготовки сфокусовано на важливості значень і контекстів організації освітнього процесу для забезпечення й задоволення потреб для – рівнів управління сегментами військово-оборонної сфери (командного, тактичного та оперативного); родів сил ЗСУ (Сухопутні війська, Військово-морські, Повітряні); – окремих родів сил ЗСУ (Сили спеціальних операцій, Сили територіальної оборони, Сили логістики, Сили підтримки, Медичні сили); окремих родів військ ЗСУ (Десантно-штурмові війська, Війська зв'язку та кібербезпеки); – органів військового управління, з'єднань, військових частин, ВВНЗ, військових навчальних підрозділів ЗВО, установ та організацій, що не належать до видів та окремих родів військ (сил) ЗСУ, – галузі знань

25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону», спеціальностей 255 «Озброєння та військова техніка» та 254 «Забезпечення військ (сил) за спеціалізаціями»: (автоматизована обробка розвідувальної інформації, засоби спеціального контролю, безпілотні авіаційні комплекси тактичного класу, засоби спеціального контролю, обробка даних космічної розвідки, системи радіоелектронної розвідки, радіоелектронні системи бортових та наземних засобів космічних комплексів, системи радіоелектронної розвідки, системи та комплекси радіозв'язку спеціальної розвідки); пошуково-рятувальні та водолазно-аварійні роботи на морі, морально-психологічне забезпечення у підрозділах, на кораблях (за видами збройних сил), корабельне радіотехнічне озброєння та засоби зв'язку, берегове ракетно-артилерійське озброєння, корабельні енергетичні установки, корабельна зброя та засоби навігації, продовольче забезпечення військ (сил), речове забезпечення військ (сил), транспортна логістика, радіаційний, хімічний, біологічний захист та екологічна безпека військ, організація захисту інформації з обмеженим доступом та автоматизація її обробки, комп'ютеризовані засоби інформаційного впливу.

В умовах соціальної турбулентності організації освітнього процесу *інформаційно-технологічні умови* відіграють ключову роль у забезпеченні релевантності навчання. Серед основних компонентів таких умов виокремлюють освітні та проєктні засоби, а також необхідний технологічний сервіс.

Сучасні освітні ресурси включають в себе електронні платформи для управління й забезпечення навчальних курсів, такі як Moodle (<https://moodle.org/?lang=uk>) та Blackboard (<https://blackboard.umbc.edu/>), що забезпечують організацію застосування навчальних матеріалів, проведення тестування та інтерактивну взаємодію з військовослужбовцями. Віртуальні класні кімнати, що реалізуються через платформи для відеоконференцій, зокрема Zoom (<https://zoom.us/>) та Microsoft Teams (<https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-teams/log-in>), сприяють проведенню

лекцій та семінарів в режимі онлайн, що є особливо актуальним у контексті воєнного стану, глобальної пандемії та розвитку змішаного та дистанційного навчання. Мультимедійні ресурси, такі як відео, анімації та інтерактивні симуляції, ігрові навчальні платформи (Kahoot (<https://kahoot.com/>), Zynga (<https://www.zynga.com/>)) значно покращували якість освітнього процесу, сприяли кращому засвоєнню матеріалу. Важливим аспектом є також доступ до електронних бібліотек і баз даних, які надають актуальну наукову літературу та публікації через онлайн-ресурси.

Проектно-орієнтоване навчання інтегрувало реальні або симульовані завдання, що дозволяє офіцерам ЗСУ застосовувати сучасні технології для вирішення практичних проблем. Мережеві технології, включали соціальні медіа та онлайн-курси та активували можливості для обміну інформацією та забезпечення освітніх ресурсів. Соціальні медіа платформи, такі як Facebook (<https://www.facebook.com/?locale=uk>), Twitter (<https://x.com/?lang=uk>), LinkedIn (<https://ua.linkedin.com/>), створювали простір для інтерактивних обговорень, обміну досвідом та оптимізації мережевого навчання військовослужбовцями викладачами.

Технологічний сервіс сприяв забезпеченню необхідного доступу до технологічних засобів для підвищення ефективності освітнього процесу, що передбачало створення відповідної інфраструктури та доступу до комп'ютерного обладнання, програмного забезпечення та інтернету для учасників освітнього процесу. Укомплектованість технічних ресурсів представлено комп'ютерними лабораторіями, які оснащено для практичного навчання з використанням інноваційних технологій, а також мобільними пристроями, такі як планшети, смартфони і ноутбуки, що забезпечують можливість мобільного навчання. У мовних лабораторіях для підготовки офіцерів ЗСУ використовували різноманітні програми, які спрямовано на вдосконалення мовних навичок, зокрема професійної військової термінології. Програма Rosetta Stone (<https://eu.rosettastone.com/>) (з англ. – Розеттський камінь) дозволяла офіцерам вивчати іноземні мови за допомогою інтерактивних

завдань, що включали читання, письмові вправи, аудіювання та вимову, виявилася особливо корисною для базового навчання та розвитку мовних навичок на початковому рівні. Speexx (<https://www.speexx.com/>) також використовували як онлайн-платформу для курсів іноземних мов, яку адаптували до рівня підготовки і потреб військовослужбовців і пропонувала завдання з аудіювання, письма та розмовної мови, що забезпечувало персоналізоване навчання офіцерів ЗСУ. Система Sanako (<https://sanako.com/>), спеціально розроблена для фонолабораторій, її застосування дозволяло проводити заняття з аудіювання та практики розмовної мови, записувати голоси учасників для подальшого аналізу, а також відстежувати прогрес підготовки кожного офіцера в реальному часі. Платформа також підтримувала вивчення військової термінології та моделювання комунікаційних ситуацій. Програма Tell Me More (<https://tesl-ej.org/ej29/m3.html>) (з англ. – Розкажи мені більше), включала різні методи навчання для покращення навичок говоріння, аудіювання, письма та читання включала інструменти для оцінки вимови за допомогою технологій розпізнавання мови, що допомагало офіцерам вдосконалювати вимову професійної та військової термінології. Програмне забезпечення Praat (<https://www.fon.hum.uva.nl/praat/>) використовувалось для аналізу та синтезу вимови, дозволила проводити детальний аналіз інтонації та вимови, що важливо для досягнення точності у використанні іноземної мови в професійному військовому контексті. Одним з важливих інструментів професійної іншомовної підготовки була віртуальна мовна лабораторія (з англ. – Virtual Language Lab), дозволила викладачам створювати та керувати мовними лабораторіями дистанційно, забезпечувати офіцерів індивідуальними заняттями з використанням комп'ютерів чи мобільних пристроїв. Програмою підтримано аудіо- та відеоінтерактивні завдання, які адаптовано під військові та навчальні потреби. Усі вищезазвані програми сприяли створенню інтерактивного, адаптивного навчального середовища, що забезпечувало ефективне вдосконалення мовних навичок офіцерів ЗСУ, особливо в контексті використання військової термінології та міжнародної комунікації. Інноваційні

технології, такі як штучний інтелект для адаптивного навчання, оцінювання прогресу та персоналізації навчальних матеріалів, а також доповнена і віртуальна реальність для створення інтерактивних навчальних середовищ і симуляцій, значно збагачують освітній процес та підвищують його ефективність.

Таким чином, інтеграція сучасних інформаційно-технологічних засобів в освітній процес є необхідною умовою для забезпечення високого рівня формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ освіти та підвищення релевантності навчання військовослужбовців.

Важливість різних педагогічних умов для офіцерів ЗСУ в процесі формування професійної іншомовної компетентності є стратегічною для забезпечення їх ефективної підготовки та успішного виконання військово-професійних завдань у міжнародному контексті. Зокрема, інтеграція педагогічних умов, таких як педагогічно – організаційні, методичні, інформаційно-технологічні, психологічні та реалізаційні соціальних інновацій, суттєво впливає на якість і ефективність професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Комплексний підхід до реалізації педагогічних умов для формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО при опануванні іноземної мови є необхідним для досягнення високих результатів їх професійної підготовки та розвитку, а також підвищує загальну ефективність військово-професійної діяльності в умовах сучасних військових і міжнародних викликів.

4.2. Методика організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу

Для аналізу теоретичних та методичних засад професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО застосовано методи дослідження: *контент- та аксіологічний аналіз* для – вивчення стану та

перспективи педагогічної проблеми професійної іншомовної підготовки на базисі компетентнісного підходу, її правового та технічного регулювання з врахуванням зарубіжного практично-корисного досвіду формування професійної іншомовної компетентності військовослужбовців за стандартами НАТО; систематичного дослідження та аналізу освітніх ресурсів, технічних регламентів (НАТО, ISO, ДСТУ) вищої військової освіти, освітньо-професійних програм, навчальних планів підготовки офіцерів ЗСУ, ціннісного змісту їх та тезаурусу проблеми дослідження у педагогічних, психологічних, управлінських, безпекових джерелах різних інформаційних платформ; *структурно-організаційний та структурно-функціональний, компаративний аналіз* для – формування методологічних засад професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; специфіки функціоналу та ефективності професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ у ЗВО/ВВНЗ, структури і змісту їх професійної іншомовної компетентності за стандартами НАТО; порівняльної характеристики проєктів дослідження, програм і планів професійної іншомовної підготовки військовослужбовців в Україні та закордоном (в країнах НАТО) зі встановлення схожостей і відмінностей, структури і змісту, аналізу геополітичних, регіональних чинників впливу, зокрема в умовах воєнного стану на ресурсозабезпечення, локацію та форми організацію освітнього процесу; *системний метод* застосовано: за для концептуалізації професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ; встановлення стану та перспектив розвитку в умовах воєнного стану та повоєнний час; добору підходу і принципів професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ для моделювання системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ з стандартами НАТО та її змістового та методико-організаційного забезпечення; стану та перспектив традиційних та інноваційних моделей систем професійної іншомовної підготовки офіцерів у ЗВО/ВВНЗ; до організації навчання іноземній мові (лінгвістичні аспекти, специфіка військово-професійної діяльності при аналізуванні потреб і вимог професійної зайнятості, розробка курсів з відповідною спрямованістю, використання автентичних

матеріалів із залученням реальних текстів, аудіозаписів та відеоматеріалів, які стосуються військово-оборонної діяльності офіцерів, інтеграція з іншими предметами, оцінка і вдосконалення прогресу слухачів курсу у засвоєнні мови та їхніх професійних здібностей, а також корекція програм навчання на основі цієї оцінки, створення інтерактивного середовища, застосування сучасних методів та технологій, таких як віртуальні класи, мультимедійні матеріали та онлайн-ресурси, для створення стимулюючого та інтерактивного навчального середовища); *портфельний метод* для – вивчення можливостей і комплектації освітніх ресурсів, зокрема програм і методик організаційного забезпечення циклів професійної іншомовної підготовки військовослужбовців, професійно-інтегрованих універсумів навчально-науково-пізнавальної діяльності зі забезпеченням неперервної підготовки англійської мови офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО в умовах невизначених умовах; апробація ефективності застосування портативного інструменту портфельного методу для оцінювання сформованості та розвитку професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, методик мотивації та рефлексії щодо методичного організатору портативності навчання; *моделювання та проєктування* системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, методичних засад реалізації моделі системи з інформаційною програмою методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; методико-організаційне забезпечення семантики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; *прогностичний* – для встановлення механізмів забезпечення ефективності професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО з оцінюванням сучасних та майбутніх потреб у сфері мовної підготовки офіцерів у контексті безпеки, оборони незалежності, територіальної цілісності та суверенітету України, геополітичної політики у сфері освіти, науки й інноватики та міжнародної імплементації правових норм соціального захисту та специфіки обов'язків військовослужбовців зі консультуванням вітчизняних і зарубіжних експертів з врахуванням використання статистичних даних щодо здобутих

мовленєвих компетентностей зі розробленням сценаріїв майбутніх миротворчих та військових спеціальних ситуацій (врахування потенційних ризиків і невизначеностей, пов'язаних із майбутніми потребами та вимогами, розробка стратегій для їх управління); обґрунтування мотиваційних прогнозів формування професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ; верифікації інформаційної програми з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; *апроксимально-аналітичний метод* для дослідження особливостей методик і програм викладання англійської для забезпечення синергії вербальних мереж іноземної і материнської мов зі синхронізацією ступеня взаємопроникнення (в разі, якщо слова англійської мови не сприймаються як іноземні, і навпаки, в них відмічають знайомі риси); *праксеологічний* щодо експериментальної верифікації ефективності моделі системи та методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО у етапах розроблення та обґрунтування програми організації та проведення педагогічного експерименту; ефективності впровадження системи та методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу; *метод експертного оцінювання* для оцінювання ефективності захисних положень щодо концептуальних засад розроблення, обґрунтування системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО зі забезпеченням професійної іншомовної компетентності у визначених педагогічних умовах та умовах соціальної турбулентності глобального виміру; *емпіричних методів* – анкетування, педагогічне спостереження, бесіди, анкетування, тестування, експертне оцінювання; *статистичних*: методу аналізу педагогічного експерименту отриманих емпіричних та експериментальних даних.

Методику організації неперервного навчання англійської мови із забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу (НАТО)

орієнтовано на систематичне й послідовне формування професійної іншомовної компетентності військовослужбовців відповідно до їх професійних потреб і специфіки військової діяльності.

Основні складові методики організації неперервного навчання англійської мови із забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу включають:

- навчальні дисципліни та курси для бакалаврів та магістрів на яких вона впроваджується: навчання іноземної мови – іноземна мова (англійська), іноземна мова за військово-професійним спрямуванням, іноземна мова за професійним спрямуванням ОС «Бакалавр» та іноземна мова у професійній діяльності – іноземна мова за професійним спрямуванням, основи військового перекладу ОС «Магістр»; навчання іноземною мовою у циклах загальної, військово-професійної та військово-спеціальної підготовки здобувачів освіти/курсантів, офіцерів ЗСУ;
- методологічні підходи організації професійної іншомовної підготовки та неперервного навчання англійською мовою;
- принципи професійної іншомовної підготовки;
- методи організації професійної іншомовної підготовки (організаційно-розпорядчі, організації управління проєктами); неперервного навчання англійською мовою (мовленнєво-дидактичні, наочні та демонстраційні, комбіновані, контролю та нагляду); науково-дослідних робіт (теоретичних, аналізування, проєктування та моделювання, емпіричних, експертного оцінювання та статистичних);
- методи неперервного навчання англійською мовою;
- методики навчання іноземної мови за цільовим призначенням ОС та спеціальностей (комунікативні, інтерактивні, інноваційні, спеціального призначення (спеціальних цілей), білінгвальна); «Інформаційна програма з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО (Додаток Б);

- інструментарій системи технічних регламентів ISO та НАТО;
- програмно-інтегрований універсум неперервного навчання англійської мови/англійською мовою у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО; компендіум змісту і структури з методико-організаційним забезпеченням структуровано згідно семантики організації освітнього процесу військово-професійної підготовки для забезпечення системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО у видах теоретичного і практичного навчання;
- методику оцінювання і контролю результатів навчання (форми та методи роботи з військовослужбовцями); засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання (адаптовані тести STANAG, реферати, есе, проекти, презентації результатів виконання практичних завдань та досліджень, виступи на наукових заходах, підсумкові модульні роботи, екзамен/залік); індивідуальні, групові завдання та засоби діагностики;
- лінгвістичний (комунікаційний) апарат оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Організацію професійної іншомовної підготовки зосереджено на двох основних групах методів: організаційно-розпорядчих та управління проектними процесами.

Здійснено добір організаційно-розпорядчих методів забезпечення неперервного навчання англійської мови для формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО до яких відносимо регламентування, нормування та проектування, які складають основу для стандартизації процесів професійної іншомовної підготовки військовослужбовців. Регламентуванням передбачено розроблення процедур і правил адміністрування, що забезпечують освітній процес, а нормування – установлення обов'язкових технічних регламентів і міжнародних інституцій, які підтримують уніфікований підхід організації навчально-науково-пізнавальної діяльності, котрі оптимізують освітній процес і сприяють його релевантності.

Управління проектами в освітньому контексті включало ряд методів, таких як проектний аналіз, праксеологія проектів, структуризація змісту освіти та досліджень, планування за видами функціональності діяльності, нагляд та організацію управління комунікаціями(мережевих, дистанційних, змішаних). Проектний аналіз дав змогу оцінювати рівень ефективності освітніх та наукових проектів реалізації. Практиксіологією проектів передбачено впровадження практичних методів комунікації та взаємодії в управлінні проектами. Структуризація забезпечила логічну і функціональну організацію проектних освітніх і дослідницьких завдань. Плануванням визначено терміни та ресурси, які необхідно для реалізації проектних цілей. Нагляд і контроль гарантували відповідність проектних дій встановленим стандартам та сприяли своєчасному виявленню та виправленню недоліків відповідностей системи управління якістю у професійній іншомовній підготовці комунікаціями. Організацію управління комунікаціями сфокусовано на підтримці ефективної взаємодії між учасниками проектів, які спрямовано на організацію або мовленнєвого обміну мовами між учасниками різних країн, що передбачають організацію міжкультурної комунікації, обмін практичним досвідом і спільне виконання завдань. Адміністративний контроль регулює нагляд за дотриманням процедур та норм у проектній діяльності.

Обидва методичних організатора двох груп методів інтегровано у структуру професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ і спрямовано на її підвищення ефективності та удосконалення методики організації неперервного навчання англійської мови.

Другу групу – управління проектними процесами – орієнтовано на сучасні підходи до організації навчання англійською мовою, які передбачають інтеграцію проектного підходу в освітню діяльність, що дає змогу адаптувати освітні програми до конкретних цілей і потреб, зокрема в умовах міжнародної співпраці, також сприяло не тільки підвищенню ефективності освітнього процесу, але й сприяло становленню та професійному розвитку в офіцерів ЗСУ,

їх компетенцій стратегічного планування, командної роботи та вирішення практичних завдань у багатонаціональному середовищі.

Регламентування, нормування та проєктування були ключовими складовими організації професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, що сприяло забезпеченню системності та ефективності освітнього процесу.

Освітній процес професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО як багатокomпонентна система, що інтегрувала різні методи, форми та підходи для досягнення високого рівня формування професійної іншомовної компетентності, необхідної для виконання професійно-службових завдань. Однією з основних складових освітнього процесу було застосування проєктного аналізу для визначення потреб і пріоритетів навчання, що дозволило створити програми, адаптовані до специфіки військових операцій та рівня підготовки офіцерів.

Планування забезпечувало чітке визначення цілей, ресурсів та термінів для кожного етапу навчання, що сприяло підтриманню безперервності підготовки та поступового прогресу у формуванні іншомовних компетенцій. Структуризацією освітнього процесу передбачено поділ груп військовослужбовців ЗСУ відповідно до рівнів володіння мовою, що дозволяло ефективно розподіляти навчальні завдання.

Нагляд за ходом навчання забезпечував постійний моніторинг прогресу компетентності офіцерів та своєчасне внесення коректив в освітні програми, що дозволило уникнути відставань у навчанні та забезпечити відповідність процесу встановленим стандартам. Організація управління комунікаціями між учасниками освітнього процесу сприяла налагодженню постійного обміну інформацією та оперативної взаємодії між викладачами, адміністрацією та офіцерами ЗСУ. Завдяки використанню сучасних інформаційних технологій, освітній процес був гнучким і адаптованим до воєнного стану.

Адміністративний контроль забезпечував дотримання графіків освітнього процесу, коректний розподіл освітніх ресурсів і виконання навчальних планів відповідно до встановлених стандартів, а також гарантував високу якість

навчання та відповідність міжнародним вимогам, що було особливо важливим для підготовки офіцерів. Завдяки цьому створено ефективну, динамічну та практично-орієнтовану систему професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, яка забезпечувала відповідний рівень формування професійних іншомовних компетенцій офіцерів для успішного виконання завдань у багатонаціональних операціях і міжнародному співробітництві.

Методика організації неперервного навчання англійської мови офіцерів ЗСУ із забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців Північноатлантичного альянсу є важливою складовою сучасної освітньої методики, спрямованої на забезпечення постійного розвитку іншомовних компетенцій та компетентностей.

Обґрунтовано, що у контексті неперервного навчання, що кожна навчальна тема забезпечувалась таким чином, щоб офіцери мали можливість самостійно працювати з мовним матеріалом для застосування в реальному житті та постійного вдосконалення власних компетенцій і компетентностей.

Згідно методики організації неперервного навчання офіцерів ЗСУ, використовувалися різноманітні форми навчання, що забезпечували ефективну підготовку військовослужбовців у контексті формування професійної іншомовної компетентності, яка б відповідала стандартам Північноатлантичного альянсу.

Очну форму навчання реалізовано через основну спеціальність ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр» : офіцери активно залучалися до освітнього процесу в аудиторіях та лінгафонних кабінетах, що сприяло глибшому засвоєнню матеріалу та формуванню необхідних іншомовних компетенцій та компетентностей. Взаємодія з викладачами та однокурсниками в умовах очного навчання дозволила здійснити обмін досвідом та закріпити мовленнєві конструкції в реальних комунікативних ситуаціях.

Заочна форма, переважно для ОС «Магістр» у підгрупах надавала можливість офіцерам ЗСУ поєднувати навчання з виконанням військово-професійних обов'язків, забезпечуючи гнучкість у розпорядженні часом,

включала використання дистанційних навчальних платформ, що дозволило офіцерам здобувати знання у зручний для них час, з можливістю самостійного навчання та самовдосконалення.

Змішана форма поєднувала елементи очного та заочного навчання ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр» передбачала полігонну підготовку, що реалізовувалася за різними локаціями, що забезпечувало практичне застосування знань у реальних умовах та особливо важливо для підготовки офіцерів до дій в умовах військово-професійних завдань. Використання змішаної форми навчання дозволило офіцерам ЗСУ не лише отримувати теоретичні знання, але й набувати практичного досвіду, що є ключовим в опануванні специфіки військової професії.

Перелік тем практичних занять з англійської мови визначено у робочих програмах навчальних курсів та дисциплін: Іноземна мова (загальний, загальновійськовий та спеціальний курс англійської мови): іноземна мова (англійська), іноземна мова за військово- професійним спрямуванням, іноземна мова за професійним спрямуванням для бакалаврів та Іноземна мова у професійній діяльності: (іноземна мова за професійним спрямуванням, основи військового перекладу) для магістрів.

Практичні заняття проводяться в спеціалізованих, комп'ютерних, лабораторних аудиторіях, лінгафонних кабінетах, обладнаних необхідними технічними засобами навчання, комп'ютерною технікою, у навчальних центрах, на полігонах, на сучасних зразках військового озброєння та техніки, у спортивних комплексах, спорудах та інших об'єктах матеріально-технічної бази з фізичної підготовки і спорту.

Загальний цикл підготовки бакалаврів передбачав загальний курс іноземної мови за освітньою програмою «Іноземна мова» (англійська) розглянуто аналізом загальних модулів .

Розроблено перший блок тем, який присвячено опануванню форм вітання, прощання, а також початку й закінченню розмови під час знайомства (ЗМ 1. Знайомство, формули вітання та прощання: початок і закінчення

розмови при зустрічі). В якості додаткових освітніх інтерактивних онлайн-ресурсів застосовано інформаційні платформи власних брендів Duolingo, Memrise, які сприяли постійному повторенню та відпрацюванню стандартних мовних конструкцій, що дозволило офіцерам ЗСУ удосконалювати мовні навички поза межами аудиторії. Встановлено, що соціальні мережі є додатковим інструментом для формування навичок комунікації: офіцери можуть записувати короткі відео або брати участь у спілкуванні з іноземними співрозмовниками в англomовному середовищі.

Підкреслено роль лінгафонних лабораторій у методиці неперервного навчання, які забезпечують високоякісне аудіо-візуальне відтворення матеріалів і дозволяють офіцерам ЗСУ відпрацьовувати мовні вміння в умовах, максимально наближених до реальних. Обґрунтовано, що у лінгафонних лабораторіях офіцери ЗСУ працюють з аудіо та відеоматеріалами, що містять приклади автентичної мови, аналізують вимову, інтонацію, а також покращують аудіювання через спеціальні вправи, що є особливо корисним для вивчення тем, які пов'язано із звуковим складом іноземної мови та артикуляційними особливостями голосних і приголосних звуків.

Здійснено інтеграцію тематик, що стосуються тем родини, друзів та повсякденного життя (ЗМ 2. Родина, друзі; ЗМ 3. Мій робочий день та розпорядок дня) шляхом використання особистих щоденників, у яких офіцери ЗСУ записували інформацію про родичів та друзів англійською мовою. Встановлено, що ведення таких записів сприяє закріпленню граматичних структур та розширенню словникового запасу.

Проаналізовано, як вивчення тем, присвячених робочому дню, розпорядку дня та обов'язкам, організовується через залучення офіцерів ЗСУ до використання англomовних мобільних додатків для планування часу, таких як Google Calendar (<https://calendar.google.com/calendar/u/0/r>) або Trello (<https://trello.com/home>). Встановлено, що регулярне використання додатків створює постійний контакт із мовою та дозволяє інтегрувати англійську мову в щоденну діяльність..

Розкрито, що теми, які стосуються хобі та вільного часу (ЗМ4 Дозвілля / Хобі), є особливо ефективними для організації неперервного навчання англійською мовою через залучення офіцерів ЗСУ до англомовних онлайн-груп за інтересами, коли вони можуть обговорювати власні захоплення з іншими здобувачами освіти. Досліджено, як перегляд англомовних відео на YouTube або прослуховування подкастів дозволяють офіцерам ЗСУ пролонговано вдосконалювати мовні навички в цікавих для них контекстах.

Цикл тем загальної підготовки, присвячено вивченню культурних особливостей країн та національностей (ЗМ 5. «Країни та національності. Міжкультурна комунікація»), спрямовано на набуття та розвиток міжкультурної компетентності офіцерів ЗСУ шляхом поглибленого дослідження культурних характеристик різних країн та складався з декількох занять, кожне з яких зосереджувалося на окремій країні та її культурі.

Перше заняття присвячено Сполученому Королівству та британцям. Військовослужбовці: ознайомилися з історією, культурою та суспільною архітектурою країни, а також з особливостями національної ідентичності британців; досліджували правила наголосу для різних частин мови, таких як іменники, дієслова та прикметники, що сприяло кращому розумінню ритмічної групи англійської мови та її ролі у особливостях мовлення. Друге заняття присвячено США та північно-американській культурі. Військовослужбовці детально ознайомилися з культурою, історією та соціальними аспектами США, приділяючи увагу особливостям американської ідентичності; обговорювалися синтагматичний фразовий наголос і паузація, які аналізувалися з точки зору їх необхідності у побудові фраз. Розглянуто вживання Present Simple (з англ. – теперішній простий час) у заперечних і питальних реченнях, із детальним поясненням правил утворення та практичними прикладами. Третє заняття присвячено Канаді, країні, яка вирізняється політикою мультикультуралізму. Військовослужбовці досліджували вплив різних культур на специфіку суспільства Канади, а також аналізували компоненти інтонації та мелодіку розповідних речень. Завершували заняття ознайомленням із правилами

вживання прислівників частотності. Четверте заняття фокусувалося на Австралії як частині англомовного світу. Учасники освітнього процесу вивчали культуру та соціальну структуру Австралії, зокрема, особливості австралійського варіанту англійської мови; розглядали туристичні атракції країни; досліджували мелодику запитальних речень та правила використання наказового способу. П'яте заняття мало на меті вивчення особливостей міжкультурної комунікації з іноземцями: здобувачі освіти аналізували різноманітність стилів комунікації в міжкультурному середовищі, обговорювали правила етикету, мелодику наказових речень та правила вживання прийменників. На останньому, шостому занятті, офіцери ЗСУ досліджували національні культурні особливості націй, порівнювали їх суспільні норми та цінності. Особливу увагу приділено вивченню поняття «культурного шоку», його причин та наслідків; опановували правила мелодики розповідних та запитальних речень, а завершили заняття вивченням прийменників *in, at, on* (з англ. – в, біля, на) та правилами їх вживання.

Під час опанування циклу впроваджували комплекс методів навчання, а саме – дискусії, групові проекти, презентації, аудіовізуальні матеріали та практичні вправи які сприяли активній участі учасників у тематичних обговореннях, закріпленню граматичних структур та залученню до навчально-науково-пізнавальної діяльності процесу через інтерактивні технології мовлення(навчання). Рольові ігри імітували особливості та проблеми міжкультурних ситуацій, що дало змогу учасникам відпрацювати комунікативні навички в умовах, наближених до реальних. Метод проектів застосовувався під час виконання завдання зі створення презентацій на тему «Культура англомовних країн», де кожен військовослужбовець обирав країну, готував матеріали англійською мовою та представляв свій проект перед групою, що сприяло не лише вдосконаленню іншомовних компетенцій, а й розвитку дослідницьких умінь. Комбіновані методи, такі як рольові ігри, широко використовували для моделювання реальних ситуацій. Наприклад, здобувачі освіти розігрували постановчі сценки в аеропорту, де один виступав у

ролі митника, а інший – пасажира, що дозволило закріпити вивчений матеріал у природовідповідних умовах спілкування. Наглядові методи включали регулярне тестування на основі матеріалів курсу, тобто, після кожної теми офіцери ЗСУ виконували тестові завдання – аудіювання, читання, письма та говоріння, що дало змогу виявити слабкі місця у знаннях та своєчасно скоригувати освітній процес.

Офіцери ЗСУ брали участь у диспутах на актуальні професійні та суспільно-політичні теми, в яких відстоювали власні аргументовані позиції та погляди, що забезпечило формування критичного та кремаційного мислення та навичок аргументованого мовлення. Як засвідчили проведені дискусії, тематика яких варіювалася від обговорення військових стратегій до соціальних проблем. Серед найбільш обговорюваних тем була, зокрема, тема: «Чи була необхідність у подальшому розширенні міжнародних військових місій?» коли, в процесі бесід офіцери обговорювали питання: «Опис типового дня у військовій частині» та «Найскладніші випадки військово-професійної діяльності».

Практика діалогів на визначені теми, пов'язана як з професійною діяльністю, так і з особистим життям, що сприяло розвитку комунікативної компетентності, і дало змогу офіцерам вдосконалити спілкування в умовах наближених до реальних або проблемних навчальних ситуацій. Для ілюстрації, під час діалогів обговорювалася тема: «Плани у майбутній військовій операції», а саме дискусія про потенційні виклики та тактичні дії.

Щодо монологічного мовлення, офіцери ЗСУ здійснювали написання коротких науково-практичних оповідань, підготовку виступів на професійні теми, що сприяло вдосконаленню структурних та лексичних аспектів мовлення. Зокрема, значну увагу приділено темам, що стосувалися військово-професійної підготовки, а саме: «Досвід участі у міжнародних військових навчаннях».

Короткі анотації з наступних розроблених змістових модулів наведено у послідовності: а) ЗМ 6 «Харчування, особливості національних кухонь» тематику присвячено вивченню лексики, яка пов'язана зі споживанням їжі, а також особливостям національних гастрономічних культур. Здобувачі освіти

приділяли особливу увагу системі здорового харчування, забезпеченню здорового способу життя, граматичним конструкціям, з використанням звороту *would like* (з англ. – хотілося б), обчислювальних та необчислювальних іменників, а також числівників *some* та *any* (з англ. – декілька, якісь), сприяло формуванню граматичної компетенції офіцерів ЗСУ; б) ЗМ7 «Мистецтво в житті людини» тематику присвячено кінематографії, театральному мистецтву та музиці, при опануванні якої військовослужбовці обговорювали улюблені фільми, міні-постановки, музичні твори, що дало змогу розвивати здатність до системного аналізу культурних явищ; поглиблювали знання учасників у сфері граматики англійської мови граматичні аспекти – ступені порівняння прикметників і прийменники місця та руху;

в) ЗМ8 «Подорожі та їх види» вивчалися види подорожей, а саме туризму і туристичні маршрути та засоби транспорту, а також особливості архітектури вокзалів і аеропортів. Значну увагу приділено визначним меморіальним місцям України та англomовних країн; граматичні конструкції, такі як ступені порівняння прислівників і використання *Present Continuous* (з англ. – теперішній тривалий час) для вираження дій, які відбувалися в момент мовлення, сприяли закріпленню лексико-граматичних знань;

г) ЗМ 9 «Спорт. Види спорту» розглядали види спорту, спортивні змагання та роль спорту в житті людини і армійської служби; опанування граматики включало *Present Continuous* у запитальних і заперечних реченнях, а також зворот *to be going to* (з англ. – збиратися щось робити), що дало змогу учасникам виражати власні наміри комунікації;

д) ЗМ10 «Візит до лікаря» знайомив офіцерів ЗСУ з лексикою, яка пов'язана з анатомією людини, її здоров'ям та захворюваннями; обговорено лексико-граматичні аспекти, такі як *Future Simple* (з англ. – майбутній простий час) для вираження майбутніх дій, що важливо для формування комунікативної компетенції.

е) ЗМ 11 «Я та моє оточення» тематично передбачено формування опису зовнішності, стилю корпоративної культури; граматичні конструкції, такі як

Future Simple у стверджувальних, запитальних і заперечних реченнях з використанням звороту *have got* (з англ. – мати), сприяло розвитку комунікативної компетентності офіцерів ЗСУ.

Загальний курс навчання офіцерів ЗСУ англійської мови передбачав застосування наглядних методів, організації навчання для забезпечення ефективного засвоєння навчального матеріалу. Серед комбінованих методів реалізовано рольові ігри, які моделювали реальні ситуації, зокрема, у рамках теми «Візит до лікаря», де здобувачі освіти виконували ролі пацієнта та лікаря. Під час навчання запроваджено кулінарні майстер-класи, коли офіцери ЗСУ представляли національні кухні, демонстрували рецепти та пояснювали технології приготування страв. Метод мозкового штурму використовувався для обговорення концепції здорового способу життя та харчування, що дозволило офіцерам висловлювати власні думки щодо корисності та харчової цінності різних продуктів. Метод розминок у формі коротких завдань на повторення лексики та граматики, зокрема у вигляді ігор на швидкість, сприяв активізації освітнього процесу формування іншомовної компетентності.

У рамках парної роботи військовослужбовці ділилися інформацією про улюблені фільми або страви та формулювали запитання для з'ясування причин їх вибору. Групова робота полягала в обговоренні теми подорожей, під час якої офіцери обирали різні види транспорту (літак, поїзд) та готували короткі презентації, порівнюючи їх переваги та недоліки. Використання флеш-карток для вивчення лексики за темами «Спорт» та «Мистецтво» дало змогу інтерактивно закріпити знання, де на одній стороні картки були зображення, а на іншій – відповідні терміни англійською мовою.

Розроблено змістовні модулі загальновійськового курсу дисципліни «Іноземна мова за військово-професійним спрямуванням», які зосереджувались на таких складових – «Військова служба у ЗСУ», «Військова підготовка», «Збройні сили у світі», «Міжнародні інституції співпраці з НАТО» та «Миротворча діяльність ЗСУ»; впроваджено методи, орієнтовані на вивчення військової термінології та набуття й розвиток навичок спілкування у військово-

оборонній сфері. Мовленнєво-дидактичні методи включали диспути та бесіди на теми військової етики, політики та стратегії командування та лідерства. Здобувачі освіти обговорювали тему «Роль лідера у бойових ситуаціях», де кожен висловлював думку та наводив приклади з власного практичного досвіду або історії. Наочні методи, такі як відео-ілюстрації, використовували для аналізу реальних військових операцій, знятих на відео. Після перегляду відео з навчань НАТО офіцери ЗСУ обговорювали плани та структуру наказів та дії військових угруповань і підрозділів зі застосуванням нових для них термінів. Застосовано імітаційні вправи, які полягали у відтворенні проблемних ситуацій на полі бою, коли здобувачі освіти виконували ролі командирів, надавали накази та інструкції англійською мовою. Комбіновані методи, зокрема рольові ігри, активно використовували для моделювання бойових дій та штабної роботи. Проводили рольову гру «Планування бойової операції», де кожен виконував певну роль (командир, офіцер зв'язку, медик тощо) та спілкувався виключно англійською мовою, що сприяло відпрацюванню професійних навичок у напрямі військово-професійної комунікації.

Спеціальний курс дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» передбачав специфічні теми, такі як «Розвідка (структура, види і специфіка)», «Сили та засоби радіоелектронної розвідки», «Офіційний документообіг (види документів і процедури)», «Дистанційне зондування Землі та космічна розвідка (системи, супутниковий зв'язок)», «Застосування безпілотних авіаційних комплексів/апаратів», «Гібридна війна» та «Оцінювання і сертифікація здобувачів освіти за вимогами STANAG 6001».

У спеціалізованому курсі англійської мови, орієнтованому на спеціальності, мовленнєво-дидактичні методи передбачали проведення інструктажів і бесід на професійні теми. Під час обговорення теми «Технічне обслуговування військової техніки» здобувачі освіти ознайомлювалися з термінологією, що використовується для опису складових компонентів озброєння та техніки, і практикували її вживання в усному спілкуванні. Інструктажі проведено за темами «Безпека роботи з вибуховими речовинами»

або «Першочергові дії медичного персоналу в умовах бойових дій», де здобувачі освіти вивчали спеціалізовані інструкції та нормативи англійською мовою.

Наочні методи включали відеозаписи з інструкціями щодо роботи з технічним обладнанням. Перегляд відео з обслуговування авіаційних двигунів супроводжувався обговоренням технічних характеристик та процедур технічного обслуговування. Метод кейсів застосовано для системного аналізу конкретних ситуацій, таких як несправність технічного обладнання під час виконання завдання. Військовослужбовці аналізували проблемні ситуації, виявляли причини та пропонували шляхи вирішення англійською мовою.

У ході дослідження розроблено курс «Іноземна мова у професійній діяльності» для ОС «Магістр», що складався з двох основних дисциплін: «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (6 кредитів) та «Основи військового перекладу» (3 кредита). Курс спрямовано на забезпечення високого рівня володіння іноземною мовою в контексті професійної діяльності офіцерів ЗСУ, зокрема в умовах співпраці з міжнародними організаціями для виконання завдань у складі багатонаціональних підрозділів.

Зміст дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», спрямовано на формування спеціалізованих іншомовних компетенцій, необхідних для професійного спілкування у військовій сфері та включав змістовні модулі «Професійна термінологія у фаховій діяльності», де офіцери ЗСУ опановували спеціалізовану лексику, яку використовували в технічній та військово-оборонній сферах, зокрема термінологію, пов'язану з озброєнням, військовою технікою та плануванням військових операцій. Розроблено та забезпечено змістовні модулі: а) ЗМ «Переклад науково-технічних текстів», який сприяв формуванню навичок перекладу спеціалізованих текстів, включаючи військово-технічну документацію з урахуванням особливостей стилістики та адекватності передачі спеціальної термінології; б) ЗМ «Технічні регламенти НАТО» – вивчали нормативні документи та вимоги до письма, читання, аудіювання і говоріння у військово-оборонних структурах НАТО, а

також специфіку використання британського та американського варіантів англійської мови; в) ЗМ «Офіційна військова документація» охоплював навички складання, аналізу та перекладу офіційних військових документів, таких як накази, рапорти та оперативні плани, з урахуванням міжнародних стандартів; г) ЗМ «Військово-професійне середовище» присвячено особливостям комунікації у військовому середовищі, зокрема у міжнародних військових колективах, миротворчих місіях та під час співпраці з міжнародними організаціями; д) під час вивчення модуля «Технічні регламенти НАТО» застосовували відео-ілюстрації та аудіовізуальні матеріали; офіцери ЗСУ переглядали відеоматеріали з демонстрацією використання технічних засобів та систем озброєння, обговорювали побачене з використанням спеціальних термінів; е) ЗМ «Бойове застосування військ (сил)» застосовано методи відеозйомки та відеотеки для моделювання та миротворчих військових операцій, де слухачі освіти аналізували дії підрозділів та склали усні звіти на основі побаченого; метод проектів застосовували під час створення презентацій на тему структури та функцій різних військово-оборонних підрозділів НАТО, що сприяло глибшому розумінню специфіки організації військових сил альянсу.

Розроблено змістові модулі змісту дисципліни «Основи військового перекладу», яка забезпечила формуванню навичок професійного перекладу військових та технічних текстів, а також ефективну комунікацію у військово-оборонній сфері: ЗМ1 «Національна, регіональна та міжнародна безпека» розглянуто аспекти безпеки на національному, регіональному та міжнародному рівнях зі збагачуванням відповідної термінології; ЗМ2 «Лінгвістичне розуміння військово-спеціальної підготовки» охоплював мовні особливості військової підготовки, зокрема термінологію, що використовувалася під час навчання військовослужбовців та підготовки до бойових дій; ЗМ3 «Бойове застосування військ (сил)» спрямовано на вивчення лексики та граматики, необхідних для опису та планування бойових операцій, з акцентом на переклад бойових розпоряджень, тактичних та оперативних планів; ЗМ4 «Техніка та озброєння

артилерії» опановано термінологію, яка пов'язана з озброєнням і військовою технікою, зокрема артилерійськими системами, а також переклад технічних характеристик та експлуатаційної документації військового озброєння.

Для розвитку навичок перекладу в ЗМ5 «Переклад науково-технічних текстів» використовувалися методи парної роботи, де здобувачі освіти в парах перекладали технічні тексти, обговорювали складні місця перекладу та спільно знаходили адекватні варіанти перекладу термінів і фраз.

Під час опанування модулів здійснювався стандартизований контроль за допомогою тестування, письмових завдань та перекладів. Після опанування модуля «Технічні регламенти НАТО» здобувачі освіти виконували письмові тестові завдання, що включали питання на розуміння основних положень технічних регламентів, а також завдання на переклад витягів із регламентів. У модулі «Офіційна військова документація» офіцери ЗСУ склали письмові іспити, під час яких перекладали зразки військових наказів та рапортів, що дозволило оцінити рівень володіння професійною лексикою та здатність до адекватного перекладу офіційних документів.

Для підвищення ефективності навчання застосовувалися методи самооцінювання, коли слухачі аналізували власні переклади та визначали їх слабкі місця. Після кожного заняття слухачі заповнювали рефлексивні щоденники, де описували труднощі, з якими вони зіткнулися під час перекладу військово-технічних текстів, а також пропонували шляхи їх подолання.

Таким чином, різноманітні методи неперервного навчання англійської мовою офіцерів ЗСУ забезпечували комплексний підхід до формування загальних та спеціальних іншомовних компетентностей у військово-оборонній сфері, що дозволило офіцерам ЗСУ ефективно використовувати англійську мову у військово-професійній діяльності та відповідати вимогам сертифікації Північноатлантичного альянсу. Встановлено, що використання сучасних технологій, інтерактивних платформ, лінгафонних лабораторій та активізація самостійної роботи забезпечує поступове та систематичне вдосконалення

мовних компетенцій, що відповідає вимогам сучасної професійної підготовки та розвитку офіцерів ЗСУ.

Методичний інструментарій організації неперервного навчання англійської мови в системі професійної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартам НАТО охоплював систему підходів, спрямованих на забезпечення ефективного освітнього процесу відповідно до стандартів НАТО. Основу інструментарію склав комплекс навчальних методів, матеріалів та технологій, який забезпечив постійний розвиток іншомовних компетенцій військовослужбовців.

Методичні підходи до навчання включали комунікативний підхід, що забезпечили практичну спрямованість навчання з акцентом на розвиток навичок усного та писемного мовлення в реальних комунікативних ситуаціях, пов'язаних із виконанням військово-професійних завдань. Інтерактивний підхід сприяв активній взаємодії між учасниками освітнього процесу через рольові ігри, моделювання військових ситуацій та дискусії, що дозволило офіцерам ЗСУ удосконалювати мовні компетенції, необхідних для національних і міжнародних операцій. Автономне навчання стимулювало самостійне опрацювання мовних матеріалів з використанням таких інструментів, як мобільні додатки та онлайн-курси, що забезпечило гнучкість освітнього процесу.

Як засоби навчання застосовано ІКТ, зокрема використання комп'ютерних програм, онлайн-платформ та мобільних додатків, які дозволили офіцерам ЗСУ навчатися в змішаному, мобільному та дистанційному форматі й самостійно вдосконалювати власні мовні навички. Мультимедійні засоби, такі як аудіо- та відеоматеріали, забезпечили розвиток навичок аудіювання та розуміння автентичних текстів, зокрема військових переговорів, брифінгів та новинних репортажів. Інтерактивні дошки та мультимедійні проєктори забезпечили візуальну підтримку навчання, що дозволило розробити інтерактивні заняття з використанням відеоматеріалів, карт та інших графічних елементів.

Навчальні матеріали, зокрема підручники та посібники, такі як Іноземна мова за професійним спрямуванням (з англ. – Major-Oriented English) або Англійська для військово-професійних цілей (з англ. – English for Military-Professional Purposes), враховували специфіку військової-професійної діяльності і включали професійно орієнтовані тексти та вправи. Методичні рекомендації та контрольні матеріали забезпечили інструменти оцінювання рівня володіння англійською мовою для коригування освітнього процесу(завдяки контрольним тестам та завданням на переклад військових документів).

Організацією освітнього процесу передбачено розмовні клуби, які створювали середовище для практичного застосування англійської мови під час проведення переговорів, дискусій та брифінгів, а також роботу в лінгво-кабінетах та мовних лабораторіях, що забезпечило можливість використання інтерактивних програм індивідуального й групового навчання з

Методи контролю знань включали тестування на основі стандартів НАТО (наприклад, STANAG 6001) для оцінювання рівня володіння англійською мовою у чотирьох основних видах діяльності: говоріння, аудіювання, читання та письмо. Застосовано самооцінювання та педагогічне оцінювання, що забезпечило зворотний зв'язок і дозволило коригувати навчальні програми для досягнення необхідних результатів.

Методичний інструментарій неперервного навчання англійської мови застосовувався для організації комплексної підготовки офіцерів, що включала як інтенсивні курси в мовних центрах, так і дистанційне навчання за допомогою онлайн-платформ. Інтеграція автентичних матеріалів та участь у розмовних клубах забезпечило мовне занурення, а систематичне тестування за стандартами НАТО гарантувало відповідний рівень іншомовної підготовки, який відповідав вимогам для виконання міжнародних завдань.

Таким чином, методичний інструментарій методики організації неперервного навчання дисципліни іноземна мова (англійська) забезпечує ефективне поєднання традиційних і сучасних методів, технологій та ресурсів,

що сприяє розвитку мовних навичок, необхідних для виконання військово-професійних завдань у військовому середовищі як національного, так і міжнародного рівня.

Методологічні підходи організації системи професійної іншомовної підготовки та неперервного навчання англійської мови офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО застосовували на практиці через інтеграцію комплексу методів освітнього процесу, що забезпечувало ефективне оволодіння іншомовними компетенціями та компетентностями, орієнтованими на виконання конкретних військово-професійних завдань. У системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО реалізовано наступні підходи:

1. Структурно-лінгвістичний підхід застосовувався під час вивчення граматики та синтаксису англійської мови; офіцери виконували вправи на побудову речень, структурування військових наказів та аналіз граматичних форм, що зустрічаються в англійськомовних військових документах, що забезпечило краще розуміння правил і логіки побудови речень, необхідних для точного спілкування у військово-оборонних ситуаціях та миротворчих місіях.

2. Текстологічний підхід використовувався для роботи з автентичними текстами, зокрема військовими звітами, брифінгами, інструкціями та іншими документами; офіцери аналізували тексти, виконували завдання на їх розуміння та переклад, що дозволило не тільки покращити власні мовні навички, але й засвоїти військову термінологію.

3. Когнітивний підхід забезпечував розвиток критичного мислення в процесі навчання; викладачі розробляли завдання, які офіцери ЗСУ аналізували ситуації, генерували прийняття рішень та обґрунтовували їх англійською мовою, що сприяло розвитку навичок логічного мислення та цільового застосування мови у складних військових умовах, де потрібно швидко реагувати та діяти.

4. Семіотичний підхід використовувався під час вивчення військових символів, аббревіатур і знаків, які часто зустрічаються у військовій документації та комунікації; військовослужбовці працювали над аналізом знакових систем,

що забезпечувало глибше розуміння специфічної мови військово-оборонної сфери та дозволило ефективніше працювати з міжнародними стандартами НАТО.

5. Аудіолінгвістичний підхід використовувався для тренування слухання і говоріння через багаторазове прослуховування записів військових переговорів, брифінгів та радіопередач; військовослужбовці брали участь у прослуховуванні аудіоматеріалів, відтворювали почуте, повторювали військові фрази, що сприяло вдосконаленню вимови та вивченню специфічної термінології.

6. Ситуаційно-функціональний підхід застосовувався через моделювання реальних військових ситуацій; офіцери ЗСУ практикувалися в комунікативних ситуаціях, наближених до бойових умов: віддавали команди, проводили переговори, брифінги та обговорення військових операцій англійською мовою, що забезпечило реалістичне використання мови в проблемно-тематичних ситуаціях.

7. Граматико-трансформаційний підхід полягав у тренуванні перетворення граматичних конструкцій; офіцери працювали з різними формами вираження думки, наприклад, перетворювали активні конструкції в пасивні або застосовували синонімічні вирази, що допомагало їм краще розуміти гнучкість мови та можливість варіювання способів вираження інформації.

8. Інтерактивний підхід реалізовувався через активну участь військовослужбовців у рольових іграх та симуляціях; офіцери ЗСУ моделювали переговори з представниками союзницьких військово-оборонних структур або виконували роль командирів, які проводили брифінг для підлеглих, що сприяло розвитку комунікативних навичок і підготовці до реальних ситуацій міжнародної взаємодії.

9. Апроксимально-аналітичний підхід використовувався для поступового ускладнення матеріалу, коли офіцери ЗСУ спочатку вивчали прості військові команди та фрази, а потім переходили до більш складних конструкцій, що дозволяло їм ефективніше засвоювати нові знання та розвивати аналітичне мислення.

10. Інтегративний підхід поєднував кілька методик навчання під час одного заняття; спочатку офіцери вивчали граматичні правила (структурно-лінгвістичний підхід), потім застосовувати їх під час обговорення реальних ситуацій (ситуаційно-функціональний підхід), і на завершення заняття брали участь у рольових іграх або симуляціях (інтерактивний підхід), що забезпечувало комплексне засвоєння матеріалу та набуття компетенцій і компетентностей. Розглянемо використання вищеназаних підходів на прикладі теми військово-професійного військового циклу, дисципліни «Іноземна мова за військово-професійним спрямуванням».

Важливою темою спеціального професійного курсу англійської мови за професійним спрямуванням є «Використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) у військових операціях» при навчанні офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, що потребує інтеграції різних методологічних підходів для комплексного оволодіння необхідними знаннями та навичками. Зокрема, структурно-лінгвістичний підхід передбачав вивчення специфічної військової термінології, пов'язаної з БПЛА, такої як безпілотний літальний апарат – (з англ. – *unmanned aerial vehicle, UAV*), операції з використанням дронів – (з англ. – *drone operations*), спостереження – (з англ. – *surveillance*), розвідка – (з англ. – *reconnaissance*), виявлення цілей – (з англ. – *target acquisition*) тощо. Заняття включали граматичні вправи, зосереджені на правильному використанні термінів військових звітів та наказів. Наприклад, офіцери ЗСУ працювали з реченнями типу «*The UAV conducted a surveillance operation over the enemy territory*» – (з англ. – БПЛА здійснив операцію зі спостереження над територією ворога), або «*Drone reconnaissance helped identify key targets*» – (з англ. – Розвідка за допомогою дронів допомогла виявити ключові цілі), що забезпечувало правильне вживання термінології контенту.

Текстологічний підхід полягав в аналізі реальних військових звітів, наказів та інструкцій щодо використання БПЛА. Офіцери ЗСУ працювали з документами НАТО, що регламентують правила використання дронів у різних умовах, звертали особливу увагу на дотримання міжнародних стандартів, що

дозволяло не лише краще зрозуміти професійну лексику, але й застосовувати її в конкретних сценаріях військово-оборонних та миротворчих операцій. Наприклад, офіцерам пропонували аналізувати накази щодо проведення розвідувальних місій за допомогою БПЛА, що використовують терміни, такі як правила ведення бою (з англ. – rules of engagement), управління повітряним простором (з англ. – airspace management), координація ударів (з англ. – strike coordination). Когнітивний підхід передбачав аналіз різних типів військових операцій за участю БПЛА, оцінювання переваг і недоліків. Офіцери ЗСУ працювали над завданнями, що вимагало ухвалення рішень щодо застосування дронів для розвідки (з англ. – intelligence gathering) або нанесення ударів (з англ. – strike missions), що сприяло розвитку критичного мислення та вміння використовувати БПЛА в різних обставинах.

Семіотичний підхід акцентував увагу на вивченні знакових систем та символів, що використовуються під час управління БПЛА, зокрема на аналізі панелей управління (з англ. – control panels) та дисплеїв, які відображають параметри польоту (з англ. – flight parameters). Вивчення специфічних термінів і аббревіатур, таких як глобальна система позиціонування (з англ. – global positioning system), лінія прямої видимості (з англ. – line of sight), електрооптичні та інфрачервоні сенсори (з англ. – EO/IR sensors), що використовуються у військовій комунікації, було важливим елементом для забезпечення точності технічних деталей.

Аудіолінгвістичний підхід передбачав прослуховування аудіозаписів переговорів операторів БПЛА або радіопередач, що описували поточні операції за участю дронів. Після прослуховування офіцери ЗСУ усно відтворювали почуте, обговорювали дії операторів та пропонували власні рекомендації щодо вдосконалення операцій. Наприклад, вони відтворювали переговори за участю термінів дані в реальному часі (з англ. – real-time data), припинення місії (з англ. – mission abort), доставка вантажу (з англ. – payload delivery).

Ситуаційно-функціональний підхід передбачав моделювання реальних ситуацій, пов'язаних з використанням БПЛА. Офіцери ЗСУ практикували

проведення розвідувальних операцій (з англ. – *surveillance missions*) або координацію дій між підрозділами, де використання БПЛА було ключовим елементом, що допомагало розвивати навички прийняття рішень у бойових умовах та комунікацію англійською мовою. Граматико-трансформаційний підхід включав роботу з граматичними конструкціями, зокрема перетворення активних конструкцій у пасивні, які часто зустрічаються у військових звітах. Наприклад, офіцери ЗСУ тренувалися у перетворенні речень на кшталт «Дрон ідентифікував ціль» (з англ. – *The drone identified the target*) на «Ціль була ідентифікована дроном» (з англ. – *The target was identified by the drone*), що допомагало оволодіти правилами трансформації мовних конструкцій.

Інтерактивний підхід використовувався під час рольових ігор, де офіцери ЗСУ виконували ролі оператора дрона (з англ. – *drone operator*), командира підрозділу (з англ. – *unit commander*) або аналітика (з англ. – *intelligence analyst*), що оцінює дані, зібрані за допомогою БПЛА, що сприяло практичній підготовці через симуляції реальних військових операцій.

Апроксимально-аналітичний підхід використовувався для поступового ускладнення навчального матеріалу, починаючи з базових термінів і поступово переходячи до аналізу складних операційних процедур, таких як спостереження (з англ. – *surveillance operations*) або нанесення точкових ударів (з англ. – *precision strikes*).

Етапи методики організації неперервного навчання загального та військово-професійного курсу англійської мови включали розвиток мотивації навчання та оволодіння іншомовними компетенціями. На цьому етапі акцент здійснено на побудові стійкого інтересу до вивчення іноземної мови, а також формуванні основних навичок мовлення. Перший етап фокусувався на формуванні умінь аналізу і коригування мовленнєвої діяльності, на якому важливо розвивати вміння самоконтролю і взаємоконтролю, що сприяє постійному удосконаленню мовних навичок. Другий етап включав в себе поетапне формування умінь монологічного і діалогічного мовлення, тобто систематичну практику самостійного висловлювання та взаємодії в мовленні.

Окрему увагу приділяли ознайомленню з нормами етикету, що важливо для будь-якого офіцера в контексті спілкування на міжнародному рівні.

Формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО передбачало залучення до навчально-науково-пізнавальної діяльності відповідно до умов і завдань проблемно-тематичних ситуацій спілкування, що передбачало варіабельність мовленнєвих завдань, що відображають практичні ситуації військово-професійної діяльності. Перший етап (корективний) мав на меті досягнення наступних цілей: теоретичне ознайомлення з основними категоріями спецкурсу; корекція, повторення та узагальнення матеріалу, що вивчався раніше; повторення основ елементарного рівня; створення доброзичливої атмосфери; засвоєння знань гуманітарних дисциплін у всіх видах мовленнєвої діяльності; формування іншомовно-культурологічних знань, розвиток здібностей до самооцінювання та самостійного опрацювання матеріалу в мовній лабораторії. Однією з основних задач цього етапу визначається формування вмінь приймати елементарні рішення в різних соціокультурних ситуаціях. З цією метою використовували презентації, які допомагали вводити важливі професійні поняття та категорії до наукового обігу військовослужбовців і визначали проблемні аспекти формування професійної іншомовної компетентності офіцерів. Одним із завдань цього етапу визначається формування вмінь приймати елементарні рішення в різних соціокультурних ситуаціях. Як форму навчання використовувалися дискусії з офіцерами, які дозволили ввести професійно важливі поняття і категорії до наукового обігу військовослужбовцями засобами іноземної мови, оцінити мотиваційні види діяльності та обговорили проблемні запитання щодо формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. На другому (формуальному) етапі здійснювалася активізація та розвиток іншомовних вмінь та навичок, засвоювалася країнознавча та соціокультурна інформація щодо країн, мова яких вивчається за допомогою створення комунікативних ситуацій навчання, наближених до реальних. Окрім того, розширено загальну військову тематику спілкування

завдяки навчально-методичному забезпеченню серії автентичних британських посібників Campaign: Campaign1 (Student's book) [56], Campaign1(Workbook) [57], аудіо диски Campaign [60] для початкового рівня; Campaign2 (Student's book) [58], Campaign2 (Workbook) [59]; набору карток з військовою лексикою для поглибленого вивчення англійської (з англ. – «Military English (500 карток)» [31] та навчальним посібником «Вільно. Англійська для миротворчих операцій» (з англ. – At Ease. English for Peacekeeping); збагачено лексичний запас офіцерів спеціальною термінологією та професійно-орієнтованою лексикою. Одне із завдань для офіцерів ЗСУ було підготувати наступні види військових брифінгів: інформаційні, брифінги-рішення, брифінги з особовим складом, брифінги військових операцій (місій). При викладі думок військовослужбовці дотримувалися їх чіткої структури: передмова, основна частина, висновки. Така форма заняття представляла собою короткі інформаційні повідомлення з використанням програми Microsoft Power Point за умови, коли офіцер готував брифінг, а інші військовослужбовці брали участь в обговоренні.

На третьому етапі(завершальному) професійної іншомовної підготовки офіцери ЗСУ більш детально ознайомились з особливостями англійської для спеціальних цілей призначення завдяки лексико-граматичним вправам, завданням з аудіювання Campaign2, а також особливостям тренувальних завдань STANAG 6001, які готують військовослужбовців до здачі стандартизованого мовного тесту міжнародного рівня(НАТО). Особливу увагу приділено підготовці доповіді про новини в світі та в Україні іноземною мовою з використанням таких сайтів новин Британської мовної корпорації (з англ. – British Broadcasting Corporation, BBC, <https://www.bbc.com/>) та американській кабельній мережі новин (з англ. – Cable News Network, CNN), а також творчим проектам як відеофільм, ессе, репортаж та презентацій на визначену тему за спеціальністю офіцера.

Наголосимо, що під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну відбулася зміна звичного розкладу викладачів ВВНЗ. Серед особливостей роботи з військовослужбовцями назвемо наступні: проведення навчальних

занять на різних локаціях в приміщеннях та полігонах; нестача навчально-матеріальних засобів проведення занять; припинення освітнього процесу у зв'язку з оголошеннями тривоги; зниження якості навчання у зв'язку з частою відсутністю сну та виконання різнопланових військово-професійних службових завдань (ритуальних, професійних, побутових); відсутність можливостей у військовослужбовців навчатись та вивчати іноземну мову в умовах війни через прагнення йти та захищати Україну. Окрім того, смерть друзів та родичів, участь військовослужбовців у бойових діях призвели до наявності проблем зі слухом як наслідок контузії, депресії, а також рис девіантної поведінки під час занять у зв'язку з порушеннями психологічної рівноваги. Тому основним завданням науково-педагогічних працівників було підняти морально-психологічний стан військовослужбовців та мотивувати до вивчення іноземної мови, так як відбувалося розширення міжнародної співпраці з державами – союзниками заради спільної перемоги над державою терористом, збільшення іншомовного спілкування військовослужбовців у різних формах професійної підготовки в рамках міжнародного військового співробітництва, вивчення іноземних мов та формування професійної іншомовної компетентності згідно міжнародних стандартів НАТО набуває нового значення.

Для виконання завдань професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та розвитку мотивації під час літнього семестру запропоновано упровадження методики організації мовного літнього табору з метою набуття необхідних іншомовних навичок; непомітного подолання мовного бар'єру; удосконалення розмовної мови; поєднання навчання із рекреаційно-дозвільною діяльністю на природі; отримання мотивації для подальшого вдосконалення знання іноземної мови. У таблиці 4.1 наведено основні види діяльності для військовослужбовців в рамках програми вивчення іноземної мови.

Таблиця 4.1

План роботи мовного літньоготабору для військовослужбовців в рамках методики організації неперервного навчання англійської мови

№ п/п	Практичні заняття, навантаження	Види діяльності
1	Презентації професійних порт фоліо військовослужбовців (8 год.)	Розмовний клуб: сімейні та військові традиції
2	Особливості військової служби в армії(8 год.)	Прослуховування та презентації військових пісень (You are in the Army)
3	«Ми воїни Світу» (8 год.)	Прослуховування та презентації військових та козацьких пісень, маршів, балад
4	Особливості самоорганізації та лідерства військовослужбовців (8год.)	Мотиваційне відео адмірала військово-морських сил США Вільяма Макрейвена «Що ви робите щоб змінити світ» (https://www.youtube.com/watch?v=nj9RWagPrvE)
5	Самовдосконалення та мотивація військовослужбовців(8 год.)	Прослуховування та презентації пісень Т. Тернер «Опис портрету зовнішності та характеру людини»
6	Міжнародний день космонавтики(8 год.)	Екскурсія в музей космонавтики імені С.П.Корольова англійською мовою
7	Гостевія (8 год.)	Проведення квестів
8	Світова та вітчизняна кінематографія(8 год.)	Перегляд та обговорення фільмів світових та вітчизняних бестселлерів
9	Особливості орієнтування на місцевості(8 год.)	Виконання завдань з орієнтування на місцевості та пошук подарунків
10	НАТО: країни-члени альянсу та їх військові спроможності(8 год.)	Виконання інтерактивних завдань присвячених темі « Україна -НАТО»

Під час проведення літнього мовного табору необхідно було поділити групи з високим, середнім та низьким рівнем знань. У перший день презентацій портфоліо (з англ. – Portfolio) відбувалося знайомство з військовослужбовцями з використанням засобів демонстрації презентацій, (демонструють різні фотографії з рідними, друзями, проведення вільного часу, їх захоплення, подорожі, досягнення, веселими та сумними ситуаціями власного життя). Після виступу одногрупника, здобувачі освіти задали уточнюючі питання до виступу.

Другий та третій день мовної підготовки присвячено армії, їх розпорядку дня, опануванню одиниць лексики військової термінології. Основним видом діяльності – прослуховування та виконання військових пісень – «Ти в Армії» (з англ. – «You're in the Army now», https://www.youtube.com/watch?v=ElxsPBbZ_b8), «Ми воїни світу» (з англ. – «We're warriors of the World», <https://www.youtube.com/watch?v=0WMzi4jHJSE>) за усіма етапами роботи з нею : презентація лексики пісень, заповнення

пропусків тексту під час прослуховування, переклад та відтворення хором та індивідуально музичних композицій. Вважаємо, що такі заняття сприяли піднесенню емоційного стану та мотивувати до вивчення лексики засобами музичного мистецтва.

Для підвищення рівня мотивації служити у ЗСУ рекомендовано також перегляд мотиваційних відеоматеріалів з адміралом Військово-Морських Сил США Вільямом Макрейвенем, який дає поради військовослужбовцям за заохочує до виконання звичайних побутових завдань, які є відправною точкою виконавської дисципліни та досягнення успіху перемоги як над собою, так і над ворогом (<https://www.youtube.com/watch?v=nj9RWagPrvE>). Виконувалися завдання, що передують перегляду, під час відео перегляду та після відео.

У день самовдосконалення та мотивації військовослужбовців «Ти – найкращий» (з англ. – «You're simply the best», <https://www.youtube.com/watch?v=GC5E8ie2pdM>) детально розбирали опис зовнішності та рис характеру людини, справжнього друга, військового лідера, взірців для наслідування. Музична композиція від Тіни Тьорнер завершує день опису портрету та характеристик людини.

Міжнародний день космосу військовослужбовці проводили в музеї Космонавтики імені С.П.Корольова, де екскурсії проводяться англійською мовою, що дало змогу активізувати лексику за темами «Космос», «Супутниковий зв'язок», «Космічна розвідка», а також підготувати фотозвіт та коментувати знімки після екскурсії англійською мовою.

Слід зауважити, що військовослужбовці захоплюються різними комунікативними іграми з картками на зразок «вгадай слово», «ігри альянсів» у командах, гра та пошук предметів (з англ. – scavenger hunt) – гра, у якій окремі команди відправляють шукати серію звичайних, дивовижних або жартівливих об'єктів, а переможцем стає особа чи команда, яка першою повертається з усіма визначеними предметами. При виконанні завдань усіх карток, віднайденні усіх предметів, які можуть бути різноманітними фруктами, видами печива, шоколаду – організовується десертний пікнік, як результат успішного дня. Ігри

на свіжому повітрі сприяли підвищенню продуктивності та покращенню фізичного та психічного здоров'я, а також зменшували стрес та підвищували креативність, що є досить актуальним питанням під час воєнного стану.

Лексичне практичне заняття присвячено дню орієнтування на місцевості (з англ. – *giving directions*) засобами англійської мови та допомогло повторенню різних напрямів руху, ознайомленню з картою орієнтування на місцевості НАТО та особливостями роботи з нею. Окрім того, перед військовослужбовцями ставилися різні ситуативні задачі з використанням напрямків руху: як добратися до магазину військторгу, військової бази, шпиталю, їдальні, полігону, центру міста та ін..

Практичне заняття, яке присвячено міжнародній діяльності НАТО ознайомило військовослужбовців з історією його створення, країнами –членами Північноатлантичного альянсу, метою та роллю військово-політичного блоку у співпраці з Україною. Як один з видів інтерактивних завдань пропонується зі слова взаємосумісність (з англ.– *interoperability*) скласти якомога більше слів, працюючи у невеликих командах без використання засобів зв'язку та мобільних додатків.

Враховуючи воєнний стан в державі та взаємодію іноземних НАТО-експертів з українськими військовослужбовцями, встановлено необхідність створення автентичного середовища у ВВНЗ/ЗВО за такими напрямками, такими як: – запровадити практику коротких інформаційних, відео повідомлень та музичних розминок (з англ. – *warm-ups*) іноземною мовою на заняттях навчальних дисциплін гуманітарного циклу; – організувати тижні іноземної мови, під час яких забезпечити спілкування здобувачів освіти та офіцерів ЗСУ іноземною мовою у всіх видах повсякденної життєдіяльності; – читати лекції деяких гуманітарних та військово-технічних дисциплін іноземною мовою за допомогою військовослужбовців, які вже отримали рівень володіння професійною іншомовною компетентністю згідно вимог STANAG 6001, який дозволяє їм викладати; – використовувати ресурси центрів самостійної мовної підготовки для розвитку навичок читання відповідно рівня здобувачів освіти; –

створити умови для діяльності клубів вивчення іноземних мов (з англ. – English Speaking Club, English Language Support Course); – використовувати ресурси мобільного, дистанційного навчання іноземних мов, створити електронні підручники з іноземних мов та мовного тестування; – організувати вивчення іноземної мови військовослужбовцями у дистанційному центрі навчання іноземних мов; – залучати здобувачів освіти до роботи в наукових проєктах філологічного та військово-професійного спрямування.

Методами неперервного навчання англійською мовою для офіцерів ЗСУ забезпечено втілення різноманітних підходів, які сприяли ефективному засвоєнню мови і розвитку комунікативних навичок і компетенцій, що включали мовленєво-дидактичні, наочні і демонстраційні, комбіновані та наглядові методи. Серед *методів неперервного навчання англійською мовою* виділено мовленєво-дидактичні методи, які орієнтовано на активну комунікативну взаємодію і включали використання діалогічного та монологічного мовлення. Діалогічне мовлення реалізовувалося через диспути, бесіди, діалоги та оповідання, що дозволяло здобувачам освіти практикувати мову в реальних ситуаціях і вдосконалювати навички спілкування. Монологічне мовлення, яке включало підготовку та презентацію доповідей, виступів або розповідей, сприяло формуванню чіткої та логічної структури мовлення. Суспільно-політичні заходи, такі як форуми та круглі столи, забезпечували можливість обговорення актуальних тем у групі, що сприяло розвитку навичок аргументації та ведення дискусій. Організаційно-педагогічні інструктажі та тренінги з питань працезахорони, ресурсозбереження та безпеки життя надавали практичний досвід використання мови у військово-професійних контекстах національної безпеки.

Наочні та демонстраційні методи неперервного навчання англійської мови використовували візуальні та аудіо-візуальні матеріали для підтримки освітнього процесу. Відео-ілюстрації та аудіо-візуальні матеріали демонстрували реальні ситуації і допомагали розширити словниковий запас. Метод відеозйомки та відеотеки давав змогу записувати і аналізувати

мовленнєву практику, а також забезпечував доступ до різноманітних освітніх матеріалів. Методи проєктів і кейс-метод сприяли практичному застосуванню мови через розгляд конкретних випадків, а імітаційні вправи моделювали реальні ситуації для практики мови в контексті вирішення військово-професійних завдань. *Комбіновані методи неперервного навчання англійської мови* поєднували системні підходи для забезпечення навчально-науково-пізнавальної діяльності офіцерів ЗСУ. Рольові ігри дозволили учасникам виконувати різні ролі в змодельованих ситуаціях, що сприяло розвитку практичних навичок і креативності. Метод мозкового штурму стимулював творчий процес і розширював словниковий запас через групові обговорення ідей. Метод розминок активізував мову перед основними заняттями, а парною роботою та роботою у малих групах забезпечено підтримку і взаємодію в менш формальному стандартному, традиційному середовищі. Робота з флеш-картками і аналогіями полегшувала запам'ятовування нових слів і словосполучень контентів.

Наглядові методи неперервного навчання англійської мови спрямовано на контроль і оцінювання освітнього процесу. Стандартизоване тестування застосовано для перевірки знань і навичок через письмові тести. Самооцінювання дозволило військовослужбовцям оцінювати власний прогрес, усвідомлюючи сильні та слабкі сторони. Педагогічний контроль забезпечував систематичний моніторинг освітнього процесу для відповідності навчальних цілей і стандартів.

У процесі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО задіяно широкий спектр мовленнєво-дидактичних, наочних, демонстраційних та комбінованих методів, що сприяли розвитку комунікативних, лідерських і професійних компетентностей офіцерів ЗСУ ОС «Магістр». Зокрема, у дисципліні «Іноземна мова за професійним спрямуванням» активно використовувалися діалогічні методи, такі як диспути та бесіди, що забезпечували можливість офіцерам практикувати мову в реальних комунікативних ситуаціях. У межах дисципліни «Основи військового

перекладу» застосовувалися кейс-методи і рольові ігри, які дозволяли учасникам освітнього процесу моделювати реальні перекладацькі завдання і покращувати навички роботи з військовою документацією.

Дисципліною «Лідерство у військово-професійній діяльності» передбачало використання монологічного мовлення, зокрема підготовку доповідей та виступів на теми лідерства, що сприяло розвитку навичок публічного мовлення і структурованого висловлення думок. Наочні та демонстраційні методи, особливо відео-ілюстрації, відігравали ключову роль у дисципліні «Тактична медицина», де офіцери вивчали алгоритми дій у бойових умовах і засвоювали медичну термінологію.

У дисциплінах, таких як «Безпека військової діяльності» та «Військова педагогіка та психологія», активно використовувалися наочні та комбіновані методи. Зокрема, застосовувалися діалогічні методи для обговорення кібербезпеки та фізичної безпеки військовослужбовців, а також наочні методи для демонстрації правил поведінки зі зброєю. У «Військовій педагогіці та психології», – використовувалися інтерактивні підходи та рольові ігри для моделювання педагогічних і військових ситуацій.

Дисципліною «Процеси/процедури прийняття військових рішень за стандартами НАТО (MDMP)» передбачено застосування наочних методів для аналізу варіантів дій і управління операціями, зокрема з використанням інформаційних систем управління. Подібним чином у дисципліні «Управління підрозділами тактичного рівня» застосовувалися комбіновані методи, які включали рольові ігри та кейс-метод, що дозволяли офіцерам моделювати реальні операції та планувати тактичні дії в умовах польових навчань.

Таким чином, інтеграція різноманітних методів забезпечила всебічний розвиток професійних, комунікативних та лідерських навичок офіцерів, готуючи їх до виконання завдань у складних умовах військової діяльності відповідно до сучасних стандартів.

Методи неперервного навчання англійською мовою забезпечили комплексний підхід до професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за

стандартами НАТО, що сприяло ефективному засвоєнню мови та розвитку професійної іншомовної компетентності військовослужбовців.

Розроблено лінгвістичний (комунікаційний) апарат оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, який імplementовано до критеріально-діагностичного апарату педагогічного дослідження (табл. 4.2).

Важливими напрямками формування професійної іншомовної компетентності як складової професійної іншомовної підготовки є: 1) подальше вдосконалення наукового та навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ, зокрема організація інтенсивного цільового використання мовних лабораторій, облаштування спеціалізованих класів самостійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ; 2) розробка аудиторних та позааудиторних мовних курсів із застосуванням різних форм змішаного, мобільного та дистанційного навчання, що базуються на інноваційних ІКТ; 4) розроблення відповідних науково-

Таблиця 4.2

Лінгвістичний (комунікаційний) апарат оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

РІВНІ		КРИТЕРІЇ				
		Розуміння	Читання	Письмо	Аудіювання	Розмовна мова
НИЗЬКИЙ	0 (Відсутність практичного вміння)	Відсутнє або майже відсутнє розуміння мови, військовослужбовець не розуміє навіть простих слів чи фраз, не може зрозуміти усну чи письмову мову взагалі	Особа не здатна читати або розуміти навіть найпростіші тексти, розпізнати літери чи слова, не володіє жодними навичками читання	Відсутня здатність писати чи створювати навіть найпростіші тексти, формулювати слова, фрази або речення письмово, не володіє жодними навичками письма	Здатність розуміти аудіо-матеріали, навіть якщо вони є простими або знайомими; слухове сприймання є мінімальним або відсутнім, і особа не може розпізнавати окремі слова чи фрази, навіть при повторенні; реакція на аудіо-матеріали також відсутня	Обмежений лексичний запас, труднощі з побудовою зв'язного монологу, відсутність зв'язків між частинами мови та некоректне використання фонетичних особливостей, що ускладнює спілкування, навіть з носіями мови, які звикли до роботи з не носіями мови
	0+ (Завчений мінімум)	Здатен зрозуміти кілька окремих слів чи фраз, особливо якщо вони вимовлені чітко, повільно, і стосуються знайомих тем (впізнати прості привітання або елементарні запитання), але загальне розуміння тексту або мови залишається дуже обмеженим і контекстуально залежним	Здатність розпізнавати кілька окремих слів або дуже простих фраз, деякі основні символи та дуже прості написи (знаки, назви місць, або елементарні формули привітання), однак розуміння текстів залишається вкрай обмеженим і фрагментарним	Здатність писати кілька окремих слів або дуже прості фрази, здебільшого повторюючи знайомі вирази або копіюючи текст; написати власне ім'я, прості привітання, або кілька слів, але здатність до письма залишається вкрай обмеженою, з помилками у структурі та орфографії	Здатність розуміти дуже прості аудіо-матеріали, якщо вони чітко вимовлені та повторюються, розуміння обмежене базовими фразами та простими висловлюваннями, може розпізнавати окремі слова і дуже прості фрази в сповільненому або чітко проголошеному контексті, а також відповідати на прості запити або команди, але з обмеженим розумінням і відповідями	Здатність використовувати основні граматичні конструкції та фрази, щоб спілкуватися на дуже прості теми, з можливістю невеликих помилок

РІВНІ		КРИТЕРІЇ				
		Розуміння	Читання	Письмо	Аудіювання	Розмовна мова
ДОСТАТНІЙ	I (Вживання)	Здатність розуміти прості висловлювання та базову інформацію, що стосується повсякденних ситуацій, таких як знайомства, покупки, транспорт, їжа тощо; розуміння обмежено простими фразами, знайомими словами з повільною, чіткою мовою; може зрозуміти основну суть коротких, чітко структурованих розмов, але може пропустити деталі та не розуміти складніші або швидкі висловлювання; контекст відіграє важливу роль у сприйнятті та розумінні	Особа здатна читати та розуміти прості, короткі тексти, що стосуються повсякденних тем, розпізнавати основну інформацію в оголошеннях, вивісках, простих інструкціях, листах або повідомленнях, які містять загальні, знайомі слова та прості граматичні структури, але складніші тексти з незнайомими термінами чи складні конструкції викликають труднощі	Здатність створювати короткі записки, листи, повідомлення, що складаються з простих речень і базового словникового запасу, але містять численні граматичні помилки, однак загальний зміст зрозумілий; володіє написанням структурованих текстів або вираження складних ідей викликає труднощі	Розуміє основні повідомлення в простих і знайомих контекстах, коли мова чітко вимовлена. Вона може розпізнавати основні слова і фрази, а також надавати базові відповіді на прості запитання чи інструкції; має реакцію та може потребувати повторення	Здатність спілкуватися на знайомі теми, що стосуються особистих потреб і інтересів за темами: сім'я, робота, щоденне життя; потребує повторення або перефразування для розуміння складніших висловлювань; лексичний запас та граматичні навички недостатньо розвинені

РІВНІ	КРИТЕРІЇ				
	Розуміння	Читання	Письмо	Аудіювання	Розмовна мова
1+ (Вживання та життєдіяльність)	Розуміння основної інформації в знайомих контекстах і початкове сприйняття менш складних висловлювань, ніж на першому рівні; розуміння загального змісту коротких розмов на більш різноманітні теми, включаючи деякі абстрактні або незнайомі теми, за умови, що мова залишається простою та не дуже швидкою; може розуміти короткі інструкції або прості пояснення, але все ще відчуває труднощі з розумінням більш складних деталей та може потребувати повторення або перефразування	Здатність читати та розуміти прості тексти з більшою впевненістю, сприймати складніші або довші тексти на знайомі теми, включаючи короткі статті, інструкції або особисті листи, якщо вони написані простою мовою; розуміти основний зміст текстів, що містять менш знайомі теми або словниковий запас, але може пропускати окремі деталі або складніші аспекти тексту	Здатність створювати прості повідомлення, використовуючи базовий словниковий запас і граматичні конструкції; вміє писати короткі тексти, такі як запити або відповіді на знайомі теми, і організувати їх з базовою структурою; незважаючи на граматичні та орфографічні помилки, загальний зміст залишається зрозумілим; ефективно передає основні ідеї та використовує прості формули ввічливості	Здатність розуміти прості повідомлення на знайомі теми і розпізнавати важливі деталі в стандартних ситуаціях; краще справляється з простими запитаннями або інструкціями, навіть якщо мова швидша, і може надавати детальніші відповіді без частого повторення	Здатність вести більш детальні розмови на знайомі теми, виявляючи більшу впевненість у використанні мови; описувати власний досвід і висловлювати особисті думки; мовлення може містити незначні помилки в граматиці та лексичному виборі

РІВНІ		КРИТЕРІЇ				
		Розуміння	Читання	Письмо	Аудіювання	Розмовна мова
СЕРЕДНІЙ (РУБІЖНИЙ)	2 (Функціональність)	Військовослужбовець розуміє основний зміст розмов і письмових текстів на знайомі та загальні теми; може сприймати мову, яка використовується в повсякденних ситуаціях, а також під час виконання робочих завдань; здатний розуміти більш складні речення, хоча й може упускати деякі деталі та специфічні терміни	Здатність читати та розуміти більш складні тексти, що охоплюють широкий спектр тем, також професійних, але в межах знайомих сфер взаємодії, впевнено сприймати основний зміст статей, інструкцій, офіційних документів, а також спілкування в професійному контексті; складні мовні звороти або технічні терміни вимагають додаткового аналізу	Здатність створювати тексти, що містять основні деталі про знайомі теми, використовуючи розширений словниковий запас і базові граматичні конструкції; тексти опрацьовує, які мають чітку структуру, але можуть містити деякі орфографічні і граматичні помилки, що не заважають загальному розумінню	Розуміє основні повідомлення та деталі у стандартних ситуаціях, що стосуються знайомих тем, впізнає основні пункти та деталі в розмовах, новинах або оголошеннях, якщо вони чітко вимовлені; розпізнавати і здобувати важливу інформацію з швидким мовленням або складними аудіо-матеріалами	Здатність брати участь у розгорнутих розмовах, давати детальні відповіді на питання, висловлювати думки і переконання; аргументувати власну точку зору та вести обговорення на знайомі теми; вміння спілкуватися на різноманітні теми, що включають як особисті, так і професійні ситуації; розуміє основні ідеї та деталі в розмовах на знайомі теми, включаючи деякі технічні деталі або спеціалізовані питання

РІВНІ	КРИТЕРІЇ				
	Розуміння	Читання	Письмо	Аудіювання	Розмовна мова
2+ (Семантика)	Військовослужбовець має підвищений рівень розуміння і може сприймати більш складні розмови та тексти, включаючи абстрактні теми або технічні деталі, розуміти інформацію у знайомих контекстах і починає сприймати складніші або незнайомі ситуації з меншими труднощами	Здатність читати та розуміти більш складні тексти з вищим рівнем точності та деталізації, сприймати тексти, що охоплюють не лише знайомі, а й нові теми, включаючи технічну документацію, аналітичні статті, складні інструкції або звіти, розуміє зміст текстів з меншою потребою в допоміжних матеріалах (словниках тощо), розбиратися у складних граматичних структурах, навіть якщо вони використовуються рідше або мають культурні особливості	Здатність писати детальні та складні тексти, надаючи точну інформацію й аналізуючи ситуації; використовувати широкий і специфічний словниковий запас, різноманітні граматичні конструкції, такі як складні речення й умовні конструкції; опрацьовує тексти, які мають добре розроблену структуру, з чітким розвитком думок і мінімальними помилками в орфографії та пунктуації	Розпізнавати і здобувати важливу інформацію у швидко вимовлених або складніших аудіо-матеріалах; здатність аналізувати інформацію в аудіоматеріалах, розпізнавати основні моменти, значення та контекст, основні і другорядні ідеї	Вести детальні та різноманітні розмови на знайомі та деякі незнайомі теми, демонструючи більшу впевненість і спритність в спілкуванні; вирішувати ситуації, які потребують деталізації або уточнення інформації розуміти основні ідеї та більшість деталей у складніших розмовах, включаючи деякі спеціалізовані теми; адаптувати розуміння до контексту

РІВНІ		КРИТЕРІЇ				
		Розуміння	Читання	Письмо	Аудіювання	Розмовна мова
ПРОСУНУТИЙ	3 (Професійність)	Військовослужбовець здатен повністю розуміти складні розмови, тексти та матеріали на різні теми, включаючи абстрактні і спеціалізовані, стежити за швидким темпом мови та розуміти більшість деталей, нюансів, а також розрізняти стилі та підтексти; розуміти не лише загальний зміст, але й тонкощі висловлювань	Здатність читати та розуміти складні тексти на широкий спектр тем, включаючи спеціалізовані та технічні, впевнено сприймати довгі статті, офіційні документи, наукові роботи, звіти та літературні тексти, розуміючи як загальний зміст, так і деталі, включаючи нюанси, стилі та підтексти; критично оцінювати та інтерпретувати інформацію, виявляючи приховані смисли та культурні посилання	Здатність створювати детальні та структуровані тексти на широкий спектр тем; використовувати широкий і точний словниковий запас, а також різноманітні граматичні конструкції, включаючи складні речення; граматичні помилки рідкісні та не впливають на розуміння; орфографічні та пунктуаційні помилки майже не зустрічаються; тексти мають чітку і логічну структуру з добре організованими частинами та плавними переходами між ними; комунікативна функція дозволяє ефективно передавати складні ідеї та аналізувати інформацію	Здатність справлятися з аудіо-матеріалами середньої складності, що містять різні акценти та швидкість мовлення; розпізнавати і розуміти більш складні запитання і інструкції, що вимагають базового аналізу і оцінки; розуміє основні ідеї з новинних репортажів, службових інструкцій, інтерв'ю та інших джерел, що використовують загально-військову термінологію	Участь у розмовах на різні теми, включаючи як особисті, так і професійні питання, з достатньою деталізацією; вміння аргументувати точку зору, вести детальні дискусії, висловлювати ідеї і робити обґрунтовані запити, обговорювати як знайомі, так і нові теми, включаючи професійні та спеціалізовані питання; помилки можуть траплятися, але вони не заважають загальному розумінню

РІВНІ	КРИТЕРІЇ				
	Розуміння	Читання	Письмо	Аудіювання	Розмовна мова
3+ (Професійналізм)	Військовослужбовець має рівень розуміння майже відповідний носію мови, здатний сприймати зміст навіть у дуже складних і незнайомих контекстах, розуміє тонкі відтінки значень, культурні посилання, і може без проблем слідкувати за складними дискусіями або технічними поясненнями	Здатність демонструвати ще вищий рівень розуміння складних текстів майже на рівні носія мови розуміти тексти з дуже специфічними або абстрактними темами, включаючи тексти з рідкісними мовними зворотами, культурними або діалектними особливостями; здатність розуміти складні тексти, розбиратися в деталях та аналізувати інформацію на високому рівні	Здатність створювати дуже детальні та складні тексти, що включають глибокий аналіз та обґрунтування; використовує дуже широкий і специфічний словниковий запас, що дозволяє точно передавати нюанси і складні ідеї; граматичні конструкції є дуже точними, а помилки рідкими та не заважають розумінню; орфографія і пунктуація є точними та професійними, без помилок; тексти мають високий рівень організації, з чітко структурованими частинами і плавними переходами; комунікативна функція забезпечує детальний аналіз, точне обґрунтування і ефективну реакцію на складні ситуації або запити	Здатність слухати та аналізувати складні дискусії, лекції або військові наради, де використовуються технічні терміни та специфічний лексикон, сленг, жаргон, інтерпретувати тон, наміри та емоції мовця, що є важливим у військових переговорах або оцінці ситуацій	Здатність ефективно спілкуватися на широкий спектр тем, включаючи складні та абстрактні питання, з великою впевненістю і гнучкістю; участь у складних обговореннях, дискусіях і переговорах, наводячи аргументи, реагуючи на заперечення і адаптуючи свою мову до різних контекстів; здатність розуміти та інтерпретувати складні і детальні висловлювання, включаючи специфічну та технічну інформацію

РІВНІ		КРИТЕРІЇ				
		Розуміння	Читання	Письмо	Аудіювання	Розмовна мова
ВІДМІННИЙ	4 (Експертність)	Військовослужбовець здатен повністю розуміти мову на рівні носія в усіх контекстах; легко сприймає складні, довгі розмови, тексти, технічну документацію, а також літературні та наукові роботи, розуміє нюанси, ідіоматичні вирази, культурні посилання та емоційні відтінки; бере участь у дискусіях на складні теми без жодних труднощів	Володіння повним розумінням будь-яких письмових матеріалів, включаючи найскладніші та найбільш спеціалізовані тексти, читати та інтерпретувати наукові статті, технічну документацію, художню літературу, а також тексти з культурними, історичними або ідіоматичними особливостями; здатність вловлювати найтонші нюанси значень, стилістичні відтінки, а також аналізувати і критично оцінювати інформацію в контексті	Здатність створювати детальні і точні тексти на широкий спектр тем, включаючи складні і технічні питання; використовує розширений і точний словниковий запас, включаючи спеціалізовані терміни, і демонструє високий рівень граматичної точності з рідкісними помилками; орфографія і пунктуація майже бездоганні, а тексти мають чітку і логічну організацію з плавними переходами; комунікативна функція дозволяє ефективно передавати складні ідеї та проводити детальний аналіз	Здатність розуміти детальну і складну інформацію з аудіоматеріалів, включаючи технічні деталі, стратегічні обговорення і спеціалізовані теми, визначати як основні, так і другорядні ідеї в розмовах, лекціях або дискусіях, що мають складний зміст	Здатність вести глибокі і складні розмови на широкий спектр тем, включаючи абстрактні та спеціалізовані питання; участь у складних дискусіях, переговорах і презентаціях, де потрібно наводити аргументи, висловлювати детальні думки і давати обґрунтовані відповіді на складні питання; здатність повністю розуміти і інтерпретувати складні висловлювання, включаючи спеціалізовану термінологію, культурні та ідіоматичні вирази

РІВНІ		КРИТЕРІЇ				
		Розуміння	Читання	Письмо	Аудіювання	Розмовна мова
4 + (Експертиза)	Володіє мовою на рівні, що перевершує звичайний експертний рівень, наближаючись до ідеального розуміння в будь-якому контексті; розуміє складні тексти і мову з особливою легкістю, включаючи навіть найрідкісніші ідіоматичні вирази, діалекти, або контексти, що вимагають глибоких знань про культуру та соціальні аспекти; рівень майже повного володіння мовою, характерний для висококваліфікованих перекладачів, дипломатів або носіїв мови	Володіння найвищим рівнем розуміння текстів, що перевершує звичайний експертний рівень; читання та розуміння будь-якого тексту, незалежно від складності, тематики або мовних особливостей; здатність розуміти глибокі метафори, культурні референції, регіональні діалекти та рідкісні слова, бездоганно аналізувати, інтерпретувати і критикувати письмові матеріали, демонструючи виняткову глибину розуміння	Створює дуже детальні, розгорнуті і складні тексти з глибоким аналізом і оригінальним підходом використовує дуже широкий і спеціалізований словниковий запас, який дозволяє точно передавати нюанси і складні концепції; граматику є абсолютно точною, без помилок, а орфографія і пунктуація бездоганні; тексти мають високий рівень організації з чіткою і логічною структурою й гнучкими переходами; комунікативна функція забезпечує глибокий аналіз і точне обґрунтування складних іде	Здатність повністю розуміти і аналізувати складні аудіоматеріали, включаючи спеціалізовані дискусії, офіційні наради та технічні презентації, розпізнавати і інтерпретувати підтекст, нюанси і наміри, що передаються в мовленні, включаючи дипломатичні та стратегічні повідомлення	Здатність спілкуватися на високому рівні, включаючи складні та абстрактні теми, з великою гнучкістю і впевненістю; ефективно адаптувати свою мову до різних ситуацій і аудиторій, глибоко розуміти і аналізувати складні і детальні висловлювання, включаючи спеціалізовані і культурні аспекти; розуміння охоплює всі рівні комунікації, від явного до імпліцитного	

навчально-методичних матеріалів, зокрема підручників та посібників із вивчення англійської мови з урахуванням вимог законодавства, військово-облікових спеціальностей фахівців та їх військово-оборонної сфери підготовки; 5) створення та впровадження системи централізованого інформаційно-технологічного та аналітичного забезпечення самостійної мовної підготовки військовослужбовців із використанням інформаційних технологій; 6) використання під час занять якісного сучасного, аутентичного матеріалу, включаючи керівні документи збройних сил країн-членів НАТО; 7) втілення інноваційних та нетрадиційних методик навчання в процес професійної іншомовної підготовки у ВВНЗ/ЗВО; 8) підвищення кваліфікації викладачів ВВНЗ/ЗВО за кордоном.

Формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ вимагає комплексного підходу, що передбачає впровадження інноваційних технологій, методик та матеріалів, адаптованих до військових реалій та стандартів НАТО. Реалізація методики неперервного навчання англійської мови сприятиме розвитку кадрового потенціалу, підвищенню рівня професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ та інтеграції в міжнародні структури безпеки.

4.3. Проблемно-інтегрований універсум неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

Проблемно-інтегрований універсум неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО являє собою комплексну, інтегровану систему, що охоплює три ключові цикли: загальної, військово-професійної та військово-спеціальної підготовки. Кожен цикл (орбіта) відіграє важливу роль у розвитку професійних компетентностей офіцерів, забезпечуючи їх підготовку до виконання завдань у національному міжнародному та військово - оборонному середовищі та в рамках військових операцій та миротворчих місіях, які відповідають стандартам НАТО.

Використання терміну «орбіти» в концепції проблемно-інтегративного універсуму неперервного навчання англійської мови в системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО має кілька важливих як символічних, так і практичних значень. По-перше, це модель взаємопов'язаних циклів, де кожен цикл навчання виконує специфічну функцію і обертається навколо головної мети – забезпечення ефективної професійної підготовки іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. Кожна орбіта є невід'ємною складовою цілісної системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, яка функціонує, модернізується та удосконалюється у складових. По-друге, орбіти відображають динаміку та циклічність освітніх траєкторій, неперервний послідовний і поступовий характер освітнього процесу, що відповідає стандартам ЄС та НАТО. Професійна іншомовна підготовка військовослужбовців – процес постійного розвитку і адаптації до умов соціальної турбулентності, оскільки знання, вміння, навички, компетенції та компетентності офіцерів повинні безперервно оновлюватися та вдосконалюватися. По-третє – децентралізація структури передбачає існування центральної ідеї або системи організуючого ядра освітнього процесу, яким є формування професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. Кожна орбіта відіграє емерджентну та часткову роль у досягненні мети, але сприяє вирішенню спільних завдань освітньої політики. Тобто, орбіти демонструють гнучкість та багатовимірність освітнього процесу, дозволяючи візуалізувати його як структурно-організаційну, логічну і семантичну архітектуру у аспектах адаптивності і багаторівневості, ступневості, циклічності забезпечення релевантності. Це означає, що під час навчання офіцери можуть змінювати освітню траєкторію між різними орбітами знань і навичок набуття компетенції відповідно до поточних потреб або проблемних ситуацій, але при цьому всі орбіти залишаються взаємопов'язаними, формуючи цілісну єдність системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. Методологічний підхід

відображають системний, динамічний і взаємозалежний характер навчання, що є особливо важливим в умовах військово-професійної підготовки офіцерів ЗСУ.

Розроблено, обґрунтовано та впроваджено проблемно-інтегративний універсум неперервного навчання англійської мови в системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО для ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр», який синергізує взаємодію військово-професійної та професійної та входить в три основні орбіти, які об'єднують ключові аспекти підготовки в межах системи професійної іншомовної підготовки, де ядро становить іноземна мова у циклах її підготовки.

Орбіту циклу загальної підготовки ОС «Бакалавр» фокусовано на ключових дисциплінах – основах військового лідерства, що включає розвиток лідерських якостей, знання військової педагогіки та психології, а також тайм-менеджменту, передбачає вивчення педагогічної інноватики, яка дозволяє застосовувати сучасні методи у викладанні та підготовці офіцерів ЗСУ. Опановується етика військово-професійної діяльності, яка забезпечує формування морально-етичних принципів поведінки військовослужбовців (загальних та відповідних стандартам НАТО). Безпеку військової діяльності, забезпечено з акцентом на національну та воєнну безпеку України, а також на правилах поведінки зі зброєю, що є важливими складовими цього циклу.

До орбіти циклу військово-професійної підготовки віднесено дисципліни – метрологію, стандартизацію та сертифікацію, зокрема оперативні, матеріально-технічні, адміністративні стандарти НАТО, що є ключовими для сертифікації рівнів сформованості професійної іншомовної підготовки у слухачів, військовослужбовців, офіцерів ЗСУ в системі НАТО. Особливу увагу приділено міжнародним комунікаціям військового партнерства, які забезпечують навички міжкультурної комунікативної взаємодії з міжнародними військовими структурами та представниками армій, підрозділів, а також компетентності офіцерів у багатонаціональних військових операціях.

До орбіти циклу військово-спеціальної підготовки включено – основи військового управління, що передбачає вивчення штабних процедур НАТО та

принципів військового керівництва; розглядається архітектоніка та семантика іншомовних комунікацій зв'язку, яка покликана забезпечити ефективну комунікацію на полі бою та під час військових та миротворчих операцій. Важливою складовою циклу є бойова система виживання воїнів, що включає тактичну медицину та міжнародні стандарти надання першої медичної допомоги, а також настанови врегулювання соціально-економічних та екологічних проблем, гендерної політики підготовки офіцерів тактичного рівня, (для забезпечення рівноправ'я в армії).

Проблемно-інтегративний універсум неперервного навчання англійської мови в системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та методиці організації неперервного навчання англійської мови ОС «Магістр» базується на трьох основних орбітах підготовки, кожна з яких сприяє формуванню високого рівня професійної іншомовної компетентності військовослужбовців.

Першу орбіту циклу загальної підготовки зосереджено на розвитку лідерства у військово-професійній діяльності, зокрема на превалюючих концепціях лідерства в ЗСУ; включає опанування методологічних основ наукових філологічних та педагогічних досліджень, а саме особливостей застосування понятійно-категоріального апарату, що є важливим для здійснення науково-дослідницької роботи офіцерів; забезпечує опанування основ національної безпеки України, з акцентом на воєнну безпеку та державну стратегію розвитку України, що допомагає майбутнім офіцерам зрозуміти актуальні ризики та небезпеки на глобальному та національному рівнях.

Другу орбіту циклу військово-професійної підготовки спрямовано на опанування навичок управління діями та тактикою підрозділів на рівні роти. У площині орбіти значну увагу приділено управлінню військовими підрозділами тактичного рівня, а також вивченню процесів і процедур прийняття військових рішень згідно стандартів НАТО, (відомих як Military Decision-Making Process (MDMP)), що забезпечує розвиток стратегічного, критичного, аналітичного та

креаційного мислення, необхідного для ефективного керування тактичними операціями та місіями.

Третю орбіту циклу військово-спеціальної підготовки сформовано з дисциплін: інформаційно-комунікаційні технології та інформаційно-аналітична робота офіцерів ЗСУ, яка включає аналіз сучасних технологій управління інформаційною безпекою, комунікаційними системами та передбачає впровадження методів використання аналітичних інструментів для прийняття організаційно-управлінських рішень у військовій сфері. Особливу увагу приділено впровадженню новітніх технологій, таких як штучний інтелект та віртуальне прогнозування й моделювання процесу військових операцій у сфері доповненої реальності .

Систему професійної іншомовної підготовки спрямовано на розвиток неперервного навчання англійської мови з урахуванням специфіки військово– професійної діяльності та стандартизації НАТО, що забезпечує здобуття офіцерами ЗСУ на рівні магістра необхідних компетентностей для ефективного виконання військово-професійних завдань на національному міжнародному рівні формування безпеки Північноатлантичного альянсу та України військовому середовищі на рівні магістра.

Універсум впроваджується у рамках циклів професійної підготовки офіцерів ЗСУ відповідно до стандартів НАТО, із використанням методичного органайзера, що включає комплекс дисциплін, згідно з «Дорожньою картою вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України на 2021-2025 роки». Компендіум Універсуму (рис.4.1) структуровано згідно семантики організації освітнього процесу професійної підготовки для забезпечення системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО у видах теоретичного і практичного навчання – лекцій (ІЛ – інтерактивна лекція, ІБЛ – інтерактивна бінарна лекція, Л – лекція, МПЛ – мультимедійна презентація-лекція, МЛ – мультимедійна лекція, ПРЛ – проблемна лекція), практичних занять (БЗ – бінарне заняття, В – відеофільм, ВПН – військово-професійне навчання, ГС – груповий семінар, ГД – групова

дискусія, ГТ – групові тренування, Д – диспут, Е – екскурсія, ЗБ-заняття – бесіда, ІВ – інтерактивний воркшоп, КА – кейс-аналіз, КС – кейс стаді, КС – круглий стіл, КТ – командний тренінг, ПБ – практична бесіда, ПЗ – практичні заняття, ПП – педагогічний практикум, СКС – симуляції кризових ситуацій, С – семінар та Т – Тренінг).

Рис. 4.1 Компендіум проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

Універсум забезпечено та впроваджено відповідно до циклів (орбіт) військово-професійної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО з методичним органайзером комплекс дисциплін (згідно «Дорожньої карти вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021-2025 рр.)» у п.5 Напрями реалізації завдань на тактичному та оперативному рівнях військової освіти зазначено, що «до кінця 2021 року створити курси іноземних мов при Військовому інституті телекомунікації та інформатизації імені Героїв Крут..., ефективно використовувати єдину програму «Іноземна мова» (20 кред.)..., до 2024р. не менше 10%, а з 2024 р. не менше 20% за кожною навчальною дисципліною організувати викладання) відповідно БАКАЛАВРІВ:

– циклу загальної підготовки *навчання іноземної мови* – загальний курс англійської мови; *навчання англійською мовою* – дисциплін Основи військового лідерства (Л1.Теорії контекстного, функціонального та трансформаційного лідерства; Т1.Розвиток та вдосконалення особистості лідера в умовах війни; ПЗ1.1 Основні комунікаційні компетентності офіцерів-лідерів; КТ1. Лідерство у командній роботі; ПЗ1.2. Планування та управління діяльності лідерів; Д1. Мотиваційні стратегії успішного лідера; КА1. Стратегії ефективності лідерських ситуацій: аналіз в умовах війни та глобалізації суспільства); Військова педагогіка та психологія (педагогічна інноватика (ПРЛ2. Основи військової педагогіки, психології та педагогічної інноватики; ГС2. Проблеми військової педагогіки, психології та педагогічної інноватики; ІЛ2. Інтеграція військовослужбовців до академічного простору; ПП2. Інтерактивне навчання як інноваційна технологія організації освітнього процесу у ВНЗ; С2. Професійний розвиток військовослужбовців; КС2. Віртуальна реальність для симуляції військових операцій); Етика військово-професійної діяльності (ІБЛ3. Морально-етичні аспекти військово-професійної діяльності; С3. Етика війни; ПЗ3. Професійна етика військовослужбовців; Д3. Стандарти етики особового складу; С3. Роль естетики у формуванні морально-естетичного ставлення до Світу і професійної діяльності); Безпека військової діяльності (національна та

воєнна безпека держави, правила поведінки зі зброєю) (Л4. Теоретичні основи національної безпеки; Д4. Особливості фізичної безпеки для військовослужбовців; ПЗ4. Кібербезпека; В4. Безпека комунікацій; С4. Закони та нормативи застосування зброї під час війни та в мирний час);

– циклу військово-професійної підготовки – *навчання іноземної мови* – іноземна мова за військово-професійним спрямуванням; *навчання англійською мовою* – дисциплін Метрологія, стандартизація та сертифікація (ПРЛ5. Адміністративні стандарти НАТО та сертифікація здобувачів освіти; ПЗ5. Інтеграція системи метрології, стандартизації та сертифікації до вимог ЄС; С5. Національна система стандартизації в Україні; КС5. Ратифікація та впровадження стандартів та нормативів відповідно до вимог НАТО; Д5. Сертифікація здобувачів освіти/офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО); Міжнародні комунікації військового партнерства (ПРЛ6. Специфіка міжнародних комунікацій військового партнерства; КС6. Культурні аспекти міжнародної комунікації; ПЗ6.1. Технології комунікації військового партнерства; ПЗ6.2. Етика та професійні стандарти військової комунікації; СКС6. Стратегії кризової комунікації; КС6. Соціальні медіа та громадська думка; ПЗ6.3. Тренінги та розвиток навичок комунікації);

– циклу військово-спеціальної підготовки – *навчання іноземної мови* – іноземна мова за професійним спрямуванням; *навчання англійською мовою* – дисциплін Основи військового управління (МЛ7. Особливості військового управління штабом; Д7. Штабні процедури військового управління НАТО; КС7. Планування операцій штабом, його складові; Т7. Виконання та контроль операцій у штабі НАТО; С7. Комунікація та координація дій в штабі НАТО); Архітектоніка та семантика іншомовних комунікацій зв'язку (ПРЛ8. Семантика архітектоніки іншомовних комунікацій; С8. Міжкультурна комунікація: бар'єри та можливості; ІВ8. Сучасні технології зв'язку на полі бою: архітектоніка та функціонування; ВПН8. Мобільні командні центри: архітектоніка та забезпечення зв'язку в умовах війни; Д8. Використання дронів у військових комунікаційних системах: архітектоніка та застосування; Е8. Супутниковий

зв'язок у військових системах: архітектоніка та перспективи); Бойова система виживання воїнів (Л9.1 Тактична медицина: міжнародне регулювання та правила надання першої медичної допомоги. Л9.2 Міжнародне регулювання та стандарти; ІВ9. Типи бойових травм та перша медична допомога; Т9. Алгоритми та протоколи надання медичної допомоги; БЗ9. Медичні інструменти та матеріали тактичної медицини відповідно стандартів НАТО; С9. Організація та координація медичної допомоги в умовах війни); Соціально-економічні проблеми суспільства (ІЛ10. Гендерна політика підготовки офіцерів тактичного рівня; Д10. Усунення гендерних стереотипів у військовому середовищі; ІВ10. Військова культура та середовище в умовах гендерної політики; С10. Гендерна рівність у військових операціях; ПБ10. Підтримка і ресурси жінок-офіцерів в умовах гендерної нерівності).

Відповідно МАГІСТРІВ:

– циклу загальної підготовки *навчання іноземної мови* – іноземна мова за професійним спрямуванням; *навчання англійською мовою* – дисциплін Лідерство у військово-професійній діяльності (Л1. Лідерство у військово-професійній діяльності; С1. Концепція лідерства в ЗСУ; ІВ1. Комунікативні компетентності лідерства та командна робота у військово-професійній діяльності; ГД1. Лідерство в умовах воєнного стану в Україні; С2. Інновації та тенденції військового лідерства); *Методологія наукових досліджень* (ПРЛ2. Методологічні основи наукових філологічних і педагогічних досліджень; ПЗ2. Застосування підходів і принципів у педагогічних дослідженнях; С2. Методологічні аспекти в філологічних дослідженнях; Б2. Понятійно-категоріальний апарат проблем дослідження у педагогіці та філології; ІВ2. Інтердисциплінарні аспекти методології наукових досліджень); *Основи національної безпеки України* (ПРЛ3. Вступ до національної безпеки України (воєнна безпека, стратегія України); С3. Стратегія національної безпеки України; КГ3. Міжнародні аспекти безпеки ЄС та НАТО):

– циклу військово-спеціальної підготовки – *навчання іноземної мови* – іноземна мова за професійним спрямуванням; *навчання англійською мовою* –

дисциплін Управління підрозділами тактичного рівня (Л4. Специфіка управління військовими підрозділами; ПЗ4. Організаційна структура підрозділів тактичного рівня; Б4. Планування та підготовка операцій тактичного та оперативного рівня; ГТ4. Польові навчання з управління підрозділами тактичного та оперативного рівня; СКС4. Управління бойовими операціями); Процеси/процедури прийняття військових рішень за стандартами НАТО (з англ. – Military Decision Making Process) (ПРЛ5. Специфіка прийняття військових рішень за стандартами НАТО; С5. Отримання місії (з англ. – Receipt of Mission); Прийняття військових рішень за стандартами НАТО: ПЗ.5.1. Аналіз місії (з англ. – Mission Analysis); Д5.1. Розробка варіантів дій; ПЗ5.2 Аналіз варіантів дій; Д5.2. Порівняння та вибір варіанту дій);

– циклу військово-спеціальної підготовки – *навчання іноземної мови* – основи військового перекладу; *навчання англійською мовою* – дисциплін Інформаційно-комунікаційні технології та інформаційно-аналітична робота офіцерів ЗСУ (ПРЛ6. Специфіка інформаційно-комунікаційних технологій у інформаційно-аналітичній роботі офіцерів ЗСУ; Б6. Інформаційна безпека військово-технічної та оборонної сфери; ІВ6. Комунікаційні технології безпеки військово-технічної та оборонній сфері; ПЗ6. Інформаційні системи управління безпекою військово-технічної та оборонної сфери; ПЗ6. Технології віртуальної та доповненої реальності; С6. Штучний інтелект та аналітика даних у військово-технічній та оборонній сфері).

Розроблено, структуровано програму Універсуму з анотаціями дисциплін циклу загальної підготовки з методичним органайзером забезпечення для бакалаврів, магістрів, що передбачає навчання іноземної мови загального курсу англійської мови, а також викладання англійською мовою дисциплін, серед яких: «Основи військового лідерства» (0.8 кред. = 24 год.), що включає теми теорії контекстного, функціонального та трансформаційного лідерства, розвиток та вдосконалення особистості лідера в умовах війни, основних аспектів формування комунікативних компетентностей офіцерів-лідерів, лідерства у командній роботі, планування та управління діяльністю лідерів,

мотиваційних стратегій успішного лідера, стратегіям ефективності лідерських ситуацій в умовах війни та глобалізації.

Метою дисципліни передбачено набуття та розвиток загальних компетентностей, необхідних для успішного виконання військово-професійних і службових обов'язків офіцерів ЗСУ під час миротворчих місій. Основні завдання дисципліни включають:

1. Поглиблення, розширення, інтеграція знань про лідерство: розуміти сутність лідерства, його типів, теорій та стилів.

2. Розвиток лідерських якостей і здатностей: вміти завойовувати довіру та симпатії своїх підлеглих, а також ефективно впливати на них з метою досягнення спільних цілей.

3. Управління відносинами та командування: навчання має спрямовуватися на розвиток навичок управління взаєминами в команді, також організацію роботи здобувачів освіти/слухачів групи, планування, мотивацію та контроль.

4. Самодіагностика та розвиток лідерського потенціалу: вміти аналізувати власні лідерські якості та здатності, виявляти сильні та слабкі сторони, а також розвивати їх для досягнення високих результатів у військово-професійній та службовій діяльності.

5. Використання комунікаційних засобів для стимулювання активності підлеглих: навчання має охоплювати вербальну та невербальну комунікацію, щоб офіцери могли ефективно спілкуватися зі своєю командою та мотивувати її до досягнення спільних цілей.

Для дисципліни «Основи військового лідерства» застосовано різні методи неперервного навчання англійською мовою, що сприяли ефективному формуванню лідерських компетенцій та компетентностей. Мовленнєво-дидактичні методи, такі як диспути, бесіди та діалоги, використовували для розвитку навичок діалогічного та монологічного мовлення в умовах моделювання лідерських ситуацій. Організаційно-педагогічні методи, зокрема круглі столи давали змогу глибше опанувати етичні аспекти лідерства та

правила управління підрозділами. Наочні та демонстраційні методи, включаючи відео-ілюстрації та метод проєктів, сприяли практичному засвоєнню матеріалу шляхом аналізу реальних ситуацій. Комбіновані методи, такі як рольові ігри та мозковий штурм, допомагали розвивати навички командної роботи та прийняття організаційно-управлінських рішень у кризових ситуаціях.

За результатами вивчення дисципліни офіцери ЗСУ повинні мати широкий спектр наукових знань, компетенцій та компетентностей, які дозволять ефективно керувати військовим підрозділом та досягати мети при виконанні військово-професійних обов'язків. Дисципліна «Основи військового лідерства» важлива для превалюючої і новаторських опанування теорій і підходів до лідерства, які знайшли своє відображення в працях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів та використовувались під час занять. Зокрема, у монографії О. Бойка «Теорія і методика формування лідерської компетентності офіцерів Збройних Сил України» розглянуто бойові, оперативні та психологічні аспекти лідерської компетентності офіцерів ЗСУ, що дозволило зрозуміти особливості лідерства у військово-оборонній сфері України [6]. Навчальний посібник Р. Сопівника, І. Сопівника та Н. Вариводи «Лідерологія» укладено з оглядом теорій лідерства та зацентровано увагу на ролі розвитку лідерських якостей в сучасних умовах військової служби є корисним для офіцерів ЗСУ [51]. Зарубіжний досвід також відіграє важливу роль у формуванні лідерських компетенцій офіцерів. У науковій доповіді щодо теорій лідерства партисипативного і трансформаційного (з англ. – Leadership Theories: Participative and Transformational Leadership) Д.Франклін надає детальний аналіз видів лідерства, що сприяє глибшому розумінню сучасних підходів до управління колективами [64].

Для дисципліни «Військова педагогіка та психологія» (0.8 кред. = 24 год) запропоновано теми з основ військової педагогіки, психології та педагогічної інноватики, інтеграції військовослужбовців до академічного простору, інтерактивного навчання як інноваційної технології організації освітнього

процесу, професійного розвитку військовослужбовців, використання віртуальної реальності для симуляції військових та миротворчих операцій. Метою тематичної рубрики військової педагогіки та психології, в форматі педагогічної діяльності та інноватики визначено підготовку військового персоналу до виконання військово-професійних обов'язків у сучасних умовах безпеки та оборони.

Основними методами навчання виділено лекції та семінари, які забезпечили теоретичну основу з питань управління військовими підрозділами, навчання і виховання особового складу. Лекції забезпечили теоретичну базу, тоді як семінари дозволили поглиблювати наукові знання через обговорення та системний аналіз ситуацій практики безпеки. Практичні заняття, зокрема рольові ігри та психологічні тренінги, надавали можливість офіцерам застосовувати теоретичні знання у моделюванні на позитив реальних педагогічних і психологічних ситуацій, які виникали у військово-професійній діяльності.

Методи дискусії та групового обговорення, такі як групові дискурси та мозковий штурм, сприяли колективному вирішенню педагогічних і психологічних проблем, що дозволило офіцерам обмінюватися практично-корисним досвідом і знаходити інноваційні рішення педагогічного впливу. Метод ситуаційного аналізу, як інформаційно-аналітичний базис застосування кейс-методу, дозволив краще розуміти специфіку військової діяльності, аналізуючи реальні приклади з практики. Методи психологічної діагностики включали тестування та опитування та використовувалися для оцінювання психологічного стану особового складу і аналітики його готовності до виконання завдань. Індивідуальні психологічного змістом педагогічні консультації допомагали офіцерам усунути конкретні психолого-педагогічні бар'єри у військово-професійній і службовій діяльності.

У методичному забезпеченні дисципліни «Військова педагогіка та психологія» важливу роль відіграють наукові праці таких авторів, як О. Бойко, Л. Коберський, В. Кожевніков, А. Романишин, С. Скрипник, Г. Воробйов та

інші [7]. Долучено підручник «Військова психологія і педагогіка» під редакцією Л. Снігур, який розкриває базові знання з основ педагогіки та психології у військово-оборонній сфері [12]. Інноваційний підхід до забезпечення викладання дисципліни військова педагогіка і психологія представлено у підручнику під загальною редакцією С. Максименка, який розглядає сучасні погляди та роль психолого-педагогічної діяльності у військово-оборонній сфері та рекомендує коло психолого-педагогічних компетенцій, компетентностей [13]. Додатково, у навчально-методичному посібнику Г. Воробйова надано практичні рекомендації щодо психологічної підготовки військовослужбовців [16].

Метою викладання навчальної дисципліни «Етика військово-професійної діяльності» є ознайомлення з теорією і методикою етики її застосування у військово-професійній діяльності, військово-дипломатичними особливостями військово-професійної етики, її моральним змістом, армійського та суспільного етикету і формами ділового та службового спілкування в повсякденних і екстремальних умовах, а також розвиток морально-естетичної культури, військового мистецтва здобувачів вищої освіти, слухачів, військовослужбовців, офіцерів ЗСУ, формування гуманістичного ставлення до військово-професійної діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти почуття професійного і громадянського обов'язку, гуманності, толерантності, поважного ставлення до закону, чесності, патріотизму та інших моральних якостей, необхідних професіоналам при виконанні військово-професійних службових завдань; ознайомлення з теоретичними основами військово-професійної етики та естетичної культури, з особливостями прояву морального чинника у військово-оборонній сфері; вивчення проблеми морального вибору і моральних конфліктів у військово-професійній діяльності; набуття здатності орієнтуватися в основних напрямках військово-корпоративної етики та їх безпосереднього відтворення у духовному світі людини.

У дисципліні «Етика військово-професійної діяльності» (0.6 кред.=18 год.) запропоновано вивчення таких тем: морально-етичні аспекти військово-професійної діяльності, етика війни, професійна етика військовослужбовців ЗСУ, роль естетики у формуванні морально-естетичного ставлення до світу і військово-професійної діяльності.

По дисципліні «Етика військово-професійної діяльності» організацію неперервного навчання англійською мови забезпечено при застосуванні методів, які сприяли ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Мовленнєво-дидактичні методи, такі як дискусії та діалоги, дозволили офіцерам обговорювати етичні дилеми і моральні аспекти військово-професійної діяльності, розвивати критичне, аналітичне та креаційне мислення та формулювати аргументовано позицію англійською мовою. Використання ситуаційних рольових ігор сприяло учасникам освітнього процесу у моделюванні проблемно-етичних сценаріїв, тренуванню мовленнєвих та аналітичних здібностей в умовах соціальної турбулентності. Організаційно-педагогічні методи, такі як семінари та інструктажі, дали змогу офіцерам ЗСУ ефективно взаємодіяти в обговореннях специфічних етичних питань та застосувати відповідні норми морально-етичної поведінки при роботі в групах та індивідуальних презентацій. До методичного органайзера дисципліни «Етика військово-професійної діяльності» долучено праці таких авторів, як Т. Андрущенко [1], О. Бродецький [11], Г. Йонас [27] та А. Камінський [28], які відіграли важливу роль у забезпеченні теоретичної бази для вивчення етичних і естетичних аспектів у військово-професійній діяльності офіцерів ЗСУ.

Метою навчальної дисципліни «Безпека військової діяльності» (0.6 кред.=18 год.) є забезпечення здобувачів вищої освіти необхідними компетенціями та компетентностями для військово-професійної діяльності відповідно спеціальності, з обов'язковим дотриманням вимог безпеки життєдіяльності та стандартів у сфері військово-професійної діяльності, національної та воєнної безпеки держави, що включає правила поведінки зі зброєю, використання новітніх досягнень науково-технічного прогресу та

міжнародного досвіду безпеки, а також забезпечення збереження життя, здоров'я та працездатності військовослужбовців. Дисципліну орієнтовано на формування у військовослужбовців відповідальності за особисту та колективну безпеку як у повсякденних умовах, так і під час надзвичайних ситуацій та воєнного стану, з урахуванням особливостей військово-професійної діяльності на первинних посадах. Дисципліна «Безпека військової діяльності» охоплює теоретичні основи національної безпеки, особливості фізичної безпеки для військовослужбовців, кібербезпеку, безпеку комунікацій, закони та нормативи застосування зброї під час війни та в мирний час.

У дисципліні «Безпека військової діяльності» для навчання англійської мови застосовано методи, які сприяли засвоєнню спеціалізованої лексики та розвитку мовленнєвих компетенцій та компетентностей. Мовленнєво-дидактичні методи, такі як диспути та обговорення, дозволили військовослужбовцям обговорювати питання міжнародного практично-орієнтованого досвіду безпеки, особливостей імплементації національного законодавства та правил поведінки зі зброєю, що сприяло розвитку навичок діалогічного та монологічного мовлення. Оповідання та пояснення використовувалися для опису процедур безпеки, що підсилило розуміння офіцерами ЗСУ військово-професійної термінології.

Серед організаційно-педагогічних методів, зокрема круглі столи та семінари, сприяли обговоренню аспектів національної та кібербезпеки, що допомагало військовослужбовцям покращувати комунікативні навички в форматі військово-професійної діяльності. Інструктажі з безпеки життєдіяльності англійською мовою включали такі її види: фізичну (інструктажі з охорони праці, правила поведінки під час повітряної тривоги), пожежну, медичну, психологічну, інформаційну, безпеку, а також безпеку під час навчань і бойових дій.

Розглянуто концепцію «відповідальність захищати» (з англ. – Responsibility to Protect, R2P) – міжнародний принцип, прийнятий у 2005 році на Генеральній Асамблеї ООН, згідно якого держава має первинну

відповідальність за захист населення від геноциду, воєнних злочинів, етнічних чисток та злочинів проти людяності. Огляд матеріалів документу сприяв розвитку сучасного розуміння людської безпеки в умовах воєнного стану в Україні [71].

Наочні методи, такі як відео-ілюстрації та аудіовізуальні матеріали, дозволили військовослужбовцям переглядати англійськомовні відеоматеріали, що демонстрували реальні проблемні ситуації кібербезпеки діяльності та фізичних загроз. Кейс-метод сприяв можливості аналізувати семантику ситуації з безпеки у військово-професійній діяльності, що забезпечувало інтеграцію знань зі спеціальної лексики.

Комбіновані методи, такі як рольові ігри та мозковий штурм, моделювали реальні сценарії забезпечення видів безпеки під час військових операцій та миротворчих місій або в умовах надзвичайних ситуацій. Наглядові методи, включаючи тестування та письмові завдання, використовувалися для діагностики рівня знань термінології та правил безпеки, що дозволяло оцінювати прогрес у навчанні англійською мовою.

У методичному інструментарії дисципліни «Безпека військової діяльності» значну роль має підручник «Заходи безпеки та життєдіяльності у військових підрозділах» таких авторів, як В. Петренко, М. Ляпа, П. Трофименко [24], та «Охорона праці та безпека військової діяльності» О. Северина, В. Богомаза, М. Боренка, В. Лози, І.Крамар та О.Шаптала [43]. Роботи охоплювали ключові питання безпеки та життєдіяльності у військових підрозділах, а також аспекти охорони праці та забезпечення безпеки військовослужбовців у військово-професійній діяльності.

Цикл військово-професійної підготовки ОС «Бакалавр» передбачає навчання іноземної мови за військово-професійним спрямуванням та викладання англійською мовою дисциплін, таких як «Метрологія, стандартизація та сертифікація» (0.6 кред.=18 год) з наступними темами: структура і регламентування адміністративних стандартів НАТО, інтеграція системи метрології, стандартизації та сертифікації до вимог ЄС, сертифікація

офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. Метою навчальної дисципліни «Метрологія, стандартизація та сертифікація» було забезпечення військовослужбовців розуміння основних принципів та понять у галузі метрології, стандартизації та сертифікації; ознайомлення зі значенням стандартизації та сертифікації військовослужбовців у військово-оборонній сфері, включаючи військову техніку та озброєння; допомогти військовослужбовцям зрозуміти вимоги та процедури стандартизації та сертифікації України, включаючи вимоги НАТО; розвинути у військовослужбовців аналітичне, критичне та креативне мислення у контексті параметральної метрики, технічних регламентів стандартизації та сертифікації (стандартів, настанов, технічних умов); здобуття теоретичних знань і практичних навичок використання і дотримання вимог національних та стандартів НАТО.

Лекційні та семінарські форми навчання дисципліни включали систематичне викладення теоретичних основ метрології та стандартів НАТО, а також проведення семінарів, коли військовослужбовці обговорювали конкретні приклади їх застосування у військово-технічній і оборонній сфері. Практичні заняття передбачали моделювання ситуацій із сертифікації військової техніки відповідно до вимог НАТО та аналіз документів для ознайомлення з регламентами сертифікації. Інтерактивні методи, такі як групові дискусії та мозковий штурм, сприяли розвитку комунікативних і аналітичних навичок через колективне обговорення та пошук рішень у сфері стандартизації, а наочні методи включали використання відео-ілюстрацій для візуального сприйняття процесів сертифікації та презентації, які підготовлено військовослужбовцями для систематизації матеріалу. Комбіновані методи, такі як рольові ігри та проєктна робота, допомагали моделювати процеси сертифікаційних перевірок та розробляти групові проєкти з впровадження стандартів НАТО, що сприяло розвитку колективної роботи і практичних навичок офіцерів ЗСУ.

Контрольні методи включали тестування для перевірки теоретичних знань та практичних навичок та оцінювали вміння застосовувати

адміністративні, оперативні, матеріально-технічні стандарти та процедури сертифікації, застосування яких дозволило військовослужбовцям ефективно засвоювати матеріал і розвивати навички, необхідні для роботи зі стандартами НАТО та сертифікації у військово-професійній діяльності.

У методичному органайзері дисципліни «Метрологія, стандартизація та сертифікація» значну роль відображено у працях таких авторів, як М. Зіміна [25], М. Клименко та П. Скрипчук [32]. Їх роботи охоплюють ключові питання метрології, стандартизації та сертифікації, зокрема управління якістю відповідно до стандартів ISO, основи стандартизації та сертифікації в різних галузях, а також їх застосування в екологічних аспектах. Вони сприяють формуванню теоретичних знань та практичних навичок щодо дотримання міжнародних стандартів, таких як стандарти НАТО, і є важливою складовою підготовки військовослужбовців у форматі забезпечення якості навчання згідно вимог до систем менеджменту якості та безпеки.

До вищезазначеного циклу також належить дисципліна «Міжнародні комунікації військового партнерства» (0,6 кред.=18 год.), яка охоплює специфіку міжнародних комунікацій, технології комунікацій військового партнерства, стратегії кризової комунікації, а також роль соціальних медіа та громадської думки.

Метою дисципліни визначено – забезпечити військовослужбовцям розуміння будови та функціонування систем основних принципів їх організації та методів забезпечення міжнародних комунікацій у контексті військового співробітництва; ознайомити з роллю та значенням міжнародного військового партнерства в умовах соціальної турбулентності глобального виміру; допомогти військовослужбовцям зрозуміти специфіку взаємодії з військовими силами та підрозділами армій країн, держав-членів НАТО; розвинути у військовослужбовців навички ефективної комунікації та співпраці у міжнародному військовому середовищі; надати теоретичні знання і практичні навички, необхідні для успішного міжнародного військового партнерства та спільних операцій миротворчих місій. Практичними заняттями передбачено

розв'язання ситуативних завдань зі застосуванням кейсів для прогнозування моделювання напружених, проблемних кризових комунікаційних ситуацій при підготовці презентацій прикладів/механізмів успішних військових партнерств, що сприяло розвитку аналітичних здібностей та вдосконаленню інформаційно-комунікаційних та комунікативних навичок. Інтерактивні методи, такі як групові дискусії та мозковий штурм, сприяли залученню військовослужбовців до активного обговорення ключових тем, таких як роль соціальних медіа у формуванні громадської думки, а також розробки стратегій анти-кризової комунікації. До методичного органайзера дисципліни «Міжнародні комунікації військового партнерства» належали такі важливі джерела, як монографія О.Брусилівської, С. Даниленка, О. Добржанської та ін., що стосуються глобальних трендів міжнародних військово-дипломатичних відносин, які забезпечили розуміння загальних контекстів міжнародної комунікації [20]. Використано праці Є. Бистрицького, Р. Зимовця та С. Пролєєва, що досліджували комунікацію та культуру в глобальному світі, акцентуючи увагу на міжкультурних аспектах комунікації [4]. Навчальний посібник Н. Карпчука з міжнародної інформації та суспільних комунікацій сприяв забезпеченню формування розуміння комунікативних процесів у глобальному середовищі [30]. Важливою для ознайомлення вважаємо монографію Є. Макаренко, присвячену комунікативним трендам у міжнародних відносинах, яка розкриває сучасні підходи до міжнародної комунікації та співпраці на світовій арені [35].

Циклом військово-спеціальної підготовки передбачає навчання іноземної мови за професійним спрямуванням і викладання англійською мовою навчальної дисципліни «Основи військового управління» (0.6 кред.=18год.), яка включає особливості військового управління штабом, штабні процедури військового управління НАТО, планування операцій штабом, виконання та контроль операцій у штабі НАТО. Метою дисципліни визначено – забезпечити військовослужбовців фундаментальними знаннями та практичними навичками в сфері військового управління та штабних процедур, які використовуються в країнах НАТО, з метою підвищення ефективності командування та організації

контролю у військових операціях та миротворчих місіях. Практичні заняття з дисципліни передбачали моделювання ситуацій штабного управління та контролю за операціями відповідно до стандартів НАТО, що сприяло закріпленню теоретичних знань у практичному контексті. Аналіз технічного регулювання документів НАТО забезпечив ознайомлення з реальними прикладами планування і контролю операцій, що мали прецеденти застосування використовувалися у військових штабах армій. Інтерактивні методи, такі як групові дискусії та мозковий штурм, сприяли активній взаємодії між військовослужбовцями, дозволяючи обговорювати ключові аспекти управління штабом та застосування штабних процедур НАТО, що розвивало аналітичне, критичне та кремаційне мислення для колективної роботи.

До методичного органайзера дисципліни «Основи військового управління» включено важливі джерела, які забезпечують всебічне розуміння ключових аспектів військового управління та специфіки застосування штабних процедур НАТО. Зокрема, застосування документу угоди станагу щодо стандартизації НАТО: штабні процедури (з англ. – NATO Standardization Agreement (STANAG) 2014: NATO Staff Procedures), який регламентує застосування надає детальний огляд стандартних процедур штабів армій НАТО, необхідних для ефективного управління операціями, бойовими та миротворчими місіями [68].

Також до органайзера рекомендовано включити праці В. Пирогова та А.Мельника [46], що охоплюють базові аспекти військового управління в Україні, а також працю І. Петренка, яка презентує дослідження теоретичних і практичних підходів до управління військовими операціями [45].

Дисципліна «Архітектоніка та семантика іншомовних комунікацій зв'язку» (0.6 кред.=18год.) охоплює семантику архітектоніки іншомовних комунікацій, використання дронів у військових комунікаційних системах, супутниковий зв'язок; забезпечує військовослужбовців знаннями і навичками, які необхідні для ефективного використання комунікаційних технологій та семантичних аспектів іншомовних зв'язків у військових і цивільних контекстах

відповідно до стандартів НАТО; вивчення мобільних командних центрів, їх архітекτονіки та забезпечення зв'язку в умовах війни, а особлива увага приділяється технологічним рішенням для підтримки зв'язку у складних умовах. Окремо розглядається використання дронів у військових комунікаційних системах та аналізується архітектоніка й специфіка застосування безпілотних літальних апаратів для забезпечення зв'язку та передачі оперативної інформації. Окрім того, розглядається супутниковий зв'язок у системах військового управління його координаційно-субординаційна будова та перспективи впровадження розвитку супутникових технологій у військових комунікаційних системах. У рамках дисципліни «Архітектоніка та семантика іншомовних комунікацій зв'язку» застосовували специфічні методи навчання, орієнтовані на розвиток практичних навичок у сфері сучасних ІКТ, а також на розуміння функціональних аспектів іншомовних військових комунікацій відповідно до стандартів НАТО. Серед ключових методів використовувалися інтерактивні, які включали моделювання реальних сценаріїв застосування дронів і супутникових систем для забезпечення зв'язку, що дозволило офіцерам ЗСУ відпрацьовувати теоретичні знання на практиці. Моделювання роботи мобільних командних центрів у бойових умовах завдяки методу рольових ігор сприяло формуванню навичок забезпечення зв'язку у складних воєнного стану умовах. Практикуми передбачали заняття з управління безпілотними літальними апаратами, де відпрацьовувалося алгоритми застосування дронів для комунікацій між військовими підрозділами. Окрім того, проводили практичні вправи з налаштування та тестування супутникових систем зв'язку, що дозволило військовослужбовцям ознайомитися з будовою та можливостями супутникових технологій для військових цілей. Проектною роботою передбачено групові завдання, в яких військовослужбовці розробляли оптимальні структурно-організаційні та структурно-функціональні рішення для мобільних командних центрів з урахуванням умов військових операцій, миротворчих місій та стандартів НАТО. Аналіз кейсів базувався на вивченні реальних прикладів використання

супутникового зв'язку та дронів під час військових операцій, що дозволило офіцерам ЗСУ краще зрозуміти тактичні й технологічні аспекти військових комунікаційних систем. Наочні методи включали перегляд відео-ілюстрацій і симуляцій реальних бойових ситуацій, у яких використовувалися дрони та супутникові системи, що забезпечило сприйняття офіцерами специфіки військово-професійної діяльності у військових умовах. Комплекс методів сприяв формуванню у військовослужбовців комплексних знань і навичок, необхідних для ефективного використання сучасних комунікаційних технологій у складних і динамічних умовах військових операцій.

До методичного організатору дисципліни «Архітектоніка та семантика іншомовних комунікацій зв'язку» обрано низку джерел, які охоплюють організаційні та функціональні аспекти застосування сучасних військових комунікаційних технологій. Одним із ключових джерел є праця Christopher H. Sterling, яка пропонує широкий історичний огляд розвитку військових комунікацій, що дозволяє краще зрозуміти еволюцію сучасних комунікаційних систем у військово-оборонній сфері [70]. Значущим є дослідження Alastair Naig, яке висвітлює питання використання сучасних радіо-технологій у військових комунікаціях, що є важливим для ефективного забезпечення зв'язку у військових умовах [65]. Також важливою є робота «Супутниковий зв'язок для армії: стратегія для забезпечення безпечного зв'язку» (з англ. – *Satellite Communications for the Army: A Strategy for Secure Communications*) [67], в якій досліджено стратегії використання супутникових технологій для забезпечення надійного та безпечного зв'язку у військових операціях та військових місіях. Застосування комплексу рекомендованих літературних та інформаційних джерел забезпечило ґрунтовну теоретичну базу для вивчення теми військових комунікацій і сприяло розвитку практичних навичок військовослужбовців у контексті ефективного дуального використання сучасних комунікаційних технологій для опанування професійної іншомовної компетентності та її застосування для комунікації.

Дисципліна «Бойова система виживання воїнів» (0.6 кред.=18год.) включає тактичну медицину, міжнародні стандарти надання першої медичної допомоги, алгоритми та протоколи надання медичної допомоги, медичні засоби та матеріали тактичної медицини відповідно до НАТО стандартів, організацію та координацію медичної допомоги в умовах війни. Окрім цього, у рамках соціально-економічних дисциплін забезпечено 20% викладання англійською мовою гендерної політики, усунення гендерних стереотипів у військовому середовищі, підтримка жінок-офіцерів в умовах гендерної нерівності. Мету навчальної дисципліни визначено як підготовку надання першої медичної допомоги в бойових умовах, дотримуючись міжнародних стандартів та регулювань, розвинути навички виживання та підвищити ефективність дій у бойових та надзвичайних ситуаціях.

По дисципліні «Бойова система виживання воїнів» застосовано специфічні методи навчання англійською мовою, орієнтовані на інтеграцію міжнародних стандартів тактичної медицини та практичних навичок виживання в бойових та надзвичайних умовах. Серед основних методів застосовано ситуативні тренінги, під час яких військовослужбовці моделювали реальні бойові сценарії з наданням першої медичної допомоги за англійськими інструкціями та протоколами відповідно до стандартів НАТО, що дозволило поєднувати практичні дії тактичної медицини засобами навчання англійською мовою, забезпечуючи ефективне засвоєння як теоретичних, так і практичних аспектів(військово-спеціальних та іншомовних).

Інноваційним підходом стало використання технологій віртуальної реальності для симуляцій бойових і надзвичайних ситуацій, де військовослужбовці працювали в англійськомовному середовищі, застосовуючи англійські команди та відповідні інструкції, що дозволило створювати умови реалізації військово-професійної діяльності офіцерів максимально наближені до реальних, адаптувати прикладні іншомовні компетенції, що сприяло розвитку мовної практики в стресових умовах кризових ситуацій, підвищуючи здатність швидкого реагування та прийняття організаційних рішень англійською мовою.

Інтерактивні вправи з тактичної медицини із застосуванням медичних засобів та прийоми застосування медичних інструментів за англomовними інструкціями та протоколами, сприяло коректному використанню спеціалізованої лексики. Виконання командних завдань тактичної медицини на полі бою, зокрема під час координації дій при наданні медичної допомоги та евакуації постраждалих, здійснено повністю англійською мовою, що забезпечило ефективну взаємодію в умовах адаптованого навчання за участі лекторів та інструкторів з тактичної медицини, що дозволяло військовослужбовцям діяти згідно стандартам НАТО під час підготовки бойових та надзвичайних операцій, та у військово-професійній діяльності офіцерів, які беруть участь у процесі прийняття військових рішень, що забезпечувало не лише глибоке засвоєння лексики, а й підвищувало рівень готовності до виконання військово-професійних завдань. Таким чином, специфічні методи навчання англійською мовою в рамках цієї дисципліни дозволили поєднувати теоретичні знання з практичними навичками, спрямованими на забезпечення відповідного рівня підготовки військовослужбовців у військово-професійній діяльності.

До методичного інструментарію дисципліни «Бойова система виживання воїнів» долучено авторів методичного посібника В. Юрченка, В. Кирилюка, А. Гудима та інших, які у своїй роботі «забезпечили важливі методичні рекомендації щодо надання першої допомоги в бойових умовах [55]. Окрім того, використано наукові праці В. Жили, А. Шевченка, Є. Черенка, Є. Мірошніченка, О. Бондаренка та Ю. Семенченка, які зосереджено на наданні першої допомоги в червоній та жовтій зонах під час війни та надзвичайних ситуацій [23], А. Гринзовського, П. Волянського та С. Калашченка щодо домедичної допомоги в екстремальних ситуаціях і медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій [21].

Дисципліна «Соціально-економічні проблеми суспільства» (0.6 кред.=18год.) включає важливі аспекти гендерної політики та її вплив на підготовку і діяльність офіцерів тактичного рівня та майбутню військово-

професійну діяльність. Гендерні аспекти імплементовано у програми підготовки офіцерів ЗСУ, забезпечено збалансовану участь та рівноправність чоловіків і жінок у військовій освіті, гендерні стереотипи у військово-технічній, оборонній сфері, а також методи їх усунення, з акцентом на подолання психологічних, соціальних і культурних бар'єрів, що заважають рівноправності у військових підрозділах. Забезпечено опанування норм та правил поведінки у соціумі, військової, комунікативної культури військовослужбовців в умовах гендерних особливостей суспільного розвитку. Окрему увагу приділено гендерній рівності у військових та надзвичайних ситуаціях, зокрема на прикладах забезпечення рівності у бойових підрозділах та оперативних штабах, а також розгляду ролі жінок у виконанні бойових завдань. Важливою темою визначено підтримку (ресурси) для жінок-офіцерів в умовах гендерної нерівності, що передбачає підтримку жінок-офіцерів у випадках гендерної дискримінації, забезпеченню доступними ресурсами, такі як програми менторства, психологічна допомога та можливості для розвитку кар'єри офіцерів. Метою навчальної дисципліни визначено підвищення обізнаності про роль гендерних стереотипів та бар'єрів у військовій професійній діяльності; підготовці офіцерів тактичного рівня для ефективної роботи в різноманітних гендерних та соціокультурних умовах, та сприяння покращенню якості військової служби та командної взаємодії у військово-технічній і оборонній сфері.

Для дисципліни «Соціально-економічні проблеми суспільства» застосовано специфічні методи неперервного навчання англійською мовою, спрямовані на підвищення обізнаності про гендерну політику та вдосконалення комунікативних навичок. Одним із ключових обрано кейс-метод, за допомогою якого військовослужбовці аналізували реальні ситуації, пов'язані з гендерною дискримінацією та інтеграцією жінок у військові підрозділи, що дозволило не лише засвоювати специфічну англійську термінологію, але й розуміти проблематику та стратегії боротьби з гендерними стереотипами у військових структурах.

Організація дискусій та дебатів англійською мовою на тему гендерної рівності у військових операціях сприяла розвитку навичок аргументації та використання професійної лексики, що стосується гендерної політики, активізації комунікацій між військовослужбовцями, що дало змогу опрацьовувати складні соціокультурні питання у військово-професійній діяльності. У рамках проєктної роботи військовослужбовці розробляли стратегії підтримки гендерної рівності у військових підрозділах, виконували завдання англійською мовою та готували презентації, що забезпечило краще засвоєння спеціалізованої термінології. Аналіз англійськомовних міжнародних документів і рекомендацій, стандартів НАТО, дозволив військовослужбовцям застосовувати офіційну лексику та нормативні вимоги в умовах військово-професійної діяльності. Проведення інтерактивних семінарів англійською мовою сприяло обговоренню складних аспектів впровадження гендерної політики у військових операціях, що підсилювало навички комунікації і взаємодії в багатонаціональних військових структурах. До методичного органайзера дисципліни включено праці, що досліджують гендерну політику в ЗСУ, зокрема дослідження Н. Дубчак про проблеми гендерної політики [22], Н.Правдивець про психологічні чинники розвитку професійної ідентичності жінок-військовослужбовців [47], Т. Мороз про зростання кількості жінок у військових підрозділах [39], а також монографі Т. Марценюк про участь жінок у військових діях в АТО [37].

Освітній рівень «Магістр» передбачає цикл загальної підготовки, до якого входять навчальні дисципліни: «Лідерство у військово-професійній діяльності» (0.6 кред. = 18 год.), «Методологія наукових досліджень» (0.6 кред.=18год.), «Основи національної безпеки України».

Навчальну дисципліну «Лідерство у військово-професійній діяльності» (0.6 кредити = 18 годин), яку забезпечено англійською мовою, спрямовано на всебічне дослідження аспектів лідерства в контексті військово-професійної діяльності. Основний акцент здійснено на визначенні ключових принципів лідерства, що включає вивчення основ ефективного управління та

командування у військових умовах. Дисципліна охоплює детальний аналіз концепції лідерства в ЗСУ, що передбачає вивчення специфічних підходів і стратегій, які застосовуються в українських військових структурах для забезпечення ефективності у військово-технічній та оборонній сфері. Значну увагу приділено комунікативним компетентностям лідерства та командній роботі, що є важливими для досягнення успіху у військово-професійній діяльності. Вивчалися аспекти, які сприяють формуванню ефективних комунікативних навичок для оптимізації командної взаємодії у військово-технічній і оборонній сфері.

При опануванні дисципліни розглянуто дослідження лідерства в умовах воєнного стану в Україні, зокрема аналізу викликів, які постають перед військовими лідерами в умовах збройного конфлікту та надзвичайних ситуацій, а також стратегій, що застосовуються для забезпечення стабільності та ефективності управління. Теми дисципліни присвячено інноваціям та тенденціям військового лідерства, що дозволяє вивчити сучасні підходи і новітні практики у сфері військового управління, спрямовані на підвищення ефективності командування та управлінських процесів у військово-технічній, оборонній сферах.

У навчальній дисципліні «Лідерство у військово-професійній діяльності» застосовано методи роботи, спрямовані на розвиток лідерських якостей та вдосконалення управлінських компетенцій та компетентностей офіцерів. Організацією навчання забезпечено систематичне викладення теоретичних основ лідерства, аналіз ключових принципів і стратегій управління в ЗСУ, що сприяло вивченню концепцій військового лідерства на основі аналізу реальних кейсів діючих армій НАТО, що дало змогу офіцерам обговорювати конкретні приклади управління під час прогнозування, запобігання й усунення кризових ситуацій. Визначено кризову ситуацію [17] як раптовий або передбачуваний стан, який створює загрозу для нормального функціонування особи, організації, суспільства або держави, що може виникнути внаслідок внутрішніх чи зовнішніх факторів і супроводжується значною напругою, невизначеністю та

потребою в оперативних рішеннях для мінімізації негативних наслідків. Кризові ситуації часто потребують швидкої реакції та ефективного управління.

Інтерактивні методи, такі як групові дискусії та мозковий штурм, сприяли активному залученню офіцерів ЗСУ до обговорення ролі комунікативної компетентності лідера та її впливу на ефективність командної роботи, розвитку навичок колективної взаємодії та пошуку організаційно-управлінських рішень для напружених ситуацій, пов'язаних із військовими конфліктами та антикризового управлінням. Розробка та презентація стратегій управління у рамках групових проєктів сприяла розвитку навичок стратегічного та креативного мислення військового керівництва на оперативному та тактичному рівнях управління.

Методичний органайзер дисципліни «Лідерство у військово-професійній діяльності» включав ряд основних та додаткових джерел, які сприяли глибокому розумінню ключових аспектів лідерства, управління конфліктами та управлінського впливу в контексті військово-професійної діяльності. Запропонованою навчальний посібник А. Гірника, який надає базові теоретичні засади управління конфліктами для пояснення цих категорій для офіцерів командування підрозділами в умовах кризових ситуацій [18]. У книзі Роберта Чалдині запропоновано інноваційні підходи до впливу на підлеглих і ефективної взаємодії у військових підрозділах, що дозволяє розвивати комунікативні компетенції, необхідні для лідерства в умовах військової служби [54]. Запропоновано підручник Л. Балабанової та К. Савельєвої, в якому наведено позитивні моделі вирішення конфліктів, що є важливим для підтримки ефективної командної роботи та забезпечення здорового психологічного мікроклімату у військових підрозділах [3].

«Методологія наукових досліджень» (0.6 кред.=18год.) є ключовою навчальною дисципліною для магістрів, яка включає ряд важливих тем, які сприяють глибокому розумінню, організації, планування та проведенню наукових досліджень на високому академічному рівні. Методологічні основи складають фундаментальну основу опанування підготовки магістрів;

розглядають основи наукознавства, наукометрії дослідження, що є базою для подальшого дослідження. У межах тем вивчають основні методологічні принципи та підходи, які застосовуються в філологічних і педагогічних дослідженнях, а також методи аналізу й оцінювання результатів інформаційних даних. Магістри ознайомилися з теоретичними і практичними аспектами наукових досліджень, які є важливими для їхньої подальшої навчально-науково-пізнавальної діяльності у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ.

Методологічне застосування підходів і принципів наукового пізнання, системного аналізу, оцінювання та експертної діяльності у педагогічних дослідженнях є важливою темою, що охоплює різні теоретичні та методичні підходи, які магістри повинні освоїти для проведення педагогічних досліджень. Теми включали питання практичного застосування педагогічних досліджень при організації навчально-науково-пізнавальної діяльності досліджень і неперервного навчання англійської мови. Магістри опановують застосування підходів для оцінки ефективності навчальних методів та розробки новаторських стратегій військово-професійної діяльності.

Методологічні аспекти філологічних досліджень актуальні у професійній іншомовній підготовці магістрів, оскільки в темі детально розглядаються методики аналізу іншомовних даних, такі як корпусний аналіз, дискурс-аналіз та контент-аналіз. Магістри опановують розроблення та тестування філологічних контентів і спеціальних військово-професійних методів дослідження мовних явищ, що дозволяє їм проводити дослідження і представити результати з апробацією даних.

Понятійно-категоріальний апарат проблем дослідження у педагогіці та філології – заключна тема, що надає магістрам необхідні знання для чіткого визначення і використання наукових термінів та категорій. Вивчення теми включає розробку та уточнення термінології, важлива для формулювання точних дослідницьких питань і гіпотез. Магістри освоюють понятійно-категоріальний апарат, який допомагає ефективно аналізувати і вирішувати

дослідницькі проблеми в обраних галузях науки і техніки. Одним із основних методів неперервного навчання англійською мовою дисципліни є читання та аналіз англійськомовних наукових оглядів, монографій, статей, що дозволяє офіцерам ЗСУ не лише вдосконалювати науковий тезаурус, але й розвивати вокабуляр. Важливим компонентом є написання тез, доповідей, звітів, науково-дослідних робіт англійською мовою, що дозволяє військовослужбовцям практикувати академічне наукове письмо з апробацією та розвивати вміння ефективно викладати результати власних досліджень. Презентації наукових напрацювань англійською мовою також сприяють формуванню навичок публічних виступів оприлюднення і представлення результатів досліджень у збірниках конференцій, фахових виданнях, наукових річних часописах і базах національного рівня.

Методичним органайзером вивчення дисципліни запропоновано такі джерела, як підручник В. М. Пархоменка, що охоплює методологічні підходи та інструменти досліджень у військово-технічній і оборонній сфері, забезпечуючи військовослужбовців науковими знаннями та організацією проведення наукових робіт [44]; навчальний посібник С. Іванов та О. Петрова презентує аналіз методології досліджень у галузі філології для науковців-гуманітаріїв [26]; посібник Г. Ковальчука та В. Литвинова висвітлює основні методологічні засади педагогічних досліджень, що дозволяє розширити знання офіцерів ЗСУ про дослідницькі методи в галузі педагогіки та освітніх наук [34]. Основні та додаткові джерела формують базу для глибокого розуміння методології наукових досліджень і допомагають здобувачам освіти оволодіти науково-практичними та дослідницькими навичками, необхідними для успішної наукової пізнавальної, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Дисципліна «Основи національної безпеки України» є важливою для магістрів, включала розроблені, ключові теми англійською мовою, що забезпечує глибоке розуміння стандартів, регулювання, видів безпеки.

Навчальний курс «Вступ до національної безпеки України» (0.6 кред.=18 год.) забезпечує опанування основ розуміння воєнної та інших видів безпеки, а

також стратегічних аспектів національної безпеки України. У межах теми вивчаються концепції та стратегії національної безпеки України, акцентується увага на воєнній безпеці як складовій частині стратегії розвитку України. Аналізуються основи воєнної безпеки, стратегічні цілі та завдання України в умовах соціальної турбулентності сучасних викликів та загроз. Стратегія національної безпеки зосереджує увагу на розробці та реалізації стратегічних напрямів національної безпеки України. Магістри мали змогу аналізувати стратегічні документи та плани розвитку, що визначають національну безпеку, а також опановують ключові елементи та механізми реалізації функціональних стратегій цільового призначення. Вивчаються процеси формування стратегічних цілей, пріоритетів та заходів, які сприяють забезпеченню національної безпеки України. Міжнародні аспекти безпеки ЄС та НАТО забезпечують міжнародний вектор безпеки та взаємодію України з ЄС та НАТО. Магістри мали змогу дослідити роль ЄС і НАТО у забезпеченні безпеки в Європейському регіоні, а також встановити їх пролонгований вплив на національну безпеку України. Розгляд питань співпраці, інтеграції та взаємодії з міжнародними безпековими структурами, а також аналіз міжнародних механізмів та ініціатив впливає на національну безпеку України.

Методичним організатором дисципліни передбачено врахування праць, які забезпечують ґрунтовне розуміння проблем національної безпеки та державного управління безпекової сфери. До ключових джерел долучено робота О. Власюка, що розглядає питання внутрішньої політики України в контексті національної безпеки [14]. Також важливим є підручник Г.Ситника та співавторів В. Абрамова, В.Смолянюка, що надає системний аналіз глобальних і національних викликів у сфері національної безпеки [19]; Г. Ситник ґрунтовно розглядає організаційно-правові засади державного управління у сфері національної безпеки, що є важливим для підготовки фахівців військово-технічної, оборонної сфери [50].

Дисципліною «Управління підрозділами тактичного рівня» (0.6 кред.=18 год.) функціонально передбачено опанування аспектів пов'язаних з

організацією ефективного управління військовими силами, родами, підрозділами тактичного рівня; також з врахуванням специфіки управління військовими підрозділами, аналіз принципів, підходів і менеджменту забезпечення якості управлінських процесів (в т. ч. якості і безпеки життєдіяльності), а також визначення ролей і обов'язків командирів. Особливу увагу приділено взаємодії між підрозділами, що забезпечує ефективність командних ланок і реалізацію оперативних завдань управління підрозділами тактичного рівня.

Розглядається організаційна структура підрозділів тактичного рівня, зокрема, структура військових підрозділів, їх види та функції, а також методи оцінки і вдосконалення організаційної структури з метою підвищення оперативної ефективності; важливим компонентом дисципліни є планування та підготовка операцій тактичного та оперативного рівня, що включає основи планування, методи підготовки і реалізації операційних планів, а також розробку сценаріїв і аналіз тактичних ситуацій офіцерами ЗСУ; особливу увагу приділено проведенню польових навчань, що сприяють відпрацюванню управлінських навичок у реальних поліпшених умовах, що включає симуляцію бойових ситуацій, управлінських завдань та оцінку результатів військових навчань та дозволяє коригувати стратегії і підходи.

У дисципліні передбачено опанування мистецтва управління бойовими операціями, організацію, координацію та управління бойовими діями на тактичному рівні, використання тактичних і технічних засобів, а також оцінку результативності бойових дій і прийняття оперативних рішень; «управління підрозділами тактичного рівня» надає необхідні знання та навички для ефективного управління підрозділами на тактичному рівні, забезпечує всебічне розуміння всіх ключових аспектів, пов'язаних з плануванням, організацією та управлінням бойовими операціями. Методичним організатором дисципліни передбачено вивчення нормативних документів та навчальних матеріалів, що забезпечують ґрунтовне розуміння тактики та організації бойових дій у підрозділах Сухопутних військ. Серед основних джерел – «Бойовий статут

Сухопутних військ Збройних Сил України, частина III (взвод, відділення, екіпаж танка) [8] та частина II (батальйон, рота)» [9], які регламентують організацію та ведення бойових дій на рівні підрозділів; у підручнику «Загальна тактика» В.Зелений охоплює основні принципи та методи тактики, що застосовуються у військових операціях [9].

Викладання англійською мовою дисципліни «Процеси/процедури прийняття військових рішень за стандартами НАТО (MDMP)» (0.6 кред.=18 год.) передбачено важливі аспекти, пов'язані з ефективним прийняттям військових рішень відповідно до стандартів НАТО; метою дисципліни визначено надання знань і навичок для здійснення процесу прийняття рішень, що відповідає високим стандартам організації та забезпечує успішне планування і виконання військових операцій.

Програма дисципліни включає лекції та практичні заняття, які присвячено специфіці прийняття військових рішень за стандартами НАТО, розглядаються основи та особливості процесу, що включає принципи і методології, які застосовуються для досягнення ефективності у військових операціях.

Військовослужбовці мали змогу ознайомитися з особливостями процесу реалізації місії (з англ. – Receipt of Mission), що включає аналіз завдання, яке ставиться перед військовим підрозділом, а також визначення основних цілей і вимог, які необхідно врахувати для успішного виконання завдання; практичне заняття аналізу місії (з англ.– Mission Analysis) передбачено детальне вивчення і оцінку умов виконання завдання, включаючи ресурсне забезпечення і можливості, необхідні для виконання місії. Процес розробки варіантів дій передбачено наступним етапом, на якому військовослужбовці навчаються формувати альтернативні курси дій для досягнення поставлених цілей, що включає створення різних стратегій і планів, що дозволяє забезпечити варіативність у підходах до виконання військово-професійних завдань. Темою аналіз варіантів дій (з англ. – Analysis of Courses of Action) розглядаються методики оцінки розроблених варіантів дій військовослужбовців та передбачає

визначення переваг і недоліків кожного з варіантів, а також можливих ризиків і вигод, що забезпечує всебічне оцінювання і порівняння альтернатив. Заключна тема у формі дискусії зосереджена на порівнянні та виборі варіанту дій (з англ. – Comparison and Selection of Courses of Action), де здійснюється вибір найефективнішого курсу дій на основі проведеного аналізу та передбачає прийняття остаточного рішення про найкращий варіант для досягнення цілей місії. Методичний органайзер дисципліни включав праці, що охоплюють різноманітні аспекти підтримки прийняття рішень і впровадження стандартів НАТО в Україні серед яких наукові роботи О. Труша та А. Кошкіної, які окреслили важливі аспекти використання інформаційних систем для прийняття рішень в умовах криз [52]. В. Хижняк аналізував складнощі та виклики впровадження військових стандартів НАТО в українську армію, що є критично важливим для підвищення оперативної сумісності із силами НАТО [53]. М.Садовський [49] розглядає конкретні аспекти інтеграції стандартів НАТО у структурі функціонування ЗСУ. Вищеназвані джерела забезпечили теоретичну основу для розуміння та впровадження стандартів НАТО, а також механізмів підтримки прийняття рішень у військовому контексті.

Дисципліна «Інформаційно-комунікаційні технології та інформаційно-аналітична робота офіцерів ЗСУ» (0.8 кред.=24 год.) призначена для магістрів, які здобувають поглиблені знання та навички зі застосування сучасних інформаційних технологій у військово-технічній та оборонній сфері. Основну увагу приділено специфіці ІКТ, що використовуються в інформаційно-аналітичній роботі офіцерів ЗСУ і є важливим елементом підготовки майбутніх військових керівників. Магістри опанували методи збору, обробки та аналізу великих обсягів даних, що є критично важливими для ухвалення оперативних рішень у складних умовах гібридної війни. Однією з ключових тем визначено інформаційна безпека у військово-технічній та оборонній сфері, що набуває особливого значення для магістрів, адже саме на цьому рівні підготовки вони повинні розуміти і вміти впроваджувати стратегії захисту даних та інформаційних систем від сучасних кіберзагроз. Окрім того, магістри вивчали

комунікаційні технології безпеки, що забезпечують надійну взаємодію між військовими підрозділами та командними центрами, оскільки знання є необхідним для організації і підтримки безперервного управління військовими операціями. Особливу увагу в рамках дисципліни приділено вивченню новітніх інформаційних систем управління безпекою у військово-технічній та оборонній сфері, а також застосуванню технологій віртуальної та доповненої реальності, що дозволяє зрозуміти перспективи використання інновацій у процесі підготовки особового складу для підвищення ефективності виконання військово-професійних завдань на полі бою.

У рамках дисципліни «Інформаційно-комунікаційні технології та інформаційно-аналітична робота офіцерів ЗСУ» використовували різноманітні методи навчання, спрямовані на розвиток навичок роботи з інформаційними технологіями та аналітичними системами. Основними формами навчання визначено лекційно-семінарські заняття, під час яких опановувались теоретичні аспекти застосування ІКТ у військових операціях. Семінари слугували платформою для обговорення реальних прикладів використання ІКТ та інформаційно-аналітичної роботи ЗСУ. Практичні заняття включали виконання завдань, що вимагали аналізу інформаційних потоків та обробки даних за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Офіцери набували навичок роботи з військовими інформаційними системами для ефективного управління інформацією та її аналізу. Важливу роль в освітньому процесі відіграло використання комп'ютерних симуляцій, які дозволяли моделювати інформаційні операції та військові сценарії, що сприяло відпрацюванню навичок аналізу великого обсягу інформації в реальному часі та прийняття обґрунтованих рішень на основі отриманих даних.

Методичним інструментарієм дисципліни слугували наукові праці В. Бойчука та Л. Яблонь, які присвячено використанню інформаційних технологій у різних освітніх процесах, що є важливим для розуміння основ ІКТ [10]; Н. Морзе щодо глибокого аналізу базових аспектів ІКТ, які необхідні для засвоєння теоретичних знань у цій галузі [38].

Приходимо до висновку, що проблемно-інтегративний універсум неперервного навчання англійської мови в системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО для освітнього ступеня «Бакалавр» представляє собою ефективну модель навчання, орієнтовану на формування основних ключових, професійних, іншомовних компетентностей, необхідних для початкового рівня військової кар'єри. Система підготовки бакалаврів включає три основні орбіти: загальну підготовку, військово-професійну підготовку та військово-спеціальну підготовку, що забезпечує всебічний розвиток офіцерів через вивчення лідерства, основ військової діяльності, тактики управління підрозділами та інформаційно-комунікаційних технологій. Неперервне навчання англійської мови в контексті професійної підготовки допомагає інтегрувати офіцерів у міжнародне військове середовище та адаптуватися до глобальних стандартів НАТО.

Універсум для освітнього ступеня «Магістр» створює ґрунтовну основу для підвищення кваліфікації та професійного зростання офіцерів. У цьому контексті підготовка магістрів розгортається через три основні орбіти: загальну підготовку, військово-професійну підготовку та військово-спеціальну підготовку, що забезпечують поглиблене освоєння концепцій лідерства, управління військовими підрозділами, тактики, а також інформаційно-комунікаційних технологій. Важливим аспектом є акцент на високий рівень англійської мови, що сприяє інтеграції офіцерів у міжнародні військові структури, удосконаленню їх аналітичних і комунікаційних навичок, а також успішній реалізації комплексних військових завдань відповідно до стандартів НАТО.

Висновки до четвертого розділу

Розроблено та обґрунтовано з методико-організаційним забезпеченням – методикою організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу; проблемно-інтегрований універсум неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної

іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та інформаційну програму з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. Компендіум змісту і структури універсуму розроблено та впроваджено з методико-організаційним забезпеченням, структуровано згідно семантики організації освітнього процесу військово-професійної підготовки для забезпечення системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО у видах теоретичного і практичного навчання – лекцій (ІЛ – інтерактивна лекція, ІБЛ – інтерактивна бінарна лекція, Л – лекція, МПЛ – мультимедійна презентація-лекція, МЛ – мультимедійна лекція, ПРЛ – проблемна лекція), практичних занять (БЗ – бінарне заняття, В – відеофільм, ВПН – військово-професійне навчання, ГС – груповий семінар, ГД – групова дискусія, ГТ – групові тренування, Д – диспут, Е – екскурсія, ЗБ-заняття – бесіда, ІВ – інтерактивний воркшоп, КА – кейс-аналіз, КС – кейс стаді, КС – круглий стіл, КТ – командний тренінг, ПБ – практична бесіда, ПЗ – практичні заняття, ПП – педагогічний практикум, СКС – симуляції кризових ситуацій, С – семінар та Т – Тренінг).

Методика організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу сформовано у авторському трактуванні як:

- *комплекс процедур* організації освітнього процесу в системі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО: *навчання іноземної мови* – іноземна мова (англійська), іноземна мова за військово-професійним спрямуванням, іноземна мова за професійним спрямуванням ОС Бакалавр та іноземна мова у професійній діяльності – іноземна мова за професійним спрямуванням, основи військового перекладу ОС Магістр; *навчання іноземною мовою* у циклах загальної, військово-професійної та військово-спеціальної підготовки здобувачів освіти/курсантів;
- *спосіб методично-організаційного забезпечення* – методів професійної іншомовної підготовки (організаційно-розпорядчі, організації

управління проєктами); неперервного навчання англійською мовою (мовленнєво-дидактичні, наочні та демонстраційні, комбіновані, контролю та нагляду); науково-дослідних робіт (теоретичних, аналізування, проєктування та моделювання, емпіричних, експертного оцінювання та статистичних);

- *методик навчання іноземної мови за цільовим призначенням ОС та спеціальностей (комунікативні, інтерактивні, інноваційні, спеціального призначення (спеціальних цілей), білінгвальна); «Інформаційна програма з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України за стандартами НАТО»;*

- *інструментарій системи технічних регламентів ISO (Системи управління якістю ISO 9001, Випробувальні та калібрувальні лабораторії ISO/IEC 17025, Управління інформаційною безпекою ISO/IEC 27001, Соціальна відповідальність ISO 26000, SA 8000, Екологічний менеджмент ISO 14001, Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги з настановою щодо використання ISO 45001, Системи менеджменту безпеки харчової продукції ISO 22000, HACCP, FSSC, ISO/IEC 38500) та НАТО – адміністративні (AAP-15 Глосарій аббревіатур НАТО, AAP-28 Словник з розпізнавання англ./франц., AAP-77 Посібник з термінології, AAP-47 Розробка союзних доктрин НАТО, ACodP-01 Посібник НАТО з кодифікації, STANAG 3552 / ATP-10 Посібник пошуково-рятувальних операцій, STANAG 5064 / AAP-31 Словник НАТО з систем зв'язку та інформаційних систем, PO 0193 Директива термінології НАТО, STANAG 2019 / APP-06 Символіка країн НАТО); оперативні (STANAG 2181/ AJP-3.4.1 Доктрина країн альянсу щодо військового внеску у підтриманні Миру, MC 0094/4 Політика щодо військових навчань НАТО, STANAG 2195/AJP-2.5 Захоплені полонені, матеріали та документи, STANAG 2226/ATP-3.7.2 Військова поліція НАТО. Керівництво та процедури, STANAG 4203 Технічні стандарти високочастотного радіообладнання, STANAG 2126 / AMedP-8.7 Перев'язувальні комплекти невідкладної медичної допомоги, аптечки, STANAG 2549 / AMedP-24 Невідкладна медична допомога в умовах ведення бойових дій, STANAG 2582 / AJEPP-2, Система екологічного*

менеджменту у військовій діяльності НАТО) та *матеріально-технічні* (STANAG 4370 Випробовування у доквіллі, STANAG 4754 Базова архітектура НАТО для транспортних засобів наземного базування, STANAG 6507/AJP2.6 Доктрина космічної розвідки);

- *засіб універсалізації та впровадження з програмно-інтегрованим універсумом неперервного навчання англійської мови/англійською мовою у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО у педумовах;*

- *методика оцінювання і контролю результатів навчання – проблемні та творчі завдання (з проєктування змісту за видами навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, педагогічної діагностики, мотивування ставлення до завдання, до застосування методу прикладу, на вибір стратегії життя і стилю поведінки, на вибір стилю поведінки під впливом військово-професійного середовища, вибір варіанту відповіді, переорієнтацію, вирішення конфліктної ситуації, уважність і самоконтроль, розвиток самостійності); педагогічні ситуації (створення успіху та нарощення здобутків; самооцінювання; самокритики; витримки і вияву ввічливості у стосунках; зневаги та неповаги до оточуючих; вибору кар'єрного вибору; стимулювання до самостійних суджень самостійного прийняття рішень вирішення конфліктів мовчазного схвалення; змагання; вибору критеріїв оцінки праці; висунення вимог; наведення прикладу; звинувачення; довіри; загрози покарання; підпорядкування і впливу середовища; вияву відповідальності; відповідальності за власні вчинки; переконання; ризику; надання допомоги, взаємодопомоги; критики; вияву почуття володіння собою самовираження; вияву ставлення до людини; дезорганізації); тренінгові ситуації (ведення діалогу, розуміння партнера, монологу, риторики, аудіо-імітації); засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання (адаптовані тести STANAG, реферати, есе, проєкти, презентації результатів виконання практичних завдань та досліджень, виступи на наукових заходах, підсумкові модульні роботи, екзамен/залік); індивідуальні, групові завдання та засоби діагностики.*

Список літератури до четвертого розділу

1. Андрущенко Т. Феномен естетичного (філософсько-історичний аналіз). Київ: Знання України, 2007. 270 с.
2. Артемов В.Ю. Теоретичні та методичні основи формування деонтологічної компетентності фахівців із організації захисту інформації з обмеженим доступом: дис. ... док. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2014. 489 с.
3. Балабанова Л.В., Савельєва К.В. Конфліктологія: підручник. Донецьк: ДонНУЕТ, 2009. 468 с.
4. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролєєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ: Дух і Літера, 2020. 416 с.
5. Бобрицька В. І., Процька С. М. Організаційно-педагогічні умови застосування інформаційно–комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки студентів гуманітарних спеціальностей. *Вісник Житомирського державного університету*. 2013. Випуск 3 (69). Педагогічні науки. С. 58-61.
6. Бойко О.В. Теорія і методика формування лідерської компетентності офіцерів Збройних сил України: монографія. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 667с.
7. Бойко О.В., Коберський Л.В., Кожевніков В.М., Романишин А.М., Скрипник С.В. Військова педагогіка у професійній діяльності офіцера і сержанта: навчальний посібник. Частина II. «Методика та системи виховання військовослужбовців». Львів: АСВ, 2012. 454 с.
8. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України, частина III (взвод, відділення, екіпаж танка) Київ: Вид. Варта, 2010.
9. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України, частина II (батальйон, рота) Київ: Вид. Варта, 2010

- 10.Бойчук В.М., Яблонь Л.С. Сучасні інформаційні технології. Курс лекцій. Для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Івано-Франківськ, 2014. 145 с.
- 11.Бродецький О.Є. Етика й естетика: навчально-методичний посібник. Чернівці: Рута, 2005. 315 с.
- 12.Військова психологія і педагогіка: підручник / за ред. Снігур Л.А. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2010. 236 с.
- 13.Військова психологія та педагогіка : інноваційний підхід: підручник у 2 ч./ за заг. ред. С.Д. Максименко. Київ: НУОУ, 2012. Ч.1. 472 с.
- 14.Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: вибрані наукові праці. Київ: НІСД, 2016. 528 с.
- 15.Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України : монографія / за заг. ред. А. М. Сиротенка. Київ: НУОУ ім. Івана Черняховського, 2020. 176 с.
- 16.Воробйов Г.П. Організація психологічної підготовки особового складу підрозділів Сухопутних військ: навчально-методичний посібник. Львів: АСВ, 2010.
- 17.Гізун А., Лозова І. Аналіз дефініцій поняття кризова ситуація та основних аспектів концепції управління безперервністю бізнесу. *Безпека інформації*. 2016. Т. 22, № 1. С. 99-108.
- 18.Гірник А. М. Основи конфліктології: навчальний посібник. Київ: Києво Могиллянська академія, 2010. 222 с.
- 19.Глобальна та національна безпека: підручник / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ: НАДУ, 2016. 784 с.
- 20.Глобальні тренди міжнародних відносин: монографія / О. І. Брусиловська, С. І. Даниленко, О. Л. Добржанська та ін. Київ: Вадекс, 2020. 524 с.
- 21.Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях: навчальний посібник для підготовки фахівців першого (освітньо-професійного) рівня. Київ: ІДУЦЗ, 2018. 216 с.

22. Дубчак Н.І. Жінки у Збройних силах України: проблеми гендерної політики. *Стратегічні пріоритети*. 2008. № 4(9). С. 187-191.
23. Жила В., Шевченко А., Черенок Є., Мірошніченко Є., Бондаренко О., Семенченко Ю. Атлас першої допомоги в червоній та жовтій зонах. На війні та при надзвичайних ситуаціях. Бориспіль, 2015. 60 с.
24. Заходи безпеки та життєдіяльності у військових підрозділах : підручник / В. М. Петренко, М. М. Ляпа, П. Є. Трофименко та ін. Суми : Сумський державний університет, 2018. 412 с.
25. Зіміна М.М. Стандартизація систем управління якістю згідно стандартів серії ISO 9000-2000 (у схемах): навчально-практичний посібник. Київ: ШАУЗ, 2003. 256 с.
26. Іванов С.П., Петрова О.М. Основи філологічних досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавництво «Либідь», 2021. 320 с.
27. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Київ: Лібра, 2001. 400 с.
28. Камінський А.Г. Основи естетики. Тернопіль, Економічна думка, 2008. 218 с.
29. Канова Л.П., Рідей Н.М. Педагогічні умови професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України. *Методологія неперервної освіти та наукового дослідження: монографія*/ за ред. Н.М. Рідей, Е.В. Лузік. Київ: ТОВ ЦП «Компринт», 2020. С. 173-181.
30. Карпчук Н. П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Луцьк, 2018. 514 с.
31. Картки англійських слів English Student – Military English. 500 карток. English Student. 2023. 500с.
32. Клименко М.О., Скрипчук П.М. Метрологія, стандартизація і сертифікація в екології: Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 368 с. Клименко М.О., Скрипчук П.М. Метрологія, стандартизація і

- сертифікація в екології: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 368 с.
33. Коваль І., Коваль М. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх рятувальників. *SWorldJournal*. 2023. № 3(18-03). С. 49–54.
34. Ковальчук Г.М., Литвинов В.І. Методологічні основи педагогічних досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2022. 256 с.
35. Комунікативні тренди міжнародних відносин: монографія/ Макаренко Є.А., Рижков М.М., Піпченко Н.О., Москаленко Т.В., Погорська І.І., Белоусова Н.Б., Кучмій О.П., Сербіна Н.Ф., Сербіна К.Ю., Фролова О.М., Шевченко О.В. Київ: Центр вільної преси, 2016. 614с.
36. Манько В.М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. *Соціалізація особистості: збірник наукових праць Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова*. Київ: Логос, 2000. С. 153–161.
37. Марценюк Т. Невидимий батальйон: участь жінок у військових діях в АТО (соціологічне дослідження) / за заг. ред. Тамари Марценюк. – К.: ФОП Клименко, 2016. – 80 с.
38. Морзе Н. В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій. Київ: Видавнича група ВНУ. 2008. 352 с.
39. Мороз Т. Кількість жінок у нашому війську за десять років збільшилась у 15 разів. *АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2019/09/kilkist-zhinok-u-nashomu-vijsku-za-desyat-rokiv-zbilshylas-u-15-raziv>. (дата звернення 22.03.2022).
40. Наказ Міністра Оборони України від 16.11.2012 № 767 «Про напрями та завдання щодо удосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України у 2012–2014 роках». URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.mil.gov.ua/content/other/MOU767_2012.pdf (дата звернення 22.03.2021).

- 41.Невидимий батальйон: участь жінок у військових діях в АТО (соціологічне дослідження) / за заг. ред. Тамари Марценюк. Київ: ФОП Клименко, 2016. 80 с.
- 42.Оборонна реформа: системний підхід до оборонного менеджменту: монографія / за заг. ред. д. військ. Н.А. Сиротенка. Київ: НУОУ, 2020. 274 с.
- 43.Охорона праці та безпека військової діяльності: навчальний посібник / О. П. Северин, В. М. Богомаз, М. В. Боренко, В. Г. Лоза, І. Є. Крамар, О. І. Шаптала; Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. Дніпро, 2018. 208 с.
- 44.Пархоменко В.М. Методологія наукових досліджень у військовій справі: підручник. Київ: Військово-морська академія, 2019. 432 с.
- 45.Петренко І.В. "Військове управління: теорія та практика." Харків: Видавництво ХНУПС, 2019.
- 46.Пирогов В.О., Мельник А.М. "Основи військового управління." Київ: Видавництво Національної академії оборони України, 2018.
- 47.Правдивець Н.О. Психологічні чинники та етапи розвитку професійної ідентичності у жінок-військовослужбовців. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України: електронне наукове фахове видання*. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_2_26. (дата звернення 22.03.2022).
- 48.Предиткевич О.С. Формування готовності командирів військових підрозділів Збройних Сил України до педагогічної фасилітації у системі післядипломної освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Хмельницький, 2018. 314 с.
- 49.Садовський М.С. Проблеми впровадження стандартів НАТО в функціонування Збройних Сил України / М.С. Садовський // Системи управління, навігації та зв'язку – 2016. – №1(37). – с. 38-42.

50. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підручник. Київ: НАДУ, 2012. 544 с.
51. Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Варивода Н.А. Лідерологія: навчальний посібник. К.: «Компринт», 2018. 488 с.
52. Труш О. О., Кошкін А. О. Системи підтримки прийняття рішень органами державного управління в умовах надзвичайних ситуацій (інцидентів). *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 4. С. 256-262.
53. Хижняк В.В. Проблеми впровадження в Україні військової системи стандартизації НАТО. Системи озброєння і військова техніка. 2005. №2. С. 3-6.
54. Чалдині Р. Переконавання: революційний метод впливу на людей. Переклад з англ. Тетяни Микитюк. Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 351с.
55. Юрченко В.Д. Кирилюк В.О., Гудима А.А. та ін. Домедична допомога в умовах бойових дій: метод. посібник. Київ: Середняк Т.К., 2014. 80 с.
56. Campaign 1: English for the Military. Student's Book. Oxford: Macmillan, 2004. 128 p.
57. Campaign 1: English for the Military. Workbook. Oxford: Macmillan, 2004. 80 p.
58. Campaign 2: English for the Military. Student's Book. Oxford: Macmillan, 2005. 128 p.
59. Campaign 2: English for the Military. Workbook. Oxford: Macmillan, 2005. 80 p.
60. Campaign: Audio CDs (Books 1-3). Oxford: Macmillan, 2004-2006.
61. Castle P., Buckler S. Psychology for Teachers. UK: University of Worcester, 2014.
62. Didur A. General characteristics of pedagogical conditions and the structural and functional model for the formation of future vocational education teachers'

- pedagogical tolerance by means of interdisciplinary integration. *Professional Education: Methodology, Theory and Technologies*, 2023. № 18. pp.85-103.
63. Dzhanda H. The organizational and pedagogical conditions for ensuring continuity of professional training of future primary grades teachers' in the «College-University» system. *Pedagogy and education management review*. 2022. № 3, pp.21–31.
64. Franklin D. Leadership Theories: Participative and Transformational Leadership [Электронный ресурс]. URL: <https://prezi.com/0qgmed67bjbu/leadership-theoriesparticipative-and-transformational-leadership/>.
65. Haig A. Modern military communications: The Software Defined Radio Approach. Cambridge University Press, 2016.
66. Lahodynskyi O., Schcherbyna O., Borynskyi V., Bloschynskyi I., Zinchenko A. The ESP teaching and learning at the military academies in Ukraine: psychological and sociocultural aspects. *Forum for Linguistic Studies*. 2023. № 5(3). pp.1-10.
67. National Research Council. Satellite Communications for the Army: A Strategy for Secure Communications. National Academies Press, 2013.
68. NATO Standardization Agency. NATO Standardization Agreement (STANAG) 2014: NATO Staff Procedures." Brussels: NATO Standardization Agency, 2020.
69. Shmyrko O. S. Pedagogical conditions of professional development of future foreign languages teachers in the system of university pedagogical education. 2017. Retrieved 20 November 2020 from <http://www.khnu.km.ua/root/res/2-25-47-10.pdf>.
70. Sterling, Christopher H. Military Communications: From Ancient Times to the 21st Century. ABC-CLIO, 2008.
71. The Responsibility To Protect [Электронный ресурс] // Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty. – 2001. – Режим доступа: <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>.

РОЗДІЛ 5.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

5.1. Програма організації та проведення педагогічного експерименту:

мотиваційний етап

Встановлено цільові категорії здобувачів освіти та дотичність векторів можливої зайнятості. Рівень необхідної військової освіти з присвоєнням первинного військового звання для виконання посадових обов'язків, а також військова спеціальність та належність до видів військ регламентовано «Про затвердження Переліку військово-облікових спеціальностей осіб офіцерського складу та Переліку військово-облікових спеціальностей, за якими може бути присвоєне первинне військове звання молодшого лейтенанта запасу» [2] за військово-обліковими спеціальностями (далі – ВОС): командного, інженерного і технічного, юридичного, медичного та ветеринарного профілів; посадовими категоріями офіцерів тактичного рівня на основі спеціалізацій – управління бойовими діями військ (сил) та бойове застосування механізованих, танкових, десантно-штурмових військ і морської піхоти (Гр 02) ВОС 021100 бойове застосування (танкових з'єднань, військових частин і підрозділів), ВОС 021200 (аеромобільних (повітряно-десантних), десантно-штурмових, гірсько-піхотних з'єднань, військових частин, підрозділів); управління бойовими діями ракетних військ і артилерії та берегових ракетно-артилерійських військ (Гр 03) ВОС 030300 (з'єднань, військових частин і підрозділів, озброєних комплексами тактичних ракет), ВОС 030500 (з'єднань, військових частин і підрозділів самохідної артилерії); управління бойовими діями зенітних ракетних та радіотехнічних військ (Гр 04) ВОС 041300 (військових частин і підрозділів, озброєних багатоканальними зенітними ракетними комплексами та системами середньої дальності), ВОС 041600 (з'єднань, військових частин і підрозділів протиповітряної оборони Сухопутних військ, озброєних зенітними ракетними комплексами малої дальності) на можливих посадах (Гр 02, 03 та 04) –

командир та штабні посади в органах військового управління, військових частинах (підрозділах), установах, ВВНЗ та ВВП ЗВО; управління бойовими діями авіації. Бойове застосування авіації (Гр06) ВОС 063400 (військових частин і підрозділів безпілотних літаків розвідників); організація і ведення розвідки (Гр09) ВОС 090101 (організація розвідувально-інформаційної роботи), ВОС 090200 (організація наземної розвідки), ВОС 091000 (організація повітряної розвідки) на можливих посадах – керівний склад в органах військового управління, установах, ВВНЗ та ВВП ЗВО, а також начальники розвідки авіаційних частин; інші спеціальності (Гр 39) : ВОС 39010 (технічні, прикладні та соціально-гуманітарні науки), ВОС 390200 (економіка та планування будівельного виробництва), ВОС390300 (організація патентно-ліцензійної, винахідницької, раціоналізаторської роботи та охорони інтелектуальної власності), ВОС 390400 (іноземна мова) на можливих посадах – спеціалісти, військові перекладачі, включаючи бортових перекладачів в льотних екіпажах, в органах військового управління з'єднання, військових частинах, установах та ВВНЗ та ВВП ЗВО, ВОС 390500 (міжнародні відносини у воєнній сфері) на можливих посадах – спеціалісти з євроатлантичної інтеграції, військового співробітництва, верифікаційної діяльності в органах військового управління, установах, ВВНЗ та ВВП ЗВО.

Розроблено та реалізовано педагогічний експеримент, у ході якого встановлено ефективність моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу. Програмою педагогічного експерименту передбачено етапи: *мотиваційний, коригувальний, констатувальний (скрінінговий) та формувальний (моделюючий)*.

Для здійснення мотиваційного етапу експерименту враховано превалююче твердження у педагогічних дослідженнях академічних шкіл, що мотивація є ключовим чинником та одночасно спонукою і умовою формування

професійної іншомовної компетентності; стимулює набуття та розвиток позитивного мотивування та аксіології осмислення ролі статусу професійно компетентного фахівця, не лише у виборі професії, а й забезпечення програмних та деталізованих результатів навчання, загальних та спеціальних, фахових та військово-професійних компетентностей; досягнення цільової мети професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу; плекання «української національної та громадянської ідентичності, виховання патріотизму, формування оборонної свідомості»; «сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для створення умов освіти протягом життя» [ст.3, 1] у реалізації принципів Державної політики України у сфері вищої освіти.

Процес формування мотивації у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО є однією з актуальних проблем теорії і методики професійної освіти, який сприяє розвитку та підтримці навчально-науково-пізнавальної діяльності, забезпеченню психологічних умов у складі композиції педагогічних умов – позитивного психо-емоційного середовища навчання, активації зовнішніх та внутрішніх мотиваторів до здобуття професійної іншомовної компетентності засобами акмео-технології та інформаційно-технологічного забезпечення їх підготовки, професійного розвитку та пролонгування зайнятості.

Встановлено, що перешкодою у безбар'єрному вивченні іноземних мов дотепер представляє недостатня вмотивованість необхідного рівня, адже англійська мова не просто «ще один предмет програми» освіти, – це нова система мислення, новий образ світу, тому що мова – не набір знаків, а засіб сприйняття; говорити й розуміти мову – це не питання перекладу, це питання професійної та суспільної світоглядності.

Практичний досвід викладачів іноземних мов переконливо свідчить про безперечно ключову роль мотивації тих, хто вивчає мову. Англійське прислів'я

«Ви можете привести коня до води, але ви не можете змусити його пити» (з англ. – You can lead a horse to water, but you can't make it drink), що яскраво ілюструє важливість мотивації до будь-якої дії, яку оцінюють як пусковий механізм будь-якої діяльності людини у праці, спілкуванні або навчанні [3]. Проблема мотивації навчання є однією з центральних у педагогічній психології, оскільки і сам процес засвоєння знань, і його результат значною мірою залежать від особистої зацікавленості здобувачів освіти.

Спонукою до виникнення мотивації, в найбільш загальному розумінні, є певна потреба, що створюється на основі суперечностей між тим, що людина має, чим володіє, чого досягла, і тим, чого вона ще не має, чим не володіє, чого не досягла. Бажання мати, оволодіти, досягти становить зміст потреби. І якщо в сферу таких потреб віднесено володіння іноземною мовою, то вони стають спонукою до її опанування. На мотиваційно-спонукальну сферу можуть перш за все впливати соціальні мотиви, що визначаються потребами суспільства. По-друге, на мотиваційно-спонукальну сферу людини може впливати і характер її діяльності, оскільки мотивація тісно пов'язана з трактуванням цілей освітнього процесу. В цьому плані дуже важливо не оцінювати їх лише крізь призму вузько практичних інтересів окремих студентів. Взагалі, мотиви навчання мають двоякий характер. По-перше, вони можуть бути зовнішніми і виступати у вигляді вимог навчальних планів, програм, викладача, батьків. Такі мотиви ґрунтуються на почутті обов'язку перед суспільством, сім'єю, викладачем, побратимами. В їх основі – переконання в доцільності певної діяльності, почуття відповідальності, поваги до вимог ВВНЗ/ЗВО, бажання змінити свою репутацію «гарного студента» тощо.

Виокремлено основні види мотивації у роботі з військовослужбовцями (рис. 5.1).

Внутрішня мотивація представляє собою систему факторів, які мотивують військовослужбовців на основі внутрішньої винагороди, такої як самовдосконалення або допомога другу в біді. Вона не має системи заохочень і криється в самій активності особистості. Військовослужбовці, яким

притаманний такий вид мотивації втягуються в роботу, заради самої діяльності, а не для досягнення нагород.

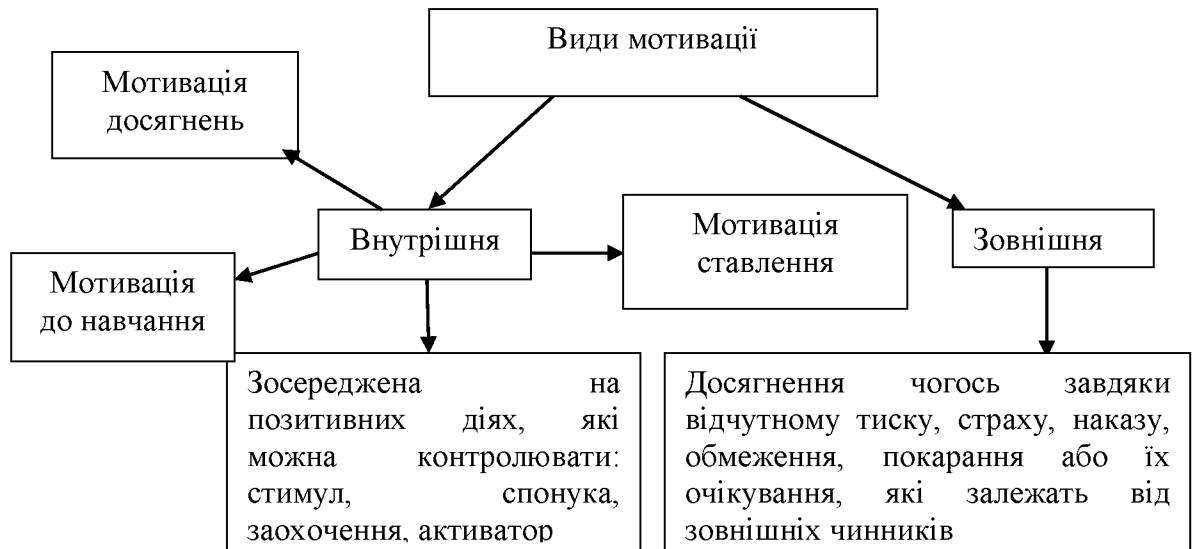

Рис 5.1. Основні види мотивації учасників освітнього процесу

Наприклад, офіцери можуть мотивувати себе вивчати нове, якщо почувуються нереалізованими. Результат дій є позитивним, але конкретний тип мотивації, який застосовано, спрямовано на припинення негативного впливу, а не на створення позитивного. З цієї та іншої причини існує багато типів внутрішньої мотивації, які зосереджено на певній мотиваційній винагороді чи рушії.

Незалежно від позитивної чи негативної, внутрішня мотивація, як правило, більш стійка, ніж зовнішня мотивація, оскільки вона зазвичай зосереджена на позитивних або альтруїстичних речах, які можливо контролювати. На відміну від внутрішньої, зовнішня мотивація зазвичай зосереджується на речах, які дає хтось інший, і тому військовослужбовці не можуть безпосередньо їх контролювати.

Зовнішня мотивація охоплює чинники, які мотивують завдяки зовнішнім винагородам, таким як матеріальне заохочення або схвалення. Цей тип мотивації включає досягнення чогось завдяки відчутному стимулу, страху чи очікуванню, які залежать від зовнішніх чинників.

Як і внутрішня мотивація, зовнішня іноді може мати негативний характер. Наприклад, страх бути звільненим може спонукати військовослужбовців навчатися та працювати краще на роботі. Це показує, що зовнішня мотивація, як і її відповідник високого рівня, має багато різних мотиваційних типів, які підкреслюють конкретний зовнішній мотиваційний рушій і пояснюють, наскільки вона ефективна для мотивації.

Визначено, що внутрішня мотивація та винагороди передбачає: *мотивацію до навчання*, яку викладачі ВНЗ/ЗВО намагаються формувати, використовуючи інноваційні форми та методи роботи (мотивує більше сам процес, а не винагорода у формі сертифіката STANAG 6001); *мотивація ставлення* як прагнення трансформації особистої або суспільної згідно прагнень та відчуттів військовослужбовців, яких спонукають ставленням активної участі у співпраці і власних діях з передбачуваними намірами позитивного психоемоційного сприйняття; *мотивація досягнення* передбачає, що учасниками освітнього процесу керує бажання досягнути конкретних цілей (особисті досягнення виконання завдань чи мети зачасти без винагороди) завдяки самовмотивованості на процес навчання та вивчення нового і поціновування процесу опанування та забезпечення якості освітніх результатів, а не результативності загалом.

Ученими опрацьовано основні види мотивів навчально-науково-пізнавальної діяльності:

1. Мотиви соціальної відповідальності – заборгованості, підзвітності, усвідомлення геополітичної ролі освіти для сталого розвитку.
2. Матетичні мотиви світоглядності, ерудиції, інтелекту.
3. Аксиологічні мотиви професіоналізму.
4. Естетичні, рекреаційні, художні, мистецькі, культурні мотиви вияву талану.
5. Комунікативні мотиви спілкування, конативності, безпеки у процесі самовдосконалення та професійного розвитку.
6. Позиційні мотиви професійного реноме та соціального статусу.

7. Традиційно-історичні мотиви – стереотипи, наративи, настанови, традиції, обряди.

8. Практичні мотиви – формалізація здобуття освіти і майбутнього працевлаштування.

9. Навчально-науково-пізнавальні мотиви.

10. Екзентенціальні мотиви – спокути, покаяння, скорботи, відшкодування за порушення честі і гідності, людяності.

Уточнено і запропоновано мотиваційні чинники/спонуки/передумови, такі як:

1. Аксіологічно-мотиваційні, які визначають потреби, прагнення та очікування здобувачів освіти у набутті та розвитку професійної іншомовної компетентності; усвідомлення необхідності власної неперервної професійної іншомовної підготовки; усвідомлені наміри для ефективного та якісного виконання поставлених військово-службових завдань; ядром ціннісно-сислової сфери складають загальнолюдські, соціальні, релігійні, сімейно-родові та професійні цінності, що створюють принципову основу до військово-професійної діяльності, забезпечують ключові тригери суб'єкта для соціалізації та професіоналізації фахівця.

2. Когнітивно-процесуальні, які забезпечують усвідомлення – змісту та структури складових професійної іншомовної компетентності; архітектури знань, навичок та умінь для ефективної реалізації військово-професійної діяльності; комунікативної культури іншомовного спілкування; добір та застосування інноваційних технологій, методик і методів навчання у військовій освіті.

3. Комунікативні, які включають формування – умінь чіткого і зрозумілого формулювання і викладення думок; переконань, аргументації, побудови доведених доказів; аналітичних здатностей (висловлювати судження, передавати раціональну та емоційну інформацію, встановлювати міжособистісні зв'язки, узгоджувати власні дії з діями побратимів, обирати оптимальний стиль спілкування в різних ділових ситуаціях, організувати й

підтримувати діалог); критичного та креаційного мислення; готовності організувати брифінги, ділові зустрічі й бесіди, ведення перемовин; професійної етики і корпоративної культури; компетентності у моделюванні, прогнозуванні та проектуванні планів, програм, технологічних процесів; спроможності до проєктної діяльності тактичного і оперативного рівня, проектування реконструкцій, місій, станів і ситуацій військово-оборонної сфери, а також участі в експертній інформаційно-аналітичній діяльності (готувати огляди, звіти, експертні заключення); здатність до соціальної відповідальності (розуміти взаємини людей, адекватно сприймати ситуацію спілкування, використовувати досвід інших) перед сучасниками та прийдешніми поколіннями у збереженні природних і суспільних надбань.

Обґрунтування мотиваційного процесу сприяло формуванню мотиваційного протоколу для встановлення мотиваційних чинників опитування під час опитування здобувачів освіти та підготовці рубрик формулярів встановлення відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу при здійсненні праксеологічного аналізу ефективності моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу.

Розроблено мотиваційний протокол (табл. 5.1.) та здійснено опитування серед здобувачів освіти, представників ВВНЗ/ЗВО експериментальної площадки дослідження для визначення мотиваційних засад до професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ при вивченні дисциплін філологічної та загальної підготовки.

Інструкція проведення опитування офіцерів ЗСУ щодо формування позитивної мотивації до вивчення іноземної мови.

Визначте від 1 до 21 бали найбільш та найменш сприйнятні мотиваційні чинники.

Таблиця 5.1.

Мотиваційний протокол опитування для встановлення мотиваційних чинників

№ п/п	Мотиваційні чинники	Бальне оцінювання
1.	Створення позитивної атмосфери під час опанування іноземної мови	
2.	Позитивний імідж викладача як фасилітатора та мотиватора	
3.	Створення викладачем ситуацій успіху: бачите лише успіх, а невдач не помічаєте	
4.	Апробація алгоритмів вирішення завдань типу розминки: музичних, пізнавальних, спрямованих на професійну діяльність	
5.	Практичний досвід тестових завдань для підготовки здачі STANAG 6001	
6.	Корпоративна співпраця в парах (складання діалогів)	
7.	Особисте вираження в монологіях на тематично-спрямовані теми у поєднанні з питаннями від групи	
8.	Зацікавлення у роботі з картками з непередбачуваними питаннями	
9.	Уможливлення інтерв'ювання викладачів для забезпечення ефективності підготовки до сертифікації STANAG 6001 на основі рівноправ'я	
10.	Поінформованість та зрозумілість виконання завдань з аудіювання, письма та читання за рівнем складності STANAG 6001	
11.	Виконання завдань BBC для розвитку навичок аудіювання та розмовної мови	
12.	Виконання завдань у стилі презентації публічних осіб «TED talks»	
13.	Алгоритм виконання фонетичних завдань (повторення тексту після носія мови чи викладача)	
14.	Різноманітні завдання біля дошки (граматичні, лексичні, заповнення тематичної таблиці)	
15.	Фото-описи на загальну та військово-професійну тематику	
16.	Виконання завдань ігрового характеру (на зразок «вгадай слово, предмет»)	
17.	Підготовка презентацій на задану тематику (портфоліо, презентація книги, фільму)	
18.	Робота з книгою (ALC, Campaign 1, 2, Command English, Murphy) Збірник тестів etc. Власний варіант-	
19.	Організація самостійної роботи	
20.	Участь у прийомі міжнародних делегацій	
21.	Формалізація оцінювання робіт та відповідей з внесенням у журнал	

У анкетуванні брали участь здобувачі освіти ОС «Бакалавр» 570 осіб та ОС «Магістр» – 290 осіб в ЗВО експериментальної площадки. Респондентам було запропоновано самостійно дати відповіді на питання мотиваційного протоколу, розробленого на основі методики вивчення мотивів навчальної діяльності студентів з елементами авторської пропозиції.

На думку здобувачів освіти до найбільш значимих спонукальних мотивів віднесено: створення позитивної атмосфери під час вивчення іноземної мови; реноме викладача як фасилітатора та мотиватора; створення педагогом ситуацій позитивного моделювання успішності траєкторії навчання; виконання завдань типу розминки (з англ. – warm-up) музичних, пізнавальних, спрямованих на військово-професійну діяльність; набуття досвіду для здійснення тестування за вимогами стандартів НАТО; моделювання співпраці при роботі в парах (складання діалогів та вирішення творчих завдань); етика монологів та тематично-спрямованого розгляду тем в поєднанні з питаннями від групи; організація бліц-роботи з картками з непередбачуваними питаннями; можливість інтерв'ювання викладачів для підготовки до сертифікації за стандартами НАТО; виконання завдань Британської телерадіомовної корпорації – британська організація теле-, радіо-мовлення та Інтернет (з англ. – British Broadcasting Corporation, далі – BBC) для розвитку навичок аудіювання та розмовної мови, зокрема навчання англійської мови (з англ. – BBC Learning English) безкоштовного сервісу для викладачів і студентів засобами веб-навчання мовних служб BBC (з англ. – World Service) та за участі станцій партнерів; партнерська взаємодія у прийомах міжнародних делегацій; персональне презентація доповідей та завдань з використанням інтерактивної дошки (граматичні, лексичні, заповнення тематичної таблиці); рольові та ігрові методи на задану тему.

Розроблено анкети визначення напрямів груп чинників (аксіологічно-мотиваційних (табл.5.2), когнітивно-процесуальних (табл.5.3), комунікативних (табл.5.4), параметрально-рефлексивних (табл. 5.5) і семантичних (табл.5.6)) до професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО.

Розроблено роз'яснювальну інструкцію: «Шановні здобувачі освіти! Заповнення запропонованих 5-ти анкет допоможе визначити групи мотиваційних чинників для удосконалення професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО». Запропоновано здійснити оцінювання кожного пункту заявлених груп чинників у 5-ти анкетах за шкалою від 0 до 1 з використанням тлумачення значень: 0,0 – зовсім не важливо; 0,39-0,10 – не важливо; 0,59-0,40 – мало важливо; 0,79-0,60 – помірно важливо; 0,99-0,80 – важливо; 1,0 – дуже важливо. Рекомендовано обрати значення за вказаною шкалою, яке найкраще відповідає власній думці, і вказати його у відповідному стовпці.

Таблиця 5.2

Анкета аксіологічно-мотиваційних чинників до професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

№ п/п	Зміст мотиву	ОС «Магістр» бали (рейтинг)	ОС «Бакалавр» бали (рейтинг)
1.	Вільне володіння іноземною мовою (з носіями мови у невизначених умовах)	0,94 (1)	0,53 (5)
2.	Потреби опанування англійської мови для сприяння входження України до НАТО та ЄС	0,87 (4)	0,53 (5)
3.	Участь у міжнародних спільних навчаннях, що передбачає знання іноземної мови	0,89 (3)	0,53 (5)
4.	Відповідати вимогам професіонала, який може спілкуватися з офіцерами та представниками експертами НАТО у невизначених умовах	0,85 (6)	0,55 (4)
5.	Потреба бути корисним державі та бути залученим до міжнародної участі в конференціях, форумах та круглих столах за участі військово-професійного представництва	0,73 (11)	0,53 (5)
6.	Навчально-науково-пізнавальні інтереси до іншомовної діяльності у військово-оборонній сфері	0,90 (2)	0,53 (5)
7.	Культурологічні прагнення ознайомитися зі звичаями та традиціями країн-партнерів у процесі іншомовного комунікування	0,85 (6)	0,53 (5)
8.	Функціональні потреби співпраці у спільних навчаннях, прийнятті організаційно-управлінських рішень з іноземними партнерами (особливо в умовах воєнного стану)	0,82 (7)	0,45 (7)
9.	Прагнення вирішення власних матеріальних потреб у зв'язку з вимушеною міграцією, працевлаштуванням, соціалізацією закордоном, які вимагають володіння	0,85 (6)	0,55 (4)

	мовою міжнародного спілкування		
10.	Здатність до перекладу іншомовних інформаційних потоків між країнами-партнерами України (в умовах воєнного стану); прагнення соціального статусу та міжнародного реноме	0,85 (6)	0,59 (3)
11.	Необхідність врегулювання конфлікт-інтересів толерантними засобами переконання під час військових навчань, миротворчих місій	0,86 (5)	0,53 (5)
12.	Прагнення гармонії міжнародних комунікацій між представниками інших націй і культур	0,85 (6)	0,63 (2)
13.	Необхідність оперування інформацією – інженерно-технічної, військово-професійної спрямованості на іноземній мові	0,62 (13)	0,55 (4)
14.	Стимули ціннісних орієнтацій	0,79 (8)	0,53 (5)
15.	Спонука до соціальної відповідальності	0,76 (9)	0,59 (3)
16.	Спонукування до сертифікації рівня володіння іноземною мовою за стандартами НАТО (зокрема життєспроможність та соціальне позиціонування)	0,59 (14)	0,65 (1)
17.	Романтизування військово-професійної діяльності	0,69 (12)	0,51 (6)
18.	Сприяння для продовження родинних, військових, академічних традицій щодо необхідності оволодіння англійської мови	0,75 (10)	0,55 (4)
19.	Примус до вивчення англійської мови згідно наказу для уникнення стягнень і покарань	0,33 (15)	0,37 (8)

Результати оцінювання магістрами та бакалаврами змісту та пріоритетів мотивів до вивчення іноземної мови зазначено у таблиці 5.2. Найвищі оцінки присвоєно – магістрантами 0,82 – 0,94 (важливо) балів (п. 8, 7, 9, 10, 12, 4, 11, 2, 3, 6, 1); бакалаврами 0,63 – 0,65 (помірно важливо) балів (п. 12, 16). Окрім самооцінювання бакалаврами та магістрантами власних мотивів, організовано незалежне оцінювання зі залученням представництва партнерів – союзників України та офіцерів ЗСУ – учасників міжнародних операцій під егідою ООН, НАТО, якими визначено рейтинг (від найвищого до найнижчого) у групі аксіологіно-мотиваційних чинників, відповідно: 1) іншомовні комунікації з носіями мови у невизначених умовах (0,98 балів); 2) усвідомлені наміри сприяння входження України до НАТО та ЄС засобами формування іншомовних компетентностей (0,93); 3) прагнення участі у міжнародних навчаннях (0,91); 4) професійна вмотивованість до спілкування з офіцерами та представниками експертами НАТО у невизначених умовах (0,90);

5) громадянські та професійні потреби відповідати державним та міжнародної запитам та 6) конативність навчально-науково-пізнавальних інтересів до іншомовної діяльності у військово-оборонній сфері (0,89); 7) культурологічні прагнення до пізнання традицій країн-партнерів у процесі іншомовного комунікування та 8) функціональні потреби співпраці та прийнятті організаційно-управлінських рішень з іноземними партнерами (особливо в умовах воєнного стану) та 9) наміри вирішення власних матеріальних потреб, які вимагають володіння мовою міжнародного спілкування (0,87); 10) перекладацькі здібності (в умовах воєнного стану); прагнення соціального статусу та міжнародного реноме та 11) конфлікт-менеджмент толерантними засобами переконання під час військових навчань, миротворчих місій та 12) гармонізація міжнародних комунікацій між предстаниками інших націй і культур (0,86); 13) інтереси інженерно-технічної, військово-професійної спрямованості на іноземній мові (0,85); 14) стимули ціннісних орієнтацій (0,83); 15) соціальна відповідальності (0,80); 16) спонукання до сертифікації рівня володіння інозменною мовою за стандартами НАТО (0,72); 17) романтизм військово-професійної діяльності (0,66); 18) продовження родинних, військових, академічних традицій щодо необхідності оволодіння англійської мови (0,54); 19) примус до вивчення англійської мови згідно наказу для уникнення стягнень і покарань (0,28).

Тому рейтинг мотивів оптимізовано від 1 до 14 чинників.

Таблиця 5.3

Анкета когнітивно-процесуальних чинників до професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

№ п/п	Зміст мотиву	ОС «Магістр» бали (рейтинг)	ОС «Бакалавр» бали (рейтинг)
1.	Пізнання міжнародних культурних особливостей країн-партнерів, задіяних у міжнародних місіях	0,93 (2)	0,53 (8)
2.	Культурологічні знання особливостей поведження з представниками національностей, які проживають в зонах миротворчих операцій	0,93 (2)	0,65 (2)
3.	Володіння військово-культурологічними знаннями	0,90 (3)	0,61 (4)

	кодексу поведінки миротворців, етика комунікацій з представниками зарубіжних країн		
4.	Знання з військової картографії і топографії (дешифрування карт зі застосуванням англійської мови)	0,94 (1)	0,59 (5)
5.	Культурологічні знання геополітичного та адміністративно-територіального позиціонування країни-партнерів	0,84 (8)	0,67 (1)
6.	Знання культурної семантики територіальних миротворчих місій	0,89 (4)	0,55 (7)
7.	Військово-культурологічні знання про функціонал ООН, НАТО	0,84 (8)	0,65 (2)
8.	Академічні знання миротворчих військово-культурологічних місій ООН	0,86 (6)	0,61 (4)
9.	Етичні знання щодо застосування військових наказів та унормування взаємодії військових підрозділів, а особливо поводження з військово-полоненими (Женевська конвенція)	0,88 (5)	0,63 (3)
10.	Операційно-інформаційні знання принципів роботи з інформаційно-аналітичного та технологічного обладнання	0,89 (4)	0,63 (3)
11.	Знання табеля про ранги, геральдики та військово-професійний етикет	0,84 (8)	0,65 (2)
12.	Інформаційно-технологічні знання архітектури та функціоналу інформаційних, телекомунікаційних, мережевих систем та специфіки роботи з спеціальним обладнанням і апаратурою	0,89 (4)	0,61 (4)
13.	Інженерно-технічні знання забезпечення космічного зв'язку та організації доступу/дозволу використання міжнародних мереж радіотелескопів і засобів зв'язку	0,86 (6)	0,57 (6)
14.	Технічні знання організації та експлуатації транспортної галузі та інженерно-технічного сервісу у миротворчих місіях і військових операціях	0,85 (7)	0,55 (7)
15.	Професійно-орієнтовані знання видів озброєння та військової техніки	0,85 (7)	0,55 (7)
16.	Спеціальні культурологічні знання національних культурних надбань країн-партнерів	0,83 (9)	0,59 (5)
17.	Соціокультурні знання превалюючих культурологічних теорій і практик та армійських традицій	0,75 (14)	0,57 (6)
18.	Військово-професійні суспільно-політичні знання політичних об'єднань і військових сил	0,79 (12)	0,65 (2)
19.	Військово-професійні спеціальні знання функціонування армій Світу	0,80 (11)	0,55 (7)
20.	Геоінформаційні знання систем глобального позиціонування та радіоінженерного сервісу	0,81 (10)	0,53 (8)
21.	Інженерно-технічні знання особливостей: автоматизованої обробки розвідувальної інформації; безпілотних авіаційних комплексів тактичного класу; обробки даних космічної розвідки; систем та комплексів радіозв'язку спеціальної розвідки	0,79 (11)	0,65 (2)
22.	Семантика телекомунікаційної архітектури та знання зі застосування радіоінженерного обладнання	0,78 (13)	0,67 (1)

Результати оцінювання магістрами та бакалаврами змісту та пріоритетів когнітивно-процесуальних чинників мотивів до вивчення іноземної мови зазначено у таблиці 5.3. Найвищі оцінки присвоєно – магістрантами 0,80 – 0,94 (важливо) балів (п. 19, 20, 16, 15, 11, 7, 5, 14, 13, 8, 9, 10, 6); бакалаврами 0,61 – 0,67 (помірно важливо) балів (п. 3, 8, 9, 10, 11, 2, 18, 21, 22).

Експертне оцінювання зі залученням представників союзних армій та офіцерів ЗСУ - учасників військових операцій під егідою ООН, НАТО дало змогу сформувати рейтинг у групі когнітивно-процесуальних чинників, відповідно у структурно-логічному ланцюгу пріоритетів від найвищого до нисхідного: 1) міжнародні культурні особливості країн-партнерів, задіяних у міжнародних місіях та 2) особливості взаємодії з представниками інших національностей та 3) кодекс поведінки миротворців, етика комунікацій з представниками зарубіжних країн та 4) знання з військової картографії і топографії (дешифрування карт зі застосуванням англійської мови) (1,0 бал); 5) геополітичне та адміністративно-територіальне позиціонування країн-партнерів та 6) культурна семантика територіальних миротворчих місій та 7) військово-культурологічні знання про функціонал ООН, НАТО та 8) академічні знання миротворчих військово-культурологічних місій ООН та 9) етика застосування військових наказів та унормування взаємодії військових підрозділів, а особливо поводження з військово-полоненими та 10) принципи роботи з інформаційно-аналітичним та технологічним обладнанням (0,93); 11) знання табеля про ранги, геральдики та військово-професійний етикет та 12) знання архітектури та функціоналу інформаційних, телекомунікаційних, мережевих систем та специфіки роботи з спеціальним обладнанням і апаратурою та 13) особливості забезпечення космічного зв'язку та організації доступу/дозволу використання міжнародних мереж радіотелескопів і засобів зв'язку та 14) експлуатація транспортної галузі та інженерно-технічний сервіс у миротворчих місіях і військових операціях та 15) професійно-орієнтовані знання видів озброєння та військової техніки (0,90); 16) національні культурні надбання країн-партнерів (0,86); 17) пануючі культурологічні теорії і практики

та армійські традиції та 18) військово-професійні суспільно-політичні знання формування та функціонування політичних об'єднань і військових сил та 19) спеціальні знання функціонування армій Світу та 20) геоінформаційні системи, моніторинг, глобальне позиціонування та радіоінженерний сервіс (0,83); 21) характерні риси: автоматизованої обробки розвідувальної інформації; безпілотних авіаційних комплексів тактичного класу; космічна розвідка; системи та комплекси радіозв'язку спеціальної розвідки (0,76); 22) семантика телекомунікаційної архітектури та знання зі застосування радіоінженерного обладнання (0,73 бали). Отже, експерти конкретизували перелік пріоритетів рейтингу групі когнітивно-процесуальних чинників до 14 позицій зі запропонованих 22 та встановили їх першочерговість.

Таблиця 5.4

Анкета комунікативних чинників до професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

№ п/п	Зміст мотиву	ОС «Магістр» бали (рейтинг)	ОС «Бакалавр» бали (рейтинг)
1	Наміри конструктивного розв'язання складних і кризових ситуацій	0,95 (1)	0,57 (8)
2	Інтерес до вирішення військово-професійних завдань за найбільш оптимальним варіантом для досягнення мети місії та операцій	0,89 (7)	0,63 (5)
3	Прагнення до орієнтації у невизначених умовах, системного аналізу ситуацій, чинників дій збройних сил	0,94 (2)	0,59 (7)
4	Конструктивні наміри пошуку оптимального стилю спілкування з військовослужбовцями різних країн під час спільних місій, операцій	0,93 (3)	0,71 (1)
5	Спонуки до спілкування з агресивно налаштованими особами	0,93 (3)	0,55 (9)
6	Прагнення логічно, переконливо та емоційно викладати власні думки	0,90 (6)	0,65 (4)
7	Комунікативні прагнення до порозуміння з мирним населенням	0,91 (5)	0,66 (3)
8	Прагнення конструктивного діалогу	0,92 (4)	0,59 (7)
9	Соціокультурні прагнення мовленевого вираження	0,92 (4)	0,59 (7)
10	Прагнення толерантного врегулювання конфліктів	0,85 (9)	0,57 (8)
11	Гностичний аналіз ситуацій, в яких знаходиться контингент	0,77 (14)	0,61 (6)
12	Оперативні очікування у визначені військово-професійних завдань	0,86 (8)	0,69 (2)

13	Потреба володіти культурою мовлення	0,82 (11)	0,65 (4)
14	Бажання вповідати нормам ділового етикету	0,85 (9)	0,65 (4)
15	Потреба у формуванні реноме та відповідності статусу, представлення іноземною мовою	0,79 (13)	0,57 (8)
16	Потреба лаконічного оформлення початку та фіналу бесіди англійською мовою	0,79 (13)	0,61 (6)
17	Прагнення системного аналізу власної військово-професійної діяльності	0,85 (9)	0,67 (3)
18	Гностичний аналіз конфесійності	0,84 (10)	0,55 (9)
19	Наміри до прогнозування, запобігання та усунення кризових ситуацій	0,82 (11)	0,67 (3)
20	Проектувальні спонуки встановлення завдань військових операцій та місій	0,82 (12)	0,51 (11)
21	Структурно-організаційні потреби діагностики бар'єрів при реалізації військових операцій	0,71 (16)	0,59 (7)
22	Розвивальні стимули особистої ініціативи при організації та виконанні військово-професійних завдань	0,73 (15)	0,67 (3)
23	Прагнення міжособистісних комунікацій та порозуміння з населенням	0,69 (17)	0,61 (6)
24	Прагнення соціокультурної гармонізації	0,60 (20)	0,67 (3)
25	Організаторські наміри нагляду за виконавською дисципліною	0,58 (22)	0,63 (5)
26	Наміри організації соціокультурних форм спеціальної діяльності	0,59 (21)	0,61 (6)
27	Наміри до оцінювання, аналізу, прогностики соціально-економічного, еколого-безпечного розвитку та геополітичного статусу держави у світі	0,69 (17)	0,65 (4)
28	Проектні спонуки застосування спеціальних підходів воєнних наук	0,68 (18)	0,63 (5)
29	Комунікаційні потреби у вербальному та невербальному спілкуванні	0,61 (19)	0,55 (9)
30	Гностичні стимули до контент-аналізу спеціальної воєнної літератури	0,49 (25)	0,45 (11)
31	Індивідуальна позиція до воєнно-оборонних концепцій та парадиг	0,50 (24)	0,57 (8)
32	Синергетичні нахили до міжпредметного аналізу у галузях науки і знань воєнної науки з дотичиними	0,51 (23)	0,53 (10)

Аналіз результатів оцінювання, який здійснено магістрами та бакалаврами щодо наповнення змісту та послідовності комунікативних чинників до вивчення іноземної мови зазначено у таблиці 5.4. Найвищі оцінки визначено – магістрантами 0,82 – 0,96 (важливо) балів (п. 20, 19, 13, 18, 17, 14, 10, 12, 2, 6, 8, 9, 5, 4, 3, 1); бакалаврами 0,61 – 0,67 (помірно важливо) балів (п. 11, 16, 23, 26, 28, 25, 27, 14, 13, 6, 7, 19).

Рейтинг у групі комунікативних чинників експертним колективом визначено у послідовності від найбільш вагомого до неважливого та зінтегровано з 32 позицій до 25: 1) конструктивне розв'язання складних і кризових ситуацій та 2) пошук оптимальних варіантів для досягнення мети місії, операцій шляхом вирішення військово-професійних завдань та 3) орієнтації у невизначених умовах і системний аналіз ситуацій та 4) оптимальний стиль спілкування з військовослужбовцями різних країн під час спільних місій, операцій та 5) адекватне спілкування з агресивно налаштованими особами та 6) доведено переконливі умовиводи (1,0); 7) порозуміння з мирним населенням та 8) конструктивний діалог та 9) соціокультурні прагнення мовленевого вираження та 10) толерантне врегулювання конфліктів (0,96); 11) гностичний аналіз ситуацій, в яких знаходиться контингент та 12) оперативність у визначені військово-професійних завдань та 13) оволодіння культурою мовлення та 14) відповідність нормам ділового етикету та 15) відповідність представлення реноме та статусу та 16) лаконічне оформлення початку та фіналу бесіди англійською мовою (0,93); 17) системний аналіз власної військово-професійної діяльності та 18) гностичний аналіз конфесійності та 19) прогнозування, запобігання та усунення кризових ситуацій та 20) проектування військових операцій та місій та 21) діагностика бар'єрів при реалізації військових операцій (0,86); 22) вияви особистої ініціативи при організації та виконанні військово-професійних завдань (0,83); 23) міжособистісні комунікації та порозуміння з населенням (0,80); 24) соціокультурна гармонізація (0,76); 25) нагляд за виконавською дисципліною (0,73); 26) організація соціокультурних форм спеціальної діяльності та 27) оцінювання, аналіз, прогностика соціально-економічного, еколого-безпечного розвитку та геополітичного статусу держави у світі (0,70); 28) проектні спонуки застосування спеціальних підходів воєнних наук та 29) вербальне та невербальне спілкуванні (0,66); 30) контент-аналіз спеціальної воєнної літератури та 31) індивідуальна позиція до воєнно-оборонних

концепцій та парадиг (0,56); 32) міжпредметний аналіз у галузях науки і знань воєнної науки з дотичиними (0,46).

При виборі градації враховано думку Н. Арістової, якою комплексно зінтегровано показники метрики оцінювання рівнів сформованості мотивації до вивчення іноземної мови: – відсутність мотивації (негативна внутрішня мотивація учіння, яка формує базис навчально-пізнавальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії); – низька (негативна зовнішня мотивація учіння поза межею навчально-пізнавальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії); – середня (позитивна навколишня мотивація учіння, яка безпосередньо перебуває поза навчально-пізнавальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії); – висока (позитивна внутрішня мотивація учіння, закладена у навчально-пізнавальну суб'єкт-суб'єктну взаємодію) [5, с.123].

З точки зору практики впровадження системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО ідентифіковано параметрально-рефлексивні чинники мотивації, які визначають професійну та оборонну самосвідомість для забезпечення і збереження української національної та громадянської ідентичності, плекання патріотизму; об'єктивне оцінювання військово-професійної діяльності; встановлення відповідності при самооцінюванні рівня власної професійної іншомовної компетентності; передбачає здатність до саморефлексії, аналізу власних дій та відзначення сильних та слабких сторін у військово-професійній діяльності; критично окреслює та оцінює власні професійні компетентності та визначає відповідність не лише до вимог кон'юнктури ринку праці та специфіки військово-оборонної сфери (аналізувати проблемні ситуації професійного та особистісного контексту з передбаченням, прогнозуванням та усуненням їх).

Завдяки реалізації методики організації неперервного навчання англійської мови для забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу та проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки

офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО з інформаційною програмою з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України за стандартами НАТО виокремлено семантичні чинники мотивації усіх учасників освітнього процесу, які визначають функціонально-змістовне наповнення іншомовної діяльності (накшталт інтерпретації інформації), яка полягає у застосуванні офіцерами ЗСУ конкретних мовних одиниць (лексичних, граматичних та синтаксичних) чітко у відповідності професійному контексту. Знання іноземної (англійської) мови сприймається як інструмент, який необхідно застосувати в реальних військово-професійних ситуаціях (участь у міжнародних військових місіях, переговорах або військових операціях); семантичні аспекти чинників полягають у безпосередньому впливі на мотивацію: чим більш значущими і корисними є мовні конструкції, тим більша мотивація до їх засвоєння в умовах військового середовища, оскільки точність і чіткість формулювань безпосередньо впливають на безпеку, якість і точність виконання військових операцій; офіцери ЗСУ, усвідомлюючи цінність кожної мовної одиниці, отримують стимул до активної участі в освітньому процесі, оскільки знання іноземної мови забезпечує не тільки виконання військово-професійних обов'язків, але й підвищує їх загальну безпеку та ефективність виконання військових операцій.

Визначено можливості активізації мотивації здобувачів освіти у напрямках: соціалізації та набуття цивільної спроможності для зайнятості; навчально-науково-пізнавальної діяльності; соціального та професійного самовизначення; формування позитивного інтелектуально-емоційного потенціалу; набуття фінансової незалежності; забезпечення статусу та реноме для пролонгування соціальної та професійної зайнятості. Вагомими для забезпечення рівня сформованості професійної іншомовної компетентності та високого оцінювання виконавської дисципліни офіцерів ЗСУ визначено: відповідність правовому та нормативному регулюванню вимог до навчально-науково-пізнавальної діяльності здобувачів освіти; педагогічна інноватика; модернізація навчальних та інформаційно-технологічних ресурсів у

відповідності до умов соціальної турбулентності глобального виміру; визнання термінів, кваліфікацій та підтверджуючих документів навчальної релевантності.

Мотиви синхронізуються завдяки педагогічному впливу засобами системної, методичної організації та удосконалення професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО для набуття ними професійної іншомовної компетентності шляхом універсалізації змісту та структури освітнього процесу згідно вимог Міноборони України, МОН України, Мінсоцполітики України, Мінцифри України.

Встановлено перелік чинників, які гальмують мотивацію в освітньому процесі професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО: застосування рудементних технологій і методів організації навчання; невизначеність/немодернізованого функціоналу професорсько-викладацького складу, в тому числі цільового призначення педагогічного впливу; недосконалість мовленевих практик учасників освітнього процесу та несформованість інформаційно-комунікативних середовищ у ЗВО; надмірне філологічне та лінгвістичне ангажування змісту дисциплін без семантичного орієнтування тем та недолік навчального навантаження.

Розроблено практичні рекомендації для викладачів ВВНЗ/ЗВО щодо підвищення мотивації вивчення іноземної мови та навчання іноземною мовою згідно програми розробленого універсуму та методики організації неперервного навчання офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО:

- 1) змінювати програму, враховуючи вимоги щодо військовослужбовців відповідно до стандартів НАТО;
- 2) підбирати аутентичні матеріали, враховуючи особливості мовного тестування військовослужбовців;
- 3) визначити саме спілкування передумовою успішного навчання та обирати найсучасніші теми для обговорення в групі та міні групах;

4) використовувати проблемні творчі завдання та тести, які допомагають систематизувати та поглиблювати знання не тільки з іноземної мови, а й сприяють розвитку креативних здібностей військовослужбовців;

5) визначити мотиваційні фільми для перегляду, з подальшим їх обговоренням та виконанням вправ;

6) проводити на локаціях навчання з іноземної мови з використанням розробленої методики її організації в умовах літнього мовного табору.

Таким чином на мотиваційному етапі дослідження здійснено діагностику позитивної та негативної мотивації (внутрішньої та зовнішньої), як пускового механізму навчально-науково-пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Встановлено відповідність позитивних мотивів (необхідності оволодіння, вільне та професійне володіння, прагнення підтвердження та сертифікації, конативність, опанування згідно наказу, міжнародна активність, спеціальна спрямованість, інтернаціональні комунікації, переклад, життєва необхідність (сімейна), задоволення матеріальних потреб, нівелювання конфлікт-інтересів при виконанні професійно-службових завдань) та сегменти вияву невідповідностей.

5.2. Праксеологічний аналіз захисних положень з експертним оцінюванням забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО

Під час педагогічного експерименту задіяно 860 здобувачів освіти спеціальності 255 «Озброєння та військова техніка» та 254 Забезпечення військ (сил), галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону», з них ОС «Бакалавр» 570 осіб та ОС «Магістр» – 290 осіб в ЗВО експериментальної площадки – Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, Військова академія (м. Одеса) та Військовий інститут танкових

військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

На коригувальному етапі педагогічного експерименту здійснено розподіл по групах, до експериментальної групи (далі – ЕГ) ОС «Бакалавр» увійшло 285 респондентів, до контрольної групи (далі – КГ) – 285 осіб, а відповідно ОС «Магістр» ЕГ – 144 осіб та КГ – 146 осіб. Застосовано коригувальні процедури, які розроблено для виявлення причин невідповідностей позитивної мотивації, визначених під час аналізування (здійснено викладачами для реалізації організаційно-доцільних рішень щодо наслідків, оцінено потреби та інтереси для запобігання чинників невідповідності та прогнозування повторного вияву, здійснено аналіз конфлікт-інтересів; застосовано процедури, календарний план і визначено посадових осіб з обов'язками щодо усунення чинників невідповідностей й впровадження механізмів реалізації впевненості в тому, що невідповідності не виникатимуть повторно; проаналізовано релевантність коригувальних заходів з діагностикою ризиків і небезпек вияву при плануванні). Коригувальний процес здійснено у послідовності етапів: діагностика протоколювання невідповідностей, причин їх вияву; розробка схеми коригування та її впровадження; контроль за усуненням невідповідностей й чинників прояву; аналіз результативності коректив.

На констатувальному (скринінговому) етапі дослідження розроблено формуляри щодо діагностики – програмних результатів навчання (далі – ПР), загальних (далі – ЗК) і спеціальних компететностей (далі – СК) /динамічних результатів навчання (далі – ДРН) офіцерів ЗСУ володіння: іноземною мовою (англійська) загальний курс; іноземною мовою (англійська) загально-військовий курс – іноземна мова за військово-професійним спрямуванням; іноземною мовою (англійська) спеціальний курс – іноземна мова за професійним спрямуванням для ОС «Бакалавр». Анкетування здобувачів освіти здійснено за алгоритмом діагностики позицій навчальних результатів опанування іноземної мови за вище і нижче вказаним групуванням.

Дисципліни: «Іноземна мова (англійська) загальний курс»:

1. ПР – спілкуватися іноземною мовою, використовувати загальну повсякденну та суспільну лексику англійської мови, беручи до уваги різну термінологію та фонові знання співрозмовників.

2. ЗК – формувати й підтримувати бойовий дух у підрозділі, надихати підлеглих та колег на досягнення спільних цілей, володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для ведення загальної службової документації, міжособистісного та міжкультурного спілкування у військових умовах; формувати й підтримувати бойовий дух у підрозділі, надихати підлеглих та колег на досягнення спільних цілей, володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для ведення загальної службової документації, міжособистісного та міжкультурного спілкування у військових умовах.

3. ДРН – сприймати зміст розмови на повсякденну, суспільну тематику у безпосередньому спілкуванні, а також сприймати опис теперішніх, минулих та майбутніх подій, спілкуватися в повсякденних та стандартних робочих ситуаціях, а саме бути здатним описувати людей, місця і речі, розповідати про теперішні, минулі, майбутні події логічно завершеними, але простими розмовними блоками, надавати в письмовій формі: інформацію про особисті та повсякденні робочі справи, знати основні правила ведення напівофіційного та особистого листування; СК – організація командної роботи англійською мовою – здатність сприяти командній роботі, взаємодіяти з колегами та підлеглими, мотивувати їх на досягнення спільних цілей під час міжнародних операцій або навчань, використовуючи англійську мову як засіб спілкування.

«Іноземна мова (англійська) загальновійськовий курс. Іноземна мова за військово - професійним спрямуванням»:

1. ПР – навчитися вести діалог на загальні та професійні теми в контексті військових операцій та повсякденного військового життя, володіти військовою термінологією, необхідною для спілкування з колегами та представниками інших країн.

2. ЗК – застосовувати знання про озброєння та військову техніку для розв’язання професійних завдань та прийняття обґрунтованих рішень у військових операціях, ідентифікувати та описувати зразки озброєння та військової техніки армій держав-членів НАТО та інших країн, способів їх дій, розв’язувати спеціалізовані задачі за напрямом професійної діяльності, оцінювати технічні характеристики озброєння та військової техніки армій держав-членів НАТО, інших країн, способів їх дій.

3. ДРН – читати та сприймати на слух іншомовні військові тексти за фахом та військову документацію з широким використанням словника, демонструвати володіння загальноживаною англійською військовою лексикою, а також спеціалізованою військовою термінологією як усному, так і письмовому мовленні; СК – володіння військовою термінологією англійською мовою – здатність правильно використовувати військову термінологію у спілкуванні, як усному, так і письмовому, під час ведення службової документації та в міжкультурних військових взаємодіях; вміння спілкуватися англійською мовою в умовах виконання бойових завдань – здатність ефективно комунікувати під час виконання завдань у бойових умовах, включаючи координацію дій з іноземними партнерами та союзниками.

«Іноземна мова (англійська) спеціальний курс. Іноземна мова за професійним спрямуванням»:

1. ПР – читати, розуміти та використовувати технічні документи та стандарти НАТО, написані англійською мовою, дотримуватись міжнародних стандартів у професійній діяльності, що включає використання термінології та процедур сертифікації, стандартизації та метрології, які є уніфікованими у межах НАТО.

2. ЗК – чітко та коректно висловлювати свої думки, дотримуючись військового етикету та стандартів комунікації, аналізувати та інтерпретувати накази, звіти, технічні описи, інструкції та інші офіційні документи, використовуючи спеціальну термінологію.

3. ДРН – використовувати іноземну мову для вирішення завдань у своїй професійній діяльності, таких як обробка інформації, створення документів та прийняття рішень, що вимагають знання специфічної термінології і контексту; СК – міжкультурна комунікація у військових умовах – здатність розуміти культурні відмінності та бар'єри під час міжнародної військової співпраці, адаптувати свою комунікацію відповідно до особливостей співрозмовників з інших країн.

Відповідно для ОС «Магістр» дисципліни:

«Іноземна мова за професійним спрямуванням»:

1. ПР – використовувати спеціальну лексику, пов'язану з військовою справою, для ведення усної та письмової комунікації у професійному середовищі, навчитися формулювати та оформлювати рапорти, накази, звіти, а також вести ділове листування відповідно до військових стандартів.

2. ЗК – застосовувати міжнародні стандарти та процедури у власній професійній діяльності, враховувати культурні та соціальні особливості під час взаємодії з іноземними колегами.

3. ДРН – читати та розуміти професійні документи, таких як звіти, інструкції, технічні описи, написані іноземною мовою, аналізувати документи, розуміючи специфічну термінологію професійного спрямування; СК – комунікація в кризових та стресових ситуаціях англійською мовою – здатність ефективно комунікувати у складних, стресових ситуаціях (бойові дії, військові операції), швидко та чітко передавати інформацію англійською мовою.

«Основи військового перекладу»:

1. ПР – володіти технікою перекладу специфічної військової термінології та стилю викладу, необхідного для точного відтворення змісту документів, оперативно перекладати мовлення, дотримуючись професійного етикету та забезпечуючи точність передавання інформації; аналізувати та адекватно відтворювати зміст військових текстів різної складності, забезпечуючи точність і відповідність перекладу контексту та стилю оригіналу, розуміти та перекладати технічну документацію, включаючи технічні описи,

стандартизовані документи, інструкції та процедури, що використовуються в міжнародному військовому середовищі

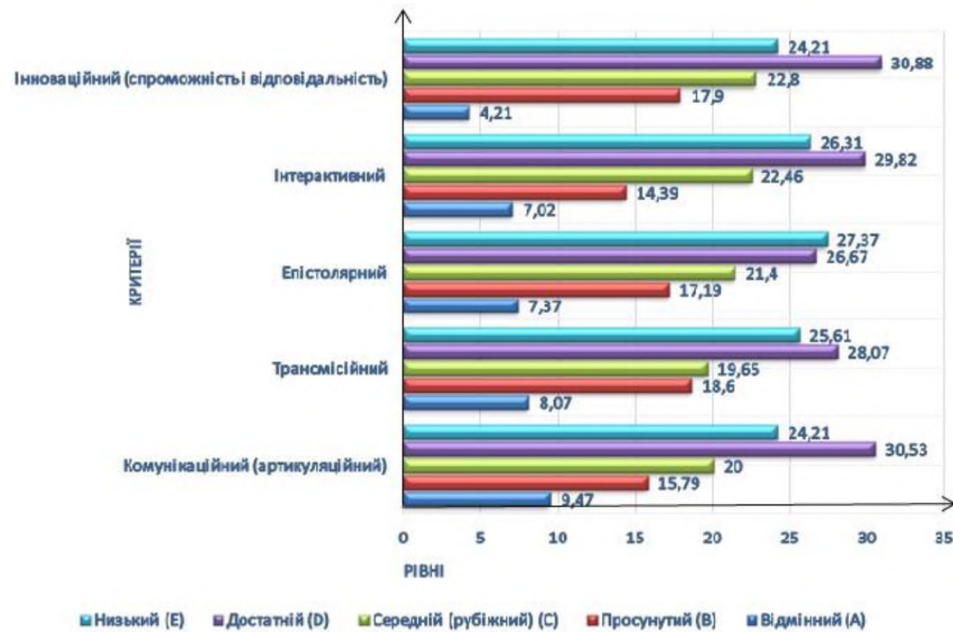
2. ДРН – володіти навичками перекладу технічних та спеціалізованих військових документів, таких як накази, інструкції, технічні описи озброєння та обладнання, які демонструють точність у передачі термінології та стилю оригіналу, а також розуміння специфіки військових текстів; СК – переклад та адаптація службової документації англійською мовою – здатність перекладати службову документацію з рідної мови на англійську і навпаки, а також адаптувати документи для міжкультурного розуміння у військовому контексті.

Згідно результатів констатувального (скринінгового) етапу експерименту встановлено, що у ЕГ та КГ (у %) показники рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, які були аліквотними за критеріями – комунікаційним (артикуляційним), трансмісійним, епістолярним, інтерактивним та інноваційним (спроможність і відповідальність) та рівнями – низьким (E), достатнім (D), середнім (рубіжним) (C), просунутим (B) та відмінним (A)) майбутніх бакалаврів ЕГ (табл.5.5 та рис.5.2) та КГ (табл. 5.6. та рис.5.3).

Таблиця 5.5.

Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів ЕГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту, у %

Криітерії Рівні	Комунікаційний (артикуляційний)	Трансмісійний	Епістолярний	Інтерактивний	Інноваційний (спроможність і відповідальність)
Відмінний (A)	9,47	8,07	7,37	7,02	4,21
Просунутий (B)	15,79	18,60	17,19	14,39	17,90
Середній (рубіжний) (C)	20,00	19,65	21,40	22,46	22,80
Достатній (D)	30,53	28,07	26,67	29,82	30,88
Низький (E)	24,21	25,61	27,37	26,31	24,21
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Ри. 5.2 Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів ЕГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту, у %

Аналіз показників рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів ЕГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту дає змогу констатувати, що найбільший відсоток військовослужбовців досягли достатнього рівня за всіма критеріями, а саме за комунікаційним (артикуляційним) – 30.53%, інтерактивним – 29.82%, трансмісійним – 28.07% , епістолярним – 26.67%, інноваційним (спроможність відповідальність) – 30.88%. Загалом результати вказують на необхідність підвищення рівня професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ через вдосконалення освітнього процесу для зменшення частки військовослужбовців із низькими показниками, які варіюються в межах 24–27%. Для підвищення рівня професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ запропоновано використання методики організації безперервного навчання англійської мови, яка забезпечує систематичне вдосконалення іншомовних компетентностей на різних етапах військово-професійної діяльності військовослужбовців ЗСУ. Безперервне навчання реалізовано через цикли навчання, що включають

базовий, професійно орієнтований та спеціалізований рівні, з поступовим підвищенням складності.

Таблиця 5.6.

**Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності
майбутніх бакалаврів КГ на констатувальному (скринінговому) етапі
експерименту, у %**

Критерії	Комунікаційний (артикуляційний)	Трансмісійний	Епістолярний	Інтерактивний	Інноваційний (спроможність і відповідальність)
Відмінний (А)	10,18	7,72	7,72	7,02	4,56
Просунутий (В)	15,44	18,95	16,49	14,39	18,24
Середній (рубіжний) (С)	20,70	18,95	21,40	22,80	22,46
Достатній (D)	29,12	29,47	27,37	29,82	30,88
Низький (Е)	24,56	24,91	27,02	25,97	23,86
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

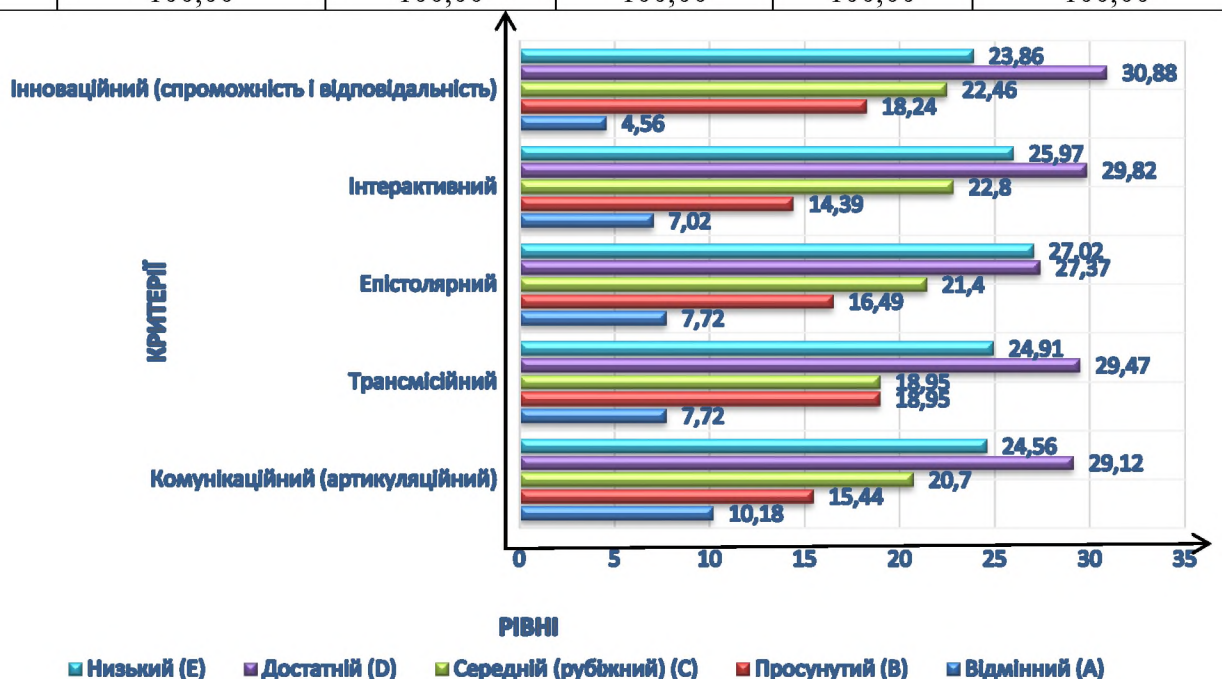

Рис.5.3 Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів КГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту, у %

Результати констатувального (скринінгового) етапу експерименту показали, що найбільша частка майбутніх бакалаврів КГ має також достатній рівень

сформованості професійної іншомовної компетентності за всіма критеріями, зокрема за:

- комунікаційним (артикуляційним) – 29,12%;
- трансмісійним – 29,47%;
- епістолярним – 27,37%;
- інтерактивним – 29,82%;
- інноваційним (спроможність і відповідальність) – 30,88%.

Водночас близько 24–27% офіцерів ЗСУ демонструють низькі показники рівня сформованості їх професійної іншомовної компетентності, що вказує на потребу в подальшому вдосконаленні професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ для підвищення ефективності їх комунікації, письмової та інтерактивної взаємодії.

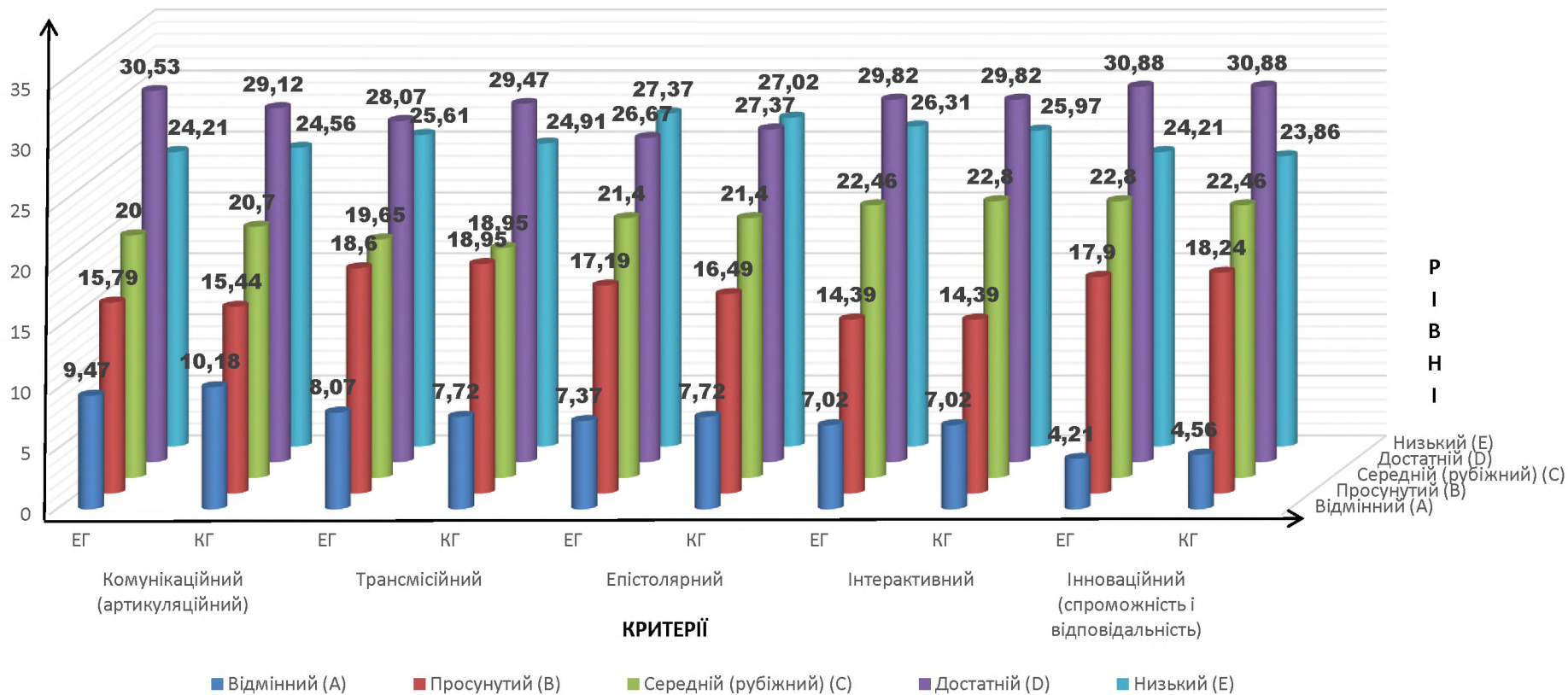

Рис. 5.4 Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів у ЕГ і КГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту, у %

Проаналізовано і представлено показники сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів ЕГ (табл. 5.8 та рис.5.5) та магістрів КГ (табл.5.9 та рис.5.6) у ході констатувального (скринінгового) етапу експерименту.

Таблиця 5.8

Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів ЕГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту, у %

Критерії Рівні	Комунікаційний (артикуляційний)	Трансмісійний	Епістолярний	Інтерактивний	Інноваційний (спроможність і відповідальність)
Відмінний (А)	13,89	15,28	13,19	12,50	9,72
Просунутий (В)	13,19	16,67	16,67	15,97	17,36
Середній (рубіжний) (С)	23,61	21,52	22,92	24,31	26,39
Достатній (D)	25,00	22,22	21,52	27,08	23,61
Низький (Е)	24,31	24,31	25,70	20,14	22,92
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

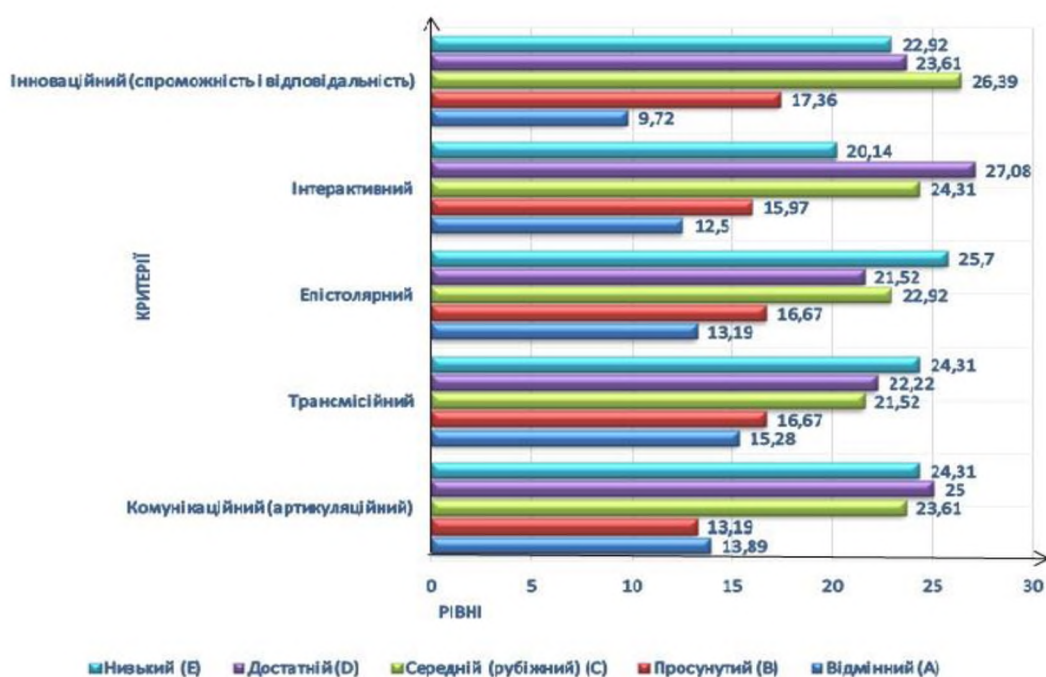

Рис.5.5 Показники сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів ЕГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту, у %

Аналіз показників сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів ЕГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту дає підстави констатувати, що переважна більшість військовослужбовців демонструють середній (рубіжний), достатній та низький рівні за всіма критеріями, а саме за комунікаційним відповідно в межах 23–25%; трансмісійним в межах 21–24%; епістолярним в межах 21–25%; інтерактивним в межах 20–27%; інноваційним (спроможність і відповідальність) в межах 22–26 %.

Таблиця 5.9

Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів КГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту, у %

Критерії Рівні	Комунікаційний (артикуляційний)	Трансмісійний	Епістолярний	Інтерактивний	Інноваційний (спроможність і відповідальність)
Відмінний (А)	14,39	14,39	13,02	11,64	10,28
Просунутий (В)	13,01	17,81	16,44	16,44	16,44
Середній (рубіжний) (С)	22,60	21,92	23,28	24,66	26,71
Достатній (D)	25,34	22,60	20,55	26,71	23,97
Низький (Е)	24,66	23,28	26,71	20,55	22,60
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

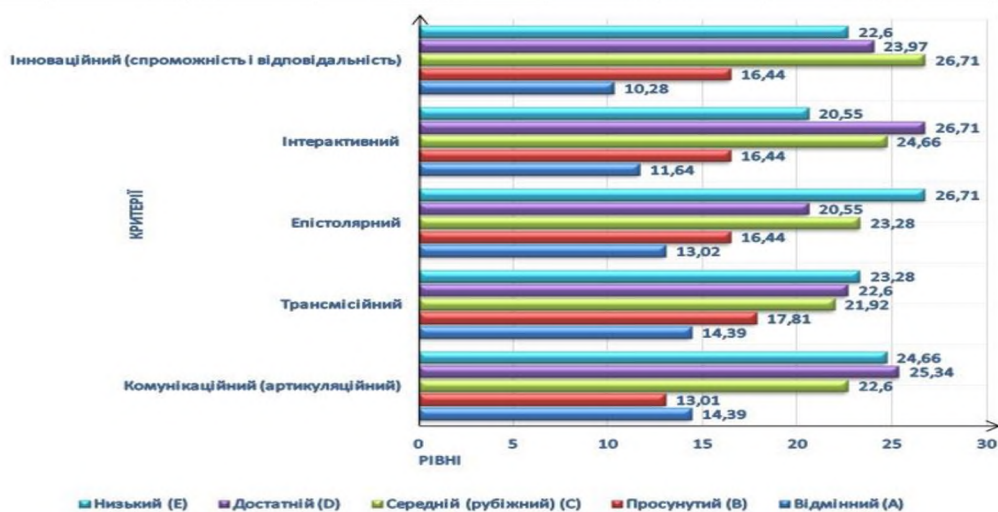

Рис. 5.6 Показники сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів КГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту, у %

Аналіз показників сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів КГ на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту дає підстави стверджувати, що в категорії комунікаційного (артикуляційного) критерія найнижчі показники продемонстровано на відмінному рівні (А) зі значенням 14,39%, тоді як на низькому рівні (Е) цей показник є найвищим і становить 24,66%; на трансмісійному відмінний рівень аналогічно досягає також 14,39%, що є найнижчим серед усіх рівнів, тоді як на низькому рівні – 23,28%. Згідно епістолярного критерія відзначається найменше значення на відмінному (А) рівні – 13,02%, тоді як низький (Е) рівень має значення 26,71%. Інтерактивний критерій демонструє найвищі показники на достатньому (D) рівні – 26,71%, найнижчі аналогічно на високому – 11,64% відповідно. Водночас, у категорії інноваційної компетентності (спроможність і відповідальність) найбільше значення припадає на середній рівень (С) – 26,71%, а найнижчий на високому – 10,28%.

Таблиця 5.10

**Зведені показники сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів у ЕГ і КГ
на констатувальному (скринінговому) етапі експерименту**

Критерії	Комунікаційний (артикуляційний)				Трансмісійний				Епістолярний				Інтерактивний				Інноваційний (спроможність і відповідальність)			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Відмінний (А)	20	13,89	21	14,39	22	15,28	21	14,39	19	13,19	19	13,02	18	12,50	17	11,64	14	9,72	15	10,28
Просунутий (В)	19	13,19	19	13,01	24	16,67	26	17,81	24	16,67	24	16,44	23	15,97	24	16,44	25	17,36	24	16,44
Середній (рубіжний) (С)	34	23,61	33	22,60	31	21,52	32	21,92	33	22,92	34	23,28	35	24,31	36	24,66	38	26,39	39	26,71
Достатній (D)	36	25,00	37	25,34	32	22,22	33	22,60	31	21,52	30	20,55	39	27,08	39	26,71	34	23,61	35	23,97
Низький (Е)	35	24,31	36	24,66	35	24,31	34	23,28	37	25,70	39	26,71	29	20,14	30	20,55	33	22,92	33	22,60
Всього	144	100,00	146	100,00	144	100,00	146	100,00	144	100,00	146	100,00	144	100,00	146	100,00	144	100,00	146	100,00

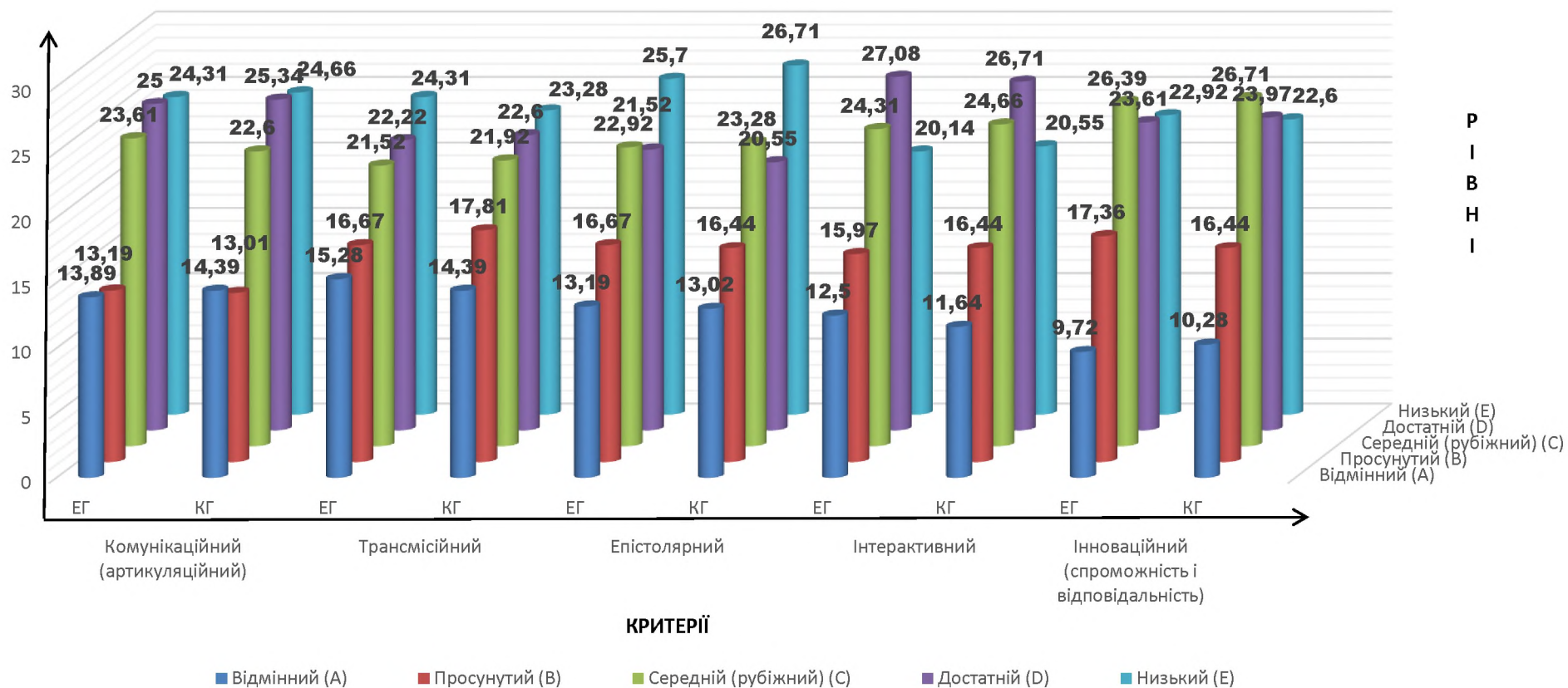

Рис. 5.7 Зведені показники сформованості іношомовної компетентності майбутніх магістрів у ЕГ і КГ на констатувальному (скрінінговому) етапі експерименту

У ході формувального (моделюючого) етапу експерименту встановлено показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів ЕГ (табл.5.11 та рис.5.8) та КГ (табл. 5.12 та рис.5.9).

Таблиця 5.11

Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів ЕГ на формувальному (моделюючому) етапі експерименту, у %

Криитерії Рівні	Комунікаційний (артикуляційний)	Трансмiсiйний	Епiстолярний	iнтерактивний	iнновацiйний (спроможнiсть i вiдповiдальнiсть)
Вiдмiнний (А)	15,09	13,68	11,58	11,94	7,72
Просунутий (В)	17,90	21,05	22,80	18,95	21,05
Середнiй (рубiжний) (С)	22,11	22,11	24,56	23,50	24,21
Достатнiй (D)	23,50	21,05	20,70	24,21	24,56
Низький (Е)	21,40	22,11	20,36	21,40	22,46
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

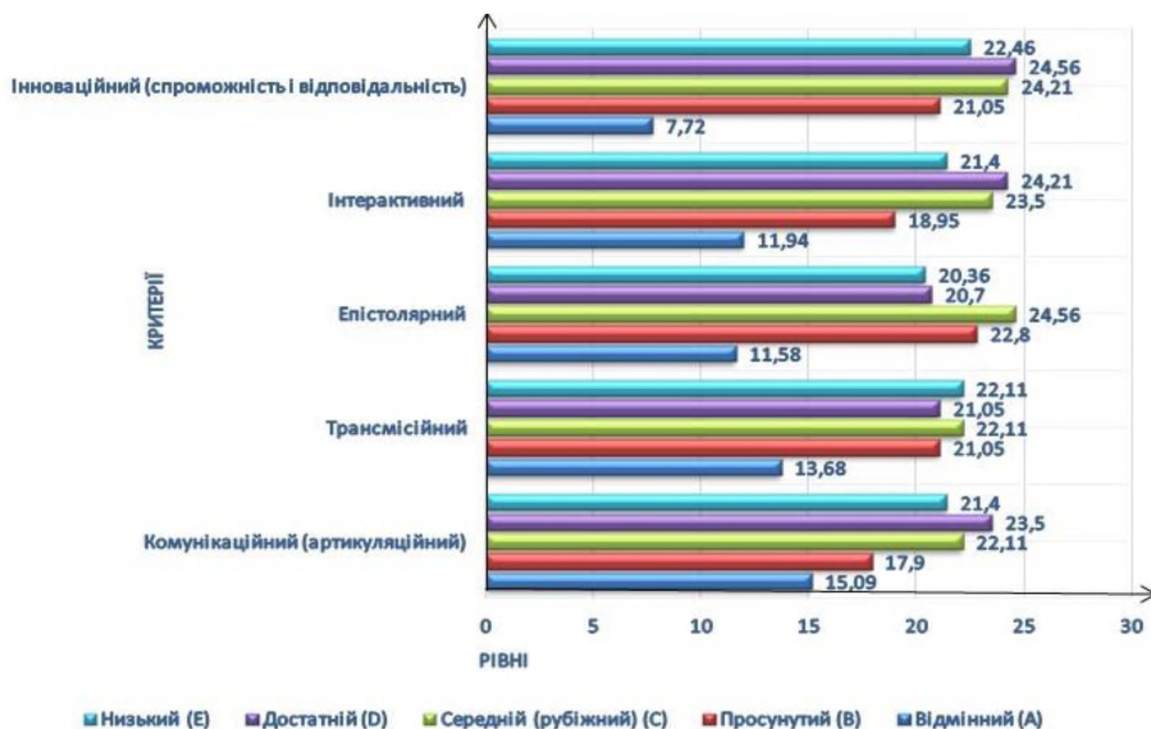

Рис. 5.8 Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів ЕГ на формувальному (моделюючому) етапі експерименту, у %

Аналіз результатів свідчить, що в інноваційному критерії (спроможність і відповідальність) найвищі показники належать середньому (С) і достатньому (D) рівням, відповідно 24,21% та 24,56%. Згідно інтерактивного критерія найбільші показники також спостерігаються на середньому (С) рівні – 23,50%; епістолярного критерія найвищі значення припадають на середній (рубіжний) (С) рівень – 24,56%, що свідчить про домінування цього рівня серед офіцерів ЗСУ. Аналогічна ситуація спостерігається в трансмісійному критерії, де найвищі показники також належать середньому (С) рівню – 22,11%.

Щодо комунікаційного (артикуляційного) рівня, найбільший відсоток припадає на достатній (D) рівень – 23,50%, проте найменші показники в усіх категоріях мають відмінний (A) рівень, особливо згідно інноваційного критерія, де цей показник становить лише 7,72%.

Таким чином, розподіл рівнів демонструє, що більшість військовослужбовців досягають середніх та достатніх рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності, з акцентом на інтерактивні та інноваційні складові, тоді як відмінний рівень залишається менш досягнутим.

Таблиця 5.12

**Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності
майбутніх бакалаврів КГ на формувальному (моделюючому) етапі
експерименту, у %**

Криітерії Рівні	Комунікаційний (артикуляційний)	Трансмісійний	Епістолярний	Інтерактивний	Інноваційний (спроможність і відповідальність)
Відмінний (А)	11,23	9,82	9,13	8,42	5,62
Просунутий (В)	15,79	19,65	17,19	15,09	18,95
Середній (рубіжний) (С)	21,75	18,95	21,40	22,46	23,86
Достатній (D)	27,37	27,02	25,97	28,42	29,82
Низький (Е)	23,86	24,56	26,31	25,61	21,75
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

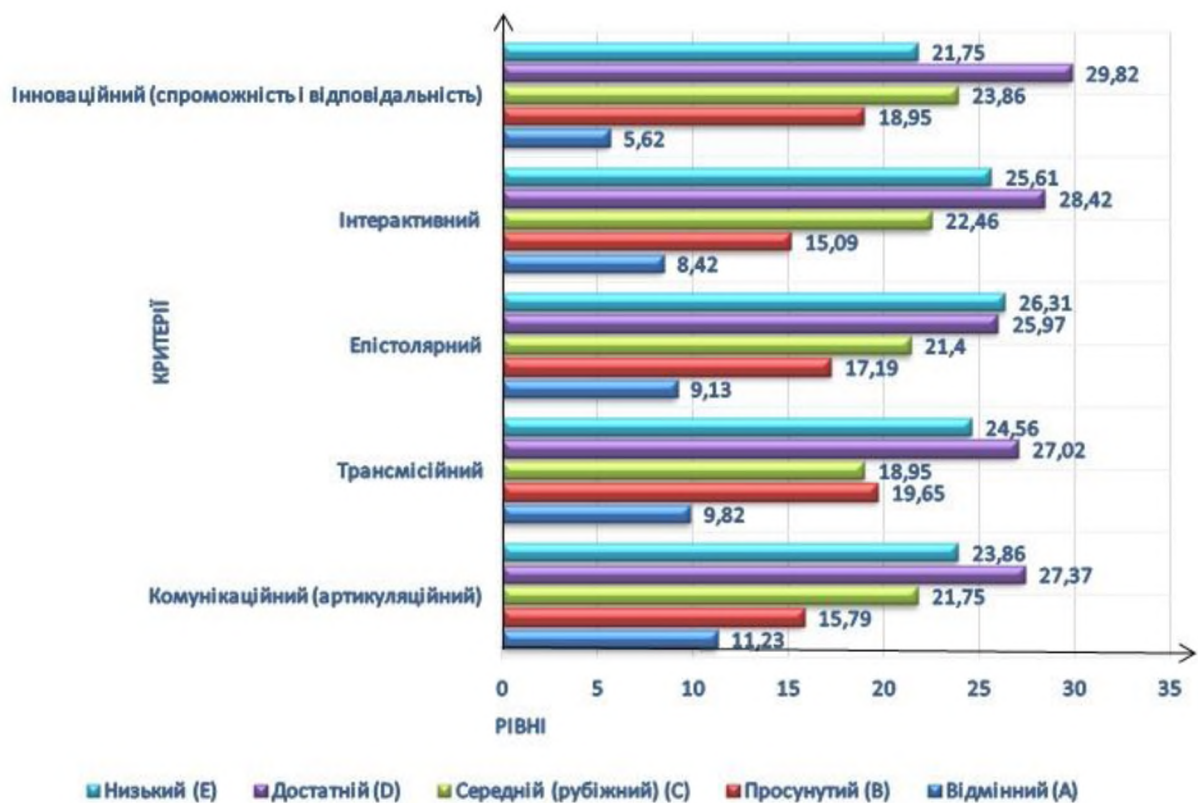

Рис.5.9 Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів КГ на формувальному (моделюючому) етапі експерименту, у %

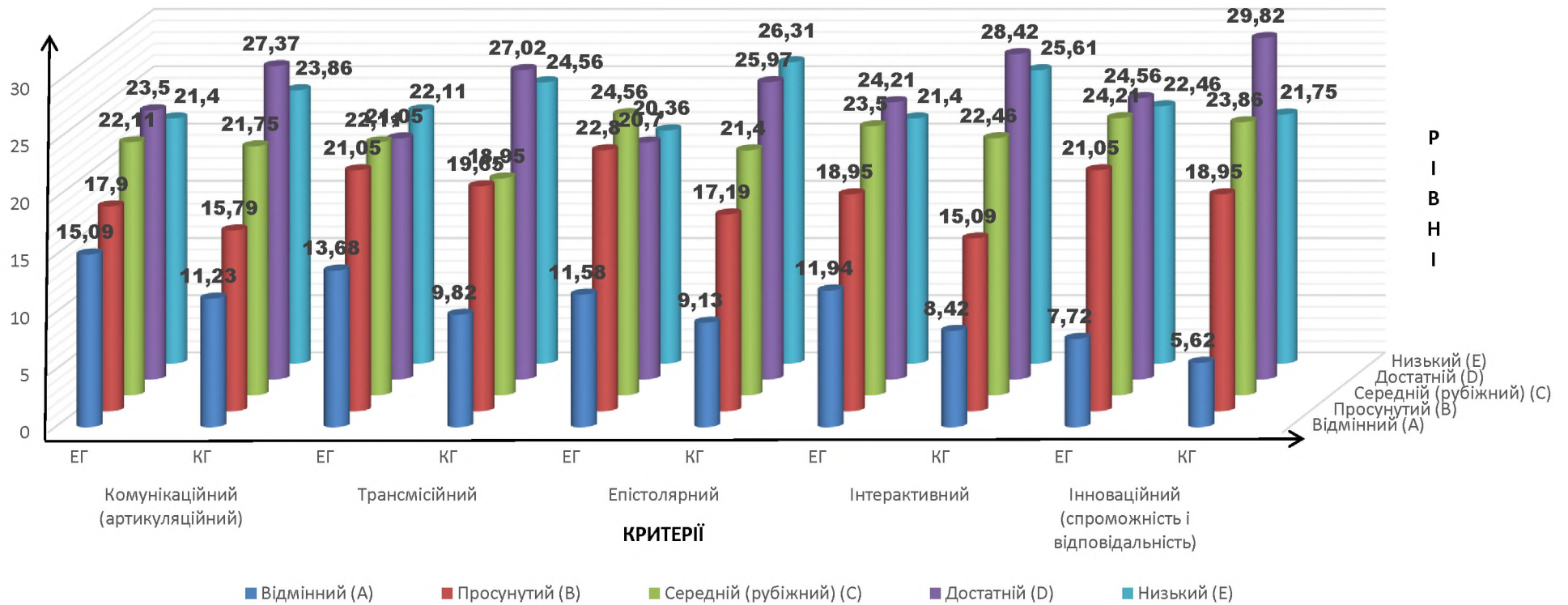

Рис.5.10 Зведені показники сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів у ЕГ і КГ на формувальному (моделюючому) етапі експерименту

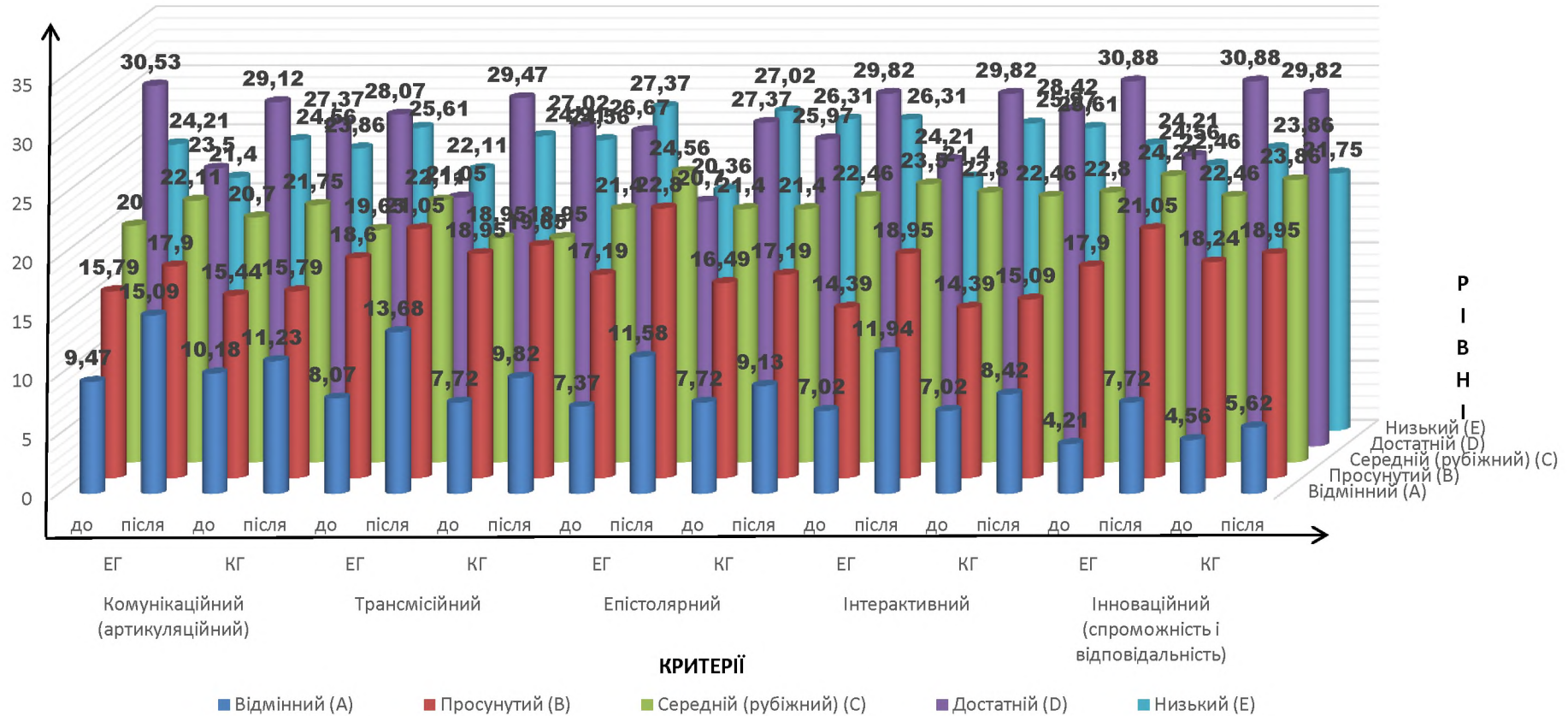

Рис. 5.11 Порівняльний аналіз рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів у ЕГ і КГ до і після педагогічного експерименту, у %

Таблиця 5.15

**Зведені показники рівнів професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів у ЕГ і КГ
до і після педагогічного експерименту, у %**

Рівні	Групи	Критерії														
		Комунікаційний (артикуляційний)			Трансмісійний			Епістолярний			Інтерактивний			Інноваційний (спроможність і відповідальність)		
		К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ
Відмінний (А)	ЕГ	9,47	15,09	+5,62	8,07	13,68	+5,61	7,37	11,58	+4,21	7,02	11,94	+4,9 2	4,21	7,72	+3,51
	КГ	10,18	11,23	+1,05	7,72	9,82	+2,10	7,72	9,13	+1,41	7,02	8,42	+1,40	4,56	5,62	+1,06
Просунутий (В)	ЕГ	15,79	17,90	+2,11	18,60	21,05	+2,45	17,19	22,80	+5,61	14,39	18,95	+4,56	17,90	21,05	+3,15
	КГ	15,44	15,79	+0,35	18,95	19,65	+0,70	16,49	17,19	+0,70	14,39	15,09	+0,7	18,24	18,95	+0,71
Середній (рубіжний) (С)	ЕГ	20,00	22,11	+2,11	19,65	22,11	+2,46	21,40	24,56	+2,16	22,46	23,50	+1,04	22,80	24,21	+1,41
	КГ	20,70	21,75	+1,05	18,95	18,95	0,00	21,40	21,40	0,00	22,80	22,46	-0,34	22,46	23,86	+1,40
Достатній (D)	ЕГ	30,53	23,50	- 7,03	28,07	21,05	-7,02	26,67	20,70	-5,97	29,82	24,21	-5,61	30,88	24,56	-6,32
	КГ	29,12	27,37	-1,75	29,47	27,02	-2,45	27,37	25,97	-1,40	29,82	28,42	-1,4	30,88	29,82	-1,06
Низький (Е)	ЕГ	24,21	21,40	-2,81	25,61	22,11	-3,50	27,37	20,36	-7,01	26,31	21,40	-4,91	24,21	22,46	-1,75
	КГ	24,56	23,86	-0,70	24,91	24,56	-0,35	27,02	26,31	-0,71	25,97	25,61	-0,36	23,86	21,75	-2,11

Проаналізовано і представлено показники сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів ЕГ (табл. 5.16 та рис.5.12) та магістрів КГ (табл.5.17 та рис.5.13) у ході формувального (моделюючого) етапу експерименту.

Таблиця 5.16

Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів ЕГ на формувальному (моделюючому) етапі експерименту, у %

Критерії Рівні	Комунікаційний (артикуляційний)	Трансмісійний	Епістолярний	Інтерактивний	Інноваційний (спроможність і відповідальність)
Відмінний (А)	28,47	30,55	26,39	22,22	20,83
Просунутий (В)	20,14	24,31	20,14	24,31	24,31
Середній (рубіжний) (С)	25	25,70	26,39	26,39	28,47
Достатній (D)	13,89	11,11	15,28	15,97	13,89
Низький (Е)	12,5	8,33	11,80	11,11	12,50
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

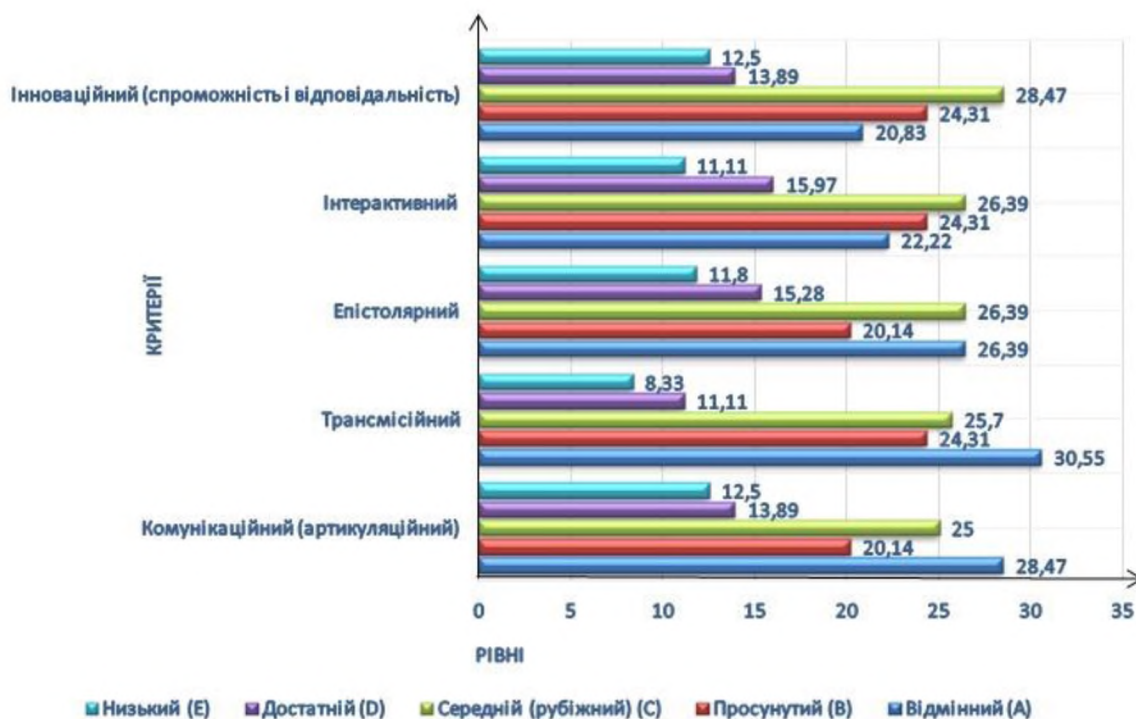

Рис.5.12 Показники сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів ЕГ на формувальному (моделюючому) етапі експерименту, у %

Таблиця 5.17

**Показники рівня сформованості професійної іншомовної компетентності
майбутніх магістрів КГ на формувальному (моделюючому) етапі
експерименту, у %**

Критерії Рівні	Комунікаційний (артикуляційний)	Трансмійсійний	Епістолярний	Інтерактивний	Інноваційний (спроможність і відповідальність)
Відмінний (А)	17,13	17,81	15,75	14,39	13,01
Просунутий (В)	14,39	19,18	17,81	18,49	17,13
Середній (рубіжний) (С)	22,60	23,28	23,97	24,66	26,71
Достатній (D)	24,66	20,55	17,81	23,97	22,60
Низький (Е)	21,22	19,18	24,66	18,49	20,55
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

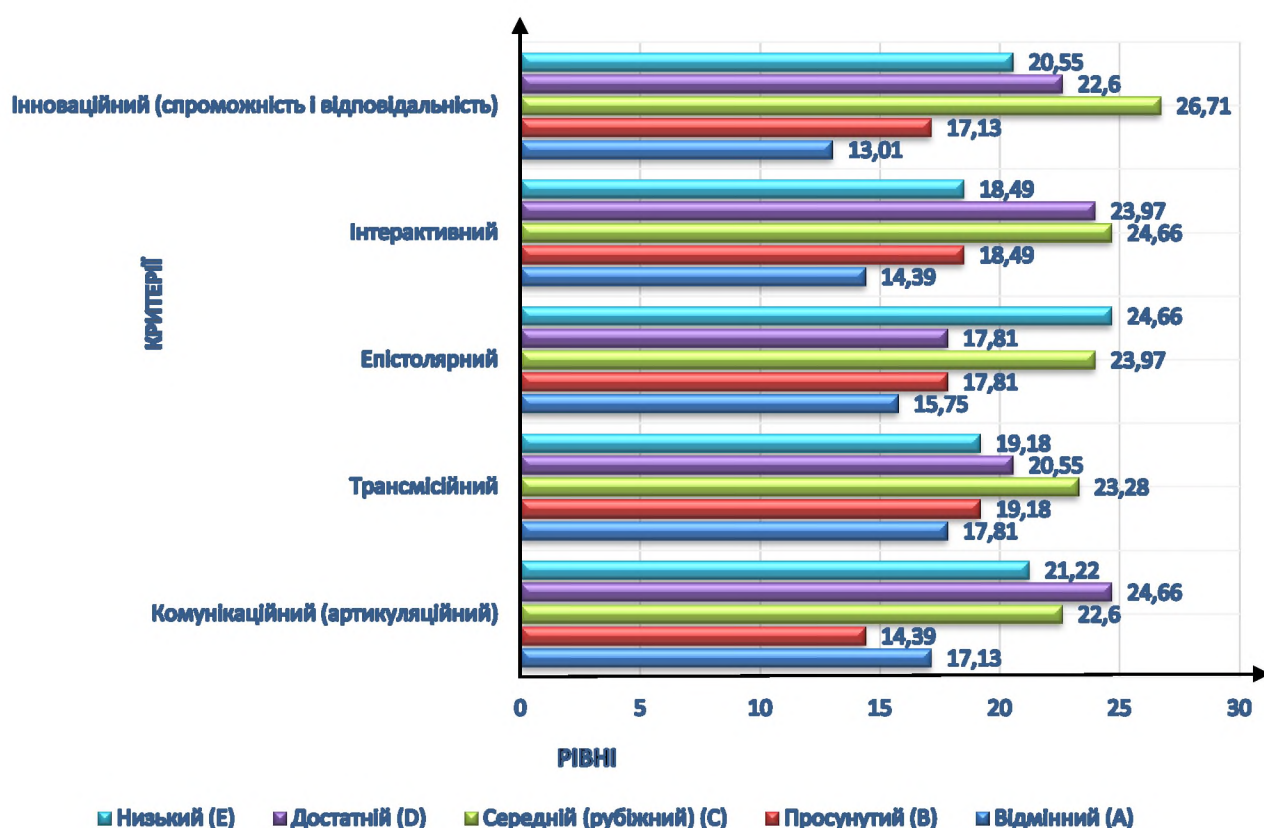

Рис. 5.13 Показники сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів КГ на формувальному (моделюючому) етапі експерименту, у %

Таблиця 5.18

**Показники сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів у ЕГ і КГ
на формульовальному (моделюючому) етапі експерименту**

Критерії	Комунікаційний (артикуляційний)				Трансмісійний				Епістолярний				Інтерактивний				Інноваційний (спроможність і відповідальність)			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Відмінний (А)	41	28,47	25	17,13	44	30,55	26	17,81	38	26,39	23	15,75	32	22,22	21	14,39	30	20,83	19	13,01
Просунутий (В)	29	20,14	21	14,39	35	24,31	28	19,18	29	20,14	26	17,81	35	24,31	27	18,49	35	24,31	25	17,13
Середній (рубіжний) (С)	36	25,00	33	22,60	37	25,70	34	23,28	38	26,39	35	23,97	38	26,39	36	24,66	41	28,47	39	26,71
Достатній (D)	20	13,89	36	24,66	16	11,11	30	20,55	22	15,28	26	17,81	23	15,97	35	23,97	20	13,89	33	22,60
Низький (Е)	18	12,50	31	21,22	12	8,33	28	19,18	17	11,80	36	24,66	16	11,11	27	18,49	18	12,50	30	20,55
Всього	144	100,00	146	100,00	144	100,00	146	100,00	144	100,00	146	100,00	144	100,00	146	100,00	144	100,00	146	100,00

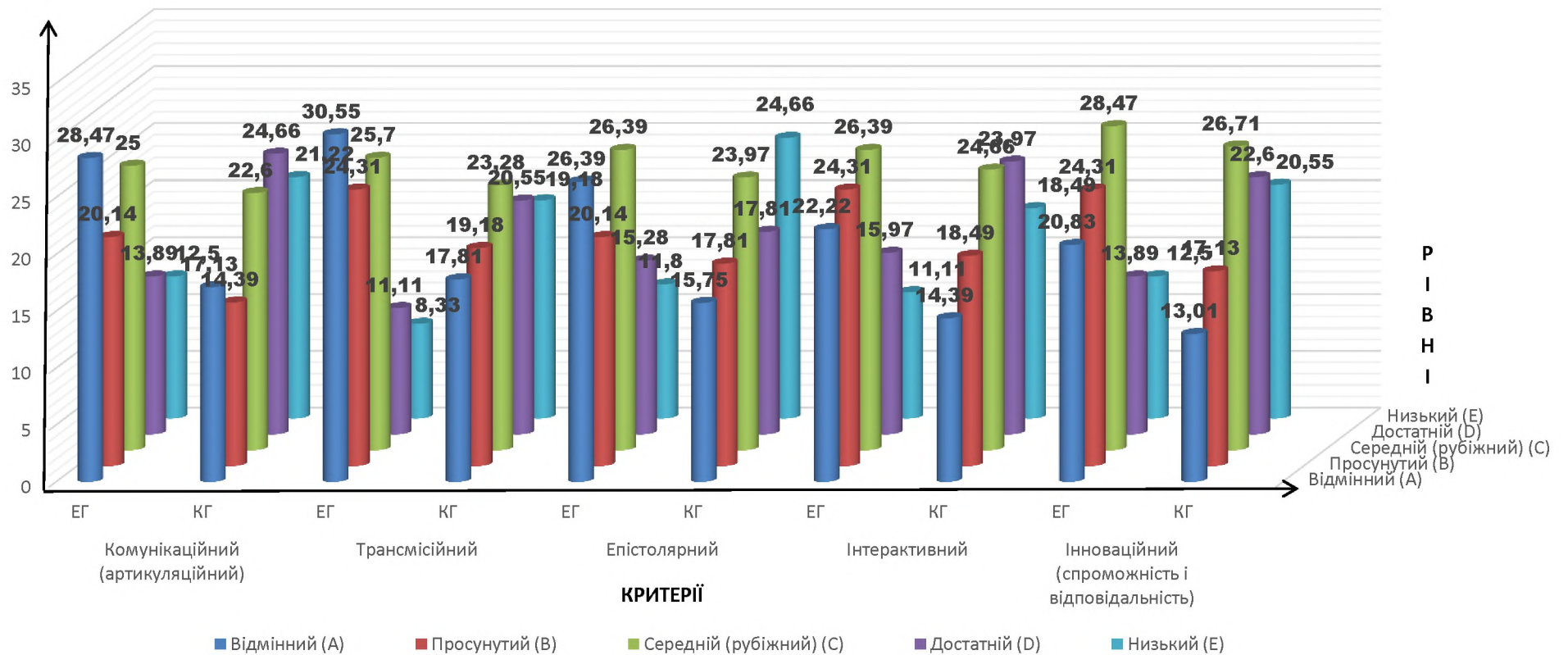

Рис. 5.14 Показники сформованості іншомовної компетентності майбутніх магістрів у ЕГ і КГ на формувальному (моделюючому) етапі експерименту

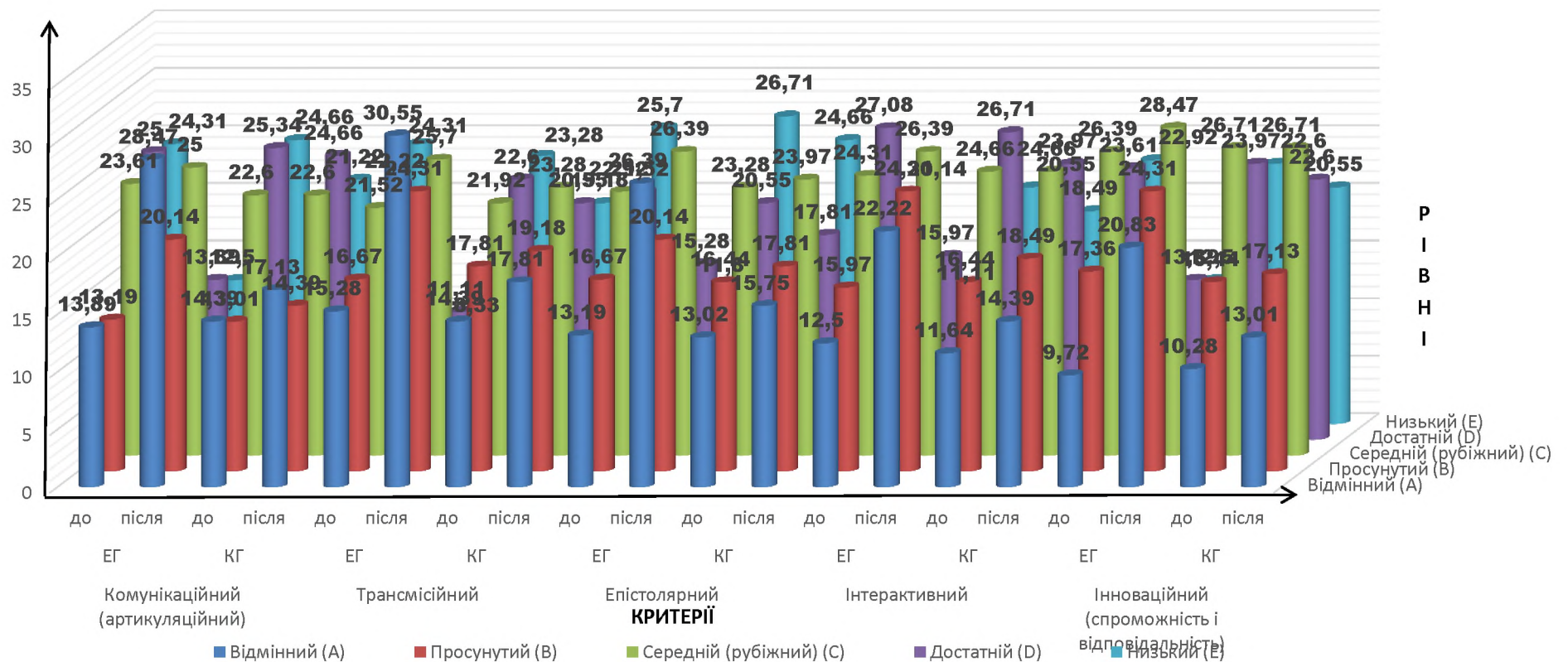

Рис. 5.15 Порівняльний аналіз рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів у ЕГ і КГ до і після педагогічного експерименту

Таблиця 5.20

**Зведені показники рівнів професійної іншомовної компетентності майбутніх магістрів у ЕГ і ГК
до і після педагогічного експерименту, у %**

Рівні	Групи	Критерії														
		Комунікаційний (артикуляційний)			Трансмісійний			Епістолярний			Інтерактивний			Інноваційний (спроможність і відповідальність)		
		К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ
Відмінний (А)	ЕГ	13,89	28,47	+14,58	15,28	30,55	+15,27	13,19	26,39	+13,20	12,50	22,22	+9,72	9,72	20,83	+11,11
	КГ	14,39	17,13	+2,74	14,39	17,81	+3,42	13,02	15,75	+2,73	11,64	14,39	+2,75	10,28	13,01	+2,73
Просунутий (В)	ЕГ	13,19	20,14	+6,95	16,67	24,31	+7,64	16,67	20,14	+3,47	15,97	24,31	+8,34	17,36	24,31	+6,95
	КГ	13,01	14,39	+1,38	17,81	19,18	+1,37	16,44	17,81	+1,37	16,44	18,49	+2,05	16,44	17,13	+0,69
Середній (рубіжний) (С)	ЕГ	23,61	25,00	+1,39	21,52	25,70	+4,18	22,92	26,39	+3,47	24,31	26,39	+2,08	26,39	28,47	+2,08
	КГ	22,60	22,60	0,00	21,92	23,28	+1,36	23,28	23,97	+0,69	24,66	24,66	0,00	26,71	26,71	0,00
Достатній (D)	ЕГ	25,00	13,89	-11,11	22,22	11,11	-11,11	21,52	15,28	-6,24	27,08	15,97	-11,11	23,61	13,89	-13,89
	КГ	25,34	24,66	-0,68	22,60	20,55	-2,05	20,55	17,81	-2,74	26,71	23,97	-2,74	23,97	22,60	-1,37
Низький (Е)	ЕГ	24,31	12,50	-11,81	24,31	8,33	-15,98	25,70	11,80	-13,90	20,14	11,11	-9,03	22,92	12,50	-10,42
	КГ	24,66	21,22	-3,44	23,28	19,18	-4,10	26,71	24,66	-2,05	20,55	18,49	-2,06	22,60	20,55	-2,05

У ході праксеологічного аналізу з експертним оцінюванням забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО встановлено, що ефективність складових захисних положень (моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, методики організації неперервного навчання англійської мови для забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу, проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та інформаційної програми з методики їх професійної іншомовної підготовки) за 100-бальною шкалою експертами запротоковані 92 бали.

Висновки до п'ятого розділу

Розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено ефективності моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та методики організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу.

Розроблено програму організації та проведення педагогічного експерименту, який був розподілено на етапи – мотиваційний, коригувальний, констатувальний (скрініговий) та формувальний (моделюючий).

У ході педагогічного експерименту апробовано критеріально-діагностичний апарат оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО з імплементацією лінгвістичного (комунікативного) критеріального апарату за стандартами НАТО, за допомогою яких констатовано позитивну динаміку відітного, просунотого та середнього (рубіжного) рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО в експериментальних групах.

У експериментальному дослідженні брали участь 860 здобувачів освіти спеціальності 255 «Озброєння та військова техніка» та 254 Забезпечення військ (сил), галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону», серед них 570 здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» та 290 здобувачів освітнього ступеня «Магістр».

Результати експерименту продемонстрували що впровадження моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, методики організації неперервного навчання англійської мови для забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу, проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та інформаційної програми з методики їх професійної іншомовної підготовки сприяло значним позитивним змінам у професійній іншомовній підготовці офіцерів ЗСУ, забезпечило гнучкість організації освітнього процесу, що дозволило офіцерам ЗСУ поєднувати навчання з виконанням військово-професійних обов'язків. Впровадження проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови забезпечило структуровану та цілісну організацію процесу професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ. Використання проблемно-орієнтованих завдань (кейси, ситуаційні вправи, рольові ігри) дозволило підготувати офіцерів ЗСУ до вирішення реальних завдань у багатонаціональному середовищі.

Здійснено процедуру експертного оцінювання забезпечення відповідності стандартами НАТО захисних положень педагогічного дослідження теоретичних і методичних засад професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО з валідацією у 92 бали.

Список літератури до п'ятого розділу

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року(зі змінами від 15.03.2022 року). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 11.05.2024).
2. Наказ Міністерства оборони України від 01.08.2023, № 444 «Про затвердження Переліку військово-облікових спеціальностей осіб офіцерського складу та Переліку військово-облікових спеціальностей, за якими може бути присвоєно первинне військове звання молодшого лейтенанта запасу». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1562-23#Text> (дата звернення: 12.12.2023).
3. *я*You can lead a horse to water, but you can't make him drink. *Cambridge Dictionary*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/you-can-lead-a-horse-to-water-but-you-can-t-make-him-drink> (дата звернення: 12.12.2023).
4. *я*Campaign 1: English for the Military. Student's Book. Oxford: Macmillan, 2004. 128 p.
5. *я*Campaign 1: English for the Military. Workbook. Oxford: Macmillan, 2004. 80 p.
6. *я*Campaign 2: English for the Military. Student's Book. Oxford: Macmillan, 2005. 128 p.
7. *я*Campaign 2: English for the Military. Workbook. Oxford: Macmillan, 2005. 80 p.

ВИСНОВКИ

1. Здійснено контент- та аксіологічний аналіз стану та перспектив вивчення наукової проблеми дослідження «професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ». Виокремлено аксіологічний зміст складових тезаурусу дослідження згідно: Закону України «Про освіту» – «військова освіта», «професійна військова освіта»; Закону України «Про освіту», регламенту «Настанови з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту» – «військово-професійна підготовка»; національних стратегій розвитку освіти в Україні – «іншомовна підготовка». Представлено контент-аналіз аксіологічного змісту за специфікою педагогічного, лінгвістичного, психологічного, соціокультурного, економічного та управлінського контенту потрактування поняття «професійна іншомовна підготовка». Уточнено у ході лінгвістичного аналізу аксіологічний зміст тлумачення терміну «професійна іншомовна підготовка» англійською, німецькою, французькою, іспанською, італійською, польською, китайською та українською мовами. Визначено у ході лінгвістичного аналізу аксіологічний зміст (англійською, німецькою, французькою, іспанською, італійською, польською, китайською та українською мовами) тлумачення терміну *«професійна іншомовна підготовка»* у авторському розумінні як: розвиток спеціальних мовних навичок і спеціальних компетенцій, необхідних для виконання професійних завдань зі застосуванням іноземної мови на практиці; неперервний освітній процес та розвиток іншомовних навичок і вмінь для спеціальної адаптації до комунікативних потреб професійних середовищ зайнятості за для уможливлення ефективного вирішення професійних завдань та проблемних ситуацій при оперуванні іноземними мовами зі застосуванням компетенцій міжкультурної комунікації, сприяння участі у міжнародних проєктах; здобуття спеціальних мовних навичок для виконання професійних функцій іноземною мовою в конкретних багатомовних контекстах застосування прикладного значення; складно

організований освітній процес розвитку просунутих мовних навичок у інтеграції лінгвістичних компетенцій відповідно до специфіки професійних вимог для ефективною реалізації фахових завдань у професійних середовищах на міжнародному рівні, передбачає підготовку до успішної комунікації вирішення проблем та управління взаєминами у глобальних контекстах через освоєння термінології та мовних структур для професійного функціоналу фахівця; підготовка іноземною мовою за вимогами професійної сфери зайнятості з метою удосконалення мовних навичок через комплексне навчання, що включає основи техніки використання мови та освоєння спеціальної термінології з мовними особливостями сфери зайнятості, дозволяє ефективно комунікувати і забезпечувати пролонговану зайнятість у професійних сферах на міжнародному рівні; формування професійної іншомовної компетентності як інтегрованої професійно-орієнтованої здатності опанування необхідного рівня/ступеня освіти для забезпечення спроможності ефективною професійною реалізації інформаційно-комунікативного й іншомовного культур-потенціалу синергії з навколишнім середовищем.

2. Теоретично обґрунтовано зміст і структуру професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ для забезпечення відповідності стандартам НАТО з критеріально-діагностичним апаратом оцінювання рівнів її сформованості. Розроблено архітектуру та сформульовано у авторському трактуванні поняття «професійна іншомовна компетентність офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО»: 1) *складова комплексу професійних компетентностей* згідно військової специфіки у сформованості та розвитку особистих здібностей яка здобувається одночасно з профільною військово-професійною, фаховою передвищою/вищою освітою; 2) *інтегрована єдність, набір* іншомовних знань, умінь, навичок, компетенцій та професійних компетентностей офіцерів ЗСУ згідно вимог Північноатлантичного альянсу, адаптованих до потреб національних засобів технічних регламентів опанування (навчання мови) – загального, загальновійськового, спеціального курсів англійської мови за військово-професійним спрямуванням та іноземної мови у професійній діяльності (за

професійним спрямуванням з основами військового перекладу); 3) *система* формування здатності ефективного застосування англійської мови у професійних контекстах, що передбачає розуміння спеціалізованої лексики (спеціальної термінології для певної професії), активної участі у іншомовних комунікаціях (у професійних дискурсах) та орієнтації в середовищі мультикультурної полімовності (культурної чутливості, ідентифікації культурних особливостей та адаптації до них стилю спілкування); 4) *комплекс* поліпрофільної готовності до застосування за критеріальними ознаками – дискурсивної (встановлення проблематики контекстно зв'язаного тексту та його логічної побудови, викладу, опонування згідно умовиводів і переконань – трансмісійний та епістолярний критерії), стратегічної (використання в адекватних ситуаціях спілкування вербальних і невербальних комунікаційних стратегій мультикультурної комунікації – інноваційний та комунікаційний критерії), міжкультурної (взаємодія з носіями мови з врахуванням національних особливостей, цінностей, створювати у комунікативній взаємодії позитивний психоемоційний настрій спілкування, обирати комунікативно доцільні способи вербальної та невербальної поведінки з представниками різних культур, застосовувати сучасні наукові знання дидактики, матетики, наукознавства, культури та мистецтва, філології, лінгвістики – інноваційний, комунікаційний та інтерактивний критерії), соціальної (здатність полімовної особистості добирати прийнятні способи спілкування залежно від умов і цілей конкретних ситуацій комунікації з врахуванням комунікативної мети учасників спілкування – комунікаційний критерій), мовно-професійної (предметна, спеціальна – сприймати та створювати професійно-орієнтовані тексти щодо спеціальної предметної іншомовної діяльності, оперувати іноземною мовою та спеціальною лексикою, мовними кліше спецпризначення, аналізувати та інтерпретувати з презентацією професійних питань/завдань – комунікаційний, епістолярний, трансмісійний та інтерактивний критерії), соціально-інформаційної (визначає рівень володіння ІКТ, готовність висловлювати критичне ставлення до розлогого спектру інформації в процесі міжкультурної

іншомовної взаємодії у військово-оборонній, професійній та побутовій сферах діяльності – комунікаційний, трансмісійний та інтерактивний критерії), особистісної (готовність спілкування в контексті діалогу культур індивідуальні цінності та прагнення особистості до соціалізації, готовність розвитку компетентності у міжкультурній взаємодії цілей професійного спілкування, самоосвіти та самоменеджменту для удосконалення особистісного потенціалу професіоналізму, спроможності та відповідальності – комунікаційний, епістолярний, трансмісійний, інтерактивний та інноваційний критерії) компетентностей, сформованих при організації освітнього процесу англійською мовою згідно розробленого і впровадженого проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки.

3. Обґрунтовано та розроблено критеріально-діагностичний апарат оцінювання з імплементацією лінгвістичного (комунікативного) критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО відповідно у структурно-логічному викладі за критеріями – 1. комунікаційний (артикуляційний), 2. трансмісійний, 3. епістолярний, 4. інтерактивний, 5. інноваційний (спроможність і відповідальність): *низький* (1. обмежена артикуляція з труднощами комунікації; слабе володіння епістолярними навичками; проблеми з передачею інформації; 2. не здатний координувати комунікацію, забезпечує зворотній зв'язок, низька адаптивність; 3. здатність готувати документи згідно взірців; побудова текстів із простих речень, зрозуміло висловлювати думки у офіційних паперах без аналізу; граматичні та орфографічні навички з можливими помилками; обмежений вокабуляр; розуміння простих документів; 4. реагувати на прості запити та інструкції, обмежена взаємодія; вміння адаптувати відповіді до комунікативних ситуацій; нестійка вимова та інтонація; 5. спроможність обмеженого використання інноваційних методів або технологій іншомовної комунікації; володіє традиційними підходами з низькою відповідальністю); *достатній*

(1. задовільна артикуляція, зрозумілі епістолярні навички, базова адаптивність до нових умов; вміння поширювати інформацію, але несвоєчасно або з неточностями; 2. базова ефективність передачі інформації, задовільна координація та адаптивність у комунікації; 3. здатність створювати офіційні документи, листи, повідомлення, дотримуючись вимог професійно-службових завдань; формалізація стилю письма та етики виразу; 4. здатність відповідати на запити та інструкції середньої складності, адаптуватися, забезпечувати адекватні відповіді продуктивної комунікації; мовленнєві та інтерактивні навички безбар'єрного обміну, продуктивної взаємодії у ситуаціях, достатній рівень; 5. спроможність впроваджувати інноваційні методи і технології у професійну діяльність для покращення комунікаційних процесів; соціальна відповідальність за використання нових підходів для покращення навчання і комунікації; не в повній мірі охоплює функціонал професійно-службових завдань); *середній (рубіжний)* (1. чітка артикуляція, добра комунікація; покращені епістолярні навички, достатня гнучкість у підходах до вирішення нестандартних завдань; ефективна передача інформації; 2. вміння стабілізувати передачу інформації; ефективної координації комунікаційних процесів, зворотнього зв'язку, адаптивності; 3. здатність формувати стандартні документи і листи з оформленими реквізитами; середній рівень мовлення за загальними граматичними і орфографічними стандартами з незначними помилками; адаптувати мовлення і стиль до відповідних комунікативних ситуацій; 4. уміння адаптуватися до ситуацій середньої складності; управляти діалогами; достатні мовленнєві навички конструктивного спілкування по ситуації; адекватного обміну інформацією в умовах помірної складності; 5. спроможність інтенсивного впровадження інноваційних методів і технологій, уможливлення вдосконалення інновації на практиці; середній рівень відповідальності за інноватику у підходах і на практиці військово-оборонної сфери); *просунутий* (1. високий рівень артикуляції, відмінні навички вербального спілкування, структурно-логічного висловлювання, застосування спеціальної термінології без помилок; висока здатність до взаємодії;

універсальні епістолярні навички, відмінна передача інформації; 2. висока надійність передачі інформації; організація та координація комунікаційних процесів; оперативний, ефективний зворотний зв'язок; адаптивна валентність комунікації; 3. здатність оформлювати офіційні документи і листи з високим рівнем точності; граматично правильно формулювати складні речення і тексти; готовність до епістолярності жанрів; 4. здатність ефективно взаємодіяти у складних і динамічних ситуаціях, в т.ч. стратегічних переговорах; мовленнєві навички високого рівня; продуктивна комунікація в професійно-службових контекстах військово-оборонної сфери; 5. лідерська спроможність, новаторство, інтеграція інноваційних підходів у розлогий спектр професійно-службових завдань; оперативність організаційно-управлінських рішень; соціальна відповідальність); *відмінний* (1. бездоганна артикуляція з впевненою структурованістю, здатність передачі новаторських ідей та концепцій згідно військового тезаурусу; легке налагодження контактів; ефективний обмін інформацією у проблемних та складних ситуаціях; відмінні епістолярні навички письмової комунікації; 2. абсолютна точність, своєчасність та досконала координація комунікаційних процесів на всіх рівнях; оперативна здатність до забезпечення постійного зворотнього зв'язку для оптимізації процесу комунікації; інноваційність і гнучкість у використанні комунікаційних технологій; 3. здатність створення та бездоганного форматування документів і листів; відтворення та бездоганність текстів з естетичним оформленням; дотримання стандартів офіційного стилю, етика і професіоналізм професійно-службового спілкування; 4. бездоганна здатність до комунікації в надзвичайно складних і нестандартних ситуаціях, антикризові управлінські здатності; інтерактивна та адаптаційна здатність до професійної комунікації; мовленнєві навички вимови з бездоганим відтворенням, високий рівень обміну інформацією; 5. спроможність до експертизи інновацій і новітніх технологій, реалізації новаторських підходів для забезпечення формування професійної іншомовної компетентності тактичного, оперативного та стратегічного рівня; соціальна відповідальність за інноваційні ініціативи, впровадження стратегій та

їх вплив на суб'єктів і процеси, встановлення відповідності стандартам професійної іншомовної діяльності у військово-оборонній сфері).

3. Обґрунтовано, розроблено концептуальні засади системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО, визначено педагогічні умови з їх методико-організаційного забезпеченням, а саме: педагогічно-організаційні (організація освітнього процесу з урахуванням професійного та соціокультурного компонентів професійної іншомовної підготовки; навчально-науково-пізнавальна діяльність військовослужбовців як суб'єктів професійного та особистісного розвитку; єдність наукових знань, емоційно-ціннісних суджень та практичних дій військовослужбовців; диференціація за рівнем знань здобувачів освіти; корисні практики –вітчизняні та зарубіжні; створення інформаційного базису; поєднання групового, фронтального та індивідуального навчання; комплектація різних видів груп здобувачів освіти, її корекція та управління), інформаційно-технологічні (освітні, проєктні, мережеві та технологічні засоби академічного сервісу), методичні (супровід у логіці навчання, методичний органайзер підготовки, поетапна імплементація науково-методичного забезпечення в освітній процес; педагогічна прогностика й інноватика; комплектація ТЗН), психологічні (позитивне психо-емоційне середовище навчання; мотивація зовнішня та внутрішня; акмео-технологія підготовки, розвитку та оцінювання ПРН) та реалізаційні соціальної інноватики (міжкультурне інтероперабельність; міждисциплінарна інтеграція та універсалізація; семантична орієнтація підготовки; аксіологія освіти, науки й інноватики).

4. Обґрунтовано та розроблено методику організації неперервного навчання англійської мови зі забезпеченням відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу за лінгвістичним (комунікаційним) апаратом оцінювання рівнів її сформованості. Лінгвістичний (комунікаційний) апарат оцінювання рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО імплементовано до критеріально-

діагностичного апарату педагогічного дослідження, відповідно за низкою критеріїв (1. розуміння, 2. читання, 3. письмо, 4. аудіювання та 5. розмовна мова) та на рівнях: *низькому* – «0» відсутність практичного вміння, «0+» зазначений мінімум (1. відсутність розуміння або мінімальне сприйняття усної та письмової мови, елементарне впізнавання окремих слів, фраз, привітання; 2. відсутність здатності читання простих текстів, розпізнавання окремих слів, фраз, символів, обмежене або фрагментарне розуміння тексту; 3. відсутність навичок письма, формулювання слів, фраз, здатність написання здебільшого знайомих виразів або копірайтингу; написання з орфографічними помилками; 4. мінімальне сприйняття на слух аудіоматеріалів; розпізнавання окремих слів, базових фраз, простих висловів у сповільненому/проголошеному контексті, вміння відповідати на прості запитання або команди; 5. обмежений лексичний вокабуляр, гальмування зв'язного монологу, некоректне використання фонетики, використання простих граматичних конструкцій з незначними помилками); *достатньому* – «1» виживання, «1+» виживання та життєдіяльність (1. розуміння простих висловів, базової інформації у повсякденному житті, основного змісту коротких структурованих розмов повільного мовлення; 2. читання та розуміння простих коротких текстів повсякденної проблематики, елементарних граматичних структур у повідомленнях, листуваннях, коротких статей та інструкцій; вокабуляр має прогалини деталізації у читанні; складні конструкції сприймаються з труднощами; 3. формування коротких записів, листів, повідомлень з простих речень і базового вокабуляру з численними граматичними помилками, вираження складних ідей уповільнено, написання відповідей можливе за базовою структурою з орфографічними помилками, коли зміст в цілому зрозумілий; використання простих форм ввічливості; 4. розуміння повідомлень знайомого контексту у чіткому вимовленні, потребує повторів; може сприймати більш швидко мовлення; 5. спілкування на близькі теми у профілі особистих потреб і інтересів щоденного життя, потребує повторів і потлумачення складних висловів, лексичний запас та граматичні навички розвинуті

недостатньо, більша впевненість мовлення та опису власного досвіду, формування особистої думки з граматичними помилками); *середньому (рубіжному)* – «2» функціональність, «2+» семантика (1. розуміння змісту розмов, письмових текстів в особистісній сфері, використання мови на побутовому рівні та частково при виконанні робочих завдань, також з врахуванням абстрактних і технічних деталей, сприйняття інформації про незнайомі ситуації з меншими труднощами; 2. читання та розуміння складно-організованих текстів розлогої проблематики, частково професійно-орієнтованої, впевнене потлумачення змісту статей, інструкцій, офіційних паперів; складні мовні звороти та технічні терміни потребують додаткових зусиль, застосування довідкових матеріалів з меншими потребами, ідентифікація складних граматичних конструктів з культурними особливостями; 3. формування текстів з деталізацією знайомих тем, розлогий вокабуляр зі специфікацією, вміння структурувати тексти, виражати думки з мінімальними помилками орфографією та синтаксису; 4. розуміє та розпізнає повідомлення у стандартних ситуаціях, розмовах, новинах зі швидким мовленням або аудіюванням; виокремлювати основні та другорядні ідеї та контексти; 5. здатність брати участь у дискурсах, деталізувати відповіді та виражати думки з переконаною аргументацією на особисті і професійні теми; адаптує розуміння у контексті спеціалізованої проблематики, потребує уточнення та структуризації інформації у складних розмовах), *просунутому* – «3» професійність, «3+» професіоналізм (1. розуміє складні розмови, тексти у різних галузях, в т.ч. абстрактні та спеціалізовані, а також деталі, нюанси стилі та підтексти у тонкощах мовлення; рівень відповідає носію мови, сприймає відтінки значень, культурні ознаки, без проблем бере участь у дискусіях; 2. читання складних текстів розлогої проблематики також спеціалізованої та технічної; сприйняття об'ємних документів, наукових робіт, аналітичних звітів, критичне оцінювання та інтерпретація основних і прихованих сенсів; демонстрація розуміння складного матеріалу на рівні носія мови з рідкісними мовними зворотами, культурними/діалектичними ознаками; 3. написання,

структурування та розкриття розлогого спектру тем зі застосуванням професійного вокабуляру та тезаурусу без орфографічних і пунктуаційних помилок, комунікативна функціональність аналізу інформації; 4. оперування аудіоматеріалами середньої складності та швидкості мовлення з ретельним аналізуванням й оцінюванням; здатність слухати та аналізувати військові дискусії, лекції наради з технічною термінологією та специфічним лексиконом з інтерпретацією інтонацій та емоцій мовця, в тому числі на переговорах; 5. участь у розмовах та ефективне спілкування різнопланової персональної та професійної деталізованої проблематики; аргументація, дискурси ідеї на новітні теми, помилки не впливають на зміст загального розуміння, переконаність і гнучкість обговорення та переговорів, редагування та адаптація власного мовлення до різних контекстів; інтерпретація складних специфічних висловлювань та технічної інформації) та *відмінному* – «4»експертність, «4+»експертиза (1. повноцінне розуміння мови як носіями, легке сприйняття тривалих розмов, технічної документації, літературних і наукових робіт зі сприйняттям нюансів, ідіоматичних виразів, культурних ознак та емоційних відтінків; рівень експертний, майже досконалого сприйняття володіння, характерного для кваліфікованих перекладачів; 2. повноцінне розуміння будь-яких письмових матеріалів, складних і спеціальних текстів, наукової, технічної документації, художньої літератури з культурними особливостями, виокремлення стилістичних відтінків, аналізування, оцінювання та критика інформації, здатність розуміти глибокі метафори, культурні референції, регіональні діалекти; 3. здатність створення детальних текстів професійного та технічного спрямування; професійно-орієнтований вокабуляр і тезаурус з незначними орфографічними та синтаксичними помилками, високий рівень граматичної точності; комунікативна функціональність; 4. розуміння складної інформативності технічних і професійних аудіоматеріалів, обговорення спеціальних тем і вироблення стратегій; 5. здатність здійснювати глибокі обговорення, включаючи спеціальні і культурні аспекти військово-оборонного

спрямування; очевидний рівень ефективної комунікації, від явного до імпліцитного)).

5. Розроблено та забезпечено з методико-організаційним супроводом проблемно-інтегрований універсум неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО. Компендіум універсуму структуровано та забезпечено для галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону», спеціальностей 255 «Озброєння та військова техніка» та 254 Забезпечення військ (сил) на ОС Бакалавр та Магістр згідно семантики організації освітнього процесу в системі військово-професійної підготовки офіцерів ЗСУ. Розроблено, обґрунтовано та сформовано архітектуру та зміст практичного навчання іноземної мови для спеціальностей 255 «Озброєння та військова техніка» та 254 Забезпечення військ (сил): ОС БАКАЛАВР (загальний (10 кред.), загальновійськовий (5 кред.) та спеціальний курс англійської мови (5 кред.)): іноземна мова (англійська) загальний курс 20 кред. – змістові модулі (далі – ЗМ) ЗМ: Повсякденне життя; Навчання у ВНЗ; Традиційна спадщина навчання; Інноваційні технічні засоби; Засоби зв'язку; Всесвіт та чудеса світу; Здоровий спосіб життя; Географічне положення; Навколишнє середовище; Кліматичні проблеми; Збройні Сили України; Військові лідери; Армії світу; Міжнародні глобальні організації; Антитерористичні заходи; НАТО; Роботизовані та автоматизовані системи; Технології військової робототехніки; Огляд військової робототехніки; Безпілотні авіасистеми; Безпілотні апарати у військовому зв'язку; Кіберзахист; Україна і світ; в тому числі загальновійськовий курс – іноземна мова за військово-професійним спрямуванням (5 кред.) – ЗМ: Військова служба у Збройних Силах України; Війська підготовка; Збройні сили у світі; Міжнародні інституції співпраці з НАТО; Миротворча діяльність ЗСУ; також спеціальний курс – іноземна мова за професійним спрямуванням (5 кред.) – ЗМ: Розвідка (структура, види і специфіка); Сили та засоби радіоелектронної розвідки; Офіційне документопорядження (види документів і процедури); ДЗЗ та

космічна розвідка (системи, супутниковий зв'язок); Застосування безпілотних авіаційних комплексів/апаратів; Гібридна війна; Оцінювання і сертифікація здобувачів освіти за вимогами STANAG 6001; ОС МАГІСТР іноземна мова у професійній діяльності (6 кред.) у темах практичних занять, відповідно іноземна мова за професійним спрямуванням (3 кред.): Професійна термінологія у фаховій діяльності; Переклад науково-технічних текстів; Технічні регламенти НАТО (вимоги до письма, читання, аудіювання, говоріння; граматики та лексики британського та американського варіантів англійської мови); Офіційна військова документація; Військово-професійне середовище; основи військового перекладу (3 кред.): Національна, регіональна та міжнародна безпека; Лінгвістичне розуміння військово-спеціальної підготовки; Бойове застосування військ (сил); Техніка та озброєння артилерії; практичне навчання іноземної мови забезпечено завдяки розробленому з методичним супроводом базовому курсу зі специфікацією «Інформаційна програма з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України за стандартами НАТО».

6. Здійснено проектування та експериментально перевірено ефективність моделі системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та методики організації неперервного навчання англійської мови для забезпечення відповідності професійної іншомовної компетентності військовослужбовців стандартам Північноатлантичного альянсу. Педагогічний експеримент зреалізовано у етапах (мотиваційний, коригувальний, констатувальний (скрініговий) та формувальний (моделюючий)). Ефективність підтверджено на формувальному (моделюючому) етапі педагогічного експерименту показники рівнів сформованості професійної іншомовної компетентності офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО встановлено (у %) у ЕГ та КГ відповідно: ОС БАКАЛАВР на рівнях за критеріями – *низький* (відповідно 21,40 і 23,86 % за комунікаційним (артикуляційним) критерієм, 22,11 та 24,56 % – за трансмісійним, 20,36 і 26,31 % – за епістолярним, 21,40 і 25,61 % – за інтерактивним, 22,46 і 21,75 % – за інноваційним (як спроможність і

відповідальність)); *достатній* (23,50 і 27,37 % за комунікаційним (артикуляційним) критерієм, 21,05 і 27,02% – за трансмісійним, 20,70 і 25,97 % – за епістолярним, 24,21 і 28,42% – за інтерактивним, 24,56 і 29,82 % – за інноваційним (як спроможність і відповідальність)); *середній (рубіжний)* (22,11 і 21,75 % за комунікаційним (артикуляційним) критерієм, 22,11 і 18,95 % – за трансмісійним, 24,56 і 21,40 % – за епістолярним, 23,50 і 22,46 % – за інтерактивним, 24,21 і 23,86 % – за інноваційним (як спроможність і відповідальність)); *просунутий* (17,90 і 15,79 % за комунікаційним (артикуляційним) критерієм, 21,05 і 19,65 % – за трансмісійним, 22,80 і 17,19 % – за епістолярним, 18,95 і 15,09 % – за інтерактивним, 21,05 і 18,95 % – за інноваційним (як спроможність і відповідальність) та *відмінний* рівень (15,09 і 11,23 % за комунікаційним (артикуляційним), 13,68 і 9,82 % – за трансмісійним, 11,58 і 9,13 % – за епістолярним, 11,94 і 8,42 % – за інтерактивним, 7,72 і 5,62 % – за інноваційним (як спроможність і відповідальність) критерієм); ОС МАГІСТР відповідно на рівнях за критеріями – *низький* (відповідно 12,50 і 21,22 % за комунікаційним (артикуляційним) критерієм, 8,33 та 19,18 % – за трансмісійним, 11,80 і 26,66 % – за епістолярним, 11,11 і 18,49 % – за інтерактивним, 12,50 і 20,55 % – за інноваційним (як спроможність і відповідальність)); *достатній* (13,89 і 24,66 % за комунікаційним (артикуляційним) критерієм, 11,11 і 20,55% – за трансмісійним, 15,28 і 17,81 % – за епістолярним, 15,97 і 23,97% – за інтерактивним, 13,89 і 22,60 % – за інноваційним (як спроможність і відповідальність)); *середній (рубіжний)* (25,00 і 22,60 % за комунікаційним (артикуляційним) критерієм, 25,70 і 23,28 % – за трансмісійним, 26,39 і 23,97 % – за епістолярним, 26,39 і 24,66 % – за інтерактивним, 28,47 і 26,71 % – за інноваційним (як спроможність і відповідальність)); *просунутий* (20,14 і 14,39 % за комунікаційним (артикуляційним) критерієм, 24,31 і 19,18 % – за трансмісійним, 20,14 і 17,81 % – за епістолярним, 24,31 і 18,49 % – за інтерактивним, 24,31 і 17,13 % – за інноваційним (як спроможність і відповідальність) та *відмінний* рівень (28,47 і 17,13 % за комунікаційним (артикуляційним), 30,55 і 17,81 % – за

трансмійним, 26,39 і 15,75 % – за епістолярним, 22,22 і 14,39 % – за інтерактивним, 20,83 і 13,01 % – за інноваційним (як спроможність і відповідальність) критерієм).

7. Здійснено праксеологічний аналіз захисних положень з експертним оцінюванням забезпечення відповідності стандартами НАТО. Практиологія захисних положень з експертним оцінювання забезпечення відповідності системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО у сегментації складових – однойменної моделі, методики організації неперервного навчання англійської мови, проблемно-інтегрованого універсуму неперервного навчання англійської мови у циклах системи професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами НАТО та інформаційної програми з методики їх професійної іншомовної підготовки експертним заключенням неангажованих експертів високо оцінено та рекомендовано до впровадження, а методико-організаційний доробок вважати послугами конслантинго-дорадчого сервісу для ВВНЗ/ЗВО як педагогічний ефект соціокультурної універсалізації теоретичних і методичних засад професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ за стандартами Північноатлантичного альянсу.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А

**ПЕРЕЛІК СТАНДАРТИВ НАТО, ЯКИЙ ІМПЛЕМЕНТОВАНО ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВТЦВА У
СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ НАТО**

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
Оперативні стандарти	стосуються оперативного планування застосування військ; охоплюють питання військової практики (тактики, стратегії, бойової підготовки, проведення навчань, управління військами, підготовки бойових документів відносяться до сфери оперативного планування застосування військ та можуть застосовуватися: у доктринах, тактиці, методиках, процедурах; підготовці; організації обміну інформацією; підготовці бойових документів з управління військами (рішень, топографічних карт тощо)	STANAG 2138 Ed. 4	TROOP TRIAL PRINCIPLES AND PROCEDURES - COMBAT CLOTHING AND PERSONAL EQUIPMENT (з англ. Принципи і процедури випробовування бойового обмундирування та індивідуального спорядження військах)	ВСТ 01.301.011 – 2020 (02) "Речове забезпечення. Принципи і процедури випробувань бойового обмундирування та індивідуального спорядження в польових умовах (STANAG 2138 Ed. 4 TROOP TRIAL PRINCIPLES AND PROCEDURES - COMBAT CLOTHING AND PERSONAL EQUIPMENT, IDT)"

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
	Миротворча діяльність	STANAG 2181 Ed. 2 / AJP-3.4.1 Ed. A	ALLIED JOINT DOCTRINE FOR THE MILITARY CONTRIBUTION TO PEACE SUPPORT (з англ. Доктрина країн альянсу щодо військового внеску у підтриманні миру)	ВСТ 01.027.001 – 2020 (01) Миротворча діяльність. Військовий внесок в підтримання миру (STANAG 2181 Ed.2 / AJP-3.4.1 (A) ALLIED JOINT DOCTRINE FOR THE MILITARY CONTRIBUTION TO PEACE SUPPORT, IDT)
	Військові навчання	МС 0094/4	NATO MILITARY EXERCISE POLICY (з англ. Політика щодо військових навчань НАТО)	Службовий документ МО України та ЗСУ
	Логістика	STANAG 2034 Ed. 7 N	NATO STANDARD PROCEDURES FOR MUTUAL LOGISTIC ASSISTANCE(з англ. Стандартні процедури НАТО щодо взаємної допомоги у сфері логістики)	ВСТ 01.016.001 – 2019 (01) Логістика. Стандартні процедури НАТО щодо взаємної допомоги у сфері логістичного забезпечення (STANAG 2034, Ed. 7 NATO STANDARD PROCEDURES FOR MUTUAL LOGISTIC ASSISTANCE, IDT)
	Логістика	STANAG 3113 Ed. 7	PROVISION OF SUPPORT TO VISITING PERSONNEL, AIRCRAFT AND VEHICLES(з англ. Забезпечення прибуваючого	ВСТ 12.016.002 – 2020 (01) Логістика. Забезпечення прибуваючого персоналу, повітряних суден та наземних транспортних засобів (STANAG 3113 Ed. 7 PROVISION OF SUPPORT TO VISITING PERSONNEL, AIRCRAFT AND VEHICLES, IDT)

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
			персоналу, повітряних суден та наземних транспортних засобів)	
	Полонені	STANAG 2195 Ed. 2 / AJP-2.5 Ed. A	CAPTURED PERSONS, MATERIEL AND DOCUMENTS (з англ. "Захоплені полонені, матеріали та документи")	ВСТ 19.047.003 – 2019 (01) Захоплені полонені, матеріали та документи (STANAG 2195 (Ed. 2) / AJP-2.5 (Ed. A) CAPTURED PERSONS, MATERIEL AND DOCUMENTS, IDT)
	Топогеодезичне і навігаційне забезпечення.	STANAG 2211 Ed. 7 / AGeoP-21 Ed. A	GEODETTIC DATUMS, PROJECTIONS, GRIDS, AND GRID REFERENCES (з- англ. геодезичні дані, проекції, сітки та координати)	ВСТ 01.110.004 – 2020 (02) Топогеодезичне і навігаційне забезпечення. Вихідні геодезичні дані, проекції, сітки та координати (STANAG 2211 Ed. 7 / AGeoP-21 Ed. A GEODETTIC DATUMS, PROJECTIONS, GRIDS, AND GRID REFERENCE, IDT)
	Військова поліція	STANAG 2226 Ed. 2 / ATP-3.7.2 Ed. A	NATO MILITARY POLICE GUIDANCE AND PROCEDURES (з- англ. "Військова поліція НАТО. Керівництво та процедури")	ВСТ 19.047.002 – 2018 (01) Військова поліція НАТО. Керівництво та процедури (STANAG 2226 (Ed. 2) / ATP-3.7.2 (Ed. A, Version 1) NATO MILITARY POLICE GUIDANCE AND PROCEDURES, IDT)
	Військовий зв'язок	STANAG 3817 Ed. 6 / AATCP-2 Ed. A	NATO SUPPLEMENT TO ICAO DOC 4444 ANNEX 2, DOC 4444 ATM/501, ANNEX 10 VOL II AND DOC 9432 AN/952 - NATO RADIOTELEPHONY	ВСТ 12.112.014 – 2020 (01) Військовий зв'язок та інформаційні системи. Радіотелефонна фразеологія НАТО (STANAG 3817 Ed: 6 / AATCP-2 Ed. A NATO SUPPLEMENT TO ICAO DOC 4444 ANNEX 2, DOC 4444 ATM/501, ANNEX 10 VOL II AND DOC 9432 AN/952 - NATO RADIOTELEPHONY PHRASEOLOGY,

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документа
			PHRASEOLOGY(з-англ. Додаток до документу НАТО до ICAO документу)	IDT)
	Військовий зв'язок та інформаційні системи	STANAG 4203 Ed. 3	TECHNICAL STANDARDS FOR SINGLE CHANNEL HF RADIO EQUIPMENT(з англ. Технічні стандарти для одноканального ВЧ радіообладнання)	ВСТ 01.112.009 – 2020 (01) Військовий зв'язок та інформаційні системи. Технічні стандарти для одноканального ВЧ радіообладнання (STANAG 4203 Ed. 3 TECHNICAL STANDARDS FOR SINGLE CHANNEL HF RADIO EQUIPMENT, IDT)
		STANAG 4204 Ed. 3	TECHNICAL STANDARDS FOR SINGLE CHANNEL VHF RADIO EQUIPMENT (з англ. Технічні стандарти для одноканального НВЧ радіообладнання)	ВСТ 01.112.010 – 2020 (01) Військовий зв'язок та інформаційні системи. Технічні стандарти для одноканального НВЧ радіообладнання (STANAG 4204 Ed. 3 TECHNICAL STANDARDS FOR SINGLE CHANNEL VHF RADIO EQUIPMENT, IDT)
		STANAG 4290 Ed. 2 / AComP-4290 Ed. A	STANDARD FOR OPTICAL CONNECTOR MEDIUM-RATE AND HIGH-RATE MILITARY TACTICAL LINK (з англ. Стандарт на оптичний роз'єм середньошвидкісної та	ВСТ 01.112.015 – 2021 (01) Військовий зв'язок та інформаційні системи. Стандарт на оптичний роз'єм середньошвидкісної та високошвидкісної військової тактичної лінії зв'язку (STANAG 4290 (Ed. 2) / AComP-4290 (Ed. A) STANDARD FOR OPTICAL CONNECTOR MEDIUM-RATE AND HIGH-RATE MILITARY TACTICAL LINK, IDT)

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
			високошвидкісної військової тактичної лінії)	
	Медична підтримка	STANAG 2228 Ed. 4 / AJP-4.10 Ed. C	ALLIED JOINT DOCTRINE FOR MEDICAL SUPPORT(з-англ. Доктрина альянсу щодо медичної підтримки)	Службові документи МО України та ЗСУ
	Медичне забезпечення	STANAG 2126 Ed. 7 / AMedP-8.7 Ed. A	FIRST AID DRESSINGS, FIRST AID KITS AND EMERGENCY MEDICAL CARE KITS (з-англ. Перев'язувальні пакети, аптечки першої медичної допомоги та комплекти невідкладної медичної допомоги)	ВСТ 01.305.006 – 2023 (01) Медичне забезпечення. Перев'язувальні пакети, аптечки першої медичної допомоги та комплекти невідкладної медичної допомоги (STANAG 2126 Ed. 7 / AMedP-8.7 Ed. A “FIRST AID DRESSINGS, FIRST AID KITS AND EMERGENCY MEDICAL CARE KITS”, IDT)
		STANAG 2549 Ed. 1 / AMedP-24	EMERGENCY MEDICAL CARE IN THE OPERATIONAL ENVIRONMENT (з англ. невідкладна медична допомога в умовах ведення бойових дій)	ВСТ 01.305.016 – 2023 (01) Медичне забезпечення. Невідкладна медична допомога в умовах ведення бойових дій (STANAG 2549 Ed. 1 / AMedP-24 “EMERGENCY MEDICAL CARE IN THE OPERATIONAL ENVIRONMENT”, IDT)

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
	Захист довкілля	STANAG 2582 Ed. 2 / AJEPP-2 Ed. A	ENVIRONMENTAL PROTECTION BEST PRACTICES AND STANDARDS FOR MILITARY CAMPS IN NATO OPERATIONS(з англ. Кращі практики та стандарти охорони довкілля для військових таборів під час операцій НАТО)	ДСТУ STANAG 2582:2019 (STANAG 2582 Ed. 2 / AJEPP-2 Ed. A Ver. 2, IDT) Кращі практики та стандарти охорони довкілля для раціонального використання у військових базових таборах під час операцій НАТО
		STANAG 2583 Ed. 2 / AJEPP-3 Ed. A	ENVIRONMENTAL MANAGEMENT SYSTEM IN NATO MILITARY ACTIVITIES	ДСТУ STANAG 2583:2019 (STANAG 2583 Ed. 2 / AJEPP-3 Ed. A Ver. 1, IDT) Системи екологічного менеджменту у військовій діяльності НАТО
	Метрологія	STANAG 4704 Ed:2 / ALogP-33 Ed. A	NATO REQUIREMENTS FOR CALIBRATION SUPPORT OF TEST & MEASUREMENT EQUIPMENT(з англ. Вимоги НАТО до підтвердження результатів калібрування випробувального та вимірювального обладнання)	ВСТ 03.210.030 – 2019 (01) Метрологічне забезпечення. Вимоги НАТО до підтвердження результатів калібрування випробувального та вимірювального обладнання (STANAG 4704, MOD)

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
Матеріально-технічні стандарти	стосуються єдиних вимог до військової техніки та озброєння держав-членів альянсу; встановлюють єдині вимоги до ОБТ держав-членів альянсу; визначають кодифікацію предметів постачання, системи управління, командування і контролю (СЗ), комплектуючих, інтерфейсів, витратних матеріалів, таких як боєприпаси і паливо тощо	ACCP-02 Ed. 1	PROTECTION FROM FLAME AND HEAT RESISTANCE PROVIDED BY AFV CREWMEN'S CLOTHING	ВСТ 01.301.018 – 2015 (01) Захист від вогню, термостійкість обмундирування членів екіпажі бронетехніки (ACCP-02 (Ed. 1), IDT)
	Сигнали	STANAG 2047 Ed. 9 / ATP-85 Ed. A	EMERGENCY ALARMS OF HAZARD OR ATTACK (CBRN AND AIR ATTACK ONLY)(з англ. Сигнали надзвичайної небезпеки(повітряна атака включно))	Службові документи МО України та ЗСУ
	Обмундирування	ACCP-02 Ed. 1	PROTECTION FROM FLAME AND HEAT RESISTANCE PROVIDED BY AFV CREWMEN'S CLOTHING	ВСТ 01.301.018 – 2015 (01) Захист від вогню, термостійкість обмундирування членів екіпажі бронетехніки (ACCP-02 (Ed. 1), IDT)
	Боєприпаси	STANAG 2617 Ed. 1 / ALP-16 Ed. A	ALLIED LOGISTICS PUBLICATIONS FOR EXPLOSIVE SAFETY AND MUNITIONS RISK	ВСТ 01.052.001 – 2021 (01) "Безпека боєприпасів та вибухових речовин. Управління ризиками (STANAG 2617 Ed. 1 / ALP-16 Ed. A ALLIED LOGISTICS PUBLICATIONS FOR EXPLOSIVE SAFETY AND MUNITIONS RISK)

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
			MANAGEMENT (ESMRM) IN NATO PLANNING, TRAINING AND OPERATIONS)(з англ. Безпека боєприпасів та вибухових речовин в плануванні, навчанні та операціях)	SAFETY AND MUNITIONS RISK MANAGEMENT (ESMRM) IN NATO PLANNING, TRAINING AND OPERATIONS, IDT)"
	Озброєння та військова техніка. II вплив на навколишнє середовище	STANAG 4370 Ed:6 E	ENVIRONMENTAL TESTING - AECTP-100 - 600)(з англ. Випробовування в навколишньому середовищі)	ДСТУ – П STANAG 4370:2017 (STANAG 4370 Ed:6/AECTP-100 Ed. 4, IDT) Настанови щодо впливу використання матеріалів оборонної призначення на оточуюче середовище ДСТУ – П STANAG 4370:2017 (STANAG 4370 Ed:6/AECTP-400 Ed. 3, IDT) Озброєння та військова техніка. Вимоги та методи механічних випробувань ДСТУ – П STANAG 4370:2017 (STANAG 4370 Ed:6/AECTP-200 Ed. 4, IDT) Озброєння та військова техніка. Загальні вимоги до випробування ДСТУ – П STANAG 4370:2017 (STANAG 4370 Ed:6/AECTP-230 Ed. 1, IDT) Озброєння та військова техніка. Вимоги до кліматичних випробувань ДСТУ – П STANAG 4370:2017 (STANAG 4370 Ed:6/AECTP-240 Ed. 1, IDT) Озброєння та військова техніка. Вимоги до механічних випробувань ДСТУ – П STANAG 4370:2017 (STANAG 4370 Ed:6/AECTP-250 Ed. 1, IDT) Озброєння та військова техніка. Вимоги до електричних та електромагнітних випробувань

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
				<p>ДСТУ – П STANAG 4370:2017 (STANAG 4370 Ed:6/AECTP-300 Ed. 3, IDT) Озброєння та військова техніка. Озброєння та військова техніка. Вимоги та методи кліматичних випробувань</p> <p>ДСТУ – П STANAG 4370:2017 (STANAG 4370 Ed:6/AECTP-500 Ed. E, IDT) Озброєння та військова техніка. Вплив електромагнітного поля на навколишнє середовище. Методи випробувань</p> <p>ДСТУ – П STANAG 4370:2017 (STANAG 4370 Ed:6/AECTP-600 Ed. 2, IDT) Озброєння та військова техніка. Десяти-ступеневий метод оцінювання властивостей матеріалу для подовження строк служби та зміни його застосування</p>
	Озброєння та військова техніка.	STANAG 4754 Ed:1	NATO GENERIC VEHICLE ARCHITECTURE (NGVA) FOR LAND SYSTEMS - AEP-4754 EDITION A)(з англ. Базова архітектура НАТО для транспортних засобів наземного базування)	<p>ДСТУ STANAG 4754-1:2018 (STANAG 4754 Ed: AEP-4754 I Ed. A Ver. 1, IDT) Базова архітектура НАТО для транспортних засобів наземного базування. Частина 1. Підхід до архітектури.</p> <p>ДСТУ STANAG 4754-2:2018 (STANAG 4754 Ed: AEP-4754 II Ed. A Ver. 1, IDT) Базова архітектура НАТО для транспортних засобів наземного базування. Частина 2. Інфраструктура енергоживлення .</p> <p>ДСТУ STANAG 4754-3:2018 (STANAG 4754 Ed: AEP-4754 III Ed. A Ver. 1, IDT) Базова архітектура НАТО для транспортних засобів наземного базування. Частина 3. Інфраструктура даних .</p> <p>ДСТУ STANAG 4754-4:2018 (STANAG 4754 Ed: AEP-4754 IV Ed. A Ver. 1, IDT) Базова архітектура НАТО для транспортних засобів наземного</p>

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
				<p>базування. Частина 4. Архітектура програмно забезпечення для терміналів екіпажу. ДСТУ STANAG 4754-5:2018 (STANAG 4754 Ed: AEP-4754 V Ed. A Ver. 1, IDT) Базова архітектура НАТО для транспортних засобів наземного базування. Частина 5. Модель даних. ДСТУ STANAG 4754-6:2018 (STANAG 4754 Ed: AEP-4754 VI Ed. A Ver. 1, IDT) Базова архітектура НАТО для транспортних засобів наземного базування. Частина 6. Безпека ДСТУ STANAG 4754-7:2018 (STANAG 4754 Ed: AEP-4754 VII Ed. A Ver. 1, IDT) Базова архітектура НАТО для транспортних засобів наземного базування. Частина 7. Верифікація та валідація</p>
	Розвідка	STANAG 6507 Ed: 1 / AJP 2.6 Ed. A	ALLIED JOINT DOCTRINE FOR IMAGERY INTELLIGENCE (IMINT))(з англ. Доктрина космічної розвідки)	ВСТ 01.101.002 2019 (02) "Воєнна розвідка. Космічна розвідка. Терміни та визначення"
Адміністративні стандарти	стосуються термінології, військових звань, визначають порядок обміну інформацією, роботи з документацією та сприяють альянсу в управлінні в різних областях, включаючи термінологію, фінанси, людську діяльність та ресурси	AAP-15 (2016)	NATO GLOSSARY OF ABBREVIATIONS USED IN NATO DOCUMENTS AND PUBLICATIONS)(з англ. Глосарій аббревіатур, що використовуються в	ВСТ 01.001.009-2017 (01) "Військова систем стандартизації. Глосарій аббревіатур, що використовуються в документах та публікація НАТО (AAP-15 (2016), MOD)"

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
			документах та публікаціях НАТО)	
		AAP-28 Ed. B	NATO GLOSSARY OF IDENTIFICATION, ENGLISH AND FRENCH (з англ. Словник НАТО з розпізнавання, англійська та французька)	ВСТ 01.111.002 – 2021 (01) "Радіотехнічне забезпечення. Словник НАТО з розпізнавання (AAP-28 (B) NATO GLOSSARY OF IDENTIFICATION, MOD)
	Термінологія	AAP-77 Ed. A	NATO TERMINOLOGY MANUAL (з англ. Посібник з термінології НАТО)	ВСТ 01.001.011 (01) "Військова стандартизація. Правила розроблення термінологічних військових стандартів"
	Настанови	AC/35-D/1017-REV3 G	GUIDELINES FOR SECURITY RISK MANAGEMENT (SRM) OF COMMUNICATION AND INFORMATION SYSTEMS (CIS) (з англ. НАСТАНОВИ ЩОДО РИЗИКІВ БЕЗПЕКИ УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ)	ВСТ 01.008.002 – 2021 (01) "Захист інформації з обмеженим доступом. Управління ризиками з безпеки комунікаційно-інформаційних систем, де обробляється інформація НАТО з обмеженим доступом. Настанова (AC/35-D/1017-REV3, GUIDELINES FOR SECURITY RISK MANAGEMENT (SRM) OF COMMUNICATION AND INFORMATION SYSTEMS (CIS), IDT)"
	Стандартизація	PO(2016)031	NATO POLICY FOR	Службовий документ Міноборони та ЗСУ

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
		5	STANDARDIZATION(з з англ. Політика НАТО щодо стандартизації)	
		AAP-47 Ed. C	ALLIED JOINT DOCTRINE DEVELOPMENT(з з англ. Розробка союзних доктрин НАТО)	ВСТ 01.001.013 – 2023 (01) “Військова стандартизація. Розробка союзних доктрин НАТО (AAP-47 Ed. C “ALLIED JOINT DOCTRINE DEVELOPMENT”, IDT)”
	Кодифікація	ACodP-01	NATO MANUAL ON CODIFICATION(з англ. Посібник НАТО з кодифікації)	Службовий документ Міноборони та ЗСУ
	Терміни, визначення безпеки боєприпасів	AOP-38 Ed. 5	SPECIALIST GLOSSARY OF TERMS AND DEFINITIONS ON AMMUNITION SAFETY(з англ. словник термінів та визначень спеціаліста, які стосуються безпеки боєприпасів)	ВСТ 01.052.008 – 2021 (01) "Безпека боєприпасів та вибухових речовин. Терміни та визначення, які використовуються в НАТО (AOP-38 Ed. 5 SPECIALIST GLOSSARY OF TERMS AND DEFINITIONS ON AMMUNITION SAFETY, IDT)"
	Посібник	STANAG 3552 Ed. 9 / ATP-10 Ed. D	SEARCH AND RESCUE MANUAL(з англ. Посібник пошуково-рятувальних операцій)	ВСТ 13.113.002 – 2019 (01) "Пошуково-рятувальне забезпечення. Пошуково-рятувальні операції (STANAG 3552, Ed. 9 / ATP-10, Ed. D, SEARCH AND RESCUE MANUAL, IDT)
	Словник	STANAG 5064 Ed. 1 / AAP-31 Ed. 3	NATO COMMUNICATION AND INFORMATION	ВСТ 01.112.004 - 2017 (01) Військовий зв'язок та інформаційні системи. Словник НАТО з систем зв'язку та інформаційних систем (AAP-31 (Edition

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
		(2005)	SYSTEMS GLOSSARY (з англ.Словник НАТО з систем звязку та інформаційних систем)	3), IDT)
	Терміни та визначення	STANAG 3680 Ed: 5 / AAP-06 Ed. 2017	NATO GLOSSARY OF TERMS AND DEFINITIONS (ENGLISH AND FRENCH) (з англ. НАТО глосарій термінів та визначень)	ВСТ 01.004.006 - 2017 (01) "Воєнна політика, безпека та стратегічне планування. Стратегічне планування розвитку спроможностей Збройних Сил України. Терміни та визначення"
	Стандартизація	PO(2015)019 3	NATO TERMINOLOGY DIRECTIVE(з англ. Директива термінології НАТО)	ВСТ 01.001.011 (01) "Військова стандартизація. Правила розроблення термінологічних військових стандартів"
	Символіка	STANAG 2019 Ed. 7 / APP-06 Ed. D	NATO JOINT MILITARY SYMBOLOGY (з англ. Символіка країн НАТО)	Службовий документ МО України та ЗСУ
	Довідник	STANAG 2281 Ed. 1 / APP-13 Ed. A	COALITION OPERATIONS HANDBOOK (з англ. Довідник НАТО з коаліційних операцій)	ВСТ 01.027.002 – 2021 (01) "Міжнародні операції з підтримання миру і безпеки. Довідник НАТО з коаліційних операцій (STANAG 2281 Ed. 1 / APP-13 Ed. A COALITION OPERATIONS HANDBOOK, IDT)"
	Лінгвістичне забезпечення	STANAG 2579 Ed. 1 / ALingP-1	LINGUISTIC SUPPORT FOR OPERATIONS(з англ. Лінгвістичне забезпечення операцій)	ВСТ 01.003.001 – 2018 (01) "Адміністративна діяльність. Лінгвістичне забезпечення військ (сил). Основні положення"
	Форматування текстових	STANAG	CONCEPT OF NATO	ДСТУ STANAG 5500:2018 (STANAG 5500 Ed:7/

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
	повідомлень	5500 Ed:7 / ADatP-03 Ed. A	MESSAGE TEXT FORMATTING SYSTEM (CONFORMETS)	ADatP-03 Ed. A, IDT) Система НАТО для форматування текстових повідомлень (FORMETS). Концепція системи НАТО для форматування текстових повідомлень (CONFORMETS)
	Доктрина	STANAG 7141 Ed: 7 / AJEPP	4 Ed. B JOINT NATO DOCTRINE FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION DURING NATO (з англ. Доктрина НАТО щодо захисту навколишнього середовища)	ВСТ 01.107.001 – 2018 (01) "Екологія та захист навколишнього середовища. Екологічна безпека військ (сил) у військовій діяльності (STANAG 7141 Ed.2/ AJEPP-4 Ed.B, Joint NATO doctrine for environmental protection during NATO-led military activities, NEQ)"
	Каталог повідомлень	STANAG 7149 Ed:6 / APP	NATO MESSAGE CATALOGUE NATO (з англ.Каталог повідомлень НАТО)	ДСТУ STANAG 7149:2018 (STANAG 7149 Ed:6/APP 11 Ed. D Ver. 1, IDT) Каталог повідомлень НАТО
	Словник	STANAG 5626 Ed: 1 / AComP	COMMUNICATIONS NATO GLOSSARY, ENGLISH AND FRENCH (з англ. Словник НАТО зі зв'язку. Англійська та французька мови)	ВСТ 01.112.006 – 2018 (01) “Військовий зв’язок та інформаційні системи. Словник НАТО зі зв’язку. Частина 2 (AComP-01) ВСТ 01.112.006-2019(01). Військовий зв’язок та інформаційні системи. Словник НАТО зі зв’язку. Частина 1 (AComP-01 (Edition 3), NATO Communications Glossary (Chapters 716 – 722), MOD) ВСТ 01.112.006-2019(01). Військовий зв’язок та інформаційні системи. Словник НАТО зі зв’язку. Частина 3 (AComP-01 (Edition 3) NATO COMMUNICATIONS GLOSSARY (Chapters 704-

Види стандартів НАТО	Зміст стандарту НАТО	Позначення стандарту НАТО	Назва стандарту НАТО	Національний документ, яким запроваджено вимоги керівного документу
	Освіта.Мова	STANAG 6001 Ed. 5 / ATrainP-5 Ed. A	LANGUAGE PROFICIENCY LEVELS(з англ. Рівні мовленнєвої компетенції)	712), MOD) Внутрішні документи Міністерства оборони України
	Військова освіта	STANAG 2593 Ed. 2 / ATrainP-3 Ed. B	EDUCATION AND TRAINING FOR URBAN OPERATIONS(з англ. Освіта та підготовка з проведення операцій в урбанізованому середовищі	ВСТ 700.001:2023(01) “Підготовка. Освіта та підготовка з проведення операцій в урбанізованому середовищі (STANAG 2593 Ed. 2 / ATrainP-3 Ed. B “Education and Training for Urban Operations”, IDT)”
		STANAG 1063 Ed. 22 / AXP-03 Ed.	ALLIED NAVAL COMMUNICATIONS EXERCISES	ВСТ 700.003:2023(01) “Підготовка. Навчання Військово-Морських Сил зі зв’язку (STANAG 1063 Ed. 22 / AXP-03 Ed. E “Allied Naval Communications Exercises”, IDT)”

НАЦІОНАЛЬНИЙ ОРГАН ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
ДЕРЖАВНА ОРГАНІЗАЦІЯ
«УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОФІС ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ»
(УКРНОІВІ)

Оригіналом цього документа є електронний документ з ідентифікатором:

CR3910131223

Для отримання оригіналу документа необхідно:

1. Перейти за посиланням: <https://sis.nipo.gov.ua>
2. Обрати пункт меню «СЕРВІСИ» «Отримати оригінал документу».
3. Вказати ідентифікатор документу та натиснути на кнопку «Завантажити».

Цей ідентифікатор є конфіденційною інформацією,
не повідомляйте його нікому

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Монографії

1. **Канова Л.** Professional Language Training of Military Officers of Ukrainian Higher Military Educational Institutions during the War = Професійна іншомовна підготовка офіцерів України ВВНЗ під час війни. *The scientific paradigm in the context of technological development and social change: Scientific monograph. Part 2.* Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. pp. 309-329.

2. **Канова Л.П.** Формування і розвиток іншомовної компетентності військових фахівців. *Професійний саморозвиток майбутнього фахівця: монографія/* за ред. В.А. Ковальчук. Житомир: ЖДУ, 2012. С.123-149.

Статті у наукових фахових виданнях України

3. **Канова Л.П.,** Маліновський Е.Ф. Особливості іншомовної підготовки військовослужбовців до тестування STANAG 6001. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.* 2017. Випуск 3(89). Серія: Педагогічні науки. С. 91–95.

4. **Канова Л.П.,** Тарасенко С.М. Особливості професійної іншомовної підготовки офіцерів тактичного рівня ЗСУ. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету.* 2020. № 3. С. 92–98.

5. **Канова Л.П.** Зарубіжний досвід професійної іншомовної підготовки офіцерів країн НАТО. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2021. № 5 (109). С. 135–144.

6. **Канова Л.** Foreign language training as a component of professional training of Ukrainian officers = Професійна іншомовна підготовка як складник професійної підготовки офіцерів України. *Інноваційна педагогіка.* 2021. Том 1. Вип. 41. С. 108–113.

7. **Канова Л.П.,** Тарасенко С.М. Іншомовна компетентність як складова професіограми офіцера Збройних Сил України. *Актуальні питання*

гуманітарних наук. *Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. Вип. № 46. Том 2. С.121–126.

8. **Kanova L.P.** Methods of professional foreign language training according to NATO STANAG 6001 = Методи професійної іншомовної підготовки згідно стандарту НАТО 6001. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. Вип. 80. Том 1. С.174–176.

9. **Kanova L.** Effective principles in Military English teaching = Ефективні принципи викладання курсу англійської мови з військово-професійним спрямуванням для військовослужбовців. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Педагогіка»*. 2022. Вип. №5 (7) С.19–28.

10. **Kanova L.** Features of preparing lesson plans according to requirements of the NATO STANAG 6001 Standard = Особливості розробки планів конспектів за вимогами стандартів НАТО СТАНАГ 6001. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Одеса. 2022. Вип. 15. С. 96–102.

11. **Kanova L.** Features of the methods of conducting classes with the Armed Forces officers of Ukraine in accordance with STANAG 6001 standard = Особливості методики проведення занять з військовослужбовцями ЗСУ відповідно до стандарту СТАНАГ 6001. *Молодь і ринок*. 2023. №6 (7). С. 79–83.

12. **Kanova L.** Peculiarities of Teaching English at higher military educational institutions during the War = Особливості викладання іноземної мови у ВВНЗ під час війни. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Педагогіка»*. 2023. С. 454–462.

13. **Канова Л.П.** Програма організації педагогічного експерименту професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України. *Наука і техніка сьогодні. Серія «Педагогіка»*. 2024. №1 (29). С. 464–478.

**Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях,
віднесених до міжнародних наукометричних баз даних**

14. Kuzmenko O., **Kanova L.**, Lisova Y., Papizhuk V., Slonovska O. ICT as a tool to optimise foreign language teaching in the HEI = ІКТ як інструмент оптимізації навчання іноземних мов у ВНЗ. *Linguistics and Culture Review*. 2021. № 5 (S4). pp.56-70.

15. Ridei N., Tytova N., **Kanova L.**, Panchenko L., Slonovska O. Quality and life safety aspects in the educational policy of Ukrainian educational institutions = Аспекти якості та безпеки життєдіяльності в освітній політиці закладів освіти України. *International Journal of Health Sciences*. 2022. № 6(2). pp. 1035–1045.

16. **Kanova L.** Methodological approaches of professional training of Ukrainian Armed Forces officers according to NATO standards = Методологічні підходи професійної підготовки офіцерів ЗСУ згідно стандартів НАТО. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2021. № 6(50). pp.62–75.

17. **Kanova L.** Comparative analysis of the efficiency of foreign language training of Ukrainian Armed Forces officers at higher military educational institutions = Порівняльний аналіз ефективності іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ у ВВНЗ. *Paradigm of knowledge*. 2023. № 2(56). pp. 75–86.

18. **Kanova L.** Program organizing and conducting pedagogical experiment of scientific research on the subject of servicemen professional foreign language training = Програма організації та проведення педагогічного експерименту наукового дослідження з теми професійної іншомовної підготовки військовослужбовців. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2023. № 2(57). pp. 58–68.

19. Ridei N., Tytova N., **Kanova L.**, Slonovska O., Panchenko L. Educational policy of life quality of social and cultural forms of the educational organisation throughout life = Освітня політика якості життя соціокультурних форм організації освіти впродовж життя. *Amazonia Investiga*. 2022. № 11(57). pp. 73–81. (WOS).

20. Kuzmenko A., Matviienko L., **Kanova L.**, Burenko M., Bukliv R. Development of Ukrainian education and science in the context of global challenges and military aggression: results, problems, prospects = Розвиток української освіти

і науки у контексті глобальних викликів і військової агресії: результати, проблеми, перспективи. *Amazonia Investiga*. 2022. № 11(58). pp.177-185 (WOS).

21. Dovhan V., Blishchuk K., **Kanova L.**, Maslov A., Zhang W. Digital paradigm of Ukraine's educational policy development in the context of European integration: from theory to practice = Цифрова парадигма розвитку освітньої політики України в контексті євроінтеграції: від теорії до практики. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*, Araraquara, 2023. Vol. 27, n. esp.2, p. e023040, (WOS).

22. Ridei N., Tytova N., **Kanova L.**, Khodunova V., Romanenko N. On the rebalancing of socio-cultural systems by semantic profile: monitoring the quality and safety of life = Про ребалансування соціокультурних систем за семантичним профілем: моніторинг якості та безпеки життя. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12(68), pp. 364-371. (WOS).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

23. **Канова Л.П.** До питання професійної іншомовної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України: Military Correspondence. *Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень: збірник наукових робіт міжнародної науково-практичної конференції*. 17–18.09.2021, Одеса. С. 78–80.

24. **Канова Л.П.** Модернізація вищої військової освіти в умовах глобалізації та екологізації. Екологічно орієнтована вища освіта. *Методологія та практика – 2021: збірка матеріалів Всеукраїнської конференції з проблем вищої освіти з міжнародною участю*. 28-29.10.2021, Харків. С. 34–35.

25. **Канова Л.П.** Складові професійної компетентності офіцера Збройних сил України. *Сучасні досягнення в науці та освіті : збірник праць XVI міжнародної наукової конференції*. 01–08.11.2021, Нетанія (Ізраїль). – Хмельницький. С.13–15.

26. **Канова Л.П.** Мотиваційний компонент вивчення іноземної мови військовослужбовцями Збройних Сил України. *Сучасні аспекти модернізації*

науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XVI-ої Міжнародної науково-практичної конференції. 07.12.2021, Тампере (Фінляндія). С.172–174.

27. **Kanova L.** Foreign language training of the Ukrainian Armed Forces officers = Професійна іншомовна підготовка офіцерів ЗСУ. *Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference*. 23-25.02. 2022. USA, Chicago. pp. 209–211.

28. **Kanova L.** Interactive methods in the process of teaching English in military field = Інтерактивні методи у процесі викладання англійської мови у військовому середовищі. *The 9 the International scientific and practical conference «International scientific innovations in human life»*. 16-18.03.2022, Manchester, UK. pp.108–111.

29. **Kanova L.** Components of the model of professional foreign language competence of the Ukrainian Army officers = Компоненти моделі професійної іншомовної компетентності офіцерів України. *The 5th International scientific and practical conference «Modern and global methods of the development of scientific thought»*. 25–28.10.2022. Florence, Italy. pp. 328–331.

30. **Канова Л.П.** Мотиваційні види діяльності в процесі іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ. *The 5th International scientific and practical conference «Prospects of modern science and education»*. 07-10.02.2023. Stockholm, Sweden. pp.407–409.

31. **Kanova L., Tarasenko S., Savchenko V.** NATO standard STANAG-6001 at foreign language courses in higher military educational institutions of Ukraine = Стандарт НАТО STANAG-6001 на курсах іноземних мов у закладах вищої військової освіти України. *The 6th International scientific and practical conference «Scientific directions of research in educational activity»*. 14–17.02.2023. Osaka, Japan. pp.260–262.

32. **Kanova L.,** STANAG 6001 test at Higher Military Educational Institutions of Ukraine = STANAG 6001 тест у вищих військових навчальних закладах України. *Збірник тез II міжнародної науково-конференції «Актуальні проблеми*

сучасної філології, перекладознавства та лінгвістичного забезпечення сектору безпеки й оборони». 22.12.2023, Хмельницький. С.178–181.

**Наукові праці, які додатково відображають наукові результати
дисертації**

33. **Канова Л.П.**, Рідей Н.М. Педагогічні умови професійної іншомовної підготовки офіцерів ЗСУ. *Методологія неперервної освіти та наукового дослідження: монографія/* за ред. Н.М. Рідей, Е.В. Лузік. Київ: ТОВ ЦП «Компринт», 2020. С. 173-181.

34. Антонова О.Є, **Маслак Л.П. (Канова Л.П.)** Культурологічна компетентність офіцера радіоінженерної спеціальності як складова професійної компетентності. *Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія/* за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 150–165.

35. **Канова Л. П.** Світоглядні ресурси української мови у порівнянні з різними європейськими мовами. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур: збірник наукових праць.* Київ: «Київський університет». 2011. № 15. С. 88–93.

36. **Канова Л. П.** Основні форми та методи навчання курсантів іноземної мови у вищому військовому навчальному закладі. *Вісник ЖДУ імені І. Франка.* 2011. № 57. С. 153–157.

37. **Канова Л. П.** Розуміння основних ономасіологічних понять у лінгвістичних дослідженнях. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського.* 2011. Серія: Філологія (мовознавство). № 14. С. 18–22.

38. **Канова Л. П.** Концепт «УСПІХ» в англійській та українській мовних картинах світу. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур: збірник наукових праць.* 2012. № 17. С. 60–65.

39. **Канова Л. П.** Модель формування іншомовної компетентності у процесі професійної підготовки військовослужбовців. *Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка.* 2012. № 63. С. 214–218.

40. **Канова Л. П.** Професійна іншомовна підготовка військовослужбовців до міжкультурної комунікації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2012. Серія «Філологічна», № 29. С. 78–80.

41. **Канова Л.П.,** Маліновський Е.Ф., Супрунчук Ю.О. Major-Oriented English(Part1) = Англійська мова за спеціальністю: навчальний посібник: у 2-х частинах. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту. 2019. Частина 1. 92 с.

42. **Канова Л.П.,** Іванцова О.П., Маліновський Е.Ф. Major-Oriented English (Part2) = Англійська мова за спеціальністю: навчальний посібник: у 2-х частинах. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту. 2019. Частина 2. 68 с.

43. **Канова Л.П.** Military Correspondence = Військова кореспонденція: навчальний посібник. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту. 2020. 56 с.

44. **Канова Л.П.,** Осадчук Н.П. Англійська мова за військово-професійним спрямуванням (комунікативна компетенція військовослужбовців ЗСУ): навчальний посібник. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту НАУ. 2011. 160 с.

45. **Канова Л.П.,** Чирва А.В. Курс підготовки до державного екзамену з англійської мови у вищих військових навчальних закладах: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту НАУ. 2012. 275 с.

46. **Канова Л.П.,** Поліщук І.С. Практикум з англійської мови для самостійної роботи студентів. Житомир: Вид-во Житомирського військового інституту ДУТ, 2015. 96 с.

Авторське право

47. **Канова Л.П.** Літературний письмовий твір «Інформаційна програма з методики професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України за стандартами НАТО». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 121932 від 13 грудня 2023.

ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

№ п/п	Назва конференції, конгресу, симпозиуму, семінару, школи	Місце та дата проведення	Форма участі
1.	Використання можливостей Інтернету для підвищення ефективності навчання: стан та перспективи у рамках Програми НАТО з удосконалення військової освіти	Житомир, 2020	Виступ
2.	Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень	Одеса, 2021	Публікація, заочна форма участі
3.	Сучасні досягнення в науці та освіті	Нетанія, Ізраїль, 2021	Публікація, заочна форма участі
4.	Сучасні аспекти модернізації науки	Фінляндія, 2021	Публікація, заочна форма участі
5.	IX International Scientific and Practical Conference	Чикаго, США, 2022	Публікація, заочна форма участі
6.	International scientific innovations in human life	Манчестер, Сполучене Королівство, 2022	Публікація, заочна форма участі
7.	Modern and global methods of the development of scientific thought	Флоренція, Італія, 2022	Публікація, заочна форма участі
8.	Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах	Київ, 2022	Публікація, виступ, заочна форма участі
9.	Prospects of modern science and education	Стокгольм, Швеція, 2023	Публікація, заочна форма участі
10.	Scientific directions of research in educational activity	Осака, Японія, 2023	Публікація, заочна форма участі
11.	Актуальні проблеми сучасної філології, перекладознавства та лінгвістичного забезпечення сектору безпеки й оборони	Хмельницький, 2023	Публікація, виступ, заочна форма участі
12.	Передові технології реалізації освітніх ініціатив	Переяслав, 2023	Публікація, заочна форма участі
13.	Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу	Київ, 2023	Публікація, заочна форма участі

14.	Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітньому процесі вищих військових навчальних закладів та можливі шляхи їх вирішення	Житомир, 2023	Публікація, заочна форма участі
15.	Екологічно орієнтована вища освіта. Методологія та практика	Харків, 2021	Публікація, заочна форма участі
16.	Особливості професійної іншомовної підготовки	Житомир, 2021	Публікація, виступ, заочна форма участі
17.	Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі	Київ, 2022, 2023	Публікація, заочна форма участі
18.	Інформаційна діяльність: історія, сьогодення, майбутнє	Київ, 2022, 2023	Публікація, заочна форма участі